TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HORASAN TÜRKÇESİ HEMRAH VE SEYYAD HAN DESTANI (İNCELEME - METİN - SÖZLÜK)

BABAK JAVANSHIR
0003718006

TEZ DANIŞMANI
Dr. FİLİZ KIRAL

İSTANBUL
2008

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HORASAN TÜRKÇESİ HEMRAH VE SEYYAD HAN DESTANI (İNCELEME - METİN - SÖZLÜK)

BABAK JAVANSHIR
0003718006

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 17/12/2007
Tezin Savunulduğu Tarih: 3/01/2008

Tez Oy birliği / Oy Çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

	Unvan - Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı :	Dr. Filiz Kıral	[signature]
Jüri Üyeleri :	Prof. Dr. Mehmet Ölmez	[signature]
	Prof. Dr. Zühal Ölmez	[signature]

İSTANBUL

ARALIK 2008

ÖZ

HORASAN TÜRKÇESİ
HEMRAH VE SEYYAD HAN DESTANI
(İNCELEME - METİN - SÖZLÜK)
Babak Javanshir
Ocak, 2008

Oğuz Dilleri içinde Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi ve Türkmence'nin yanı sıra Oğuzcanın dördüncü önemli bir kolu olan *Horasan Türkçesi* ilk kez Alman bir Türkolog Gerhard Doerfer'in araştırmaları sonucunda bilim dünyasına tanıtılmıştır. Şimdiye kadar Horasan Türkçesi'ne ait yazılı metinlere, Mevlana'nın söylemiş olduğu sınırlı sayıdaki Türkçe şiirlerin ve Türkçe-Farsça mülemmaların dışında rastlanılmamıştır. Eylül / Ekim 2004'te İran'a yaptığımız bir araştırma gezisi sırasında Horasan baẖşılarında birçok yazılı metnin var olduğunu tespit ederek yazılı malzemelerden birkaçını elde etme şansını yakalamış bulunduk. Bu yazılı eserlerin çoğunlukla *Türk Destanları* olduğunu belirtmemiz gerekmektedir. *Hemrah ve Seyyad Han* adını taşıyan eldeki tez çalışması ise bu destanlardan biridir.

Anahtar Kelimeler : Oğuz Dilleri, Horasan Türkçesi, Gerhard Doerfer, Mevlana, İran, Horasan bahşıları, Türk Destanları, Hemrah ve Seyyad Han

ABSTRACT

KHORASAN TURKIC
THE EPIC OF HEMRAH AND SEYYAD HAN
(EXAMİNATİON - TEXT - GLOSSARY)
Babak Javanshir
January 2008

Khorasan Turkic belongs to the Oghuz branch of Turkic beside Turkish, Azerbaijanian and Turkmen. *Khorasan Turkic* as spoken language is the 4th and considerable branch of *Oghuz Turkic* which was publicized at first time by the German Turkologiest Gerhard Doerfer by the significant result of his Iran expeditions. There was no written language of Khorasan Turkic until now, excepting the few Turkic poems and Turkic – Persian *mullammas* of Mevlana. By my Iran expedition in September / October 2004 I found many written texts by the *Khorasan bakhshis*, so that I could get hold of some of them. The Khorasan texts what I fount are mostly *Turkic epics*. The study below is an examination of one of these epics, named *Hemrah and Seyyad Khan*.

Keywords : Oghuz Turkic, Khorasan Turkic, Gerhard Doerfer, Mevlana, Iran, Bakhshis of Khorasan, Turkic Epics, Hemrah and Seyyad Khan.

ÖNSÖZ

Horasan Türkçesi adı ile bilinen söz konusu Türk dili, İran'ın kuzeydoğusunda yer alan Horasan eyaletindeki Türklerin ana dilini oluşturmaktadır. Bu dilin konuşma dili olarak yazılı metinlerden yoksun olduğu, Türkoloji'de yaygın bir görüş olmasıyla birlikte günümüz Horasan baḫşılarında yazılı destan örneklerinin varlığı yakın bir tarihe kadar bilinmemekteydi. Horasan Türkçesine ait yazılı metinler ilk kez İranlı bir Türk araştırmacı Ḥüsėyin M. Günėyli tarafından bulunmuş ve *Varlıġ Dergisi*'nde bir yıl arayla (2003 ve 2004) yayınlanan, "Ḫorāsān Türklerinin Folklorik Dāstānlarından" (*Varlıġ Dergisi*, Yıl: 26, s. 132-1. Tahran 1383: 26-32.) ve "Ḫorāsān Türkleri Folklorundan: Dāstānlarından: Zėynü'l-ʿereb – Meḥemmed Ḥenīfe Dāstānı" (*Varlıġ Dergisi*, Yıl: 25, s. 130-3, Tahran 1382: 44-50) adlı iki makalesiyle bilim dünyasına tanıtılmıştır. Söz konusu metin örnekleri, baḫşı geleneğince nesilden nesile anlatılan destanların, unutulmaması için yazıya aktarılmış biçimleridir.

2004 yılında İran Türkleri ve dillerini araştırmak, yazılı ve sözlü dil malzemeleri toplamak için İran'a gittiğimde bu türde yazılı ve sözlü destan örneklerini buldum. Tezimin konusunu oluşturan "Hemrah ve Seyyad Han" adlı destan da bulduğum bu yazılı örneklerden biridir. Horasan Türkçesine ait, bu metin de yukarıda belirtildiği gibi baḫşılarca kaydedilmiş destanlardan bir örnektir. Bu yazma, Horasan'ın Ġoçan (Ġūçān) ilçesinin ʻElī-ābād köyü sakini Gül-Meḥemmed oğlu Aġa Mollā Meḥemmed İbrāhīm Şārėʻī ʻElī-ābādī adlı bir baḫşı tarafından, oğlu Meḥemmed Rizā için yazılmış ya da istinsah edilmiştir. Yazmanın tarihi metinde belirtilmemiştir. Ancak yazara ya da müstensihe ait bulabildiğim diğer iki destan örneğinde hicri kameri 1357/ m. 1937 (Şāh Behrām – Bānū Ḥüsn Destanı) ve hicri kameri 1359/ m. 1939 (Zėynü'l-ʿereb – Meḥemmed Ḥenīfe Destanı) tarihlerinin kaydedildiğini görmekteyiz. Buna göre elimizdeki bu metnin, XX. yy.'ın ortalarında yazılmış ya da istinsah edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Yazmanın başka bir eski nüshadan istinsah edilip edilmediği bilinmemektedir.

2004 yılında İran gezimi planladığım sıralarda bu fikrimi hocam Prof. Dr. Claus Schönig'e açmıştım. O zaman İstanbul Orient Enstitüsü'nün başkanı olan Prof Dr. Claus Schönig, benim bu planımı olumlu bulmuş, beni böylesi bir geziye daha da cesaretlendirmiştir. Bu nedenle burada Prof. Dr. Claus Schönig'e, bu yazmaları bulmamda bana yardımcı olan sayın Ḥüsėyin M. Günėyli ve Sa'id Tėhrānī-zāde'ye, tezimi hazırlarken benden hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen danışmanım Dr. Filiz Kiral'a, yüksek lisansım boyunca bilgilerinden yararlandığım hocam Prof. Dr. Zühal Ölmez'e ve özellikle de, tezimin son halini almasında bana yardımcı olan hocam Prof. Dr. Mehmet Ölmez'e sonsuz teşekkürmü sunmak isterim.

İstanbul; Ocak, 2008 Babak JAVANSHIR

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ

KISALTMALAR

A.	: Anadolu ağızları
age	: adı geçen eser
Ahundov/ Tezcan	: bakınız *Azerbaycan Halk Yazını Örnekleri* (haz. E. Ahundov/ S. Tezcan, İstanbul: TDK 1994)
Ar.	: Arapça
Arg.	: Arguca
AT	: 13.-19. yy. Anadolu Türkçesi
ay.	: anlamı aynı
bkz.	: bakınız
c.	: Cilt
Çağ.	: Çağatayca
Çin.	: Çince
Çuv.	: Çuvaşça
Deh.	: bakınız *Loġet-nāmė-yi Dėhḫodā* (1375/1955)
Devellioğlu	: bakınız *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (haz. Devellioğlu, Ankara 2001)
dip.	: dipnot
Doerfer	: bkınız *Turkische und Mongolische Ememente im Neupersischen 4* (Wiesbaden 1963-1975)
DUDEN5	: bakınız *Das Fremdwörterbuch 5* (DUDEN Mannheim 1974)
E Uyg.	: Eski Uygurca
ED	: bakınız *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish* (haz. Sir G. Clauson, Oxford 1972)
Erdal	: bakınız *Old Turkic Word Formation* vol. I (haz. M. Erdal, Wiesbaden 1991)
Eren	: bakınız *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü* (haz. H. Eren, Ankara 1999.
Erm.	: Ermenice
ET	: Eski Türkçe
Far.	: Farsça
HA	: Hint Avrupa Dilleri
Haenisch	: bakınız *Wörterbuch zu Mangol un niuca tobca'an (Yüan-Ch'ao Pi-shi) Geheime Geschichte der Mongolen* (E. Haenisch, Wiesbaden 1962)
Hak.	: Hakasça
Har.	: Harezm Türkçesi
hend.	: Hendiadyoin
İr.	: İrani Diller
OT.	: Orta Türkçe
KE	: bakınız *Ḳıṣaṣü'l-Enbiyā (Peyamberler Kıssaları) II Dizin* (haz. Aysu Ata, Ankara: TDK 1997)
Kıp.	: Kıpçakça

Kır.	: Kırgızca
KN	: bakınız *Kitāb Fī ʻİlm An-Nuşşāb* (haz. K. Öztopçu, İstanbul 2002)
krş.	: karşılaştırınız
KT	: bakınız Ş. Sâmi *Kâmûs-ı Türkî* (M. E. Ağar'ın Önsözü ile, İstanbul: Enderun 1989)
Kum.	: Kuman Kıpçakçası
Kürt.	: Kürtçe
Lat.	: Latince
LÇ	: bakınız *Luġat-i Çaġatay* Tıpkıbasımı (TDA, c. 13, İstanbul 2003)
Lessing	: bakınız *Mongolian-English Dictionary* (haz. F. D. Lessing, 1995)
Li	: bakınız *Türk Dillerinde Akrabalık Adları* (haz. Yong-Sŏng Li, İstanbul 1999)
mec.	: mecaz anlam
MK	: bakınız *Divanü Lûgat-it-Türk IVDizin* (haz. B. Atalay)
MKıp.	: Memluk Kıpçakçası
Moğ.	: Moğolca
NF	: bakınız *Nehcü'l-Ferādīs III* (haz. A. Ata, 1998)
OFar.	: Orta Farsça
Oğz.	: Oğuzca
Osm.	: Osmanlıca
OT	: Orta Türkçe
OY	: Orhon Yazıtları
RNS	: bakınız *Bolşoy Russko-Nemetskiy Slovar – Grosswörterbuch Russisch-Deutsch* (yay. K. Leyna, Moskva 2005)
Rus.	: Rusça
s.	: Sayı
sat.	: satır
Schönig	: bakınız "Mongolische Lehnwörter im Westoghusischen" (C. Schönig, Wiesbaden: Harrassowitz Wiesbaden 2000 [205])
Soğ.	: Soğdca
Stachowski	: bakınız *Osmanlıca Türkçesinde Yeni Farsça Alıntılar Sözlüğü – Wörterbuch der neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen (*haz. Stachowski, İstanbul 1998)
Steingass	: bakınız Steingass (London 1930)
Şeşen	: bakınız *İbn Fazlan Seyahat Nâme,* (haz. R. Şeşen, İstanbul: Bedir Yayınevi 1995)
T.	: Genel Türkçe
T.T.	: Türkiye Türkçesi
Tac.	: Tacikçe
Tat.	: Kazan Tatarcası
TD	: Türk Dilleri
TDK	: bakınız *Türkçe Sözlük* (Ankara: TDK, 1998)
Tekin 1995	: bakınız *Türk Dillerinde Uzun Ünlüler* (haz. T. Tekin, Ankara 1995)
Tekin 2003	: bakınız *Orhon Türkçesi Grameri* (haz. T. Tekin, İstanbul 2003.

Tietze	**:** bakınız Tietze (haz. A. Tietze, İstanbul-Wien 2002)
Tkm.	**:** Türkmence
Toh.	**:** Toharca
TTA	**:** bakınız *Törekçe – Tatarça Süzlek* (Kazan – Meskeü 1998)
TTK	**:** Türkmence – Türkçe Sözlük 1995
Tulu	**:** bakınız *Chorasantürkische Materialien aus Kalāt bei Esfarāyen* (haz. S. Tulu, Berlin 1989)
Tuv.	**:** Tuvaca
TW	**:** bakınız *Tuwinisches Wortschatz - Tuvacanın Sözvarlığı* (haz. Mehmet Ölmez, Wiesbaden 2007)
vb.	**:** ve başkaları
vd.	**:** ve devamı
Wehr	**:** bakınız *Arabisches Wörterbuch* (haz. H. Wehr, Beirut – London 1976)
YTS	**:** bakınız *Yeni Tarama Sözlüğü* (Ankara: TDK 1983)
Yun.	**:** Yunanca

1. GİRİŞ

Bilindiği gibi İran, içerisinde birçok değişik etnik grubu barındıran bir coğrafya veya ülke adıdır. İran'da varolan bu etnik grupların sayısı kimi araştırmalara göre 90[1] dolayındadır. İran'da, *Hint-Avrupa Dilleri'*nin bir alt kümesi olan, *İranî Diller Ailesi* ve yine *Hint-Avrupa Diller Ailesi* içinde çok özel bir konuma sahip olan *Ermenice*, ayrıca *Sami, Kafkas, Dravid* ve *Türk Dilleri Ailesi'*nden birçok değişik dil bulunmaktadır.

İran'da konuşulan *Türk Dilleri Ailesi'*nden, kendi adlandırmaları ile Türk, Türkmen, Kazak vb. diller konuşulmaktadır. İran'da nüfus bakımından oldukça kalabalık olan İran Türklerinin dil, lehçe ve ağızları konusunda yeterince araştırma yapılmamış olsa da genel hatları ile Türkçe ve Türkmence *Oğuz* grubunda, Kazakça *Kıpçak* grubunda yer almakta, Halaçça[2] ise Türk dilleri içerisinde bağımsız bir kolu oluşturmaktadır.

Türkiye'den sonra en fazla Türk dilli nüfusa sahip olan ülke İran'dır. İran Türkleri ülkeyi oluşturan "otsan"ların (eyalet, idari birim) hemen hemen hepsine serpilmiş durumdadır. İran'da Türklerin yaşadığı yalnız köy sayısı toplamı 10119 dolaylarındadır[3]. İran Türklerinin nüfus sayısı, kimi araştırmacılara göre, ülke nüfusunun 1/3'i olarak tahmin edilmektedir[4]. Yukarıda da belirtildiği gibi İran'da kendilerinin etnik adlandırmaları ile şu Türk grupları bulunmaktadır: 1. Türk (Azerbaycan, Horasan, Kaşkay ve Sungur), 2. Türkmen, 3. Türk (Halaç), 4. Kazak vb.

---

[1] Rafael Blaga, *İran Halkları El Kitabı,* (1997), 2.
[2] Türkoloji litaratüründe *Halaç* olarak adlandırılan bu Türk halkı kendilerine *Türk* demektelerse de komuşuluklarındaki diğer Türklerce *Halaç Türkü* diye adlandırılmaktadırlar.
[3] Jėnėrāl Meḥmuūd Penāhiyān, *Ferheng-i Coğrāfiyā'ī-i Millī-yi Turkān-i Īrān Zemīn, c. IV*, 374.
[4] 'Elī-rėżā Ṣerrāfī, "Īrān Türklerinin Dili ve Folkloru", *Varlıġ Dergisi*, Yıl 21, s. 114-3, 115-4: 61.

Konumuz, dar anlamdaki Türk kavramının içinde yer alan Horasan Türkçesi olduğu için diğer Türk gruplarının yalnızca adlarını vermekle yetinmekteyiz[5]. Dar anlamda Türkler, yerleştirkleri coğrafi bölgelere göre şöyle tanımlanmaktadırlar:

Kuzeybatı Bölgesi Türkleri: Bu bölgede, Türkoloji literatüründe *Azeri* ve *Sungur* diye bilinen Türk grupları yaşamaktadırlar.

Kuzeydoğu Bölgesi Türkleri: Türkoloji literatüründe *Horasan Türkleri* olarak bilinmektedirler.

Güney ve Orta İran Bölgesi Türkleri: Türkoloji'de *Kaşkay* adı altında bilinmektedir.

[5] İran'da iki ayrı *Türk* kavramından söz etmek gerekir. 1. Genel anlamda *Türk Dilleri Ailesi*'nde yer alan değişik *Türk Dilleri* ve ilgili toplulukları. 2. Dar anlamda ise kendini etnik olarak *Türk* ve dillerini de *Türk dili*, *Türkce* veya *Türkü/Türki* olarak tanımlayan kesim.

2. HORASAN TÜRKLERİ

2.1. Horasan'da Türklerin Geçmişi

Tarihi Horasan bölgesi ve günümüz İran'daki Horasan eyaleti ile olan Türklerin temasları eskilere dayanmaktadır.

350 yılında *War-Gunlar*ın (Uar-Hunlar) Toharistan, Kuşan bölgesi ve Sogdiya'yı ellerine geçirdikleri, 358 yılında Horasan'ın önemli bir kesimini de içine alan *Ak-Hun Devleti*'ni (Eptalit) kurdukları Çin kaynaklarından anlaşılmaktadır[6]. Ak-Hunların Kuzeydoğu İran'daki hâkimiyeti 555 yılına kadar sürmüştür. Bu dönemde Ak-Hun birliği içinde yer alan Türk *Askil* ve *Zavul* boyları da bulunmaktaydı. *Zavul* boyunun Orta ve Güney Afganistan'a yerleştikleri, hatta burada yerel bir devlet kurdukları belirtilmektedir. Hint kaynaklarında bunlar topluca *Huna* olarak anılmaktadırlar[7]. Horasan bölgesine VI. yüzyıl ve sonrasında Halaç ve Göktürk göçlerinin de yapıldığı bilinmektedir. Bunun dışında VIII. yüzyılda, özellikle de Gazneliler döneminde Karluklar, 1040'ta Dandanakan Savaşı sırasında da Oğuzlar Horasan'a gelip yerleşmişdirler.

İslam'ın Horasan'da ilerleme kaydettiği dönemlerde (VIII. yüzyıl başlarında) Toharistan bölgesi, *Teginler* hanedanı adlı Türk hükümdarlarınca yönetilmekteydi. Belh'te en önemli İslamî Türk hanedanlıklardan biri olan *Davudîlerin* iş başına gelişi ise 848 yılıdır[8]. Bazı Arap müelliflerine göre *Guz (Oğuz) Ülkesi* ve *Guz Çölü* Belh'ten başlamaktaydı[9]. İran'da kurulan ilk Türk devletlerinden *Simcurî*

---

[6] Ahmet Taşağıl, *Çin Kaynaklarına Göre Eski Türk Boyları* (Ankara: TTK, 2004), 48.
[7] Károly Czeglédy, *Turan Kavimlerinin Göç'ü*, çev. Günay Karaağaç, (İstanbul: 1999) 74-75.; Taşağıl, *age*, 48.
[8] Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, çev: H. D. Yıldız, 3. bs. (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1990), 77 (dip. 77), 81, 250-251.
[9] Ramazan Şeşen, *İslâm Coğrafyacılarına Göre Türkler ve Türk Ülkeleri*, (Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1998), 59.

Hanedanlığı[10] (X. yüzyılın ikinci yarısı) ve *Gaznelîler Devleti* (962–1087) de Horasan bölgesinde ortaya çıkmışlardır. 1040 yılında Dandanakan'da gerçekleşen savaşta *Selçuklu* birlikleri Gazneliler'i yenerek Horasan'ı ele geçirmişlerdir. Oğuzlar Horasan'a indiklerinde, buradaki yerleşik topluluklar arasında, Câhiz tarafından *Horasanlılar* olarak adlandırılan ve Selçuklu öncesinde bu bölgeye gelip yerleşmiş olan bir Türk topluluğunun yaşadığı bilinmektedir[11].

Orta Asya'da üç Oğuz gruplaşmasından söz edilebilir. Birinci grupta, Yengikent denilen Sır-derya ile Aral Gölü çevresinde *Oğuz Yabgu* devletini oluşturan Oğuzlar yer almaktadır. İkinci grubu, *Selçuklu Oğuzları* oluşturmaktadır. Bunlar Dandanakan savaşı sonrasında güneye inen kalabalık Türk grupları olup bugünki Türkiye, İran, Azerbaycan ve Gagauz Türklerinin atalarıdırlar. Üçüncü Oğuz grubu ise XII. yüzyılda Belh üzerinden Afganistan ve Horasan'ın diğer bölgelerine inen ve 1153 Oğuz Ayaklanmasının müsebbipleri olan Oğuzlar olmalıdırlar. Merkezi Belh olmak üzere Kuzey Afganistan bölgesine gelip yerleşen bu kalabalık Oğuz grupları VII. yüzyıldan beri burada oturmakta olan Oğuz ve diğer Türk yerlileriyle karışarak bugün Horasanlı Türklerinin oluşumunda büyük rol oynamışlardır. *Horasan Türkçesi* de oluşum sürecini Belh ve çevresindeki bölgelerde geçirmiş olmalıdır. Horasan Türkçesini ilk kullanan *Mevlana*'nın da Belhli olduğu ve buranın yerleşik kültürü içinden çıktığı göz önüne alınırsa görüşümüzün doğruluk payı artmaktadır[12].

2.2. Horasan Türkçesi

Horasan Türkçesi tabiri, ilk kez Alman Türkolog G. Doerfer tarafından 1969 yılında Türkmence, Azerbaycan ve Türkiye Türkçeleri arasında Oğuz dilinin dördüncü bir eş

---

[10] bkz. Sėyyid Ebu'l-ķāsım Furūzānī, *Sīmcūriyān, Neḫostīn Dūdmān-ı Ķudret-mend-i Türk der Īrān*, (Tėhrān: İntişārāt-ı Īl-i Şāh-seven Bėğdādī, 1381).

[11] Câhiz'den anlaşılan göçebe Türklere genel anlamda *Türk* denilirken, yerleşik Türklere de *Horasanlı* adı verilmekteydi. Câhiz bunu oldukça net biçimde açıklamaktadır: "Türkler'le Horasanlılar arasındaki fark, daha uzak olmak şöyle dursun, Araplar'la Acemler, Rumlar'la İslavlar, Zenciler'le Habeşî'ler arasındaki fark gibi de değildir. Aksine, bu iki sınıf arasındaki fark Mekkeli ile Medineli, bedevî ile şehirli, dağlı ile ovalı, dağlarda oturan Tayy kabilesi mensupları ile ovalarda oturan Tayy kabilesi mensupları arasındaki fark gibidir". El-Cahız, *El-Cahız ve Türklerin Faziletleri*, 2. bs. (İstanbul: İSAR, 2002), 56.

[12] Babek Cavanşir, Ekber Necef, *Şah İsmail Hata'i Külliyatı*, (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2006), 103.

değer grubu olarak tasarlanmıştır[13]. Araştırmacılar Horasan Türkçesini uzun süre Azerbaycan Türkçesinin bir diyalekti olarak görmüşlerdir. Ama Doerfer'in çalışmalarından sonra Horasan Türkçesi Oğuzca'da ayrı bir grup olarak değerlendirilmeye başlamıştır.[14] Horasan Türkçesi hakkında ilk bilgilerimiz aslen Belhli olan *Mevlana*'nın bilinen Türkçe şiirlerine dayanmaktadır[15]. Bu şiirlerde yer alan *ölermen*, *sorarmen*, *tilermen*, *gezermen*, *yazarmen* gibi şimdiki zaman eylem çekimi özellikleri Oğuz dillerinde yalnızca Horasan Türkçesinde korunmuştur[16]. Şah İsmail Hata'i'nin şiirleri de kimi Horasan ve Doğu Türkçesi özelliklerini taşımaktadır. Bu özellikler şunlardır:

1. Şah İsmail Divanı'nda sıkça geçen *olurmen*, *oḫurmen*, *çekermen*, *bilürmen*, *yaturmen*, *édermen* eylem çekimleri Horasan Türkçesi özelliğidir.
2. Hata'i'nin dilinde *olmak* anlamında kullanılan eş anlamlı *ol- / bol-* fiillerinin varolması da Horasan Türkçesi özelliklerindendir.
3. Hata'i divanında *nasıl* anlamına gelen *necük* sözcüğünün de sık sık geçmesi Horasan ve Doğu Türkçesi'ne özgü özelliklerdendir.
4. Hata'i divanında belirtme (accusativus) durumu eki olarak kullanılan *-I* ekinin yanı sıra sık sık Doğu Türkçesi'nde de mevcut olan *-nI* belirtme (accusativus) durum eki de kullanılmaktadır[17].

[13] Doerfer G., "İran'daki Türk Dilleri", *Türk Dili Araştırmaları Belleteni*, (1969): 8.
[14] Cevād Hėy'et, "Türkī-yi Ḫorāsānī", *Varlıġ Dergisi,* s. 70-4, (1367): 18.
[15] bkz. M. Şerefeddin, "Mevlânâ'da Türkçe Kelimeler ve Türkçe Şiirler", *Türkiyat Mecmuası*, c. 4, (1934): 111-168.; Feridun Nafiz Uzluk, "Mevlāna'da Türkçe Sevgisi", *Türk Dili*, s. 41, (1955): 270-279.; Mehmet Önder, "Mevlâna'nın Türkçesi", *7. Milli Mevlâna Kongresi (Tebliğler), Selçuk Üniversitesi,* Selçuk Üniversitesi Yayınları No. 122, Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayınları No. 12, (1993): 27-34.; Mecdut Mansuroğlu, "Mevlâna Celâleddin Rumî'de Türkçe Beyit ve İbareler", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten,* (1954): 207-220.
[16] Gerhard Doerfer, "Das Chorasantürkische", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1977*, (1978): 127-147.
[17] Cavanşir, Necef, *Şah İsmail Hata'i Külliyatı,* 157, 160-161.

2.3. Horasan Türklerinin Coğrafi Dağılımı

Horasan Türklerinin çoğunluğu belirttiğimiz gibi Türkoloji literatüründe *Horasan Türkçesi* olarak adlandırılan ve ilk örneklerini Mevlana'nın Türkçe şiir ve mülemmalarında gördüğümüz özel bir Doğu Oğuz Türkçesini konuşmaktadır. Söz konusu dil, bölgedeki birçok diğer etnik gruplar, özellikle Kurmançlarca da konuşulmakta ve kullanılmaktadır. Horasan Türkçesi, Horasan Eyaleti'nin kuzeyinde konuşulmaktadır. Doerfer'in[18], Oğuz Türkçesinin bağımsız bir kolu olarak değerlendirdiği Horasan Türkçesi'nin, Kuzeybatı, Orta ve Güney İran'daki Türk diyalektleri ile arasındaki anlaşılabilirlik oranının yüksek olduğunu görebilmekteyiz. Bu durumunda, Horasan bölgesinde konuşulan Türkçeyi bağımısız bir kol olarak değerlendirmenin yanıltıcı olacağı görüşündeyiz.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Horasan eyaleti Türkleri, Horasan'ın kuzeyinde Tahran-Meşhed demiryolunun kuzey kısmında yaşamaktadırlar. Doerfer'e göre bu bölgede yaşayan İranlıların %50-70'i Türk'tür. Türklerin oturdukları yerleri şöyle sıralayabiliriz: Bocnurd, Şirvan, Kuçan, Deregez ve Kelat kentleri, Esferayin yöresi (Bam Sefid Abad), Nişabur, Sebzevar vilayetlerinin kuzey çevreleri, Nişabur'a bağlı Ser Vilayet bölgesinin Merkezi Çegene, Sebzivar'a bağlı Cüveyn bölgesinin merkezi Çağatay ve bunların çevresindeki kasaba ve köyler[19]. Ayrıca Esferayin ve Türbet-i Hayderiyye'nin de bazı bölgelerinde Horasan Türkleri yaşamaktadırlar.

2.4. Horasan Türklerinin Nüfusu

Toplam Horasan nüfusunun yaklaşık 1/3'ini (belki de daha fazlasını) Horasan Türkleri oluşturmaktadır. Bocnurd'un 3/4, Şirvan'ın 3/4, Kuçan'ın 2/5, Deregez'in 3/4, Kelat'ın 3/5, ve Nişabur'un kuzeyinde yerleşen Ser Vilayet nüfusunun tümü Türklerden oluşmaktadır. Cüveyn, Ribat, Mişkan ve Damene köyleride yaşayanların tümü Türklerdir. Esferayin nüfusunun da 1/3'i Türklerden oluşmaktadır. Bunlar Safi-abad ve Bam'da bulunuyorlar[20]. Kimi kaynaklara göre Horasan Türklerinin nüfusu

[18] Rafael Blaga, *age*, 280.
[19] Cevad Hey'et, "Horasan Türkçesi", *Anayurttan Atayurda*, c. 2, s. 5, (Ocak 1994): 21.
[20] Cevâd Hėy'et, *Tārīḫ-i Zebān ve Lehcėhā-yi Turkī*, 2. bs. (Tėhrān: Neşr-i Pėykān, 1380), 323.

2.000.000 dolaylarındadır. Horasan Türklerinin yaşadığı arazinin yüzölçümü ise yaklaşık 52.000 km² olarak tahmin edilmektedir[21].

2.5. Horasan Türklerini Oluşturan Boylar

Horasan Türkleri çeşitli boylardan oluşmaktadırlar. Bunların en önemlileri şunlardır:

Beyat yahut Bayat Boyu: Bu boy Nişabur, Nişabur, Heru, Ser Vilayet ve merkezi olan Çekene ile çevre köylerinde yerlerşmektedir. Bayatların oymakalrı (altboyları) şunlardır: Bayat, Bayat Muhtari, Bayat Hüsrev-şahi, Kara Bayat, Bayat Pir-zade ve Şam Bayat (Şambayatı). Onlar ayrıca Meşhed, Tahran ve ülkenin diğer yerlerinde de dağılım göstermekteler. Bayatlardan bir grubu da Deregez'in Karabaşlı Kasabasına bağlı Bayat Köyü'nde yaşamaktadır[22].

Karaçorlu Boyu: Cüveyn ve Esferayin bölgelerinde yaşamaktadır.

İmralı, Bukanlı, Cuyanlı, Pehlivanlı, Boranlı ve Kılıcanlı Boyları: Bocnurd Vilayeti'nde bulunmaktalar.

Timurtaş ve Nardin Boyları: Gurgan'ın sınırında yerleşmekteler[23]. Timurtaş boyu ayrıca Bocnurd'a bağlı Nardin çevresinde, bir kısmı da Timurtaş Köyü ve Bocnurd'un Kesbayer Kasabası'nda yerleşmektedir[24].

Govdarı Boyu: Sınır bölgelerinde yaşamaktalar.

Afşarlar: Bocnurd ve Kuçan'ın güneyinde, Sebzevar ile Nişabur arasında (Ser Vilayet, Ribat, Mişkan ve Damene) ve Cüveyn'in kuzeyinde,[25] Deregez ve Kelat'ta yerleşmiş eski Kırıklı (Kırhlı), Ustaclı, Serverli, Papalı (Dergez, Ebiverd'e bağlı Agvac ve Lütfabad'a bağlı Guzgan'da[26]), Köse Ehmedli, Çapışlı ve Celayir (Kelat ve Layen No'da[27]) boyları da Afşarlardandırlar. Bunların dışında günümüzde Horasan

---

[21] ‘Elī-rėżā Ṣerrāfī, *age*, 63.

[22] Sėyyėd ‘Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi ‘Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān* (Tėhrān: Nesl-i Dāniş, 1369), 39-40, 43.

[23] Cevâd Hėy'et, *Tārīḫ-i Zebān*, 324.

[24] Sėyyėd ‘Elī Mīrnīyā, *age*, 46.

[25] Cevâd Hėy'et, *Tārīḫ-i Zebān*, 323-324.

[26] Sėyyėd ‘Elī Mīrnīyā, *age,* 43.

[27] *age*, 54-55.

Eyaleti'nde, özellikle Deregez ilçesinde Afşarlardan olan Kasımlı, Gündüzlü (Bağbade ve Deregez'in içinde[28]), Eberli (veya İmerli, Çavuşlu'nun Yengi Kale'sinde[29]), Ecirli, Karabaşlı, İnanlı, Ereşli (Lütfabad bölgesine bağlı Hisar köyünde[30]), Bekişli ve Alili boyları da yaşamkatalar. Kimi kaynaklara göre Utanlı (Dergez'in Utanlı köyünde)[31], İydeli (Kelat'ın İydeli'sinde), İmanlı (Deregez'in Lütfabad ile Muhammed-abad'ında ve Meşhed'de), Tekeli (Meşhed, Torbet-i Cam, Mahmud-abad-i Linge Cam, Kalender-abad, Himmet-abad, Abdal-abad ve Ebiverd Vilayeti'ne bağlı Buluk Beyan'da), Zenganlı (Deregez ve Kelat'ta), Serverli (Miyab ve Deregez'in Derbendi'sinde) oymakları da Afşarlardandır[32]. Afşarlar genelde çiftçilik, hayvancılık ve ticaret işleriyle uğraşmaktadırlar. Göçebe olan grupları ise yaylalarını Nev Handan ovalıkları (Hezar Mescid'deki Asleme, Gildağı), Karabaşlı (Hezar Mescid dağındaki Kamas), Tekab (Hezar Mescid dağındaki Boz Dağı), Lütf-abad ve Miyan Kuh'ta, kışlaklarını ise Zerrin Kuh'un Yakul'unda geçirmekteler.

Karakoyunlu: Safeviler ve Kaçarlar zamanında Azerbaycan'dan göç ettirilmiş Karakoyunlular Destgerd ve Sa'd-abad kentleri arasında bulunan Sa'd-abad Köyü, Muhammed-abad, Nev Handan ve Meşhed'de yaşamaktalar. Ayrıca Deregez'in sınır bölgelerinde, Karakoyunlu yerleşim noktalarında ve Derun (Nev Handan)'da yerleştirilmişlerdir. Kaçarlar döneminde ayrıca onlardan bir grupu Destcerd çevresindeki Sa'd-abad köyünü kurmuş ve Karakoyunlu bölgesinden gelip orada yerleşmişlerdir. Günümüzde onların uzantıları Muhammed-abad çevrelerinde (Deregez ilçesinin merkezi), Karakoyunlu Şehrek'i, Şehr Nev Handan, Kahu köyü, Sa'd-abad köyü ve diğer Horasan şehirlerinde dağılm göstermekteler[33]. Karakoyunluların yaylası Tekab Ovalığı, Boz Dağı ve Hezar Mescid'deki Kamas'da, kışlakları ise Yakul bölgesinde yer almaktadır.

Geraylılar (Gerayit İli): Geraylılar ilk önce Kepkan'da yerleşmişlerdi. Onların bugünkü uzantıları Horasan'ın Muhammed-abad, Kepkan, Meşhed, Koçan, Nişabur,

---

[28] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *age*, 96.
[29] *age*, 27.
[30] *age*, 28.
[31] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Ṭevā'ėf-i Turkmān,* (Meşhed: Eṭles, 1366), 102; Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 28; Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi Deregez*, (Meşhed: Mo'ellėf, 1362), 40.
[32] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 32-33, 35, 45-46, 63-64, 66-68.
[33] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, Ṭevā'ėf-i Turkmān, 101; Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 75.

Ser Vilayet Deregez, Bocnurd, Şirvan, Semelgan, Mane, Cacrem, Cüveyn, Cüğeta Sebzevar ve Deregez'in diğer bölgelrinde yaşamaktalar[34]. Geraylıların bir kısmı Esferayin Vilayeti Safi-abad bölgesinde, Erğiyan'ın Kuh Cihan dağının eteğindeki Cihan Erğiyan köyünde yerleştikleri için Erğiyanlı adıyla da ünlenmişlerdir. Onlardan bir kısmı da bölgenin merkezi olan Şehrek Safi-abad'da yerleşmişlerdir. Erlat Cüğetay (Zave Vileyeti ve Türbet-i Hayderiyye'nin Mehulat'ında), Beğayeri (Esferayin bölgesinin Bam ve Safiabad'ında[35]), Karahanlı (Esferayin'in Safiabad bölgesi Elest ve Elesk köylerinde[36]) ve Gılıçı (Gurgan ile Findirisk arasında bulunan Kalbuş'tan Cüveyn, Cüğetay ve Safiabad'a göçmüşlerdir[37].) oymakları da Geraylılardandırlar.

Enayulu: Enayulular Çinar'ın Kelate'si, Eman Megan, Erbab Asif, Kale Çinar, Nev Handan Çeğer, Muhammed-abad ve Çeğer-oğlu'da yaşamaktalar.

Karayı Boyu: Karayı boyu Türbet-i Haydariye ve çevresinde yaşamaktalar[38]. Karayıların Türkçe'yi unutup Farsça konuştukları bildirilmiştir[39].

Ebiverdli Boyu: Lütf-abad'a bağlı Hisar Köyü[40]. Bu boyun bir kısmı Fars eyaletine de yerleşmiştir.[41]

Ecerli Boyu: Destgerd, Çapışlı ve Kelat'ta yaşamaktalar[42].

Kaçar: Kaçar Boyu'nun bir kısmı Şah Abbas zamanında Deregez'e sürülmüş ve Karakoyunlu'da yerleşmişlerdir[43]. Kaçarlardan olan Ehmedliler (Kaçar Ehmedliler) ise Deregez ve Lütf-abad'a bağlı Hisar'da yaşamaktalar[44].

Kızılbaş: Kızılbaş boylarının uzatıları, bugün Kızılbaş, Herevi ve Herati adıyla Horasan'ın değişik bölgelerinde yaşamaktalar. Kızılbaşların kalıntıları bugün

---

[34] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 97.
[35] *age*, 30, 35.
[36] *age*, 74.
[37] *age*, 93.
[38] Cevâd Hėy'et, *Tārīḫ-i Zebān ve Lehcėhā-yi Turkī*, 323-324.
[39] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, age, 75,78.
[40] *age*, 27.
[41] bkz. Osman Nedim Tuna, "Ebi Verdi: İran'da, Bir Türk Diyalekti", *Türk Dili Araştırmaları Yaıllığı, Belleten 1984,* (1987): 215-245.
[42] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi Deregez*, 34; Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 28
[43] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 71.
[44] *age*, 28.

Afganistan'da aynı ad altında bilinmekteler[45]. Kızılbaşlardan olan Ustaclı Boyu Deregez merkezindeki Muhammed-abad kenti, Nev Handan ve Ceşn-abad'da yerleşmekteler. Kızılbaş Ustaclılardan olan El-oğlu oymağı Lütf-abad'ın Hisar'ında yaşamaktalar[46]. Ustaclulardan olan Kengerli oymağı Meşhed'de yerleşmektedirler[47]. Ustaclılara mensub Çavuşlu (Çapışlı) oymağı, Deregez, Ebiverd, Destgerd ve Derun'un değişik bölgeleri, bir kısmı da İmruz köy ve kenti ile Çavuşlu'yu kurarak orada yerleşmişlerdir. Ayrıca Çavuşlular bugün Meşhed, Muhammed-abad (Deregez'in Merkezi), Çavuşlu ve Tahran'da da yaşamaktalar[48]. Çavuşlulardan olan Baba Hanlılar ise bugün Çavuşlu Kenti'nde yaşamaktalar[49]. Ustaclı oymaklarından Şeregliler Haf, Baherez, Mahmud Han ve Kaşmer'de yerleşmişlerdir[50]. Kızılbaş Zü'l-kaderlerden (Dulkadır) olan Gurğulu oymağı da Seras Cedid'de yaşamaktalar[51].

Özdemirli Boyu: Bu boy Dergezin eski mekeszi olan Ebiverd'de yerleşmektedir[52].

Bogmenci Boyu: Kökenleri, Meşhed'e bağlı Radikan çevresindeki Bogmenc'den olan bu boy Deregez'deki Allahuekber Dağı ile Hezar Mescid'in Komas'ı arasında yer alan Reşhar, Muhammed-abad, Deregez merkezi ve Meşhed'de dağılım göstermekteler[53].

Özbek Boyu: Özbek Boyu Deregez, Kelat, ve Çulayi Hane'de yaşamaktalar[54]. Özbek boyundan olan Çulayi Boyu, Dehistan köyleri ve Zevandereh'te (veya Çulayi Hane, Meşhed-Kelat yolu üzerinde) yaşamaktalar. Çulayi Hane bölgesinin köylerinde ise Özbek boyu, Cani kurbaniler ile birlikte yaşamaktadır[55]. Horasan'daki Özbeklerin dilinin Özbekçe olup olmadığı bilinmemektedir.

Belvi Boyu: Bircend'e bağlı Ser Bişe'de[56]

Bubaşı Boyu: Kelat ve Derbend'de yaşamaktalar[57].

---

45 Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 108.
46 *age*, 30-31, 34.
47 *age*, 63.
48 *age*, 60-63.
49 *age*, 35.
50 *age*, 70.
51 *age*, 94.
52 *age*, 32.
53 *age*, 38.
54 *age*, 32.
55 *age*, 63.
56 Īrec Efşār Sīstānī, Īlhā, *Çādurnėşīnān ve Ṭevā'ef-i 'Eşā'eī-yi Īrān*, c. 2, 2. bs. (Tėhrān: Nesl-i Dāniş, 1368), 1017.

Tatar Boyu: Horasan Tatarlarını, Nadir Şah, Merv'den Deregez'in Zağçe'si, Ebiverd ve hükumet temsilcileri bulunan Deregez'e göç ettirmiştir. Daha sonralar onlardan bir kısmı Bedranlı Kalesi ve Mir arasında bulunan Bocnurd'a bağlı (Bocnurd-Gümbed Kavus yolu yanında) Tatar Köyü'nde, diğer bir kısmı da Kelat'ta yerleşmişlerdir[58].

Cani Kurbani: Cani Kurbaniler bugün Kelat, Deregez, Zevandereh ve Çulayi Hane'de yaşamaktalar[59].

Cüğetayi (Çağatay) Boyu: Tarihte Emir Timur'a bağlı bulunan Timuri boylarının bugünkü uzantılarının büyük bir kısmı, Meşhed, Türbet Cam, Baherez vb. yerlerde yaşamaktalar. Cüğetayi boyu, Sebzevar'ın Cüveyn, ve Cüğetay bölgesi köyleri, Hükm-abad, Kelat, Esferayin, Serahs, Meşhed vb. yerlerde bulunmaktalar[60].

Celayir Boyu: Horasan'ın ünlü boybirliklerinden olan Celayirler Kelat, Layen Nev, Meşhed ve Deregez'de yaşamaktalar. Onlardan bir kısmı da Tahran'a yerleşmişlerdir[61].

Cavanşir Boyu: Köken olarak Karabağ'ın "Otuz İki Boyu"ndan olan Cavanşirler, Meşhed, Koçan, Serahs ve Kelat'ta dağılım göstermekteler[62]. Cavanşirler boyu Selçuklular zamanında Horasan bölgesinde oturmaktaydılar. Onları yerinden oynatanlar Moğollar olmuşlardır[63].

Çule Boyu: Bu Boy, Şah Abbas zamanında, diğer Türk boylarıyla birlikte Deregez'e yerleştirilmiştir[64].

Halaç Boyu: Halaçlar, Timuriler ve diğer boylar ile birlikte Haf'ın merkezinde yerleşmişlerdir. Kimi araştırmacılara göre Halaçlar Gılzayilerdendirler[65].

---

[57] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 38-39.
[58] *age*, 44-45.
[59] *age*, 52.
[60] *age*, 53-54.
[61] *age*, 55-57.
[62] *age*, 59-60.
[63] Togan'da onlardan Cuvanşirler diye söz edilmektedir. bkz. Zeki Velidi Togan, *Umumî Türk Tarihine Giriş, 2*. bs. (İstanbul: İst. Üni. Edebiyat Fak. Yayınları, 1970), 253.
[64] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *age*, 65
[65] *age*, 91.

Sarvanlı Boyu: Bu boy, Deregez'de Lütf-abad'a bağlı bulunan Hisar köyünde yerleşmekteler[66].

Şamlı Boyu: Şamlılardan bir kısmı Meşhed'de yaşamaktalar[67].

Karşı Kuzeyli Boyu: Onlar Safeviler döneminde Deregez'e gönderilerek Çavuşlu'ya yerleştirilmişlerdir[68].

Karagözlü Boyu: Köken olarak Hemedan'ın Karagözlü boybirliğinden olan Horasan Karagözlüleri, Kaçarlar döneminde Deregez'e göç ettirilerek Şilgan adıyla da ünlü olan Şirgan Köyü ve Lütf-abad bölgesine bağlı Hisar'da yerleştirilmişlerdir[69].

Keherli Boyu: Deregez'in Selçuklu Türklerine kökenleri dayanan Keherli boyu, daha önceleri eski Serahs'ta oturuyorlardı. Ancak, Nadir Şah onları Ebiverd'e göç ettirmiştir[70].

Horasan'da ayrıca şu boylar da yaşamaktadır: **Temirli** ve **Eymurlu**[71]

2.6. Horasan Türkleri Destanları

Bir etnik grubun yerelliği ve dil özelliklerini saptamamız için söz konusu topluluğun folklorik niteliklerine başvurmamız gerekmektedir. Bu konuda Türklerde gerek müzik, gerek yerli destanları yaşatma ve halk arasında yaymaları bakımından âşık veya ozanların önemi merkeze oturmaktadır. Ozanlar aslında canlı destan arşivleridirler. Her destan için başlangıçtan sonuna değin en az beş gün, en çok bir buçuk ay gibi bir zaman gerekmektedir. Her ozan ortalama günde bir saat süre ile bildiği destanı bölümler halinde aktarmaktadır. Destanları bir saatlik kaset biçiminde dizilerini bölümlendirirsek beş kasetten elli kasete dek bir hacmi kapsayabilmekteler. Destanlar Türk kültürünü irdeleme bakımından birkaç açıdan önem taşımaktadırlar.

---

[66] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 66-67.
[67] *age*, 70.
[68] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi Deregez*, 41; Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 71.
[69] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi 'Eşā'ėrī-yi Ḫorāsān*, 75.
[70] Sėyyėd 'Elī Mīrnīyā, *age*, 95-96.
[71] Rafael Blaga, *age*, 276-277.

Destanlar hem müzik, hem şiir ve hem de dil açısından malzemelerin bir arada bulunduğu ve sentezlendiği kaynaklardırlar.

Horasan Türkleri âşık ve ozan kavramları yerine daha eski ve bir sözcük olan *baḫşı* kavramını kullanmaktadırlar. Baḫşılar *dütar* kullanmakta ve birçok Türk destanını da tıpkı ozanlar gibi ezbere bilmekteler. Baḫşıların halk içindeki konum ve görevleri, âşıklara göre daha eskicil nitelikler arz etmektedir. Örneğin, baḫşılar tıpkı ataları şamanlar gibi halk içinde tedaviyle de ilgilenmektedirler.

Horasan'da genelde üç etnik grup yaşamaktadır: Türkler (Horasan Türkleri), Türkmenler ve Kurmançalar. Baḫşı geleneğinin Kurmançlar içinde de yaygın olması ve Kurmanç baḫşılarının da bulunması oldukça ilginçtir. Bu Kurmançlar kendi dilleri ile fakat aynı dütarla türkü söylemelerinin yanı sıra Türkçe türküler de söylemektedirler. Bunların destan söyleme tarzlarında karşılaşılan temel ve ilginç bir özellik, konuşma kısımlarının kendi dillerinde olmasına rağmen, şiirler ve destan içindeki türkülerin seslendirilmesinin hep Türkçe olmasıdır. Horasan'da üç tür dütar çalma tarzı bulunmaktadır. Bunlar Türk, Türkmen ve Kurmanç tarzlarıdır. Ama destan geleneği yalnızca Türk ve Türkmen tarzlarında kendini göstermektedir. Kurmançların kullandığı destan söyleme tarzı ise Türklerinki ile aynıdır. Bu açıdan değerlendirdiğimizde, Horasan bölgesinde Türkçe konuşan nüfusun, başka dillerde konuşan nüfusa sayıca üstün olduğunu ve Türk olmayan diğer etnik gruplarca kullanılması nedeniyle Türkçenin bir *lingua franca* olma özelliğine sahip olduğunu görmekteyiz. Horasan baḫşıların elinde birçok Türkçe yazma da bulunmaktadır.

Horasan Türklerinde yaygın olan destanlardan şunların adını verebiliriz:

1. Aslı ve Kerem Destanı.
2. Şah İsmail Destanı.
3. Köroğlu Destanı.
4. Zeynü'l-Arap ve Muhammed Hanife Destanı.
5. Şah Behram ve Banu Hüsn Destanı.
6. Senuber ve Ziver Destanı.
7. Hemrah ve Seyyad Han Destanı.
8. Hemrah ve Hur-lika Destanı.

9. Baba Rövşen Destanı.
10. Tahir ve Zühre Destanı vb.

Horasan Türklerinin en ünlü baḫşılarından ise aşağıdaki isimleri sayabiliriz:

1. Baḫşı Hac Hüseyin Yegane (ölmüştür) ve oğulları.
2. Baḫşı Hac Kurban Süleymani.
3. Baḫşı Abbas-kulu Renc-ber.
4. Baḫşı Ahmedi vb.

3. OKUMA YÖNTEMİ

Bilindiği gibi şimdiye kadar Horasan Türkçesine ait Mevlana'nın Türkçe şiirlerinin dışında her hangi bir yazılı metne rastlanılmamıştır. Bu nedenle de Horasan Türkçesi ile ilgili yazım kuralları ve bunların okunuşu ile ilgili her hangi bir örneğin de bulunmayışından elimizdeki yazılı örneklerin okunuşu konusunda zorluklarla karşılaşmaktayız. Bu zorlukları göz önünde bulundurarak elimizdeki metnin okunuşunda kimi yöntemlere başvurulmuştur. Hemen belirtelim ki söz konusu okunuşlar deneme ve öneri niteliğinden öteye gitmemektedir. Bu yöntemleri şöyle açıklayabiliriz:

1. Metni okumada transliterasyon (harfçevrimi) ve transkripsiyon (yazıçevrimi) karışımı bir yöntem izlenilmiştir. Şöyle ki Türkçe sözcük başı ünlülerin okunuşunda genellikle yazıçevrimine gidilmiş[72] ancak birinci hece dışındaki hecelerin okunuşunda ilk ünlünün ses uyumunu (önlük/artlık) belirlemedeki rolünü göz önünde tutarak transliterasyon (harfçevrimi) ve transkripsiyon karşımı bir yöntem uygulanmıştır. İlk hece ünlüsü okunuşlarında kimi istisnaların olduğunun altını özellikle çizelim. Örneğin genellikle Horasan Türkçesi ağızlarında *öldürmek* anlamına gelen sözcüğün söyleyişi *ėldir-* olsa da metindeki yazılışının اولدور olmasından dolayı *öldür-* okunuşu yeğlenmiştir. Arapça ve Farsça sözcükler konusunda da Türkçe söyleyişler esas alınmıştır. Örneğin Osmanlıca metinlerinden alışık olduğumuz *Aḥmed* (احمد) okunuşu, bizim metnimizde Horasan Türkçesi konuşurlarının söyleyişine göre *Eḥmed* biçiminde okunmuştur.

2. Okunuşlarda yalnızca iki sözcük için /ḳ/ fonemi ve harfi belirtilmiştir. Bunun da sebebi iki komşu hecede birinci hece sonu ق kendinden sonra hece başı ق ile yan

[72] Bu konuda Horasan Türkçesi derlemeleri üzerine yapılmış çalışmalar, tarafımızca derlenen sözlü baẖşı destanların ve Türkülerdeki söyleyiş biçimleri ve İstanbul'da öğrencilik yapan Horasan Türk'ü olan *Hedis* hanımın söyleyişleri esas alınmıştır.

yana geldiğinde ilk ق ötümsüzleşerek ikinci ق da orijinalinde olduğu gibi ötümlü olarak kalır. Böylece /ḳġ/ ses grubu sağlanmış olur. Söz konusu iki örnek şunlardır: *doḳġuz* (146/5) 'dokuz' ve *saḳġal* (157/6) 'sakal'

3. Şiir parçalarının okunuşlarında şiirin hece ölçüsü ve redif-kafiye düzeni göz önünde bulundurulmuştur. Örnek olarak *sahip* anlamına gelen *eye* sözcüğü 129/12, 236/16, 237/12'de olduğu gibi *eye* okunurken 161/12'de şiir gereği *aya* okunmuştur.

4. Metinde yazılmayan ancak olması gereken harfin okunuştaki kusurunu ortadan kaldırmak amacıyla [] işareti içinde gereken ses veya harf eklenmiştir. Örneğin 190/15-191/1'de *ā'inmize* de eksik olan /i/ fonemi tamamlanarak *ā'in[i]mize* biçiminde onarılmıştır.

5. Orijinal metin, metin okunuşu ve çeviri de parantez içinde ara çizgiyle ayrılan sayılardan soldaki sayfa numarasını, sağdaki sayıda satır numarasını bildirmektedir. Örnek olarak (132_8) örneğinde olduğu gibi 132 sayısı sayfayı, 7 sayısı da söz konusu sayfadaki satır numarasını göstermektedir. Metnin dizininin hazırlanmasında da göndermeler hep sayfa ve satırlara göre yapılmıştır. Örnek olarak sayfa 132, satır 8'de geçen "*aṭlandurub*" biçimi dizin metninde şöyle gösterilmiştir:

aṭlandur:-

a.-ub 132/8

6. Ana dizinde sözcüklerin alt başlık dizininde sözcüğün son harf veya sesi ana biçimden farklı ise eyleme eklenen - ve ada eklenen + işaretlerinden hemen önce parantez içinde metindeki ses ve harf değeri belirtilmiştir. Örnek olarak *ağlamak* anlamındaki *ağla-/e-* madde başlığında *ağladı, ağlıyub, ağliye* ve *ağlub* alt başlıkları aşağıda olduğu gibi gösterilmiştir.

ağla-/e-: ağlamak [ET *ığlā-* (ED 85b)]

a.-dı 173/2 = ağladı

a.(ı)-yub 134/12, 168/14, 211/13 = ağlıyub

a.(i)-ye 171/13, 171/13 = ağliye

a.(u)-b 130/11 = ağlub

3.1. Metinde Kullanılan Arap Alfabesi ve Harfçevrimleri

Metindeki Arap Alfabesi	Harfin Adı	Harfçevrimi
ا	Elif	A a / Ā ā / E e / Ė ė
أ / ئ	Hemze	ʾ
ب	Be	B b
پ	Pe	P p
ت	Te	T t
ث	S̱e	S̱ s̱
ج	Cīm	C c
چ	Çīm	Ç ç
ح	Ḥe	Ḥ ḥ
خ	H̬e	H̬ h̬
د	Dāl	D d
ذ	Ẕāl	Ẕ ẕ
ر	Re	R r
ز	Ze	Z z
ژ	Je	J j
س	Sīn	S s
ش	Şīn	Ş ş
ص	Ṣād	Ṣ ṣ
ض	Żād	Ż ż
ط	Ṭā	Ṭ ṭ

ظ	Ẓā	Ẓ ẓ
ع	ʿayn	ʿ
غ	Ğayn	Ğ ğ
ف	Fe	F f
ق	Ġāf	Ġ ġ
ک	Kef	K k, G g
نک	ŋ	ŋ
ل	Lām	L l
م	Mīm	M m
ن	nūn	N n
و	Vāv	V v / O o / Ō ō / Ö ö / Ȫ ȫ / U u / Ū ū / Ü ü
ه	He	H h / a / e
ى	Ye	Y y / Ė ė / i / ī / ı

3.2. Metindeki Harflerin Ses Değerleri

Harfler	Ses Değeri
A a	a
Ā ā	â
B b	b
C c	c
Ç ç	ç
D d	d
E e	e
Ė ė	ė (kapalı e)[73]
F f	f
G g	g

Harfler	Ses Değeri
O o	o
Ō ō	Ō
Ö ö	Ö
ȫ	Ȫ
P p	P
R r	R
S s	S
S̱ s̱	S̱
Ṣ ṣ	Ṣ
Ş ş	Ş

[73] "kuzey" sözcüğünün ikinci altı çizili foneminin söyleyişinde olduğu gibi.

Ğ ğ	ğ
H h	h
Ḥ ḥ	ḥ
Ḫ ḫ	ḫ[74]
İ i	i
I ı	ı
J j	j
K k	k
Ġ ġ	ġ[75]
L l	l
M m	m
N n	n
Ŋ	ŋ[76]

T t	T
Ṭ ṭ	Ṭ
U u	U
Ū ū	Ū
Ü ü	Ü
V v	V
Y y	Y
Z z	Z
Ẕ ẕ	Ẕ
Ż ż	Ż
Ẓ ẓ	Ẓ
ʿAyn	ʿ
Hemze	ʾ

[74] Ötümlü art damak ünsüzü /ğ/'nin, ötümsüz art damak karşılığı olan gırtlak ünsüzü /ḫ/. Bu ses Türkiye Türkçesinde bulunmamakta, ancak Anadolu Türk ağızlarında bulunmaktadır.

[75] Ötümlü art damak /ġ/ ünsüzü. örneğin: gamze sözcüğünün başındaki /g/ ünsüzünün ses değerinde olduğu gibi.

[76] Ötümlü damak genizsili /ŋ/. Türkiye Türkçesinde yalnızca söz içinde /k, ḳ, g, q/ ünsüzlerinden önce bulunur: sanki /saŋki/, çünkü /çüŋkü/, mangal /maŋġal/, yangın /yaŋġın/, kangal / ḳaŋġal/, çengel /çeŋgel/, yenge /yeŋge/, denk /deŋk/, renk /reŋk/, cenk /ceŋk/ vb.

4. METNİN OKUNUŞU

(126_10) Hāẕā Kitābu Hem-rāh ve Ṣeyyād Ḫan

(126_11) Bi'smi'llāhi'r-reḥmāni'r-reḥīm

(126_12) Emmā rāvīyān-i eḫbār u nāġilān-i ās̱ār-i dāstān u būstān-i kühen ü ḫūşė-çīnān-i ḫermen-i süḫen her ki süḫen bė süḫen żemm kuned, (126_13) pārė-yi ez ḫūn-i ciger kem kuned. Rāvī bėle revāyet ėdüblar[77] ki Haderbican'de iki ġardaş var idi. Bir ġardaşıŋ (126_14) adı Maḥmūd ve bir ġardaşıŋ adı Eḥmed ve Maḥmūd'ıŋ bir ġızı var idi; adı Selb-nāz idi ve Eḥmed'iŋ bir oğlı (126_15) var idi; adı Hem-rāh idi. Veġtī-ki bular ḥedd-i teklīfe yėtüşdilar. Buları bir bire nām-zed ėyledilar. Velī (126_16) Hem-rāh'ıŋ atasınıŋ dünyā mālinden bir zadı yoḫ idi ki bir dest libās alsun oğlını, kedḫudā ġılsun. Velī (127_1) o zemānde bir Budağ adlı tācir var idi. Bėle görende Ġoce Eḥmed'i çağ[ı]rub yanine dėdi: "Ėy ġardaş Ġoce (127_2) Ġoce[78] Eḥmed, oğlun Hem-rāh'ı ne içün kedḫudā ġılmursen?" Ġoce Eḥmed dėdi: "Ġardaş, dünyā mālım yoḫdur ve her kimsenün hem dünyā (127_3) mālı olmesün hemīşe ḫecil ve şerm-sār olur. Nėce onı kedḫudā ġılum?" Budağ tācir dėdi: Ėy Ġoce Eḥmed, āyā, dėginen, ġardaşun (127_4) sözinden dönmiyüb ġızını senün oğliŋe vėrir ya yoḫ?" Ġoce Eḥmed dėdi: "Ġardaşimde hėç söz yoḫdur." Budağ tācir (127_5) bir ġedri māl u bir nėçe dest fāḫir libās vėrüb Ġoce Eḥmed'e dėdi: "Apar oğlıŋı, kedḫudā ġıl ve her veġt bolse yėteriz (127_6) bir bire!" Hem-rāh ilen atası ĠoceEḥmed ḫoş-ḥāl olub Budağ tācire du'ā-yi ḫėyr dėyüb bu sözları dėyer gör ne 'erż olar:

[77] Cümlede özne tekilken eylem çokluk biçiminde verilmiş.
[78] Tekrar.

(127_7) Budağ tācir sene ‘erżim ėylėyim ėylėyim

(127_7) Ser-ferāz ėylediŋ bizi dünyāde

(127_8) İllarden illare destān ėylėyim

(127_8) Ser-ferāz ėylediŋ bizi dünyāde

(127_9) H̱udā’yım dünyāde ‘izzetlar vėrsün

(127_9) Ėl içinde düşmenlarıŋ zār olsun

(127_10) ‘Uġbāde Allāh’ım feryāde yėtsün

(127_10) Ser-efrāz ėylediŋ bizi dünyāde

(127_11) Seniŋ ‘ömriŋ ziyād dȫletiŋ artuġ

(127_11) Başıŋ yėtüşse tā Kėyvān-i ‘Eyyūġ

(127_12) Bė ḥeġġ-i ḥörmet-i ḥebīb-i ẖāliġ

(127_12) Ser-efrāz ėylediŋ bizi dünyāde

(127_13) Temām düşmeniŋ olsile pā-māl

(127_13) Dünyāde olmesün senün çün zevāl

(127_14) Hem-rāh’ı ġıldıŋ öziŋden ẖoş-ḥāl

(127_14) Ser-ferāz ėylediŋ bizi dünyāde

(127_15) El-ġiṣṣe Ġoce Eḥmed bu sözları dėyenden soŋ Budağ tācirden bir ġedri māl alub (127_16) getürüb ṣebāḥsı günde ādem yollayub ġardaşı Maḥmūd yanine ki “Ġardaş cān Maḥmūd, gerek (128_1) sen menim oğlumı ğulāmlıġe ġebūl ėdüb ve ġızun Selb-nāz’ı Hem-rāh’e vėresen!” Ve Maḥmūd hem ġebūl (128_2) ėdüb ġāżī istiyüb Selb-nāz’ı Hem-rāh’e ṣīğė-yi nikāḥ oẖuyub ṭoy temāşāye meşğūl oldılar. (128_3) O veġte Hem-rāh ẖoş-ḥāl olub ve H̱udā’ye şükr ėdüb Selb-nāz şe’nine bu ğezeli dėdi Gör ne ‘erż olar:

(128_4) Şükren li'lleh ki dil-ber bize mėhmān oldı
(128_4) Ser-efrāz ėtdi bizi cismimize cān oldı

(128_5) Şol mubārek ġedemi rence ġılub ḥūr-veşim
(128_5) Bėytü'l-eḥzānimize şem'-i şeb-istān oldı

(128_6) Baẖdı ẖurşīd kimi nūrı düşüb ėvimize
(128_6) Oldı rōşen hamusı mis̱l-i gül-istān oldı

(128_7) Gördüŋiz kim nėce ġondı meŋa bu merḥem-i cān
(128_7) Dönayum başine kim derdime dermān oldı

(128_8) Ġismet ėyledi mene yārı H̱udāvend-i cehān
(128_8) Sebeb-kārimize Ġādir-i Subḥān oldı

(128_9) Meẓlūmı dil-beri gördi reġīblen yoldaş
(128_9) Ğuṣṣeden titredi sögit kimi lerzān oldı

(128_10) Yoẖidi hergiz gumānım kim görim dīdār-i yār
(128_10) Çün gözim yüzine düşdi merḥem-i cān oldı

(128_11) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözleri dėyenden soŋ Ġoce Eḥmed dėdi: "Oğul, ḥėyf ki senün bu ṭo- (128_12) -yiŋde meniŋ ġardaşım Budağ tācir yoẖdur. Eger olsėydi senün bu ṭoyun ẖėylī 'ālī olardı." (128_13) H̱ulāṣe yėddi gėce gündüz ṭoy temāşāye meşğūl oldılar. Āẖer gėcesi Ġoce Eḥmed'e ẖeber vėrdilar: (128_14) "Senün ġardaşun Budağ tuccār seferden gelübdür." Ġoce Eḥmed ādem yollayub Budağ izinden. Budağ (129_1) tācir āẖer gėcesi özi gelüb ṣedr-i meclisde oturub ṣöḥbet ėderdi. O (129_2) demde Hem-rāh fāẖir libāslar gėyüb elinde ġelyān dāẖil-i meclis olande Budağ düzelüb Hem-rāh'ıŋ (129_3) ġedd ġāmetine, şekl şebāhetine baẖub dėdi: "Ġardaş cān Eḥmed, mā-şā'a Allāh seniŋ yaẖşı oğlıŋ (129_4) var imiş. Āyā, ġardaşıŋ ġızı hem mune lā'iġdür yā ki bī-kifāyetdür?" Ġoce Eḥmed dėdi: "Ata cān,

(129_5) menim ġardaşımıŋ ġızı hem eger ḥüsn-i cemālde ve ʿeġl kemālde tay[ı] yoẖdur.” Pes Budağ tācir bu sözi ve bu (129_6) kelāmı ėşitende dėdi: “Ėy igitler, dünyāde cevān yaẖşısı yaẖşıdur. Emmā gözeliŋ yaẖşısı (129_7): temām zādden yaẖşıdur. Emmā menim neẓerimde bir ġız var hėç ẖiyālimden çıẖmiyėydi. Gündüz ẖiyālimde, (129_8) gėce dişimde, ṣübḥ şām belke ʿele’d-devām onıŋ fikr ẖiyālinde, dā’imu’l-ōġāt gūyā neẓerimde (129_9) cilvė-yi gerdūndur. Şu veġtde gūyā göz[i]miŋ öŋinde ve köŋlimiŋ içindedür ve şōġı üre- (129_10) -gimdedür. İmdi mene bir dutār vėriŋ!” Bir dutār getüb Budağ tuccāre vėrdilar. Budağ (129_11) tācir dėdi: “Hem-rāh’ıŋ ve Ġoce Eḥmed’iŋ meclisi menim tek ādem bėle bir meclisde sāz ėdüb (129_12) ṣöḥbet urse o meclis eyesine ẖėylī minnet ve feẖr, ʿizzet vėrse!” Munı dėyüb dutārını (129_13) ġoline alub dėdi: “Ėy igitlar, biliŋ kim nėçe ildür munden öŋ guẕārum Rūm (129_14) ėline Ġızıl Alme’niŋ şehrine düşdi. O şehriŋ ḥākimi, Meḥemmed Ḫan Celebī dėyerlar, gėdüb (129_15) gördüm. Şehrden yarım ağaç yol ıraġraġ bir çahār bāğ-i ʿeẓīm görünür. Her bir çahār bāğ, (129_16) bir yanı tūt-istān, bir yanı dāstān, bir yanı mermer-istān, bir yanı gül-istān ve gül-istānlar (129_17) ortasinde bir lāceverd köşk salubdur. Dōrasinde köşke mütteṣil ʿālī şā’n (130_1) oṭağlar ve eṭrāfinde ve çahār cānibinde seng-i mermer ġayrılan bülend deryāçelar ve çahār (130_2) ḥōżıŋ künclarinde var su ġazlar. Yuẖaru tökülar ḥōże ve suden çıẖer āvāzlar ve (130_3) köşkiŋ üstinde ġırẖ inçe ġızlar ve ġızlarıŋ elinde her biriniŋ bir dürne var. (130_4) Çalınsun çıẖer āvāzları! Emmā ne ġızlar dillarinde sözlar şōʿle urer üzlar gözları (130_5) süzülüb sat[ı]lur nāzlar ve ġızlar içinde var bir şeh-i ẖūbān gözları mestān, āleme (130_6) destān, adı Ṣeyyād Ḫan. Menden aldı cān. Ėy dostlar, o günden ki men görüb şōġı (130_7) üregime dolub ʿėşġi cānımı alubdur. Emmā bir nėçe ebyātler şe’nine dėyüb. Men siziŋ (130_8) içün dėyim.” Pes dutārını çalub kellesini tōlıb şōġ-i dil ile ʿėşġ, heves ile bu söz- (130_9) -leri dėyer. Göriŋ ne ʿerż olar aġāyān ẖidmetine. Ğezel-i Budağ tuccār:

(130_10) Ėy aġalar yandım, tutaşdım ode

(130_10) Bir ġera gözliniŋ ḥesretinde men

(130_11) Kime ağlub, kime gėdėyüm dāde

(130_11) Yandım ol dil-beriŋ rōğeninde men

(130_12) ʻEceb ġeddi zībā, ġelem ġaşlıdur

(130_12) Serāy gerdenli, siyeh saçlıdur

(130_13) Piste dehānlıdur inci dişlidür

(130_13) Ġalmişem ḫüsniniŋ ḥesretinde men

(130_14) Şem' tek tutaşdım çekdim zebāne

(130_14) Şō̆ʻlė-yi āteşim doldı cehāne

(130_15) Sorağ ėdüb onden tapdım nişāne

(130_15) Çölden çöle düşdim firġetinde men

(130_16) Köŋil cevān dėgil dözeġulėyim[79]

(130_16) Bu vāġiʻeni men kime söylėyim

(131_1) Cesed mülkin bilmem nėçe ölėyüm

(131_1) Bir ṭürfe nigārıŋ mėḥnetinde men

(131_2) Mecnūn olub düşdim çölden çöllare

(131_2) Ebdāl olub düşdim ėlden ėllare

(131_3) Ferhād olub zeḥmet vėrdüm ġollare

(131_3) Olmedim Yūsif tek ḫidmetinde men

(131_4) Haçan olur görsem yārıŋ üzini

(131_4) Yaninde oturub çeksem nāzını

---

[79] Doğrusu *dözeġılėyim* biçiminde olmalıdır.

(131_5) Dutsem ṣöḥbetini ėtsem sāzını

(131_5) Olım gėce gündüz ʻişretinde men

(131_6) Budağ dėyer ele alsam elini

(131_6) Danışdurub görsem şīrīn dilini

(131_7) Ġol uzatub ġocsem inçe bėlini

(131_7) Olsem [u] şād ḫurrem veṣletinde men

(131_8) El-ġiṣṣe Budağ tuccār bu sözleri dėyanden soŋ turub ādemler ilan öz menzillerine (131_9) gėtdilar ve o nō-cevānlar hem Hem-rāh'ıŋ çahār eṭrāfinde oturub sāz nevāz ėdüb yaḫşı (131_10) ebyātlar oḫuyub leẕīẕ ṭeʻāmlar yėyüb elvān libāslar gėyüb reng ḥenālar bağla- (131_11) -yub yatdılar. Seḥere yaḫun olande Hem-rāh ʻālem-i ḫ[ˇ]ābde gördi. Ne gördi? Sirr[-]i Ḫudā, (131_12) nūr-i hudā, hādī-yi enbiyā', serve[r]i ōliyā, ser-kerdė-yi ṣulehā, ġātil-i eşġiyā ʻElī Murteżā neẓerine (131_13) gelüb biyurdı: "Ėy Hem-rāh, eger yuḫ[u]desen oyaġ ol ve eger medhūşsen seyaġ ol! Ol (131_14) Ṣeyyād Ḫan nām ġız ki Budağ tācir veṣfini ayıtdı, ikiniziŋ ʻeġdini ʻerşde (131_15) ġılandur. Onıŋ hem dişine girüb ḫeber vėrübmen. Ṣübḥ şām belke ʻele'd-devām (132_1) gözi yoliŋde, dili söziŋdedür. Elbette gerek yuḫuden oyanub sözime inanub Ṣeyyād'e (132_2) ġuvanub Selb-nāz'ı ġoyub veṭeninden doyub ğurbeti iḫtiyār ėdüb Ṣeyyād Ḫan'ıŋ izinden (132_3) gėdesen ki gözi yoliŋdedür. Elbette ėḥmāl ėtme! Menkīr sözine gėtme! Ṣeyyād Ḫan'ı unutme! Selb-nāz (132_4) ilen yatme! meniŋ köŋlümi öziŋden sōtme!" Pes Hem-rāh bu sözleri aġasinden ėşitenden (132_5) soŋ serāsīme yuḫuden oyanub saġ ġoline dayanub Allāh['e] yalvarub şükr ėdüb (132_6) dilinde ẕikr ėdüb köŋlinde fikr ėdüb Ṣeyyād Ḫan'ıŋ izinden gėdecek oldı. Tā gėtdi (132_7): seḥer oldı. Ė1 yığ[ı]lub sāz nevāz ile, ʻizzet, ėʻzāz ile, iẕdihām-i ʻāmm u şōġ-i temām ile (132_8) Selb-nāz'ı aṭlandurub getürüb perde-serāye saldılar ve Hem-rā'nıŋ hem ġolinden dutub (132_9) şerbetlar içüb nuğllar saçub perd[e]niŋ daline gėçüb ve ġızlar Selb-nāz'ıŋ ġolinden (132_10)

dutub ve oğlanlar Hem-rāh'ıŋ elinden dutub bir birine tapşurub ġayıtdılar. Pes Hem-rāh Selb-nāz'ı (132_11) üzine baẖub mütefekkir olub müẕṭerib ġalmışdı. Bilmezdi nėce ėtsün Selb-nāz'ıŋ köŋlini (132_12) alse. 'Elī'niŋ emri senedür[80]. Eger 'Elī'niŋ sözini ber-cā getürse Selb-nāz'ıŋ köŋli sene-[81] (132_13) -dür. Selb-nāz dėdi " 'Emüm oğlı Hem-rā[h] cān, nėçün bėle mütefekkirsen?" Hem-rāh dėdi: " 'Emüm ġızı, seniŋ (132_14) cevābıŋı ne dėyüm? Serāsīme bir sōdā başime bir ğōğā düşübdür. Nėce ėdėyüm?" Selb-nāz dėdi: "Dė görim, (132_15) ne sōdā ve ne ğōğādur?" Hem-rāh evvelden āẖer gören dişini, ėdecek işini, gėdecek yolunı, (132_16): tapecek yārını bir bir dėyande Selb-nāz teğyīr-i ḥāl olub ġeherlenüb elvān libāslarını (133_1) çıẖarub gög ġeraye girüb zülfini perīşān ėdüb ẖeṭṭ ẖālını ber-hem vurub ġehr-i temām ile, (133_2) kudūretli kelām ile, ṭe'n teğeyyür ile dėdi: "Ėy 'ehd ü vefāsız ve ėy ẕōġ ṣefāsız, seniŋ 'ehd igrā- (133_3) -rıŋ, 'eġl ė'tibārıŋ, nāmūs 'ārıŋ bu idi? Ne içün meni ata anaden ay[ı]rub ṭoy temāşā- (133_4) -ler vėrüb üzime ġırmızı salub zindān perdesine salub zinde bīve ėdüb neġdiŋ (133_5) atub nisiye aẖtarub meni ėl içinde bed-nām ėtdiŋ?" Pes Hem-rāh bu sözleri Selb-nāz'den ėşitanden (133_6) soŋ ẖecil ve şerm-sār olub dėdi: "Ėy 'emümiŋ ġızı, ėy menim dil-sūz, vefālı yārım bu yolde ve (133_7) bu sözde meni güneh-kār dutub mükedder olme! Meni öz ẖoşume yole sal! Belke mōlām 'Elī'niŋ buyurġı (133_8) ilan gėdüm. Eger onıŋ buyurġını ber-cā getürmessem dīnden bīgāne olurmen. 'Ömrimden ẖėyr görmem. (133_9) Āẖeretde restgār olmem." Pes bu sözleri dėyüb Selb-nāz'e men' neṣīḥet yolinde dutārını çalub (133_10) bu sözleri dėdi. İmdi göriŋ ne 'erż olar aġāyān ẖidmetine. Budur ğezel:

(133_11) Çatme ġebağıŋı yeẖme ġaşıŋı
(133_11) Gel ėy Selbī'm gėyme sen bu ġeranı

(133_12) Merar gözleriŋden tökme yaşıŋı
(133_12) Gel ėy Selbī'm gėyme sen bu ġeranı

[80] Galiba *senedür* biçimi yerine yazmada *siyedür* yazılmıştır.
[81] Burada da *senedür* biçimi yerine *siyedür* yazılmış olabilir.

(133_13) Ġera gözlarıŋı yaşe doldurme

(133_13) Hicrān çeküb al yenġağıŋ soldurme

(133_14) Dostıŋı ağlatub düşmen güldürme

(133_14) Gel ėy Selbī’m gėyme sen bu ġeranı

(133_15) Bu işiŋde ‘ālem sene men‘ ėder

(133_15) Ş̱ūm reġīblar gelüb her yan ṭe‘n ėder

(133_16) Kimse seni kimse meni le‘n ėder

(133_16) Gel ėy Selbī’m gėyme sen bu ġeranı

(134_1) Özim gėtsem gözim köŋlüm sendedür

(134_1) Seniŋ ‘ėşġiŋ ile canım tendedür

(134_2) Göge girmaġ biziŋ içün gendedür

(134_2) Gel ėy Selbī’m gėyme sen bu ġeranı

(134_3) Ġorẖme gėtsem gėne tėzden gelürmen

(134_3) Ḥeġġ ḥökmine Ṣeyyād H̱an’ı alurmen

(134_4) Seniŋ ġedriŋ onden yaẖşı bilürmen

(134_4) Gel ėy Selbī’m gėyme sen bu ġeranı

(134_5) Çoẖ ‘āşiġlar bu sōdāye düşübdür

(134_5) Yaşın alub bülend dağlar aşubdur

(134_6) Bize ḥeġden bėle işlar düşübdür

(134_6) Gel ėy Selbī’m gėyme sen bu ġeranı

(134_7) Hem-rāh dėr ėylėyüb meni arade

(134_7) Ḥökm olubdur durebilmem burade

(134_8) Ḥeġ biyurse yėtecekmen murāde
(134_8) Gel ėy Selbī'm gėyme sen bu ġeranı

(134_9): El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözleri dėyanden soŋ Selb-nāz dėdi: "Ėy 'emümiŋ 'eġlsiz oğlı, (134_10) sen ki meni ėl içinde bed-nām, nā-kām ėdesen. 'Āleme bildirüb düşmenleri güldürüb (134_11) ğem ğuṣṣiye ġoyub gül üzimi ṣoldurub meni ğuṣṣeden öldürüb gėdesen. Men nėce ġan ağlemėyüm (134_12) ve yā göge gėyüb ġera bağlemėyüm?" Pes zār zār ağlıyub bu sözleri dėyer göriŋ 'erż olar:

(134_13) Sen ki meni terk ėliyüb gėdersen
(134_13) Men nėce gög gėyüb ġere bağlemem

(134_14) Perde içre zār müẓṭer ġoyersen
(134_14) Men nėce gög gėyüb ġere bağlemem

(134_15) Nėçe illar dal boyiŋe ġuvandım
(134_15) 'Emüm oğlı dėyüb vefālı sandım

(134_16) Semender tek āẖer otiŋe yandım
(134_16) Men nėce gög gėyüb ġere bağlemem

(135_1) Hėç ġız menim tekin gelin olmedi
(135_1) Ġızıl meŋzi perde içre ṣolmedi

(135_2) Gözi yaşlu yār yolinde ġalmadı
(135_2) Men nėce gög gėyüb ġere bağlemem

(135_3) Her ne ümmīd ėtdüm görmedim vefā
(135_3) Bir dem seniŋ birlan sürmedim ṣefā

(135_4) Āẖer mene ėtdiŋ ẓülm ilen cefā
(135_4) Men nėce gög gėyüb ġere bağlemem

(135_5) Selb-nāz dėyer ėlde meni ḫ˘ār ėtdiŋ
(135_5) Gėce gündüz işim āh [u] zār ėtdiŋ

(135_6) Ġız gelin yaninde şerm-sār ėtdiŋ
(135_6) Men nėce gög gėyüb ġere bağlemem

(135_7) El-ġiṣṣe Selb-nāz bu sözleri dėyanden soŋ Hem-rāh ḫecālet çeküb dėdi: "Ėy Selb-nāz, meni (135_8) munden artuġ ḫecālet vėrüb şerm-sār ėtme! Mene ḥökm olubdur, gerek ḫ˘āhī ne ḫ˘āhī (135_9) Ṣeyyād Ḫan'ıŋ izinden gėdim. İnşā' Allāh te'ālā Allāh te'ālānıŋ şefeġġet ilan aġam (135_10) 'Elī'niŋ ḥörmeti ilan ve öz ğėyretim ilan Ṣeyyād Ḫan'ı öz elim ilan yėŋi başden (135_11) ṭoy ėdüb temāşālar vėrüb ve yaḫşı yaḫşı ziyāfetler vėrüb yėŋ[i]den perde (135_12) ġurub ġoşe teḫt düzatub ikimizi hem bir demde ve bir perde de görermen. Emmā (135_13) imdi ayrılıġ veġtidür. Eger ağlarsen ve eger gülersen çāre yoḫdur gerek gėdim." Pes (135_14) dutārını ġoline alub Selb-nāz'ıŋ üzine baḫub ğem ğuṣṣe ile bu sözleri dėyerdi. (135_15) Selb-nāz hem her sözine bir cevāb dėyerdi. Göriŋ ne 'erż olar aġāyān ḫidmetine:

(135_16) Ayrılıġ ve'desi geldi yėtişdi
(135_16) Ġal merarım gözi yaşlu ġal imdi

(136_1) Ġarlı ġarlı dağlar araye düşdi
(136_1) Ġal merarım gözi yaşlu ġal imdi

(136_2) Çünki gėdüb düşdiŋ ğerīb ėllare
(136_2) Gėt Hem-rāh'ım sağlıġ bilan gelesen

(136_3) Tā gelince gözim baḫer yollare
(136_3) Gėt Hem-rāh'ım sağlıġ bilan gelesen

(136_4) Ğunçe güle ḫezān yėli degmesün

(136_4) Elif ġeddiŋ sitem yüki egmesün

(136_5) Yārsız ġalmaġ üregiŋi dögmesün

(136_5) Ġal merarım gözi yaşlı ġal imdi

(136_6) Hėç ġız menim kimi gelin olmesün

(136_6) Ġızıl meŋzi yār hicrinde solmesün

(136_7) İkki dīdār ġiyāmete ġalmesün

(136_7) Gėt Hem-rāh'ım saġlıġ bilan gelesen

(136_8) Bu ğemları ġismet ėtdi yaradan

(136_8) Meḥebbetler göterildi araden

(136_9) Men ğerīb tek gėder oldum buradan

(136_9) Sen ṣenem tek gözi yaşlı ġal imdi

(136_10) Ayrı düşmek yeman olur ölümden

(136_10) Çār[e]m yoḫdur hėç iş gelmez elimden

(136_11) Men ṣenem tek ayrı düşdim ėlimden

(136_11) Sen ğerīb tek saġlıġ bilan gelesen

(136_12) Şāh-i Merdān buyurġ[ı]nı ėderem

(136_12) Bu yollerde ğemli ġanlar yuderem

(136_13) Ḥökm olubdur durebilmem gėderem

(136_13) Ġal merarım gözi yaşlı, ġal imdi

(136_14) Sen ki imdi gėder oldıŋ buraden

(136_14) Men ağlarem dā'im bu mācerāden

(136_15) Tā gelmeseŋ hergiz çıḫmem ġeraden

(136_15) Gėt Hem-rāh’ım sağlıġ bilan gelesen

(136_16) Yaradan ḥeġġ özi bėle biyurdı
(136_16) Ac gözleri topraġden doydurdı

(137_1) Teġdīr bizi bir birinden ayırdı
(137_1) Ġal merarım gözi yaşlı, ġal imdi

(137_2) Ġādir Allāh üstimizde daldedür
(137_2) Bülbüliŋ nālesi ğunçe güldedür

(137_3) Ḥālım perīşāndur gözim yoldedür
(137_3) Gėt Hem-rāh’ım sağlıġ bilan gelesen

(137_4) Hem-rāh dėyer düşdim ‘ėşġiŋ yoline
(137_4) Sonelar ğerġ olmış çėşme göline

(137_5) Baş ġoymişem Ṣeyyād H̱an’ıŋ ėline
(137_5) Ġal merarım gözi yaşlı, ġal imdi

(137_6) Selb-nāz dėyer çün ki oldıŋ revāne
(137_6) Ğem oẖine köŋlim ėtdiŋ nişāne

(137_7) Ġoyme dīdārleri āẖer zemāne
(137_7) Gėt Hem-rāh’ım sağlıġ bilan gelesen

(137_8) El-ġiṣṣe Hem-rāh ile Selb-nāz bu sözleri bir birine dėyanden soŋ Hem-rāh turub anasınıŋ (137_9) yanine gelüb gören dişini, duten işini, gėden seferini, olan ẖeberini birin birin anasine (137_10) dėyüb Selb-nāz’ı anasine tapşurub dutārını diziniŋ üstinde ġoyub bu sözleri dėyer:

(137_11) Başım alub gėder oldum ğurbete
(137_11) Ana cān cān seniŋ cān Selb-nāz’ıŋ

(137_12) Düşer boldum ġayġu birle mėḥnete

(137_12) Ana cān cān seniŋ cān Selb-nāz'ıŋ

(137_13) Bize ḥökm olubdur ḥeġġiŋ özinden

(137_13) Çıẖebilmem Şāh-i Merdān sözinden

(137_14) Ġoyme Selbī'm ġanlar töksün gözinden

(137_14) Ana cān cān seniŋ cān Selb-nāz'ıŋ

(137_15) Serimde var Ṣeyyād H̱an'ıŋ hevāsı

(137_15) Gėtmesem köŋlimiŋ alınmez yası

(137_16) Selbī ġera gėyüb dutmesün yası

(137_16) Ana cān cān seniŋ cān Selb-nāz'ıŋ

(138_1) Gėder oldum Ṣeyyād H̱an'ıŋ izinden

(138_1) Çıẖer oldum Haderbican düzinden

(138_2) Dil-gīr olme düşmenleriŋ sözinden

(138_2) Ana cān cān seniŋ cān Selb-nāz'ıŋ

(138_3) Ürek üzüb sōẖ salme araye

(138_3) El degdürme sīnemdeki yeraye

(138_4) Ġoyme Selbī'm girsün gög geraye

(138_4) Ana cān cān seniŋ cān Selb-nāz'ıŋ

(138_5) Özim gėtsem, köŋil rāzım mundedür

(138_5) Göl içinde ġuve ġazım mundedür

(138_6) Ġera gözli Selb-nāz'ım mundedür

(138_6) Ana cān cān seniŋ cān Selb-nāz'ıŋ

(138_7) Hem-rāh dėyer çār[e]m yoẖdur gėderem,

(138_7) Bu yollerde ġere ġanlar yuderem.

(138_8) Āẖer veṣiyyetdür sene ėderem

(138_8) Ana cān cān seniŋ cān Selb-nāz'ıŋ

(138_9) El-ġiṣṣe bu sözleri dėyanden soŋ Ġoce Eḥmed ġapude ġulaġ asardı. İçeri (138_10) girüb dėdi: "Oğul cān Hem-rāh, bu ne işdür ėdesen? Bu ne ẖiyāl dutubsen? Bu nėce ğėyre[t]- (138_11) -dü gėdesen? Ata ananıŋ terkin ėdesen. Selb-nāz kimin ġız ki miṣl-i Haderbican ėlinde (138_12) yoẖdur. Onı perde içre zār ẕelīl zinde bīve ėdesen. Bu nėce fikr ẖiyāldur? Bu nėce (138_13) 'eġl kemāldur ki sende var? Oğul cān, sen gel bu işden terk ėyle!" dėyüb ve bu söz- (138_14): -leri neṣīḥet ėdüb ve dutārını çalub bu sözleri dėyer. Göriŋ ne 'erż olar ẖidmete:

(138_15) Bir sözim var sene beyān ėylėyüm

(138_15) Gör ne gelür bu destānde Hem-rāh'ım

(139_1) Birce (Berçe) pinhān sirrim 'eyān ėylėyüm

(139_1) Dil-gīr olme bu destāndan Hem-rāh'ım

(139_2) Derd-i 'ėşġi üstiŋe ėylemiş hucūm

(139_2) Yėk-sān ėder neẓeriŋden bizi k[i]m

(139_3) Ṭālė'im ber-geştdür beẖtiŋ ėder şūm

(139_3) Behre görmeŋ bu dōrānden Hem-rāh'ım

(139_4) Bu nėce sōdādur düşüb başiŋe

(139_4) Zehr-i ġātil tüteceksen[82] aşiŋe

(139_5) Şėyṭān Şeyyād Ḫan'ı saldı dişiŋe

(139_5) Belā gelür Şeyyād Ḫan'den Hem-rāh'ım

[82] Doğru yazılış *tökeceksen* olomalıdır.

(139_6) Selb-nāz’ı perde içre ġoyersen

(139_6) Elvān libāslerin ġere boyersen

(139_7) Bėle gül yüzinden nėçe doyersen

(139_7) El üzersen ẖān-[i]mānden Hem-rāh’ım

(139_8) Köŋliŋ üzme bėle tāze gülinden

(139_8) Ayrı düşme ulusiŋden, ėlinden

(139_9) Ğerīb yėrde hėç iş gelmez elinden

(139_9) Ayrılersen şīrīn cānden Hem-rāh’ım

(139_10) Ṣeyyād Ḫan’ıŋ görebilmeŋ yüzini

(139_10) Çekebilmeŋ onıŋ ėden nāzını

(139_11) Terk ėyleme oğul ‘emün ġızını

(139_11) Ayrı düşme mėhribānden Hem-rāh’ım

(139_12) Ġoce Eḥmed dėyer ėşit sözimi

(139_12) Oğul olseŋ yėrden göt[i]r yüzimi

(139_13) Kor ėtme ġayġıden görer gözimi

(139_13) Ayrı salme dīn īmānden Hem-rāh’ım

(139_14): Pes Hem-rāh bu sözleri atasinden ėşitenden soŋ dėdi: “A cān, hėç meniŋ öŋime gelme ve (139_15) işime el urme! Bu sözleri dėyersen ki men bu yolden ġay[ı]dum. Bu yolden ġayden dėgilem. Meniŋ (139_16) ėden işim rāstdur ve gören dişim reḥmānīdür ve ne şėyṭānī dėgildür. Dişde (140_1) göranım ‘Elīy-yi ‘İmrān ġātil burhān hādī-yi īmāndur. Ġismet yazanım, Ġādir-i Subḥān’dur. Ata ana- (140_2) -den mėhribāndur. Ḫellāġ-i ‘ālemdür. Yoẖsa ne bilürdim Ṣeyyād Ḫan hansı diyārdedür. Nėr- (140_3) -den Budağ tuccār gelür bu sözleri ayter. Elbette Allāh

te‘ālā emrine ve ‘Elī’niŋ buyurġine (140_4) ‘emel ėtmaġ gerek; Selb-nāz’ı ġoyub Ṣeyyād’ı Ḫan’ıŋ izine gėtmek gerekdür.” Pes bu söz- (140_5) -leri dėyüb dutārını götarub bu sözleri dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ḫidmetine:

(140_6) Ğem çeküb ğuṣṣe yutub tā cigeriŋ ġan olmez

(140_6) Meġṣediŋ ḥāṣil olub müşkiliŋ āsān olmez

(140_7) Kimse ṣerrāfde çün neġdini cānāne sater

(140_7) Yā ayaġ ile gelüb ġapude nālān olmez

(140_8) Dėselar nef‘ bu sōdāde olur yā noġṣān

(140_8) Ki bu sōdāde ata nef‘ olur noġsān olmez

(140_9) Mene bir kimse vėrübdür ḫeberin Ṣeyyād’ın

(140_9) Ki onıŋ sözlerine zerrece yalan olmez

(140_10) Dėdi gėt degme adaḫliŋe otursun ėvde

(140_10) Ki munun tek bėle miŋ Selbī Ṣeyyād Ḫan olmez

(140_11) Dehrde çoḫdı Ṣeyyād Ḫan kimi ḫoş-rū emmā

(140_11) Bėle sāzendė-yi ḫoş ṣōt, nevā-ḫ[ˇ]ān olmez

(140_12) Dėdi gėt ġılme tevehhüm sene ḥeġ ġıldı neṣīb

(140_12) Bėle sen tek igide ol kimi cānān olmez

(140_13) ‘Eġdiŋiz sā‘et-i se‘d içre ġılmış ‘erşde

(140_13) Bāver ėtmiyen kişi elbette Müselmān olmez

(140_14) Dėdi Hem-rāh ata gel sözlerime ġıl teṣdīġ

(140_14) Bėle bir pīr-i muġān dīv ile Şėyṭān olmez

(140_15) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözleri dėyanden soŋ Ġoce Eḥmed dėdi: “Oğul cān Hem-rāh, men (141_1) bilürmen; seniŋ dėyan söziŋ rāstdur. Emmā oğul cān, bir

yanden bī-çāreliġ, bir yanden (141_2) āvāreliġ, bir yanden Selb-nāz’ıŋ bīve ġalmeġi, bir yanden ananıŋ ‘Oğul cān’ dėyüb (141_3) nālān olmaġı.” Pes Ġoce Eḥmed bu sözleri ġorẖutmaġ-içün ve mumāni‘et ėtmaġ içün du- (141_4) -tārını diziniŋ üstinde ġoyub yüzini Hem-rāh’e ėdüb bu sözleri dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar:

(141_5) Hem-rāh cān gel gėtme bėle yollare,
(141_5) O yėrlerde sene düşmen çoẖ olur

(141_6) Ğėyri meẕheb olur onıŋ ėllarɪ
(141_6) Danışan sözları cāne oẖ olur

(141_7) Ėli temām ḥėyvān ṣifet ōbāşdı
(141_7) Yolı başden başe dağ ile daşdı

(141_8) ‘Emden işları ceng ferẖāşdı
(141_8) O yėrlerde düşmen tėzden yoẖ olur

(141_9) ‘Āşiġ olseŋ ayrı düşme ėliŋden
(141_9) Gėce gündüz işiŋ aẖ vaẖ olur

(141_10) Ğerīb yėrde hėç iş gelmez eliŋden
(141_10) Bülbül olub ayrı düşme güliŋden

(141_11) Ğerīb oldıŋ kimse yėtmez dādiŋe
(141_11) Şīrīn güftāriŋe, ẖoş āvāziŋe

(141_12) Yaẖşı ṣöḥbetiŋe ėden sāziŋe
(141_12) O yėrlerde ẖoş āvāzlı çoẖ olur

(141_13) Bėş gün onde olub dutsen sāzlerin
(141_13) Ğem bile gėçiriŋ ġış yazların

(141_14) Yaẖşı neẓer ėdüb görseŋ ġızların

(141_14) Onde mėyliŋ Selb-nāz’e çoẖ olur

(141_15) Bir yeman sōdādur düşmiş başiŋe
(141_15) Öz eliŋle zeher ġatme aşiŋe

(142_1) Ṣėyṭān Ṣeyyād Ḫan’ı saldı dişiŋe
(142_1) Bu dişlarden ėl içinde çoẖ olur

(142_2) Ṣeyyād Ḫan’e olebilmeŋ āşinā āşinā
(142_2) Dönebilmeŋ çahār bāğıŋ daşine

(142_3) Bėl bağleme leceklarıŋ işine
(142_3) Sehl sözden köŋil senden sōẖ olur

(142_4) Ġoce Eḥmed sözin söylar du-bāre
(142_4) Meniŋ sözim ėşitmeseŋ ne çāre

(142_5) Bir gün olur seni urellar dāre
(142_5) Nāzuk teniŋ dār başinde ġaẖ olur

(142_6): El-ġiṣṣe Ġoce Eḥmed bu sözleri dėyanden soŋ Hem-rāh dėdi: “Ata cān, bu sözleri dėyersiz (142_7) ki meniŋ köŋlüm sınsun yā gözim ġorẖsun, ėtmėyüm. Eger bu sözlerden meniŋ dėyersen (142_8): men gerek ẖāhī-nā-ẖāhī Ṣeyyād Ḫan’ıŋ izinden gėdüm.” Pes dutārını diziniŋ üstinde (142_9) ġoyub yüzini atasine ėdüb bu sözleri dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar ẖidmete:

(142_10) Ata cān bir sōdā düşmiş başime
(142_10) Bėle bir sōdānı gerek ėdėyüm

(142_11) Allāh Ṣeyyād Ḫan’ı salmış dişime
(142_11) Mōlām biyurubdur gerek gėdėyüm

(142_12) Eger dağlar temām daşdur demirdür

(142_12) Eger yollar temām çardur çamurdur

(142_13) Bir deġīġem eger miŋ il ‘ömrüdür

(142_13) Mōlām biyurubdur gerek gėdėyüm

(142_14) Gėçmek olur ata ana yüzinden

(142_14) Çıẖmek olmez Şeh-i Merdān sözinden

(142_15) İnçe bėlli Ṣeyyād Ḫan’ıŋ izinden

(142_15) Mōlām biyurubdur gerek gėdėyüm

(142_16) Ṣeyyād Ḫan dėyanıŋ şāh-i ẖūbāndur

(142_16) Özi ṣāḥib ġedem atası ẖandur

(143_1) Her çend mene neṣīb olmek gumāndur

(143_1) Mōlām biyurubdur gerek gėdėyüm

(143_2) Çoẖ ‘āşiġlar bu sōdāye düşübdür

(143_2) Başın alub bülend dağlar aşubdur

(143_3) Meniŋ sōdām Ṣeyyād Ḫan’e düşübdür

(143_3) Mōlām biyurubdur gerek gėdėyüm

(143_4) Ata fikre batub ġalme mö‘teber

(143_4) Köŋliŋ menden sürüb olme mükedder

(143_5) Bu iş ḥeġden mene olmış müġedder

(143_5) Mōlām biyurubdu[r] gerek gėdėyüm

(143_6) Hem-rāh dėyer nāmūsım var, ‘ārım var

(143_6) İş tutmaġe ‘izzetim var kārım var

(143_7) Allāh’ıŋ emrine ė‘tibārım var

(143_7) Mōlām biyurubdur gerek gėdėyüm

(143_8) El-ġiṣṣe, pes Hem-rāh bu sözleri dėyanden soŋ Ġoce Eḥmed me'yūs olub bildi ki Hem-rā[h] hėç (143_9) men'-i melāmet götermez idi. "Ėy oğul cān, sen meniŋ sözimi ėdüb durmediŋ. Çāre (143_10) yoẖdur. Gerek men seniŋ bilan gelim, mebādā ḥevādiṣ-i rūz[i]gārden yā duzd-i nā-bikārden yā (143_11) düşmen-i ẖūn-kārden sene bir żerbe yėtsün. Gerek her yėrde dehr diyārde olseŋ." Şām (143_12) seḥerde ve sefer ḥeżerde yol tedārukinde olub Hem-rā[h] hem tedāruk esbābı düzatub yole düşe- (143_13) -cek olande o eyyāmde ve ol 'erṣde destūr żābiṭe bu idi. Her kimse sefere gėdende (143_14) onıŋ hem-seri gelüb başını āstānde ġoyerdi. Onıŋ başını basub gėçmezdi. (143_15) Pes Selb-nāz bu fikri ėdüb gelüb başını āstānde ġoydı ki şāyed başını basub (144_1) gėtmesün ve bu seferiŋ terkin ėtsün. Hem-rāh dėdi: "Selb-nāz, hėç başıŋ āstānde ġoyub (144_2) durme ki men bu seferden ġay[i]den dėgilem!" Pes Selb-nāz başını göt[i]rüb göziŋ yaşı ilan ve (144_3) yüregiŋ derdi ilan bu sözleri dėyer. Göriŋ ne 'erż olar aġāyān ẖidmetine:

(144_4) Ėy yārānlar Müselmānlar
(144_4) Nāzlı yār gėtmeli boldı

(144_4) Başımı ġoydum yolinde
(144_5) Basuban ötmeli boldı

(144_5) Biz çekdik cō̈r cefāsın
(144_5) Özgeler sürsin ṣefāsın

(144_6) Evvel ki mėhr ü vefāsın
(144_6) İmdi unutmeli boldı

(144_6) Evvelden bizi şād ėtdi
(144_7) Özine yaẖşı ad ėtdi

(144_7) Köhne yārın inkār ėtdi

(144_7) Yėŋi yār dutmeli boldı

(144_8) Göriŋ felekiŋ işini

(144_8) Aḫdurdı dėdim yaşını

(144_8) Yārıŋ yolinde başımı

(144_9) Ġoyuban gėtmeli oldı

(144_9) Ṣonesi ġaldı göllere

(144_9) Cėyranı ġaldı çöllere

(144_10) Ğerīb tek ırağ yollare

(144_10) Bir veṭen dutmeli oldı

(144_10) Gėçdi nāmūs ʻārinden

(144_11) Elin üzdi diyārinden

(144_11) Vefālı yaḫşı yārinden

(144_11) Mėylin sōḫ ėtmeli oldı

(144_12) Gėne derdim oldı tāze

(144_12) Ġışını ġoymedi yaze

(144_12) Sitem oldı Selb-nāz'e

(144_13) Ġayġuden ötmeli oldı

(144_13) Pes Selb-nāz bu sözleri dėyanden soŋ Hem-rāh yėrinden (144_14) turub tedāruk göterüb yole düşende yār yoldaş, ġōm ġardaş, ėli ōlādı, (144_15) temām yığ[ı]lub başine düşüb cemʻiyyet-i temām ile ʻizzet ikrām ile yole salande (145_1) Hem-rāh bu cemʻiyyet, yār yoldaş, ġōm ġardaş bir bir ilen Allāh saḫlesün dėdi. ʻÜẕr-

ḫ˘āhlıġ- (145_2) -lar ėdüb bu sözleri dėyer. Göriŋ ne ʻerż olar aġāyān ḫidmetine. Budur ğezel:

(145_3) Gėder oldum ġızıl alme yurdine
(145_3) Yār yoldaş imdi Allāh saḫlesün

(145_4) Düşer oldum ayrılıġıŋ derdine
(145_4) Yār yoldaş imdi Allāh saḫlesün

(145_5) Bir bir ilan oturuban durmişik
(145_5) Meclis dutub oynayuban gülmişik

(145_6) Hamu bir biriŋ ġedrin bilmişik
(145_6) Ayrılermen imdi Allāh saḫlesün

(145_7) Bir bir ilan yaḫşı libās gėymişik
(145_7) Bir süfrede nān [ü] nemek yėmişik

(145_8) Her ne yeman bir birine dėmişik
(145_8) Ğurbet ėdiŋ imdi Allāh saḫlesün

(145_9) Yatmış idim mōlām girdi dişime
(145_9) Bir ṣenem sōdāsın saldı başime

(145_10) Ġādir Subḥān sebeb-kārdur işime
(145_10) Ġōm ġardaş imdi Allāh saḫlesün

(145_11) Felek meni ayrı saldı ėlimden
(145_11) Ğerīb bülbül kimi ğunçe gülimden

(145_12) Selbī dek ġera göz, inçe bėlimden
(145_12) ʻEyāl uşaġ imdi Allāh saḫlesün

(145_13) Ḥökm olubdur ḥeġden gerek durmėyim

(145_13) Selb-nāz'len ẕōġ ṣefā sürmėyim

(145_14) Gāh var olım daẖı sizi görmėyim

(145_14) Ehl-i veṭen imdi Allāh saẖlesün

(145_15) Hem-rāh dėyer köŋlim sınıb serd oldı

(145_15) Veṭenden ayrılmaġ cāne derd oldı

(146_1) Ṣeyyād Ḫan ölkesi bize yurd oldı

(146_1) Ağır ėllar imdi Allāh saẖlesün

(146_2) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözleri dėyüb yėŋi başden barçesi ilan bir biriniŋ boynine ġol salub vidā- (146_3) -'-i āẖerīn ėdüb ayrılende atası Ġoce Eḥmed yole düşüb dutārını alub yole düze- (146_4) -lüb ġedem urub yol yür[ü]yüb çöl kesüb zeḥmetlar çeküb bülend dağlarden aşub (146_5) issi sōẖlar görüb aġer sularden gėçüb otuz doḳġuz gün yol gėdüb ġırẖ o- (146_6) -lan gün Ġızıl Alme'niŋ diyārine Rūm dağla[r]ine Celebī ėliniŋ bir kenārine yėtüb Meḥemmed Ḫan (146_7) Celebī'niŋ ėlları ser-kār ve çoban-kārleri temām obeleri ve ėlları dağde (146_8) idilar. Şu veġte tāze ġızlar ve gelinler ve ẖoş-rū cevānlar bir bölik yığlub bir çėşmeniŋ (146_9) üstinde dolanub özlerine cilve vėrüb yaẖşı ebyātlar gudāze getürüb dȫre (146_10) dutub ġol düzalub gözlar süz[ü]lüb, şōġ-i dil ile oynardılar. Şu demde Hem-rāh (146_11) ile Ġoce Eḥmed yėt[i]şüb gözleri bu ġızlere düşende ürekleri aç[ı]lub güzg[ü]-tek olub (146_12) köŋilleri şōġe gelüb rūḥları tāzelenüb ayaġları ḥerekete gelüb Hem-rāh dutārını (146_13) göterüb yüzini atasine ėdüb bir yanden ġedemlerdi ve bir yanden bu söz- (146_14): -leri dėyerdi. İmdi göriŋ ne 'erż olar aġāyān ẖidmetine. Ğezel:

(147_1) Ata cān cehd ėle çėşme üstine

(147_1) Henūz ki ġızler var biz hem yėteliŋ

(147_2) Bu gögçek ġızleriŋ boy bestine

(147_2) Neẓer ėdüb yaẖşı destān tutelin

(147_3) İkki yanden ele alek sāzları

(147_3) Ġoşeliŋ bir bire ẖoş āvāzları

(147_4) Ḫoş-nūd ėdek bėle tāze ġızları

(147_4) Bir zemān bunlarlen ṣöḥbet dutelin

(147_5) Bu nėce çėşmedür, bu nėce ġızlar

(147_5) Gümiş kimin şȫ'le urer ağ yüzlar

(147_6) Ṭūṭī tek her biri bir dilde sözlar

(147_6) Biz hem sözlerine bir söz tutelin

(147_7) Dutārleriŋ ġulağını tōliyek

(147_7) Bu duran ġızlarıŋ köŋlin alelin

(147_8) Bir dem bular ile söylüb güleliŋ

(147_8) Şāyed bular ile ülfet dutelin

(147_9) Bir sā'et şōġ ile ėdek sāzleriŋ

(147_9) Göterelin ğemze ilan nāzlerin

(147_10) Nāzlı görseŋ bu obeniŋ ġızlarıŋ

(147_10) Biz hem nāzlerine bir nāz satelin

(147_11) Bir dem bular ile dėyüb danişek

(147_11) Ṣöḥbet dutub oynab birle gülişek

(147_12) Ṣeyyād Ḫan'ıŋ obesini soruşek

(147_12) Şāyed beled olub tėzden yėtelin

(147_13) Hem-rāh dėyer ata bėle bir dağde
(147_13) Bėle bir çimende bėle bir bāğde

(147_14) Bu ġızlar çün çoẖlar olur sorağde
(147_14) Henūz tėzdür biz hem birni dutelin

(148_1) Pes Hem-rāh bu sözları dėyüb çėşm[e]niŋ üstine yėtüb ġızları görende ne dėyüb: "Ġızlar, (148_2) ne ġızlar, gögçek, gül yüzlar, mestāne gözler, sūz gudāzler, bülend āvāzlar, ṭürfe ṣenemlar (148_3) satıllar nāzlar. Bir ay ʻāşiġin gözlar, İncīl elinde var bir şeh-i ẖūbān, gözleri (148_4) mestān, ʻāleme destān, ġeddi numāyān, adı Nāzlı Ḫan. Ġoce Eḥmed'[d]en gūyā aldı cān. (148_5) Eḥmed'i görande ėyladı sāzını; bülend ėyledi āvāzını; çekdi nāzını; baẖub (148_6) bildi ürekdeki rāzını. Cemāl ilen vėrüb, her yan niyāzını dutuldı. Düzüldi (148_7) ġollar; ağ üzlar üstinde gör[i]ndi. Ḫāllar ẖāllar üstine tökildi ẖurmā'ī (148_8) saçlar, surā'ī boylar, ağ inçe bėllar. Bėlları ġısende tapdılar lez̠z̠etlar." Ğerīb (148_9) köŋillar pes bularlen bir sā'et sāz ṣöḥbet ėdüb ẖoşnūd olande Hem-rāh dėdi: (148_10) "Ata cān, bėle bir yėrde ġızlarlen çoẖ sāz ṣöḥbet ėtmaġ, durub danışmaġ yaẖşı (148_11) dėgildür." Bu ġızlarıŋ içinde bir Nāzlı Ḫan adlı ġız var idi; temām[i]sinden gögçek, ẖūb (148_12) cemāl idi. Ġoce Eḥmed'iŋ gözi Nāzlı Ḫan'e düşdi. ʻĀşiġ oldı. Dėdi: (148_13) "Hem-rāh cān, bu ʻeceb bir yaẖşı ġızdur. Gel buları̇ŋ obesine gėdek. Şāyed bu (148_14) ġızı seniŋ içün alek." Hem-rāh dėdi: "Sen çoẖ bir bī-ẖūş ādemsen. Eger men seniŋ (148_15) söziŋi ėtsėydim gerek Selb-nāz'den ayrılmesėydim. İmdi sen dėyersen 'Gel gėdek; (149_1) şāyed Nāzlı Ḫan seniŋ içün alek'. Dünyāde Nāzlı Ḫan çoẖdur. Meniŋ gėce gündüz (149_2) fikr ẖiyālım, şōġ-i cemālım, iştiyāġ, ārizūm Ṣeyyād Ḫan'dur. Onıŋ āvāresiyem." Dėdi. "Ata cān, (149_3) bağlar gül ilan yaẖşı; bedō cul ilan yaẖşı. Dünyāde gözel çoẖdur, köŋil bir[i] ilan yaẖşı." (149_4) Dėdi. "Ata cān, meniŋ köŋlüm onden başġe özgesin ġebūl ėtmez ve özim hem aġam 'Elī'niŋ (149_5) sözinden özge sözi ġebūl ėdecek dėgilmen." Ġoce Eḥmed dėdi: "Oğul cān, eger seniŋ (149_6) göziŋ Ṣeyyād Ḫan'dedür; meniŋ gözim hem Nāzlı Ḫan'dedür." Pes

Hem-rāh'ıŋ gözi gėtmaġde- (149_7) -dür ve Ġoce Eḥmed'iŋ gözi durmaġdedür. Ġoce Eḥmed dėdi: "Oğul cān, eger durmeseŋ (149_8) hem gėne bir sā'et otur, istirāḥet ėt. Bu gögçek ġızlare sėyr ėtmek gerekdür. Günlar (149_9) uzundur ğenī̄metdür gėdecekmiz." Pes Ġoce Eḥmed dutārını dizinіŋ üstinde ġoyub (149_10) gözi ġızlarde, şōġ-i dil ilan bu sözları dėyerdi ve Hem-rāh'e işāret ėderdi:

(149_11) Cān Hem-rāh'ım bu çėşmeniŋ üstinde
(149_11) Oturub suyınden içmek gerekdür

(149_12) Dutārleriŋ ġulaġını tōlıyub
(149_12) Ğezellar başını açmaġ gerekdür

(149_13) Evvelde yād ėdüb Ġādir-i Subḥān'ı
(149_13) Sōresi çağ[ı]rub Şāh-i Merdān'ı

(149_14) Bu ġızlar veṣfinde nuṭġ [ü] beyānı
(149_14) Zāhir ėdüb gō̄her saçmaġ gerekdür

(150_1) Her biriniŋ ayrı sorub ḥālını
(150_1) Emmek gerek leblerinde balını

(150_2) Nāzlı Ḫan'ıŋ üzde ġoşe ḫālını
(150_2) Öpüb inçe bėlin ġoçmaġ gerekdür

(150_3) Bir nėçe bėyt 'āşiġlarıŋ bābinden
(150_3) Veṣf ėdeliŋ ḥüsn-i māh-i tābinden

(150_4) Meclisinde olub al şerābinden
(150_4) Mest olub her zemān içmaġ gerekdür

(150_5) Ġızıl ġol-baġ direḫşāndur destinde
(150_5) Cellād gözi şol cānımıŋ ġeṣdinde

(150_6) Cān Hem-rāh’ım bėle yārıŋ üstinde

(150_6) Başın vėrüb cānden gėçmaġ gerekdür

(150_7) Hem-rāh olub gėtmek gerek ėline

(150_7) Bülbül olub ġonmaġ gerek güline

(150_8) Siyāh saçın töküb inçe bėline

(150_8) Ağ üzine ‘enber saçmaġ gerekdür

(150_9) Eḥmed dėyer dözek gerek derdine

(150_9) Onıŋ bilan gėtmaġ onıŋ yurdıne

(150_10) Bir gün aldab alub atıŋ ardine

(150_10) Haderbican sarı ġaçmaġ gerekdür

(150_11) Pes Hem-rāh bu sözleri atasinden ėşitenden soŋ dėdi: “Ata cān, ne içün (150_12) bėle bü’l-hevessen; her gören ġızı heves ėdüb ermānın çekersen? Munıŋ kimin (150_13) ḥėyvān ṣifet ġızlare ādem ‘āşiġ olub ermānını çeker? Bu nėce ḥāldur sende? Pes (150_14) bu sözları mumāni‘et ėyle!” Dutārını çalub atasine dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar:

(151_1) Ėy ata cān bu çėşmeniŋ üstinden

(151_1) Suyın içüb tėzden gėtmaġ gerekdür

(151_2) Belā gelür bülendinden, pestinden

(151_2) Bėle yėrden ḥeẕer ėtmaġ gerekdür

(151_3) Bėle ėliŋ gözelları şūẖ olur

(151_3) Dȫresinde cōlān vėren çoẖ olur

(151_4) Bėle yėrde ‘āşiġ tėzden yoẖ olur

(151_4) Bėle yārıŋ terkin ėtmaġ gerekdür

(151_5) Mende çoẖdur bular kimin gözellar

(151_5) Ġaş oynatub gözlarını süzellar

(151_6) Bu çöllerde ḥėyvān kimin gezellar

(151_6) Bėlelarıŋ terkin ėtmaġ gerekdür

(151_7) ʻĀġil olan köŋliŋ her kime vėrmez

(151_7) Her gören ġızlarlen dan[ı]şub durmez

(151_8) Yolçı olan durub meʻreke ġurmez

(151_8) Bu sözları ʻeġil ėtmaġ gerekdür

(151_9): Nāzlı Ḫan'lan ülfet ėylemek olmez.

(151_9): Bir dem ṣöḥbet ėdüb söylemek olmez.

(151_10) Dō̄resinde hergiz gülmeklar olmez

(151_10) Bėleleri tėz unutmaġ gerekdür

(151_11) Köŋil vėrme çėşmesine dağıne

(151_11) Göziŋ tikme sī̄nesiniŋ ağine

(151_12) Ale gözli Ṣeyyād Ḫan'ıŋ bāğine

(151_12) Cehd ėyliyüb tėzden gėtmaġ gerekdür

(151_13) Hem-rāh dėyer ata ėyleme ġerār

(151_13) Tėzden bu ġızlarden ėyleyek ferār

(151_14) Ṣeyyād Ḫan tek ėlde yoẖdur gül-ʻiẕār

(151_14) Onıŋ birle ṣöḥbet dutmaġ gerekdür

(152_1) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ġoce Eḥmed dėdi: "Oğul cān Hem-rāh, sen ki meniŋ (152_2) dėyanımı ėtmediŋ ve Nāzlı Ḫan'ıŋ obesine gėtmediŋ, bārī̄ bir sāʻet teḥemmül ėt tā men gėdim (152_3) bu ġızlarıŋ yanine, bularıŋ eṣl

zādını ve yurdını ve Ṣeyyād H̱an'ıŋ bāğını ve köşkini (152_4) ẖeber alım!" dėyüb gėtdi ġızlarıŋ yanine. Pes üzini Nāzlı H̱an'e ėdüb bu sözleri dėyerdi:

(152_5) Perī pėyker senden bir söz ṣorėyim
(152_5) Doğrı söyle görim kimiŋ ġızısen

(152_6) Ġera gözlariŋe ġurbān olėyüm
(152_6) Doğrı söyle görim kimiŋ ġızısen

(152_7) Yol gėdende süzek su tek aẖersen
(152_7) Dolanende merar kimin baẖersen

(152_8) Ğemze satub özgeları yaẖersen
(152_8) Doğrı söyle görim kimiŋ ġızısen

(152_9) Kimiŋ neslindensen nedür mecāzıŋ
(152_9) Cānım alur yüzde ẖāl sevādıŋ

(152_10) Men ġoce 'āşiġe bağışle adıŋ
(152_10) Doğrı söyle görim kimiŋ ġızısen

(152_11) Irağ yolden yėtüb ėtdiŋ sāzını
(152_11) Bize satdıŋ ğemze bilan nāzıŋı

(152_12) Hėç bilmediŋ yürekdeki rāzıŋı
(152_12) Doğrı söyle görim kimiŋ ġızısen

(152_13) Ser-dār olub ġızlar ilan gėdersen
(152_13) Ğemze satub ġere bağrım ėzersen

(152_14) Ġıye baẖub göz ġaşıŋı süzersen
(152_14) Doğrı söyle görim kimiŋ ġızısen

(152_15) Şu gün üstiŋizden düşübdür güẕer

(152_15) Men ğerībe dolan ėyle bir neẓer

(153_1) Ṣeyyād Ḫan’den bize vėrgin bir ḫeber

(153_1) Doğrı söyle görim kimiŋ ġızısen

(153_2) Eḥmed dėyer ėy gözları mestāne

(153_2) Āvāzıŋ salurmen dürli destāne

(153_3) Nāz ğemzeŋ otlar saldı bu cāne

(153_3) Doğrı söyle görim kimiŋ ġızısen

(153_4) El-ġiṣṣe Ġoce Eḥmed bu sözları dėyanden soŋ Nāzlı Ḫan dėdi: “Ėy ġoce ‘āşiġ, (153_5) çünki sen biz içün sāz nevāz ėtdiŋ, imdi hem ḫeber alursen, men hem doğrısın dėyermen.” (153_6) Pes Nāzlı Ḫan bu sözları Ġoce Eḥmed’e dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar ḫidmete:

(153_7) Ġoce Eḥmed sene ḫeber vėrėyüm

(153_7) Çünki sāzım ėtdiŋ rāzımı dėyüm

(153_8) Eṣli ẕātım belli beyān ėylėyüm

(153_8) Meḥemmed Ḫan ser-kārıŋ ġızıyem

(153_9) Ser obelar bir bir ilan yürmişik

(153_9) Ağer sular bu dağlarda süzmişik

(153_10) Bu yėrlerde çadır sivan ġurmişik

(153_10) Meḥemmed Ḫan ser-kārıŋ ġızıyem

(153_11) Ġızlar ilan sėyr ėyleyüb geẕermen

(153_11) Her gören ‘āşiġin bağrıŋ ėzermen

(153_12) Ğemze satub, gözi yaşım süzermen

(153_12) Meḥemmed H̱an ser-kārıŋ ġızıyem

(153_13) Çünki menden ẖeber aldıŋ adımı
(153_13) Sene doğrı dėyem eṣl zādımı

(153_14) Cāniŋe salubmen yanar odımı
(153_14) Meḥemmed H̱an ser-kārıŋ ġızıyem

(153_15) Çünki yolden yėtüb gördün ḥālımı
(153_15) Ağ yüzimde gördiŋ ġoşe ẖālımı

(154_1) Sāzıŋ çalub ėtdiŋ ġėyl ġālımı
(154_1) Meḥemmed H̱an ser-kārıŋ ġızıyem

(154_2) Atam beg eṣlini sorseŋ Celebdür
(154_2) Bu ėle gelmağe atam sebebdür

(154_3) Meniŋ işim dā'im 'ėyş, ṭerebdür
(154_3) Meḥemmed H̱an ser-kārıŋ ġızıyem

(154_4) Nāzlı H̱an'dur sorseŋ ġızlarden ẖeber
(154_4) Ġırẖ ġız ẖidmetdedür şām ilan seḥer

(154_5) Ol bize serverdür, biz one çāker
(154_5) Meḥemmed H̱an ser-kārıŋ ġızıyem

(154_6) Pes Ṣeyyād H̱an'ıŋ eḥvālinden köşk serāyinden, inçe ġızlarinden, ördek, ġazla- (154_7): -rinden, laçın, bāzlerinden, bāğ, düzlerinden, ġera gözlerinden, şī̄rī̄n sözlarinden te'rī̄f (154_8) ėdüb birin birin ẖeber vėrenden soŋ gelüb yole düşdilar. Sonkı gün gün- (154_9): -orte çağı gelüb Ṣeyyād H̱an'ıŋ bāğınıŋ āb-rōyinde suyın üstinde oturub (154_10) su içüb nān yėyüb soğunlarını alanden soŋ Ġoce Eḥmed dėdi: "Oğul cān Hem-rāh, (154_11) gel; ayağimden dut; meni bu dī̄vārıŋ üstine

çıẖar! Görim bu bāğde kim var, kim yoẖ ve bu bāğe (154_12) girmaġe yol var yā yoẖ. One göre ʻemel edek." Pes Hem-rāh atasınıŋ ayağinden dutub (154_13) Ġoce Eḥmed'i dīvārıŋ üstine çıẖarub gördi ne bir çahār bāğ rāste ẖiyābānlar (154_14) çek[i]lüb almelar dėreẖtlerde sallanub lācever köşkiŋ ortesinde Ṣeyyād Ḫan (155_1) oturub ġızlar ġarşusinde sāz nevāzde, özi beden-nimā güzgüni öniŋde ġoyub (155_2) saçine şāne urub müşk ʻenberlar saçub ġaşlarine vesmelar ve gözlerine siyāh sürme- (155_3) -lar çeküb münevver ağ yüzine surẖ sėfīdi çeküb zer ü zīver ẖeṭṭ ẖāllar ġoyub zülf- (155_4) -lerine zer-efşān ėderdi ve yüzlerine töküb girān-behā, fāẖir libāslar gėyüb ġızıl (155_5) ġıran bāzū-bendlar ġollarine bağlıyub zer ve zīverlar taẖub rengāreng zer-nişān şāl- (155_6) -ları endāz başine salub özine cilve vėrerdi. Nā-gāh dolanub bāğe baẖende gözi Ġoce (155_7) Eḥmed'iŋ Ṣeyyād Ḫan'e düşdi. Gūyā āftāb ṭulūʻ ėtdi. Az ġaldı bī-hūş olsun, dīvā- (155_8) -rıŋ üstinden düşüb Hem-rāh'ıŋ yaninde oturub dutārını diziniŋ üstinde ġoyub (155_9) kellesini tōlab yüzini Hem-rāh'e ėdüb her ne ki görmişdi teʻrīfin ėdüb bu sözları (155_10) dėyerdi. Göriŋ ne ʻerż olar ağāyān ẖidmetine. Ğezel-i Ġoce Eḥmed budur:

(155_11) ʻEzīz oğlım Hem-rāh sene söylėyim
(155_11) Bėle bir bāğ içre girmaġ gerekdür

(155_12) Bėle bir menzilde, bėle bir yėrde
(155_12) Nėçe müddet ẖoşlab durmaġ gerekdür

(155_13) Gezüb görseŋ bāğ-çesiniŋ bārını
(155_13) Üzüb derseŋ almesini, narını

(155_14) Şimden[83] çeküb dutārlarıŋ tārını
(155_14) Dā'im meclisinde urmaġ gerekdür

(155_15) Mudām yan başinde ėdeŋ sāzını

[83] Yanlış olarak metinde *simden* yazılsa da *şimdiden* anlamındaki *şimden* olmalıdır.

(155_15) Sāġī olub içeŋ ol şerābını

(156_1) Ġalmış bilek ürekdeki rāzını

(156_1) Ṣöḥbet ėdüb ḥālın sormek gerekdür

(156_2) Gėceler bāğınıŋ ẖoş hevāsinden

(156_2) Ḫoş-bū olaŋ ġızıl güller īsinden

(156_3) Ḫoş āvāzlı bülbülların sesinden

(156_3) Dā'im ġulağ vėrmaġ durmaġ gerekdür

(156_4) Gündüz pervāne tek dönek daşine

(156_4) Sāye salek gün degmesün başine

(156_5) Şōġ ėdende baẖek gözi ġaşine

(156_5) Alme zeneẖ-dānıŋ görmaġ gerekdür

(156_6) Durebilmem men gėderem zār ilan

(156_6) Sen ġal munde bėle ẖoş medār ilan

(156_7) Bėle inçe bėlli gül-'iẕār ilan

(156_7) Gėce gündüz gezüb yürmaġ gerekdür

(156_8) Ġoce Eḥmed dėyer bėle bir çağde

(156_8) Bėle bir menzilde, bėle bir bāğde

(156_9) Bėle köşk serāy, bėle oṭağde

(156_9) Ṣeyyād ilen dōrān sürmaġ gerekdür

(156_10) El-ġiṣṣe Ġoce Eḥmed bu sözları dėyanden soŋ dėdi: "Oğul cān Hem-rāh, şu yėrdedür. (156_11) Göziŋ sude olsun ve ğulağıŋ mende olsun ve meniŋ dutārımı bėlime sançub (156_12) bāğe girermen! Eger görselar hem dėyermen sāzendemen gelübmen, sāz ėdüb niyāz alım. Eger (156_13) görmeselar bu almelardan ferāvān

suye tökermen. Sen dut yėginen tā menden bir ẖeber olsun.” (156_14) Pes Ġoce Eḥmed bu sözları Hem-rāh’e dėyerdi, Hem-rā[h] hem ayağinden dutub bāğe düşür- (156_15) -di. Yapuşdı almelare. Bir yanden ağzine tıẖerdi, bir yanden ġocaġine salerdi ve bir (157_1) yanden suye buraẖerdi. O veġte Ṣeyyād Ḫan köşkiniŋ üstinde özine cilve vėrüb (157_2): dolanerdi. Nā-gāh baẖub gözi Ġoce Eḥmed’e düşüb gördi ne bir ġoce ki bir āfet bāğe (157_3) yoluẖubdur. Bir yanden ağzine tıẖerdi ve bir yanden ġocaġine salerdi ve bir yanden suye (157_4) tökerdi. Dėdi: “Ġızlar, ne durubsız ki bir ġarrı ġurd bāğe yoluẖubdur ki istiri var (157_5) bāğı nefesine çeksün!” Ġızlar bu sözi ėşitenden soŋ turub her biri bir ġattı dürne (157_6) tō vėrüb rāste ẖiyābānden yügürüb pehlūsinden çıẖub ikki yanden saḳġalinden dutub (157_7) başını açub kimlar tebesinden urerdilar ve be‘żīsi arẖasine minerdi. Pes bu kėş, bu kėş (157_8) ilan köşkiŋ ayağine getürdilar. Ṣeyyād Ḫan gördi bėlinde sāz var. Dėdi: “Ġoce (157_9) kişi, bu ne işdür ve bu dutārıŋ nedür ve bu almanlıġıŋ nedür?” Ġoce Eḥmed dėdi: “Ėy (157_10) nāzenīn ṣenem, bir kimse ki ac susuz Haderbican kimin yolden gelsün; ac ādem el-āmān olur (157_11) ve acıŋ īmānı yoẖdur.” Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Pes bėliŋde bu sāzıŋ nedür? Bėle me‘lūm (157_12) olur ki sen sāzende ve beẖşisen.” Dėdi: “Nāzenīn ṣenem, bil ve āgāh ol ki men hem şā‘ir ve (157_13) hem beẖşimen ve hem ‘āşiġ!” Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Ġoce kişi, ‘āşiġ dėyanıŋ iki cüre olur. (157_14) Dė görim, sen hansı birisen!” Dėdi: “Her birini dėseŋ varmen.” Ṣeyyād Ḫan dėdi: (157_15) “Men hem sāz urmaġden ser-[r]işt[e]m var. Her ne ẖeber aldum eger cevāb dėdiŋ ẖėylī ẖūb, (158_1) her ne yėmegiŋ ve her ne gėymegiŋ olsun vėrermen. Eger cevāb vėrebilmediŋ ac susuz zindāne (158_2) salarmen. Günde bir dest kötek urermen tā ki öleŋ.” Pes bu sözları dėyüb çöŋ[i]rini (158_3) eline alub bu sözları dėyüb ve Ġoce Eḥmed hem dutārını diziniŋ üstinde ġoyub evvel (158_4) Ṣeyyād Ḫan dėyüb ve Ġoce Eḥmed hem cevābını dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar ẖidmete:

(158_5) Ġoce ‘āşiġ günāhiŋe ġā’ilsen

(158_5) Nėçün almeları derdiŋ bāğimden

(158_6) Güneh-kār bendesen imdi ölarsen

(158_6) Nėçün almeları derdiŋ bāğimden

(158_7) Perī pėyker bir gustāẖlıġ ėtmişem

(158_7) Dermişem bāğiŋden bir nėçe alme

(158_8) Ac susuz ıraġ yoldan gelmişem

(158_8) Dermişem bāğiŋden bir nėçe alme

(158_9) Bāğe girdiŋ nėçün nidā ėtmediŋ

(158_9) Bāğ-bānı çaġurub ṣedā ėtmediŋ

(158_10) Yaẖşını yemanden cudā ėtmediŋ

(158_10) Nėçün alm[e]ları derdiŋ bāğimden

(158_11) Bāğe girdüm dėdim bāğ-bān görmesün

(158_11) Ġorẖdum ki istesem alme vėrmesün

(158_12) Ğerībmen bir kimse meni urmesün

(158_12) Dermişem bāğiŋden bir nėçe alme

(158_13) Ğerīb olan ğerrā olmez özine

(158_13) Tökmez alm[e]ları suyıŋ yüzine

(158_14) Salmez ġocağine tıẖmez ağzine

(158_14) Nėçün almeları derdiŋ bāğimden

(158_15) Bir oğlum var āb[i]-rāhde durubdur

(158_15) Ac susuz boynı egri durubdur

(159_1) Iraġ yolden yėŋi yėtüb gelübdür

(159_1) Tökmişem bāğiŋden bir nėçe alme

(159_2) Nėçün köşke baẖub neẓer ėtmediŋ

(159_2) Ḫiyābānlan doğrı güẕer ėtmediŋ

(159_3) Meniŋ ġeżebimden ḥeẕer ėtmediŋ

(159_3) Nėçün almeları derdiŋ bāğimden

(159_4) Ac olanıŋ hergiz olmes īmānı

(159_4) Öldürüblar dėyüb ėtmez gumānı

(159_5) Biziŋ yėrde hėç kim urmez mėhmānı

(159_5) Dermişem bāğiŋden nar ilan alme

(159_6) Mėhmān olan neẓer ėyler daşine

(159_6) Bāğ-dār ile olar evvel aşine

(159_7) Ėḥmāl olub dürne yėmes başine

(159_7) Nėçün almeları derdiŋ bāğimden

(159_8) Ġoca ādem bu sözları bilmedim

(159_8) Evvel gelüb size āşnā olmedüm

(159_9) Ac idim hėç yane neẓer salmedim

(159_9) Dermişem bāğiŋden nar ilan alme

(159_10) Ġoce olan münkir gėtmez ġelāye

(159_10) Bāğe girüb başın salmez belāye

(159_11) Oğrı tülki kimin düşer telāye

(159_11) Nėçün almeları derdiŋ bāğimden

(159_12) Sen bāğ-bānsen bāğ-çe içre bārıŋ var

(159_12) Ḫan ġızısen, nāmūsıŋ var ʻārıŋ var

(159_13) Şu gün her ne ėtseŋ iḫtiyārıŋ var

(159_13) Dermişem bāğiŋden bir nėçe alme

(159_14) Ṣeyyād Ḫan dėyanıŋ şāh-i ḫūbāndur

(159_14) Gülüb danışende şīrīn zebāndur

(160_1) Öldürüb kesende ḥökmi revāndur

(160_1) Nėçün almeları derdiŋ bāğimden

(160_2) Ġoce Eḥmed dėyer çoḫdur günāhım

(160_2) Gėçsün günāhimden ġādir Allāh'ım

(160_3) Şu gün senden özge yoḫdur penāhım

(160_3) Dermişem bāğiŋden nar ilan alme

(160_4) El-ġiṣṣe bu sözden soŋ Ṣeyyād Ḫan dėdi: "Ġoce kişi, çünki sen bu sözleri dėyüb (160_5) günāhıŋı bilüb deḫīl oldıŋ, biz hem seniŋ günāhinden gėçermen. Emmā senden bir söz ḫeber (160_6) alurmen. Gerek doğrısın dėyeŋ. Nėçün bu almeleri ġocağiŋe salub yaḫşı meniŋ mālımı (160_7) iṣrāf ėdüb suye tökersen? Sebebi nedür?" Ġoce Eḥmed dėdi: "Ne 'erż ėdüm, dilim ġısġedür (160_8) ve yüzim ġeredür! Birce oğlum var meniŋ birle gelübdür ıraġ yolden. Ḥevānıŋ isi- (160_9) –si, nāzuk oğlan ġoruḫdum, bāğe salebilmedim. Dėdim suyı gözledürmen. 'Her ne (160_10) alme suye töksem sen dut yėginen tā menden bir ḫeber olsun!' Şu sebebden almeları suye (160_11) tökdüm ki o dutsun yėsün." Ṣeyyād Ḫan ḫeber alub dėdi: "Ġoce kişi, rāstını dė! Nėrden (160_12) gelüb ve hara gėdersüz?" Dėdi: "Haderbican meḥālinden İrevan şehrinden gelüb Ġızıl Alme (160_13) yurdine gėdermiz." Ṣeyyād Ḫan dėdi: "Ġızıl Alme yurdine gelmağıŋız ne sebebdür?" Ġoce Eḥmed (160_14) Eḥmed dėdi: "Gelmağımız sebeb olanı Pīr Budağ tuccār adlı olub ve sebeb-sāz-i Ġādir-i (160_15) Subḥān dişimize girüb ve ḫeber vėrüb ve yole salanımız hem bir pīr-i muġān, Şāh-i Merdān 'Elī (160_16) 'İmrān'dur." Ṣeyyād Ḫan bu sözleri

ėşitende,[84] çünki ḥeżret-i Emīr-i Mö’minān munıŋ hem (161_1) dişine girüb ẖeber vėrüb idi ki “Ġırẖ günden soŋ bir Hem-rāh adlı oğlan munde (161_2) gelür. Sene mėhmān olur. O seniŋ neṣībiŋdür. Sizin ‘eğdiŋizi sā‘et-i se‘d[d]e ‘erşde (161_3) ġılandur.” Pes Ṣeyyād Ḫan bu sözleri Ġoce Eḥmed’[d]en ėşitende ẖoş-ḥāl olub dėdi: “Ġoce (161_4) kişi, eger şā‘ir olseŋ, yaẖşı çağıren olseŋ şu yėrde dutārıŋ diziniŋ üstine a (ane, öne)[85] (161_5) alub ve kell[e]ŋi tōlıb çağır gelsün, ‘eceb olar.” Pes Ġoce Eḥmed bu sözleri ėşitande çōresi (161_6) aç[ı]lub üregi gėŋ olub dutārını diziniŋ üstinde ġoyub yüzini Hem-rāh’e ėdüb (161_7) çağ[u]rub bu sözleri dėyerdi. Göriŋ ne ‘erż olar ağāyān ẖidmetine. Ğezel budur:

(161_8) Gel Hem-rāh ẖeber vėrėyüm
(161_8) Ṣeyyād Ḫan bāğdedür bāğde

(161_8) Ġedd boyiŋe dönėyüm
(161_9) Ṣeyyād Ḫan bāğdedür bāğde

(161_9) Açılmış bāğınıŋ güli
(161_9) O şėydā sayrer bülbüli

(161_10) Sene bağleyan köŋli
(161_10) Ṣeyyād Ḫan bāğdedür bāğde

(161_10) Sōdāsı seriŋde olan
(161_11) Gözleri yoliŋde ġalan

(161_11) Seni bu derd yėrlare salan
(161_11) Ṣeyyād Ḫan bāğdedür bāğde

(161_12) Başinde var ṭomāġesi

---

[84] Cümlede bu bölüm anlamca bütünlüğü bozmaktadır. Hem zaten satır 161_3’te anlam bütünlüğü içersinde bu bölüm tekrarlanmaktadır.
[85] İstinsah yanlışlığı olmalıdır.

(161_12) Bülend[d]ür onıŋ hevāsı

(161_12) Lācever köşkiŋ ayası[86]
(161_13) Ṣeyyād H̱an bāğdedür bāğde

(161_13) Sī̇nesi dağlarıŋ ġarı
(161_13) Memesi Gürcistan narı

(161_14) Ġırḫ inçe ġızıŋ ser-dārı
(161_14) Ṣeyyād H̱an bāğdedür bāğde

(161_14) Māh-i münevverdür yüzi
(161_15) Şekerden şīrīndür sözi

(161_15) Meḥemmed H̱an Celeb'iŋ ġızı
(161_15) Ṣeyyād H̱an bāğdedür bāğde

(161_16) Eḥmed yalvarur Allāh'e
(161_16) Yüzin dutmış ġible-gāhe

(161_16) Dėyeŋ gelsün H̱an Hem-rāh'e
(161_16) Ṣeyyād H̱an bāğdedür bāğde

(162_1) El-ġiṣṣe Ġoce Eḥmed bu sözleri dėyüb Hem-rāh ėş[i]tüb özini dīvārden atub ikki (162_2) pükde özini Ṣeyyād H̱an'ın yanine yėtürüb köşkiŋ div[i]nde Ṣeyyād H̱an'ıŋ ġarşusinde (162_3) durdı. Ṣeyyād H̱an'ıŋ gözi Hem-rāh'e düşende ḫeylī ḫoş-ḥāl oldı. Gördi ki onıŋ hem bėlinde (162_4) sāz vardur. Öz üreginde fikr ėdüb dėdi 'Men munı irletüb görim ne ḥālde (162_5) ādemdür'. Pes evvel özi çöŋirni diziniŋ üstinde ġoyub bu sözleri dėyerdi. Ğezel:

---

[86] Konteks içerisinde bu sözcüğün 'sahip, iye' anlamına geldiği anlaşılmaktadır. krş. ET *iḍī* 'sahip', ED 41a; ayrıca krş. AT *eye, iye* 'malik, sahip, efendi', YTS 87b; ama bu sözcüğün geçtiği dizenin üstünde *hevāsı* sözcüğü geçmektedir, buna göre bu sözcüğün, uyak gereği *ayası* biçiminde okunması uygundur.

(162_6) ‘Āşiġ Hem-rāh senden ẖeber alėyüm

(162_6) Söyle görim ġolde bu sāzıŋ nedür

(162_7) İsterem köŋlinde rāzıŋ bilėyüm

(162_7) Dė görim köŋlinde bu rāzıŋ nedür

(162_8) Çünki reġīblarden ėtmediŋ ḥeẕer

(162_8) Bėle bir bāğ içre ėylediŋ güẕer

(162_9) Ṭe‘miŋ ṭe‘āmdur yā ki sīm zer

(162_9) Söyle görim ister niyāzıŋ nedür

(162_10) ‘Āşiġ vardur sözi bā-kemāl olur

(162_10) ‘Āşiġ vardur dā’im dili lāl olur

(162_11) ‘Āşiġ vardur işi ġėyl [ü] ġāl olur

(162_11) Bülend söyle görim āvāzıŋ nedür

(162_12) ‘Āşiġ var ėdedur me‘şūġın sorağ

(162_12) Aş alub düşedur veṭenden ıraġ

(162_13) Sen dā’im çekersen āh ilen ferāġ

(162_13) Söyle görim sūz gudāzıŋ nedür

(162_14) ‘Āşiġ vardur ṣidġin bağler Allāh[’e]

(162_14) Vėrmez üregini ğem bilan āhe

(162_15) İsterem yėtüşeŋ meġṣed murāde

(162_15) Seniŋ ḥeġīġetli mecāzıŋ nedür

(162_16) ‘Āşiġ vardur rāzın ėylar revāyet

(162_16) ‘Āşiġ var köŋlinde çeker melāmet

(163_1) Seniŋ ağ yüziŋde ėdan sirāyet

(163_1) Gözden aẖan eşk-i ṭerāzıŋ nedür

(163_2) Ṣeyyād Ḫan dėr bilür boldum derdiŋi

(163_2) Üregiŋden çeken āh-i serdiŋi

(163_3) Ne sebebden atub geldiŋ yurdıŋı

(163_3) Görim fikriŋ nedür dü rāzıŋ nedür

(163_4) Pes Ṣeyyād Ḫan bu sözları dėdi, görsün Hem-rāh'den ne ḥāṣil olur. Āyā, ġapular (163_5) gezüb sāz ėdindi yā ki dişinde one ḥeżret-i Emīr-i Mö'minān ẖeber vėrindi? Pes Hem-rāh hem (163_6) Ṣeyyād Ḫan'ıŋ köŋlindeki ẖiyālı bilüb one muvāfiġ bu ebyātları neẓme çeküb dutārını (163_7) çalub dėyerdi. Göriŋ ne 'erż olar aġā[yā]n ẖidmetine. Ğezel-i Hem-rāh budur:

(163_8) Ṣeyyād Ḫan isteseŋ bileŋ rāzımı

(163_8) Seniŋ çün gelübmen hem-rāzım sensen

(163_9) Ġarşuyiŋde oturub ėdim sāzımı

(163_9) Ėdüb sāzım ister niyāzım sensen

(163_10) Terk ėliyüb geldüm Haderbican'ı

(163_10) Söziŋden doldurdım küll[-]i Īrān'ı

(163_11) Yoliŋde ġoymişem bu şīrīn cānı

(163_11) Cānım içre sūz [u] gudāzım sensen

(163_12) Atub geldüm İrevan'ıŋ ėlini

(163_12) Dutub geldüm Ġızıl Alme yurdını

(163_13) Gördüm bāğıŋ bülbülini gülini

(163_13) Meniŋ gülim bülbül āvāzım sensen

(163_14) Pāyelarde oturubdur bāzlarıŋ

(163_14) Ḫōżlarde oyner ġuve ġazlarıŋ

(163_15) Her çend meni görer yaḫşı ġızlarıŋ

(163_15) Ġedrim bilan mėhmān-nevāzım sensen

(164_1) Şāhlar ġoyub gėder teḫt terāzı

(164_1) Fesiġlar terk ėdüb rūze nemāzı

(164_2) Ḫādim ḫanım ėder minnet ārāzı

(164_2) Mene ėden minnet ārāzım sensen

(164_3) Ġādir Subḥān ‘eceb ėder kār-sāz

(164_3) Bendesini istib ėder ser-ferāz

(164_4) Şu gün seni mene ėtmiş dil-nevāz

(164_4) Ġedrim bilüb köŋil nevāzım sensen

(164_5) Hem-rāh dėyer gülüb girdim bāğiŋe

(164_5) Gözlarım sataşdı ağ oṭağiŋe

(164_6) Haçan olur girsem öz ġocağiŋe

(164_6) Özim billem āḫer dem-sāzım sensen

(164_7) Pes Hem-rāh bu sözları Ṣeyyād Ḫan’e dėyenden soŋ begenüb bildi ki öz (164_8) ‘āşiġidür. Ėşikları gezen dutār çalub niyāz alen dėgildür. Ġoce Eḥmed (164_9) dėdi: “Oğul, bāreke’llāh, ‘eceb sözları ġarşusinden dėdiŋ meni ser-efrāz (164_10) ėtdiŋ. Gėne bir destān bāğine, köşkine ḥāl eḥvāline münevver yüzine ‘eġl kemāline, (164_11) ḥüsn [ü] cemāline dė tā senden bir nuṭġ, beyān, ‘eġl [ü] kemāl görsün tā sene āşinā ve yār-i (164_12) mėhribān olsun!” Hem-rāh bu sözları atasinden ėşitenden soŋ yėŋi başden (164_13) şōġe gelüb Ṣeyyād Ḫan’ıŋ şekl

şebāhetine, ġeddi ġāmetine baẖub bu sözları (164_14) dėyerdi ve atasine hem işāret ėderdi. Göriŋ ne ʻerż olar (164_15) aġāyān ẖidmetine. Ğezel-i Hem-rāh budur, ʻerż olur:

(165_1) Ḫūb sāʻetde ẖelġ ėylemiş Ṣeyyād'ı
(165_1) ʻEceb bir münevver cemālın gördim

(165_2) Ġelem kimin ġaşı, gözları mestān
(165_2) Neẓer ėdüb ġoşe hilālın gördim

(165_3) İki gözi Hem-rāh'ıŋ ġeṣdinden
(165_3) Gözlar üste ġoşe hilālın gördüm

(165_4) Oturubdur ikki ġālī̃ üstinden
(165_4) Leʻl [ü] gō̃her şefeġ urer destinen

(165_5) Cilve ėdüb baẖer saġ ṣoline
(165_5) Tökülmiş zülflerin al yenġaġine

(165_6) Dudağleri meŋzer gül yapraġine
(165_6) ʻEceb sözlar ʻeġl kemālın gördüm

(165_7) Bėle bir sāʻetde bėle bir çaġde
(165_7) Bėle bir menzilde bėle bir bāğde

(165_8) Bėle köşk serāy bėle oṭağde
(165_8) Gülüb oynar ʻeceb eḥvālın gördüm

(165_9) Destān dėsem serāyine sėyrine
(165_9) Yėtebilmem ōṣāfine ḥeddine

(165_10) Yaẖşı neẓer ėdüb baẖdum ġeddine
(165_10) Zerrī̃ŋ kemer ġoşe dualın gördüm

(165_11) ‘Eceb şuvar idi oynar bāz ilan
(165_11) Bermaġleri dolaşedur sāz ilan

(165_12) Ġızlar ile dolaşande nāz ilan
(165_12) Sağ üstinde ġızıl ẖelẖālın gördüm

(165_13) Hem-rāh dėyer haçan olur alėyüm
(165_13) Ġollarımı ağ boynine salėyüm

(165_14) Alub ġaçub öz yurdime gėdėyüm
(165_14) Öpüb ġoçub dėyem vuṣālın gördüm

Not: Yazmada sayfa 166 kayıptır.

(167_1) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād Ḫan’e ḫoş gelüb inçe ġızlar hem (167_2) yaḫşı gördilar. Pes ḥeżret-i ‘Elī hem dişine girende tapşurdı. Dėdi ki “Ėy Ṣeyyād Ḫan, (167_3) bėle bir Hem-rāh adlı oğlan sene vārid olande one bir yaḫşı çāşt ġay[ı]r; olar yėsinlar!” (167_4) Pes Ṣeyyād Ḫan bir çāşt ġayırdı. Bular tenāvul ėtdilar ve bir dėreḫtiŋ sāyesinde (167_5) yatdılar. El-ġiṣṣe üç gėce gündüz olub sāz nevāz ėderdilar. Dördimci güni Ṣeyyād (167_6) Ḫan dėdi: “Ġoce kişi, sen müreḫḫeṣṣen gėt! Oğlıŋ munde dursun; biz içün sāz nevāz (167_7) ėtsün! Biz hem onıŋ yėmek gėymegini vėrermiz tā pā’iz olub şehre gėdince onden soŋ (167_8): one bir mevācib vėrermiz. Elbette sen yoliŋden ġalme gėt!” Pes munı dėyüb bir yanden ġō- (167_9) -lmaġ bir yanden Hem-rāh’den nā-ḫāṭir-cem‘liġ ve bir yanden ğerīb yėkke ġalmaġı pes nā-çār (167_10) dutārını diziniŋ üstinde ġoyub üzini Ṣeyyād Ḫan’e ėdüb āh ḥesret ėder; bu söz- (167_11) -leri dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ḫidmetine. Ğezel-i Ġoce:

(167_12) Ṣeyyād Ḫan men gėder oldum yurdime
(167_12) ‘Ezīz Hem-rāh’ımı sene tapşurdum

(167_13) Ṭebīb ol sen ėyle devā derdime

(167_13) Derd-mend cānımı sene tapşurdum

(167_14) Hem-rā'nı getürdim seniŋ ėliŋe

(167_14) Zer ẖerīd ġulıŋ tek vėrdüm eliŋe

(168_1) Sāġī tek dolandım saġ ṣoliŋe

(168_1) Fermān-ber-dārımı sene tapşurdum

(168_2) Meni ġoce gördiŋ ġōdıŋ bāğiŋden

(168_2) Lācever köşkiŋden ağ oṭağiŋden

(168_3) Ay[ı]rme Hem-rāh'ı öz ġocağiŋden

(168_3) Nō-res nehālı sene tapşurdum

(168_4) Özüm gėtsem köŋlüm rāzım mundedür

(168_4) Ġışım onde behār yazım mundedür

(168_5) Eli sāzlı, ẖoş āvāzım mundedür

(168_5) Şīrīn zebānımı sene tapşurdum

(168_6) Alub geldim Haderbican düzinden

(168_6) Öŋe salub şōġ ėderdim izinden

(168_7) Günde yüzin öper idim yüzinden

(168_7) Köŋil ermānımı sene tapşurdum

(168_8) Bir sehl söz ilan ėy gül-'iẕārım

(168_8) Çıẖardıŋ elimden dürr-i şeh-vārım

(168_9) Ṣorėyim dil-ẖoşım ṣebr ġerārım

(168_9) Dīn īmānımı sene tapşurdum

(168_10) Ġoce Eḥmed dėyer birce gözim var
(168_10) Onıŋ birle ẖelġ içinde yüzim var

(168_11) Feẖr ėliyüb ‘ālem üste nāzım var
(168_11) ‘Ezīz nāz-dārımı sene tapşurdum

(168_12) El-ġiṣṣe Ġoce Eḥmed bu sözları dėdi; yole düşdi. Hem-rāh hem bir az tedāruk göterüb (168_13) dutārını bėline sançub atasınıŋ yanine gelüb ve bir ġedri hem alme yığub getürüb (168_14) atası ile bāğden çıẖub bāğıŋ kenārinde oturub bir sā‘et ağlıyub onden (169_1) ṣōre Ġoce Eḥmed dėdi: “Oğul cān, men ki gėdermen. Sen cāhilsen; mėyniŋ[87] dolı ġandur. Gėce (169_2) gündüz bāğıŋ eṭrāfinde kėşikçilar var. Fitne ve ğemmāzlar var. Bėle bī-pervā olme ve irleyende (169_3) āvāzıŋ bülend ėtme! Bāğde olmağıŋ bīgānelere bildürme! Eger reġīblar bilse sen bu bāğde (169_4) varsen, seni öldürmaġe vėrürlar. Sene ẓülm, sitemlar ve nāzuk bedenin dārlerden aserlar.” (169_5) Pes Ġoce Eḥmed oğline pend neṣīḥet ėdüb bu sözleri dėyerdi. Göriŋ ne ‘erż olar:

(169_6) Neṣīḥetim budur sene Hem-rāh’ım
(169_6) Bėle gez bāğ içre yėri tuymesün

(169_7) Bėle bu bāğ içre fitne-ger çoẖdur
(169_7) Ğemmāzı aŋlenüb yėli tuymesün

(169_8) Her dem köşke çıẖub baẖme bu deşte
(169_8) Dā’im ġoşun kimin yanme güneşde

(169_9) Bėle gėt Ṣeyyād’len seḥer gül geşte
(169_9) Bülbüli hürkişüb güli tuymesün

(169_10) Gündüz her ne dėse götar nāzını

[87] *beynin* anlamında olmalıdır.

(169_10) Yan başinde yürüb ėyle sāzını

(169_11) Bėle sėyr ėt ördegini ġazını

(169_11) Ṣonesi hürkişüb güli tuymesün

(169_12) Her dem bāğden çıẖub baẖme yollare

(169_12) Salme āvāzeŋi ağır ėllare

(169_13) Bėle sėyr ėt Ṣeyyād ilen çöllare

(169_13) Cėyranı hürkişüb çöli tuymesün

(169_14) Gėcelar mest olub içende şerāb

(169_14) Bir bir ilan ėyliyende ẖuft [u] ẖ˘āb

(170_1) Oğul cān oyanub olme bī-ḥėsāb

(170_1) Bėle çek ġocaġe bėli tuymesün

(170_2) Oyatub şōġ ile çekseŋ ġocaġe

(170_2) Öpüşüb ġoyersiz dudağ dudağe

(170_3) Bėle ġoy yenġağıŋ ol yenġağine

(170_3) Ḫāl ber-hem olub tėli tuymesün

(170_4) Nėçe müddet bir birini ġoçande

(170_4) Meclis dutub al şerāblar içende

(170_5) Eḥmed dėyer oğul cān alub ġaçande

(170_5) Bėle ġaç daşları yolı tuymesün

(170_6) Pes Ġoce Eḥmed bu sözları dėyanden soŋ Hem-rā[h] hem dutārını ġoline alub yüzini (170_7) atasine ėdüb bir pāre sifārişlar Selb-nāz’e yollar ve dutārını çalub atasine bu (170_8) sözları sifāriş yolinden dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ẖidmetine:

(170_9) Ėy ata cān gėdüb yėtdiŋ menzile

(170_9) Söyle meni unutmesün Selb-nāz

(170_10) Köŋlini vėrmesün özge ẖiyāle

(170_10) Mėhrin menden sōẖ ėtmesün Selb-nāz

(170_11) Hem-rāh dėyüb āh [u] ḥesret çekmesün

(170_11) Ğuṣṣe toẖmın ten mülkine ekmesün

(170_12) Sitem yüki elif ġeddin bükmesün

(170_12) Tenin ğemden çürritmesün Selb-nāz

(170_13) Men ğerībden one yėtür peyāmı

(170_13) İnşā’ Allāh du’ā birle s̱enāmı

(170_14) Ğemden öldürmesün ġarrı anamı

(170_14) Nāzuk köŋlin incitmesün Selb-nāz

(171_1) Hem-rāh dėyüb gözi yaşden dolmesün

(171_1) Ġızıl meŋzi yār hicrinde solmesün

(171_2) Dostlar ağlıb düşmenleri gülmesün

(171_2) Özin ğemden ġarrıtmesün Selb-nāz

(171_3) Ğā’ibānimde mene ġoysun minneti

(171_3) Ḥeġġ içün ėylesün ferż sünneti

(171_4) Ġırnaġ olub sene ėtsün ẖidmeti

(171_4) Nāzuk köŋlin ağrıtmesün Selb-nāz

(171_5) Gȫher mülkin pinhān ġaldı kāninde

(171_5) Hem-rāh dėyüb ḥesret ġaldı cāninde

(171_6) Göz yaşını düşmenlarıŋ yaninde

(171_6) Yağlıġ alub arrıtmesün Selb-nāz

(171_7) Hem-rāh dėyer köŋlin ğeme vėrmesün

(171_7) Şūm reġīblar gelüb ḥālın sormesün

(171_8) Her yėten nā-meḥrem yüzin görmesün

(171_8) Köŋlin menden sōẖ ėtmesün Selb-nāz

(171_9) Pes Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ ikisi hem ağlıb bir biriŋ boynine ġol (171_10) salub nāle ėdüb āh-i ḥesret çeküb ġanlı ġanlı yaşlar töküb bir birini vidā‘ (171_11) ėdüb ayrıldılar. Hem-rāh bāğe geldi, Ġoce Eḥmed hem şehr bė şehr, diyār bė diyār gelüb üç (171_12) ayden ṣōre ėvine geldi. Selb-nāz gördi ‘emüsi geldi; Hem-rāh gelmedi. Anasınıŋ yanine (171_13) gelüb āh-i ḥesret çeküb ağliye ağliye bu sözları dėyerdi. Göriŋ ne ‘erż olar:

(171_14) Seriŋe döndigim gül üzli anam

(171_14) ‘Emümden ẖeber al Hem-rāh’e ne boldı

(172_1) Gerek tā ki sağmen otine yanum

(172_1) ‘Emümden ẖeber al Hem-rāh ne boldı

(172_2) ‘Emüm geldi nėçün Hem-rāh gelmedi

(172_2) Derd-i ḥālın neden beyān ġılmedi

(172_3) Ṣoregör Ṣeyyād’ı aldı almedi

(172_3) ‘Emümden ẖeber al, Hem-rāh ne boldı

(172_4) Özi gėtdi meni ġoydı hicrāne

(172_4) Derdinden olmişem deli dīvāne

(172_5) Ġoydı dīdārleri āẖer zemāne

(172_5) ‘Emümden ẖeber al Hem-rāh’e ne boldı

(172_6) Hėç kim onun kimi ‘eġl[i] çaşmedi
(172_6) Başın alub bülend dağlar aşmedi

(172_7) Yārın ġoyub yār izine düşmedi
(172_7) ‘Emümden ẖeber al Hem-rāh’e ne boldı

(172_8) Ayrılığı bize yazdı yaradan
(172_8) Meḥebbetlar götarıldı araden

(172_9) Tā gelmese hergiz çıẖmem ġeraden
(172_9) ‘Emümden ẖeber al Hem-rāh’e ne boldı

(172_10) Hem-rāh dėyüb gėce gündüz ağlarem
(172_10) Ḥesret çeküb ciger bağrım dağlarem

(172_11) Yas dutub gög gėyüb ġera bağlarem
(172_11) ‘Emümden ẖeber al Hem-rāh’e ne boldı

(172_12) Selb-nāz dėyer hėç kim men tek olmesün
(172_12) Ġera gėyüb perde içre ġalmesün

(172_13) Hicrān çeküb gözi yolde ġalmesün
(172_13) ‘Emümden ẖeber al Hem-rāh’e ne boldı

(172_14) El-ġiṣṣe Selb-nāz bu sözları anasine dėyanden soŋ anası hem fi’l-fōr turub Ġoce Eḥmed’in (173_1) yanine gelüb dėdi: “Eḥmed, Selb-nāz meni seniŋ yaniŋe yolladı dėdi: ‘Hanı ‘emüm geld[i]. Ne çün (173_2) Hem-rāh gelmedi?’ Ağladı dėdi: ‘Bize bir belli ẖeber vėrsün’.” Pes Ġoce Eḥmed bu sözları (173_3) ėşitende dutārını ġoline alub yüzini Selb-nāz’e ėdüb ve anasine bu sözları dėyerdi:

(173_4) Selbī’niŋ anası söyle Selbī’ye

(173_4) Ağlemesün tėzden gelür Hem-rāh'ım

(173_5) Egnine gög gėyüb, başe ġeranı

(173_5) Bağlemesün tėzden gelür Hem-rāh'ım

(173_6) Hem-rā'nı yėtürdüm Ṣeyyād ėline

(173_6) Bülbül tek ġondurdum ğunçe güline

(173_7) Hem-zebān ėyledim şīrīn diline

(173_7) Ağlemesün tėzden gelür Hem-rāh'ım

(173_8) Gėden bu yeli saldım yārıŋ bāğine

(173_8) Meḥrem olub girdi ağ oṭağine

(173_9) Şōġ ile baẖerdi al yenġağine

(173_9) Ağlemesün tėzden gelür Hem-rāh'ım

(173_10) Köşk içinde bir bir ilan oynellar

(173_10) Sözleşuban bir birilan güleller

(173_11) El olub 'ehd ile pėymān ėdeller

(173_11) Ağlemesün tėzden gelür Hem-rāh'ım

(173_12) Nėçe müddet olub ėder sāzlerin

(173_12) Oẖutub ġızların ẖoş āvāzlerin

(173_13) Her ne ḥökm ėtselar çeker nāzlerin

(173_13) Ağlemesün tėzden gelür Hem-rāh'ım

(173_14) Bir bir ilan yaẖşı ülfet dutaller

(173_14) Tīr-i ğemze bir birine atallar

(173_15) Öpüb ġoçub bir bir ilan yatallar

(173_15) Ağlemesün tėzden gelür Hem-rāh’ım

(173_16) Nėçe müddet bir birini ġoçellar
(173_16) Meclis dutub al şerāblar içellar

(174_1) Āḫer durebilman durub ġaçallar
(174_1) Ağlemesün tėzden gelür Hem-rāh’ım

(174_2) Eḥmed dėyer Selbī düşmesün derde
(174_2) Vėrmesün köŋliŋi bu āh-i serde

(174_3) İstesün Hem-rā’nı menden bu yėrde
(174_3) Ağlemesün tėzden gelür Hem-rāh’ım

(174_4) Pes Ġoce Eḥmed’iŋ sözini munde ġoy; Hem-rā[h]’den ėşitmaġ gerekdür! Hem-rā[h] atasını yole (174_5) salenden soŋ üregi ğemli, dīdesi nemli, köŋli ḥesretli, özi ğerīb bir yanden (174_6) ve atasınıŋ ġōlemaġı ve yalġuz gėtmegi bir yanden özi ğerīb ġalmaġı. O veġte Ṣeyyād (174_7) Ḫan mėydān-i ‘işreti meclis-i ṣöḥbetin ḫālī görüb dėdi: “Hem-rāh, sen, bėle bir bāğde, bėle bir ça- (174_8) –ğde, bėle ‘ālī-şā’n oṭağde, bėle bir ‘ėyş, ṣōġ, şe‘eb neṣīb olubdı, ne içün di- (174_9) -l-gīr ğem-nāksen?” Pes bu sözları dėyüb çöŋirini çalub ve Hem-rāh’e işāret ėder. Bu söz- (174_10) - ları dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ḫidmetine. Ğezel-i Ṣeyyād Ḫan:

(174_11) Hem-rā[h] ataŋ gėtdi dėyüb çekme ğem
(174_11) Otur bir dem ġole götar sāzıŋı

(174_12) Elif ġeddin ğem yükünden ėtme ḫem
(174_12) Bedel ėtme ġışe ale yazıŋı

(174_13) Dutārıŋı çalub tōle başıŋı
(174_13) Dolan her yan süzüb gözi ġaşıŋı

(174_14) Ğem çekme içersen bişen aşıŋı

(174_14) Özim billem ürekdeki rāzıŋı

(174_15) ‘Āşiġ olseŋ ḥeẕer ėtme ölümden

(174_15) Bülbül olseŋ ayrı düşme güliŋden

(174_16) Men çöŋiri bir dem ġoymem elimden

(174_16) Sen bülend söylegin ẖoş āvāzıŋı

(174_17) Gėce meclis dutub ṣöḥbet söyleyek

(174_17) Dutārleriŋ ġulaġını tōliyek

(175_1) Şu duran ġızlarıŋ köŋlin ōliyek

(175_1) Görüb her yan götarselar nāzıŋı

(175_2) Özim şōġe gelüb girim ėviŋe

(175_2) Dolanende ġolım salım boyiŋe

(175_3) Yaninde süzilib girim ġoyıŋe

(175_3) El çeküb cāniŋe öpüm yüziŋi

(175_4) Oturende yan başiŋe yirlaşım

(175_4) İrlayende seniŋ bilan aylaşım

(175_5) Köŋliŋ bilüb yaẖşı yaẖşı yirlaşım

(175_5) Ėşittim ağziŋden şīrīn söziŋi

(175_6) Ṣeyyād Ḫan dėyer özim söziŋ kāniyem

(175_6) Şā‘irlarıŋ şō̄ketiyem şā’niyem

(175_7) Her ne dėyan sözlarıŋ ġāniyem

(175_7) Her ne dėseŋ çoẖ bilürmen azıŋı

(175_8) El-ġiṣṣe Ṣeyyād Ḫan bu sözleri dėyanden soŋ Hem-rāh çahār ḥōżıŋ üstinde oturub idi. (175_9) Hėç danışmezdi. Bilürdi ki birden ikkiye mununle söylemez ve öz yanine çıḫarmez. Her ne teklīf (175_10) ėdende gėtmez idi. Ṣeyyād Ḫan dėdi: "Hem-rāh, ne içün bėle müżṭerib ḥālsen?" Hem-rāh dėdi: "Ėy Ṣeyyād (175_11) Ḫan, nėce müżṭerib ḥāl olmėyüm? Bir yande bī-çāreliġ, bir yanden āvāreliġ ve bir yanden (175_12) atamıŋ ġōlemaġı, bir yanden özimiŋ ğurbetde ġalmaġı." Bėle ḫōf-nāk yėrde imdi (175_13) Ṣeyyād Ḫan'e işāret ėderdi ve bu sözları dėyerdi. Göriŋ ne 'erż olar:

(175_14) Gül yüzli Ṣeyyād'ım sene söylėyim
(175_14) Ġalmişem müżṭerib ḥėyrān bu gėce

(175_15) Derd-i ḥālım bir bir beyān ėylėyim
(175_15) Olmişem bī-ser ü sāmān bu gėce

(175_16) Felek siteminden zebūn olmişem
(175_16) Yār hicrinden saraluban solmişem

(176_1) Atamden ayrılub yėkke ġalmişem
(176_1) Başimden gėçübdür īmān bu gėce

(176_2) Hėç kim menim kimin ğerīb olmesün
(176_2) Ġızıl meŋzi saraluban solmesün

(176_3) Ataden ayrılub yėkke ġalmesün
(176_3) Dizimden gėdübdir fermān bu gėce

(176_4) Ġoce atam melḥem idi cānime
(176_4) Feḫr ėderdi şō̄ketime, şā'nime

(176_5) İndi hėç kim sürüb gelmez yanime
(176_5) Mene olub āḫer zemān bu gėce

(176_6) Bu ğemden gözlarım dolubdur eşke

(176_6) Ğerīb cānım yanmış sūz-i ‘eṭeşge

(176_7) Sen inçe ġızlarlan çıḫersen köşke

(176_7) Men çekermen āh [u] ermān bu gėce

(176_8) Öziŋ oldıŋ al şerābıŋ mestinde

(176_8) Ġızlar oldı ġoce atam ġeṣdinde

(176_9) Seḥere çaġ ġurı daşlar üstinde

(176_9) Oturermen zār nālān bu gėce

(176_10) Hem-rāh dėdi Var buları bilürmen

(176_10) Şol sebebden āh feġān ġılurmen

(176_11) Yėkke yalġuz ata dėyüb ölürmen

(176_11) Ölürmen derdime yoḫ dermān bu gėce

(176_12) Pes Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād Ḫan’ıŋ üregi yandı. Dėdi: (176_13) “Hem-rāh, me‘lūmdur ki ataŋ gėtmağine çoḫ nālānsen.” Dėdi: “Belī, atamı menden (176_14) ayırdıŋ ve öz yaniŋe hem çıḫarmiyesen. Ḥāżir bu ġurı daşlarıŋ üstinde (176_15) yėkke yalġuz yatım; āḫer hem meni atam kimi ġōleyiŋ. Ėden işimi, gėden yolımı bilmiyüm. (177_1) Pes Ṣeyyād Ḫan gördi ki Hem-rāh mükedderdür; hėç sāz ėtmege mėyli yoḫdur. Dėdi: (177_2) ‘Men bu bed-eṣliŋ oğline bir pāre şīrīn sözlar bilan allatmesem bu biz- (177_3) -iŋ içün sāz ėtmez’. Pes bu fikri ėdüb çöŋirini diziniŋ üstine a[88] (177_4) alub yüz nāz kirāyişme ilan, ṣōt-i ḫoş āvāz ilan yüzini Hem-rāh’e ėdüb (177_5) bu sözleri dėyerdi. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ḫidmetine:

(177_6) Hem-rā[h] cān otur ėyle sāzıŋı

[88] İstinsahta yanlış olarak verilmiştir.

(177_6) Seniŋ bilan bar[ı]şurmen bu gėce

(177_7) Her ne dėseŋ göt[i]rermen nāzıŋı

(177_7) Ğerīb ḥālıŋ soreşermen bu gėce

(177_8) Nėçün bizden bėle ıraġ olubsen

(177_8) Giriftār-i derd-i ferāġ olubsen

(177_9) İmdi meclisimde çırāğ olubsen

(177_9) Pervāne tek dolanurmen bu gėce

(177_10) İnçe ġızlar ėyledilar ʻerżiŋi

(177_10) Söyledilar sünnetiŋi, ferżiŋi

(177_11) Özim cāniŋdeki teb lerziŋi

(177_11) Ṭebīb olub, soruşurmen bu gėce

(177_12) Vīrānden gelan bayġu ini tek

(177_12) Teppemizden çıẖen ʻėşġiŋ tüti tek

(177_13) Ġedir gėcesi tek, bayram güni tek

(177_13) Seniŋ bilan görüşürmen bu gėce

(177_14) İnçe ġızlar yıġılallar yaniŋe

(177_14) Ğemze satub oẖ atallar cāniŋe

(178_1) Men özim bir ağır destān şā’niŋe

(178_1) Ġoşutermen, danışermen bu gėce

(178_2) Dutārıŋ ġayırsen ġolıŋ üstinde

(178_2) Göziŋ ġalur şu cānımıŋ ġeṣdinde

(178_3) Nāz-balışlen bir döşekiŋ üstinde

(178_3) Seniŋ bilan çōleşürmen bu gėce

(178_4) Ṣeyyād H̱an dėyer H̱an Hem-rāh'ım çekme ğem
(178_4) Elif ġeddin ğem yükinden ėtme ẖem

(178_5) Men seniŋlan seḥere çaġ dem bė dem
(178_5) Öpüşürmen, ġoçuşurmen bu gėce

(178_6) Pes Ṣeyyād H̱an bu sözları dėyanden soŋ çöhresi aç[ı]lub üregi gėŋ olub (178_7) üregi şōġe gelüb Ṣeyyād H̱an dėdi: "Hem-rāh, bėle perīşān ḥāl olme! Yüregiŋ ğeme vėrme! (178_8) Bėle ğem-gīn olub durme! Bėle çahār bāğ, bėle ter mīvelar, ġızıl güller, bėle şėydā bülbüllar, (178_9) rāste ẖiyābānlar, ağer sular, çahār ḥōżlar ve ṣonelar, ġazlar, laçınlar, bāzlar, ġırẖ (178_10) inçe ġızlar, sürmeli gözlar, münevver yüzlar, ğemze satar yüzlar, ẖerīdār gözlar (178_11) gerek sen buların̡ her birine neẓer salande heves ėdüb yaẖşı yaẖşı destānlar (178_12) bağlayeŋ!" Hem-rāh dėdi: "Ṣeyyād H̱an, bu bāğlarden, bu mīvelarden, bu sözlarden, bu (178_13) ḥōżlerden, bu ğazlerden, bu bāzlerden, bu ġızlerden biziŋ vilāyetimizde çoẖdur; (178_14) emmā seniŋ kelāmıŋ, bir gül yüzli, şīrīn sözli, eli sāzlı, ẖoş āvāzlı çoẖdur[89]. (178_15): Emmā ne fā'ide sāzıŋ görermen, söziŋ ėş[i]termen, yüziŋ görmem." Bu sözları (178_16) dėyüb dutārını çalub yüzini Ṣeyyād H̱an'e ėdüb kell[e]sini tōlab gözlarını (179_1) süzerdi. Bu sözları dėyerdi. Göriŋ ne 'erż olar aġāyān ẖidmetine:

(179_2) İrevan'den seni dėyüb gelmişem
(179_2) Yār üziŋ görmaġe çoẖ hevesim var

(179_3) Ḥesretiŋden saraluban solmişem
(179_3) Ay yüziŋ görmaġe çoẖ hevesim var

(179_4) Aç[ı]lubdur bāğıŋ gül ğunçe[si] ki
(179_4) Tökübsen ağ üze ġere birçegi

---

[89] Anlam bütünlüğü içersinde burada *yoẖdur* sözü uygundur.

(179_5) Sen öziŋsen var ġızlarıŋ gögçegi

(179_5) Gül üziŋ görmaġe çoẖ hevesim var

(179_6) Men seniŋ ‘ėşġinden ayrıldım ėlden

(179_6) Zeḥmetlar çekmişem gelmişem yolden

(179_7) Üzlarıŋ nāzukdur ğunçeden gülden

(179_7) Gül üziŋ görmaġe çoẖ hevesim var

(179_8) Ġaşlarıŋ ġeradur ẖāldur arası

(179_8) Oẖiŋden sīn[e]miŋ çoẖdur yaresi

(179_9) Bir görsem gül üziŋ olar çāresi

(179_9) Ağ yüziŋ görmaġe çoẖ hevesim var

(179_10) Sā’ilmen gelübmen ėyle sevābı

(179_10) Bülend ėt sāzıŋı ėyle ẖiṭābı

(179_11) Münevver yüziŋden götir niġābı

(179_11) Ay yüziŋ görmaġe çoẖ hevesim var

(179_12) Bir sebebden geldüm seniŋ bāğiŋe

(179_12) Sāzım ėdüb girdüm ağ oṭağiŋe

(179_13) Ġoyem yenġağımı al yenġağiŋe

(179_13) Ay yüziŋ görmaġe çoẖ hevesim var

(179_14) İster köŋlüm dā’im ėdim sāzıŋı

(179_14) Yaniŋde oturub çeksem nāzıŋı

(179_15) Her zemān şōġ ėdüb öpsem üziŋi

(179_15) Ay yüziŋ görmaġe çoẖ hevesim var

(180_1) Pes Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād Ḫan köŋlinde fikr ėdüb (180_2) dėdi: ‘Eger birden ikiye yüzimden niġāb götarsem ġızlar yaḫşı görmezlar ve (180_3) Hem-rā’nıŋ hem neẓerine kem rütbe gelürmen. Yaḫşısı budur yėŋiden fāḫir libāslar gėyim. (180_4) Zerrīn yerağlar taḫım. Ġızıl şeddelar bağlėyim. Zerrīn ḫelḫāllar ayağime bağlėyim ve (180_5) özime ārāyiş ėdüb ḫeṭṭ ḫāllar ġoyım. Ġızlar ilan gül geşte çıḫub yaḫşı (180_6) güllarden boyın başime salım. Niġābı yüzimden götarım. Nāz ğemze satub ve o ṭere- (180_7) -fden gelande Hem-rāh hem bir yaḫşı neẓer ėtsün. O meniŋ cemālımı görsün men onıŋ (180_8) kemālını görim’. Pes bu fikri ėdüb seḥer olande özine bu nō‘ ile zīnet vėr- (180_9) -üb ārāyiş ėdüb ġızları pehlūsine alub sėyr-i gül-ẕār ėdüb ḫoş ‘eṭr tāze (180_10) güllerden boynı başine sançub nāz ğemze ilan geldi. Hem-rā[h] hem rāste ḫiyābānden (180_11) bir dėreḫtiŋ sāyesinde oturub gözlar idi. O veġte Hem-rā’nıŋ gözi (180_12) Ṣeyyād Ḫan’e düşende çöhresi aç[ı]lub üregi şöġe gelüb dutārını ġoline alub (180_13) gözlerini Ṣeyyād Ḫan’e tiküb kellesini tōlayub bu ebyātleri ġoşub dėyerdi:

(180_14) Sȫdigim çıḫubdur çahār bāğ sėyrine
(180_14) Dolanub her yane baḫub geledur

(180_15) Ṣerfe ėtmez sulṭānine ḫanine
(180_15) Güller yaḫasine taḫub geledur

(181_1) Altı ‘ereġçīni ġoymış başine
(181_1) Vesmelar çeķübdür ġelem ġaşine

(181_2) Yėni yėtüb on dört, on bėş yaşine
(181_2) Gün kimin meşriġden çıḫub geledur

(181_3) Saçların töķübdür dallar üstine
(181_3) Zülflerin salub ḫāllar üstine

(181_4) Ġur’ān, bāzū-bendlar ġollar üstinde

(181_4) Bağlemiş ġollare taẖub geledur

(181_5) Başine ġoyubdur mürеṣṣe‘ tācı

(181_5) Onı gören n’ėylar Ke‘beni, ḥācī

(181_6) H̱ālı Hindūstān’den almış ẖerācı

(181_6) Ḥüsn[i] Ḥebeş mülkin yıẖub geledur

(181_7) Yol geldi, ğemze ilan nāz ilan

(181_7) Sėyr ėde[r]di ṣöḥbet ilan sāz ilan

(181_8) Yaẖşı muġām ilan, ẖoş āvāz ilan

(181_8) Ġızlarıŋ öniŋde oẖub geledur

(181_9) Cellād kimin cānı aldı gözları

(181_9) Güneş kimi şȫ‘le urer yüzları

(181_10) Danışende şīrīn şīrīn sözları

(181_10) Üreklere ot bıraẖub geledur

(181_11) Ne rütbedür ser-bülendliġ uçeliŋ

(181_11) H̱oş ‘izzetdür ẖelġ içinde ġoçeliŋ

(181_12) Bu gün bir ay gördüm on dört gėcelin

(181_12) ‘Ėşġ Hem-rāh’ımı yaẖub geledur

(181_13) Pes Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād H̱an ẖoş-ḥāl olub yaẖşı (181_14) görüb bī-niġāb ġızlarıŋ öŋinde Hem-rā[h] ilan danişe danişe doğrı gelüb (181_15) köşke çıẖdılar. Ġızlar dėdilar: “Ėy Ṣeyyād H̱an, bėle bir oğlan Haderbican- (181_16) -’den durub seni dėyüb gelsün; atasını ġoce dėyüb ġōdıŋ ki munıŋ bėle (182_1) bāğ içinde köşk üstinde gėcelar sāz nevāz ėdüb ẖoş gėçirek. İndi nėçe müddet- (182_2) -dür ki aşağde ġurı daşlarıŋ üstinde lāl ker bī-sāz nevāz ġalubmız?

Ya- (182_3) -ẖşısı budur ki hemīşe ōġāt ẖoş gėçirek. Bu oğlan köşkde olsun bir bir ilan (182_4) ülfet dutub ṣöḥbet ėdek.” Pes Ṣeyyād Ḫan bu sözları ġızlarden ėşitanden (182_5) soŋ köŋlinde yaẖşı görüb begendi. Emmā ẓāhirden rāżī olmedi. Pes ġızlar çoẖ (182_6) iltimās ėtdilar ki “Bibi cān, ne içün bu ‘erż[i]mizi ġebūl ėtmiyesen?” Ṣeyyād Ḫan dėdi: (182_7) “Belī, imdi ki dėyersiz. Emmā ṣöreden fesād ġay[ı]resiz. Eger bėle bir oğlan biziŋ aramiz- (182_8) -de olande gerek biziŋ ilan öpüşsün ġoçuşsun onde hem mene ṭe‘ne urer- (182_9) -siz. Eger ġızlar hamusı hem ġesem olsemiz[90] ki her ne görande ve her ne olande yaẖşı görüb (182_10) dem urmiyesiz men munı köşke çıẖarub dā’imu’l-ōġāt size yaẖşı ẕōġ şōġlar (182_11) ve yaẖşı neş’elar vėrürmen. Yoẖse bu sözlarıŋ lāyını ġoyıŋ!” Ġızlar bu söz- (182_12) -ları Ṣeyyād Ḫan’den ėşitenden soŋ yėrli yėrden ‘ehd ėdüb hem ġesem olub dėd- (182_13) –ilar: “Bibi cān, her yolı dutseŋ ve her işi başleseŋ bizde bir söz yoẖdur.” (182_14) Pes Ṣeyyād Ḫan bu sözları ėş[i]tüb ẖoş-ḥāl ve ẖāṭir-cem‘ olub çöŋirini diziniŋ (182_15) üstinde ġoyub ve üzini Hem-rāh’e ėdüb şōġ [u] ẕōġ ile bu söz- (182_16) -ları dėyerdi. İmdi göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ẖidmetine. Ğezel:

(183_1) Bu gėce sen meniŋ ‘ezīz mėhmānım
(183_1) Olegör Hem-rāh’ım dōrān seniŋdür

(183_2) Dürli ṭe‘āmlarden leẕẕetli nānım
(183_2) Yėyegör Hem-rāh’ım dōrān seniŋdür

(183_3) ‘Āşiġ olan ayrı durmez yārinden
(183_3) Gül istiyan ayrı durmez ẖārinden

(183_4) Ağ sīn[e]m üstinde ġoşe nārimden
(183_4) Deregör Hem-rāh’ım dōrān seniŋdür

(183_5) Terk ėdüb gelübsen Haderbican’ı

[90] *olseniz* biçimi yerine yanlış olarak *olsemiz* yazılmıştır.

(183_5) Yolimde ġoyubsen bu şī̇rī̇n cānı

(183_6) Piste dehānimden şī̇rī̇n zebānı

(183_6) Emegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(183_7) Eger ʻāşiġ olseŋ çıẖme sözimden

(183_7) Dolanub ʻeksimden dönme gözimden

(183_8) Möʻteber ẖālimden enver yüzimden

(183_8) Öpegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(183_9) Çünki biziŋ sarı ėtdiŋ irāde

(183_9) Sefer ėdüb, sākit oldıŋ burade

(183_10) Bu gėce biz ilan meġṣed murāde

(183_10) Yėtegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(183_11) Sāz ėdende bir bir ilan boyleşek

(183_11) Oynayande el dutuban doleşek

(183_12) Bir döşekde bir bir ilan bėleşek

(183_12) Yategör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(183_13) Ṣeyyād Ḫan dėyer Hem-rāh inan sözimi

(183_13) Seni sövüb erzān ėtdim özimi

(183_14) Münevver yüzimi, nergis gözimi

(183_14) Öpegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(183_15) El-ġiṣṣe Ṣeyyād Ḫan bu sözleri dėyanden soŋ Hem-rāh ẖoş-ḥāl oldı. Aẖşam olande (183_16) Ṣeyyād Ḫan dėdi ġızlare yaẖşı tedāruklar dutub ġālī̇ müferreş ve elvān bād- (184_1) -res endāzelar döşib mūmiler yandurub ġızıl mecmeʻelarde ʻūd ʻenberlar dutub (184_2) meclis müʻeṭṭer ėdüb ġızları dō̇re oturtub

ve bir ġız Hem-rāh’ıŋ yanine yollayub (184_3) Hem-rāh geldi. Meclise girande ġızlar yėrlerinden turub te‘ẓīm temām ėdüb ve Ṣeyyād Ḫan (184_4) Hem-rā’nı çağ[ı]rub ṣedr-i meclisde oturtub şām ėdüb, sāz nevāz, ‘ėyş ‘işrete (184_5) meşğūl oldılar. Bir nėçe günden soŋ Ṣeyyād Ḫan gördi Hem-rāh her ṭerefe ve her ġıze baḫdı. (184_6) Şōġı ziyāde oldı. Ṣeyyād Ḫan’ıŋ köŋli ḫiyāle gėdüb dėdi: “Hem-rāh, bu ġızlarıŋ (184_7) her birini yaḫşı görseŋ boy bestine, şekl şebāhetine, ġeddi ġāmetine bir destān dė (184_8) tā senden ḫoş-ḥāl olsunlar!” Hem-rāh dėdi: “Her birini sen dėseŋ men destān dėyim.” Ṣeyyād (184_9) Ḫan dėdi: “Ḫėyr, seniŋ köŋliŋ her birini dutse dė!” Hem-rāh ḫāṭir-cem‘ olub o ġızlare (184_10) neẓer salande oların içinde bir Gürci ġız var idi. Temām[i]sinden gögçek idi. Dutā- (184_11) -rını diziniŋ üstinde ġoyub Gürci ġız hem ġızlar ilan gül geştden ġay[ı]dub rāste (184_12) ḫiyābānlan gelübdılar. Hem-rāh ilan Ṣeyyād Ḫan hem çahār ḥōżıŋ üstinde oturubdılar. (184_13) Ṣeyyād Ḫan’ıŋ gözi ṣone ve ġazlare düşdi ve Hem-rā’nıŋ gözi gögçek ġızlare düşdi. (184_14) Gürci ġızı temām[i]sinden bėhrek gördi. Neẓerine salub ve Ṣeyyād Ḫan’e işāret ėderdi. (184_15) Bu sözları dėyerdi. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ḫidmetine. Budur ğezel:

(184_16) Ṣallane ṣallane bir serv bu boylı
(184_16) Üstimden uğredi yolı Gürci’niŋ

(184_17) Apardı başimden ‘eġl hūşimi
(184_17) Gözime görindi ḫāl[ı] Gürci’niŋ

(185_1) Gėydigi ġırmızdur, örtügi ale
(185_1) Ġeddi serve meŋzer ġāmeti dale

(185_2) Gözleri nergisdü, yüzleri lāle
(185_2) Cānım alur ‘enber ḫāl[ı] Gürci’niŋ

(185_3) Allāh başden bėle meṣleḥet bilmiş

(185_3) Bėle bir cemālı kāfire vėrmiş

(185_4) Bād-i ṣebā esüb çigninde bolmış

(185_4) Tökilmiş gerdene tėli Gürci’niŋ

(185_5) Yol gėdişi aẖer suden süzikdür

(185_5) Terpenişi var ġızlarden düzikdür

(185_6) Sėyr ėtseŋ endāmı gülden nāzukdur

(185_6) Üzikden gėçedur bėli Gürci’niŋ

(185_7) Yār dėyemen biziŋ bilan baruşmez

(185_7) Birce sözlib eḥvālımı sorişmez

(185_8) Her ne veṣfin ėtsem dilime düşmez

(185_8) Ḥėy[i]f Türki bilmez velī Gürci’niŋ

(185_9) Başine salubdur zer-bāf şālını

(185_9) Ağ yüzinde gördüm ʻenber ẖālını

(185_10) Var ġızlarden yaẖşı gördüm ḥālını

(185_10) Ḥėy[i]f ki kāfirdür ėli Gürci’niŋ

(185_11) Hem-rāh dėyer ele alsem elini

(185_11) Üzin öpüm, ġoçsem inçe bėlini

(185_12) Sorub emsem dehān içre dilini

(185_12) Şekerden şīrīŋdür balı Gürci’niŋ

(185_13) Pes Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ inçe ġızlarıŋ rengları pozuldı. (185_14) Eḥvālleri dīger-gūn oldı. Pes Ṣeyyād Ḫan bėle görende dėdi: “Ėy bed-e- (185_15) -ṣliŋ oğlı, bu nėce ʻeğldür sende ki bėle ẖan-zāde ve beg-zāde ġızları ġoydıŋ (185_16) gėtdiŋ bėle bir Gürci kāfir-zādeni teʻrīf ėtdiŋ?” Pes Ṣeyyād Ḫan

Hem-rāh'ıŋ (186_1) 'eksinden gėdüb ġızları ẖoş-ḥāl ėtmek içün Gürci'ni sındırmaġçün ėli u- (186_2) -lusını bed meẕenne ėtmek içün bu sözları dėyerdi. Göriŋ ne 'erż olar:

(186_3) Gezüb görseŋ Gürcistan'ıŋ ėlların
(186_3) Ėlları var hergiz ėle yaraşmez

(186_4) Baẖub görseŋ ördekların gölların
(186_4) Gülleri var hergiz güle yaraşmez

(186_5) Ėrkekleri temām Or[u]s üzlidür
(186_5) Ḥāriṡ ṣifetlidür Şimr gözlidür

(186_6) Barçesi bed iġrār ikki sözlidür
(186_6) Yolları var hergiz yole yaraşmez

(186_7) Libās dėyüb ḥėyvān pūstın gėyellar
(186_7) Çörek dėyüb donġuz etin yėyellar

(186_8) Danişende moldur moldur dėyellar
(186_8) Dilları var hergiz dile yaraşmez

(186_9) 'Eyāl kimin başlarinde leçeklar
(186_9) Dallarinde dā'im vardı elçeklar

(186_10) Ġırmızı yüzlarde sarı birçeklar
(186_10) Tėlları var hergiz tėle yaraşmez

(186_11) Ḥėyvān ṣifet egri ġurşab bėlları
(186_11) Üzlarinde gende gende ẖālları

(186_12) Tenlarinde ġısġe ġısġe ġolları

(186_12) Bėlları var hergiz bėle yaraşmez

(186_13) Ṣeyyād Ḫan dėr bėle ėli söymeli
(186_13) Ne ki onın veṣfin ėdüb ėtmeli

(186_14) Ḫan-zāde ġızlare boyın egmeli
(186_14) Ġolları var hergiz ġole yaraşmez

(186_15) El-ġiṣṣe Ṣeyyād Ḫan bu sözları dėyanden soŋ Hem-rāh dėdi: "Ėy Ṣeyyād Ḫan, sen dėd- (186_16) -iŋ "munıŋ veṣfin ėt!" Men veṣfiŋ ėtdüm. Du-bāre 'üẕr-ḫ˘āhlıġ çıḫarub bed meẕenne (186_17) ėtmaġçün sebebi nedür?" Ṣeyyād Ḫan dėdi: "Ėy Hem-rāh-i bī-fikr, sen bu Gürci kāfir-zādeni (187_1) götardıŋ ġırḫ Müselmān-zādeni yėre urdıŋ. Bular temām ḫan-zādedür. Ö- (187_2) -ziŋden incittün. Bu yėrde durmağun müşkil olur. Pes bu sözları ve bu yolla- (187_3) -rı bilmaġ gerek." Pes bu sözları dėyüb çöŋirini diziniŋ üstinde ġo- (187_4) -yub yüzini Hem-rāh'e ėdüb neṣīḥet yolinden bu sözları dėyer. Göriŋ ne 'erż olar:

(187_5) Hem-rāh cān gez ğerīb ėllarde
(187_5) Söziŋden igranub ėl incimesün

(187_6) Bėle gez ġızlarlen bāğ arasinde
(187_6) Ayağıŋ astinde yol incimesün

(187_7) İsteseŋ meniŋlan yėtesen başe
(187_7) Dā'im sėyr ėdesen göz ilan ġaşe

(187_8) Her sā'et meniŋlan girme telāşe
(187_8) Gerden ağrımesün ġol incimesün

(187_9) Ṣallanub ġızarmış bāğ-çeniŋ bārı
(187_9) Neṣībiŋdür temām almesi, narı

(187_10) İsteriŋ var göraŋ men tek nigārı

(187_10) Lebları ŋ terbetüb dil incimesün

(187_11) İsteseŋ meniŋlan ėdesen ülfet

(187_11) Gerek boynun egib çekesen minnet

(187_12) Bu inçe ġızlare ėyle meḥebbet

(187_12) Bėle terpen senden gül incimesün

(187_13) İstesen meniŋlan yėteŋ başe sen

(187_13) Neẓer ėdüb baẖeŋ gözi ġaşe sen

(187_14) İstesen meniŋlan ġocağleşesen

(187_14) Bėle çek ġocağe bėl incimesün

(187_15) İstesen kām aleseŋ çıẖme sözimden

(187_15) Dolanub ʻeksimden, düşme gözimden

(187_16) Bėle boynım ġoçub öpgin üzimden

(187_16) Yüzlarım sürt[i]lüb ẖāl incimesün

(188_1) Ṣeyyād Ḫan dėyer Hem-rāh bilgiŋ ḥālımı

(188_1) Başiŋe getürüm ġėyl ġālımı

(188_2) Mollā kimin leblarimden balımı

(188_2) Dudağlar terpenüb dil incimesün

(188_3) Pes Ṣeyyād Ḫan bu sözları dėyanden soŋ Hem-rāh bī-demāğ olub dėdi: "Ėy Ṣeyyād Ḫan, (188_4) bu nėce eḥvāldur. Sene men dėdiŋ bu ʻġızlarden her birini yaẖşı görseŋ bir destān şā'- (188_5) -nine dė'. Men hem seniŋ söziŋi ėdüb bir destān Gürci'ye dėdim. Sen ʻeksimden gėdüb onun (188_6) özini ve ėlini bed meẓenne ėtdin ve mene hem dėyesen ʻbėle gel, bėle gėt, yol incimesün'." Pes bu söz- (188_7)

-ları dėyanden soŋ üç gėce gündüz hėç sāz ėdüb söz dėmedi. Ġızlar dėdi- (188_8) – lar: "Bibi cān, nėçün Hem-rāh biziŋ içün sāz ėdüb irlemedi?" Ṣeyyād Ḫan dėdi: (188_9) "Çünki o Gürci'ni te'rīf ėtdi. Men be'żī sözlar one dėdim. Ġehri gelüb o sebebden (188_10) bī-demāġdur." Ġızlar dėdilar: "Gėne köŋlini al; ġoy biziŋ içün sāz ėtsün!" Ṣeyyād Ḫan (188_11) dėdi: "Köŋlini almağım budur ki gerek onıŋ bile öpüşüm ġoçuşım ki o menden ḫoş-ḥāl o- (188_12) -lsun. Onde hem siz mene melāmet ėdeceksiz." Dėdilar: "Bibi cān, meger biz bilėymiz ki siz (188_13) bir bir ilan 'āşiġ me'şūġsız. Elbette 'āşiġiŋ meġṣedi me'şūġıŋ vuṣāline yėtmekdür. (188_14) Her şekle re'yiŋ olse ve her nėce ülfet ėtseŋėydiŋ, biz sene melāmet ėtmek[91] biziŋ ṭer[92] (188_15) ṭerefden şād ol!" Pes Ṣeyyād Ḫan bu sözları ġızlarden ėşitanden soŋ Hem-rā'nı (188_16) istiyüb dėdi: "Hem-rāh, men bilürmen, sen menden bī-demāġsen. Her bī-demāġ ėdeni bir ḫoş-ḥāl (189_1) ėtmek gerekdür. Şu veġte her ne meṭlebiŋ olse iste, meṭlebiŋ revādur!" Pes Hem-rāh bu sözi (189_2) ėşitanden soŋ ḫoş-ḥāl olub sāzını diziniŋ üstine ġoyub yüzini Ṣeyyād (189_3): Ḫan'e ėdüb bu sözları dėyer. İmdi göriŋ ne 'erż olar aġāyān ḫidmetine:

(189_4) Ṣeyyād Ḫan iġrārıŋ üstinde olseŋ
(189_4) İsterem yaniŋde olım bu gėce

(189_5) Sen otur tikye ėt nāz-balişiŋe
(189_5) Men oturub dutār çalım bu gėce

(189_6) Pervāne tek dolanėyim başiŋe
(189_6) Uzun 'ömrim ġoyım ġısġe yaşiŋe

(189_7) Düşim ayağiŋden dönim başiŋe
(189_7) Her ne ġedaŋ vardur alım bu gėce

(189_8) Gāhī el uzatub zülfiŋ tōlėyim

---

[91] *ėtmeŋ* biçiminin yanlış yazılışı veya *yapmayız* anlamındaki *ėtmeyik* biçimin kısa biçimi olmalıdır.
[92] Sözün tam imlası takipteki sayfada bulunmaktadır; sözün bu ilk hecesi sayfa sonunda fazladır.

(189_8) Gāhī şā‘ir olub veṣfiŋ söylėyim

(189_9) Geh inçe ġızlarıŋ te‘rīf ėlėyim

(189_9) Şād olub köŋlinde ġalım bu gėce

(189_10) Vīrānden gelen bayġu ünidür

(189_10) Teppemizden çıẖan ‘ėşġiŋ tütidür

(189_11) Ġed[i]r gėcesi tek bayrem günidür

(189_11) Bir öpüş üziŋden alım bu gėce

(189_12) Gāhī reġġāṣ olub girim öŋine

(189_12) Gāhī ğemze satub girim ġoyıŋe

(189_13) Ağzıŋ öpüb elim salım boyiŋe

(189_13) Ėrtiyecek oynab gülim bu gėce

(189_14) Geh turuban baẖub bilim ḥālıŋı

(189_14) Ac olub yėm nė‘metiŋi nānıŋı

(189_15) Mėhmān olub görim şu ėḥsānıŋı

(189_15) Ṣefā sürüb ‘işret ġılım bu gėce

(190_1) Hem-rāh dėyer Ṣeyyād sözinde durseŋ

(190_1) Meniŋ bilan dā’im oynayub gülseŋ

(190_2) Şu ėden iġrārıŋ üstinde durseŋ

(190_2) Gerek kāmım senden alım bu gėce

(190_3) El-ġiṣṣe Ṣeyyād H̱an bu sözları Hem-rā[h]’den ėşitanden soŋ ġehġehe vurub geldi; dėdi: (190_4) “Hem-rāh cān, bėle nāşī olme; Tėzden kām isteme! Kām almaġ içün zer gerek, zer gerek. (190_5) Pes seniŋ ne zeriŋ var, ne zorıŋ var, ne ṣebriŋ var, ne ġerārıŋ, ne fikriŋ var. (190_6) ‘Āşiġ ilan me‘şūġıŋ de’bi budur ki me‘şūġ ‘āşiġine

alme ve nar vėrür ve ‘ā- (190_7) -şiġ me‘şūġıŋ bėlinden şedd[e]sin açar.” Munı dėyüb elinde bir yaẖşı almesi (190_8) var idi. Hem-rāh’e atub ve nāz ğemze satub özini bir döşekiŋ üstine (190_9) taşlab Hem-rāh bildi ki onıŋ yārı oldı. O hem yėrinden turub gelüb şedde- (190_10) -sini bėlinden açande Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Hem-rāh, her ne ėtseŋ iẖtiyārıŋ var bė ğėyr ez (190_11) bir sözden.” Hem-rāh dėdi: “Ṣeyyād Ḫan, meniŋ sene bir sözim var; eger cān u dil ilan (190_12) ġebūl ėtseŋ.” Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Ne söziŋ var?” Dėdi: “Sözim budur ki seni meni (190_13) yaradan bir Allāh var. Gerek onıŋ emrini ber-cā getürüb pėyğem-berine īmān getürüb (190_14) onıŋ veṣiyyi ‘Elī Murteżā’dur ki seniŋ ve meniŋ dişimize girüb bizi bir bire yėtü- (190_15) -rüb one ġā’il ol ve öz dīn ā’iniŋ bāṭil ėdüb biziŋ dīn ā’in- (191_1) -[i]mize giresen. Onde bilürmen sen meniŋ yārım oldıŋ.” Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Meniŋ bu (191_2) işlarden ve bu yollarden ser-[r]iştem yoẖdur. Her yolde ve her dīnde sen olseŋ men hem (191_3) varmen.” Hem-rāh dėdi: “Eger sen biziŋ yolimizdesen dėginen ‘Lā ilāhe illā Allāh, Meḥemmed Resūl- (191_4) -u’llāh, ‘Elī’yyen velīyu’llāh’.” Her ne Hem-rāh dėdi Ṣeyyād Ḫan hem teṣdīġ ėdüb dilinde tekrār (191_5) ėtdi ve be‘d bir biriŋ boynine ġol salub öpüşüb ġoçuşub yatdılar (191_6) tā seḥere cek. Seḥer olande yėrlarinden turub Hem-rāh dutārını getürüb Ṣeyyād Ḫan (191_7) hem çöŋirini ġoline alub inçe ġızları hem yan başlarine salub ġerṣ[93] urub (191_8) sāz nevāz ile bāğı sėyr ėdüb gelüb çahār ḥōżıŋ üstinde oturub ṣone (191_9) ġazlare temāşā ėdende ġızlar dėdidilar[94]: “Hem-rāh, biziŋ isteyinmiz budur (191_10) şu yėrde bir yaẖşı destān dėseŋ ve bize bir neş’e vėreŋ ‘eceb olur.” Hem-rāh bu söz- (191_11) -leri ġızlarden ėşitende gėcesi yār ilan iġrār ėyliyüb ‘ehd pėymān ėdüb (191_12) İmdi üregi şōġe gelüb dutārını diziniŋ üstinde ġoyub kellesini tōlab (191_13) ṣōt-i ẖoş āvāz ilan bu sözları dėyerdi. Göriŋ ne ‘erż olar:

(191_14) İnçe ġızlar düni gėce

(191_14) Sordım ḥālinden yār meniŋ

---

[93] *reġṣ* ‘raks, oyun’ sözcüğünün metatezi

[94] Doğrusu *dėdilar* olmalıdır.

(191_14) Seḥere çaġ emüb durdım

(191_15) Şīrīn balinden yār meniŋ

(191_15) Ördekların aparėydum

(191_15) Müşk ‘enber seper idüm

(191_16) Boynın ġoçub öper idüm

(191_16) Ġoşe ẖālinden yār meniŋ

(191_16) Ġera göz ilan gözleşdim

(192_1) Şīrīn söz ilan sözlaşdım

(192_1) Şōġ ilan şeddesin açdım

(192_1) İnçe bėlinden yār meniŋ

(192_2) Emdim lebinden ġendini

(192_2) Örgendim onıŋ ġendini

(192_2) Ġızıl ġıran bāz[ū]-bendini

(192_3) Açdım ġolinden yār meniŋ

(192_3) Dili ġend [ü] şekker oldı

(192_3) Sözi dürr [ü] gōher oldı

(192_4) Gözlarım münevver oldı

(192_4) Ay cemālinden yār meniŋ

(192_4) Sāz ṣōḥbetini ėtdim

(192_5) Nāzın çeküb ğemze satdım

(192_5) Köŋlim ümmīd-vār ėtdim

(192_5) Ol vuṣālinden yār meniŋ

(192_6) Hem-rāh dėyer ‘ārın aldım

(192_6) Sīnesinden narın aldım

(192_6) Şu gėce iġrārım aldım

(192_7) Şīrīn dilinden yār meniŋ

(192_7) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyüb dest-i cem[‘] ilan, sāz (192_8) nevāz ilan turub köşke geldilar. O veġte bir ġız ilan bir gelin şehrden çıḫub bāğe (192_9) Ṣeyyād Ḫan'ıŋ yanine gelüb dėdilar: "Bibi cān, sen biziŋ aramizde ḥākim ol, ḥökm (192_10) ėt; gör biz hay birimiz yaḫşımız!" Ṣeyyād Ḫan dėdi: "Siz gėdiŋ Hem-rāh'ıŋ ya- (192_11) -nine derd [ü] ḥālıŋızı one dėyiŋ. O gelüb bėyte çeküb meni ḥālī ėtsün tā men (192_12) dėyüm hansı biriŋiz yaḫşısız." O ġız ilan gelin Hem-rāh'ıŋ yanine gelüb özlarını (192_13) te‘rīf ėdüb Hem-rā[h] hem Ṣeyyād Ḫan'ıŋ ḫidmetine gelüb buların sözlarını birin (192_14) birin bėyte çeküb dutārını diziniŋ üstinde ġoyub ve üzini Ṣeyyād Ḫan'e (192_15) ėdüb bu sözları dėyerdi. İmdi göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ḫidmetine:

(192_16) Bir ġız ilan bir geliniŋ beḥs[i] var

(192_16) Gelin dėyer yaşıl üste alım var

(193_1) Dilim ġayner ġend [ü] nebāt içinde

(193_1) Leblarimde şekkerim var balım var

(193_2) Ġız dėyer eger mene ġulaġ vėresiz

(193_2) Size başden yaḫşı yaḫşı sözim var

(193_3) Derd-i ḥālım birin birin soresiz

(193_3) Gülden nāzuk, günden rōşen yüzim var

(193_4) Gelin dėyer yārıŋ veṣfin ėylerem

(193_4) Ayden narın dėyen sözin söylerem

(193_5) Uzalub ġocağlıb boynın boylerem

(193_5) Öpmağine üzde ‘enber ẖālım var

(193_6) Ġız dėyer meniŋ şeklim oẖşar aname

(193_6) Gören ermān çeker menim dānāme

(193_7) Tökülübdür ‘enber saçım şānāme

(193_7) Her oğlane miŋ tumanlik nāzım var

(193_8) Gelin dėyer doğrı sözim dėyerem

(193_8) Şehd [ü] şekker nuġl [u] nebāt yėyerem

(193_9) Oğlan ġoçub üzim üzde ġoyerem

(193_9) D[a]nışmağe şīrīn ṭūṭī dilim var

(193_10) Ġız dėyer her şāh meni görse mėyl ėder

(193_10) Ḥesret çeküb gözde yaşın sėyl ėder

(193_11) Her şāh olse ser-kerdė-yi ẖėyl ėder

(193_11) Ḫūnkār ile sirlaşmege rāzım var

(193_12) Gelin dėyer aldım yārıŋ fendini

(193_12) Öpüb emdim leblerinde ġendini

(193_13) Açande bėlimiŋ ṭelā-bendini

(193_13) Çımreşüb yatmaġe yaẖşı ḥālım var

(193_14) Ġız dėyer ėy gelin egme öziŋi

(193_14) Ėl içinde ifşā’ ėtme sözini

(193_15) Munce te‘rīf ėtme ġaş göziŋi

(193_15) Hilāl kimin ġaşım, nergis gözim var

(193_16) Gelin dėyer ‘āşiğları yaḫmişem

(193_16) Dost[ı] ḫoş-dil düşmenları çaḫmişem

(194_1) Ġızıl hėykel ġollarime taḫmişem

(194_1) Gerdenimde gō̄herim var, gülim var

(194_2) Hem-rāh dėyer basub geldim yolları

(194_2) Cėyran kimin gezdim geldim çölları

(194_3) Hėç görmedim bėle inçe bėlları

(194_3) Sözlarine ‘eceb dilli sözim var

(194_4) Bular girsėydilar meniŋ ġoynime

(194_4) Ġollarını salsėydilar boynime

(194_5) Sāz ėdende girsėydilar oynime

(194_5) Dėrdim Ṣeyyād ile Selb-nāz’ım var

(194_6) Pes Ṣeyyād Ḫan bu sözları ėşitanden soŋ ġeherlenüb ğėyẓe çıḫub ġızlare (194_7) dėdi: “Ne durubsuz? Gerek bu bed-eṣliŋ oğlını bėle uresiz ki tā sağdı bėle (194_8) bir söz ağzinden çıḫmesün!” İnçe ġızlar ādeme bir ġattı dürne götarub Hem-rāh’ıŋ (194_9) cānine düşüb urub baş gözini sındurub bāğden ġoydılar. Hem-rāh bir nėçe gün (194_10) şehre gėdüb küçe ve bāzārde gezer idi. Dāye Hem-rā’nı görüb dėdi: “Hem-rāh, nėçün munde (194_11) gezersen?” Hem-rāh dėdi: “Dāye cān, bir ġız ilan bir gelin bir bir ilan beḥṣ ėdüb bāğe (194_12) geldilar. Ṣeyyād Ḫan dėdi ‘Hem-rāh, bularıŋ şā’nine bir destān dė! Gör, bularıŋ (194_13) hansı biri yaḫşıdur!’ Men olarıŋ köŋli sınmesün ikisini hem te‘rīf ėtdim. Biyurdı; (194_14) meni urub baş gözimi sındırub bāğden ġōdılar. Dāye dėdi: “Hem-rā[h], men b[u]gün (194_15) bāğe gėdermen. Sen hem gel bāğe bir dėreḫtiŋ sāyesinde otur! Men Ṣeyyād Ḫan’ı sėyl[95]

[95] Burada *sėyl* ‘sel; şiddetle gelen şey’ sözcüğünün metinin bütünlüğü içersinde uymadığı görülür. Buradaki *sėyl* sözcüğü Ar. *sėyr* ‘yürüyüş; gezme vb.’ sözcüğünün bir değişkesidir. Aynı sözcüğü

(195_1) behānesine seniŋ üstinden getürermen. Sen hem ‘üẕr-ḫˇāhlıġ ėt! Şāyed sizi barışdırım.” (195_2) Pes dāye bu sözları dėdi, Hem-rāh ile dāye bāğe geldilar. Hem-rāh’ı bir dėreḫtiŋ divinde (195_3) ġoyub özi geldi Ṣeyyād Ḫan’ıŋ yanine. Gördi ġızlar temāmmısı Ṣeyyād Ḫan’ıŋ dȫresinde (195_4) durublar. Dāye Hem-rā[h]’den ḫeber aldı. Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Hem-rā’nı bağden ġoydum.” Dāye dėdi: “Ḥėy[i]fdür. Bėle (195_5) bir cevān Haderbican’den seni dėyüb geldi. Onı ġoyeleme; dėgin ġızlare gėdsünlar her yėrde (195_6) olsun getürsünlar; biz içün sāz ėtsün!” Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Ḥālā gör hansı yėre gėtdi?” (195_7) Dāye dėdi: “Eger sen baruşeŋ onı men taparmen.” Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Eger sen tapsen men hem (195_8) barışermen.” Dāye dėdi: “Eger barışeŋ bāğde filān dėreḫtiŋ astindedür.” Pes Ṣeyyād Ḫan (195_9) bu sözi ėşitande yėrinden turub inçe ġızları pehlūsine alub çöŋirini ġoline alub (195_10): sėyl behānesi ile yār yolinde ġedem ure tā güẕeri Hem-rāh’ıŋ üstine düşüb geldi. Dėreḫtiŋ (195_11) pehlūsinden gėçende Hem-rāh’ıŋ gözi Ṣeyyād Ḫan’e düşüb bu sözları dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar:

(195_12) Ėrte ilan çıḫub bāğ-çe sėyrine
(195_12) Ne gezersen gül[i]-stānı söydigim

(195_13) Neẓer ėdüb dėreḫtine ṭėyrine
(195_13) Tapeceksen Ḫan Hem-rā’nı sȫdigim

(195_14) Açgin niġābıŋı yüziŋden götar
(195_14) Ayrılmaġım oldı ölimden bed-ter

(195_15) Gelmişem öldürseŋ ġolıŋ kim dutar
(195_15) Sene yėter yārıŋ ġanı sȫdigim

(195_16) İmdi söyle görim sene ḫāl nedür
(195_16) Lebiŋ öpsem şekker nedür bal nedür

195_10’da bulmaktayız; 193_10’daki eşsesli sözcük ise Ar. *sėyl* sözcüğüdür. Her iki sözcük için bkz. Devellioğlu 947a.

(196_1) Yār yolinde esbāb nedür, māl nedür

(196_1) Men ġoymişem başı cānı söydigim

(196_2) Terk ėliyüb geldim ẖānmānımı

(196_2) Sene ġurbān ėtdüm şi̅ri̅n cānımı

(196_3) Bir söz ilan tökeceksen ġanımı

(196_3) Seniŋ mürüvvetiŋ hanı söydigim

(196_4) Özim billem āẖer menden doyersen,

(196_4) Gėyan libāsımı ġere boyersen

(196_5) Cellād olub āẖer pūstım soyersen

(196_5) Men görermen şu ṭūfānı sȫdigim

(196_6) Çahār bāğıŋ gezüb ėtdiŋ sėyriŋi

(196_6) Ferġ ėtmediŋ āşnā bilan ğėyriŋi

(196_7) Āẖer özge biri görer ẖėyriŋi

(196_7) Men görermen şu noġṣānı sȫdigim

(196_8) Hem-rāh dėyer sorub geldim nāmıŋı

(196_8) Dolı içdim al şerābden cāmıŋı

(196_9) Āẖer özge biri alar kāmıŋı

(196_9) Men çekermen şu ermānı söydigim

(196_10) Pes Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād H̱an dėdi: “Bed-eṣliŋ oğlı, ne içün (196_11) dėyen söziŋ bilmediŋ? O ġız geline ermān çeküb o sözları dėdiŋ ki bėle peşi̅mān- (196_12) -lıġlar çeken ve gumānlare düşeŋ.” Pes çöŋirini ġoline alub pend neṣi̅ḥet yolinden (196_13) bu sözları Hem-rāh’e dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ẖidmetine. Budur ğezel:

(196_14) Hem-rāh nėçün dėyan söziŋ bilmediŋ

(196_14) H̱eşme gelüb urub ġōdum bāğimden

(196_15) Özgelare menim veṣfim ġılmediŋ

(196_15) ‘Enber zülflarimden al yenġaġimden

(197_1) Dal boynime neẓer ėdüb baẖmediŋ

(197_1) Me‘rifet yolinden güẕer ėtmediŋ

(197_2) Meniŋ ğeżebimden ḥeẕer ėtmediŋ

(197_2) Tevehhüm ġılmediŋ ṭemṭerāğimden

(197_3) Sen geleli men de ‘izzet ėyledim

(197_3) Ṭe‘āmlar yėdirüb ḥörmet ėyledim

(197_4) Oturtub seniŋlan ṣöḥbet ėyledim

(197_4) Āsāyişlar gördiŋ ağ oṭağimden

(197_5) Gāhī meḥrem oldıŋ inçe ġızlare

(197_5) Neẓer salub baẖdıŋ gögçek yüzlare

(197_6) Geh baẖub şōġ ėtdiŋ nergis gözlare

(197_6) Öpüşlar göt[i]rdiŋ diş dudağimden

(197_7) Ṣeyyād H̱an dėyer munden özge söz nedür

(197_7) Men olande gelin nedür ġız nedür

(197_8) Meni ki görende Selb-nāz nedür nedür

(197_8) Sulṭānlar yanedur el-ferāğimde

(197_9) El-ġiṣṣe Ṣeyyād H̱an bu sözları dėyanden soŋ Hem-rāh ḥeġliyüb dėdi: “Sen rāst dėyesen. (197_10) Her ne günāh var mendedür. Bu sözlar hamusı ẖāmlıġdendür.

Eger men hem puẖte olsėydim, ne (197_11) içün köteklar yėyib bāğden ġōlasėydiŋ. İmdi hem noġṣānıŋ her yėrinden ġayıtsen (197_12) nef'imizdür; żererimiz dėgildür ve yėne hem her nėce biyurseŋ şu nō' ẖidmetiŋde varmen. Hansı (197_13) ġız gelindür ki senden yėg olsun. Meger İrevan'de ġız yoẖidi. Men seni bu ġızlarden hamusinden (197_14) gögçek ve ẖurşīd-i zemān bilürmen. İmdi dutārını çalub bu sözları dėyer. Göriŋ ne 'erż olar:

(197_15) Ėy selāṭīn boylı, serv-i ṣenūber
(197_15) Lebiŋ kōs̱er kimin dolı bal ėrür

(197_16) Cemālıŋ gümişdi, ġāmetiŋ şimşād
(197_16) Çimenlar içinde boyıŋ dāl ėrür

(198_1) Cemālın oẖşatdum ay gümişe
(198_1) İkkimiz dōrānı ṣüreliŋ başe

(198_2) Mōlām sürme çekmiş bu ġelem ġaşe
(198_2) Münevver yüzlarıŋ dolı ẖāl ėrür

(198_3) O ġız ilan gelin geldi bėlece
(198_3) İkkisi hem gėymişdilar nō alce[96]

(198_4) Sen gėyübsen zer-bāf[t] eṭles güllice
(198_4) Örtügiŋ reng bė reng yaşıl şāl ėrür

(198_5) Sürmelar çekübsen ol ġera göze
(198_5) Allāh seniŋ 'ömriŋ yėtürsüŋ yüze

(198_6) 'Eceb ėtdiŋ vėrdiŋ edeblar bize
(198_6) Henūz ẖecāletden dilim lāl ėrür

---

96 Şiirin ölçüsü gereği *alece* değil de *alce* okunmalıdır.

(198_7) Ėl içinde, nāmūsıŋ var ‘ārıŋ var

(198_7) Her ne ėtseŋ ėyle iẖtiyārıŋ var

(198_8) Çünki men tek söz götaran yārıŋ var

(198_8) Sene bu danişmek mene ġāl ėrür

(198_9) Çoẖ ‘āşiġde bėle sözlar ġalubdı

(198_9) Çoẖ üreklar bu ğemlarden dolubdı

(198_10) ‘Āşiġ me‘şūġine oynab gülübdi

(198_10) Yārı ilan işi ġėyl [ü] ġāl ėrür

(198_11) Hem-rāh dėyer yār yār ilan sāz olur

(198_11) Dā’im işi ğemze ilan nāz olur

(198_12) Seniŋ kimin köŋil ėzen az olur

(198_12) Zeher dėseŋ söziŋ mene bal ėrür

(198_13) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād Ḫan “Ḫoş geldiŋ!” dėdi. Başden bir bir ilan (198_14) ‘ehd pėymān ėdüb bir bir ilan gülüb dan[ı]şub öpüşüb ġoçuşub sāz ėdüb (198_15) köşke geldilar. El-ġiṣṣe bir nėçe müddet bir bir ilan yatub turub bir bir ilan ẖoş (199_1) gėçirerdilar. Gėcelarden bir gėce, bir bir ilan yatub idilar, seḥere yaẖun olande Ṣeyyād Ḫan (199_2) yuẖuden oyanub gördi. Ġuşlar uçdılar. Güller açıldı. Bülbüllar durdı oẖumaġe. (199_3) Ṣeyyād Ḫan Hem-rāh’ıŋ ẖėylī inṭiẓārın çekdi, belke yuẖudan oyansun öpüşüb ġoçuşsunlar. (199_4) Hem-rāh yuẖuden oyanmedi. Ṣeyyād Ḫan dėdi: ‘Yaẖşısı budur ki gėdüm gül-istāne bir pāre gül (199_5) yığub getürüm, Hem-rāh’ıŋ eṭrāfine töküm; şāyed bu gülleriŋ issi onun demāğine gėtsün, (199_6) yuẖuden oyansun. Ṣeyyād Ḫan bu temennāye turub gėtdi ki gül yığub getürsün. Hem-rāh o veġte (199_7) yuẖuden oyanub gördi Ṣeyyād Ḫan yoẖdı. Serāsīme yėrinden turub köŋli ẖiyāle (199_8) gėdüb dėdi: ‘Me‘lūm oldı ki menden özge bir yārı var; gelüb aparubdı. Yėrinden (199_9) hōl-nāk turub bāğıŋ

eṭrāfını gezüb ol tūt-ustāne gėdüb görmedi; be'd ġuş- (199_10) -ḫāniye gėdüb görmedi ve çahār ḥōżıŋ eṭrāfını gezdi görmedi. Dėdi: 'Bir gül-istāne (199_11) hem gėdüm; şāyed onde olsun.' Pes gül-istāne gėdende gördi ki eteklarını, inçe nāzuk (199_12) bėline sançub gül deredi. Dėdi: "Ėy Ṣeyyād Ḫan, bu nėce bir 'eġldür sene; bu ne (199_13) veġtdür gelübsen, gül deresen?" Pes Hem-rāh mumāni'et yolinden ve neṣīḥet ėtmaġ (199_14) içün bir nėçe söz bėyte çeküb Ṣeyyād Ḫan'e bu sözları dėyerdi. İmdi 'erż olar:

(199_15) Seḥer seḥer perīm çıḫme gül geşte,
(199_15) Bülbüllar hürk[i]şüb gülden 'ėy[i]bdür

(200_1) Bir yanden reġībiŋ ṭe'ne sözları
(200_1) Bir yanden olursen ėlden 'ėy[i]bdür

(200_2) Ėrte ilan çıḫub gėtme her yane
(200_2) 'Āşiġiŋ öldürüb ġalursen ġane

(200_3) Zülfiŋe degdürme müreṣṣe' şāne
(200_3) Tā ki mūy üzilür ġılden 'ėy[i]bdür

(200_4) Gerdene taḫmışeŋ müreṣṣe' dāne
(200_4) Ġorḫerem üstiŋe ġır çıġe ġone

(200_5) Ġaz ġorḫub ġaġġıller, hürk[i]şür ṣone
(200_5) Tā ki su bulanur gülden 'ėy[i]bdür

(200_6) 'Āşiġ gelüb me'şūġını tapande
(200_6) Aġ bilekler dal gerdene atande

(200_7) Gözları yıġleşüb sem'e dutande
(200_7) Şeddeŋ açılmesün bėlden 'ėy[i]bdür

(200_8) Öziŋ ẖan-zādesen dīnin Ėrmenī

(200_8) Reng bė reng örtübsen eṭles termeni

(200_9) Gözlariŋe çekme gende sürm[e]ni

(200_9) Mişgānlar bulaşur ġılden ʻėy[i]bdür

(200_10) Yā öldürüb dėreẖtiŋden as meni

(200_10) Yā ayrılme ġocaġiŋde ġıs[97] meni

(200_11) Ġaşlariŋe bėle salme vesmeni

(200_11) Ḫeṭṭiŋ ber-hem deger ẖālden ʻėy[i]bdür

(200_12) Hem-rāh dėyersen sen dīnim, īmānım

(200_12) Kiprigiŋ nėşterdür, tökedur ġanım

(200_13) Ġiyābde baẖeniŋ aledur cānım

(200_13) Ėtdigiŋ fitnelar dilden ʻėy[i]bdür

(200_14) Pes Hem-rāh bu sözları dėyenden soŋ Ṣeyyād Ḫan dėdi: "Ėy bed-eṣliŋ oğlı, (201_1) bu ne sözlardur ki sen dėyersen. Meger men seniŋ anaŋ ve bacıŋ kimin kūlī ve ġehbemen (201_2) ki bu sözları ve bu fitne-gerliġi mene ġerār vėresen. Bu bī-pervā sözlariŋden- (201_3) -dür ki o defʻe seni urub bāġimden ġoydım. Dāye getürüb iltimās ėtdi. Seni öz ya- (201_4) -nime çıẖardub ve nāz nėʻmetlarımı yėdirüb ġocaġime alub yatdım. İndi mene yėŋ[i]den bed- (201_5) -gumān olub fitne-ger dėyüb ṭeʻne uresen." Dėdi: "Ġızlar ne durubsuz? Bu bed-eṣliŋ (201_6) oğlını bėle uresiz ki özini yığebilmesün! Onden ṣōre aparıŋ onı zindān- (201_7) -ẖāniye salıŋ; Ġoy[98] açinden ölsün!" Pes ġızlar bu sözi ėşitanden soŋ yėrinden (201_8) turub Hem-rā'nı bir yaẖşı köteklayub ėrtüb zindān-ẖāniye saldılar. Ağzını hem ġufl (201_9) ėdüb üç gėce gündüz onde ġaldı. Dörtimci gėceniŋ gündizi ikki sanı ğulām beççė-yi

[97] Metinde yanlış olarak *ġış* yazılmıştır.

[98] Seyyad Han burada kızlara seslendiği ve onlara buyurduğu için doğru biçim 2. çoğul kişi emir olmalıdı.

(201_10) Ḥebeşī şehrden tedāruk göt[i]rüb Ṣeyyād Ḫan içün bāğe getürdilar. Ṣeyyād Ḫan o ġere ğu- (201_11) -lları yanine alub ġızlarıŋ on günde ḫurāmān ḫurāmān bāğ sėyrine geldilar. Hem-rā- (201_12) -h'ıŋ gözi olare düşüb gördi, Ṣeyyād Ḫan'ıŋ yaninde ikki sanı ġere ğul var. (201_13) Dutārını diziniŋ üstinde ġoyub Ṣeyyād Ḫan'ı gül ėdüb özini bülbül ėdüb (201_14) ve o ġere ğulları zāğ ėdüb bu sözları dėyer. Göriŋ ne 'erż olar:

(202_1) Ėy yārānlar Müselmānlar
(202_1) Nāzlı yār bāğde dolanur

(202_1) Meger ölmiş şėydā bülbül
(202_2) Ğunçiye zāğlar dolanur

(202_2) Egnine gėyübdür elvān
(202_2) Dolanub baḫedur her yan

(202_3) Eṭrāfın almış ġız cevān
(202_3) Nā-dān uşaġlar dolanur

(202_3) O semtden düşmiş guẕārı
(202_4) Cānime salmış şerārı

(202_4) Ōçı tek harğun merarı
(202_4) İtirmiş dağlar dolanur

(202_5) Ġızların yığmış daşine
(202_5) Daş ater köŋlüm ġuşine

(202_5) Gūyā üregim başine
(202_6) İtti bıçaġlar dolanur

(202_6) Zülfların sançub sėyrine

(202_6) Hėç kim gelmez neẓerine

(202_7) Hem-rāh'ıŋ güẕerine
(202_7) 'Ecā'ib çağlar dolanur

(202_7) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları (202_8) dėyanden soŋ her ne vāsiṭeliġ sözi dėdi ve her ne dād bī-dād ėdüb ġulağ (202_9) asmedi; gėçüb gėdevėrdi. Pes sonkı güni dāye şehrden gelüb gördi Hem-rāh yoḫdur. Dėdi: (202_10) "Hanı Hem-rāh?" Dėdi: "Hem-rāh'ı zindāne saldım." Dėdi: "Nėçün zindāne saldıŋ?" Ṣeyyād Ḫan (202_11) başden ayağe gėçenin ḥālī ėdende pes dāye zindānıŋ ġapusine gelüb dėdi: "Hem-rā[h], ne dėdiŋ (202_12) Ṣeyyād Ḫan seni bu zindāne saldı?" Hem-rāh dėdi: "Dāye cān, men one bir men' ėdüb dėdim 'gėce (202_13) gül geşte gėtme; seniŋ içün 'ėy[i]bdür!'. Ne dėyersen, ġızları buraḫdı. Meni ure ure (202_14) getürüb zindāne saldılar. Bu gün üç gündür ki men munde ac susuz ġalmişem. (202_15) Dāye cān, baḫ Haderbican'den turub munı dėyüb gelübmen ki bular içün (203_1) hem ḫādim ve hem sāz nevāz ėdüb ve nėçe ġeṭār destānlar ṣā'nine dėdim. Āḫer sehl sözlar (203_2) üstinde urub bāğden ġōdı ve meni zindāne saldı. Dāye cān, ne dėyüm ve ne danışım? Her ne (203_3) ėtsün ṣābirmen, ṣebr ėdermen. Çünki henūz cāhil nā-dāndur." Pes dutārını diziniŋ (203_4) üstinde ġoyub yüzini dāyiye ėdüb bu sözları dėyer. Göriŋ ne 'erż olar:

(203_5) Dāye cān ṣābirmen ėden işime
(203_5) Çünki henūz yüŋil yaşdı Ṣeyyād Ḫan

(203_6) Nā-dān ġızlar cem' olubdur başine
(203_6) Yoḫse var ġızlarden başdı Ṣeyyād Ḫan

(203_7) Gelan gėce dutub idim sāzların
(203_7) Gündüz ḫidmet ėdüb çekdüm nāzların

(203_8) Gezüb gördim bace ilan ġızların

(203_8) Barçelarden ġere ġaşdı Ṣeyyād Ḫan

(203_9) Bilmedim hansı ġız başın tōladı
(203_9) Urub söyüb meni bāğden ġōladı

(203_10) Yėtim söyüb saçı köŋlüm ōladı
(203_10) Gelüb oynab öpüb ġoçdı Ṣeyyād Ḫan

(203_11) Ġeranġuden turub gėtdi būstāne
(203_11) Oyanub görmedim, oldum dīvāne

(203_12) Bir neṣīḥet ėtdim saldı zindāne
(203_12) Ġızzı ġazan kimi çaşdı Ṣeyyād Ḫan

(203_13) Dāye cān reḥm ėyle men tek cevāne
(203_13) Öziŋ ortemizde yėtiş dīvāne

(203_14) Dė Hem-rāh eliŋden gelmiş emāne
(203_14) Meger seniŋ bağrıŋ daşdı Ṣeyyād Ḫan

(204_1) Pes Hem-rāh bu sözları dāyiye dėyüb dāye gelüb birin birin Ṣeyyād Ḫan'e dėyüb erzānī (204_2) ėdüb ėrtesi olande ġızları pehlūsine alub çöŋirini ġoltıġıŋ dilinde (204_3) ġoyub çahār bāğıŋ eṭrāfını sėyr ėdüb çahār ḥōżıŋ üstinde gelüb ördek- (204_4): -lare ġazlare sėyr ėdüb çöŋirini hem çalardı. Pes Hem-rā[h] ġapunıŋ dızından baḫub (204_5) görande durebilmedi. Dutārını diziniŋ üstinde ġoyub bu sözları dėyerdi. Göriŋ ne 'erż olar:

(204_6) O ġaşı gözi ġeranıŋ
(204_6) Dād eliŋden, dād elinden

(204_6) Siyāh zülf, şānelarıŋ
(204_7) Dād elinden, dād elinden

(204_7) Eli çöŋirli sāzlınıŋ
(204_7) Göli ördekli ġazlınıŋ

(204_8) On bermağı ḥenālınıŋ
(204_8) Dād elinden, dād elinden

(204_8) Dōrān tutun sıneliŋ
(204_9) Köşkları āynelininŋ

(204_9) Çahār bāğinde ṣoneliniŋ
(204_9) Dād elinden dād elinden

(204_10) Güli açılmış bāğınıŋ
(204_10) Şebnemi var yalpağınıŋ

(204_10) Hem-rāh dėyer şu bāğınıŋ
(204_11) Dād eliŋden dād elinden

(204_11) Pes Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād H̱an dāyeniŋ (204_12) üzine baẖub pes ẖende ėdüb dėdi: “Bed-eṣliŋ oğlı, dāde gelübdi.” Ġızlare dėdi: (204_13) “Çıġarıŋ gelsün!” Pes bu sözları dėyüb çöŋirini çale çale ġızları pehlūsinde gėtdi, gül-istān (204_14) sėyrine. Pes Hem-rāh zindānden çıẖub köşke gelüb gözları Ṣeyyād H̱an’ıŋ yatan yėrine ve otu- (204_15) -ran teẖtine düşüb o veġte hem Ṣeyyād H̱an ġızlarlen köşke sarı gelürdilar. Hem-rāh dutā- (204_16) -rını diziniŋ üstinde ġoyub Ṣeyyād H̱an’e bu sözları dėyerdi. Göriŋ ne ‘erż olar:

(205_1) Nāzlı yārım sėyr ėdedur bāğine
(205_1) Men yārıŋ bāğine ġurbān olėyüm

(205_2) Dolanub baẖedur sol ṣağine
(205_2) Men sol sağine ġurbān olėyüm

(205_3) Egnine gėyübdür eṭles durā’ī

(205_3) Ġāmeti arardur boynı surā’ī

(205_4) Ayağinde ġızıl şeğşel du-tā’ī

(205_4) Ağ gümiş sağine ġurbān olėyüm

(205_5) Haçan cilve ėdüb gelür gül geşte

(205_5) Zülf[i] ‘enber saçı ġolların üste

(205_6) Şīrīn sözlar ġoşermen teki doste

(205_6) Şeker leblerine ġurbān olėyüm

(205_7) Dönmaġ gerek bėle yārıŋ başine

(205_7) Merar gözlarıne ġelem ġaşine

(205_8) Piste dehānine inci dişine

(205_8) Ġızıl üzlarine ġurbān olėyüm

(205_9) Hem-rāh dėyer Yārım meŋzer laçine

(205_9) Dānelar taẖubdur ‘enber saçine

(205_10) Yėne girdüm oṭağınıŋ içine

(205_10) Elvān oṭağine ġurbān olėyüm

(205_11) Pes Hem-rāh bu sözları dėyüb Ṣeyyād Ḫan’den ėş[i]tüb ḫoş-ḥāl olub ġızlar ilan (205_12) köşke gelüb gėce gündüz ‘ėyş ‘işrete meşġūl olub bir gün ėrte ilan turub (205_13) Hem-rāh yatub idi. Ġızları çağurub her birine bir dest libās gėydirüb (205_14) ve özi hem başden ayağe ġırmızı libās gėyüb zer zīver taẖub zīnet ve (205_15) ārāyiş ėdüb gül geşte çıẖub bir yanden bülbüllar çeh-çeh urerdilar. (206_1) Bir ṭerefden sārlar, dėreẖtlarde çırlardılar. Ṣeyyād Ḫan ġızları iki bö- (206_2) -lüb ikki ṭerefine özi ortesinde re‘nā re‘nā nāz ilan gelürdi. Gāh veġt (206_3) hem ġol

uzatub gül būtelerden gül üzerdi. Güniŋ şọ̄‘lesi gül gūş-vāresine, (206_4) zerrīn bilarziklarine, ġıran bāzū-bendlarine ki düşer idi. Parıllab göz (206_5) urerdi. Hem-rāh yėrinden turub gördi, Ṣeyyād Ḫan ġızlarlen yoḫdılar. Gül-istān (206_6) sarı baḫub ġızları her birin bir libāsde reng bė reng görüb te‘eccüb ėdüb ve ġızla- (206_7) -rıŋ ortasine baḫub Ṣeyyād Ḫan’ı tanıyub gördi; başden ayaġe ġırmızı gėyübdür. (206_8) Zer zīver taḫub ġızlarıŋ öniŋde parlab ğemze ilan geldi. Hem-rāh’ıŋ yüregi şọ̄ġe (206_9) gelüb dutārını diziniŋ üstinde ġoyub üzini ġızlare ėdüb bu sözları dėdi:

(206_10) Ėy yārānlar Müselmānlar
(206_10) Yār ġırmızı gėyünübdür

(206_10) Sėyr ėtdim başden ayaġe
(206_11) Dal ġırmızı gėyünübdür

(206_11) Yārım gelür güle güle
(206_11) Ġırḫ inçe ġız ilan bėle

(206_12) Ṣeyyād ġol uzatme güle
(206_12) Ḫār ġırmızı gėyünübdür

(206_12) Seḥer gün çıḫan veġtinde
(206_13) Ġızıl p[i]larzik destinde

(206_13) Gūyā ğenīmiŋ ġeṣdinde
(206_13) Ġıran bāzū-bend ġol üstinde
(206_14) Mār ġırmızı gėyünübdür

(206_14) Seḥer gün çıḫan veġtinde
(206_14) Ġızıllar parlar reḫtinde

(206_15) Ġonub çırlar dėreḫtinde
(206_15) Sār ġırmızı gėyünübdür

(206_15) Dėreẖtde oturmış ġumrı

(206_16) …[99] ḥeġden yėter ‘ömri

(206_16) Sīnesinde yumrı yumrı

(206_16) Nar ġırmızı gėyünübdür

(207_1) Güli açılmış bāğinde

(207_1) Ġızları ṣol sağinde

(207_1) Al münevver yenġağinde

(207_2) Ḫāl ġırmızı gėyünübdür

(207_2) Başinde vardur tomāġġe

(207_2) Ṣallanedur ṣol sağe

(207_3) Hem-rāh’ıŋ cānın almaġe

(207_3) Yār ġırmızı gėyünübdür

(207_3) Pes Hem-rāh bu sözları dėya- (207_4) -nden soŋ Ṣeyyād Ḫan gelüb dėdi: “Bed-eṣliŋ oğlı, ẖėylī zīrekdi. Meni tanıdı.” Pes (207_5) köşke gelüb dāyeni istiyüb ẖelvet ėdüb dėdi: “Dāye cān, bir sözim var. Sene dėyüm. (207_6) Āyā, sen hem mene şerīk olarsen yā muẖālif olub ẖelāfimden gelürsen?” Dāye dėdi: “Ġorẖme her- (207_7) -giz seniŋ ‘eksiŋden ėdüb köŋliŋi incitmem. Her söziŋ var dėyevėr.” Ṣeyyād Ḫan dėdi: (207_8) “Dāye cān, eger sen meniŋ sözimi ėdüb sirrimi saẖleseŋ söz budur ki meni Hem-rāh (207_9) ile yole sal. Meni[100] Haderbican sarı gėdüm ki munde vuṣāle yėtmek müyesser olmez.” Dāye bu (207_10) sözi ėşitanden soŋ bir sā‘et mütefekkir olub dėdi: “Ṣeyyād Ḫan, evvelen seniŋ bu (207_11) sōdāŋ ẖėylī sōdādur. Ḫėyle gerekdür ki başe teyse! İkkimci budur ki her veġt isteseŋ gėdeŋ (207_12) mene dė ki men bāğde olım.” Pes bu sözları dėyande Ṣeyyād Ḫan ġebūl ėdüb dāye

[99] Boşluk vardır.
[100] Doğru söz *men*’dir.

dėdi: “Henūz (207_13) ki men mundemen, bir yaẖşı meclis dut şāmden ṣōre şerāb yole sal! Sāġī ortiye girdi (207_14) ġızlere piyāle vėrsün. Nȫbet Hem-rāh’e gelende sāġīniŋ elinden al piyāleni doldur; Hem-rāh’ıŋ (207_15) eline vėr! Eger fōren alub içdi, bil ki hėç zad dėgildür. Yoẖse, eger bir destān şā’niŋe (207_16) dėdi ki sen ve men begendik, o veġt öziŋ bilürsen.” Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Dāye cān, (207_17) ‘eceb bir söz dėdiŋ.” Pes aẖşam olande bir yaẖşı şām yole salub şāmden (208_1) ṣōre şerāb yole salub sāġī ortiye girüb piyāleni gezdürüb nȫbet Hem-rāh’e gelende (208_2) Ṣeyyād Ḫan elinden alub yėŋiden doldurub Hem-rāh’e tutub dėdi: “Hem-rāh, gel bu piyāl[e]ni meniŋ (208_3) elimden al, iç!” Hem-rāh dėdi: “Ṣeyyād Ḫan, bu ġedīmden, bu destūr ġalubdı, me‘şūġ ‘āşiġe (208_4) piyāle vėrende gerek ‘āşiġ hem me‘şūġıŋ şā’nine bir destān dėsün; be‘d alub içsün. Pes sen (208_5) eliŋde saẖle men bir destān şā’niŋe dėyüm; be‘d alub içim.” Pes Ṣeyyād Ḫan piyāleni elinde (208_6) saẖledi. Hem-rā[h] hem dutārını diziniŋ üstinde ġoydı. İmdi bu sözları dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar:

(208_7) Ġādir Subḥān bedr ėylemiş cemālıŋ
(208_7) İkki ġaşıŋ ṭerḥi hilāle düşmiş

(208_8) Yaẖşı ṣōtıŋ şīrīn söziŋ kemālıŋ
(208_8) Gūyā şėydā bülbül bu dale düşmiş

(208_9) Ġurulubdur ġōs-i ġuzeḥ ġaşlarıŋ
(208_9) Düzülübdür inci mercān dişlarıŋ

(208_10) Ġedir gėcesine meŋzer saçlarıŋ
(208_10) Şerāfet arturub cemāle düşmiş

(208_11) Cānım alur merar ṣifet gözlarıŋ
(208_11) Meş‘el ṣifet şȫ‘le urer yüzlarıŋ

(208_12) Direẖşāndur me‘na[101] şīrīn sözlarıŋ

(208_12) Me‘rifet arturub kemāle düşmiş

(208_13) Gūyā ḥeġden bėle olmış işāre

(208_13) Destānlar düzülür sen tek nigāre

(208_14) Mestāne gözlarıŋ gėder ẖumāre

(208_14) Gūyā lebleriŋden piyāle düşmiş

(208_15) Göysiŋ ağı görünedur ġar kimin

(208_15) Memelarıŋ ġoşe durmış nar kimin

(208_16) Yol yürüşiŋ çölde üzer uz merar kimin

(208_16) İnçe bėliŋ ṭerḥi ğezāle düşmiş

(209_1) Baẖmaġ ilan doymek olmes yüziŋden

(209_1) Bed-ter otum arter şīrīn söziŋden

(209_2) Çoẖ öpüş almişem merar göziŋden

(209_2) İndi köŋlüm şōġ-i vuṣāle düşmiş

(209_3) Hem-rāh dėyer ölar boldum derdiŋden

(209_3) Üregim serd oldı āh-i serdiŋden

(209_4) İsterem men alım gėdim yurdiŋden

(209_4) Köŋlüm fikre batub ẖiyāle düşmiş

(209_5) Pes Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād Ḫan dėdi: “Dāye cān, nėçedür?” Dāye dėdi: (209_6) “Yaẖşı gördüm. Bu şerṭī ki bėle gėdesiz ki men bāğde olım!” Pes Ṣeyyād Ḫan ile şehre gėdüb (209_7) sefer esbābını müheyyā ėdüb fāẖir

[101] Metin bütünlüğünden anlaşılacağı gibi yazar/ müstensih, منكا *meŋa* sözcüğünü yanlışlıkla معنا biçiminde yazmıştır.

libāslar, yaẖşı esbāblar, ġiymetī dānelar, ağ ġızıllar, (209_8) zerrīn yeraġlar, eşrefīlar götarub bāğe geldilar. Pes ördek, ġazlarını temām dutub (209_9) öldürüb bir yaẖşı şām yole salub inçe ġızları dȫre dutub şām ġoyande Ṣeyyād (209_10) H̱an dėdi: "Hem-rāh cān, biziŋ bu ġızlarlen āẖer pėymānımızdur ve āẖer dėyanımız." Pes bu sözları (209_11) dėyüb çöŋirini diziniŋ üstinde ġoyub yüzini Hem-r[ā]h'e ėdüb bu sözları dėyerdi. Ne 'erż olar:

(209_12) Āẖer gėcesidür āẖer defteri
(209_12) Açegör Hem-r[ā]h'ım dōrān seniŋdür

(209_13) Yaẖşı meclis dutub dürr [ü] gȫheri
(209_13) Saçegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(209_14) Öniŋde ġoyarmen dolı ġabları
(209_14) Ṣonelar etinden şor kebābları

(209_15) Gümiş piyāl[e]mden al şerābları
(209_15) İçegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(209_16) 'Āşiġ olseŋ ḥeẕer ėtme ölümden
(209_16) Bülbül olseŋ ayrı düşme gülimden

(210_1) Nāzuk bedenimden inçe bėlimden
(210_1) Ġoçegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(210_2) Ġoşe bedō getümişem şe'niŋe
(210_2) Yaraşedur sulṭāniŋe, ẖaniŋe

(210_3) Atlanub şōġ ile düşim yaniŋe
(210_3) Ġaçegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(210_4) Köŋliŋ ārām olur çıẖub çöllarden

(210_4) Ṣeyyād'ı ay[ı]rursen māh-rūlarden

(210_5) Ṣōġ ile et urub ağır sularden
(210_5) Gėçegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(210_6) Biri gėyüb bir ilan cism cān kimin
(210_6) Ġoşılek bir bire et ġan kimin

(210_7) Ġōl vėrek bir bire yüz tuman kimin
(210_7) Uçegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(210_8) Ṣeyyād H̱an dėyer Hem-rāh örgen fendimi
(210_8) Öpüb emgin leblarimde ġendimi

(210_9) Her zemān her yėrde ṭelā-bendimi
(210_9) Açegör Hem-rāh'ım dōrān seniŋdür

(210_10) Pes Ṣeyyād H̱an bu sözları dėyanden soŋ dėdi: "Hem-rāh, sen tur atları eyerle, (210_11) esbāblarını ġay[ı]r tā men bu ġızlarden ğurbet-nāme alub 'Allāh saẖlesün!' dėyim. Onden (210_12) ṣōre yole düşek." Pes bu sözları dėyüb çöŋirini diziniŋ üstinde ġoyub üz- (210_13) -ini inçe ġızlare ėdüb bu sözları dėyerdi. İmdi göriŋ ne 'erż olar ẖidmete:

(210_14) Bir sözim var size beyān ėylerem
(210_14) İnçe ġızlar imdi Allāh saẖlesün

(210_15) Nehān sirrim size 'eyān ėylerem
(210_15) Yaẖşı ġızlar imdi Allāh saẖlesün

(211_1) Men sizi var ġızden yaẖşı bilmişem
(211_1) Ata anayizden alub almişem

(211_2) Siziŋ bilan yaẖşı ṣöḥbet ġılmışem

(211_2) Ayrılermen imdi Allāh saẖlesün

(211_3) Barçe kenīz menlan bāğe geldiŋiz

(211_3) Ṣöḥbetlar dutuban dėyüb güldiŋiz

(211_4) Hem-rāh ilan meniŋ köŋlüm bildiŋiz

(211_4) Gėdecekmen imdi Allāh saẖlesün

(211_5) Biz ezelden bir birini söymişik

(211_5) Bir sürfede nān nemek yėmişik

(211_6) Her ne yeman bir birine dėmişik

(211_6) Ğurbet ėdiŋ imdi Allāh saẖlesün

(211_7) Bir birinden ayrı düşmek yemandur

(211_7) Şu ayrılmaġ bize āẖer zemāndur

(211_8) Daẖı bir birini görmaġ gumāndur

(211_8) Hem-ṣöḥbetlar imdi Allāh saẖlesün

(211_9) Siz ġalıŋ veṭende yaẖşı ad ėdiŋ

(211_9) Ṣöḥbet dutub köŋlimizi şād ėdiŋ

(211_10) Men ğerīb[i] her meclisde yād ėdiŋ

(211_10) Ḫoş ʻizzetlar imdi Allāh saẖlesün

(211_11) Ṣeyyād Ḫan dėr size dėrmen āh ilan

(211_11) Siz ġalıŋ veṭende ʻizz ü cāh ilan

(211_12) Men gėdermen imdi ẖan Hem-rāh ilan

(211_12) Hem-zebānlar imdi Allāh saẖlesün

(211_13) Pes Ṣeyyād Ḫ̱an bu sözları dėyanden soŋ yėrli yėrinden ağlıyub Ṣeyyād Ḫ̱an’ıŋ (211_14) boynine ġol salub üzi gözinden öpüb ‘üẕr-ḫ̮ˇāhlıġlar ėdüb bu söz- (211_15) -ları Ṣeyyād Ḫ̱an’e dėyerdilar. İmdi göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ḫ̱idmetine:

(211_16) İmdi ki gėdesen cāyıŋ sağ olsun

(211_16) Gėt bibi cān, gėden oğrıŋ ḫ̱ėyr olsun

(212_1) Biz inçe ġızlarden köŋliŋ ağ olsun

(212_1) Gėt bibi cān gėden oğrıŋ ḫ̱ėyr olsun

(212_2) Hem-rāh ilan sen ėylediŋ sāzıŋı

(212_2) Sataniŋde ‘işve ilan nāzıŋı

(212_3) Şunde bildiŋ köŋliŋdeki rāzıŋı

(212_3) Gėt bibi cān gėden oğrıŋ ḫ̱ėyr olsun

(212_4) Biz size hėç sözde mānė‘ olmediŋ

(212_4) Sāzıŋizden doyub ġānė‘ olmediŋ

(212_5) Ḥesed ėdüb belālere salmediŋ

(212_5) Gėt bibi cān gėden oğrıŋ ḫ̱ėyr olsun

(212_6) Ġeżā bu işları bėle ġay[ı]rdı

(212_6) Ġeder bizi bir birinden ayırdı

(212_7) Allāh seni bīgāniye buyurdı

(212_7) Gėt bibi cān gėden oğrıŋ ḫ̱ėyr olsun

(212_8) Ġızlar dėyer bizi ėtdiŋ öziŋden

(212_8) Yaḫ̱şı ṣöḥbetiŋden şīrīn söziŋden

(212_9) Bizlar dolanmediŋ[102] seniŋ söziŋden
(212_9) Gėt bibi cān, gėden oğrıŋ ẖėyr olsun

(212_10) Bir sürfede nān nemek yėmişik
(212_10) Bir birine yaẖşı yeman dėmişik

(212_11) Meclis dutub oynayuban gelmişik
(212_11) Gėt bibi cān gėden oğrıŋ ẖėyr olsun

(212_12) El-ġiṣṣe ġızlar bu sözları Ṣeyyād Ḫan'e dėyanden soŋ Ṣeyyād Ḫan ğurbet-nāme alub Hem-rāh (212_13) ilan her biri bir bedō ate minüb ve nėçe ester hem esbāb ve tedāruk yükladılar. Nėr- (212_14) -desen Haderbican'de üç gėce gündüz ġaçdılar. Dörtimci güni gelüb bir çėşme- (212_15) -niŋ üstinde yėtüşüb atlarını bağlıyub nān yėyüb su içdilar. Onden soŋ (213_1) Hem-rāh dėdi: "Ṣeyyād Ḫan, bu gün nėçe gündür ki at ġōrmız. Çoẖ ẕillemen. Birce başımı (213_2) diziniŋ üstinde ġoyub yatım. Sen oyaġ ol; göziŋ izde olsun! Mebādā izi- (213_3) -mizden ġōġun gelsün." Pes Hem-rāh dėdi bu sözları ve baş[ı]nı Ṣeyyād Ḫan'ıŋ diziniŋ (213_4) üstinde ġoyub yatdı. Ṣeyyād Ḫan hem gāh mürgilardı, gāh baẖerdi. Bir veġt gör- (213_5) -di ki toz geldi ve ġōġun daliden. Ṣeyyād Ḫan Hem-rāh'ı yuẖuden oyatub bu sözları dėyerdi:

(213_6) İzimizden ġoşun geldi yėtişdi
(213_6) Gör Hem-rāh'ım ġaçmaġ ilan ne dėrsen

(213_7) Ġehbe felek öz dėyanun ġay[ı]rdı
(213_7) Gör Hem-rāh'ım ġaçmaġ ilan ne dėrsen

(213_8) Ne yatubsen indi götar başıŋı
(213_8) Ėḥmāl ėtme düşmen aldı daşıŋı

---

102 Doğrusu *dolanmedik* olmalıdır.

(213_9) Öldürüb itellar düzlar lāşıŋı

(213_9) Gör Hem-rāh'ım ölmek ilan ne dėrsen

(213_10) 'Eceb yėtdiŋ Haderbican ėline

(213_10) Döşanmişik merg ġeżā yoline

(213_11) Gün tükendi düşdiŋ düşmen eline

(213_11) Şīrīn cānden gėçmek ilan ne dėrsen

(213_12) Yalançıden çoẖ 'āşiġlar ütübdi

(213_12) Barçe murād meġṣedine yėtübdi

(213_13) Biziŋ ecel pėymānemiz dolubdı

(213_13) Gör Hem-rāh'ım içmek ilan ne dėrsen

(213_14) Başıŋı ġoyubsen dizim üstine

(213_14) Düşmen geldi cānımızıŋ ġeṣdine

(213_15) Bizi dutub öldürellar destine

(213_15) Gör Hem-rāh'ım ġaçmaġ ilan ne dėrsen

(213_16) Başıŋ götar munce ėyleme ẖ˘ābı

(213_16) Başe yėtdi istirāḥet ḥėsābı

(213_17) Biz bulare vėrebilmek[103] cevābı

(213_17) Gör Hem-rāh'ım ġaçmaġ ilan ne dėrsen

(214_1) Ṣeyyād H̱an dėyer imdi nedür ẖiyālıŋ

(214_1) Danışmege ġalmıyubdur mecālıŋ

(214_2) Sormağe ṭāġetiŋ urmağe ḥālıŋ

(214_2) Gör Hem-r[ā]h'ım ġaçmaġ ilan ne dėrsen

---

[103] Doğrusu *vėrebilmeŋ* olmalıdır.

(214_3) El-ġiṣṣe Ṣeyyād Ḫan bu sözları dėdi, tā Hem-rāh oyanub yėrinden turince. O veġte ġō- (214_4) -ġuncı yėtüb çahār eṭrāfını aldılar. Oların bir yaḫşı bāder ‘eġl-mend ser-dār var (214_5) idi. Atlı ḫelġine dėdi: “Siz buların dȫrelarını alub durıŋ, tā men buların (214_6) yanine gėdüm; bularlan bir danışım! Onden ṣōre one göre iş dutek.” Pes at- (214_7) -lı nökerlar oların dȫrelerini alub durdılar. Ser-dār gelüb dėdi: Ėy Ṣeyyād Ḫan, (214_8) bu ne işdür, sen dutdıŋ? Ataŋ ve anaŋ bed-nām ėdüb belke Celeb ėlini temām ḫecil (214_9) ve şerm-sār ėtdiŋ indi. İmdi meṣleḥet nedür? Men sizi nėce ėdüm? Eger öldürsem (214_10) Allāh’den ġorḫurmen; eger öldürmesem cānimden ġorḫurmen. İmdi ne ėylėyim?” Pes Ṣeyyād Ḫan (214_11) ser-dārı bėle görande bā-‘eġl, ḫudā-şinās gūyā ölmişdi. Cāne geldi; fikr ėtdi: ‘Eger men bu- (214_12) -ne temelluġ ėdüb rişvet pāre dėmesem bu bizi yaḫşı ėtmez. Pes yaḫşısı budur (214_13) zadlarden geçüm. Her nėce olsun, gėne loġme loġmedür. Şāyed mālden esbābden inkār (214_14) ėdim, cānımızı ġurtarım’. Pes bu fikri ėdüb ümmīd-vār olub üzüni ser-dā- (214_15) -re ėdüb imdi bu sözları dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar ḫidmete. Budur:

(214_16) Ser-dār aṭıŋ saḫle bir söz söylėyim
(214_16) Bu dünyāde her kimsiye ölim var var

(215_1) Bir nėçe neṣīḥet beyān ėylėyim
(215_1) Çünki sen tek söz ėş[i]tan ġulım var

(215_2) Yaḫşılare yaḫşı işden ad ġalur
(215_2) Yemanlare ẓülm sitem dād ġalur

(215_3) Şu gün bir ḫėyr ėtseŋ senden ad ġalur
(215_3) Te‘rīfiŋ ėtmaġe sizde dilim var

(215_4) Her kim döşek salse özi oturur
(215_4) Yük düz olse menzile yėtürür

(215_5) Her kim her ne ekse onı götarur

(215_5) Bu sözlarde delīlim var dilim var

(215_6) İki ‘āşiġ göt[i]rermiz minnetiŋ

(215_6) Ḥeġ ġebūl ėyliyür ferż sünnetiŋ

(215_7) Ne gerekiŋ olse iste ẖel‘etiŋ

(215_7) Gėymaġine yaşılım var alım var

(215_8) Çünki imdi yaẖun olmış ıraġım

(215_8) Ġoyme yüragimde dāğ-i ferāġım

(215_9) Pīş-kėşiŋdür her ne taẖan yeraġım

(215_9) Gerdenimde gōherim var gülim var

(215_10) Ne isteseŋ sene vėrrem varımı

(215_10) Ber-bād ėtme nāmūsımı ‘ārımı

(215_11) Müreẖẖeṣ ėt özim bilan yārımı

(215_11) Üregimde arzum var yolım var

(215_12) Ṣeyyād Ḫan dėr Ser-dār gel olme güm-rāh

(215_12) Bu dünyā ġalmedi Ḥeccāc’e Şimr’e

(215_13) Yoldaşlarıŋ rāżī ėtseŋ bu emre

(215_13) Paylaşmege ṭelā bile pulım var

(215_14) Pes Ṣeyyād Ḫan bu sözları dėyanden soŋ Ser-dār dolanub dėdi: “Ėy ‘eġl (215_15) ṣifetli merdānelar ve ġoç igitlar, Ṣeyyād Ḫan’ıŋ sözlarını birin birin (216_1) ėşittiŋiz. Āyā, bu söze cevābıŋız nedür?” Dėdilar: “İẖtiyār seniŋdür!” Ser-dār dėdi: (216_2) “Ėy igitlar, bu ikki ‘āşiġ-i pāk ārizū-mendi ėrtüb öldürende Ḫudāy [u] pėyğem-ber (216_3) ġiyāmet güninde bizden bāz-ẖˇāst ėder ve dünyāde ẖelġ-i

‘ālem bize le‘net ėder. (216_4) Eger and içüb meni inandurseŋiz, daẖı bir yėrde bu sözi fāş ėtmiyesiŋiz, men (216_5) her ne vėren zerlerini alub size payleşüb ġay[ı]termiz. Yoẖse, eger hem ėrtüb (216_6) öldürersiz hem ėrtiŋ bularıŋ ġanları ġiyāmetde siziŋ boyŋizdedür.” Pes igit- (216_7) -lar bu sözi ėşitande temām yığ[ı]lub hem ġesem oldılar ki bu sirri fāş ėtmiyelar. (216_8) Pes Ṣeyyād H̱an iṭmī̄nān tapub bir dest fāẖir libās ser-dāre vėrüb ve bir dest (216_9) ġızıl yeraġ ve bir egme ẖūrcī̄n hem eşrefī̄ nökerlare vėrdi. Bular ẖoş-ḥāl o- (216_10) -lub Fātiḥė-yi ẖėyr oẖuyub ġayıtdılar. Olar hem Allāh[’e] şükr ėdüb Haderbican sarı (216_11) sürdilar. Sehl günde gelüb İrevan dağlarine yėtdilar. Dağlar feżālı o- (216_12) -leŋlar, ter çimenlar, yaẖşı çėşmelar, sōẖ sular, ẖoş ‘eṭ[i]r, reng bė reng güller, ġere (216_13) ġaş keklikler kemerlarde oturub sayrerdılar. Ġere zāğlar çī̄n ġeya- (216_14) -lerde ġonub her ṭerefde pervāz ėdüb Hem-rāh Ṣeyyād H̱an’e dėdi: “Biziŋ dağla- (216_15) -re bir yaẖşı neẓer sal; gör siziŋ dağlarıŋız yaẖşıdur yā biziŋ dağlar (217_1) dağlarımız yaẖşıdur!” Bu sözları dėyüb dutārını çalub kellesini tōlab (217_2) özine feẖr ėdüb bu sözları dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ẖidmetine:

(217_3) Ṣeyyād H̱an sėyr ėyle biziŋ dağlare
(217_3) Gözle gör ne ‘eceb ṣefāsı vardur

(217_4) Erçin ġeyelarde ġere zāğlare
(217_4) Yaz feṣlinde ‘eceb hevāsı vardur

(217_5) Behār feṣli munde gelür gözellar
(217_5) Keklik kimin ser yallarde gezellar

(217_6) Oğlanlar ġızlare destān düzellar
(217_6) Oğlanlarıŋ ‘eceb ṭelāsı vardur

(217_7) Çėşmelarıŋ aẖer sōẖ suları
(217_7) Üstine yığ[ı]lışur māh-rūları

(217_8) Bir bire ġoşmaġdur güft-gūları

(217_8) Ġız oğlanıŋ ʻeceb celālı vardur

(217_9) Tebīblar yaz feṣli gelüb gezellar

(217_9) Tanub yaẖşı devā otden yığellar

(217_10) Her derde her devā munde tapallar

(217_10) Onıŋ her derdlare devāsı vardur

(217_11) Hem-rāh dėyer Gerek gezmağ bu dağde

(217_11) Selb-nāz dė[yi]b olmağ gerek sorağde

(217_12) Yā Rebb öldi yā kim yandı ferāğde

(217_12) Bilürmen yārine vefāsı vardur

(217_13) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėdi, Ṣeyyād Ḫan'ıŋ eḥvālı dīger-gūn oldı. Dėdi: "Bu Selb-nāz ki dėrsen ve (217_14) onıŋ sorağın ėdersen, o nėce Selb-nāz'dur ve o kimiŋ yārıdur?" Hem-rāh dėdi: "O biziŋ ġonşımızıŋ (218_1) ġızıdur ve bir oğlan one ʻāşiġdür ve men gelande bir gėce olare mėhmān oldum. İmdi yādime düşdi." (218_2) Beʻd Ṣeyyād Ḫan bėle Hem-rā[h]'den ėşidende ġelbi ārām oldı ve yole düşüb sordılar, geldilar o guẕāre (218_3) ki behār feṣli çadır sivan ġurerdilar ve ġoyun doğdirerdilar. O veġte Hem-rāh'ıŋ üregi pervāz ėdüb (218_4) bir nėçe kelime söz dėyer. İmdi görek ne ʻerż olar aġāyān ẖidmetine. Ğezel-i Hem-rāh budur:

(218_5) Şükr ḥeġġiŋ der-gāhine der-gāhine

(218_5) Gördigim yėrlare geldim

(218_5) Yārım ilan ẕōġ ṣefā

(218_6) Sürdigim yėrlare geldim

(218_6) Yėg oğ[ı]lidim oldum servān

(218_6) Yurdimize ġondı kāvrān

(218_7) Yārım ilan çadır sivan

(218_7) Ġurdigim yėrlare geldim

(218_7) Yėg oğ[ı]lidim oldum deli

(218_8) Dünyā menim elim ḫālī

(218_8) Yarım ile ġızıl güli

(218_8) Derdigim yėrlare geldim

(218_9) Yarım ile ağ oṭağe

(218_9) Bülbüllar ġoner bu bāğe

(218_9) Āvāzesi düşer dağe

(218_10) Gezdigim yėrlare geldim

(218_10) Hem-rāh dėyerlar adime

(218_10) Ḥeġġ yėtürsün feryādime

(218_11) Yārım ile murādime

(218_11) Yėtdigim yėrlare geldim

(218_11) El-ġiṣṣe bu sözden soŋ Ṣeyyād Ḫan (218_12) dėdi: "Ėy Hem-rāh, bular çadır ġuran yėriŋizdür. Pes yārıŋ kimdür?" Hem-rāh dėdi: "Yārım sensen!" Pes endek (218_13) yol gėdüb bir yėre yėt[i]şürdilar ki Selb-nāz ilen yatub gülüb ve gelū-bendi üzilmiş idi, aḫtarub (218_14) birin birin tapub yėŋ[i]den düzüb Selb-nāz boynine salub yatdılar. Şol yėre yėtende Hem-rāh'ıŋ yā- (218_15) -dine gelü[r] eşk-i ḥesret bī-iḫtiyār gözinden cārī oldı. Ṣeyyād Ḫan gördi Hem-rāh ağlar. Dėdi: (219_1) "Hem-rāh, ne olub ağlarsen?" Hem-rāh Ṣeyyād Ḫan'ıŋ cevābını dėyer. Göriŋ ne 'erż olar ḫidmete. Ğezel:

(219_2) Yārım ile göç öŋinde bu yėrde

(219_2) Ėtdigim yādime düşdi ağlarem

(219_3) Ėl gelince yār memesin el atub

(219_3) Dutdigim yādime düşdi ağlarem

(219_4) Derer idim mīvesini bāğinden

(219_4) İçer idim pėymānesin ṣağinden

(219_5) Ğunçe leblarinden al yenġağinden

(219_5) Öpdigim yādime düşdi ağlarem

(219_6) Ol idi meṭlūb u men idim ṭālib

(219_6) Çıḫdı cān cesed[d]en boş oldı ğālib

(219_7) Ġolların uzatub boynine salub

(219_7) Yatdigim yādime düşdi ağlarem

(219_8) Köŋlüm yārden üzülüban üzüldi

(219_8) Üziliban yėŋi başden düzeldi

(219_9) Oynar idim yār gelindi üzüldi

(219_9) Tapdigim yādime düşdi ağlarem

(219_10) Yār meniŋ ġolinden dutub her seḥer

(219_10) Sėyr ėdüb gezerdim kūh ilan kemeri

(219_11) Siyāh zülflerine müşk ilen ‘enber

(219_11) Sepdigim yādime düşdi ağlarem

(219_12) Ağzın öpüb gül yüzların dişladım

(219_12) Gelin ėdüb perde içre taşledim

(219_13) Nėçe illar söver yārı ḫoşladım

(219_13) Gėtdigim yādime düşdi ağlarem

(219_14) Hem-rāh dėyer ėlden ėyledim ferār

(219_14) Ṣeyyād H̱an çün çoẖlar çekdüm intiẓār

(220_1) Selb-nāz'ım ėl içinde ẖ˘ār [u] zār

(220_1) Ėtdigim yādime düşdi ağlarem

(220_2) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād H̱an dolanub öz vilāyetine Ġız[ıl] Alme yurdine ġay[ı]tdı. (220_3) Hem-rāh dėyen sözlarine peşı̄mān oldı, Aṭınıŋ cilōine yapuşub ilḥāḥ iltimās ėdüb Ṣeyyād H̱an'ı ġaytere- (220_4) -cek olub. İmdi bu sözları dėyer. Göriŋ ne 'erż olar aġāyān ẖidmetine. Ğezel:

(220_5) Danişende bize yeẖme ġaşıŋı

(220_5) Hay ṭeref gėdersen ġız ġayıt imdi

(220_6) Dutım zülfiŋ ucın dönim başiŋe

(220_6) Gel ėyleme sen nāz ġız ġayıt imdi

(220_7) Seni sövüb gėdüm menzilden yolden

(220_7) Yaşıl-baş ṣone tek hürküşme gülden

(220_8) Ġırmızı lāleden benefşe gülden

(220_8) Derübmen güliŋi ġız ġayıt imdi

(220_9) Çünki mene yār dėb ėdübsen sefer

(220_9) Biziŋ ölkemize ġılubsen güẕer

(220_10) Bir ğeleṭ söz dėdim ėyleme ġeher

(220_10) Gel baruşek, oynab ġız ġay[ı]t imdi

(220_11) Ġehriŋ munce ėyleme iş söydigim

(220_11) Meger bağrıŋ daşe dönmiş söydigim

(220_12) Oẖşamez hėç biri sene söydigim

(220_12) Ṣurāḥī gerdenli ṣonem ġayıt imdi

(220_13) Sene ġurbān olsun dünyānıŋ varı

(220_13) Gel ėyleme imdi āh ilen zārī

(220_14) Sensen Hem-rāh'ıŋ gül üzli yārı

(220_14) Ġedemiŋ dīdeme bas ġayıt imdi

(220_15) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözlarden çoẖ dėdi. Ṣeyyād H̱an'ıŋ ġulağine girmedi. Gėdevėrdi. Hem-rāh bėle (221_1) görende çahār semtine baẖdı, gördi reng bė reng güller aç[ı]lub. Aṭinden ėnüb yėre bir ġedri gül (221_2) yığub bir çimen bağlıyub getürüb Ṣeyyād H̱an'e te'āruf ėdüb dėdi: "Ėy Ṣeyyād H̱an, bir neẓer-i merḥemet (221_3) ilan baẖıŋ, biziŋ dağlarde ne yaẖşı güller vardur. Ṣeyyād H̱an eliniŋ astinden urdı (221_4) bir yane düşdi. Hem-rāh bī-demāğ olub bir sā'etden soŋ yėne dalince gėdüb çoẖ fikir, (221_5) ẖiyāl ėyledi. Dutārını eline alub bu sözları neẓme çeküb dėyer. Gör ne 'erż olar ẖidmete:

(221_6) Hem-demim söygilim vefālı yārım

(221_6) Sağ elimden ṣol elime alince

(221_7) Söver yārıŋ ġurbāniyem, ġuluyem

(221_7) El göt[i]rmem dāmeninden ölince

(221_8) Meniŋ yārım şedde ġurşab bėline

(221_8) Men ġurbānem ulusine ėline

(221_9) Sūsen sünbül güller vėrdim eline

(221_9) Cānım aldı gül menden alince

(221_10) Haçan olur cānānımıŋ dermānı

(221_10) Menim yārım Ėrmenī’dür Ėrmenī

(221_11) Yėgdür her kimseniŋ āh ermānı
(221_11) Kāfir olsem tā Müselmān olince

(221_12) Eṣli beg oleniŋ eṣli beg olur
(221_12) Dutan işi özgelarden yėg olur

(221_13) Ġılıç alse boynım urse yėg olur
(221_13) Ġehr ėdüban bizi gözden salince

(221_14) Hem-rāh dėyer ğemden yükim bağlarem
(221_14) Lāle kimin cigercigim dağlarem

(221_15) Yārım gėtse başe urub ağlarem
(221_15) Ölsem yėgdür bu dünyāde ġalince

(221_16) El-ġiṣṣe bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād H̱an izinden gėder idi; bir Ḥesen-‘elī dėyan (222_1) dėyan[104] bir şeẖṣ o yėrde meḥellesi var idi; o yėrde çadır sivan ġurmışdılar, onıŋ meḥellesine (222_2) yauẖ olende meḥelle ẖelġi bulare pīşvāz[e] geldilar. Gözları Ṣeyyād H̱an’e düşende temām ḥėyrān olub (222_3) meḥv oldılar ve gelüb bir çadırı içün te‘yīn ėtdilar ve be‘d bir çāştī ġay[ı]rub (222_4) getürdilar ve be‘d çāşt ṣerf olanden ṣōre rāḥet olub gördilar ki Hem-rāh’ıŋ dutārı (222_5) vardur. Dėdilar: “Ėy cevān, bėle me‘lūm olur ki sāzendelikden vuġūfıŋ vardur.” Biyurdı: (222_6) “Belī!” ‘Erż ėyledilar: “Bu nāzenīn ṣenem seniŋ nemeŋdür?” Dėdi: “Menim söygilimdür!” Dėdilar: “Pes neçük bėle (222_7) ġeherlidür?” Hem-rāh biyurdı: “Bir ẖeṭā bizden olub. O sebebden ötür ġeherlenüb bī-demāğ olubdur (222_8) ve her ne ėdermen köŋlini ele alabilmem. Dėdilar: “İnşā’ Allāh sizi barışdırub orteŋizi iṣlāḥ (222_9) ėdermiz. Velī bir sā‘et biziŋ içün sāz çal ve ṣōḥbetlar ėdüb tā bu cevānlar köŋli sizden (222_10) şād olsun.” Hem-rāh bėle ėş[i]tende ẖoş-ḥāl olub dutārını

[104] İstinsah hatası olarak bu sözcük yeniden yazılmıştır.

dizine alub ve üzini Ṣeyyād Ḫan’e ėdüb (222_11) bu ğezeli neẓme çeküb dėyerdi. Velī Ṣeyyād Ḫan başını aşağe salub hėç baḫmezdi ve ağlerdi. (222_12) İmdi göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ḫidmetine. Ğezel-i Hem-rāh budur:

(222_13) Seriŋe döndigim gül üzli yārım
(222_13) Mudām seniŋ gėydicegiŋ al olsun

(222_14) İnçe bėlli serv-i semen nigārım
(222_14) Ağ yüziŋde ġoşe ġoşe ḫāl olsun

(222_15) Ġeherlenüb aşağ salme başıŋı
(222_15) Merar gözlarıŋden tökme yaşıŋı

(222_16) Āh zārlen incitme yoldaşıŋı
(222_16) Birce danış leblariŋde bal olsun

(222_17) Nėçe müddet hicrānıŋı çekmişem
(222_17) Ğuṣṣe toḫmın ten mülkinde ekmişem

(223_1) İmdi köŋlüm gözim sene tikmişem
(223_1) Bir dolan baḫ üregime ḥāl olsun

(223_2) Gėyüb gezdüm yaşılıŋı alıŋı
(223_2) Öpüb emdim leblarıŋde balıŋı

(223_3) Bilmez idim bėle olan ḥālıŋı
(223_3) Bir ğeleṭ danışdum dilim lāl olsun

(223_4) Hem-rāh dėyer ġulağ salgin sözime
(223_4) Munden artuġ ğubār salme köŋlüme

(223_5) Gelüb ecel bir dolan baḫ üzüme
(223_5) Cānım sene ġurbān māh sāl olsun

(223_6) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād Ḫan yüzinden niġābını, başınden çadır-şebini götarub (223_7) ağzını açub yüzini nō-cevānlare ėdüb binā ġoydı ṣöḥbet ėtmaġe. Hem-rāh bėle görende cānine ot (223_8) düşdi. Dutārını yėrde ġoydı bī-demāğ oldı, durdı. Ehl-i meḥelle ilḥāḥ ėyledilar. "Ėy cevān, bir sā'et (223_9) hem ğenīmetdür bizlar içün. Sāz çal tā nehār gelince!" Yėne Hem-rāh dutārını aldı eline, gözları Ṣeyyād (223_10) Ḫan'ıŋ ağ memelarine düşdi ve piste dehānine ve bilūr kimin zeneḫ-dānine ve ġırmızı yüzlarine düşende rengi (223_11) dīger-gūn oldı. İmdi bu ğezeli dėyer. Göriŋ ne 'erż olar aġāyān ḫidmetine. Ğezel:

(223_12) Gül yüzli dil-berim sene söylėyim
(223_12) Ġalmişem ğuṣṣeden ğemlar içinde

(223_13) Bu ğerīb köŋlüme olmediŋ hem-dem
(223_13) Çürrüb gerībānım nemlar içinde

(223_14) Ağ sīn[e]n dür kimin ġarını gördüm
(223_14) Gūyā Cebre'īl'iŋ perini gördüm

(223_15) Ağzıŋ zeneḫ-dānıŋ yėrini gördüm
(223_15) Oḫşatmişem güle ḫārlar içinde

(224_1) Seni var ġızlarden 'āġil sanermen
(224_1) Lebiŋ şerbetinden içüb ġanermen

(224_2) Emmā imdi ot göterüb yanermen
(224_2) Seni gördüm nā-meḥremler içinde

(224_3) Hem-rāh dėyer budur senden murādım
(224_3) Munden artuġ menden çıḫartme cānım

(224_4) Doymesin baḫenim, bilmiyen cānım

(224_4) Rusvā olmek bu ‘ālemlar içinde

(224_5) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ḥesen-‘elī ser meḥelleniŋ ẖanımları gelüb Ṣeyyād Ḫan’ıŋ yanine (224_6) bunı delālet ve neṣīḥet ėdüb Ṣeyyād Ḫan’ıŋ köŋlini ele getürüb Hem-rāh ilen barışdırub şād (224_7) oldılar. Be‘d çāşt getürdilar ve ẖelġ hamısı dağ[ı]lub Hem-rāh ilen Ṣeyyād Ḫan çāşt ėdüb (224_8) ve obe ẖelġinden ẖudā-ḥāfiẓliġ ėdüb yole düşdilar geldilar. O veġtī-ki Hem-rāh Ġızıl Alme’niŋ (224_9) yurdine gėdende bir degirmanları var idi, imdi gelende ẖerāb gördi ve degirmanıŋ yėrinde bir çahār (224_10) bāğ var ve içinde bir nėçe ‘ālī-şā’n oṭaġ ve köşk var. Bular kenārinde düşdilar ve aṭlarını bağle- (224_11) -dilar. Hem-rāh Ṣeyyād Ḫan’e dėdi: “Sen munde durgin tā men gėdüm bu bāğe görim, kim vardur!” Pes Hem-rāh çahār bāğıŋ (224_12) ġapusine geldi gördi bir ġız var. O ġızden ẖeber aldı, bu bāğ kimiŋ bāğıdur. Ol ġız dėdi: “Bu Selb-nāz’ıŋ (224_13) bağıdur.” Dėdi: “Hansı Selb-nāz?” Dėdi: “Ġoce Eḥmed’iŋ gelini, Hem-rāh’ıŋ adaẖlısıdur.” Dėdi: “Evvel ki bu bāğı (224_14) yoẖıdı.” Ol ġız dėdi: “Degirmanı satub bu bāğı ġay[ı]rub. Dėdi: ‘Hem-rāh ilen Ṣeyyād Ḫan bāğdedür. (224_15) Men hem bu bāğı ġay[ı]rub ve onun kimi ġırẖ inçe ġız ġay[ı]rermen, Hem-rāh ilen Ṣeyyād Ḫan gelende menden ‘ėy[i]b (224_16) ėtmesün ve Hem-rāh onun yaninde ẖecil ve şerm-sār olmesün!’. Hem-rāh dėdi: “Selb-nāz hardedür?” Dėdi: (225_1) “Ḥāżir bāğdedür.” Hem-rāh dėdi: “Ėy ġız, men Selb-nāz’ıŋ yārıŋ yaninden gelürmen ve one bir nėçe sifārişim (225_2) var dėyüm. Be‘d müreẖẖeṣ olub gėdermen.” Ol ġız bėle ėş[i]tende gelüb Selb-nāz yanine dėdi: “Bibi cān, bir ādem (225_3) gelübdür. Dėyer: ‘Men Hem-rāh’ıŋ yaninden gelürmen ve bir nėçe sifārişim var’.” Selb-nāz dėdi: “Gėt, çaġur gelsün! Her ne sözi (225_4) var dėsün.” Ol ġız gelüb dėdi: “Bibi seni çaġurub dėyer gelsün. ‘Her ne sifārişi var dėsün’.” Hem-rāh dėdi: (225_5) “Men bu çölde bir sıġır it[i]rüb aẖtarurmen; ġorẖurem bibi meni söze dutsun sıġırım tapulmesün.” Ġız (225_6) gelüb Selb-nāz’e dėdi. Selb-nāz dėdi: “Dėyün, gelsün! Eger sıġırı tapulmedi, behāsını vėrermen bir sıġır alsun.” (225_7) Pes Hem-rāh geldi Selb-nāz’ıŋ yanine. Selb-nāz

dėdi: “Ėy igit, sen Hem-rāh’ıŋ yaninden gelürsen. Dėdi: (225_8) “Belī!” Selb-nāz dėdi: “Sen Hem-rāh’ı harde gördiŋ?” Dėdi: “Ġızıl Alme’niŋ şehrinde Ṣeyyād H̱an’ıŋ bāğinde (225_9) gördüm. Gāhī şehrde, gāhī kāvrān-serā oṭaġde ve gāhī lācever köşkinde gėce gündüz bir yėrde idik.” (225_10) Pes Selb-nāz dėdi: “Hem-rāh yaẖşı dutār çalardı ve yaẖşı kelāmlar dėyerdi. Āyā, sen nėcesen?” Dėdi: (225_11) “Meniŋ hem vuġūfım var.” Selb-nāz dėdi: “Bir sā‘et temāşā vėrginen, tā ol veġt biz hem seniŋ içün (225_12) ṭe‘ām ġay[ı]rub getürsünlar ġedri tenāvul ėdiŋ. Onden soŋ Allāh yārıŋız olsun gėdiŋ. (225_13) Pes Hem-rāh Selb-nāz’den bėle ėş[i]tende dutārını ġoline alub ve gözi Selb-nāz’ıŋ ġere libāsine dü- (225_14) -şüb başden ayağe neẓme çeküb bu sözları dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ẖidmetine:

(225_15) Sene ġurbān şīrīn cānım
(225_15) Nėçün ġere bağlıyubsen

(225_15) Hem-rāzım dīn īmānım
(225_16) Nėçün ġere bağlıyubsen

(225_16) Açulmış bāğıŋ ğunçesi
(225_16) Ağ yüzde zülfiŋ pencesi

(225_17) ‘Ezīz barub mėhr gėcesi
(225_17) Nėçün ġere bağlıyubsen

(225_17) Boynıŋ serv ilan çōlaşur
(226_1) Zülfiŋ ağ üze dolaşur

(226_1) Sene ġırmızı yaraşur
(226_1) Nėçün ġere bağlıyubsen

(226_2) Yür idi beglar, yür idi
(226_2) Dağlarıŋ ġarı eridi

(226_2) Henūz söydigiŋ dėyerdi

(226_3) Nėçün ġere bağlıyubsen

(226_3) Geşt ėdüb, gezdüm cehānı

(226_3) Görmedim sen tek cevānı

(226_4) Hem-rāh’ımıŋ şīrīn cānı

(226_4) Nėçün ġere bağlıyubsen

(226_4) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden (226_5) soŋ Selb-nāz’ıŋ üregini yaẖdı ve yaresin tāzelatdırdı. Selb-nāz bī-iẖtiyār ġanlı yaş (226_6) gözlarınden töküb çoẖ çoẖ ḥesret çeküb bu ğezeli dėdi. Göriŋ ne ‘erż olar ẖidmete:

(226_7) Nėçe ildür ‘ezīz yārım gėdübdür

(226_7) Tā gelmese hergiz çıẖmem ġeraden

(226_8) ‘Emüm oğlı, vefā-dārım gėdübdür

(226_8) Tā gelmese hergiz çıẖmem ġeraden

(226_9) Yėddi ildür onıŋ hicriŋ çekmişem

(226_9) Ğuṣṣe toẖmın ten mülkinde ekmişem

(226_10) Hem-rāh dėyüb gözim yole tikmişem

(226_10) Tā gelmese hergiz çıẖmem ġeraden

(226_11) O Mecnūn tek ayrulubdur ẖėylinden

(226_11) Gėce gündüz yanar āh derdinden

(226_12) Men özimi kem görmenem Lėylī’den

(226_12) Tā gelmese hergiz çıẖmem ġeraden

(226_13) Ne sebeblen Şāh Ṣenem’ce olmesem

(226_13) Ğerīb çelli onun ġedrin bilmesem

(226_14) Nėçe illar pėymāninde ġalmesem

(226_14) Tā gelmese hergiz çıẖmem ġeraden

(226_15) Selb-nāz dėyer Tā ki saġmen yanarmen

(226_15) Ḥesretinde saraluban köyermen

(226_16) Birce görim lebin emsem ġanermen

(226_16) Tā gelmese hergiz çıẖmem ġeraden

(226_17) El-ġiṣṣe bu sözden soŋ Hem-rāh bėle vefānı Selb-nāz’den görende ẖoş-ḥāl olub dėdi: “Haçane kimin (227_1) durub özimi Selb-nāz’e bildürmesem?” Üzini Selb-nāz’e ėdüb ve dutārını dizine alub ve üre- (227_2) -ginde çoẖ çoẖ ẖoş-ḥāl olub imdi bu ğezeli dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar ẖidmete:

(227_3) Ḫiyālıŋ köŋlümiŋ şehrini aldı

(227_3) Ṣūsen[105] temāşālım ṣone Selb-nāz

(227_4) Degdi ğemz[e]ŋ oẖı bağrımı düldi[106]

(227_4) Gėçdi kār ėyledi cāne Selb-nāz

(227_5) Gel yanime merḥem olgin ẖan perī

(227_5) Va’llāh, bi’llāh seni görenden beri

(227_6) Sen olubsen gūyā cennetiŋ ḥūrı

(227_6) Gelmişem īmāne dīne Selb-nāz

(227_7) Meclisiŋde al şerāblar içülür

(227_7) ‘Āşiġ olan cān teninden gėçülür

(227_8) Ağ yüziŋden müşk ‘enber saç[ı]lur

---

105 Yanlış yazılış. Doğru yazılış *sūsen* biçimidir.

106 Doğrusu *deldi* olmalıdır.

(227_8) Degende zülfiŋe şāne Selb-nāz

(227_9) Ġapuye gelübdür Rūm ile Ġėyṣer

(227_9) Siyāh zülfiŋ yėli her yanden eser

(227_10) Boyıŋ serv aġaçı, lebleriŋ kōs̱er

(227_10) Ṣurāḥī gerdenli, ṣone Selb-nāz

(227_11) Eger ʻāşiġ olseŋ meʻşūġıŋ hanı

(227_11) Eger cellād olseŋ ḥerīfiŋ tanı

(227_12) Īrān'ı Ṭūrān'ı bu şīrīn cānı

(227_12) Hem-rāh ėtsün sene ġurbān Selb-nāz

(227_13) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Selb-nāz bildi ki Hem-rāh'dur. Bī-iẖtiyār el bir biriŋ boynine (227_14) salub ağladılar. Du-bāre şād olub Selb-nāz ẖeber aldı Hem-rā[h]'den, bu sözları dėyer. Gör ne ʻerż olar:

(227_15) ʻEmüm oğlı Hem-rāh'ım ẖoş gelübsen

(227_15) Dė görim Ṣeyyād'ı aldıŋ almediŋ

(227_16) Ėşitdüm ġoynine meḥrem olubsen

(227_16) Ġolları̇ŋ boynine saldıŋ salmediŋ

(227_17) Meni atub gėtdiŋ onıŋ yurdine

(227_17) Şėyd[ā] bülbül kimin ġondıŋ güline

(227_18) Sāġī tek dolanub ṣağ soline

(227_18) Dā'im meclisinde oldıŋ olmediŋ

(228_1) Dişde gördüm Ṣeyyād senden dönübdür

(228_1) Ġeherlenüb bāğ-çesinden ġōbdur

(228_2) Soŋre gėne meclisini ġoyubdur

(228_2) Söyle oynab yėne geldiŋ gelmediŋ

(228_3) Yėne dişde mene oldı işāre

(228_3) Dėdilar Hem-rāh'e ėyle neẓẓāre

(228_4) Ṣeyyād zindān içre saldı du-bāre

(228_4) Dė görim zindānde ġaldıŋ ġalmediŋ

(228_5) Selb-nāz dėyer saldıŋ meni mėḥnete

(228_5) Öziŋ ğerīb kimi düşdiŋ ğurbete

(228_6) Yüŋil boyıŋ saldıŋ ağır minnete

(228_6) Söyle görim ġedrim bildiŋ bilmediŋ

(228_7) El-ġiṣṣe Selb-nāz bu sözları Hem-rā[h]'den ẖeber aldı ve Hem-rāh hem onun cevābını dėyer. Gör ne 'erż olar:

(228_8) 'Emüm ġızı başden sene söylėyüm

(228_8) Gėtdim çahār bāğıŋ gördüm Ṣeyyād'ıŋ

(228_9) Gėdüb ėden işim 'eyān ėylėyim

(228_9) Ġızıl almeların derdüm Ṣeyyād'ıŋ

(228_10) Gėden boylı meḥrem bāğine

(228_10) Lācever köşkine ağ oṭağine

(228_11) Sāġī olub döndim sol sağine

(228_11) Dolı piyālesin içdüm Ṣeyyād'ıŋ

(228_12) Yaninde oturub ėtdim sāzını

(228_12) Göt[i]rüb minnetin çekdüm nāzını

(228_13) Her zemān mest olub ėtdim sāzını

(228_13) Lebinden balını emdüm Ṣeyyād'ıŋ

(228_14) Ki reġġāṣ-dek oynar idim oynine

(228_14) Gāhī ẖezlāb idim her dem boynine

(228_15) Gāhī elim salar idim ġoynine

(228_15) Ṣöḥbet dutub sāzın vėrdüm Ṣeyyād'ıŋ

(228_16) Hem-rāh dėyer duter idim elinden

(228_16) Danışdırub öper idim dilinden

(228_17) Ġol salub ġoçerdim inçe bėlinden

(228_17) Ẕōġ ile ṣefāsın sürdüm Ṣeyyād'ıŋ

(228_18) El-ġiṣṣe bu sözları Hem-rāh dėyanden soŋ Selb-nāz dėdi: "Hem-rāh, āyā, dė görim, āẖer aldıŋ yā almediŋ, (229_1) getürdiŋ yā getürmediŋ?" Hem-rāh dėdi: "Getürmedüm." Gėne dėdi: "Getürdüm ve üreginde hem fikr ėtdi?" 'Yā Selb-nāz (229_2) getüranmı yaẖşı bilür yā getürmiyanımı yaẖşı görür'. Hem-rāh dutārını eline alub bu sözları dėyer. Gör ne 'erż [olar]:

(229_3) 'Emüm ġızı sene doğrı söylėyim

(229_3) Getürebilmedüm yār onde ġaldı

(229_4) Bir bāğ-ç[e]de o nar idi men alme

(229_4) Alme munde geldi nar onde ġaldı

(229_5) Şāh-i Merdān mene ėyledi meded

(229_5) Gėdüb ölkesini gezdüm ḥed bė ḥed

(229_6) Ol mene cān idi, men one cesed

(229_6) Cesed munde geldi, cān onde ġaldı

(229_7) Yār ilan gėderdim güle her seḥer

(229_7) Ol mene nāz ėyler, men one ġeher

(229_8) Ol mene kān idi, men one gōher

(229_8) Gōher munde geldi, kān onde ġaldı

(229_9) Biz ikkimiz oturerdik bir ṭeref

(229_9) Ol mene şā'n idi, men one şeref

(229_10) İnçe ġızlar durerdılar ṣef bė ṣef

(229_10) Şeref munde geldi, şā'n onde ġaldı

(229_11) Hem-rāh dėyer ėlde dutuldı adım

(229_11) Ġādir Allāh istib vėrdi murādım

(229_12) Ol mene ẖan idi, men one ẖādim

(229_12) Ḫādim munde geldi, ẖan onde ġaldı

(229_13) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Selb-nāz dėdi: "Hem-rāh sen meni bu yėrde ġeraye saldıŋ gėtdiŋ. (229_14) Ṣeyyād Ḫan'ı alub getüriŋ dėdiŋ 'dişim reḥmānīdür ve aġam 'Elī biyurubdur' 'eceb Ṣeyyād Ḫan'ı alub getürdiŋ?" (229_15) Hem-rāh dėdi: "Selb-nāz, Ṣeyyād Ḫan'ı getürdim." Dėdi: "Hanı?" Dėdi: "Bāğ ġapusinde aṭlar yanindedür." Pes Hem-rāh bėle dėyende (229_16) Selb-nāz'ıŋ rengi zerd oldı. Be'd ẖoş-ḥāl olub ġere libāsını çıẖarub elvān libāslarını gėyüb özini zīnet ve (229_17) ārāyiş ġılub oṭağını ṣefā vėrüb. Ḫulāṣe Hem-rāh ġay[ı]dub geldi Ṣeyyād Ḫan'ıŋ yanine. Dėdi: "Bu bāğ Selb-nāz'ıŋ (229_18) bāğıdur." Ṣeyyād Ḫan dėdi: "Selb-nāz kimdür?" Hem-rāh dėdi: 'Tā haçane kimi yalan danişem?' Dėdi: "Selb-nāz 'emüm ġızıdur ve hem (229_19) adaẖlumdur." Başden ayağe çekdigini iẓhār ėdüb onden soŋ Ṣeyyād Ḫan dėdi: "Ėy Hem-rāh, bu nėce işdür (230_1) ki sen menim başime getürdiŋ? Ėl ōlādimden ayrı ayırdıŋ. Düşmenları mene güldürdiŋ." İmdi bu ğezeli dėyer. Gör ne 'erż olar:

(230_2) Hem-rāh nėçe illar mene yanaşdıŋ

(230_2) Her ne ėden işiŋ ẖoş-guvār gelür

(230_3) Āẖerde bil meni götarub ġaçdıŋ

(230_3) Bu ġaçmaġıŋ mene sāz[i]-gār gelür

(230_4) Ėlimden ay[ı]rub ġurbete saldıŋ

(230_4) Fāriğ cānum ‘eceb minnete saldıŋ

(230_5) Dīnimden ay[ı]rub ẕillete saldıŋ

(230_5) Şu bāğ-çiye gėtmaġ mene kār gelür

(230_6) Bu nėce zehr idi ġoşdıŋ aşime

(230_6) Bu nėce daş idi urdıŋ başime

(230_7) Özim ġaldum ḥėyrān ėden işime

(230_7) Ġayṭermağ ğeleṭdür gėtmağ dar gelür

(230_8) Nėce gėdüm müdde‘ī’niŋ yanine

(230_8) Minnet çeküm girüm ağ oṭağine

(230_9) Dōrinde ġızları ṣol sağine

(230_9) One feẖr ‘izzet mene kār gelür

(230_10) Ṣeyyād Ḫan dėr ġaldı ‘izz ü nāzlarım

(230_10) Ağur meclislarım ėden sāzlarım

(230_11) Yādime düşende inçe ġızlarım

(230_11) Bu ‘işretlar mene āh u zār gelür

(230_12) El-ġiṣṣe Ṣeyyād Ḫan bu sözları dėyanden soŋ dėdi: “Hem-rāh, men özimi bėle bī-ġedr senün yaninde ġılub- (230_13) -men ki hėç kimse bize pīşvāz[e]

gelmiyüb. Bėle me‘lūm olur ki sende bir ōlād ve bir ġōm ġebīle yoẖdur ki seni pīşvāz (230_14) ġılsunlar.” Hem-rāh bu sözi Ṣeyyād Ḫan’den ėşitende üregine kār geldi Ṣeyyād Ḫan’ı ġ[o]yub geldi. Selb-nāz’ı ve ġōm (230_15) eġrebānı cem‘ ėdüb dėdi: “Ėy ‘emüm ġızı, menim ẖāṭirime Ṣeyyād Ḫan’e ġarşu çıẖub ‘izzet ilen bāğe getüriŋ.” (230_16) Selb-nāz ġehrinden ve üreginin derdinden bu ğezeli dėdi. Gör ne ‘erż olar aġāyān ẖidmetine. Ğezel budur:

(230_17) Hem-rāh hergiz one pīşvāz gėtmesenem gėtmesenem
(230_17) Nėce ki yurdinden gelübdi gelsün

(230_18) Kesād olub hergiz ğuṣṣe yėmesenem
(230_18) Nėce seni dėyüb gelübdi gelsün

(230_19) Bėlelare pīşvāz gėtmek ḥerāmdur
(230_19) Başden ayağ ėden işları ẖāmdur

(230_20) Onıŋ sebeb ėl ōlādı bed-nāmdur
(230_20) Nėce ki bī-ḥeyā gelübdi gelsün

(231_1) Nėce yārlıġ ėder köŋlüm gėdėyüm
(231_1) Yüzin görüb ğuṣṣe ğemlar yudėyüm

(231_2) Ne ẖoşluġden one ‘izzet ėdėyüm
(231_2) Nėce ki bī-‘izzet gelübdi gelsün

(231_3) Selb-nāz dėyer hergiz gėtmem yanine
(231_3) Ṣerḟe ėtmem sulṭānine ẖanine

(231_4) Ot urubdur menim şīrīn cānime
(231_4) Nėce ki kūlīdür gelübdi gelsün

(231_5) El-ġiṣṣe Selb-nāz bu sözları dėyanden soŋ Hem-rāh dėdi: “ ‘Emüm ġızı, men her kim ilan oturub turub- (231_6) -sen gerek menim ẖāṭirime gerek pīşvāz gėdüb ‘izzet ėḥtirām ile yüzinden ve gözinden öpesen ve pehlūsine (231_7) düşüb getüresen ki Haderbican ẖelġi bārek’ellāh dėyelar ve illā eger gėtmeseŋ Ṣeyyād Ḫan ġeydüb (231_8) öz vilāyetine gėder ve men hem lā-bud ve lā-‘elāc onıŋle gėdüm ve Ġızıl Alme’niŋ vilāyetini özime yurt (231_9) ėdüb onde ġalım.” Ḫulāṣe Selb-nāz bu sözları Hem-rāh’den ėş[i]tüb lā-‘elāc ġalub ‘eger gėtmesün Hem-rāh (231_10) elinden çıẖar’. Ġebūl ėyledi, gėdecek oldı. İmdi bu ğezeli dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar ẖidmete:

(231_11) Yanar otları salubsen cānime
(231_11) Seniŋ köŋlüŋ içün gėtsem gėdermen

(231_12) Gėtsem Ṣeyyād yaẖşı olub şād olar
(231_12) Var sözi bilürmen gėtsem gėdermen

(231_13) Eṣli bülend olen özi pest olmez
(231_13) Loġmesi pāk olan hergiz mest olmez

(231_14) Güni hergiz vesni ilen dost olmez
(231_14) Var yolı bilürmen gėtsem gėdermen

(231_15) O ki bed-nām ėdüb ėl ōlādını
(231_15) Dutub geldi Haderbican ėlini

(231_16) Bī-ḥeyādur saẖlemez hėç dilini
(231_16) Var sözi bilürmen gėtsem gėdermen

(231_17) Men isterdim gözim one düşmesün
(231_17) Selb-nāz dėyer Hem-rāh ‘eġliŋ çaşmesün

(231_18) Ṣeyyād Ḫan’ıŋ öz ḥeddinden aşmesün

(231_18) Seniŋ ẖāṭire içün gėtsem gėdermen

(231_19) El-ġiṣṣe bu sözden soŋ Selb-nāz durub inçe ġızları yanine alub ve Hem-rāh hem ġōm eġrebāsilen olarun (231_20) öŋine düşüb bāğden çıẖub sāz nevāz ile gelüb Ṣeyyād H̱an'e yėtüşdilar ve Ṣeyyād H̱an hem yėrinden durub (232_1) bulare ġarşu geldi ve bir biriniŋ boynine ġol salub eḥvāl-purslıġ ėdüb görişdilar. Hem-rāh hem aṭları (232_2) çeküb 'izzet ile bāğe geldilar. Selb-nāz, Ṣeyyād H̱an'e ẖidmet ėdüb tā şām oldı yatmaġ bināsın ġoyub. (232_3) Hem-rāh fikre batub ki hansı bir ilan yatsun. Gāhī Ṣeyyād H̱an'e baẖerdi ve gāhī Selb-nāz'e. Be'd Hem-rāh dutārını ġoline (232_4) alub ikki yārıŋ şā'nine bu ğezeli dėdi. İmdi görek ne 'erż olar aġāyān ẖidmetine. Ğezel-i Hem-rāh:

(232_5) İkki yarıŋ ortasinde ġalmişem
(232_5) Bilmem hansı birin ġoçsem bu gėce

(232_6) Her birini bir yanime almişem
(232_6) Bilmem hansı birin ġoçsem bu gėce

(232_7) Ṣeyyād H̱an yanimde durmış bāz kimin
(232_7) Selb-nāz yanimde durub ġaz kimin

(232_8) Biri behārdur biri yaz kimin
(232_8) Bilmem hansı birin ġoçsem bu gėce

(232_9) Ṣeyyād H̱an'e baẖseŋ perīdür perī
(232_9) Selb-nāz'dur gūyā cennetiŋ hūrı

(232_10) İkkisi hem ikki dīdemiŋ nūrı
(232_10) Bilmem hansı birni ġoçsem bu gėce

(232_11) Hem-rāh dėyer iki meḥbūb almişem almişem
(232_11) Düşmenları yaner ote salmişem

(232_12) Özim orte yėrde fikre ġalmişem
(232_12) Hansı birni alub ġoçsem bu gėce

(232_13) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ Ṣeyyād Ḫan ve Selb-nāz ikki yanden dėdilar: “Hėç fikre (232_14) alme! Yolden gelübsen, ẓille ve harġun. Ve aṭlar silküb bu gėce yėkke yat ve biz hem birce yatermiz.” (232_15) Ve bu nō‘ilen ol gėce yatdılar. Ėrte olande aṭları eyerledilar ve her biri bir aṭe (232_16) mindilar ve şehre sarı geldilar. Emmā şehre yaḫun olende Hem-rāh dėdi: “Ėy nāzenīnlar, rū-bend- (232_17) -ları üziŋizden göt[i]rün, kenāre atun tā ḫelā’iġ sizları görsünlar ṣebāḥ güni dėme- (232_18) -sünlar ki Hem-rāh Rūm vilāyetinden gör ne ṭerīġ ādem alub gelübdür!” Pes bu nō‘ilen şehre dāḫil (232_19) oldılar, temām-i ḫelġ āferīn dėyüb ve bārek’ellāh dėyüb. Emmā sonkı gün Hem-rāh şehrde bir kaliske (232_20) kirāye ėdüb Ṣeyyād Ḫan’ı ve Selb-nāz’ı mindirüb ve özi hem ikkisiniŋ ortesinde (233_1) -sinde oturub ve şehriŋ meḥellelarını gezdirüb nemāyiş vėrer idi. Velī bir nėçe fużūl ādem (233_2) gelüb şehriŋ ḥākimine ḫeber vėrdilar. Dėdilar ki “Hem-rāh Ġoce Eḥmed’iŋ oğlı Rūm vilāyetinden ve (233_3) Ḥesen Ḫan Celebī’niŋ ġızı dėyan Ṣeyyād Ḫa[n] perīni getürübdür ki cehānde mis̱l mānendi yoḫdur ve cemālı (233_4) şems ü ġemer kimin şō̄‘le urer.” Pes ḥākim bėle ėş[i]tende bir ferş yollayub Hem-rāh’ı dutub getü[r]dilar (233_5) zindāne saldılar. Ḫulāṣe Selb-nāz bėle görende üz Ṣeyyād Ḫan’e ėdüb dėdi: “Bular her ne işdür, (233_6) senün cehetiŋe ‘emüm oğlı Hem-rāh’ıŋ başine gelecekdür?” Ṣeyyād Ḫan bu sözi Selb-nāz’den ėşidüb (233_7) üregine kār gelüb imdi bu sözları dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar aġāyān ḫidmetine:

(233_8) Selbī bu sözları mene dėmegil
(233_8) Ğuṣṣe yėme Hem-rāh’ıŋı getürrem

(233_9) Bu acı sözları mene dėmegil
(233_9) Ğuṣṣe yėme Hem-rāh’ıŋı getürrem

(233_10) Ġehbe felek bu işları ġay[ı]rdı

(233_10) Ḫan Hem-rāh'ı menden senden ay[ı]rdı

(233_11) Peşīmānem bu ġismetlar yazıldı

(233_11) Ğuṣṣe yėme Hem-rāh'ıŋı getürrem

(233_12) Ġehbe felek saldı ḫeṭerli çaye

(233_12) Bizi duçār ėdüb yüz miŋ belāye

(233_13) İlticā getürrem ġādir Ḫudā'ye

(233_13) Ğuṣṣe yėme Hem-rāh'ıŋı getürrem

(233_14) Hem-rā[h] içün salme öziŋi derde

(233_14) Vėrmeseŋ köŋliŋi bu āh-i serde

(233_15) İstesen Hem-rāh'ı menden şu yėrde

(233_15) Ğuṣṣe yėme Hem-rāh'ıŋı getürrem

(233_16) El-ġiṣṣe Ṣeyyād Ḫan bu sözları dėyanden soŋ ḥākim ṭerefinden bir ādem Ṣeyyād Ḫan'ıŋ (234_1) yanine geldi. Dėdi ki "Ėy Ṣeyyād Ḫan, bu ne ḥereketdür? Senden cā'iz dėgil ki sen biyük- (234_2) -zāde ve Hem-rāh re'iyyet-zāde onıŋ ilan Rūm vilāyetinden buraye gelüb. Ḥėy[i]f dėgil (234_3) bėle bir ādem ilan ġaçeŋ ve dūdmān-ḫ˘ānine neng olsun? Eger rāst dürüst biyur- (234_4) -seŋiz meni ġebūl ġılıŋ[107]. Men seni Hem-rāh'e vėrmem." Ṣeyyād Ḫan bu sözları ol ādem- (234_5) -den ėşitende ğem u ğuṣṣiye batub ve ol ādeme nevāziş ėdüb ve bir nāmė-yi meḫfī yazub (234_6) ol ādeme vėrdi. Ol ḥākime yollayub ki bir kimse bilmesün ve bed-nām olmesün. Pes ġāṣid (234_7) nām[e]ni alub gėtdi ḥākim yanine ve bu ṭerefden Selb-nāz'ıŋ sözi Ṣeyyād Ḫan'e kār geldi. Çadırını (234_8) başine salub iki kenīz ile gelüb ḥākimiŋ yanine ve ġapu dalisinde durub imdi bu söz- (234_9): -ları ki o

107 Şahıs ekinde tutarsızlık görülmektedir. Bir önceki ve bir sonraki cümlede 2. tekil kişi eki kullanılmışken söz konusu bu cümlede saygı biçiminde 2. çoğul kişi eki kullanılmaktadır.

nām[e]de yazmışidi, birin birin bėyte çeküb ḥākime dėyer. Göriŋ ne ‘erż olar ẖidmete:

(234_10) Keremli sulṭānım dō̄letli ẖanım

(234_10) Meni Hem-rāh’imden ay[ı]rme zinhār

(234_11) Sene ġurbān olsun bu şī̄rī̄n cānım

(234_11) Meni Hem-rāh’imden ayı[rme] zinhār

(234_12) Men Hem-r[ā]h’e evvel ‘āşiġ olmişem

(234_12) Gėce gündüz oynayıban gülmişem

(234_13) Meḥrem ėdüb ġocaġime salmişem

(234_13) Meni Hem-rāh’imden ay[ı]rme zinhār

(234_14) Nėçe müddet bir birini ġoçmişik

(234_14) Meclis dutub al şerāblar içmişik

(234_15) Āẖer turub bir bir ilan ġaçmişik

(234_15) Meni Hem-rāh’imden ay[ı]rme zinhār

(235_1) İkkisi hem iki gözimiŋ nūrı

(235_1) Ğunçė-yi leb-i ẖendānımsız meniŋ[108]

(235_2) Evvel Selb-nāz’ıŋ girmem ġoynine

(235_2) Ġolım salım Ṣeyyād Ḫan’ıŋ boynine

(235_3) Sāz ėdende girsėydilar ėvine

(235_3) Ğunçe leb ü şī̄rī̄n cānımsız meniŋ

[108] Nazmın bu beyte kadarki bölümünde Seyyad Han hükümdara seslenir; bu beyt ve takipteki beytlerde ise Hemrah Seyyad Han ve Selbinaz’a seslenir. Satır (234_15) ve (235_1) arasında anlamca bir bütünlük yoktur. Elimizdeki bu metinde söz konusu bu satırların arasında bir ya da birkaç sayfa eksiktir; çeviri metini krş.

(235_4) El-ġiṣṣe Hem-rāh bu sözları dėyanden soŋ ġol bir birin boynine salub öpüşüb (235_5) ġoçuşub yatdılar. Hem-rāh evvel Selb-nāz’ı ġoline alub kām-i dil ḥāṣil ėdüb (235_6) ve be‘d Ṣeyyād Ḫan’ı. Olar murādlarine yėtişdilar ve cemī‘ Şī‘eyān-i ‘Elī ibn-i (235_7) Ebī-Ṭālib hem murādlarine yėtişsunlar ve biz hem ehl ü ḥużżār ḫidmetine yėtüşdik.

(235_8) Temām oldı kitābıŋ intihāsı

(235_8) Gerekdür kātibe ḫel‘et behāsı

(235_9) Temetu’l-kitābu bi-ovni’l-meliki’l-vehhāb bi-yedi’l-ḥeġīri’l-feġīri’l-miskīn Aġa Mollā Meḥemmed (235_10) İbrāhīm Şārė‘ī ‘Elī-ābādī teḥrīr gerdīd meḥebbet-i nūr-i çėşmī Meḥemmed Rizā. Ḫ 23/3/19 (235_11). Ümīdim sendedür yā ğenī ġudret.

(235_11) Ölünce meḫlūġe ġılme müs̱ellel!

(235_12) Kimi ḫ̆ār ėyleseŋ kimi der ‘izzet

(235_12) Ẕālike feżlu’llāhu yu’tī men yeşā’

(235_13) Bir adıŋ reḥmāndur, biri pes reḥīm

(235_13) Her şėy’e ġādirsen tevānā kerīm

(235_14) Ġismet olur senden ne‘īm-i ceḥīm

(235_14) Var eger sen dėrsen cezā kun cezā

(235_15) Kerīm-i kār-sāzsen celīl-i cebbār

(235_15) Ġādir-i ġeyyūmsen Vāḥidü’l-ġehhār

(236_1) Settāru’l-‘uyūb’sen bize kird[i]-gār

(236_1) Keremiŋ bendiye cennetü’l-me’vā’

(236_2) Eḥedsen, ṣemedsen Vācibu’l-vucūd

(236_2) Reḥīm reḥmānsen bendiye me‘būd

(236_3) Turābden yarattıŋ bir cism-i mocūd

(236_3) Ādem geldi cāne dėdi Rebbenā

(236_4) Kerem ėdüb lüṭf ėylediŋ yaḫşı dīn

(236_4) ‘Urvetu’l-vuṡġā’den elim üzmegin

(236_5) Āl-i ‘Ebā ḥeġġ içün yā mübīn-i nebeviyye

(236_5) Yūsif’iŋ derdini sen ėyle devā

(236_6) İsm-i şerīfiŋdür ‘ėlm-i Müzemmel

(236_6) Nūr-i tecellīdür ṣūret-i zībā

(236_7) Sėyyidü’l-mürselīn adıŋdur ėy gül

(236_7) Āṡār-i nübüvvet yüziŋde pėydā

(236_8) Bir adıŋ beşerdür beşīr-i neẕīren

(236_8) Bu ismiŋ Ġur’ān’de çoḫdur dil-pezīr

(236_9) Geldilar melā’ik sücdeye bir bir

(236_9) Bu ġōle şāhiddür ‘ellemü’l-esmā’

(236_10) Veṣl-i ḫūblıġıŋe ġeddiŋ dėdilar

(236_10) Ġāb-i ġōsėyn ġaşıŋ, ġeddiŋ dėdilar

(236_11) Her kim seni söymez bī-dīn dėdilar

(236_11) Şā’niŋe nāzildür Yāsīn [u] Ṭāhā

(236_12) Yüz dutub eflāke çi ġıldıŋ neẓer

(236_12) Ṭāġ-i ebrūŋ görgec şems oldı ġemer

(236_13) Meleklar oḫşıyur şām ile seḥer

(236_13) Düşmeniŋ nār dostıŋ cennetü’l-me’vā’

(236_14) Haçan ẓuhūr ėylar ṣāḥib zemānıŋ

(236_14) Bir ṭeref ėylese cümle pėymānıŋ

(236_15) Yūsif dėyer dest-i men dāmānıŋ

(236_15) Fe-ġedi istemseke ‘urvetu’l-vus̱ġā

(236_16) Vilāyet eyesi aġā-yi Ġenber

(236_16) Cenāb-i ‘Elī’dür hem bize server

(237_1) Reh-ber-i dīn oldı ḫelġe bir meḥşer

(237_1) Dād-res-i ümmetdür bė rūz-i cezā

(237_2) Bir sözim var dėrem inan va’llāhi

(237_2) Tāc-i hidāyetdür velīyu’llāhi

(237_3) Nėçe nōbet dėdi Resūlu’llāhi

(237_3) Ene medīnetu ‘ėlmin ‘Elī bābuhā

(237_4) Eḥmed-i Muḫtār’ıŋ vāris̱i ismi

(237_4) Bėledür dünyānıŋ ġedīmī resmi

(237_5) Leḥmüke leḥmī’dür cismüke cismī

(237_5) Bu ġōle nāzildür delīl hel etā

(237_6) Esedu’llāh adın ḥeġġ ėdüb Ḥėyder

(237_6) Ḫelġ ėtdi Düldül’i ez beṭn-i ḥecer

(237_7) Ṣāḥib-i minberdür sāġīy-yi Kōs̱er

(237_7) Şerīf ḥākimdür ‘Elī’dür e’lā

(237_8) Kāfir-i müṭleġ bil yeġīn kimdür ol

(237_8) Oŋa nā-ḥeġġ oldı minber-i Resūl

(237_9) Yūsif dėyer her kim bilse doğrı yol

(237_9) Eṣḥābun nāren hum ḫālidūn fī̇hā

(237_10) Lā ilāhe illā meniŋ bir adiŋe

(237_10) Evvel-i Bi'smi'llāh'e bağışle meni

(237_11) Ne gėc[e]m gėcedür, ne günim gündüz

(237_11) Meḥemmed Muṣṭafā'ye bağışle meni

(237_12) Bėytü'l-müġeddes'dür ḥerī̇m-i ṣedr

(237_12) Düldül'iŋ eyesi aġā-yi Ġenber

(237_13) Ḥesen ü Ḥüsėn'dür Şübeyr [ü] Şübber

(237_13) Fāṭimė-yi Zehrā'ye bağışle meni

(237_14) 'Elī ibne'l-Ḥüsėyn ümī̇dim sende

(237_14) Bir neẓer ġıl gėne bu derd-mende

(237_15) İmām Meḥemmed Bāġir aġā-yi bende

(237_15) Ce'fer-i Ṣādiġ'e bağışle meni

(237_16) Mūsā-yi Kāẓim dür bāğıdur bāğı

(237_16) Rizā ḫerī̇d sāyeŋ Kȫs̱er'de sāġī

(237_17) Meḥemmed Teġī dü çėşm [ü] çırāğı

(237_17) 'Elī̇ye'n-neġī'ye bağışle meni

(237_18) Ḥesen 'Eskerī şāhlarıŋ şāhı

(237_18) Ġiyāmetde bize olar penāhı

(237_19) İmām Mėhdī ėylar 'üẕr-ḫ̮˘āhī

(237_19) Ṣāḥibü'z-zemān'e bağışle meni

(237_19) İbrā[hī]m İsmā‘il Ye‘ġūb pėyğem-ber

(237_19) Dāvud Sülėymān ‘āleme server

(237_19) Tōrāt İncīl Zebūr Ṣuḥuf serāser

(237_19) Furġān-i Eḥmed’e bağışle meni

5. METNİN ÇEVİRİSİ

(126_10) Hemrah ve Seyyad Han Kitabı

(126_11) Bağışlayan ve esirgeyen Tanrı'nın adı ile.

(126_12-13) Haberleri rivayet edenler, destan eserlerinin aktarıcıları, eski [güzel kokulu] bahçe ile söz harmanının başaklarını toplayanlar, sözü söze ekleyenler ciğer kanından bir parça eksiltmektedirler.

(126_13) Rivayet eden böyle aktarmıştır, ki Azerbaycan'da iki kardeş varmış. (126_13-14) Bir kardeşin adı Mahmut, bir kardeşin de adı Ahmet'miş. (126_14-15) Mahmut'un Selbinaz adında bir kızı, Ahmet'in ise Hemrah adında bir oğlu varmış. (126_15) [Çocuklar] evlenme çağına eriştiklerinde onları birbirine nişanlamışlar. (126_15-16) Ama Hemrah'ın babasının, oğluna bir takım elbise alacak ve onu kethuda (köyün ileri gelenlerinden) kılacak hiçbir dünya malı yokmuş.

(126_16 – 127_1) Fakat o zamanlarda Budağ adlı bir tacir yaşarmış. (127_1) Bu durumu görünce yaşlı Ahmet'i yanına çağırarak şöyle demiş: (127_1-2) "Ey yaşlı kardeşim Koca Ahmet, neden oğlun Hemrah'ı kedhuda kılmazsın?" Koca Ahmet ise yanıtlamış: (127_2) "Kardeş, dünya malım yoktur. (127_2-3) Kimin dünya malı yoksa her zaman çekingen ve başı eğik olur. (127_3) Nasıl onu kethüda kılayım?" [Bunun üzerine] tacir Budağ şöyle demiş: (127_3-4) "Ey Koca Ahmet, söyle bana! Kardeşin sözünden dönmeyerek kızını senin oğluna verir mi, vermez mi?" (127_4) Koca Ahmet yanıtlamış: "Kardeşimden yana hiç bir sorun olmaz." (127_4-5) Tacir Budağ ise ona biraz mal ve değerli birkaç takım elbise verip Koca Ahmet'e "Götür oğlunu kedhuda kıl; zamanı gelince de ödeşiriz!" demiş.

(127_6) Hemrah ile babası Koca Ahmet sevinip tacire hayır dua ederek şu sözleri söylemişler. Görün ne arz olunmuş:

(127_7) Budağ tacir, sana arz edeyim, [şu] dünyada başımızı yücelttin.

(127_8) Başımızı yüceltmeni destan edip yıllarca anlatmalıyım.

(127_9) Tanrı'm sana dünyada izzet versin ve düşmanların halk içinde inleyen olsunlar!

(127_10) Başımızı dünyada yücelttiğin için Tanrı'm Ahiret'te senin feryatlarını duysun!

(127_11) Ömrün uzun, devletin çok olsun ve başın Zuhal ile Ayyuk yıldızlarına ulaşsın!

(127_12) Sevgili yaradanın hürmeti ve hakkı için, sen bizim başımızı dünyada yücelttin.

(127_13) Düşmanlarının hepsi ayaklar altında olsun; senin başına ise dünyada bir zeval gelmesin!

(127_14) Hemrah'ı senden yana sevindirip dünyada başımızı yücelttin.

(127_15-16) Koca Ahmet bu sözleri söyledikten sonra Budağ tacirden bir miktar mal alıp getirmiş ve ertesi gün kardeşi Mahmut'un yanına bir adam yollayarak şöyle demiş: (127_16 – 128_1) "Canım kardeşim Mahmut, sen benim oğlumu kulluğa kabul etmeli, kızın Selbinaz'ı da Hemrah'a vermelisin!" (128_1-2) Mahmut da [bunu] kabul edmiş ve kadıyı çağırmışlar; Selbinaz ile Hemrah'ın nikâhını kıyıp düyün dernek yapmışlar.

(128_3) Bunun üzerine Hemrah sevinerek Tanrı'ya şükretmiş ve Selbinaz'ın adına bu gazeli okumuş. Görün ne arz olunmuş:

(128_4) Tanrı'ya şükür, dilber bize konuk oldu. Başımızı yücelterek bedenimize can verdi.

(128_5) Huri yüzlü yarim attığı mübarek adımıyla zahmet edip hüzün dolu evimizin karanlığını aydınlatan mum oldu.

(128_6) Güneş gibi bakışıyla ışığı evimize dolarak her bir yanı aydınlatıp evi gül bahçesine çevirdi.

(128_7) Canıma merhem olan [kuşun] bana nasıl konduğunu gördünüz. Derdime derman olana ben kurban olayım!

(128_8) Dünyayı yaratan ve her şeye kadir olan Allah bize sebep olup, bana yari kısmet etti.

(128_9) “Mazlûmî” dilberin rakibi ile arkadaş olduğunu görünce üzüntüsünden söğüt gibi titredi.

(128_10) Yari görmeye hiçbir umudum yokken yüzünü gördüm; bu da canıma merhem oldu.

(128_11) Hemrah bu sözleri söyledikten sonra Koca Ahmet şöyle demiş: (128_11-12) “Oğul, ne yazık ki senin düğününde benim kardeşim, tacir Budağ yok. (128_12) Eğer olsaydı düğünün çok daha güzel olurdu.”

(128_13) Böylece yedi gece gündüz düğün dernek yapmışlar. (128_13-14) Son gece Koca Ahmet’e “Kardeşin tacir Budağ seferden dönmüş.” diye haber vermişler; Koca Ahmet de Budağ’a adam göndermiş. (128_14 - 129_1) Tacir Budağ son gece [düğüne] gelip meclisin baş köşesine oturmuş, diğerleriyle sohbet ediyormuş. (129_1-4) O sırada Hemrah değerleri elbiselerini giymiş elinde nargilesiyle meclise girince Budağ toparlanıp Hemrah’ın boyuna posuna, kılık kıyafetine bakarak “Canım kardeşim Ahmet, maşallah, senin yakışıklı bir oğlun varmış. Kardeşinin kızı da buna layik midir, yoksa [oğlun için] yetersiz midir?” diye sormuş. (129_4-5) Koca Ahmet ise yanıtlamış: “Ata-can, benim kardeşimin kızının da hem yüz güzelliğiyle hem kemale erişmiş aklıyla eşsizdir.” (129_5-6) Budağ tacir bu sözü kelamı işitince şöyle demiş: “Ey yiğitlerim, dünyada gencin iyisi iyidir. (129_6-7) Ama güzelin iyisi bütün her şeyden iyidir. (129_7-8) Fakat benim nazarımda hiç hayalimden çıkmayacak olan bir kız var ki gündüz hayalimde, gece düşümde, sabah akşam, hatta devamlı onu düşünerek hayal etmekteyim. (129_8-9) O benim nazarımda her zaman feleğin cilvesi gibidir. (129_9-10) Şu an [bile] sanki gözümün önünde, gönlümün içinde ve şevki yüreğimdedir. (129_10) Şimdi bana bir dütar verin!”. Bir dütar getirip tacir Budağ’a vermişler. (129_10-13) Budağ Tacir “Hemrah ve Koca Ahmet’in meclisinde benim gibi biri saz çalıp sohbet ederse o meclis sahibine çok minnet, kıvanç ve şeref olur.” diyerek dütarını eline alıp şöyle devam etmiş: (129_13-14) “Ey yiğitler, bilin ki bundan birkaç yıl önce Rum ülkesinde Kızıl Elma şehrine yolum düştü. (129_14-15) Muhammed Han Çelebi derler, o şehrin hâkimini gidip gördüm. (129_15) Şehirden yarım ağaç uzaklıkta büyük bir dört bahçe görünürdü. (129_15-

16) Bu dört bahçenin bir yanıda dut ağaçları, bir yanında destan, bir yanında mermer saray, bir yanında ise gül bahçeleri vardı. (129_16-17) Gül bahşelerinin ortasında da lacivert bir köşk yaptırılmıştı. (129_17 – 130_1) Çevresinde köşke bitişik muazzam odalar, etrafında, dört bir yanında ise mermerden yapılmış büyük göletler vardı. (130_1-2) Bu dört havuzun köşelerininin [her birinde], içinden şırıltılarla yukarı doğru su fışkıran kaz [heykelleri] bulunmaktaydı. (130_2-4) Ayrıca köşkün üstünde kırk zarif kız ve her birinin elinde ise bir değnek bulunurdu. (130_4) [Müzik] çalındığında [güzel] sesleriyle şarkı söylerlerdi. Ama ne kızlar! Dillerinde sözler [vardı]; yüzleri ise alev saçardı. (130_4-5) Göz süzüp cilve yaparlardı. (130_5-6) Bu kızların arasında bir güzeller sultanı, gözleri mestan, âleme destan, Ŝeyyād Ĥan adında benim canımı alan bir kız vardı. (130_6-7) Ey dostlar, [onu] gördüğüm o günden beri yüreğim şevk ile doldu; aşkı ise canımı aldı. (130_7) Böylece birkaç beyit onun adına söylemiştim. (130_7-8) Sizin için de söyliyeyim."

(130_8-9) İşte böylece dütarını çalıp başını sallayarak gönülden gelen şevk, aşk ve hevez ile bu sözleri demiş. Görün, beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Tacir Budağ Gazeli:

(130_10) Ey Beyler, bir kara gözlünün hasretiyle yanıp ateşiyle tutuştum.

(130_11) Şikayet etmek için kime ağlayayım ve kime gideyim? Ben o dilberin yağında yandım [kavruldum].

(130_12) Şaşılacak kadar güzel endamlı, kalem kaşlı, saray gerdanlı siyah saçlıdır.

(130_13) Fıstık ağızlı, inci dişlidir ve ben [onun] güzelliğinin hasretini çekmekteyim.

(130_14) Mum gibi tutuşup alev saçtım ve ateşimin yalımları dünyayı sardı.

(130_15) [Yarin] ayrılığında çöllere düştüm; sora sora onun izini buldum.

(130_16) Gönlüm genç değil ki dayanabileyim, bu durumu ben kime söyleyeyim?

(131_1) Beden mülkün bir parçasıdır, eşsiz güzelin kederinden ben nasıl öleyim?

(131_2) Mecnun olup çöllere düştüm, abdal olup diyar diyar gezdim.

(131_3) Ferhad olub kollarımı yordum; Yusuf gibi hizmetinde olmadım.

(131_4) Yarin yüzünü görüp, yanında oturup nazını çekeceğim günler ne zaman [gelecek]?

(131_5) Seninle sohbet edip saz çalarak gece gündüz meclisinde olsam.

(131_6-7) Budağ der ki: "Elini elime alıp seni konuşturup tatlı dilini görsem, kolumu uzatıp ince beline sarsam ve vuslatında mesud şad olsam!"

(131_8-9) İşte tacir Budağ bu sözleri söyledikten sonra insanlarla birlikte ayağa kalkıp [hep birlikte] evlerine gitmişler. (131_10-11) Yeni yetmeler ise Hemrah'ın dört bir yanında oturup saz çalıp söylemiş, güzel beyitler okuyup lezzetli yemekler yemiş, rengârenk elbiseler giyerek ellerine kınalar yakıp yatmışlar. (131_11-13) Sehere yakın bir zamanda Hemrah'a uykudayken Tanrı'nın sırrını, onun ışığını, peygamberlere hidayet eden, evliyalar efendisi, salihlerin önderi, eşkıyaları öldüren Ali Murtaza görünmüş, gelip şöyle buyurmuş: (131_13) "Ey Hemrah, uykudaysan uyan, eğer baygın isen ayıl. (131_14) Tacir Budağ Seyyad Han adındaki kızı anlattı. (131_14-15) İkinizin nikâhını Arş'ta kıyan da odur. (131_15) Onun da düşüne girerek haber verdi: (131_15 – 132_1) "Ben sabah akşam, hatta sürekli olarak gözü yolda, dili sözünde olanım. (132_1-3) Elbette ki uykudan uyanmalı, sözüme inanıp Seyyad'a güvenip Selbinaz'ı bırakarak, vatanından doyarak gurbeti seçip Seyyad Han'ın izinden gitmelisin! (132_3) Onun da gözü senin yolundadır. Mutlaka [bunu] ihmal etme ve inkârcıların sözüne uyup Seyyad Han'ı unutma! (132_3-4) Selbinaz ile yatma! (132_4) Beni kendinden soğutma!"

(132_4-5) İşte bu sözleri [Hz. Ali'nin] ağasından işiten Hemrah aniden uykusundan uyanıp sağ koluna dayanarak Tanrı'ya yalvarıp şükretmiş. (132_6) Diliyle zikir edip gönlüden kararlaştırıp Seyyad Han'ın izinden gitmeyi aklına koymuş.

(132_7-8) Bu sırada da sabah olmuş ve halk toplanarak saz çalıp türkü söyleyerek hürmet ve saygı ile geniş kalabalığın arasından, tam bir şevkle Selbinaz'ı ata bindirmişler ve [onu] götürüp gerdek odasına yerleştirmişler. (132_8-9) Diğer taraftan da Hemrah'ın kolundan tutup şerbetler içirerek şekerleme saçmışlar. (132_9) Sonra da [hep birlikte gerdek odasındaki] perdenin arkasına geçmişler. (132_9-10) Kızlar Selbināz'ın kolundan, erkekler de Hemrah'ın elinden tutarak [onları] birbirlerine kavuşturup geri dönmüşler.

(132_10-11) İşte Hemrah Selbinaz'ın yüzüne bakarak düşüncelere dalmış ve ızdırap içersindeymiş. (132_11) Selbinaz'ın gönlünü alabilmek için ne yapacağını bilemiyormuş. (132_12-13) 'Ali'nin buyruğu sanadır. Şayet Ali'nin sözünü yerine getirirsen Selbinaz'ın gönlü de sende olur' [diye düşündü]. (132_13) Selbinaz sormuş: "Sevgili amcaoğlu Hemrah, neden böyle düşüncelisin?" Hemray ise yanıtlamış: (132_13-14) "Amca kızı, sana nasıl cevap vereyim? (132_14) Birden bir sevdaya tutulup düşüncelerimde bir tartışmaya girdim. Ne yapayım?" Selbinaz karşılık vermiş: (132_14-15) "Söyle bakalım, bu nasıl bir sevdadır, nasıl bir kavgadır?" (132_15-16) Hemrah ise başından sonuna kadar gördüğü düşü, yerine getirmesi gereken işi, gitmesi gereken yolu, bulması gereken sevgiliyi bir bir anlatınca Selbinaz'ın hali değişmiş ve kederlenmiş. (132_16 – 133_2) Rengarenk elbiselerini çıkarıp karalar giymiş, saçını dağıtarak süsünü bezeğini bozmuş ve tavrını değiştirerek, tam bir öfkeyle hakaretli sözlerle şöyle demiş: (133_2) "Ey vefasız, ey zevksiz! (133_2-3) Senin sözün, aklın, itibarın, namusla arın bu muydu? (133_3-4) Neden beni babandan ve annemden ayırarak düğün dernek yaptın? (133_4) Neden yüzüme allar sürdürterek perdeli bu zindana koyup beni genç yaşımda dul bıraktın? (133_5) Elindeyken ben, beni bırakıp bir hayalin peşinden gidiyorsun. Halkın arasında benim adımı lekeledin."

(133_5-6) Bunları Selbinaz'dan duyan Hemrah utancından başını eğip şöyle konuşmuş: (133_6-7) "Ey amca kızı, ey benim gönlü yanık olan vefalı yarim! Bu uğurda ve bu sözde beni suçlayıp kederlenme. (133_7-8) Beni kendi halime bırak; mevlam Ali'nin buyruğu ile gideyim! (133_8) Eğer onun buyruğunu yerine getirmezsem dinden çıkarım. Ömrümden hayır görmem. (133_9) Ahiret'te mutlu olmam."

(133_9-10) İşte bu sözleri söyledikten sonra Selbinaz'ı [ısrarından] vazgeçirmek ve ona nasihat edebilmek için dütarını çalarak bu sözleri dile getirmiş. Şimdi görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Gazel budur:

(133_11) Gözlerini kısarak kaşlarını çatma; ey Selbi'm, gel giyme sen bu karaları!

(133_12) Maral gözlerinden yaşlar akıtma; ey Selbi'm, gel giyme sen bu karaları!

(133_13) Kara gözlerini yaşla doldurma; hicran çekip al yanaklı yüzünü soldurma!

(133_14) Dostunu ağlatıp düşmanını güldürme; ey Selbi'm, gel giyme sen bu karaları.

(133_15) Toplum senin bu davranışlarına izin vermez. [Eğer bu davranışlarını sürdürürsen] kötü niyetli rakiplerin gelip her yerde serzenişte bulunurlar.

(133_16) Biri sana, öbürü bana lanet eder. Ey Selbi'm, gel giyme sen bu karaları!

(134_1) Gitsem de gözüm gönlüm sendedir. Bedenime can veren ise sana olan aşkımdır.

(134_2) Karalar bağlamak bizim için kötüdür; ey Selbi'm, gel giyme sen bu karaları!

(134_3) Korkma! Gitsem de çabucak geri döner, Tanrı'nın hükmüyle Seyyad Han'ı alır getiririm.

(134_4) [Ama] sen benim gözümde ondan daha değerlisin. Ey Selbi'm, gel giyme sen bu karaları!

(134_5) [Diğer] bir çok aşıklar da bu sevdaya düşmüş [ve bu sevdanın peşinden] yüksek dağlar aşarak başını alıp gitmiştir.

(134_6) Tanrı'dan yazgımız budur; ey Selbi'm, gel giyme sen bu karaları!

(134_7) Hemrah der ki "İki arada kaldım. Ama hükmüm budur, artık buralarda duramam!"

(134_8) Tanrı izin verirse muradıma erişeceğim. Ey Selbi'm, gel giyme sen bu karaları!

(134_9-10) Hemrah bu sözleri söyledikten sonra Selbinaz "Ey benim amcamın akılsız oğlu elalem içinde benim adımı lekeleyerek beklentilerimi boşa çıkardın. (134_10) Aleme [gideceğini] bildirerek beni düşmanlarıma güldürttün. (134_11) Beni gam ve kedere atıp gül yüzümü soldurdun ve [şimdi] beni dertten öldürüp gidiyoprsun. (134_11-12) Ben nasıl kan ağlamayayım ya da karalar bağlamayayım?" diyerek hüngür hüngür ağladı ve şu sözleri söyledi. (134_12) Gelin, görün ne arz olunmuş:

(134_13) Sen beni terk edip gideceksin, ben nasıl karalar bağlamam?

(134_14) Beni perdenin arkasında [gerdek odasında] gözü yaşlı ve acılı bir şekilde bırakıp gideceksin; ben nasıl karalar bağlamam?

(134_15-16) Nice yıllar senin boyun posunla kıvanç duyup amcamın oğlu diyerek vefalı sandım; semender gibi ateşinde yandım. Ben nasıl karalar bağlamam?

(135_1-2) Hiçbir kız benim gibi gelin olmadı, al yanaklı yüzü perde arkasında [gerdek odasında] solmadı, gözleri yaşlı bir biçimde yollarda kalmadı. Ben nasıl karalar bağlamam?

(135_3-4) Umut ettiğim her ne ise vefasını görmedim, bir an olsun seninle sefamı süremedim; sen sonunda bana zulüm ile cefa ettin. Ben nasıl karalar bağlamam?

(135_5-6) Selbinaz der ki "Sen beni ayaklara düşürdün, bana gece gündüz ahlayıp sızlanmayı layık gördün, [ve bütün bekâr] kızların, gelinlerin önünde benim başımı eğdin. Ben nasıl karalar bağlamam?"

(135_7) Selbinaz bu sözleri söyledikten sonra Hemrah utanıp şöyle demiş: (135_8) "Ey Selbinaz, artık beni bu yüzden başını eğme! (135_8-9) Kabul etsen de etmesen de yazgım budur; ben Seyyad Han'ın izinden gitmeliyim. (135_9-12) İnşallah yüce Tanrı'nın şefkati, ağam Ali'nin hürmeti ve kendi gayretim ile Seyyad Han'ı [alır], kendi elimle yeni baştan düğün dernek kurar, güzel ziyafetler verir, yeniden perde gerer [gerdek odası hazırlatır], çift taht hazırlatır, ikinizle de aynı anda gerdeğe girerim. (135_12-13) Ama şimdi ayrılık zamanıdır. (135_13) Ağlasan da gülsen de çaresi yok; çünkü ben gitmeliyim."

(135_13-14) Böylece dütarını eline almış, Selbinaz'a bakararak gamla, kederle bu sözleri söylemiş. (135_15) Selbinaz da [Hemrah'ın] her sözüne karşılık bir cevab vermiş. Gelin görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(135_16) Ayrılık vakti geldi çattı; maralım şimdilik gözü yaşlı kal!

(136_1) Karlı dağlar aramıza girdi; maralım şimdilik gözü yaşlı kal!

(136_2) Gidip gurbet ellere düştüğün için git Hemrah'ım; esenlikle geri dön!

(136_3) Sen gelinceye kadar gözlerim yollarda olacak. Git Hemrah'ım; esenlikle geri dön!

(136_4-5) Gonca güle hazan yeli değmesin, Elif [selvi] boyunu zulümler eğmesin, yarinden uzak kalmak yüreğini sıkmasın! Maralım, şimdilik gözü yaşlı kal!

(136_6-7) Hiçbir kız benim olduğum gibi gelin olmasın; yarinden ayrı kalarak al yanaklı yüzü solmasın, her iki kavuşman da kıyamete kalmasın! Git Hemrah'ım; esenlikle geri dön!

(136_8) Yaradan bu gamları kısmet etti ve sevgi muhabbetleri bölündü.

(136_9) Ben bir gurbetçi gibi buralardan gidiyorum, sen se [ağlayan] bir güzel gibi şimdi gözü yaşlı geride kalıyorsun.

(136_10) Ayrı düşmek ölümden yamandır. [Ama] çarem yok; başka bir şey de gelmez elimden.

(136_11) Ben [ağlayan] bir güzel gibi yurdumdan ayrı düştüm, sense bir gubetçi gibi esenlikle geri gel!

(136_12) Hz. Ali'nin buyruğunu yerine getirir, bu uğurda gamlı kanlar yutarım.

(136_13) Hüküm verilmiş [artık] duramaz, giderim. Maralım, şimdilik gözü yaşlı kal!

(136_14) Sen şimdi buralardan gidiyorsun, bense bu maceranın yüzünden sürekli ağlıyorum.

(136_15) Sen gelinceye kadar bu karaları hiç çıkarmıyacağım. Git Hemrah'ım; esenlikle geri dön!

(136_16 – 137_1) Yaradan Tanrı böyle buyurdu; açgözleri toprakla doyurdu; yazgı da bizi birbirimizden ayırdı. Maralım, şimdilik gözü yaşlı kal!

(137_2) Her şeye kadir Tanrı üzerimizde ve arkamızda; bülbülün hüzünlü sesi ise gonca gülde [yankılanmakta].

(137_3) Halim perişan, gözüm ise yoldadır. Git Hemrah'ım; esenlikle geri dön!

(137_4-5) Hemrah der ki "Sunaların pınar ve göllere dalması gibi düştüm aşkın yoluna. Baş koymuşum Seyyad Han'ın yurduna. Maralım, şimdilik gözü yaşlı kal!

(137_6-7) Selbina der ki “Yollara düştüğün için gönlüm gam okuna hedef oldu. Sevgi muhabbetlerini ahir zamana bırakma! Git Hemrah’ım; esenlikle geri dön!

(137_8-10) Hemrah ve Selbinaz birbirlerine bu söleri söyledikten sonra Hemrah kalkıp annesinin yanına gelerek ona gördüğü düşünü, üzerine aldığı görevini, gideceği yolu, var olan bütün haberlerini, her birini teker teker anlatmış. (137_10) Selbnaz’ı da annesine emanet ederek dütarını dizinin üzerine koyup bu sözleri söylemiş:

(137_11) Başımı alıp gurbete gidiyorum. Anacığım, Selbinaz’ın canı senin canındır!

(137_12) Kaygıylarla sıkıntılara düştüm. Anacığım, Selbinaz’ın canı senin canındır!

(137_13) Tanrı hüküm vermiştir. Hz. Ali’nin sözünden çıkamam.

(137_14) Anacığım, Selbi’min gözünden kanlı yaş dökmesin; Selbinaz’ın canı senin canındır!

(137_15) Başımda Seyyad Han’a olan hevesim var, [ama] gitmezsem gönlümün yası bitmez.

(137_16) Selbi de karalar giyip yas tutmasın! Anacığım, Selbinaz’ın canı senin canındır!

(138_1) Azerbeycan ovasından çıkyor ve Seyyad Han’ın izinden gidiyorum.

(138_2) Düşmanların sözleri canını sıkmasın! Anacığım, Selbinaz’ın canı senin canındır!

(138_3) Yüreğinden [beni] çıkarıp aramıza soğukluğu sokma ve sinemdeki yaraya dokunma!

(138_4) Selbi’min karalar giymesine izin verme! Anacığım, Selbinaz’ın canı senin canındır!

(138_5-6) Ben gitsem de yüreğimde sır olan, göldeki gri renkli kazım, kara gözlü Selbinaz’ım buradadır. Anacığım, Selbinaz’ın canı senin canındır!

(138_7-8) Hemrah der ki “[Başka] çağrem yok. Bu uğurda koyu renkte kan yutarım. Anacığım, sana en son vasiyetim bu; Selbinaz’ın canı senin canındır!

(138_9-10) [Hemrah] bu sözler söyledikten sonra kapıdan dinleyen Koca Ahmet içeri girip şöyle demiş: (138_10) “Canım oğlum Hemrah, sen ne yapıyorsun? Nasıl bir hayalin peşinden gidiyorsun? (138_10-11) Sendeki bu nasıl bir şereftir? Ananı babanı terk edip gidiyorsun. (138_11-12) Azerbaycan ilinde [bölgesinde] Selbinaz’ın bir eşi yokken onu perde arkasında [gerdek odasında] zavallı bir dul olarak gözü yaşlı bırakıyorsun. (138_12-13) Sendeki bu nasıl bir fikir, nasıl bir hayal, nasıl bir olgunluktur? (138_13) Oğlum, gel bu işten vaz geç!”

(138_13-14) [Koca Ahmet böyle] konuştuktan sonra öğüt vermek için dütarını çalarak bu sözleri söylemiş. Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş:

(138_15) Hemrah’ım, sana bir sözüm var. Bırak sana bu destanda neler olacağını anlatayım!

(139_1) Bütün gizli sırlarımı açıklayayım. Bu destanda canını sıkma, Hemrah’ım!

(139_2) Aşkın derdi üzerine saldırmış. Bu yüzden de senin gözünde bizler yerle bir olmuşuz.

(139_3) Talihim dönmüş, bahtımsa kararmış. Bu devranda hiçbir fayda görmüyorum, Hemrah’ım!

(139_4) Bu başına gelen nasıl bir sevdadır? Aşına öldürücü zehir katacaksın!

(139_5) Şeytan Seyyad Han’ı düşüne saldı. Hemrah’ımın başına Seyyad Han’dan bir bela gelecek!

(139_6) Selbinaz’ı perde arkasında [gerdek odasında] bırakırsan [onun] rengarenk elbiselerini karaya boyarsın!

(139_7) Hemrah’ım, böyle gül yüzlü birisine nasıl doyar, evinden barkından nasıl vazgeçersin?

(139_8) Böylesi taze gülünden gönlünü koparıp ayrı düşme boyundan, yurdundan!

(139_9) Hemrah’ım tatlı canından ayrılırsan gurbette hiçbir iş gelmez elinden.

(139_10-11) Oğlum, Seyyad Han'ı yüzünü görebilmek, onun nazını çekebilmek için amcanın kızını terk etme! Hemrah'ım, şefkatli sevgilinden ayrı düşme!

(139_12-13) Koca Ahmet der "Sözümü işit! [Benim] oğlumsan yüzümü kaldır; gören gözümü kaygıdan köretme! Hemrah'ım, [beni] dinimden, imanımdan etme!"

(139_14) Hemrah babsından bu sözleri işitince şöyle demiş: "Ey canım [babam], hiçbir şekilde önümü kesme! (139_15) İşime karışma! Bu sözleri ben yolumdan döneyim diye söylüyorsun. [Ama] ben bu yoldan dönmem! (139_15-16) Benim yaptığım iş doğru, gördüğüm düş de Rahmanidir; Şeytani değildir! (139_16 – 140_1) Düşte gördüğüm, sevaplar işleyen, [kötü] hüccetleri öldüren, imanın kılavuzu Hz. Ali'dir. Kısmetimi yazan ise her şeye kadir ve sübhan olan Allah'dır. (140_1-2) [O] annem ve babamdan daha şefkatlidir [ve] Âlemi yaratandır. (140_2-3) Yoksa Seyyad Han'ın hangi ülkede yaşadığını nereden bilebilirdim? (140_2-3) [Üstelik] tacir Budağ nereden gelip bu sözleri derdi? (140_3-4) Elbette yüce Tanrı'nın emri ve Ali'nin buyruğu doğrultusunda davranmak, Selbinaz'ı bırakıp Seyyad Han'ın izinden gitmek gerekir."

(140_4-5) Böyle konuştuktan sonra dütarını alıp şu sözleri söylemiş. Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(140_6) Gam çekerek, keder yutarak ciğerin kanamayınca maksadına ulaşmaz, sorunu çözemezsin.

(140_7) Sevgilisi için [gelip] naktini sarrafa veren, kendi ayağıyla geldiği için kapıda ağlamaz.

(140_8) Baba, [insan] bu sevdada yarar mı yoksa zarar mı görür diye sorsalar, bu sevdadan [insan] yarar görürü zarar görmez.

(140_9) Sözlerinde zerre kadar yalan olmayan birisi bana Seyyad'ın haberini verdi.

(140_10-11) Dedi "Git; nişanlına dokunma! [O] evde otursun! Çünkü Selbi gibi bin tanesi bir Seyyad Han etmez. Cihanda Seyyad Han gibi güzel yüzlü çok olsa da böyle güzel sesli, iyi saz çalıp okuyanı yok."

(140_12-13) Dedi “Git; kuruntuya kapılma! [Çünkü bunu] sana Tanrı nasip etti. Senin gibi bir yiğide onun gibi bir sevgili bulunmaz. Sizin nikahınız arşta kutlu bir saatte kılınmış. Buna inanmayan elbette ki Müslüman olamaz.”

(140_14) Hemrah dedi “Baba, gel ve sözlerimi tastikle! Böyle bir Muğam Piri, cin ve şeytan olamaz.”

(140_15) Hemrah bu sözleri dedikten sonra Koca Ahmet karşılık vermiş: (140_15 – 141_1) “Canım oğlum Hemrah, ben senin söylediklerinin doğru olduğunu biliyorum. (141_1-2) Ama, canım Oğlum, [buna karşılık] bir yanda çaresizlik ve avarelik söz konusu. (141_2-3) [Üstelik] bir yandan da Selbinaz dul kalacak; annen de ‘Oğulum’ diyip ağlayacak.”

(141_3-4) Bunları söyleyen Koca Ahmet, [Hemrah’ı] korkutmak ve yolundan döndürmek için dütarını dizinin üzerine koyup yüzünü Hemrah’a çevirdikten sonra bu sözleri söylemiş. Görün ne arz olunmuş:

(141_5) Canım Hemrah’ım, gel bu yolları gitme! Oralarda düşmanların çok olur.

(141_6) Onun ülkesi gayri Müslimdir; söylediği sözler ise cana ok gibi batar.

(141_7) Ülkesinin tamamı hayvan suretli serserilerle dolu; yolları ise baştanbaşa dağ ve taştır.

(141_8) [Bütün] işleri kasıtlı olarak dövüşmek ve birbirine sataşmaktır. Oralarda düşman çabuk yok olur.

(141_9) Aşık da olsan ülkenden ayrılma; [yoksa] işin gece gündüz ahlayıp vahlamak olur!

(141_10) Yaban elde elinden hiçbir iş gelmez. Bülbül olup ayrı düşme gülünden!

(141_11-12) Gurbete düştüğünde kimse imdadına yetişmez. Tatlı sözlerini, hoş okumalarını, güzel sohbetlerini, çalan sazını [dinleyen kimse olmaz. Zira] oralarda sesi güzel olan çoktur.

(141_13-14) Beş gün orda olup saz çalsan, yazını kışını gamla geçirsen, iyice bakıp görsen kızları o zaman Selbinaz’a olan ilgin artar.

(141_15) Başına bir yaman sevda düşmüş, [ama] kendi elinle aşına zehir katma!

(142_1) Seyyad Han’ı senin düşüne Şeytan soktu. Halk arasında bu düşlere çok rastlanır.

(142_2) Seyyad Han’la tanışamaz, dört bahçenin yakınına [dahi] gidemezsin.

(142_3) Ufak bir sözden [dahi] gönülleri senden soğuyacağı için kadınlara güvenme!

(142_4-5) Koca Ahmet sözünü yineler: “Benim sözümü dinlemezsen, ne çare, bir gün gelir seni darağacına asarlar ve nazik bedenin darağacında kurur [gider]!”

(142_6) Koca Ahmet’in bu sözleri üzerine Hemrah [babasına] şöyle demiş: (142_6-7) “Canım Babam, bu sözleri hevesim kırlsın veya gözüm korksun da gitmeyeyim diye söylüyorsun. (142_7-8) Şayet bu sözün üzerine benimkini duymak istersen: ben öyle veya böyle Seyyad Han’ın izininden gidiyorum!”

(142_8-9) İşte bunun üzerine dütarını dizinin üzerine koyup yüzünü babasına çevirip bu sözleri demiş. Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş:

(142_10) Canım babam, [öyle] bir sevda başıma düşmüş ki bu gönül meselesinin peşine düşmeliyim.

(142_11) Allah düşümde [bana] Seyyad Han’ı göndermiş. Mevlam [böyle] buyurduğu için gitmek zorundayım.

(142_12-13) Dağlar tümden taş ile demir de olsa; yollar tümden çamurla bataklık da olsa; bir dakikam bin yıllık ömrüme bedel de olsa mevlam böyle buyurduğu için gitmek zorundayım.

(142_14) [İnsan] anne ve babasına sırtını döne[bili]r, ama Şah-ı Merdan’ın sözünden çıkamaz.

(142_15) İnce belli Seyyad Han’ın izinden gitmeliyim, mevlam böyle buyurdu!

(142_16) Seyyad Han dediğin iyilerin şahıdır; kendisi yere sağlam basar, babası ise handır.

(143_1) Benim nasibim şüphe de olsa, mevlam böyle buyurduğu için gitmeliyim!

(143_2) Birçok aşık bu sevdaya düşmüş [bu sevda uğruna] başını alıp gitmiş ve yüksek dağlar aşmıştır.

(143_3) Benim sevdam Seyyad Han'adır; mevlam böyle buyurduğu için gitmeliyim!

(143_4) Baba, sürekli fikre dalıp kalma ve beni gönlünden atıp üzülme!

(143_5) Allah kaderime bunu yazmış; mevlam böyle buyurduğu için gitmeliyim!

(143_6-7) Hemrah der "Benim arım var; namusum var. İş tutmak için onurum ve gücüm var. Allah'ın emrine önem veriri [ona uyarım]. Mevlam böyle buyurduğu için gitmeliyim!

(143_8-9) İşte Hemrah bu sözleri böyle söyleyince Koca Ahmet'in ümidi kırılmış, serzenişte bulunup Hemrah'ı caydırmaya kalkışsa da onu hiçbir şekilde durduramayacağını anlamış. (143_9) "Ey Oğlum! Sen beni dinlemeyip sözümü tutmadın. (143_9-10) Çare yok! (143_11) Zaman içerisinde gelişecek olaylardan, niyeti kötü olan hırsızlardan ya da [insanın] kanını emen düşmanlardan sana bir zarar gelmesin diye nerede olursan ol seninle gitmeliyim." (143_11-12) [Böylece] sabah akşam yol ve molalar için hazırlıklar yapılmış.

(143_13-14) O zamanlarda ve o asırda bir adet varmış. Her kim yola çıkacak olsa onun eşi gelir başını eşiğe koyarmış. (143_14) [Yola gidecek olan da] eşinin başını ezip geçmezmiş. (143_15 - 144_1) İşte Selbinaz da bunu düşünerek, [başını] ezip geçmez ve yolculuktan vazgeçer umuduyla, (143_12-13) Hemrah'ın hazırlığını tamamlayıp yola çıkacağı sırada (143_15) başını eşiğe koymuş. (144_1-2) Hemrah ise Selbinaz'a "Hiç başını eşiğe koyup öylece kalma, çünkü ben bu yoldan vazgeçmeyeceğim!" demiş. (144_2-3) O zaman Selbinaz başını çekip gözlü yaşlı, yüreği dertli olarak bu sözleri demiş. Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(144_4) Ey dostlar, ey Müslümanlar, nazlı yar gitti.

(144_4-5) Başımı yoluna koydumsa da o başımı ezip geçti.

(144_5) Biz cefasını çektik, başkaları onun sefasını sürsün.

(144_6) Öncelerde var olan sevgisini ve vefasını şimdi unutacak oldu.

(144_6-7) Öncelerde bizi sevindirip kendisine güzel unvan kazandırdı.

(144_7) Eski sevgilisini inkar edip yenisini edindi.

(144_8) Feleğin yaptığını görün! Gözümün yaşını akıttı.

(144_8-9) Sevgilinin yoluna başımı koyduğumsa da [o yine de] gidecek oldu.

(144_9) Sunası göllerde, ceylanı ise çöllerde kaldı.

(144_10) Bir yabancı gibi uzak yollarda vatan edinmesi gerekti.

(144_10-11) Namus ardan geçip elini memleketinden çekti.

(144_11) Vefalı güzel sevdiğine karşı duyduğu arzuyu dindirmek zorunda kaldı.

(144_12) Bırakmadı kışım yaz olsun, bu yüzden derdim yine tazelendi.

(144_12-13) Selbinaz'a zulüm olduysa da [Hemrah] bu kaygıyı dikkate almadan gitmek zorunda kaldı.

(144_13-15) Selbinaz bu sözleri söyledikten sonra Hemrah yerinden kalkıp hazırlığını görüp yola çıkarken eş dost, akraba kardeş, halkı [olmak üzere] herkes [Hemrah'ın] başına yığılmış, onu hepbirlikte onurlu ve şerefli bir biçimde yola uğurlamışlar. (145_1-2) Hemrah da eş dostan, akraba kardeşten oluşan bu topluluğa "Allah'a ısmarladık!" diyerek [hepsiyle] helalleşerek bu sözleri demiş. Görün, beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Gazel budur:

(145_3) Kızıl Elma yurduna gitmem gerekiyor. Eşi, dostu Allah korusun!

(145_4) Ayrılığın derdine düşmem gerekiyor. Eşi, dostu Allah korusun!

(145_5) Her zaman birlikte oturmuş, meclis kurarak oynayıp gülmüşüz.

(145_6) Hepimiz birbirimizin kadrini bilmişiz. [Şimdiyse] [sizlerden] ayrılıyorum. Allah [sizi] korusun!

(145_7) Birlikte güzel elbiseler giymiş, bir sofrada ekmek tuz yemişiz.

(145_8) Kötü olan her ne varsa birbirimize söylemişiz. Şimdi [beni] gurbete gönderin! Allah [da sizi] korusun!

(145_9) Uyuduğum bir sırada mevlam düşüme girdi ve düşüncelerime bir güzelin sevdasını soktu.

(145_10) [Yapmam gereken] işe sebep kadir olan Allah'dır. Akrabalarım, kardeşlerim, artık Allah [sizi] korusun!

(145_11) Bülbül olup gonca [gülümden] ayrılmam gibi felek beni ülkemden [halkımdan] ayırdı.

(145_12) Kara gözlüm, ince bellim Selbi'yi olduğu gibi Allah kadınlarınız'la çocuklarınızı da korusun!

(145_13) Allah böyle buyurduğu için Selbinaz'la zevk sefa içinde olmayıp gidmem gerek.

(145_14) Sizi bir daha görmeyecek olsam da artık Allah ülke halkını korusun!

(145_15 - 146_1) Hemrah der "Gönlüm kırılıp soğudu, [bu yüzden de] ülkemden ayrılmak yüreğime dert oldu. Bize Seyyad Han'ın ülkesi yurt oldu. Artık büyük boyları Allah korusun!

(146_2) Hemrah işte bu sözleri söyledikten sonra herkesle yeniden kucaklaşarak son kes vedalaşıp [oradan] ayrılmış. (146_3) [Hemrah'ın] babası Koca Ahmet de dütarını alıp yola koyulmuş. (146_4-5) [Birlikte] adım adım yol yürümüş, çöller geçerek, sıkıntılar çekip yüksek dağlar aşarak, sıcağı soğuğu [iyice] hissederek ve akar suları geçerek otuz dokuz gün yol gitmişler. (146_6) Kırkıncı günde ise Kızıl Elma'nın ülkesine, Rum dağlarına, Çelebi ülkesinin bir köşesine ulaşmışlar.

(146_6-7) [Oraya vardıklarında] Mehmet Han Çelebi'ye bağlı bütün boylar, obalar, başlarından çobanlarına varasaya kadar hepsi dağdaymış. (146_8-10) O sırada genç kızlar, gelinler ve yakışıklı genç erkekler bir araya gelmiş, pınarın başında cilveleşerek yanık sesleriyle güzel beyitler okuyor, el ele, kol kola vererek bir daire oluşturmuş gözlerini süzerek ve kendilerinden geçerek oynuyorlarmış.

(146_10-11) [İşte] tam o sırada Hemrah'la Koca Ahmet gelip bu kızları görünce yürekleri açılıp ayna gibi olmuşlar. (146_12) Gönülleri şevke gelerek ruhları tazelenmiş ve ayakları harekete geçmiş. (146_12-13) Hemrah da dütarını eline alarak yüzünü babasına çevirip bir yandan yürümüş, bir yandan da okumuş. (146_14) Şimdi görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Gazel:

(147_1) Baba acele et! Kızlar gitmeden hemen pınarın başına yetişelim!

(147_2) Bu güzel kızların boyuna posuna bakarak güzel deztan söyleyelim!

(147_3) Her iki yandan sazlarımızı elimize alıp güzel seslerimizi bir birine katalım!

(147_4) Böylece genç kızları hoşnut edip bir süre bunlarla sohbet edelim!

(147_5) Bu nasıl bir pınardır? Bunlar nasıl kızlardır [böyle]? Ak yüzleri gümüş gibi alev saçıyor.

(147_6) Tuti gibi her biri bir dilde konuşuyor. Biz de [onların bu] sözlerine [karşılık] sözler diyelim!

(147_7) Dütarları akort edip [karşımızda] duran kızların gönüllerini alalım!

(147_8) Bunlarla bir süre söyleşip gülelim! Belki [böylece] bunarla yakınlaşır, dostluklar kurarız.

(147_9) Bir saat [boyunca] şevk ile onlara saz çalalım ve onların cilveyle nazlarını çekelim!

(147_10) Bu obanın kızlarını nazlı bulursan, biz de her bir nazına [karşılık] naz yaparız.

(147_11) Bir süre bunlarla konuşup sohbet edelim; oynayarak birlikte gülelim!

(147_12) Seyyad Han'ın obasını soralım! [Nerede olduğunu] öğrenirsek hemen [oraya] gidelim!

(147_13-14) Hemrah der "Baba, böyle bir dağda, böyle bir çimende, böyle bir bağda bu kızlara çok talep varken biz de çabucak birini yakalayalım!

(148_1) Hemrah bu sözlerinin üzerine pınarın başına gidip kızları görünce neler demiş: (148_1-3) "Kızlar, ama ne kızlar! Gül yüzleri, mahmur gözleri, yanıp tutuşmaları, yüksek sesleri ve ilgi uyandıran güzellikleriyle nazlanırlar. (148_3) Bir ay boyunca aşığını gözleyen, elinde İncili bulunan bir güzeller şahı var. (148_3-4) Gözleri mestan, aleme destan, uzun boyuyla görkemli [olan bu güzelin] adı Nazlı Han'dır. Sanki [bu güzel] Koca Ahmet'in gönlünü çalmış gibi. (148_5) Ahmet'i görünce sazını çalıp yüksek sesiyle türkü söyler ve [Ahmet'in] nazını çeker. (148_5-8) [Nazlı Han] ona bakarak yüreğindeki sırrını anlar ve [Ahmet'in] hitiyaçlarını dört

bir yandan üzerine güzelleri göndererek yerine getirir. (148_7-8) [Böylece] kollar ak yüzlere sarılır, hurma gibi kahverengi saçlar benlerin üzerine tökülür. (148_8) [Bu kızların] sürahi [gibi ince ve kıvrımlı] boyları, beyaz renkte ince belleri [var]. Bellerine sarılınca [bundan] haz alırlar.”

(148_8-9) Gurbetçi gönüller bunlarla işte böyle bir saat boyunca saz çalıp sohbet edince mutlu olmuşlar ve Hemrah [babasına şöyle demiş:] (148_10-11) “Babacım, böyle bir yerde kızlarla [bu kadar] çok saz çalmak, sohbet etmek, durup konuşmak iyi olmaz.”

(148_11) Bu kızların içinde Nazlı Han adlı bir kız varmış. (148_11-12) Hepsinden güzel ve çok güzel bir yüze sahipmiş. (148_12) Koca Ahmet’in gözü Nazlı Han takılıp [ona] aşık olmuş. [Oğluna şöyle] demiş: (148_13) “Canım Hemrah’ım, bu kız acaip güzel. Gel bunların obasına gidelim. (148_13-14) Belki bu kızı senin için alırız.” (148_14) Hemrah ise [babasına] karşılık vermiş: (148_14-15) “Sen çok akılsız bir insansın. Eğer ben senin dediğini yapsaydım Selbinaz’dan ayrılmamam gerekirdi. (148_15 – 149_1) Şimdi de ‘Gel gidelim, belki Nazlı Han’ı senin için alırız’ diyorsun. [Bu] dünyada Nazlı Han’lar çok. (149_1-2) [Ama] benim gece gündüz hayalini kurup düşündüğüm, güzelliğine şevkle bağlandığım ve gönülden istediğim Seyyad Han’dır. (149_2) Onun avaresiyim ben. (149_2-3) Babacığım, bahçeler çiçeklerle güzel, bedo at da çulla iyi olur. (149_3) Dünyada güzel çok [olmasına karşın] benim de gönlüm [yalnız] biriyle rahat olur. (149_4-5) Babacığım, benim gönlüm onun dışında başkasını kabul etmez ve ben de efendim Ali’nin sözünden başka bir sözü kabul etmem.” (149_5-6) [Bunun üzerine] Koca Ahmet “Canım oğlum, senin gözün Seyyad Han’daysa benim gözüm de Nazlı Han’da.” demiş. (149_6-7) Bu durumda Hemrah’ın gönlü gitmekten, Koca Ahmet’in gönlü ise kalmaktan yanaymış. (149_7) Koca Ahmet [oğluna] konuşmaya [devam etmiş]: (149_7-8) “Canım oğlum, kalmayacaksan da yine de bir saat otur, istirahat et. (149_8) Bu güzel kızlara bakmak gerekir. (149_8-9) Günler uzun, [buysa] bir fırsattır. (149_9) [Hem zaten sonunda] gideceğiz.”

(149_9-10) Bunun üzerine Koca Ahmet dütarını dizinin üzerine koyup gözü kızlarda, gönül şevkiyle bu sözleri söylüyor, [bir taraftan da] Hemrah’a işaret ediyormuş:

(149_11) Canım Hemrah’ım, bu pınarın başında oturup suyundan içmek gerek.

(149_12) Dütarları akort edip gazeller söylemeye başlamak gerek.

(149_13) Önce her şeye kadir ve süphan olan Allah'ı analım, sonra da Şah-ı Merdan'ı çağıralım!

(149_14) Bu kızların vasıflarını [anlatan] söyleyiş ve açıklamaları açıkça söylemek ve [etrafa] mücefher saçmak gerek.

(150_1) Her birinin halini ayrı ayrı sorup onların dudaklarındaki balı emmek gerek.

(150_2) Nazlı Han'ın yüzündeki çift benini öpüp ince beline sarılmak gerek.

(150_3-4) Işık saçan ay gibi güzelliğini överek betimleyen, aşıklar tarafında kurulmuş birkaç beyit [söylemek], [güzelin] meclisinde al şarabından almak ve mest olup sürekli içmek gerek.

(150_5) Elinde altın bileziği parlar ve cellat gibi gözleri şu canıma kasteder.

(150_6) Canım Hemrah'ım, böyle bir sevgilinin uğrunda başını verip candan vazgeçmek gerek.

(150_7) Hemrah olup ülkesine gitmek, bülbül olup çiçeğine konmak gerek.

(150_8) Siyah saçını ince beline döküp ak yüzüne anber saçmak gerek.

(150_9-10) Ahmet der: "[Sevgilinin yüzünden çekilen] derde sabır göstermek, onunla yurduna gitmek, bir gün onu kandırıp atın sırtına atmak ve Azerbaycan'a doğru kaçmak gerek.

(150_11) İşte Hemrah babasından bu sözleri işitince karşılık vermiş: (150_11-12) "Babacığım, neden böyle boş hevesler peşindesin? (150_12) Her gördüğün kızı heves edip onu arzularsın. (150_12-13) İnsan bunun gibi hayvan görünümlü bir kıza [hiç] aşık olup arzusunu çeker mi? Bu ne haldir sendeki? (150_13-14) Artık bu sözleri söylemekten vaz geç!" [Sonra da] dütarını çalarak babasına şöyle demiş. Görün ne arz olunmuş:

(151_1) Ey canım babam, pınarın başında suyunu içip hemen gitmek gerek.

(151_2) [Pınarın] yukarısından ve aşağısından [insanın başına] bela gelir. Böyle bir yerden uzak durmak gerek.

(151_3) Böyle bir ülkenin güzelleri şuh olur ve çevresinde dolanan çok olur.

(151_4) Böyle bir yerde aşık [olan] çabuk yok olur. [Bu yüzden] böyle bir sevgiliyi bırakmak gerek.

(151_5-6) Bende bunlar gibi çok güzel var. [Bunların hepsi] kaş oynatıp gözlerini süzer, bu çöllerde hayvan gibi gezerler. Biz bu belalardan uzak durmamız gerekir.

(151_7) Akıllı olan gönlünü herkese vermez, gördüğü her kızla konuşup durmaz.

(151_8) Yolcu olan biri durup savaş ortamına girmez. Bu sözleri [insan] aklında tutmalı.

(151_9-10) Nazlı Han'la dostluk kurmak, onunla bir süre sohbet edip konuşmak, çevresinde hiçbir zaman gülmek olmaz. Böyleleri tez unutmak gerek.

(151_11) Pınarına, dağına gönül verme ve göğsünün akına gözünü dikme!

(151_12) Ela gözlü Seyyad Han'ın gayret edip bir an önce bahçesine gitmek gerek.

(151_13-14) Hemrah der "Baba, kararını verme! Bu kızlardan hemen kaçalım! [Çünkü aralarında] Seyyad Han gibi güzel yüzlü biri yok. [Sohbetse] onunla sohbet etmek gerek."

(152_1-4) Hemrah bu sözleri söyleyince Koca Ahmet de "Hemrah, madem dediğimi yapmıyor, Nazlı Han'ın obasına gitmiyorsun, bari bir saat kadar sabret de ben bu kızların yanına gidip onların soyunu sopunu, yurdunu, sonra da Seyyad Han'ın bahçesini, köşkünü öğreneyim!" diyerek kızların yanına gitmiş. Sonra da yüzünü Nazlı Han'a çevirip bu sözleri söylemiş:

(152_5) Bedeni peri [olan güzel], sana bir şey sorayım. Doğru söyle, göreyim! [Sen] kimin kızısın?

(152_6) Kara gözlerine kurban olayım! Doğru söyle, göreyim! [Sen] kimin kızısın?

(152_7) Yolda giderken süzülen su gibi akarsın, dolaşırken bir ceylan gibi bakarsın.

(152_8) Cilve yapıp başkalarını yakarsın. Doğru söyle, göreyim! [Sen] kimin kızısın!

(152_9) Kimin neslinden gelirsin, nedir mizacın? Yüzündeki benin karası [benim] canımı alır.

(152_10) Ben yaşlı aşığa adını bağışla. Doğru söyle, göreyim! [Sen] kimin kızısın?

(152_11) Uzak yoldan gelip saz çaldın. Bize cilve ile nazını yaptın.

(152_12) Hiç bilmedim yüreğindeki sırrını. Doğru söyle, göreyim! [Sen] kimin kızısın?

(152_13) Başı çekip kızlarla gidersin, cilve yapıp kara bağrımı ezersin.

(152_14) Yandan bakıp gözünü kaşını süzersin. Doğru söyle, göreyim! [Sen] kimin kızısın?

(152_15) Şu gün yanınızdan yol[umuz] düştü. Ben gurbetçiye dön ve bir bak!

(153_1) Seyyad Han'dan bize bir haber ver! Doğru söyle, göreyim! [Sen] kimin kızısın!

(153_2-3) Ahmet der "Ey gözleri mestan [güzel], senin ününü türlü türlü destanlara salarım. Cilven nazın bu cana ateş saldı. Doğru söyle, göreyim! [Sen] kimin kızısın!

(153_4) Koca Ahmet bu sözleri söyledikten sonra Nazlı Han konuştu: (153_4-5) "Ey yaşlı aşık, sen değil mi ki bizim için saz çaldın, şimdi [benden] haber alcaksın, ben de doğrusunu söyleyeceğim." (153_6) Nazlı Han böylece Koca Ahmet'te bu sözleri söyler. Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş:

(153_7) Koca Ahmet, sen saz çaldığın için ben de sana haber verip sırrımı söyleyeyim.

(153_8) Aslımı, kökenimi açıkça söyleyeyim. [Ben] Muhammet Han beyin kızıyım.

(153_9-10) Seçkin obaları birer birer geçip bu dağlardaki akarsuları biz döktürmüş, bu yerlerde çadır kurmuşuz. [Ben] Muhammet Han beyin kızıyım.

(153_11-12) Kızlarla gezer dolaşır, her gören aşığın bağrını ezer, cilve yapıp gözümü kaşımı süzerim. [Ben] Muhammet Han beyinin kızıyım.

(153_13) Madem adımı öğrendin, ben de sana kökenimi, aslımı doğru söyleyeyim.

(153_14) Yanan ateşimi canına salan ben Muhammet Han beyinin kızıyım.

(153_15 – 154_1) Madem yoldan geçereken halimi, ak yüzümdeki çift benimi görüp saz çalıp sözümü ettin [söyleyeyim]. [Ben] Muhammet Han beyin kızıyım.

(154_2) Bey babamın aslını sorarsan, Celebdir ve bu diyara gelmemin sebebi odur.

(154_3) Benim işim daima içip eğlenmektir. [Ben] Muhammet Han beyin kızıyım.

(154_4) Kızlara [adımı] sorarsan, Nazlı Han [olduğunu] öğrenirsin. Sabah akşam kırk kız bana hizmet eder.

(154_5) O bize efendidir, biz ise ona kuluz. [Ben] Muhammet Han beyin kızıyım.

(154_6-8) [Nazlı Han] sonra Seyyad Han'ın durumunu, köşkünü, sarayını, narin kızlarını, ördeklerini, kazlarını, laçinlerini, şahinlerini, bahçelerini, ovalarını, kara gözlerini, şirin sözlerini anlatıp [ondan] haber vermiş. [Bunun üzerine Hemrah ve babası] yola düşmüşler. (154_8-9) Ertesi günün günün ortasında gelip Seyyad Han'ın bahçesindeki suyun başında oturmuşlar. (154_10) Su içip ekmek yiyerek soluklandıktan sonra Koca Ahmet [oğluna şöyle] demiş: (154_10-11) "Canım oğlum Hemrah, gel ayağımdan tut ve beni bu duvarın üstüne çıkar. (154_11) Bu bahçede kim var, kim yok göreyim. (154_11-12) Bu bahçeye girmek için bir yol var mı, yok mu [bir bakayım]. (154_12) Ona göre hareket edelim." (154_12-13) Böylece Hemrah babasının ayağından tutup onu duvarın üstüne çıkarmış. (154_13-14) Koca Ahmet de dört bahçeyi, [bahçede] çekilmiş dümdüz yolları, ağaçlarda sallanan elmaları görmüş.

(154_14 – 155_1) Lacivert köşün ortasında ise Seyyad Han oturuyormuş. (155_1) [Seyyad Han'ın] karşısında kızlar saz çalıp türkü söylüyorlarmış. (155_1-4) Kendisi ise bedeni gösteren aynayı önüne koymuş saçını tarıyor, misler, anberler sürüyor, kaşlarına rastık, gözlerine siyah sürme çekiyor, parlak yüzüne allık, pudra sürüyor, süslenip püslenip yüzündeki benleri boyuyor, buklelerine altın tozu döküyormuş. (155_4-6) Yanaklarına pahalı şeyler sürüyor, değerli elbiseler giyiyor, kollarına altın sikkeli bilezikler ve [nice] mücevherler takıyor, rengarenk altın işlemeli şalları başına örtüyor, cilveli bir hal takınıyormuş. (155_6-7) Koca Ahmet birden dönüp bahçeye bakınca Seyyad Han'ı görmüş. (155_7) [O anda] sanki güneş doğmuş. Neredeyse aklını yitiriyormuş.

(155_8) Duvarın üstünden inip Hemrah’ın yanına oturmuş. (155_8-10) Dütarını dizinin üstüne koymuş, başını Hemrah’ın yüzüne çevirerek gördüğü her şeyi anlatıp bu sözleri söylemiş. (155_10) Görün, beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Koca Ahmet’in gazeli budur:

(155_11) Azizi oğlum Hemrah, sana söyleyeyim. Böyle bir bahçenin içine girmek gerek.

(155_12) Böyle bir konakta, böyle bir yerde bir süre hoş vakit geçirmek için [burada] kalmak gerek.

(155_13) Gezip görsek bahçesini, meyvesini; koparıp toplasak elmasını, narını.

(155_14) Şimdi dütarın telini gerip mecliste sürekli çalmak gerek.

(155_15) Her zaman [onun] yanı başında sazını çalmalı, saki olup o şarabı içmeliyiz.

(156_1) [Onun] yüreğinde saklı sırrını bilmek, [onunla] sohbet edip halini sormak gerek.

(156_2-3) Geceleri bahçenin hoş havasından, kızıl güllerin hoş kokusundan ve bülbüllerin hoş sesinden ötürü [bu bahçede] kalmak gerek.

(156_4) Gündüzleri gölge olup bir kelebek gibi başında dönelim ki [Seyyad Han’ın] başına güneş vurmasın.

(156_5) Şevke gelince gözüne kaşına bakalım. Elma gibi gamzelerini görmek gerik.

(156_6) Duramam, giderim ağlayarak. Sen kal burada ve böylece hoş zaman geçir!

(156_7) Böyle ince belli ve gül yüzlü [birisiyle] gece gündüz gezip yürümek gerek.

(156_8-9) Koca Ahmet der: “Böylesine bir zamanda, böylesine bir konakta, böylesine bir bahçede, böylesine bir köşkte, sarayda, böylesine bir odada Seyyad’la bir ömür geçirmek gerek.

(156_10) Böyle konuştuktan sonra Koca Ahmet devam etmiş: (156_10-11) “Canım oğlum Hemrah, [işte] şurada, gözün suda, kulağın bende olsun! (156_11-12) [Ben] dütarımı sırtıma alıp bahçeye giriyorum. (156_12) Eğer [beni] görürlerse çalgıcı olduğumu, istekleri kabul edip saz çaldığımı söylerim. (156_12-13) Eğer [beni]

görmezlerse bu elmalardan bolca suya dökerim. Sen de benden bir haber alıncaya kadar [bu elmalardan yersin.”

(156_14) Koca Ahmet Hemrah’a bunları söyledikten sonra Hemrah da [Koca Ahmet’in] ayağını tutup [onu] bahçeye indirmiş. (156_15 – 157_1) [Koca Ahmet] elmaların üzerine düşüp bir yandan onları ağzına tıkıyor, bir yandan kucağına dolduruyor, bir yandan da onları suya bırakıyormuş.

(157_1-2) O sırada Seyyad Han köşkünde cilveli bir edayla gezinirken ansızın gözlerini çevirip Koca Ahmet’i görmüş. (157_2) Yaşlı bir adamın bir afet gibi bahçeye girmiş olduğunu görmüş. (157_3-4) [Bu yaşlı adam elmaları] bir yandan ağzına tıkıyor, bir yandan kucağına dolduruyor, bir yandan da [onları] suya atıyormuş. (157_4-5) [Seyyad Han] “Kızlar, ne duruyorsunuz? Nefesiyle [bütün] bahçeyi içine çekmek isteyen yaşlı bir kurt bahçeye girmiş!” demiş. (157_5-6) Kızlar bu sözleri işitince [hemen] kalkıp her biri sert bir değneği havada sallayarak düz yolda koşarak yolun kenarından çıkmışlar. (157_7) [Sonra da yaşlı adamın] sakalının her iki yanından tutarak başını açmış, bir kısmı tepesine vuruyor, diğerleri ise sırtına biniyormuş. (157_7-8) [Onu] sürükleyerek köşkün dibine getirmişler.

(157_8) Seyyad Han belinde bir saz olduğunu görünce sormuş: (157_8-9) “Yaşlı adam, bu nasıl bir iştir? (157_9) Bu dütarın ne işe yarar? Neden [elmaları] topluyorsun?” Koca Ahmet yanıtlamış: (157_9-10) “Ey nazlı güzel, Azerbaycan gibi bir yerden aç susuz gelen bir kimse aç olduğu için aman dilenen biri olur. (157_11) Üstelik açın imanı olmaz.” Seyyad Han [yeniden] sormuş: “Peki sırtındaki bu saz ne? (157_11-12) Anlaşılan sen saz çalkıcısı ve ozansın.” [Koca Ahmet] yanıtlamış: (157_12-13) “Nazlı güzel, öğren ve bil ki ben hem şair, hem baḫşı, hem de aşığım.” (157_13) Seyyad Han devam etmiş: “Yaşlı adam, aşık dediğin iki türde olur. (157_14) Söyle bakalım! Sen hangisindensin?” [Koca Ahmet] demiş: “Dediğin her ikisiyim ben!” Seyyad Han [bunun üzerine şöyle] demiş: (157_15) “Ben de saz çalmayı bilirim! Her ne kadar [soruma] cevap verir ve beni bilgilendirirsen çok güzel olur. (158_1) [Ben de] her ne yemek ve her ne giymek [istersen] sana veririm. (158_1-2) Şayet cevap veremesen seni aç susuz zindana gönderirim. (158_2) Ölünceye kadar sana günde bir kez kötek attırırım.”

(158_2-3) İşte böyle konuştuktan sonra sazını eline alıp bu sözleri söylemiş. (158_3) Koca Ahmet de dütarını dizinin üstüne koymuş. (158_3-4) Önce Seyyad Han sorar, sonra da Koca Ahmet cevabını söylermiş. Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş:

(158_5) Yaşlı aşık, madem suçunu gabul ediyorsun, [söyle]! Neden bahçemde elmaları topladın?

(158_6) Günahkar bir kulsan hemen ölürsün. [Söyle], bahçemde neden elmaları topladın?

(158_7) Peri gövdeli [güzel], bir küstahlık edip bahçende çok sayıda elma topladım.

(158_8) Aç, susuz uzak yoldan geldim ve bahçende çok sayıda elma topladım.

(158_9) Bahçeye girdiğinde neden ses çıkarmadın ve niçin bahçevan'ı çağırıp [ona] seslenmedin?

(158_10) Söyle, iyisini kötüsünü ayırt etmeden neden bahçemden elmaları topladın?

(158_11) Bahçeye girerken, bahçevan görmesin dedim, çünkü istediğim takdirde bana elma vermemesinden korktum.

(158_12) Bahçende çok sayıda elma topladım. [Ama] gurbetçiyim, bana kimse vurmasın!

(158_13) Gurbetçi olan gururlu olmaz; elmaları suyun yüzüne dökmez.

(158_14) Kuçağına doldurup, ağzına tıkmaz. [Söyle], bahçemde neden elma topladın?

(158_15) Suyun başında aç, susuz ve boynu bükük bekleyen bir oğlum var.

(159_1) Uzak yoldan henüz geldi. [Bu yüzden] bahçendeki çok sayıdaki elmayı [suya] döktüm!

(159_2) Neden köşke bakıp bir göz atmadın? Neden doğruca yoldan geçmedin?

(159_3) [Neden] benim gazabımdan çekinmedin? [Söyle], bahçemde neden elmaları topladın?

(159_4) Aç olanın imanı, öldürecekler diye bir kaygısı olmaz.

(159_5) Bahçende nar ve elma topladım. [Ama] bizim oralarda hiç kimse misafire vurmaz.

(159_6) Misafir olan etrafına bakıp önce bahçenin sahibiyle tanışır!

(159_7) İhmalkarlık edip başına değnek yemez! [Söyle], bahçemde neden elmaları topladın?

(159_8) Yaşlı bir adam olarak bu sözlerin [olacağını] bilemedim, [bu yüzden de] önceden gelip sizinle tanışmadım.

(159_9) Açtım ve hiçbir yere bakmadan bahçende nar ve elma topladım.

(159_10) Yaşlı olan [hiçbir şeyi] umursamadan kaleye girmez; bahçeye girip başını belaya sokmaz.

(159_11) Hırsız, bir tilki gibi tuzağa düşer. [Söyle], bahçemde neden elmaları topladın?

(159_12) Sen bağ sahibisin, bahçende meyvan var. Han kızısın, namusun var, arın var.

(159_13) Bugün ne istersen yabilirsin, [çünkü] bahçende çok sayıda elma topladım.

(159_14) Seyyad Han dediğin, gülüp konuştuğunda tatlı dili olan güzellerin şahıdır.

(160_1) Öldürüp kestiğinde ise hükmü geçerlidir. [Söyle], bahçemde neden elmaları topladın?

(160_2-3) Koca Ahmet der "Bahçende nar ve elma topladım. [Bu yüzden] günahım çok. Her şeye kadir olan Allah'ım günahımı affetsin! [Ama] bugün senden başka sığınacağım [kimse] yok.

(160_4) İşte bu konuşmanın sonunda Seyyad Han devam etmiş: (160_4-5) "Yaşlı adam, sen bu sözleri dediğin için suçunu bilip [bize] katıldın. (160_5) Biz de senin suçunu bağışlarız! Fakat senden bir şey bilmek istiyorum. (160_6) Doğruyu söylemelisin! (160_6-7) Neden bu elmaları kucağına koyup benim güzel malımı israf ederek suya döktün? Sebebi nedir?" Koca Ahmet yanıtlamış: (160_7-8) "Ne

söyleyeyim? Dilim kısa [sözlerim kifayetsiz], yüzümse kara. Benimle uzak yoldan gelen bir oğlum var. (160_8-9) Havanın sıcak olması nedeniyle zayıf düşmüş olan oğlumu bahçeye sokmaya korktum. (160_9-10) Ona suya bakmasını, benden bir haber alıncaya kadar suya attığım her elmayı alıp yemesini söyledim. (160_10-11) Bu yüzden o tutup yesin diye elmaları suya attım." (160_11-12) Seyyad Han bunu öğrenince "Yaşlı adam, doğrusunu söyle! Nereden geliyor ve nereye gidiyorsunuz?" diye sormuş. (160_12-13) "Azerbaycan bölgesinin Erivan şehrinden gelip Kızıl Elma yurduna gidiyoruz." diye yanıtlamış. (160_13) Seyad Han "Kızıl Elma yurduna gelmenize sebep ne?" diye sormuş. (160_14) Koca Ahmet ise yanıtlamış: "Gelmemize neden olan Pir Budağ adlı bir tüccardır. (160_14-15) Ki buna da sebep düşümüze girip bize haber veren, her şeye kadir ve sübhan olan Allah'tır. (160_15-16) Bizi yola salan ise bir Muğan piri olan Şah-ı Merdan, İmran Ali'dir."

(161_3) Seyyad Han, Koca Ahmet'ten bu sözleri işitince çok sevinmiş. (160_16 – 161_1) Çünkü Müminlerin emiri olan Hz. [Ali] [Seyyad Han'ın] da düşüne girip ona [böyle] haber vermiş: (161_1-3) "Kırk gün sonra buraya Hemrah adlı bir oğlan gelip sana misafir olacak. O senin nasibindir. Kutlu bir saatte sizin nikahınız arşta kıyıldı." (161_3-5) [Bunun üzerine Seyyad Han böyle] demiş: "Yaşlı adam, eğer şair ve iyi söyleyen biriysen hemen burada dütarını dizinin üstüne alıp başını sallayarak okursan çok güzel olur."

(161_5-6) Bu sözleri işiten Koca Ahmet'in yüzü aydınlanıp yüreği rahatlamış. (161_6-7) Dütarını dizinin üzerine koyup yüzünü Hemrah'a çevirmiş ve onu çağırmak üzere bu sözleri söylemiş. (161_7) Görün, beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Gazel budur:

(161_8) Hemrah'ım, gel! Sana Seyyad Han'ın bahçede olduğunu haber vereyim.

(161_8-9) Boyuna posuna kurban olduğum, Seyyad Han bahçede!

(161_9) Bahçenin gülü açılmış, divane olan bülbül ise ötmekte.

(161_10) Sana gönül veren Seyyad Han bahçededir.

(161_10-11) Başında sevdası olup seni bu sorlu yerlere gelmene sebep olan Seyyad Han bahçede. [Onun da] gözleri [senin] yolunda kaldı.

(161_12-13) Başında tacı var, [yüreğinde] ise yoğun hevesi var. Lacivert köşkün sahibesi Seyyad Han bahçede.

(161_13-14) Sinesi dağların karı, göğsü Gürcistan'ın narı, [kendisiyse] kırk zarif kızın başı olan Seyyad Han bahçede.

(161_14-15) Yüzü parlayan bir ay, sözü ise şekerden tatlı olan Muhammet Han Çelebi'nin gızı Seyyad Han bahçede.

(161_16) Ahmet yüzünü kıbleye dönmüş Allah'a yalvarmakta.

(161_16) Hemrah'a söyleyin gelsin! Seyyad Han bahçede.

(162_1-3) Koca Ahmet'in bu sözlerini duyan Hemrah, duvardan atlayıp iki solukta Seyyad Han'ın yanına gelmiş ve köşkün dibinde Seyyad Han'ın karşısında durmuş. (162_3) Seyyad Han Hemrah'ı görünce çok sevinmiş. (162_3-4) Onun da sırtında sazı olduğunu görmüş. (162_4-5) İçinden 'Buna bir türkü söyletip nasıl bir insan olduğunu anlıyayım' diye geçirmiş. (162_5) Böylece önce kendi sazını dizinin üzerine koyup bu sözleri söylemiş. Gazel:

(162_6) Aşık Hemrah, senden haber alayım. Söyle bakalım, kolundaki bu sazın ne anlama geliyor?

(162_7) Gönlündeki sırrını bilmek isterim. Söyle bakalım, gönlündeki sırrın nedir?

(162_8) Rakiplerinden çekinmeyip böyle bir bahçeye doğruca içeriye girdin.

(162_9) Tadın yemek tadında mıdır, yoksa gümüş altın mıdır? Söyle bakalım, isteğin nedir?

(162_10) Aşık vardır, sözü mükemmel olur; aşık vardır dili her zaman lal olur.

(162_11) Aşık vardır, işi dedi kodu yapmaktır. Yüksek sesle söyle bakayım, senin sözün nedir?

(162_12) Aşık vardır, sürekli sevgiliyi sorar; başını alıp gider ve vatandan uzak düşer.

(162_13) Sen sürekli ah ile feryat edersin. Söyle bakalım, Yanıp tutuşman nedir?

(162_14) Aşık vardır, sadakatla Allah'a bağlıdır ve yüreğini gam ile aha vermez.

(162_15) Maksadına ve muradına erişmeni isterim. Senin gerçek mizacın nedir?

(162_16) Aşık vardır, sırrını söyler; aşık vardır gönülden acı çeker.

(163_1) Gözünden akıp yüzünde nakış misali şekiller oluşturarak yayılan [bu] gözyaşın nedir?

(163_2-3) Seyyad Han der “Derdini, yürekten çektiğin soğuk ahını ve hangi sebeple yurdunu terk edip geldiğini öğrendim. Söyle bakalım, fikrin ve iki sırrın nedir?

(163_4) Seyyad Han, Hemrah’ın nasıl bir tepki vereceğini görmek için bu sözleri söylemiş: (163_4-5) Kapı kapı gezerek saz çalan biri mi; yoksa [gerçekten de] Müminlerin emiri Hz. [Ali]’nin düşüne girip haber verdiği kişi mi?

(163_5-7) Hemrah da Seyyad Han’ın yüreğinden geçenleri anlamış ve ona uyan bu beyitleri nazım halinde söylemek üzere dütarını çalıp okumuş. (163_7) Görün, beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Hemrah’ın gazeli budur:

(163_8) Seyyad Han istersen sırrımı bilirsin, çünkü sen benim sırdaşımsın. Ben de [zaten] bundan ötürü geldim.

(163_9) Karşına oturmuş, sazımı çalıyorum. Sazımı çalarken istediğim sensin.

(163_10) Azerbaycan’ı terk edip geldim ve bütün İran’ı sözünle doldurdum.

(163_11) Bu tatlı canımı yoluna koymuşum; canımın içini yakan sensin.

(163_12) Aklıma Kızıl Elma yurdunu koyarak Erivan ülkesini bırakıp geldim.

(163_13) Bahçenin bülbülünü, çiçeğini gördüm. Benim çiçeğim de güzel öten bülbülüm de sensin.

(163_14) Basamaklarda şahinler oturmuş, havuzlarda ise gri kazlar oynamakta.

(163_15) Beni kızlar iyi görseler de benim değerimi bilen, beni ağırlayan sensin.

(164_1) Şahlar bırakıp gider tahtını, tacını; kötüler ise orucunu, namazını.

(164_2) Hizmetçilerim ve hanlarım bana minnet eder ve saygı gösterirler. Ama bana minnet eden ve saygı gösteren sensin.

(164_3) Kadir ve sübhan olan Allah her şeyi yerine koyar, istediği kulunun başını yüceltir.

(164_4) [Tanrı] bugün seni gönlümü okşaman için bana göndermiş. Benim değerimi anlayan ve gönlümü okşayan sensin.

(164_5-6) Hemrah der "Gelip bahçene girdim. Ne zaman senin koynuna gireceğim [diye] gözlerimi beyaz odana diktim. [Ama] biliyorum; sen sonunda benim dostum olacaksın."

(164_7-8) İşte Hemrah Seyyad Han'a bu sözleri söyleyince [Seyyad Han onu] beyenip aşığının o olduğunu anlamış. (164_8) Dışarıda gezip dütar çalarak isteğini yerine getiren biri değilmiş.

(164_8-9) Koca Ahmet da [Hemrah'a şöyle] demiş: (164_9-10) "Aferin Oğlum! [Seyyad Han'ın] karşısında çok güzel sözler söyleyip başımı yüceltiin. (164_10-11) Bahçesini, köşkünü, hallerini, parlak yüzünü, yüce aklını ve güzelliğini anlatatan bir destan daha söyle! (164_11-12) [O da] senin manzum sözlerini, güzel söz söyeleme sanatını görüp senin [ne kadar] yüce bir akla sahip olduğunu anlayarak seni tanısın ve sana şefkatli bir sevgili olsun."

(164_12-14) Hemrah babasından bu sözleri işittikten sonra yeni baştan şevke gelmiş ve bir taraftan babasına işaret ederek Seyyad Han'ın [güzel] görüntüsüne ve endamına bakıp bu sözleri demiş. (164_14-15) Görün, beylerin hizmetine ne arz olunmuş. (164_15) Hemrah'ın arz olunan gazeli budur:

(165_1) [Tanrı] güzel bir saatte Seyyad Han'ı yaratmış. [Onun] çok parlak olan yüzünü gördüm.

(165_2) Kalem gibi kaşlarına, mestan gözlerine bakıp çift hilalini gördüm.

(165_3) İki gözü, Hamrah'ın [canına] kast etmiş. [Onun] gözlerinin üstündeki çift hilalini gördüm.

(165_4) İki halının üzerine oturmuş ve lâl ve değerli taşların [parıltısı] eline şafak gibi vuruyor.

(165_5) Cilve yapıp sağına solu bakarken saç lüleleri al yanağının üzerine dökülmüş.

(165_6) Dukları gül yaprağına benzeyen [güzelin] pek güzel sölerini ve yüce aklını gördüm.

(165_7-8) Böyle bir saatte, böyle bir zamanda, böyle bir konakta, böyle bir bahçede, böyle bir köşkte sarayda ve böyle bir odada gülüp oynarken güzel halini gördüm.

(165_9) Sarayını ve görüntüsünü anlatan destan söylesem bile onu yeteri kadar övemem ve seviyesine ulaşamam.

(165_10) Endamına iyice bakınca altın kemerinle al rengindeki çift yanağını gördüm.

(165_11) [Seyyad Han'ın] parmakları sazın üzerinde dolaşması, Sungurun hayrete düşürecek bir biçimde şahinle oynamasına benziyor.

(165_12) Nazlı bir edayla kızlarla dolaştığı bir sırada sağ [ayağının] üzerinde altın halhalını gördüm.

(165_13-14) Hemrah der "[Seni] ne zaman alıp kollarımı ak boynuna dolayacağım; öpüp kucakladıktan sonra vuzlatını gördüğümü [ne zaman] söyleyeceğim ve [ne zaman seni] alıp yurduma gideceğim?"

(167_1) Hemrah işte böyle konuşunca bu sözler Seyyad Han'ın hoşuna gitmiş. (167_1-2) [Bu sözleri] zarif kızlar da beyenmişler.

(167_2-3) Hz. Ali Seyyad Han'ın düşüne girdiğinde "Hemrah adlı bir oğlan sana gelince ona güzel bir yemek hazırla; onlar da yesinler!" diye tembih etmiş. [Bundan ötürü] Seyyad Han da yemek hazırlamış. (167_4-5) Onlar da yemiş; sonra da bir ağacın gölgesinde yatmışlar. (167_5) Bu şekilde üç gün, üç gece çalıp söylemişler.

(167_5-6) Dördüncü gün Seyyad Han "Yaşlı adam, sen git, serbestsin! Oğlun burada kalsın ve bizim için çalıp söylesin!" demiş. (167_7) "Biz de ona yemek ve giyecek veririz. (167_7-8) Son bahar gelip şehre inince ona emeğinin karşılığını veririz. (167_8) Elbette sen yolundan kalma; git!" (167_8-11) [Seyyad Han] bunu söyleyince, bir yandan kovulduğu için, öte yandan Hemrah konusunda gönlü rahat olmadığı için, ayrıca da gurbette tek başına kaldığı için [Koca Ahmet] çaresizlik içersinde dütarını dizinin üzerine koyup yüzünü Seyyad Han'a çevirmiş ve hasret ahı çekerek bu sözleri demiş. (167_11) Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş. İhtiyarın gazeli:

(167_12) Seyyad Han, ben yurduma gidiyor, sevgili Hemrah’ımı da sana emanet ettim.

(167_13) Tabib ol ve derdime derman bul! Dertli canımı sana emanet ettim.

(167_14) Hemrah’ı senin ülkene getirip altın değerindeki bir köleymiş gibi senin eline teslim ettim.

(168_1) Saki gibi sağında solunda dolandım. Buyruğumu yerine getiren [oğlumu] sana emanet ettim.

(168_2) Beni yaşlı görüp bahçenden, lacivet köşkünden ve beyaz odandan kovdun.

(168_3) Kucağından Hemrah’ı bırakma! Taze fidanı sana emanet ettim.

(168_4) Kendim gitsem de gönlüm burada; kışım orada, baharım yazım burada.

(168_5) Elinde sazı, güzel seslim burada. Tatlı dillimi sana emanet ettim.

(168_6) [Onu] Azerbeycan çölünden alıp geldim. Onu önüme katıp peşinden şevkle gittim.

(168_7) Günde yüz kez [onun] yüzünden öperdim. Gönülden dilediğim [oğlumu] sana emanet ettim.

(168_8) Ey gül yüzlüm, basit bir sözle şahlara layık incimi elimden aldın.

(168_9) Güzel canımı, sabrımı, kararımı götüreyim. Dinimi imanımı ise sana emanet ettim.

(168_10-11) Koca Ahmet der “Halkın arasında yüzüm tutması için biricik gözüm var. Dünyada iftihar ettiğim [tek] bir nazım var. Sevgili nazlımı ise sana emanet ettim.”

(168_12) İşte Koca Ahmet bu sözleri söyleyip yola koyulmuş. (168_12-13) Hemrah ise yol hazırlı yaptıktan sonra sırtına dütarını atıp babsının yanına gelmiş. (168_13) Üstelik biraz elma da toplayıp getirmiş.

(168_14 – 169_1) Babasıyla bahçeden çıkıp bahçenin kenarında oturmuş bir saat ağlamışlar. (169_1) Sonra Koca Ahmet tembih etmiş: “Canım oğlu, sen cahilsin,

beynin kan dolu. (169_2) Gündüz gece bahçenin etrafında bekçiler, fitneler gammazlar var. (169_2-3) Öyle korkusuz olma ve türkü söylediğinde sesini fazla yükseltme. (169_3) Bahçede bulunduğunu yabancılara bildirme. (169_3-4) Şayet rakiplerin bahçede olduğunu öğrenirlerse seni idama götürürler. (169_4) Sana zulüm eder, nazik bedenini de darağacına asarlar."

(169_5) İşte Koca Ahmet bu şekilde oğluna nasihat edip şu sözleri demiş. Görün ne arz olunmuş:

(169_6) Sana nasihatım budur Hemrah'ım; bahçede öyle gez ki yeri duymasın.

(169_7) Böylesi bir bahçenin içersinde fitne yapan çok olur. [Bahçenin] gammazı anlayıp yeli duymasın.

(169_8) Sürekli köşke çıkıp bu çöle bakma, ordu gibi güneşin altında yanma.

(169_9) Seyyad'la sabahleyin öyle dolaşmaya çık ki bülbüller ürküp güller duymasın.

(169_10) Gündüz her ne dese nazını çek; yanıbaşında yürüyüp sazını çal.

(169_11) Ördeğini, kazını öyle seyret ki sunası ürküp gülü duymasın.

(169_12) Sürekli bahçeden çıkıp yollara bakma; sesini kalabalık nüfuslu boylara duyurma.

(169_13) Seyyad ile çöllerde öyle gez ki ceylanı ürküp çölü duymasın.

(169_14 – 170_1) Canım Oğlum, geceleri mest olup şarap içtiğinde ve birlikte kucaklaşıp yattığınızda [onunla] düşüncesizce oynaşma; [onu] öyle çek ki kucağına beli duymasın.

(170_2-3) [Onu] uyandırıp şevkle kucağına çektiğinde öpüşüp dudak dudağa geldiğinizde yanağını yanağına öyle koy ki beni bozulup saç teli duymasın.

(170_4-5) Ahmet der: "Canım oğlum, bir müddet birbirinizi kucakladıktan ve mecliz tutup kırmızı şaraplar içtikten sonra [onu] alıp kaçtığında öyle kaç ki [bahçenin] taşları yolları duymasın.

(170_6-7) Koca Ahmet bu sözleri söyledikten sonra, Hemrah da dütarını eline alıp yüzünü babasına çevirmiş ve [onunla] Selbinaz'a haber gönderek bazı tembihlerde bulunmuş. (170_7-8) Dütarını çalarak babasına şöyle ısmarlamış. Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(170_9) Ey baba, gidip eve vardığında Selbinaz'a beni unutmamasını söyle!

(170_10) Selbinaz gönlünü başka bir hayale kaptırmasın ve sevgisi [bitip gönlü] benden soğumasın!

(170_11) 'Hemrah' diyerek ah ile hasret çekip bedenine keder tohumları ekmesin!

(170_12) Selbinaz Elif boyunu sitem yükünün ağırlığıyla bükmesin; tenini gam çekerek çürütmesin!

(170_13) Allah'ın izniyle ona haberimi ve onun için olan Fatiha'yla dualarımı ilet!

(170_14) Selbinaz yaşlı annemi gamla öldürmesin; nazik gönlünü incitmesin!

(171_1) Hemrah diyerek gözü yaşla dolmasın; al benizi yardan ayrı kaldığı için solmasın!

(171_2) Selbinaz gam çekerek yaşlanmasına sebep vermesin; dostları ağlatıp düşmanları güldürmesin!

(171_3) Yokluğumda bana minnet edip Allah için farzı sünneti yerine getirsin!

(171_4) Selbinaz cariye olup sana hizmet etsin ve nazik canını sıkmasın!

(171_5) Cevher mülkü kaynağında saklı kaldı; 'Hemrah' diyerek canına hasret kaldı!

(171_6) Selbinaz, düşmanların yanında mendil alıp gözyaşını silmesin!

(171_7) Hemrah der "Gönlünü kedere bırakmasın ve kötü rakipler gelip halini sormasın!

(171_8) Her gelen onun namahrem yüzünü görmesin. Selbinaz gönlünde bana karşı soğumasın!

(171_9-11) Hemrah bu sözleri dedikten sonra her ikisi de ağlayarak kollarını birbirinin boynuna doğlayıp inlemişler ve hasret ahı çekip kanlı yaş dökerek

vedalaşıp ayrılmışlar. (171_11-12) Hemrah bahçeye gelmiş. Koca Ahmet ise şehir şehir, diyar diyar gidip üç ay sonra evine varmış.

(171_12-13) Selbinaz amcasının geldiğini ve Hemrah'ın gelmediğini görünce annesinin yanına gelip hasret ahı çekerek ağlaya ağlaya bu sözleri demiş. Görün ne arz olunmuş:

(171_14) Başının üstünde döndüğüm gül yüzlü anam, Hemrah'a ne olduğunu amcamdan öğren!

(172_1) Yaşadıkça ateşiyle yanayım; Hemrah'a ne olduğunu öğren!

(172_2) Amcam geldi. Neden Hemrah gelmedi? Derdini durumunu neden bildirmedi?

(172_3) Hemrah'a ne olduğunu amcamdan öğren! Seyyad'ı alıp almadığını sor!

(172_4) Kendisi gitti, beni de hicranla geride bıraktı. Derdinden deli divane olmuşum.

(172_5) Görüşmeleri ahir zamana bıraktı. Hemrah'a ne olduğunu amcamdan öğren.

(172_6-7) Hiç kimsenin aklı onunki kadar karışıp başını alarak yüce dağları aşmadı ve sevgilisini bırakıp [başka] sevgili peşine düşmedi. Hemrah'a ne olduğunu amcama sor!

(172_8) Yaradan bize sevgiliden ayrılığı yazdı, sevgi muhppetleri yok oldu.

(172_9) O gelmediği sürece karaların içinden hiçbir zaman çıkmam. Hemrah'a ne olduğunu amcamdan öğren!

(172_10) 'Hemrah' diyerek gece gündüz ağlarım, hasret çekip ciğerimi, bağrımı dağlarım.

(172_11) Yas tutar, gri renkte elbiseler giyer, karalar bağlarım. Hemrah'a ne olduğunu amcamdan öğren!

(172_12-13) Selbinaz der "Hiç kimse benim gibi olmasın; kara giyip perde arkasında kalmasın [gerdek ordasında karalar bağlamasın]. Ayrılık acısı çekip gözü yolda kalmasın. Hemrah'a ne olduğunu amcamdan öğren!"

(172_14-15) Selbinaz annesine bu sözleri dedikten sonra annesi hemen kalkıp Koca Ahmet'in yanına gelip [şöyle] demiş: (173_1-2) "Ahmet, Selbinaz beni senin yanına gönderdi. Amcasının geldiğini, [fakat] Hemrah'ın gelmediğini söyledi. 'Bize [Hemrah'dan] iyice haber versin!' diyerek ağladı."

(173_2-3) Bu sözleri işiten Koca Ahmet dütarını eline alıp yüzünü Selbinaz'a çevirip annesine bu sözleri demiş:

(173_4) Selbi'nin anası, Selbi'ye ağlamamasını ve yakında Hemrah'ımın geleceğini söyle!

(173_5) Üstüne gri giyip başına karalar bağlamasın; [çünkü] Hemrah'ım yakında geliyor!

(173_6) Hemrah'ı Seyyad'ın ülkesinde yitirdim. [Onu] bir bülbül gibi gonca güle kondurdum.

(173_7) [Hemrah'ın] tatlı diline eşlik ettim. [Selbinaz] ağlamasın; [çünkü] Hemarh'ım yakında geliyor!

(173_8) Bu esen yeli sevgilinin bahçesine saldım. [O da] merhem olup beyaz odasına girdi.

(173_9) Al yanağına şevk ile bakardı. [Selbinaz] ağlamasın, [çünkü] Hemrah'ım yakında geliyor!

(173_10) Köşkte birlikte oynayıp söyleşerek birlikte gülüyorlar.

(173_11) El birliği ile anlaşıp sözleşdiler. [Selbinaz] ağlamasın, [çünkü] Hemrah'ım yakında geliyor!

(173_12) Bir süre kızlara saz çalacak ve onlara güzel sesleriyle şarkı söyletecek.

(173_13) Her ne buyururlarsa nazlarını çekiyor. [Selbinaz] ağlamasın, [çünkü] Hemrah'ım yakında geliyor!

(173_14-15) Birbiriyle iyice yakınlaştılar, cilve okunu bir birilerine atıyor, öpüp kucaklaşıp birlikte yatıyorlar. [Selbinaz] ağlamasın, [çünkü] Hemrah'ım yakında geliyor!

(173_16 - 174_1) Bir süreden beri birbiriyle kucaklaşıyor, meclis tutup kırmızı şarap içiyorlar ve sonunda duramayıp kaçıyorlar. [Selbinaz] ağlamasın, [çünkü] Hemrah'ım yakında geliyor!

(174_2) Ahmet der "Selbi derde düşmesin, bu soğuk aha gönlünü vermesin! Benden burada Hemrah'ı istesin! [Selbinaz] ağlamasın, [çünkü] Hemrah'ım yakında geliyor!"

(174_4): Koca Ahmet'le ilgili sözü bırakıp bir de Hemrah'la ilgili sözü dinlemek gerek:

(174_4-6) Babasını yola uğurladıktan sonra yüreğinde gamı, gönlünde hasretiyle gözü yaşlı bir gurbetçi olması ve ayrıca babası kovulduğu için yalnız gitmesi nedeniyle Hemrah garipleşmiş. (174_6-7) O zaman Seyyad Han, eğlence alemini, sohbet meclisini boş görünce [şöyle] demiş: (174_7-8) "Hemrah, sana böyle bir bahçede ve böyle bir zamanda, böylesi şanı büyük bir odada, böyle bir eğlence, şevk ve sevinç nasip oldu. (174_8-9) Neden gönlün tutulmuş ve sen kederlisin?"

(174_9-10) Böyle konuşan [Seyyad Han] sazını çalıp Hemrah'a işaret ederek bu beyitleri okumuş. (174_10) Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Seyyad Han'ın gazeli:

(174_11) Hemrah, baban gitti diye gam çekme! Otur ve sazını bir az eline al!

(174_12) Elif gibi boyunu gam yükünün ağırlığıyla bükme; rengarenk baharını kışa değişme!

(174_13) Dütarını çalıp başını salla ve gözünü, kaşını süzerek her yanı dolan!

(174_14) Gam çekme; [bir gün] içeceksin mutlaka pişen aşını. Ben senin yüreğindeki sırrını biliyorum.

(174_15) Aşıksan ölümden çekinme; bülbülsen gülünden ayrı düşme!

(174_16) Ben sazımı bir an bile elimden bırakmam; sen güzel sesinle yüksek sesle oku!

(174_17) Gece meclis kurup sohbet edelim ve dütarları akort edelim!

(175_1) Şurada duran kızların bir yerde naz yaptıklarını görsek gönüllerini avlayalım.

(175_2) Ben kendimse gelip evine gireyim ve dolaşırken kolumu boynuna dolayayım.

(175_3) Yanında süzülüp koynuna gireyim; bedenini okşayıp yüzünü öpeyim.

(175_4) Oturduğunda yanı başında türkü söyleyeyim; türkü söylediğimde ise seninle [ele tutuşup] döneyim (dolaşayım).

(175_5) Yüreğindekini bilip güzel bir biçimde türkü söyleyeyim. Ağzındaki tatlı sözünü duydum.

(175_6-7) Seyyad Han der "Ben kendim sözün kaynağıyım; şairlerin şevketi, şanıyım. Söylediğin her şeyin kanıyım. Az da söylesen ben çok görürüm.

(175_8-9) Seyyad Han böyle konuşunca Hemrah dört havuzun başıda oturmuş ve hiç konuşmamış. (175_9) Çünkü [Seyyad Han'ın bu sözleri] tekrarlancak olsa da söylemeyeceğini ve [onu huzuruna] çıkarmayacağını biliyormuş. (175_9-10) Her ne teklif ederse etsin gitmeyecekmiş. (175_10) Seyyad Han "Hemrah, neden böyle ızdıraplı bir haldesin?" diye sormuş. (175_10-12) Hemrah ise "Ey Seyyad Han, bir yandan çaresizlik, bir yandan avarelik, bir yandan babamın kovulması, bir yandan da şimdi böyle korkunç bir yerde garip kalmışken nasıl ızdıraplı bir halde olmam?" diye yanıtlamış. (175_13) Seyyad Han'a işaretler yaparak [şu beytleri] okumuş. Görün ne arz olunmuş:

(175_14) Gül yüzlü Seyyad'ım, sana bu gece muzderip ve hayretler içinde kaldığımı söyleyeyim.

(175_15) Derdimi ve durumumu bir bir anlatayım. Bu gece kafam karışık ve düzenim kalmamış.

(175_16) Feleğin zulmünden ayaklara düşmüş, sevgiliden ayrı kaldığım için sararıp solmuşum.

(176_1) Babamdan ayrılıp tek başıma kaldığım için bu gece imanımı yitirmişim.

(176_2) Hiç kimse benim gibi garib olmasın ve al benzi sararıp solmasın.

(176_3) Babamdan ayrılıp tek başıma kaldığım için bu gece dizlerime hükmüm kalmamış.

(176_4) Yaşlı babam canıma mehlemdi. Benim azametim ve şanımla gurur duyardı.

(176_5) Artık hiç kimse yanıma gelmediği için bu gece benim için ahir zamandır.

(176_6) Bu gam yüzünden gözlerim yaşla dolmuş ve garip canım ateşin sıcaklığıyla yanmış.

(176_7) Sen bu gece zarif kızlarla köşke çıkarsın, bense ah eder, seni arzularım.

(176_8) Sen kızıl şarapla sarhoş olurken kızlar da yaşlı babamın canına kast ediyorlardı.

(176_9) Bu gece sabaha kadar sert taşlar üstünde ağlayıp sızlanarak oturacağım.

(176_10-11) Hemrah der "Bunların hepsinin bilincindeyim, bu yüzden ahlanıp feryat ederim. Yalnız kalmış bir başıma 'baba' diyerek ölüyorum. Ölüyorum, çünkü bu gece derdime çare yok."

(176_12-13) İşte Hemrah bu sözleri diyince Seyyad Han'ın yüreği yanıp "Hemrah, belli ki babanın gittiğine çok üzülüyorsun." demiş. (176_13) [Hemrah] yanıtlamış: (176_13-14) "Tamam, beni babamdan ayırdın, ama beni yanına da çağırmıyorsun! (176_14-15) Bu yüzden sert taşların üzerinde yalnız yattım. Sonunda, [oldu olacak], beni de babam gibi kovun, ben de ne yapacağımı, nereye gideceğimi bilmeyeyim!"

(177_1-3) Bu sözlerin üzerine Seyyad Han, Hemrah'ın kederli olduğunu, saz çalmaya da hiç gönlü olmadığını anlayıp 'Ben bu soysuzun oğlunu bir parça tatlı sözle kandırmazsam bizim için saz çalmayacak' diye [düşünmüş]. (177_3-4) İşte bu düşünerek sazını dizinin üstüne almış ve yüz naz, cilveyle yüzünü Hemrah'a çevirip güzel bir sesle bu beytleri okumuş. (177_5) Görün, beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(177_6) Canım Hemrah, [gel] otur ve sazını çal! Seninle bu gece barışırız.

(177_7) Bu gece her ne dersen nazını çeker, garip halini sorarım.

(177_8) Neden bizden böyle uzak durmuş, ayrılık derdine tutulmuşsun?

(177_9) Artık meclisimde çıra olursun; ben de bu gece bir kelebek gibi [etrafında] dönerim.

(177_10) Zarif kızlar arzularını ve sünnetini, farzını söylediler.

(177_11) Ben de bu gece hekim olur, canındaki ateş ve titremeni sorarım.

(177_12-13) Viraneden gelen baykuş sesi gibi, aşkın tepemizden tüten dumanı gibi, kadir gecesi ile bayram gününde olduğu gibi seninle bu gece konuşuruz.

(177_14 - 178_1) Zarif kızlar başına toplanıp cilve yapar, canına ok atarlar; bense senin şanına yüce bir destan söylerim.

(178_2-3) Dütarını kolunun üzerine alıp gözünle de bu canıma kast eder gibi bakarsan seninle bu gece kuş tüğü yastık ve döşeğin üstünde yuvarlanırım.

(178_4-5) Seyyad Han der: "Hemrah Han'ım, dert çekme ve Elif gibi boyunu dert yükünün ağırlığıyla eyme! Ben seninle bu gece sabaha kadar sürekli öpüşür, kucaklaşırım.

(178_6) Seyyad Han bu sözleri diyince yüzü açılıp yüreği ferahlamış. (178_7) Yüreği şevke gelen Seyyad Han konuşmaya devam etmiş: (178_7-8) "Hemrah, böyle perişan bir halde olma! Yüreğini gama salarak böyle kederlenip durma! (178_8-12) Böyle bir dört bahçeye, böyle yaş meyvelere, böyle kızıl güllere, böyle vurgun bülbüllere, düz yollara, akarsulara, dört havuzlara, sunalara, kazlara, laçinlere, şahinlere, kırk zarif kıza, sürmeli gözlere, parlak ve işveli yüzlere, alıcı gözlere tek tek baktığında heves edip güzel güzel destanlar söylemelisin!" (178_12) Hemrah ise [şöyle] karşılık verdi: (178_12-13) "Seyyad Han, bu gibi bahçelerden, meyvelerden, şiirlerden, havuzlardan, kazlardan, şahinlerden, kızlardan bizim topraklarımızda çok. (178_14) Ama sen söz konusu olduğunda [böyle] gül yüzlü, tatlı sözlü, eli sazlı, güzel sesli [bir güzel] yok[109]. (178_15) Fakat yüzünü görmezken sazını sözünü işitmişim ne fayda?" (178_16) Bunları dedikten sonra dütarını çalarak yüzünü Seyyad Han'a çevirmiş. (178_16 - 179_1) Sonra da başını sallayarak, gözlerlini süzerek şu beyitleri okumuş. (179_1) Görün, beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

---

[109] Metnin orijinalinde bu cümle *çoḫdur* sözüyle bitmektedir; krş. transkripsiyon metin (6. dipnot).

(179_2) Ey sevgili, Erivan’dan seni sayıklayarak geldim; yüzünü görmeye çok hevesliyim.

(179_3) Hasretinden sararıp soldum; ay yüzünü görmeye çok hevesliyim.

(179_4) Ak yüzüne kara buklelerini dökmenle [sanki] bahçenin bir gül goncası açıldı.

(179_5) Bütün kızların içersinde en güzeli sensin; gül yüzünü görmeye çok hevesliyim.

(179_6) Sana olan aşkımdan dolayı yurdumdan ayrılarak yollarda sıkıntılar çekip geldim.

(179_7) Yanakların goncadan ve gülden daha nazik olduğu için gül yüzünü görmeye çok hevesliyim.

(179_8) Kara kaşlarının arasında ben var; bağrımda [yaya benzer kaşalrının] okuyla [delinmiş] çok yaram var.

(179_9) Gül yüzünü bir görmem [yaralarımın] çaresi olur; beyaz yüzünü görmeye çok hevesliyim.

(179_10) Dilenci olup [sana] geldiğim için bir sevap işle ve sazını alıp söze başla!

(179_11) Parlak yüzünden peçeni kaldır! Ay yüzünü görmeye çok hevesliyim.

(179_12) [Tek] bir neden ötürü bahçene gelerek sazımı çalıp beyaz odana girdim.

(179_13) Yanağımı senin al yanağına koyayım. Ay yüzünü görmeye çok hevesim var.

(179_14-15) Yanında oturup nasını çekersem, her zaman şevkle yüzünü öpersem, [ancak o zaman] canım hep çalmak ister. Ay yüzünü görmeye çok hevesliyim.

(180_1) Hemrah bu sözleri söyledikten sonra Seyyad Han aklından [şöyle] geçirmiş: (180_2) “Şayet birden yüzümdeki peçeyi kaldırsam kızlar bunu hoş karşılamazlar. (180_3) Hem zaten Hemrah’ın gözünde de değerim düşer. (180_3-4) En iyisi ben yeniden güzel ve değerli elbiseler giyeyim, altın silahlar takayım, [alnıma] kızıl kuşak bağlayıp ayağıma altın halhaller takayım. (180_5) Süslenip yüzüme çizgiler,

benler yapayım. (180_5-6) Kızlarla dolaşmak için bahçeye çıkıp güzel çiçekleri boynuma ve başıma koyayım. (180_6) [Sonra da] peçeyi nazla, civeyle yüzümden kaldırayım. (180_7) Hemrah da karşı taraftan geldiğinde iyice bir bakıp benim güzelliğimi görsün. (180_7-8) Ben de onun olgunluğunu göreyim.”

(180_8-9) İşte [Seyyad Han] böyle niyetlenince sabah oluduğunda süslenip bezenmiş. (180_9) [Sonra] kızları da yanına alarak çiçek bahçesini dolaşmaya çıkmış. (180_9-10) Güzel kokulu taze çiçeklerden boynuna, başına koyup nazla cilveyle gelmiş. (180_10-11) Hemrah ise [o sırada] düz olan bir yolun kenarındaki ağacın gölgesinde oturup bekliyormuş. (180_11-12) Seyyad Han’nın [geldiğni] gören Hemrah’ın yüzü o anda açılıp yüreği şevkle dolmuş. (180_12-13) Dütarını eline alıp gözlerini Seyyad Han’a dikmiş. (180_13) [Sonra da] başını sallayarak şu beyitleri dizip okumuş:

(180_14) Sevdiğim dört bahçeyi dolaşmaya çıkmış. Gezip her bir yana bakarak geliyor.

(180_15) Sultanına, hanına bir yararı dokunmadan gülleri yakasına takmış geliyor.

(181_1) Altı arakçını başına takmış ve kalem kaşlarına rastık çekmiş.

(181_2) Henüz gelmiş on dört, on beş yaşına; güneş misali doğudan açılıp geliyor.

(181_3) Saçlarını omuzlarına, buklelerini de benler üzerine dökmüş.

(181_4) Kuran [süsünü] ve [incili/ mücevherli] bileziklerini kollarına takmiş geliyor.

(181_5) Başına altın süslemeli tacı takmış olan [güzeli] gören [bir kimse] Kâ’be’yi, Hacc’ı ne yapsın.

(181_6) [Yüzündeki] beniyle Hindistan’ı haraca bağlamış, güzelliğiyle Habeş’i yıkmış geliyor.

(181_7) Cilveyle, nazla yol gelmiş ve sohbetle sazla geziyor.

(181_8) Kızların önünden, güzel bir makamla ve hoş bir sesle okuyarak geliyor.

(181_9) Bir cellat gibi gözleri can alıyor, yanaklarıysa güneş gibi alev saçıyor.

(181_10) Tatlı sözler söyledikçe yüreklere alev saçarak geliyor.

(181_11) Başı yücelik [iyi] bir rütbedir. [Gel,] uçalım! Güzel bir onurdur. [Gel,] halk içinde kucaklaşalım!

(181_12) Bugün on dört gecelik bir ay gördüm. Aşk Hemrah'ımı yakmış geliyor.

(181_13-14) Hemrah bu sözleri söyleyince Seyyad Han sevinmiş ve [bu sözleri] güzel bulmuş. (181_14-15) [Sonra] yüzleri peçesiz kızların önünden Hemrah'la konuşa konuşa doğruca köşke çıkmışlar. (181_15) [Köşke çıkınca] kızlar [şöyle] demişler: (181_15-16) "Ey Seyyad Han, bu oğlan Azerbaycan'dan kalkıp seni sayıklayarak gelmiş. (181_16 - 182_1) [Sen de] bahçede ve köşkte bununla saz çalıp söyleyerek geceleri hoş geçirmek için babasına 'yaşlı' deyip kovdun. (181_16 – 182_2) Ama ne zamandır [Hemrah] aşağıda dilsiz ve sağır [biri gibi] sert taşların üzerinde [yatıyor]; bizse sazsız sözsüz kaldık. (182_2-3) Güzel olanı ise her vakti hoş geçirmemizdir. (182_3-4) Bu oğlan köşkte bulunsun; [biz de] hepbirlikte onunla yakınlaşıp sohbet edelim." (182_4-5) Seyyad Han kızlardan bu sözleri duyunca [bu fikri] içinden güzel bulup beyenmiş. (182_5) Ama dışından razı olmamış. (182_5-6) Kızlar da çok yalvarıp "Hanım ağamız, neden bu dileğimizi kabul etmiyorsun?" diye sormuşlar. (182_6) Seyyad Han da yanıtlamış: (182_7) "Tamam, şimdi böyle konuşuyorsunuz, ama sonradan fesatlanırsınız! (182_7-8) Aramızda böyle bir oğlan bulunduğu taktirde bizimle öpüşüp kucaklaşmak [isteyecek]. (182_8-9) Böyle bir durumda ise bana serzenişte bulunursunuz. (182_9-11) Eğer [siz] kızlar her ne görür ve yaşarsanız hoş karşılayıp susacağınıza dair hep birlikte yemin ederseniz ben de bu [oğlanı] köşke çıkarır, her zaman size güzel zevkler, şevkle güzel eğlenceler yaşatırım. (182_11) Aksi taktirde bu konuyu kapatın." (182_11-13) Kızlar da Seyyad Han'ın bu sözlerini duyunca hemen oracıkta hep bir ağızdan yemin edip "Hanım ağamız, neye karar verir ve onu yaparsan bizim hiçbir sözümüz olmaz." demişler.

(182_14) Bu sözleri duyunca Seyyad Han sevinip gönlü rahatlamış. (182_14-16) [Sonra da] sazını dizinin üstüne koyup yüzünü Hemrah'a çevirmiş ve şevk'le, zevkle şu beyitleri okumuş. (182_16) Şimdi beylerin hizmetine ne arz olunduğunu görün. Gazel:

(183_1) Hemrah'ım, devran senin; bu gece benim aziz konuğum ola!

(183_2) Hemrah'ım, devran senin; türlü yiyeceklerden, lezzetli ekmeğimden ye!

(183_3) Aşık olan sevgilisinden, gül isteyen [gülün] dikeninden ayrı kalmaz.

(183_4) Hemrah'ım, devran senin; ak göğüsümün üstündeki çifte narımı topla!

(183_5) Azerbaycan'ı terk edip gelmiş, yoluma tatlı canını sermişsin.

(183_6) Hemrah'ım, devran senin; fıstık gibi ağazımdan tatlı dilimi em!

(183_7) Aşıksan eğer, sözümden çıkma ve bana sırtını dönüp [bakışlarını] gözlerimden kaçırma!

(183_8) Hemrah'ım, devran senin; saygın halimden, parlak yüzümden öp!

(183_9) Gönlün bizden yana olduğu için yol gelip buraya yerleştin.

(183_10) Hemrah'ım, devran senin; bu gece maksadına, muradına er!

(183_11) Karşılıklı saz çalıp şiirlerimizle yarışalım; oynadığımızda da el tutuşup dönelim.

(183_12) Bir döşekte sarılıp bir birimizi okşayalım. Yat Hemrah'ım; devran senin!

(183_13-14) Seyyad Han der: "Hemrah'ım, sözüme inan! Seni sevip kendime aldım. Hemrah'ım, parlak yüzümü, nergis gözlerimi öp; devran senin!

(183_15) Seyyad Han işte bu sözleri söyleyince Hemrah sevinmiş.

(183_15 – 184_1) Akşam olunca Seyyad Han kızlara iyi hazırlıklar yapmalarını, halılar ve rengarenk döşemeler döşemelerini, mumlar ve altın tepsilerde anber kokulu tütsüler yakmalarını söylemiş. (184_2) Meclisi güzel kokularla doldurduktan sonra kızları daire biçiminde oturtup bir kızı da Hemrah'ın yanına yollamış. (184_3) Hemrah meclise girince kızlar yerinden kalkmış, saygıyla eyilmişler. (184_3-4) Seyyad Han Hemrah'ı yanına çağırıp onu meclisin başköşesine oturtmuş. (184_4-5) [Sonra da] akşam yemeği yemeyini yiyip saz çalıp söyleyerek eğlenceyle vakit geçirmişler.

(184_5-6) Birkaç gün sonra Seyyad Han, Hemrah'ın her yana ve her kıza baktığı için şevkinin yeterince arttığını görmüş. (184_6) Gönlü beklentiler içinde [Hemrah'a şöyle] demiş: (184_6-8): "Hemrah, bu kızlardan kimi güzel buluyorsan onun için endamını, boyunu posunu ve güzel görünümünü tarif eden bir destan söyle ki onlar

da sayende sevinsinler!” (184_8) Hemrah ise “Sen kimi dersen ben onun için bir destan anlatarırım.” diye karşılık vermiş. (184_8-9) Seyyad Han da “Sen kimi gönlünden geçirirsen onu anlat.” demiş. (184_9-10) Hemrah gönlü rahat bir biçimde kızlara bakınca, içlerinden en güzeli olan Gürcü kızını görmüş. (184_11-12) [Hemrah] dütarını dizinin üstüne koyduğu sırada, çiçek bahçesini gezmekten dönen Gürcü kızı kızlarla birlikte düz yoldan geliyormuş. (184_12-13) Hemrah’la Seyyad Han da dört havuzun başında oturuyorlar, Seyyad Han sunalara’la kazlara, Hemrah ise güzel kızlara bakıyormuş. (184_14) [Hemrah] Gürcü kızını hepsinden daha bir güzel bulmuş. (184_14-15) Bir yandan ona bakıp diğer yandan Seyyad Han’a işaretler yaparak şu beyitleri okumuş. (184_15) Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Gazel budur:

(184_16) Sallana sallana gelirken bu selvi boylu Gürcü’nün yolu benim bulunduğum yere düştü.

(184_17) Gürcü’nün [yüzündeki] beni gözüme görününce aklımı, bilincimi başımdan aldı.

(185_1) Giydiği kırmızı, örtündüğü al; boyu selviye benzer, endamı ise ağacın dalına.

(185_2) Gözleri nergise benzer, yanakları ise laleye. Gürcü kızının anber beni canımı alır.

(185_3) Allah baştan böyle bilip yapmış ve böyle bir güzelliği kafir kızına vermiş.

(185_4) Sabah yeli esip Gürcü kızının omzuna dokunmuş, saçını gerdanına dökmüş.

(185_5) Yolda yürürken akarsudan daha bir süzülerek [gelir] ve hareketleri bütün kızlardan daha bir düzgündür.

(185_6) Gürcü kızına baktığında endamı bir çiçekten daha naziktir ve beli bir yüzükten geçer.

(185_7) Ona yar diyemem, çünkü [onun yıldızı] bizimle barışmaz; bir defa olsun [bizimle] konuşup halimizi sormaz.

(185_8) Her ne kadar onu övsem de dilimden anlamaz. Ne yazık ki Türkçe bilmez bu Gürcü kızı.

(185_9) Altın işlemeli şalını başına bağlamış, beyaz yüzünde gördüm onun anber benini.

(185_10) Bütün kızlardan daha iyi gördüm durumunu. Ama ne yazık ki bu Gürcü kızının halkı kafirdir.

(185_11-12) Hemrah der: "Elini elime alsam, yüzünü öpsem, ince belini sarsam, ağazının içindeki dilini soğurup emsem. Gürcü kızının balı şekerden tatlıdır."

(185_13-14) Hemrah bu sözleri edince zarif kızların renkleri kaçıp halleri değişmiş. (185_14) Seyyad Han da bu durumu görünce [şöyle] demiş: (185_14-15) "Ey soysunun oğlu, sendeki bu nasıl bir akıldır? (185_15-16) Böylesi han ve bey kızlarını bıraktı, gitip böyle bir kafir Gürcü kızını övdün." (185_16 - 186_2) Sonra da Seyyad Han Hemrah'ın aksine, kızları mutlu etmek, Gürcü kızını kırmak ve onun halkını, ulusunu kötülemek için şu beyitleri okumuş. Görün, ne arz olunmuş:

(186_3) Gürcistan'daki halkları gezsen halklarının hiçbir halka yaraşmadığını görürsün.

(186_4) Göllerinin ördeklerine baktığında göllerinin hiçbir göle yaraşmadığını görürsün.

(186_5) Erkeklerinin hepsinin yüzleri Ruslara benzer. Çiftçi görünümünde olup gözleri Şimr'e benzer.

(186_6) Bunların hepsi dönek ve ikiyüzlüdür. [Üstelik] hiçbir yola yaraşmayan yolları var.

(186_7) Elbise diyip hayvan postunu giyer, ekmek diyip domuz eti yerler.

(186_8) Konuştuklarında moldur moldur derler. Hiçbir dile yaraşmayan dilleri var.

(186_9) Kadın gibi başlarına örtü takar, sırtlarında her zaman eldiven asarlar.

(186_10) Kırmızı yüzlerinin üzerine sarı saçları dökülür; hiçbir saça yaraşmayan saçları var.

(186_11) Uçkurları bellerinde eğri duran [bu erkekler] hayvan sıfatlı olup yüzlerinde çirkin ve iri benleri var.

(186_12) Bedenlerinde kısa kolları var; belleri ise hiçbir bele yaraşmaz.

(186_13-14) Seyyad Han der: “Böyle bir halkı söymeli. [Gürcü kızları da] neymiş ki övülsün. Han kızlarına boyun eğmeliler. [Gürcü kızların] kolları var hiçbir kola yaraşmaz.”

(186_15) Seyyad Han bunları söyleyince Hemrah ona karşılık vermiş: (186_15-16) “Ey Seyyad Han, sen bunun vasfını övmemi söyledin ben de övdüm. (186_16-17) Tekrar tekrar özür dilemek ve onu kötülemek için sebep nedir?” (186_17) Seyyad Han yanıtlamış: (186_17 - 187_1) “Ey düşüncesiz Hemrah, sen kafir Gürcü kızını yüceltip kırk Müslüman kızını yerlere vurdun. (187_1) Bunların hepsi han soyludur. (187_1-2) Sen onları kendine küstürdün; [artık] senin burada kalman zor. (187_2-3) Bunun için burada nasıl konuşulacağını ve nasıl davranılacağını bilmek gerek!” (187_3-4) Bu sözleri söyledikten sonra [Seyyad Han] sazını dizinin üzerine koyup yüzünü Hemrah’a çevirmiş ve nasihat yolunda şu beyitleri okumuş. (187_4) Görün ne arz olunmuş:

(187_5) Hemrah’ım, yadellerde gez; ama sözlerinden rahatsız olup eller incinmesin!

(187_6) Kızlarla bahçede öyle gez ki ayağının altındaki yol incinmesin!

(187_7) Benimle baş etmek istiyorsan sürekli [benim] kaşıma gözüme bakmalısın!

(187_8) [Ama] sürekli benimle telaşa girme ki gerdan[ım] ağrıyıp kol[um] incinmesin!

(187_9) Bahçedeki meyveler kızarmış sallanmakta; bütün elmalar’la narlar senin nasibin.

(187_10) Benim gibi bir güzeli hep görmek istiyorsan dudaklarını hareket ettirip dilini incitme!

(187_11) Benimle yakınlık kurmak istiyorsan boynunu eğip minnet çekmelisin!

(187_12) Bu zarif kızlarla öyle muhabbet ve [karşısında] öyle hareket et ki senin yüzünden çiçek incimesin!

(187_13) Benimle baş etmek istiyorsan kaşıma gözüme bakmalısın!

(187_14) Benimle kucaklaşmak istiyorsan beni öyle çek ki belim incimesin!

(187_15) Arzularına erişmek istiyorsan sözümden çıkmamalı, bana karşı çıkıp gözümden düşmemelisin!

(187_16) Boynuma sarılıp yüzümü öyle öp ki yanaklarım aşınıp benlerim incinmesin.

(188_1) Seyyad Han der: "Hemrah, durumu bil, yoksa benim sıkıntılarımı senin başına yığarım."

(188_2) Dudaklarımdan balımı bir molla gibi [al] ki dudaklar hareket edip dil incinmesin!

(188_3) İşte Seyyad Han bu sözleri dedikten sonra Hemrah'ın keyfi kaçıp [şöyle] demiş: (188_3-4) "Ey Seyyad Han, bu nasıl bir durumdur? (188_4) Bu kızlardan hangisini güzel bulduysam onun şanına bir destan söylememi sen söyledin. (188_5) Ben de senin sözünü tutup Gürcü'ye bir destan okudum. (188_5-6) Sense bana karşı çıkıp ona ve halkına kötü sözler ettin. (188_6) Sonra da [kalkmış] bana 'böyle gel, böyle git, yol incinmesin!' diyorsun." (188_6-7) [Hemrah] bu sözleri dedikten sonra üç gün üç gece hiç saz çalmayıp söz söylememiş. (188_7-8) Kızlar da "Hanım ağa, neden Hemrah bizim için saz çalıp türkü söylemedi?" diye sormuşlar. (188_8-9) Seyyad Han da yanıtlamış: (188_9) "Çünkü o Gürcü kızını betimledi. Ben de ona bazı sözler söyledim. (188_9-10) Bu yüzden öfkelenip keyfi kaçtı." (188_10) Kızlar da "Yeniden gönlünü al ve bırak bizim için saz çalsın." demişler. (188_10-12) Seyyad Han "Onun gönlünü alabilmem için onunla öpüşmem kucaklaşmam gerekir ki o da benden memnun olsun. [Ama] bu defa da siz bana serzenişte bulunursunuz!" diye karşılık vermiş. (188_12) [Kızlar ise şöyle] demişler: (188_12-13) "Hanımağa, biz sizin bir birinizle seven sevilen olduğunuzu bilmiyorduk. (188_13) Elbette sevenin amacı sevgiliye kavuşmaktır. (188_14) Niyetin ne olursa olsun; [onunla] nasıl bir yakınlık kuracaksın kur. Biz sana serzenişte bulunmayız. (188_14-15) Bizden yana rahat ol!"

(188_15-16) Seyyad Han kızlardan bu sözleri duyunca Hemrah'ı çağırıp [ona] şöyle demiş: (188_16) "Hemrah, biliyorum, ben senin aklını başından aldım. (189_1 – 189_1) Aklı başından gideni mutlu etmek gerekir. Şu andan itibaren her ne dileğin varsa, dileğin sana revadır." (189_1-3) Hemrah bu sözleri işitince sevinip sazını

dizinin üzerine koymuş ve yüzünü Seyyad Han'a çevirerek şu beyitleri okumuş. (189_3) Şimdi görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(189_4) Seyyad Han, sözünde duracaksan bu gece yanında olmayı isterim.

(189_5) Bu gece sen oturup kuş tüğü yastığına yaslan, ben de oturup dütar çalayım.

(189_6) Bir kelebek gibi başının üzerinde uçuşayım, sen az yaşına da uzun ömrümü ekleyeyim.

(189_7) Bu gece ayaklarına düşüp başının etrafında döneyim ve her ne sıkıntın varsa alayım.

(189_8-9) Bu gece bazen elimi uzatıp saç lüleni parmağıma dolayayım, bazen şair olup vasıflarını öveyim, bazen de zarif kızları överek [onları] mutlu edeyim.

(189_10-11) Harebenden gelen baykuş sesi, başımızdan yükselen aşkın dumanı; Kadir gecesi gibi bir bayram günüdür bu gece, [bu nedenle] yüzünden öpeyim.

(189_12-13) Bazen rakkas olup önünde oynayayım, bazen de cilve yapıp koynuna gireyim ve arzuyla, sabaha kadar oynayıp güleyim. Bu gece ağzını öpüp elimi boynuna koyayım.

(189_14-15) Bazen durup bakıp halini anlayayım, aç olup nimetini ekmeyini yiyeyim ve sefa sürüp eyleneyim. Bu gece konuğun olup ihsanını göreyim.

(190_1) Hemrah der: "Seyyad Han, sözünde dursan ve benimle daima oynayıp gülsen!"

(190_2) Verdiğin sözüde durursan dileğimi senden almalıyımayım bu gece."

(190_3) Hemrah'dan bu sözleri işiten Seyyad Han kahkaha atarak yaklaşıp [şunları] demiş: (190_4) "Hemrah'ım, böyle acemi olup hemen istekte bulunma. İstekte bulunmak için altın gerek, altın! (190_5) Ama senin ne altının, ne gücün, ne sabrın, ne dayanma gücünün, ne de aklın var! (190_6) Seven ve sevilenin arasında ola gelen sevgilinin aşığa elma ve nar vermesidir. (190_7) Aşık da sevgilinin belindeki kuşağı açar." (190_7-8) Bunu derken [Seyyad Han'ın] elinde güzel bir elması varmış. (190_8-9) [Bunu] Hemrah'a atıp cilve naz yaparak kendisini bir döşeğin üzerine atmış. (190_9-10) Hemrah da onun sevgilisi olduğunu anlayarak yerinden kalkıp

[onun yanına] gelmiş ve belindeki kuşağı çözmüş. (190_10) Bunun üzerine Seyyad Han "Hemrah, bir şeyin dışında istediğin her şeyi yapabilirsin." demiş." (190_11-12) Hemrah da "Seyyad Han, içtenlikle kabul edersen sana diyeceklerim var." diye karşılık vermiş. (190_12): Seyyad Han "Ne sözin var?" diye sormuş. [Hemrah] yanıtlamış: "Söylemek istediğim şudur. (190_12-13) Seni de beni de yaratan bir Allah var. (190_13-15) Onun emrini yerine getirmeli, peygamberine iman etmeli ve onun takipcisi olan, üstelik rüyamıza girerek bizi bir araya getiren Hz. Ali'ye uymalısın! (190_15 – 191_1) Dinini, töreni batıl kabul edip bizim din ve töremizi kabul etmelisin! (191_1) O zaman benim sevgilim olduğunu anlayacağım." Seyyad Han da karşılık vermiş: (191_1-3) "Ben bu işlerden ve bu usullerden anlamam. Hangi yoldan gidersen, hangi dinden olursan ben de [o yoldan yürür o dini] kabul ederim. (191_3-4) Hemrah da "Bizim akidemizdeysen söyle: Allah'dan başka İlah yoktur, Muhammed de Allah'ın elçisidir, Ali de Allah'ın velisidir!" diye devam etmiş. (191_4-5) Hemrah her ne dediyse Seyyad Han da kabul edip diliyle tekrarlamış. (191_5-6) Sonra da sabaha kadar bir birilerinin boynuna sarılıp öpüşerek, kucaklaşarak yatmışlar. (191_6) Sabah olduğunda da yerlerinden kalkmışlar. (191_6-7) Hemrah dütarını getirmiş, Seyyad Han da sazını eline almış, zarif kızları da yanı başlarına toplanmışlar.

(191_7-8) [Hep birlikte] el çırparak, saz çalıp söyleyerek bahçeyi gezmişler. (191_8) Dört havuzun başına gelip oturmuşlar. (191_8-9) Sunalara ve kazlara bakarken kızlar [Hemrah'a şöyle] demişler: (191_9-10) "Hemrah, burada bize güzel bir destan söylemeni istiyoruz. Bizi eylendirirsen çok güzel olur!" (191_10-12): Bu sözleri işiten Hemrah'ın yüreği, [geçen] gece sevgilisi ile konuşup anlaştığı için [şevkle doluymuş]. (191_12-13) İşte bu şevkle dütarını dizinin üzerine koyup başını sallayarak güzel sesiyle bu beyitleri okumuş. (191_13) Görün ne arz olunmuş:

(191_14) Zarif kızlar, gece vakti (Hend.) sevgilimin halini sordum.

(191_1415) Sevgilimin tatlı balından sabaha kadar emip durdum.

(191_15) Ördeklerini götürüp mis'le anber kokuları serptim.

(191_16) Sevgilimin boynuna sarılıp çift beninden öptüm.

(191_16 – 192_1) Kara gözlerle bakışıp tatlı sözle konuştum.

(192_1) Sevgilimin ince belinden kuşağını şevkle çözdüm.

(192_2) Dudağındaki şekeri emerek onun şekerini tattım.

(192_2-3) Sevgilimin kolundan değerli ve altın sikkeli bileziğini çözdüm.

(192_3) Dili şeker ve tatlıydı; sözü ise inci ve mücevher gibiydi.

(192_4) Sevgilimin aya benzer yüzünü görünce gözlerim parladı.

(192_4-5) Sazını çalıp sohbet ettim; nazını çekip cilve yaptım.

(192_5) Sevgilimin vuzlatına erdiğim için gönlüme umut doldu.

(192_6-7) Hemrah der: "O gece sevgilimin utancını alıp göğsünden narını, tatlı dilinden sözünü aldım."

(192_7-8) İşte Hemrah bu sözleri söyledikten sonra hep birlikte kalkıp saz çalarak [türkü] söyleyerek köşke gelmişler. (192_8-9) O sırada şehirden bir kızla bir gelin bahçeye Seyyad Han'ın yanına gelip sormuşlar: (192_9-10) "Hanımağa, sen bizim için hakim olup hangimizin daha güzel olduğuna karar ver!" (192_10) Seyyad Han da yanıtlamış: (192_10-11) "Hemrah'ın yanına gidin ve derdinizi, halinizi ona anlatın. (192_11-12): [Ben sizin] hanginizin daha güzel olduğunu [anlayıp] söyleyinceye kadar [Hemrah] gelip beyit söyleyerek bana durumunuzu bildirsin." (192_12-13) Kızla gelin Hemrah'ın yanına giderek durumlarını anlatmışlar. (192_13-14) Hemrah da Seyyad Han'ın hizmetine gelip bunların sözlerini bir bir beyite çekmiş. (192_14-15) Dütarını dizinin üzerine koyup yüzünü Seyyad Han'a çevirerek bu sözleri demiş. (192_15) Şimdi görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(192_16 – 193_1) Bir kızla bir gelin aralarında tartışıyorşlar: Gelin der: "Yeşil üstünde alım var. Dilim şeker'le nabat içinde kaynar ve dudaklarımda şeker'le bal var."

(193_2-3) Kız der: "Sıkıntımı ve durumumu sorar ve beni dinlerseniz size baştan sona güzel sözüm var. Çiçekten zarif, güneşten paralk yüzüm var."

(193_4-5) Gelin der: "Sevgilinin vasıflarını överim; aydan zarif sözler söylerim; ve uzanıp kucaklaşarak boynuna sarışırım. [Üstelik] öpmen için yüzümde anber kokulu benim var."

(193_6-7) Kız der: “Benim görüntüm anneme benzer. Bilgiliğimi gören hayran olur. Saçıma, tarağıma anber kokusu dökülmüş. Her oğlana bin tümenlik nazım var.”

(193_8) Gelin der: “Doğru sözümü söyler; bal, şeker, [ayrıca da] badem, fındık ve kuru yemişlerden hazırlanmış şekerlemeler yerim; oğlan kucaklayıp yanağımı yanağına koyarım. [Üstelik] konuşmak için papağan gibi tatlı dilim var.”

(193_11) Kız der: “Hangi şah beni görse bana meyledip [benim için] hasret çekip gözünden sel gibi [göz] yaşı döker. [Üstelik beni] birliğin başına geçirir, [çünkü] hünkarlarla sırdaşlık edecek kadar sır tutarım.”

(193_12-13) Gelin der: “Öpüp dudaklarındaki şekerini emerek sevgilinin aklını başından alırım ve belimdeki altın kemeri çözdüğümde soyunup yatmak için güzel bir görüntüye sahibim”

(193_14) Kız der: “Gelin, halk içersinde sözünü açığa vurarak kendini alçaltıp övme kaşını gözünü bu kadar! Çünkü benim hilal gibi kaşım, nergis gibi gözüm var!”

(193_16 - 194_1) Gelin der: “Aşıkları yakmış, dostları tatlı sözle hoş tutmuş ve düşmanlara vurmuşum. [Çünkü] kollarıma altın figürlerden takılar takmışım; gerdanımda ise mücevherim, gülüm var.”

(194_2-3) Hemrah der: “Yollar aşıp bir ceylan gibi çöller gezip geldim, [ama] böylesi ince beller hiç görmedim. [Bu kızın ve gelinin] sözlerine karşılık çok güzel sözlerim var.

(194_4-5) Bunlar benim koynuma girip kollarını boynuma dolasaydı ve saz çaldığımda oynuma katılsaydılar [onlara] ‘Benim Seyyad’ım ve Selbinaz’ım var’ derdim.”

(194_6) Seyyad Han ise bu sözleri duyunca öfkelenip kızlara emretmiş: (194_7-8) “Ne duruyorsunuz? Bu soysuzun oğluna öyle vurun ki sağ olduğu sürece bir daha ağzından böyle bir söz çıkmasın!” (194_8-9) Zarif kızlar da ellerine birer sert sopa alıp Hemarh’ın üzerine çullanıp başını gözünü yararak ona vurmuş ve onu bahçeden kovmuşlar.

(194_9-10) [Bunun Üzerine] Hemrah şehre gitmiş. (194_11) Birkaç gün [orada olup] sokak pazar gezerken dadı onu görmüp “Hemrah’ım, neden buralarda geziyosun?”

diye sormuş. (194_11) Hemrah da yanıtlamış: (194_11-12) “Dadıcığım, bir kızla bir gelin tartışıp bahçeye geldiler. (194_12-13) Seyyad Han da ‘Hemrah, bunların şanına bir destan söyle ve bunlardan hangisinin güzel olduğuna bak!’ dedi. (194_13) Ben de onların gönüllerini kırmamak için ikisini de övdüm. (194_13-14) [O ise] bana vurmalarını emretti. (194_14) [Kızlar da] başımı gözümü yarıp beni bahçeden kovdular.” (194_14) Dadı da [bunun üzerine şöyle] demiş: (194_14-15) “Hemrah’ım, ben bugün bahçeye gideceğim. (194_15) Sen de [benimle] bahçeye gel ve bir ağacın gölgesinde otur. (194_15 - 195_1) Gezmek bahanesiyle Seyyad Han’ı bulunduğun yöne getiririm. (195_1) Sen de özür dilersin. Belki sizi barıştırırım.” (195_2) Dadı bu sözleri dedikten sonra Hemrah’la birlikte bahçeye gelmişler. (195_2-3) [Dadı] Hemrah’ı bir ağacın dibinde bırakıp Seyyad Han’ın yanına gitmiş. (195_3-4) Seyyad Han’ın çevresinde kızların hepsinin daire halinde durduğunu görmüş. (195_4) Dadı [Seyyad Han’a] Hemrah’ı sormuş. Seyyad Han ise ‘Onu bahçeden kovdum!’ diye yanıtlamış. (195_4) Dadı devam etmiş: (195_4-5) “Seni sayıklayarak Azerbaycan’dan gelmiş böylesi bir gence yazıktır! (195_5) Onu kovma! (195_5-6) Kızlara söyle onu her neredeyse [bulup] getirsinler, o da bize saz çalsın!” Seyyad Han da “Hele bir bak, nereye gitmiş!” diye karşılık varmiş. (195_7) Dadı “Barışacaksan onu bulurum!” demiş. (195_7-8) Seyyad Han da “Sen onu bulursan ben de onunla barışırım!” demiş. (195_8) Dadı “Barışacaksan [Hemrah] bahçede filan ağacın gölgesinde oturuyor.” diye bildirmiş. (195_8-10) Bunu duyan Seyyad Han yerinden kalkıp eline sazını almış ve zarif kızları da yanına alarak gezmek bahanesiyle sevgiliye doğru ilerlemiş. (195_10) Hemrah’a ulaşıncaya kadar yürümüş. (195_10-11) Ağacın yanından geçerken Hemrah Seyyad Han’ı görüp şu beyitleri okumuş. Görün ne arz olunmuş:

(195_12) Sevdiğim, erkenden bahçe gezmesine çıkıp ne gezersin gül bahçesinde?

(195_13) Sevdiğim, ağaç ve kuşlara bakarak Han Hemrah’ı bulacaksın.

(195_14) Senden ayrı düşmem ölümden beterdi; yüzündeki peçeni kaldır.

(195_15) Sevdiğim, ben geldim. Beni öldürürsen sevgilinin kanı üzerine bulaşır. [Hem sonra benden] başka elinden tutan da olmaz.

(195_16) Şimdi söyle bakayım durum nedir? Dudağını öptüğümde [dudağının yanında] şeker nedir, bal nedir?

(196_1) Sevgilinin yolunda eşya nedir, mal nedir? Sevdiğim, ben [uğruna] başımı ve canımı koymuşum.

(196_2) Senin için tatlı canımı kurban etmiş, evimi barkımı terk edip gelmişim.

(196_3) Bir sözle mi kanımı tökeceksin? Sevdiğim, senin mertliğin bu mudur?

(196_4) Sonunda benden bıkacağını ve giydiğim elbiselerimi karaya boyayacağını biliyorum.

(196_5) Sevdiğim, sonunda celladım olup derimi yüzeceksin. Bu tufanı [şimdiden] görüyorum.

(196_6) Dört bahçeyi gezerken tanıdığınla tanımadığını ayırt etmedin.

(196_7) Sevdiğim, sonunda hayrını bir başkası görecek. Ben bu kusurları görüyorum.

(196_8-9) Hemrah der: "Adını sorup geldim ve kırmızı şarap dolu kadehten içtim. Ama, Sevdiğim, sonunda bir başkası zevkine varacak, ben se yerineceğim.

(196_10) Hemrah bu sözleri söyledikten sonra Seyyad Han karşılık vermiş: (196_11-12) "Soysuzun oğlu, neden söylediğini bilmezsin? Böyle pişmanlıklara ve şüphelere düştüğüne göre o kızla gelini [geçekten de] arzulayıp o sözleri dedin." (196_12-13) Böylece sazını eline alıp öğüt vermek üzere Hemrah'a bu beyitleri okumuş. (196_13) Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Gazel budur:

(196_14) Hemrah, neden ettiğin sözü bilmedin? Ben de öfkelenip seni bahçemden kovdum.

(196_15) Neden başkalrına anber [kokan] saçlarım ve al yanaklarım gibi vasıflarımı övmedin?

(197_1) Erdemli olup bilinçli davranmadın ve benim ince uzun boynuma bir bakmadın.

(197_2) Benim gazabımdan korkmayıp debdebeli söyleşimden çekinmedin.

(197_3) Geldiğinden beri sana saygı gösterip seni ağırladım; sana yemekler yedirip hürmet ettim.

(197_4) Beyaz odamda refah ve huzur buldun, ben de seninle sohbetler ettim.

(197_5) Bazen zarif kızlara mahrem olup onların güzel yüzlerine baktın.

(197_6) Bazen de nergis gözlere bakarak şevke daldın ve dişimden ve dudağımdan öptün.

(197_7-8) Seyyad Han der: "Bunlar varken başka söze ne gerek? Ben varken gelinle kız da ne demek? [Hem] beni gördükten sonra Selbinaz da kimmiş? Sultanlar benden ayrı oldukları için yanmaktadırlar."

(197_9) Seyyad Han bu sözleri dedikten sonra Hemrah onu haklı bulup [şöyle] demiş: "Sen doğru söylüyorsun. (197_10) Her ne kadar kusur varsa hepsi benim. Bu sözlerin hepsini olgun olmadığım için [söyledim]. (197_10-11) Hem ben olgun olsaydım beni neden kötekletip bahçeden kovduracaktın ki? (197_11-12) Şimdi zararın neresinden dönsek yararımızadır, zararımıza değil. Hem ayrıca ne buyursan her türlü hizmetine yetişirim. (197_12-13) Hangi kız senden daha iyi olbilir ki? Hem Erivan'da kız yok muydu? (197_13-14) [Ama] ben bütün bu kızların içerisinden seni güzel buluyor ve seni zamanın güneşi olarak kabul ediyorum." Sonra da [Hemrah] dütarını çalıp şu beyitleri okumuş. Görün ne arz olunmuş:

(197_15) Ey boyu çama, selviye benzeyen sultan endamlı [güzel], dudakların Kevser gibi bal dolu.

(197_16) Güzelliğin gümüş, boyun ise şimşir ağacı, çimenler arasında dal gibi.

(198_1) Güzelliğini ayın gümüşüne benzettim. [Gel] birlikte güzel bir ömür geçirelim.

(198_2) Mevlam bu kalem kaşlara sürme çekmiş ve parlak yüzünü benlerle doldurmuş.

(198_3) O kızla gelin ise öylece gelmişler; her ikisi de çubuklu [değersiz] kumaşlar giymişler.

(198_4) Sense altın işlemeli ve gül desenli atlas giymişsin; [başına ise] rengareng yeşil bir şal örtmüşsün.

(198_5) O kara gözlere sürme çekmişsin. Allah senin ömrünü yüz yıla ulaştırsın.

(198_6) Bize terbiye verek çok iyi ettin. Utancımdan hala dilim tutuk.

(198_7) Halk içinde ar namusun var. [Budan ötürü] ne yapsan da senin buna yetkin var.

(198_8) Senin benim gibi söz kabul eden bir sevgilin olduğu için sana karşı koymak bana uzaktır.

(198_9) Bu gibi sözler çok aşıktan [geriye] kalmış, birçok yürek bunun gibi gamlarla dolmuştur.

(198_10) Seven sevdiğine oyunlar yapıp gülmüş, sevgiliyle ağız dalaşısına girmeyi iş edinmiştir.

(198_11) Hemrah der: “Sevgili sevgiliyle iyi davranır; işleri ise sürekli cilveleşip naz yapmaktır.”

(198_12) Senin gibi gönül ezen az olur. Zehir de olsa sözün benim için baldır.”

(198_13) Hemrah bu sözleri söyledikten sonra Seyyad Han “Hoş geldin!” demiş. (198_13-14) Yeni baştan karşılıklı birbirine söz verip bir araya gelerek konuşmuşlar. (198_14-15) öpüşüp kucaklaşmış, [ardından da] saz çalıp köşke gelmişler. (198_15 – 199_1) İşte böyle bir süre birlikte hoş vakit geçirmişler.

(199_1-2) Gecelerden bir gece birlikte yatarlarken sabaha karşı Seyyad Han uykudan uyanıp kuşların uçtuğunu, çiçeklerin açıldığını ve bülbüllerin ötmeye başladıklarını görmüş. (199_3) Seyyad Han Hemarh’ın uykudan uyanması ve onu öpüp kucaklaması için uzun bir süre beklemiş. (199_4) [Ama] Hemrah uyanmamış. (199_4-6) Seyyad Han da “En iyisi mi gidip biraz çiçek toplayıp getireyim ve Hemrah’ın etrafına saçayım. Çiçeklerin kokusu da burnuna gitsin, o da uykudan uyansın.” diye düşünmüş. (199_6) Bu umutla çiçek toplamak için kalkıp gitmiş. (199_6-7) Hemrah ise o sırada uykudan uyanmış ve Seyyad Han’ın orda olmadığını görmüş. (199_7-8) Telaşla yerinden fırlayıp içinden “Anlaşılan benden başka bir sevgilisi gelip onu götürmüş.” diye geçirmiş. (199_8-9) Korkarak yerinden kalkıp bahçenin etrafını gezerek dut bahçesine girmiş. (199_9) [Ama onu] görmemiş. (199_9-10) Sonra kuşların bulunduğu kafese gitmiş ve dört havuzun etrafını gezmiş. (199_10) [Ama onu] görmemiş. (199_10-11) “Bir de gül bahçesine gideyim, belki

oradadır.” demiş. (199_11-12) Böylece gülistana gitmiş ve [orada Seyyad Han’ın] eteklerini ince ve zarif beline sıkıştırıp gül derdiğini görmüş. (199_12-13) “Ey Seyyad Han, bu nasıl bir akıldır ki bu vakitte gelmiş gül topluyorsun.” diye söylenmiş. (199_13-14) [Sonra da] Hemrah ona engel olmak ve ona nasihat vermek için birkaç beyit düzüp Seyyad Han’a okumuş. İşte [şöyle] arz olunmuş:

(199_15) Meleğim, sabah sabah gül bahçesini dolaşmaya çıkma! Yazık, sonra bülbüller ürküp gülün üstünden kaçarlar.

(200_1) Ayıp! Bir yandan rakibin seni yerer, diğer yandan halk seni dışlar.

(200_2) Erkenden çıkıp gitme bir taraflara, sonra aşığını öldürüp kanlı düşmanlar edinirsin!

(200_3) Süslü tarağı buklelerine değirme! Yazık, sonra saçından teller kopar.

(200_4) Gerdanına süslü inciler takmışsın. Korkarım üzerine kırağı ve çiy yağacak.

(200_5) [Suya çiçek attığında] su bulanırsa, yasık, kaz ürküp gagaklar ve suna ürküp kaçar.

(200_6-7) Aşık gelip sevgiliyi bulduğunda, beyaz bileklerini dal gibi ince gerdanına koyduğunda ve gözlerin yaşla dolup kulağına duymaz olduğunda belindeki kuşağın açılmasın; ayıp!

(200_8) Sen bir han kızısın ve dinin Hristiyan. Üzerine de rengarenk atlas ve desenli ipekler örtmüşsün.

(200_9) Gözlerine sürmeyi kötü çekme, yoksa kirpiklerinden karalar bulaşır; yazık!

(200_10) Ya beni öldürüp ağacında as ya da [benden] ayrılma ve beni kucağında sıkıca tut.

(200_11) Kaşlarına böyle rastık sürme! Yazık; beninden ötürü yüzündeki çizgiler bir birine karışır.

(200_12) “Hemrah, sen benim dinim, imanımsın” diyorsun; kirpiğin de neşter olmuş kanımı döküyor.

(200_13) Gizlice bakanın olusa canımı alır. Gönülden ettiğin fitnelikler kötüdür.

(200_14) Hemrah bu sözleri söyledikten sonra Seyyad Han [şöyle] demiş: (200_14 – 201_1) "Ey soysuzun oğlu, bu söylediklerin nasıl sözlerdir. (201_1-2) Ben senin annenle kız kardeşin gibi çingene ve kötü müyüm ki bana bu sözleri layık görüp beni fitnecilikle suçluyorsun? (201_2-3) Geçen defa bu pervasızca konuşmaların yüzünden sana vurup seni bahçemden kovdurdum; sora da dadı seni getirip bana yalvardı. (201_3-4) Seni yanıma çağırıp başımın üzerinde ağırlayarak yedirip içirdim, kucağımda yatırdım. (201_4-5) Şimdi yeniden benden şüphe edip [beni] fitnecilikle suçluyor ve bana serzenişte bulunuyorsun. (201_5-6) Kızlar ne duruyorsunuz? Bu soysuzun oğluna öyle vurun ki kendisine gelemesin. (201_6-7) Sonra da onu zindana atın! (201_7) Bırakın, acından ölsün!" (201_7-8) Kızlar bu sözleri işitince yerlerinden kalkmış ve Hemrah'ı bir güzel köteklemişler. (201_8) [Ardından da] onu götürüp zindana atmışlar. (201_8-9) [Hemrah] üç gün üç gece orada kalmış; ağzını ise bıçak açmıyormuş.

(201_9-10) Dördüncü gecenin gündüzünde Seyyad Han için bahçeye şehirden Habeşli iki genç köleyi bulup getirmişler. (201_10-11) Seyyad Han da bu siyah köleleri kızların yanına alıp gün boyunca [hepbirlikte] mutlu mutlu bahçede gezmişler. (201_11-12) Hemrah onlara baktığında Seyyad Han'ın yanında iki siyah kölenin olduğunu görmüş. (201_13-14) [İşte o zaman] dütarını dizinin üzerine koyup Seyyad Han'ı gül, kendisini bülbül, siyah köleleri ise karga yaparak bu sözleri demiş. (201_14) Görün ne arz olunmuş:

(202_1) Ey dostlar, ey Müslümanlar, nazlı yar bahçede dolanıyor.

(202_1-2) Aşık bülbül ölmüş olmalı, çünkü goncanın başında kargalar dolanıyor.

(202_2) [Sevgili] üzerine rengareng elbiseler giymiş her yana bakıyor.

(202_3) Etrafına kenç kızları almış ve [çevresinde] cahil uşaklar dolanıyor.

(202_3-4) Yolu bu tarafa düşmüş ve canıma ateşini salıyor.

(202_4) Bir avcı gibi, yorgun ceylanı kaybetmiş dağları dolanır.

(202_5) Kızları etrafına toplamış ve gönül kuşuma taş atıyor.

(202_5-6) Yüreğimin üzerinde sanki keskin bıçaklar dolanıyor.

(202_6) [Sevgili] saçlarını göstermek için saçmış, gözü hiç kimseyi görmüyor.

(202_7) Hemrah'ın karşısında tuhaf olaylar gerçekleşiyor.

(202_7-9) Hemrah bu sözleri bu şekilde söylediğinde, [Seyyad Han] bu sözlerin nasıl söylendiğine ve nasıl haykırışta bulunulduğuna kulak asmadan geçip gitmiş. (202_9) Bir sonraki gün dadı şehirden gelip Hemrah'ın yok olduğunu görmüş. (202_9-10) [Bunun üzerine] "Hemrah nerde?" diye sormuş. (202_10) "Zindana attım!" diye yanıtlamış [Seyyad Han]. Dadı "Niye zindana attın?" diye sormuş. (202_10-11) Seyyad Han da olanları baştan sona anlatınca dadı zindanın kapısına gelip sormuş: (202_11-12) "Hemrah ne dedin de Seyyad Han seni bu zindana kapattı?" (202_12) Hemrah yanıtlamış: (202_12-13) "Dadıcığım, ben ona 'gül bahçesine dolaşmaya gitme, senin için ayıptır!' diyerek ona bunu yasakladım. (202_13) O ne yaptı dersin? Kızları üzerime saldı. (202_13-14) Onlar da vura vura beni götürüp zindana attılar. (202_14) Bugün aç susuz kaldığım üçüncü gün. (202_15) Dadıcığım, gör ben Azerbaycan'dan onun adını sayıklayarak kalkıp buralara gelmişim. (202_15 – 203_1) Ayrıca bunlar için hem hadımlık yaptım hem saz çalıp söyledim ve şanına birbiri ardına destanlar söyledim. (203_1-2) Sonra da basit sözlerin üzerine bana vurup beni bağdan kovdu ve beni zindana attı. (203_2) Dadıcığım, ne söylesem ki? (203_2-3) Her ne yapsa sabreder ve dayanırım, çünkü [Seyyad Han] henüz cahil ve bilgisiz." (203_3-4) Bunun üzerine [Hemrah] dütarını dizinin üzerine koyup yüzünü dadıya çevirerek şu beyitleri okumuş. (203_4) Görün ne arz olunmuş:

(203_5) Dadıcığım, başıma gelen işlere karşı sabır gösteririm, çünkü Seyyad Han henüz genç bir yaştadır.

(203_6) Cahil kızlar Seyyad Han'ın başına toplanmış, oysa o bütün kızların başında bulunuyor.

(203_7) Gelen geceyle birlikte ona saz çalıyor, gündüzleri ise hizmet edip nazını çekiyordum.

(203_8) Dolaşıp Seyyad Han'ın kardeşleriyle diğer kızları gördüm; Seyyad Han diğerlerine göre daha karakaşlıydı.

(203_9) Söverek bana vurup beni bahçeden koması için hangi kızın onun aklına girdiğini bilemedim.

(203_10) Seyyad Han gelip oynayıp kucaklayarak [beni] bir yetim gibi seviyor, saçı da gönlümü avlıyordu.

(203_11) Karanlıkta kalkıp bahçeye gitti. Uyandığımda onu görmeyince deli oldum.

(203_12) Bir nasihatte bulundum, beni zindana attı. Seyyad Han kızgın kazan gibi kaynadı.

(203_13) Dadıcığım, benim gibi bir gence acıyıp aramızı bul!

(203_14) [Ona] de ki "Hemrah senin yüzünden bıkmış. Meğer senin yüreğin taşmış!"

(204_1) Hemrah bu sözleri dedikten sonra dadı gidip her şeyi bir bir anlatarak [durumu] Seyyad Han'ın bilgisine sunmuş. (204_2-3) Sabah olduğunda [Seyyad Han] kızları çevresine toplayıp sazını koltuğunun altına koyarak dört bahçenin etrafını gezmeye gitmiş. (204_3-4) Dört havuzun başına geldiğinde ördek ve kazları seyrederek sazını çalmış. (204_4-5) Hemrah da kapının aralığından bakıp [bunu] görünce dayanamayarak dütarını dizinin üstüne koyup bu beyitleri okumuş. Görün ne arz olunmuş:

(204_6) O kaşı gözü karanın vah elinden, vah elinden!

(204_6-7) Omuzlarının üzerindeki saçlarının vah elinden, vah elinden!

(204_7-8) Elinde çöğür sazı, gölünde ördeği kazı ve on parmağında kınası olanın vah elinden, vah elinden!

(204_8-9) Gönlünde hep eylenen ve köşkünde aynaları, dört bahçesinde ise sunaları olanın vah elinden, vah elinden!

(204_10) Bahçesinin gülü açılmış ve yaprağına çiy yağmış.

(204_10) Hemrah der: "Şu bahçenin vah elinden, vah elinden!"

(204_11-12) Hemrah bu sözleri dedikten sonra Seyyad Han dadının yüzüne bakıp gülerek "Soysuzun oğlu yakınmaya başladı." demiş. (204_12-13) [Ardından da] kızlara "Bırakın gelsin!" diye emretmiş. (204_13-14) Bu sözleri söyledikten sonra kızları da çevresine alarak sazını çala çala gül bahçesini gezmeye gitmiş. (204_14) Böylece Hemrah zindan çıkıp köşke gelmiş. (204_14-15) [Hemrah] Seyyad Han'ın

yattığı yere, oturduğu tahtına bakarken Seyyad Han kızlarla köşke doğru geliyormuş. (204_15-16) Hemrah dütarını dizinin üzerine koyup Seyyad Han'a şu beyitleri okumuş. (204_16) Görün ne arz olunmuş:

(205_1) Nazlı yarim sen bahçeni gezedur! Ben sevgilinin bahçesine kurban olayım!

(205_2) [Bahçede] dolanıp sağına soluna bakadur! Ben sağına soluna kubran olayım!

(205_3) Boylu poslu olan ince boyunlu [sevgili] üzerine zillerle işlenmiş atlas kumaş giymiş.

(205_4) [Sol] ayağına altın, sağ [ayağına] gümüş olmak üzere çift halhal [takmış sevgiliye] kurban olayım!

(205_5) Ne zaman cilve yaparak gül bahçesine gelse anber kokan saçları kollarının üzerine dökülüyor.

(205_6) Benim gibi bir dosta tatlı sözler söyler. Ben [onun] şeker gibi dudaklarına kurban olayım!

(205_7-8) Böyle bir sevgilinin başının üzerinde dönmek gerek. [Ben onun] ceylan gözlerine, kalem kaşlarına, fıstık gibi ağzına, inci gibi dişlerine ve al yanaklarına kurban olayım!

(205_9) Hemrah der: "Benim sevgilim laçine benzer ve anber kokulu saçlarına inciler takmış.

(205_10) Yine odanın içersine girdim. Rengargarenk odana kurban olayım!

(205_11-12) Hemrah Seyyad Han için bu sözler söyleyince [Seyyad Han] kızlarla birlikte köşke gelirken bunları duyup mutlu olmuş. (205_12) [Sonra da] gece gündüz eylenip hoş vakit geçirmişler. (205_13) Bir sabah erkenden Hemrah [henüz] uyurken [Seyyad Han] kalkıp kızları yanına çağırmış. (205_13-14) Her birine bir kat elbise giydirip kendisi de baştan ayağa kırmızı bir elbise giymiş. (205_14-15) [Sonra da] değerli takılar takarak süslenip gül bahçesini gezmeye çıkmış. (205_15 - 206_1) Ağaçların üzerinde bir yandan bülbüller, bir yandan da sığırcıklar cıvıl cıvıl ötüyorlarmış. (206_1-3) Seyyad Han kızları bölüp her iki yanına almış, kendisi ortalarında ince uzun boyuyla cilveli cilveli yürüyor, arada da elini uzatıp gül dallarından gül topluyormuş. (206_3-5) Güneş ışığı güllü küpelerine, parlak altın

sikkeli bileziklerine ve değerli [inci] bilesiğine vuruyor, [onlar] da parlayarak göz kamaştırıyormuş. (206_5) Hemrah yerinden kalktığında Seyyad Han'la kızların orada olmadığını görmüş. (206_5-6) Gül bahçesine doğru baktığında kızların her birini rengarenk elbiselerle görünce çok şaşırmış. (206_6-7) Ortalarında da Seyyad Han'ı görüp tanımış. (206_7-8) [Seyyad Han] baştan ayağa kırmızılar giymiş, takılar takarak [süslenmiş], kızların önünden parlayarak geliyormuş. (206_8-9) Hemrah'ın yüreği şevkle dolarak dütarını dizinin üzerine koymuş kızların yüzlerine bakarak bu sözleri demiş:

(206_10) Ey dostlar, ey Müslümanlar; sevgili kırmızılar giyinmiş.

(206_10-11) Baştan ayağa baktım; kıp kırmızı giyinmiş.

(206_11) Yarim güle güle, kırk zarif kızla birlikte şöyle gelmekte.

(206_12) Seyyad Han elini uzatma güle, [çünkü gül] dikenli kırmızalar giymiş.

(206_12-13) Sabahleyin güneş doğduğunda [sevgili] kollarına altın sikkeli bilezikler [takmış].

(206_13-14) Sanki düşmanım [olup bana] kast etmiş gibi kollarına değerli [inci] bilezikleri [takmış], yılın gibi kırmızı giyinmiş.

(206_14) Sabahleyin güneş doğduğunda altınlar [sevgilinin] yatağında parlar.

(206_15) Ağaca konmuş ve ötmekte olan sığırcık kırmızı giyinmiş.

(206_15-16) Ağaçta oturmuş olan kumru […] Tanrı ona uzun ömür vermiş.

(206_16) Güğüsünde yumru yumru nar kırmızı giyinmiş.

(207_1) [Sevgilinin] bahçesinde güller açmış, kızlarsa [onun] sağında solunda [duruyor].

(207_1-2) Parlak al yanağındaki beni kırmızı giyinmiş.

(207_2) Başındaki süsü (tacı) sağa sola sallanmakta.

(207_3) Hemrah'ın canını almak için sevgili kırmızı giyinmiş.

(207_3-4) Hemrah bu sözleri diyince Seyyad Han gelip “Soysuzun oğlu çok akıllı; beni tanıdı!” demiş. (207_4-5) Sonra da köşke gelip dadıyı istemiş. (207_5) Gizlice onunla görüşüp sormuş: (207_5-6) “Dadıcığım, sana söylemek istediğim bir sözüm var. (207_6) Sen yanımda olup [benimle] aynı tarafta mısın, yoksa karşıtım olup benim diğer tarafta mısın?” (207_6-7) Dadı “Korkma, hiçbir zaman sana ters düşüp seni incitmem. Her ne söylemek istiyorsan hemen de!” diye yanıtlamış. (207_7) Seyyad Han devam etmiş: (207_8) “Dadıcığım, eğer sözümü tutar ve sırrımı saklarsan sana bir şey söyleceğim. (207_8-9) Bırak Hemrah’la Azerbaycan’a doğru yola çıkayım! (207_9) Çünkü burada vuslata erişmemiz mümkün değil.” (206_9-10) Dadı bunarı duyunca bir saat düşünmüş ve şöyle demiş: (207_10-12) “Seyyad Han, birincisi, senin bu sevdan çok yoğun bir sevgidir. Bu mutlaka böyle bilinsin! İkincisi, her ne vakit gitmek istersen bana söyle ki ben de bahçede olayım.” (207_12) [Dadı] bu sözleri diyince Seyyad Han da kabul etmiş. Sonra da Dadı şöyle devam etmiş: (207_13) Hazır ben buradayken güzel bir meclis kur ve akşam yemeğinden sonra şarap dahıt. (207_13-14) Saki ortaya girip kızlara [şarap dolu] kadehleri versin. (207_14-15) Sıra Hemrah’a geldiğinde ise kadehi sakinin elinden alıp onu doldur ve Hemrah’ın eline ver. (207_15) Eğer hemen alıp içerse bil ki hiçbir anlama gelmez. (207_15-16) Ama olur da şanına, ikimizin beyendiği bir destan söylerse o zaman sen kendin bilrsin.” (207_16-17) Seyyad Han da “Dadıcığım, çok güzel bir söz dedin!” diyerek karşılık vermiş. (207_17) Akşam olunca da bir güzel akşam yemeği vermiş. (207_17-18) Akşam yemeğiden sonra da şarap dahıtılırken saki ortaya girip kadehleri dolaştırmış. (208_1-2) Sıra Hemrah’a gelince Seyyad Han [kadehi sakinin] elinden alıp yeniden doldurmuş ve Hemrah’a uzatırken şöyle demiş: (208_2-3) “Hemrah, gel bu kadehi benim elimden al ve iç!” (208_3) Hemrah ise [şöyle] demiş: (208_3-4) “Seyyad Han, sevgili aşığa kadeh uzattığında aşığın sevgilinin şanına bir destan söylemesi, sonra da [kadehi] alıp içmesi eski zamanlardan bu yana adet olarak sürüp gelmiş. (208_5) Bu nedenle ben şanına bir destan söylip elinden alıp içeseye kadar [kadehi] elinde tut!” (208_5-6) Seyyad Han da [kadehi] elinde tutmuş ve Hemrah dütarını dizinin üzerine koyup şu beyitleri okumuş. Görün ne arz olunmuş:

(208_7) Kadir Mevla’m güzel yüzünü dolun ay gibi yaratmış, iki kaşını da üstüne hilal düşmüş gibi biçimlendirmiş.

(208_8) Güzel sesin, şirin sözün, güzel yüzün bir dal gibi ve aşık bülbül bu dala konmuş.

(208_9) Kaşların gökkuşağı gibi durmakta, dişlerinse inci mercan gibi dizilmiş.

(208_10) Kadir gecesine benzeyen saçların [senin] soyluluğunu arttırarak güzel yüzüne düşmüş.

(208_11) Ceylan gözlerin canımı almış ve meşale gibi ateşin yüzüme vurur.

(208_12) Tatlı sözlerindeki mana parlak olup marifet artırarak bilgiliğe düşüyor.

(208_13) Sanki senin gibi bir güzel destanlar yazılısın diye Tanrı'dan işaret gönderilmiş.

(208_14) Dudakların kadehe değmiş gibi sarhoş bakan gözlerin mahmur bakıyor.

(208_15) Göğsünün beyazı kar gibi görünüp memelerin iki tane nar gibi duruyor.

(208_16) Yolda yürüyüşün çölde süzülen marala benziyor; ince belinin görüntüsü ceylanın üzerine düşmüş.

(209_1) Yüzüne bakmakla doyulmaz; ateşimse tatlı sözünden ötürü çok fazla artıyor.

(209_2) Ceylan gözlerini çok öptüm; şimdi gönlüme vuslatın şevki düşmüş.

(209_3-4) Hemrah der: "Derdinden ölecek gibi oldum; yüreğimse soğuk ahından ötürü soğudu. Gönülden düşüncelere dalıp hayeller kuruyorum ve seni yurdundan alıp götürmeyi istiyorum."

(209_5) Hemrah bu sözleri söyledikten sonra Seyyad Han [şöyle] demiş: "Dadıcığım, nasıl buldun?" Dadı yanıtlamış: (209_6) "Güzel buldum. [Ama] bir şartım var. Siz giderken ben bahçede olmalıyım!" (209_6-8) Bunun üzerine Seyyad Han'la birlikte şehre gidip yolluk hazırlamak üzere değerli elbiseler, iyi eşyalar, kıymetli inciler, beyaz altınlar, altın levazım ve sikkeler alıp bahçeye dönmüşler. (209_8-9) Sonra da ördekle kazların hepsini yakalayıp kesmişler ve iyi bir akşam yemeği hazırlamışlar. (209_9-11) Zarif kızları etrafına toplayıp sofrayı akşam yemeğini pişdiklerinde Seyyad Han "Hemrah'cığım, bu bizim kızlarla son sözleşmemiz ve son sohbetimiz." diyerek sazını dizinin üstüne koymuş ve yüzünü Hemrah'a çevirerek şu beyitleri okumuş. (209_11) [Görün] ne arz olunmuş:

(209_12) [Bu] son gece; son defteri aç! Hemrah'ım devran senindir.

(209_13) Güzel meclis kurup inciler, mücevheriler saç! Hemrah'ım, devram senindir.

(209_14) Önüne suna etinden yapılmış tuzlu (lezzetli) kebaplarla dolu kapları koyuyorum.

(209_15) Gümüş kadehimden kırmızı şarapları iç! Hemrah'ım, devran senindir.

(209_16) Aşıksan ölümden korkma; bülbülsen çiçeğinden ayrı düşme!

(210_1) Nazik bedenimi, ince belimi kucakla! Hemrah'ım, devran senindir.

(210_2) Senin şanına [layık] sultanına, hanına yakışan bir çift bedo cinsi at getirdim.

(210_3) Kaç Hemrah'ım, devran senindir! Ben de atlanıp şevkle seninle geleyim.

(210_4) Seyyad Han'ı ay yüzlü [kızlardan] ayırır, çöllere gidersen gönlün rahatlar.

(210_5) Şevkle hayvan avlayıp akarsulardan geç Hemrah'ım; devran senindir!

(210_6) Bir bedenle can gibi bir elbise giyelim; et kan gibi birbirimize katılalım!

(210_7) Yüz tümenlik [bir değerde] birbirimze söz verelim. Uç Hemrah'ım; devran senindir!

(210_8-9) Seyyad Han der: "Hemrah, fendimi öğrenerek dudaklarımı öpüp şekerimi em ve her zaman, her yerde altın kuşağımı çöz Hemrah'ım; devran senindir!"

(210_10) Seyyad Han bu sözleri dedikten sonra devam etmiş: (210_10-11) "Hemrah, sen kalk atları eyerle ve ben kızlarla vedalaşıp onları Allah'a ısmarlayıncaya kadar eşyalarını hazırla! (210_11-12) Ondan sonra yola çıkarız." (210_12-13) Bu sözlerden sonra sazını dizinin üzerine koyup yüzünü zarif kızlara çevirmiş ve şu beyitleri okumuş. (210_13) Şimdi görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş:

(210_14) Size açıklamak istediğim bir sözüm var. Zarif kızlar, artık [sizi] Allah korusun!

(210_15) Size gizli bir sırrımı açılacağım. Güzel kızlar, artık [sizi] Allah korusun!

(211_1-2) Ben sizi bütün kızlardan daha güzel bulup anne ve babanızdan almış, sizlerle güzel sohbetler etmiştim. [Ama artık sizden] ayrılıyorum. Allah [sizi] korusun!

(211_3-4) Bütün hizmetçilerim, benimle bahçeye giderek sohbetler edip güldünüz, Hemrah'la benim gönüllerimizdekini öğrendiniz. [Ama] artık gidiyorum, Allah [sizi] korusun!

(211_5-6) [Zaman zaman] birbirimize kötü söz söylemiş olsak da baştan beri birbirimizi sevip bir sofrada tuz ekmek yedik, [bundan ötürü] beni yolcu edin! Artık [sizi] Allah korusun!

(211_7) Birbirinden ayrılmak çok zordur. Bu ayrılık bizim [beraberliğimizin] sonu.

(211_8) Bundan böyle birbirimizi göreceğimiz şüpheli. Artık bütün sohbetleri Allah korusun!

(211_9) Siz vatanda kalıp güzel adlar edinin, güzel sohbetler edip gönüllerimizi sevindirin!

(211_10) Ben garibi her meclisinizde anın! Güzel onurlar [sizin olsun] ve artık Allah sizi korusun!

(211_11-12) Seyyad Han der: "Ah çekerek size onur ve büyüklükle vatanda kalmanızı söylüyor ve şimdi han Hemrah'la gidiyorum. Artık dildaşalrımı Allah korusun!

(211_13-14) Seyyad Han bu sözleri söyleyince herkes hemen oracıkta ağlamaya başlamış, Seyyad Han'ın boynuna sarılıp gözlerinden öperek özürler dilemişler. (211_14-15) [Sonra da]Seyyad Han'a şu sözleri söylemişler. (211_15) Şimdi görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(211_16) Madem şimdi gidiyorsun, canın sağ olsun! Git Hanımağa, uğurlar olsun!

(212_1) Biz zarif kızlardan yana gönlün rahat olsun! Git Hanımağa, uğurlar olsun!

(212_2-3) İşve naz sattığında Hemrah'la saz çalıp söyledin ve gönlünden [onunla] gitmeyi istedin. Git Hanımağa, uğurlar olsun!

(212_4) Biz sizin hiçbir sözünüze mani olmadığımız gibi sazınıza da doyup yetinmedik!

(212_5) [Ama] seni kıskanıp başını belaya [da] sokmadık! Git Hanımağa, uğurlar olsun!

(212_6) Kader bu işleri böyle düzenleyip bizi birbirimizden ayırdı.

(212_7) Allah senin kaderini bir yabancıya yazdı. Git Hanımağa, uğurlar olsun!

(212_8) Kızlar der: “Bizi kendinden, güzel sohbetlerinden ve tatlı sözlerinden ettin.”

(212_9) Biz senin sözünden dönmedik. Git Hanımağa, uğurlar olsun!

(212_10) Bir sofrada tuz ekmek yedik. Birbirimize iyi ve kötü sözler dedik.

(212_11) Meclisler kurup oynayarak [bugünlere] geldik. Git Hanımağa, uğurlar olsun!

(212_12) Kızlar Seyyad Han’a bu sözleri söyledikten sonra Seyyad Han onlarla vedalaşmış. (212_12-14) Hemrah’la birlikte eşyaları ve yollukları birkaç katıra yükledikten sonra da birer beto cinsi ata binip ‘Neredesin Azerbaycan?’ diyerek Azerbaycan’a doğru üç gün üç gece yol almışlar. (212_14-15) Dördüncü gün olduğunda ise bir pınarın başına varmışlar. (212_15) Atlarını bağladıktan sonra ekmek yiyip su içmişler. (212_15 - 213_1) Ardından da Hemrah konuşmuş: (213_1) “Seyyad Han, bugün kaç gündür at koşturuyoruz. Çok sıkıldım. (213_1-2) Başımı bir parça dizinin üzerine koyup uyuyayım. (213_2-3) Sense uyanık ol ve yolu gözle ki peşimizden gelip bizi takip etmiş olmasınlar.” (213_3-4) Hemrah bu sözleri dedikten sonra başını Seyyad Han’ın dizinin üzerine koyup uyumuş. (213_4) Seyyad Han da hem biraz kestiriyor hem gözlüyormuş. (213_4-5) Bir süre sonra bir toz bulutunun, ardından da [onları] kovalayanları görmüş. (213_5) Seyyad Han Hemrah’ı uykudan uyandırıp bu sözleri demiş:

(213_6) Gör Hemrah’ım, izimizden [bizi] kovalayanlar geldi yetişti. Ne dersin, kaçalım mı?

(213_7) Gör Hemrah’ım, kahpe felek kendi dediğini yaptı. Ne dersin, kaçalım mı?

(213_8) [Hadi] ne yatıyorsun, hemen kaldır başını! İhmal etme, [çünkü] düşman etrafını sardı!

(213_9) Gör Hemrah'ım, [seni] öldürür ve leşini götürüp [yere] sererler. Ne dersin, ölelim mi?

(213_10) Ama da iyi gittik Azerbaycan topraklarına! [Meğer] biz kaderimiz olan ölümün yoluna serilmişiz.

(213_11) [Bizim için artık] günler tükendi, çünkü düşman eline düştük. Ne dersin, tatlı candan geçelim mi?

(213_12) Yaladan çok aşık kazanmış ve bütün dilek ve amacına ulaşmıştır.

(213_13) Gör Hemrah'ım, bizim ecel kadehimiz dolmuş. Ne dersin, içelim mi?

(213_14) Sen başını dizimin üstüne koymuşsun, düşmansa canımıza kast ettiği için geldi.

(213_15) Gör Hemrah'ım, ikimizi de yakalayıp öldürecekler. Ne dersin, kaçalım mı?

(213_16) Bu kadar dinlendiğin yeter, artık uyuma ve başını kaldır!

(213_17) Gör Hemrah'ım, biz bunlara karşılık veremeyiz. Ne dersin, kaçalım mı?

(214_1-2) Seyyad Han der: "Ne düşündüğünü hemen söyle, çünkü konuşmaya zamanın, sormaya gücün, vurmaya da halin kalmadı. Gör Hemrah'ım, kaçmaya ne dersin?"

(214_3) İşte bunları demiş Seyyad Han. (214_3-4) [Fakat] Hemrah kımıldanıp yerinden kalkıncaya kadar [onları] kovalayan adamlar yetişip dört bir yanlarını sarmışlar. (214_4-5) Onların bahadır ve akıllı bir komutanları varmış. (214_5-6) [Bu komutan] atlı birliğine [şöyle] demiş: "Ben yanlarına gidip onlarla konuşuncaya kadar siz etraflarını çevreleyip bekleyin. (214_6) Ondan sonra duruma göre hareket ederiz!" (214_6-7) Atlı kullar da onların çevrelerini tutup beklemişler. (214_7) Komutan gelip demiş: (214_7-9) "Ey Seyyad Han, bu yaptığın nasıl bir iştir? Şimdi baban ve annenin adını kirletmekle Celeb halkının tamamını da utandırıp başlarını eğmiş oldun! (214_9) Bu durumda yapılması gereken nedir? Ben size ne yapayım? (214_9-10) Sizi öldürecek olsam Allah'dan korkarım, sizi öldürmeyecek olursam

canımdan korkarım. (214_10) Şimdi ne yapayım ben?" (214_10-11) Seyyad Han komutanın akıllı, Allah'dan korkan biri olup sanki ölmüş gibi bir durumda olduğunu görünce rahatlamış ve [şöyle] düşünmüş: (214_11-12) "Ben buna yaltaklanıp rüşvet olarak biraz para teklif etmezsem bize hiç iyi şeyler yapmaz. (214_12-13) Hal böyleyse ben en iyisi biraz bir şeylerden vaz geçeyim. (214_13) Ne kadar olursa olsun lokma lokmadır. (214_13-14) Malımdan, eşyalarımdan vazgeçersem canımı kurtarırım." (214_14-15) İşte bu şekilde düşünen [Seyyad Han] umutlanarak komutana yüzünü çevirip bu sözleri demiş. (214_15) Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş. [Gazel] budur:

(214_16) Komutan, atını bırak, sana bir söz söyleyeceğim! Bu dünyada herkeze ölüm var.

(215_1) Biraz nasiyat edeyim, çünkü senin gibi söz dinleyen bir kulum var.

(215_2) İyiler [yaptıkları] iyi işlerden ad kazanır, kötülerese zulüm, kötülük ve eyvahlar kalır.

(215_3) Bugün bir hayır işlemen sana bir ad kazandırır, benim de sizi övecek bir dilim olur.

(215_4) Döşeği kim hazırlarsa üzerine kendisi oturur. Doğru yük ise eve ulaşır.

(215_5) Kim ne ekerse onu biçer. Bu sözler için kanıtlarım var, dilim var.

(215_6) [Ayrıca] iki aşık sana ne kadar minnet etse azdır. Allah da bunu farz ve sünnetten kabul ediyor.

(215_7) Nasıl bir hilāta ihtiyacın varsa iste! Giymen için yeşilim var, kırmızım var.

(215_8) Ayrılık acısıyla yüreğimi dağlama, çünkü bana uzak olan benim yakınım olmuş!

(215_9) Gerdanımda gül biçiminde mücevherim var. Taktığım yararlı [müceferlerden] hangisini istersen al! Sana hediyem olsun.

(215_10) Malımdan ne istersen sana veririm, [yeter ki] ar namusumu lekeleme.

(215_11) Beni ve sevgilimi bırak gidelim, çünkü yüreğimde gitmeyi arzuladığm bir yolum var!

(215_12) Seyyad Han der: “Komutan, gel yolundan şaşma! Hem zaten bu dünya Huccāc ile Şimr’e de kalmamıştır!”

(215_13) Yoldaşlarını bu emre razı edecek olursan paylaşmaları için yeterli altınım ve param var.

(215_14) Seyyad Han bu sözleri dedikten sonra komutan dönüp [şöyle] demiş: (215_14 – 216_1) “ Ey akıllı, mert ve koç yiğitler, Seyyad Han’ın sözlerini bir bir işittiniz. (216_1) Bu söze yanıtınız nedir?” “Karar senindir!” diye yanıtlamışlar. Komutan konuşmaya devam etmiş: (216_2-3) “Ey yiğitler, arzusu olan bu iki temiz aşığı götürüp öldürürsek Allah ve Peygamber kıyamet gününde bizden hesap sorar; elalem de bize lanet eder. (216_4-5) Yemin eder ve beni inandırırsanız; ayrıca bu sözü hiçbir yerde söylemezseniz ben de verilen altının hepsini size paylaştırım, sonra da döneriz. (216_5-6) Aksi taktirde siz emri yerine getirir, bunları öldürüseniz kıyamette kanları sizin boynunuzda olur. (216_6-7) Yiğitler bu sözleri işittiklerinde hepsi bir araya toplanıp bu sırrı kimseye söylemeyeceklerine dair hep birlikte yemin etmişler. (216_8-9) Böylece Seyyad Han [onlara] itimat edip komutana bir kat elbise, bir avuç dolusu altın, yeterince [mücevher] vermiş; atın sırtına atılan bir hurç dolusu altın sikkeyi de kullara. (216_9-10) Bunlar da mutlu olup hayır dua edip geri dönmüşler. (216_10-11) Onlar da Allah’a şükür edip Azerbaycan’a doğru [at] sürmüşler.

(216_11) Güzel bir günde Erivan dağlarına ulaşmışlar. (216_11-14) Dağ havasında, yaş çimenler, güzel pınarlar, soğuk sular, güzel kokular, rengarenk çiçekler, kemerlere konmuş ve ötmekte olan karakaş keklikler ve yine katmanlı kayaçlara konmuş ve her yana uçuşan siyah kargalar varmış. (216_14) Hemrah Seyyad Han’a seslenmiş: (216_14-15) Bizim dağlara iyice bak! (216_15 -217_1) Bak bakalım, sizin dağlarınız mı, yoksa bizim dağlarımız mı güzel!” (217_1-2) Bunları derken bir taraftan da dütarını çalıyor, başını sallayarak kıvançla şu beyitleri okuyormuş. (217_2) Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(217_3) Seyyad Han, bizim dağları seyret! Bak gör, [burası] pek bir sefalıdır!

(217_4) Yalçın kayalar, siyah kargalarla bahar aylarında pek güzel havası olur.

(217_5) İlkbaharda güzeller buraya gelir, keklik gibi yüksek yamaçlarda gezerler.

(217_6) Erkekler kızlara destanlar söylerler; [onların sözleri] altındır.

(217_7) Pınarların soğuk suları akar ve ay yüzlü [kızlar pınarların] başına toplanırlar.

(217_8) Kızların ve erkeklerin pek çok ululukları vardır ve sohbetlerini şiir söyleyerek sürdürürler.

(217_9) Bahar aylarında hekimler gelip gezer; şifalı otları bilir ve onları toplarlar.

(217_10) Bütün hastalıklara karşı bütün şifaları burada bulurlar. Onun her derde devası var.

(217_11) Hemrah der: “Bu dağda gezmek ve ‘Selbinaz’ diyerek onu aramak gerek.”

(217_12) Ya Rabb, vefalı bir sevgili olduğu için ayrılık [acısından] ya öldü ya da yandı.

(217_13) Hemrah bu sözleri der demez Seyyad hanın hali değişmiş: (217_13-14) “Bu senin bahs ettiğin, aradığın Selbinaz da kimdir? (217_14) Kimin yaridir? Hemrah yanıtlamış: (217_14 – 218_1) “O bizim komşumuzun kızıdır ve ona bir çocuk aşıktır. (218_1) [Sana] geldiğim sıralarda bir gece onlara misafir oldum. Şimdi aklıma geldi.” (218_2) Seyyad Han Hemrah’dan bunu duyunca içi rahatlamış ve yollarına devam etmişler. (218_2-3) Sora sora ilerleyip bahar aylarında çadır kuran ve koyun doğurtan bir gruba ulaşmışlar. (218_3-4) O anda Hemrah’ın yüreği coşup birkaç kelimelik beyit okumuş. (218_4) Şimdi görelim beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Hemrah’ın gazeli budur:

(218_5) Hakkın dergâhına şükürler olsun, gördüğüm yerlere geldim.

(218_5-6) Yarimle sevk ve sefa sürdüğüm yerlere geldim.

(218_6) Beyin en sevdiği oğluydum, oldum kervanbaşı. Yurdumuza kervan yerleşti.

(218_7) Yarimle çadır kurduğum yerlere geldim.

(218_7-8) Beyin en çok sevilen oğluydum, elinde hiçbir şey olmayan bir deli oldum.

(218_8) Yarimle kırmızı gül topladığım yerlere geldim.

(218_9) Yarimle beyaz odaya [girerdik]; bülbüler ise bahçeye konardı.

(218_9-10) Ünü dağlara yayılan ve [benim] gezdiğim yerlere geldim.

(218_10) Adıma Hemrah derler; Tanrı feryadıma yetişsin.

(218_11) Yarimle muradıma eriştiğim yerlere geldim.

(218_11-12) Seyyad Han bu sözleri duyunca "Ey Hemrah, [anladım] buraları sizin çadır kurduğunuz yerlerdir; peki yarin kimdir?" diye sormuş. (218_12) Hemra "Sevgilim sensin!" diye yanıtlamış. (218_12-13) Bunun üzerine biraz daha yol gidip [Hemrah'ın] Selbinaz'la yatıp güldükleri yere varmışlar. (218_13-14) Burada [Selbinaz'ın] gerdanlığı kopmuşmuş. [Tanelerini] birbir arayıp yeniden dizmiş, Selbinaz'ın boynuna takıp yatmışmışlar. (218_14-15) Bu yere vardıklarında Hemrah [bunları] anımsayınca hasretten gözlerinden kendiliğinden yaşlar dökülmüş. (218_15) Seyyad Han Hemrah'ın ağladığını görünce sormuş: (219_1) "Hemrah, ne oldu da ağlıyorsun?" Hemrah Seyyad Han'ın sorusunu [şöyle] yanıtlamış. Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş. Gazel:

(219_2) Göç [kervanının] önünde sevgilimle burada yaptıklarımızı anımsadım, ondan ağlıyorum.

(219_3) Elim yetiştikçe sevgilinin göğsünü yakalayıp tuttuğumu anımsadım, ondan ağlıyorum.

(219_4) Bahçesinin meyvelerini toplar, sağ elinden kadehi alır içerdim.

(219_5) Gonca dudaklarından, al yanaklarından öptüğümü anımsadım, ondan ağlıyorum.

(219_6) O istenilen, ben onu isteyendim. Bedenden can çıktı ve ceset boş kaldı.

(219_7) Kollarımı boynuna dolayıp yatığımı anımsadım, ondan ağlıyorum.

(219_8) Gönlüm sevgiliden kopunca üzüldü, kopunca yeni baştan düzeldi.

(219_9) Ben oynarken sevgili geldi ve üzüldü; onu bulmuş olduğumu anımsadım, onadan alıyorum.

(219_10) Her sabah sevgilim koluma girmiş, dağı kemeri seyrederek gezerdim.

(219_11) Siyah saçlarına mis ve anber septiğimi anımsayıp ağlıyorum.

(219_12) Ağzını öpüp gül yüzünü dişlerdim, sonra da gelin edip gerdek odasında taşladım.

(219_13) Seven sevgilimi nice yıllar hoş tutup sonra da gittiğimi anımsadım, ondan ağlıyorum.

(219_14 - 220_1) Hemrah der: "Seyyad Han'ın çok hasretini çektim, bu yüzden kaçtım ve Selbinaz'ımı halk içinde küçük düşürüp ağlattım. [Bunları] anımsadığım için ağlıyorum.

(220_2) Hemrah bu sözleri diyince Seyyad Han kendi ülkesi olan Kızıl Elma yurduna [doğru] dönmüş. (220_3) Hemrah da söylediklerine pişman olmuş. (220_3-4) Atının dizginine sarılıp Seyyad Han'ı geri çevirmeye çalışıp şu beyitleri okumuş. (220_4) Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuştur. Gazel:

(220_5) Konuşurken bize kaş çatma! Nereye gidiyorsun? Kız, hemen geri dön!

(220_6) Saçının ucunu tutup başına dolanayım! Kız gel, nazlanma, hemen geri dön!

(220_7) Seni sever, evden yolumdan uzaklaşırım. [Yeter ki] sen yeşilbaşlı suna gibi ürküp kaçma çiçekten.

(220_8) Kırmızı lale, menekşe ve gülden dererim çiçek demetini. Kız, hemen geri dön!

(220_9) Bizim ülkemize gelmişsin, çünkü bana yar diyip yolculuğa çıkmışsın.

(220_10) Yanlış bir söz ettiğim için dargın olma! Gel barışıp oynaşalım! Kız, hemen geri dön!

(220_11) Ey sevdiğim, bu kadar kızgın olma! Yoksa kalbin taşa mı döndü?

(220_12) Sevdiğim, hiç kimse sana benzemez! Sürahi [gibi güzel biçimli] gerdanı olan sunam, hemen geri dön!

(220_13) Dünyada her şey sana kurban olsun! Gel, ağlayıp inleme!

(220_14) Hemrah'ın gül yüzlü sevgilisi sensin. Ayağını gözüme basıp hemen geri dön!

(220_15) Hemrah işte bu sözlerden çok demiş, ama Seyyad Han hiç dinlemeyip gitmiş. (220_15 – 221_1) Hemrah bunu görünce dört bir yanına bakıp rengarenk çiçeklerin açmış olduğunu görmüş. (221_1-2) Atından inerek biraz çiçek toplayıp bir demet yapıp [onu] Seyyad Han'a sunmuş. (221_2-3) "Ey Seyyad Han, merhamet edip [etrafına bir] bakın! (221_3) Bizim dağlarda ne güzeller çiçekler var!" demiş. (221_3-4) Seyyad Han elinin tersiyle vurup [demeti] bir yana düş[ür]müş. (221_4-5) Hemrah'ın ise keyfi kaçmış ve bir saat sonra yine peşinden gidip çok düşünmüş. (221_5) Dütarını eline alıp bu sözleri nazım halinde söylemiş. Gör[ün] beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(221_6) Sohbet ettiğim sevgilim, sağ elimden sol elime [sürekli sarıp sarmaladığım] vefalı yarim!

(221_7) Seven yarin kurbanıyım, gülüyüm. Ölünce [bile] elimi eteğinden çekmem.

(221_8) Benim sevgilim beline kuşak bağlamış; kurban olayım halkına, ülkesine.

(221_9) Süsen, sümbül ve güller verdim eline. Benden çiçekleri alıncaya kadar canım gitti.

(221_10) Can ne zaman şifa bulacak? Benim sevgilim Hristiyandır.

(221_11) Herkesin kendine göre iyi gördüğü ahı, arzusu var; o Müslüman oluncaya kadar ben kafir olayım.

(221_12) Aslı bey olanın özünde yine bey olur; tuttuğu iş ise özgelerinkinden yeğ olur.

(221_13) Bize kızıp gözünden düşeceğimize kılıçla boynumuzu vurması yeğdir.

(221_14) Hemrah der: "Gam yükümü bağlar, bir lale misali ciğerciğimi dağlarım.

(221_15) Sevgilim giderse başıma vurup ağlarım; [bu durumda] dünyada kalmaktansa ölmeyi yeğlerim.

(221_16) Bu sözleri dedikten sonra Seyyad Han artık onun peşinden gidiyormuş. (221_16 - 222_1) Hasan Ali denen bir şahsın o yerde kendine ait bir bölgesi varmış. (222_1) Bu bölgede çadır kurmuşlar. (222_1-2) Onun yerine yakın oldukları için o bölge halkı onları karşılamaya gelmişler. (222_2-3) Seyyad Han'ı görünce hepsi

hayran olup perişan olmuş, gelip çadır kurmaları için bir yer belirlemişler. (222_3-4) Sonra da yemek hazırlayıp getirmişler. (222_4-5) Yemek yendikten sonra da rahatlayıp Hemrah'ın dütarı olduğunu görmüşler. (222_5) "Ey genç, anlaşılan sen saz çalmayı biliyorsun." diyince o da karşılık vermiş: (222_6) "Evet!". "Bu nazlı güzel senin neyin oluyor?" diye sorunca da "Benim sevdiğimdir!" diye yanıtlamış. (222_6-7) Sormuşlar: "Peki niye böyle kızgın?" (222_7-8) Hemrah da "Bir hata yapmışız. Bu yüzden kızıp keyfi kaçtı. Ne yapsam da gönlünü alamıyorum." demiş. (222_8-9) Demişler: "Allah izin verirse sizi barıştırıp aranızı düzeltiriz. (222_9-10) Ama [önce] bu gençler sevindirmeli ve bize bir saat boyunca saz çalıp sohbetler etmelisin." (222_10-11) Hemrah bunu duyunca sevinmiş ve dütarını dizinin üzerine koyup yüzünü Seyyad Han'a çevirerek şu gazeli söylemiş. (222_11) Fakat Seyyad Han başını aşağıya eğmiş [ona] hiç bakmayıp ağlıyormuş (222_12) Şimdi görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Hemrah'ın gazeli budur:

(222_13) Başının üzerine döndüğüm gül yüzlü sevgilim, giydiğin bundan böyle kırmızı olsun!

(222_14) İnce belli selvi boylu, yasemin çiçeği kadar güzel sevgilim, beyaz yüzünde çifter çifter benler olsun!

(222_15) Kızıp başını aşağıya eğme; ceylan gözlerinden yaş dökme!

(222_16) Ah çekip ağlayarak incitme yoldaşını ve biraz konuş ki dudaklarında bal olsun!

(222_17) Bir süre senden ayrı kalmışım ve üzüntü tohumunu bedenime ekmişim.

(223_1) Şimdi gönlümü ve gözümü senden yana çevirdim. Bir dön de bak, keyfim yerine gelsin!

(223_2) Yeşil ve kırmızı giyip gezdim; öpüp dudaklarından bal emdim.

(223_3) Durumunun böyle olacağını bilmiyordum ve yanlış sözler dedim. Dilsiz kalayım!

(223_4) Hemrah der: "Sözüme kulak as ve bundan böyle yüreğime acı verme!"

(223_5) Ecel geldi. Dönüp de bir bak yüzüme! Canım aylar yıllar boyunca sana kurban olsun!

(223_6-7) Hemrah bu sözleri dedikten sonra Seyyad Han yüzünden peçesini, başından kara çarşafını çekmiş, ağzını açıp yüzünü yeni yetme gençlere çevirerek [onlarla] sohbet etmeye başlamış. (223_7-8) Hemrah bunu görünce yüreğine ateş düşmüş. (223_8) Keyfi kaçmış ve dütarını yere koymuş. Bölge insanlar ise yerlerinden kalkıp ona yalvarmışlar: (223_8-9) "Ey genç, bizim için bir saat bile ganimet sayılır. (223_9) Bu nedenle öğle yemeğine kadar [bize] saz çal!" (223_9-10) Hemrah da yine dütarını eline alıp gözlerini Seyyad Han'ın beyaz göğüslerine çevirmiş. (223_10-11) [Onun] fıstık gibi ağzına, billur gibi gamzesine, al yanaklarına bakınca hali değişmiş. (223_11) Bunun üzerine şu gazeli okumuş. Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Gazel:

(223_12) Gül yüzlü dilberim, üzüntümden dolayı gam ve keder içersinde kaldığımı sana söyleyeyim.

(223_13) Bu garip gönlüme arkadaş olmadın, bu yüzden yakalarım nemden çürüdü.

(223_14) Beyaz göğsünün inci gibi karını görünce sanki Cebrail'in kanadını görmüş gibi oldum.

(223_15) Ağzını ve gamzeni görünce onları dikenler içinde güle benzettim.

(224_1) Seni bütün kızlardan daha akıllı bulup dudaklarının şerbetinden kanarak içiyordum.

(224_2) [Oysa] şimdi ateşe tutuşup yanıyorum, çünkü seni namahrem arasında gördüm.

(224_3) Hemrah der: "Senden bir dileğim var; bundan da fazla canımı alma!"

(224_4) Yüreğimi bilmeyip bana bakanlar doymasın; rezil rüsva olmak bu dünya içindir.

(224_5-6) Hemrah bu sözleri söyleyince Hasan Ali bölgesinin kadınları Seyyad Han'ın yanına gelip ona [Hemrah'ın durumunu] bildirerek nasihatte bulunmuşlar. (224_6-7) Seyyad Han'ın gönlünü alıp Hemrah'la barıştırıp mutlu olmuşlar. (224_7) Sonra da yemek getirmişler. Halkın tümü dağılmış ve Hemrah'la Seyyad Han yemek yemişler. (224_8) [Ardından da] oba halkından vedalaşıp yola düşmüşler.

(224_8-9) Hemrah'ın Kızıl Elma'ya giderken harap gördüğü değirmene gelmiş. (224_9-10) Bu defa değirmenin yerinde dört bahçe, içinde de birkaç tane şanlı, şöhretli odalar ve köşk varmış. (224_10-11) Bunlar [bahçenin] sınırında inip atlarını bağlamışlar. (224_11) Hemrah Seyyad Han'a "Benim gidip bahçede kimlerin olduğunu öğreninceye kadar sen burada dur!" demiş. (224_11-12) Böylece Hemrah dört bahçenin kapısına gelip orada bir kızın olduğunu görmüş. (224_12) Bu bahçenin kime ait olduğunu bu kızdan öğrenmiş. (224_13) "Bu bahçe Selbinaz'ın bahçesidir." (224_13) [Hemrah] sormuş: "Hangi Selbinaz'ın?" [Kız] yanıtlamış: "Koca Ahmet'in gelini; Hemrah'ın nişanlısı." (224_13-14) [Hemrah] "Eskiden bu bahçe yoktu." diye devam etmiş. (224_14) Kız karşılık vermiş: "Değirmeni satıp bu bahçeyi yaptı. Dedi: Hemrah'la Seyyad Han bahçede yaşıyorlar. (224_15-16) Ben de bu bahçeyi yapayım ve onun gibi kırk zarif kızı toplayayım ki Hemrah'la Seyyad Han geldiklerinde ayıp olmasın. Hemrah da onun karşısında başını eğip küçük düşmesin." (224_16) Hemrah "Selbinaz nerde?" diye sormuş. (224_16-17) [Kız] yanıtlamış: "Şu anda bahçede." (225_1-2) Hemrah: "Ey kız, Selbinaz'ın sevgilisinin yanından geliyorum ve ona haberler getirdim. [Ona haberi] ilettikten sonra da izin alır giderim." (225_2) Kız bunu duyunca Selbinaz'ın yanına gelip demiş: (225_2-3) "Hanımağacığım, bir adam gelip Hemrah'ın yanından geldiğini ve iletmesi gereken bir haberi olduğunu söyledi." (225_2-3) Selbinaz "Git, çağır gelsin ve sözü neyse desin!" diye karşılık vermiş. (225_4) Kız [Hemrah'ın yanına] gelip demiş: "Hanımağa seni yanına çağırıp 'gelip her ne heberi varsa söylesin' dedi." (225_5-6) Hemrah da "Ben bu çölde sığırımı kaybettim, onu arıyorum. Hanımağa beni lafa tutar, ben de sığırımı bulamam diye korkuyorum." diye karşılık vermiş. (225_5-6) Kız gidip bunu Selbinaz'a söylemiş. (225_6) Selbinaz da "Söyleyin gelsin! Eğer sığırı bulunmazsa [yeni] bir sığır alması için para veririm." demiş. (225_7) Böylece Hemrah Selbinaz'ın yanına gelmiş. Seyyad Han "Ey yiğit, sen Hemrah'ın yanından mı geliyorsun?" diye sormuş. (225_7-8) [Hemrah] "Evet!" demiş. (225_8) Selbinaz "Sen Hemrah'ı nerde gördün?" diye dormuş. (225_8-9) "Kızıl Elma şehrinde, Seyyad Han'ın bahçesinde gördüm. Gerek şehirde, gerek kervansarayda ya da lacivet köşkte gece gündüz bir yerdeydik." (225_10) Bunun üzerine Selbinaz [şöyle] demiş: "Hemrah güzel dütar çalar, güzel sözler derdi. Sen nasılsın?" (225_10-11) "Ben de çalmayı bilirim." diye yanıtlamış [Hemrah]. (225_11) Selbinaz devam etmiş: (225_11-12) "Biz sana yemek hazırlayıp getirinceye kadar bize bir saat gösteri sun! (225_12) Sonra da bir şeyler yer, Allah'ın izniyle gidersin!" (225_13-14) İşte Hemarh Selbinaz'dan böyle işitince

dütarını koluna almış ve karalar giymiş Selbinaz'a bakıp onu baştan ayağa süzerek bu sözleri demiş. (225_14) Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(225_15) Sana bu tatlı canım kurban olsun; neden karalar bağladın?

(225_15-16) Sırdaşım, dinim imanımsın. Neden karalar bağladın?

(225_16) Beyaz yüzüne dağınık bir şekilde saçın düşmüş; [oysa] bahçenin goncası açıldı.

(225_17) Neden karalar bağladın? Oysa gerdek gecesi aziz bir kişi gelmişti.

(225_17 - 226_1) Boynunla selvi birbirine dolanır, saçın ise ak yüzüne dolaşır.

(226_1) Sana kırmızı yakışır. [Sen] neden karalar bağladın?

(226_2) Beyler yürüdükçe dağlarda karlar eridi.

(226_2-3) [Sense] hala sevdiğini sayıklıyorsun. Neden karalar bağladın?

(226_3) Dolaşıp dünyayı gezdim, ama senin gibi bir genç kızı görmedim.

(226_4) Hemrah'ımın tatlı canı, neden karalar bağladın?

(226_4-5) Hemrah bu sözleri diyince Selbinaz'in ciğerini yakıp acısını tazelemiş. (226_5-6) Selbinaz istem dışı olarak gözlerinden kanlı yaş dökerek ve hasret çekerek bu gazeli okumuş. Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş:

(226_7) Benim aziz sevgilim nice yıldır gitmiştir. O gelmeden karalardan hiç çıkmam.

(226_8) Amcamın oğlu, [benim] vefalım gitmiştir. O gelmeden karalardan hiç çıkmam.

(226_9-10) Yedi yıldır onun hicranını çekmişim; üzüntü tohumunu bedenime ekmişim ve 'Hemrah' diyerek gözümü yola dikmişim. O gelmeden karalardan hiç çıkmam.

(226_11) O mecnun gibi toplumundan ayrılmış, gece gündüz ahlanıp derdinden yanar.

(226_12) Leyla’dan kötü görmüyorum kendimi. O gelmeden karalardan hiç çıkmam.

(226_13): Ey yabancıya benzeyen [sen], onun kadrini biliyorum. Neden Şah Senem kadar olmayayım ki?

(226_14) Nice yıllar sözleşmemize sadık kalmışım. O gelmeden karalardan hiç çıkmam.

(226_15-16) Selbinaz der: “Sağ olduğum sürece yanarım; hasretinden sararıp yanmışım [solarım]. [Ama] biraz görüp dudağından emsem kanarım. O gelmeden karalardan hiç çıkmam.

(226_17 – 227_1) Hemrah Selbinaz’ın bu kadar vefalı olduğunu görünce sevinip “Acaba ne kadar sabredip kendimi Selbinaz’a bildirmesem?” diye düşünmüş. (227_1) Bu sırada da yüzünü Selbinaz’a çevirip dütarını dizine almış. (227_1-2) Yüreği fazlasıyla rahatlayarak [Hemrah] bu gazeli okumuş. (227_2) Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş:

(227_3) Süsen görüntülü suna Selbinaz’ım, düşüncelerin gönlümü fethetti.

(227_4) Selbinaz, nazının oku gelip bağrımı delip geçti ve [gönlümü] etkiledi.

(227_5-6) Perihan, gel yanıma ve merhem ol! Selbinaz, vallaha, billaha, seni gördüğümden beri sanki sen cennetteki hurisin, ben de imana dine gelmişim.

(227_7) Meclisinde kırmızı şaraplar içilir; aşık olan da [senin için] canında bedeninden geçer.

(227_8) Selbinaz, saçına tarak değdiğinde beyaz yüzünden mis ve anber kokuları saçılır.

(227_9) Kapıya Rum ve kayser gelmiş; siyah saçının yeli her yandan eser.

(227_10-11) Selvi boylu, Kevser dudaklı, sürahi gerdanlı suna Selbinaz, aşıksan sevgilin nerde? Celladsan kurbanını bil!

(227_12) Selbinaz, Hemrah sana İran’ı, Turan’ı ve bu tatlı canı kurban etsin.

(227_13-14) İşte Hemrah bu sözleri söyleyince Selbinaz [onun] Hemrah olduğunu anlamış ve birden birbirlerinin boyunlarına sarılıp ağlamışlar. (227_14) Selbinaz yeniden mutlu olup Hemrah'dan haber almak için sormuş. Görün ne arz olunmuş:

(227_15) Amcamın oğlu Hemrah'ım, hoş geldin. Seyyad Han'ı alıp almadığını söyle!

(227_16) Duydum ki onun yüreğine merhem olmuşsun. Kollarını onun boynuna doladın mı, dolamadın mı?

(227_17) Beni atıp onun yurduna gittin ve aşık bülbül gibi onun gülüne kondun.

(227_18) Saki gibi sağında solunda dolanarak meclisinde her zaman bulundun mu, bulunmadın mı?

(228_1-2) Düşümde Seyyad Han'ın sana yüz çevirdiğini ve kızarak seni bahçesinden kovduğunu, sonra da seni yeniden meclisine oturttuğunu gördüm. Oynamak için döndünüp dönmediğini söyle!

(228_3) Yine düşümde bana gösterildi. "Hemrah'a bak!" dediler.

(228_4) Bu defa da Seyyad [seni] zindana atmış. Zindanda kalıp kalmadığını söyle!

(228_5) Selbinaz der: "Beni derde saldın; kendin ise bir garip gibi gurbete düştün."

(228_6) Hafif [güçsüz] bedenine ağır minnetler taşıtıyorsun. Kadrimi bilip bilmediğini söyle!

(228_7) Selbinaz haber almak için sorduğunda Hemrah da yanıtını vermiş. Görün ne arz olunmuş:

(228_8) Amcamın kızı, sana en baştan anlatayım. Dört bahçeye gitip Seyyad Han'ı gördüm.

(228_9) Gidip yaptığım işleri sana açıklayayım. Seyyad Han'ın kırmızı elmalarını topladım.

(228_10-11) [Gönlüme] merhem olan bahçesine, lacivert köşküne, beyaz odasına bu şekilde gidince saki olup sağında solunda dolanarak Seyyad Han'ın dolu kadehinden içtim.

(228_12) Yanında oturup ona saz çaldım. Ona minnet edip nazını çektim.

(228_13) Her zaman mest olarak Seyyad Han için saz çaldım ve dudaklarından balını emdim.

(228_14-15) Rakkas gibi oyununa (dansına) katılıyor, bazen de inciydim sürekli boynuna. Seyyad Han'la sohbet edip [onun] için saz çaldım.

(228_16) Hemrah der: "Elinden tutar, onu konuşturup diliden öperdim.

(228_17) Kolumu uzatıp [onu] ince belinden kuçaklardım. Zevk ile sefasını sürdüm Seyyad Han'ın.

(228_18) Hemrah bu sözleri dedikten sonra Selbinaz [şöyle] demiş: (228_18 - 229_1) "Hemrah, sonunda [onu] alıp almadığını, getirip getimediğini söyle!" (229_1) Hemrah "Getirmedim!" diyip ardından da "Getirdim!" demiş. (229_1-2) Yüreğinden de 'Selbinaz getirmiş olmamı mı, yoksa getirmemiş olmamı mı beyinir?' diye geçirmiş. (229_2) Hemrah dütarını eline alıp bu sözleri demiş. Görün ne arz olunmuş:

(229_3) Amcamın kızı, sana doğruyu söyleyeyim. Getiremedim; sevgili orada kaldı.

(229_4) Bir bahçe içersinde o nardı ben elma. Elma buraya geldi, nar orada kaldı.

(229_5) Şah-ı Merdan bana yardım etti ve gidip onun ülkesinin her yanını gezdim.

(229_6) O benim için candı, bense onun için bedendim. Beden buraya geldi, can orada kaldı.

(229_7) Her sabah sevgiliyle gül bahçesine giderdim. O bana naz ederdi, bense ona kızardım.

(229_8) O benim için kandı, ben onun için cevher. Cevher buraya geldi, kansa orada kaldı.

(229_9-10) Birlikte bir taraftaydık, o benim için şan, ben onun için şereftim; zarif kızlar ise [karşımızda] sıra sıra duruyordular. Şeref buraya geldi; şan orada kaldı.

(229_11-12) Hemrah der: "Adım elde tutuldu. Kadir Allah isteyip muradımı verdi. O benim hanımdı, bense onun kulu. Kul buraya geldi, hansa orada kaldı.

(229_13-14) Hemrah bu sözleri söyledikten sonra Selbinaz "Hemrah, sen beni buralarda karalar içinde bırakıp gittiğinde Seyyad Han'ı getirmek istediğini, düşünün rahmani olduğunu ve efendin Ali'nin buyurduğunu söylemiştin. Yoksa sen Seyyad Han'ı alıp getirdin mi?" diye sormuş. (229_15) Hemrah da "Selbinaz, Seyyad Han'ı getirdim." diye yanıtlamış. "Hani?" diye sormuş [Selbinaz]. Hemrah "Bahçe kapısında, atların yanında." demiş. (229_15-16) Hemrah böyle söyleyince Selbinaz'ın rengi sararmış. (229_16-17) Sonra [ama] mutlu olmuş ve kara elbiseleri çıkarıp rengarenk elbisel giyerek takılar takıp süslenmiş ve odasını canlandırmış.

(229_17-18) Öte yandan Hemrah dönüp Seyyad Han'ın yanına gelerek "Bu bahçe Selbinaz'ın bahçesi." demiş. (229_18) Seyyad Han "Selbinaz kim?" diye sormuş. Hemrah "Ne zamana kadar yalan söyleyebilirim ki!" diye düşünerek anlatmış: (229_18-19) "Selbinaz amcamın kızıdır, ayrıca da benim nişanlımdır." (229_19) [Sonra da] baştan sona çektiklerini bir bir anlatmış. Seyyad Han buna karşılık şöyle demiş: (229_19 - 230_1) "Ey Hemrah, başıma nasıl bir iş açtın? (230_1) Yakınlarımdan ve akrabalarımdan beni ayırıp beni düşmanıma güldürdün." Sonra da bu gazeli oklumuş. Görün ne arz olunmuş:

(230_2) Hemrah, nice yıllar bana yakınlaştın, bu yüzden ne yapsan bana hoş gelir.

(230_3) Sonunda beni alıp kaçtın. Bu kaçman bana uygundur. Bil [bunu]!

(230_4) Beni halkımdan ayırıp gurbette düşürmekle rahat ve huzurlu gönlümü nasıl da minnete saldın.

(230_5) Dinimden çıkıp onu götüledim, bu yüzden şu bahçeye gitmem benim için daha iyi.

(230_6) Aşıma kattığın nasıl bir zehirdir ve başıma vurduğun nasıl bir taştır?

(230_7) Ben şaştım bu işime; geri dönmek hata, gitmekse zor gelir.

(230_8) [Hak] iddia edenin yanına nasıl gider ve beyaz odasına girerek ona minnet etmek zorunda kalırım?

(230_9) Çevresinde, sağında solunda kızlar varken onu övmek ve yüceltmek benim için daha iyi.

(230_10) Seyyad Han der: “Kıymetim ve nazlarım, itişamlı meclislerim, çalınan sazlarım eskilerde kaldı.”

(230_11) Zarif kızlarım aklıma geldiğinde buradaki eğlenceler beni üzer ve ben ağlarım.

(230_12) Seyyad Han bu sözleri söyledikten sonra devam etmiş: (230_12-13) “Hemrah, senin yanında olmakla değerimi o kadar düşürmüşüm ki bizi karşılamaya kimse gelmedi. (230_13-14) Anlaşılan senin de seni karşılayacak yakınların, akrabaların, kabilen yok. (230_14) Hemrah bu sözleri Seyyad Han’dan duyunca yürekten etkilenmiş ve Seyyad Han’ı bırakıp Selbinaz’ın yanına gitmiş. (230_14-15) Sonra da akrabalarını bir araya toplayıp [şöyle] demiş: (230_15) “Ey amcamın kızı, benim hatrım için Seyyad Han’ı karşılayıp, onu onurlu bir şekilde bahçeye getirin!” (230_16) Selbinaz ise kahrından ve yüreğinin derdinden bu gazeli okumuş. Gör[ün] beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Gazel dudur:

(230_17) Hemrah, onu karşılamaya kiç gitmesene! Bırak, yurdundan nasıl gelirse gelsin!

(230_18) Zayıf olup canını hiç sıkmasana! [Bırak], senin adını sayıklayarak nasıl gelirse gelsin!

(230_19) Yaptıkları baştan sona olgun olmayan davranışlardır. Bu nedenle böylelerini karşılamaya gitmek haramdır.

(230_20) Onun halkının, akrabalarının kötü adı var, bu yüzden bırak, yüzsüzce nasıl gelirse gelsin!

(231_1) Yüzünü gördüğümde üzüntüleri, sıkıntıları içime yutacakken nasıl sevgiyle [karşılamaya] giderim?

(231_2) Nasıl onu hoş bir şekilde [karşılayıp] ona saygı göstereyim? [Bırak,] onursuzca nasıl gelmişse gelsin!

(231_3) Selbinaz der: “Sultanına, hanına bir faydam olmaz benim, bu yüzden yanına hiçbir zaman gitmem!

(231_4) [Benim] tatlı canıma ateş değmiş, bu yüzden çingene gibi nasıl gelmişse gelsin!

(231_5) Selbinaz bu sözleri dedikten sonra Hemrah karşılık vermiş: (231_5-7) “Amcamın kızı, ben kiminle oturup kalkıyorsam sen benim hatrıma onu karşılamaya gitmeli onurlu bir şekilde saygıyla yüzünden, gözünden öpmeli, yanına gidip onu getirmelisin. (231_7) Azerbaycan ahalisi de sana aferin desin! (231_7-9) Ama şayet ısrar edip gitmezsen Seyyad Han kendi ülkesine döner, ben de çaresiz bir şekilde onunla gitmek, Kızıl Elma ülkesini kendime ülke bilip orada kalmak zorunda kalırım.” (231_9-10) Seyyad Han da Hemrah’dan bu sözleri duyunca “Gitmezsem Hemrah elimden gider” [diyerek] kabul edip gitmek zorunda kalmış. (231_10) Sonra da bu gazeli okumuş. Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş:

(231_11) Yüreğime yanan ateşleri düşürmüşsün; gidersem sen istediğin için giderim.

(231_12) Gidersem Seyyad Han iyi ve mutlu olur; gidersem bunu bildiğim için giderim.

(231_13) Aslı yüce olan hiçbir zaman aşağı bir durumda olmaz; [yediği] lokması temiz olan hiçbir zaman sarhoş olmaz.

(231_14) Kumalar hiçbir zaman uykusuyla dost olmaz; gidersem bütün usulleri bildiğim için giderim.

(231_15-16) Değil mi ki Azerbaycan’dan kalkıp gelmekle halkının ve akrabalarının adını kirletti, dilini tutmaz utanmazın birisidir o. Gidersem, bunu bildiğim için giderim.

(231_17-18) Ben [aslında] onu [hiç] görmemyi isterdim. Selbinaz der: “Hemrah, aklın karışmasın, Seyyad Han da haddini aşmasın! Gidersem senin hatrın için giderim.”

(231_19) Bu sözlerden sonra Selbinaz kalkıp zarif kızları yanına almış. (231_19-20) Hemrah da akrabalıyla birlikte onların önlerni düşmüşler. (231_20) [Bu şekilde] bahçeden çıkıp saz çalarak, türkü söyleyerek Seyyad Han’nın yanına gelmişler. (231_20 - 232_1) Seyyad Han ise yerinden kalkıp onlara doğru yürümüş. (232_1) [Sonra da] birbirilerinin boyunlarına sarılarak hal hatır sorup konuşmuşlar. (232_1-2) Hemrah atları çekerken [hepbirlikte] onurlu ve şerefli bir şekilde bahçeye gelmişler.

(232_2) Selbinaz akşam yemeğine kadar Seyyad Han'a hizmet ettikten sonra yatmaya hazırlanmış. (232_3) Hemrah [o sırada] hangisiyle yatması gerktiği konusunda düşünceye dalmış. Bir Seyyad Han'a, bir Selbinaz'a bakıyormuş. (232_3-4) Sonra Hemrah dütarını eline alıp iki sevgilinin şanına şu gazeli okumuş. (232_4) Görelim o zaman beylerin hizmetine ne arz olunmuş. Hemarh'ın gazeli:

(232_5) İki sevgilinin ortasında kalmışım. Bu gece hangisini kucaklayacağımı bilmiyorum.

(232_6) Her birini bir yanıma almışım. Bu gece hangisini kucaklayacağımı bilmiyorum.

(232_7-8) Seyyad Han bir şahin gibi, Selbinaz ise bir kaz gibi; biri bahar, diğeri yaz gibi yanımda duruyorlar. Bu gece hangisini kucaklayacağımı bilmiyorum.

(232_9-10) Seyyad Han'a baksan bir peri, Selbinaz ise sanki cennetteki huri; her ikiside gözlerimin ışığı. Bu gece hangisini kucaklayacağımı bilmiyorum.

(232_11-12) Hemrah der: "Böyle iki sevgili almakla düşmanlarımın yanmalarına, benimse 'bu gece hangisini kucaklayacağımı' diye kara kara düşünmeme neden oldum.

(232_13) Hemrah bu sözleri dedikten sonra Seyyad Han'la Selbinaz iki yandan şöyle konuşmuşlar: (232_13-14) "Hiç düşünme! (232_14) Yorgun argın yoldan geldin. [Üstelik] atlara da [bakıp onları] temizledin. Bu gece yalnız yat! Biz de birlikte yatarız!" (232_15) Gece bu şekilde yatmışlar.

(232_15-16) Sabah olduğunda atları eyerleyip birer ata binerek şehre doğru gitmişler. (232_16) Fakat şehre yaklaştıklarında Hemrah demiş ki (232_16-17) "Ey nazlı güzeller, yüzünüzden peçeleri kaldırıp kenara atın ki halk sizi görsün! (232_17-18) Sabah sabah 'Görün, Hemrah Rum vilayetinden nasıl bir insan alıp getirmiş!' demesinler sonra." (232_18-19) İşte [Hemrah'ın istediği] şekilde şehre girmişler. (232_19) Halkın tümü 'aferin!' demiş. (232_19 - 233_2) Fakat ertesi gün Hemrah şehirde bir fayton kiralamış, Seyyad Han'la Selbinaz'ı [faytona] bindirip [kendisi de] ikisinin ortasına oturmuş, şehrin mahallelerini gezerken gösteriş yapıyordu. [O sıra] birkaç yaramaz adam gidip şehrin hükümdarına haber vermişler ve [şöyle] demişler: (233_2-3) "Koca Ahmet'in oğlu Hemrah Rum vilayetinden Hasan Han Çelebi'nin

Seyyad Han denen peri gibi kızını getirmiş. (233_3-4) Bu kızın cihanda eşi benzeri yok ve güzelliği güneşle ay gibi ışık saçıyor.” (233_4-5) Hükümdar bunu işitince Hemrah’a hizmetli göndermiş, onlar da Hemrahı yakalayıp getirmiş ve zindana atmışlar. (233_5-6) Bunu gören Selbinaz da yüzünü Seyyad Han’a çevirip “Bu nasıl bir iştir? (233_6) Senin yüzünden amcamın oğlu Hemrah’ın başına bu da mı gelecekti?” (233_6-7) Seyyad Han Selbinaz’dan bu sözleri işitince yürekten etkilenip hemen bu sözleri demiş. (233_7) Görün beylerin hizmetine ne arz olunmuş:

(233_8) Selbinaz bana böyle söyleme! Üzülme, Hemrah’ını getiririm!

(233_9) Bu acı sözleri bana söyleme! Üzülme, Hemrah’ını getiririm!

(233_10) Kahpe felek bu işleri yapıp Han Hemrah’ı benden, senden ayırdı.

(233_11) Çok üzgünüm, [ama] kısmet böyleymiş. Üzülme Hemrah’ını getiririm.

(233_12) Kahpe felek bizi yüz bin belaya uğratıp tehlikeli ırmağa attı.

(233_13) Kadir Allah’a sığınırım. Üzülme, Hemrah’ını getiririm!

(233_14): Hemrah için üzülüp soğuk ahlar çekerek canını sıkma.

(233_15) Üzülme, benden Hemrah’ı hemen şimdi istesen Hemrah’ını getiririm!

(233_16 - 234_1) Seyyad Han bu sözleri söyledikten sonra Seyyad Han’ın yanına hükümdar birini gönderip [şöyle] de[dirt]miş: (234_1) “Seyyad Han, sana yakışmayan bu nasıl bir harekettir? (234_1-2) Sen ki hanzadesin, Hemrah’sa halktan birinin oğlu. (234_2) Onunla Rum vilayetinden buraya geldin. Ayıp değil mi? (234_2-3) Böyle bir adamla kaçıp aileni utandırdın. (234_3-4) Şayet buyurursanız beni kabul edin! (234_4) Ben seni Hemrah’a vermem.” (234_4-5) Seyyad Han bu sözleri o insandan işittiğinde gam ve üzüntüye girmiş, [ama] o insana şevkatli davranmış. (234_5-6) Sonra da kimse bilmesin ve adı kirlenmesin diye gizli bir mektup yazıp hükümdara göndermek üzere ona vermiş. (234_6-7) Ulak mektubu alıp hükümdarın yanına gitmiş. (234_7) Diğer yandan Selbinaz sözleri de Seyyad Han’ı çok etkilemiş. (234_7-8) [Hal buyken] çarşafını başına örtüp iki kadın hizmetçiyle hükümdarın yanına gelip kapı arkasında durmuş. (234_8) Hükümdara mektupta yazdıklarını beyitler halinde okumuş. Görün [beylerin] hizmetine ne arz olunmuş:

(234_10) Ulu sultanım, devletli hanım, sakın beni Hemrah’ımdan ayırma!

(234_11) Bu tatlı canım sana kurban olsun; sakın beni Hemrah'ımdan ayırma!

(234_12-13) Ben Hemrah'a önceden aşık oldum, gece gündüz [onunla] oynayıp güldüm ve mahremim bilip onu kucağıma aldım. Sakın beni Hemrah'ımdan ayırma!

(234_14-15) Nice zaman birbirimizi kucakladık, meclis tutup kırmızı şaraplar içtik, sonra da kalkıp birbirimizden kaçtık. Sakın beni Hemrah'ımdan ayırma!

(235_1) Her ikiniz de gözlerimin nuru, tebesüm eden dudaklarımın goncalarısınız benim[110].

(235_2) Kolumu Seyyad Han'ın boynuna dolamadan önce Selbinaz'ın koynuna girmem.

(235_3) Saz çaldığımda oyuna girseniz [güzel olur]. Siz benim gonca dudaklı tatlı canlarımsınız.

(235_4-5) Hemrah bu sözleri dedikten sonra kollarını birbirlerinin boynuna dolayarak öpüşüp kucaklaşıp yatmışlar. (235_5-6) Hemrah önce Selbinaz'ı, sonra da Seyyad Han'ı koluna alıp gönlünün isteğini yerine getiriyormuş.

(235_6-7) Onlar ermiş muratlarına; bütün Ali b. Ebi-Talib Şiileri de ersinler. (235_7) Biz de burada mevcut olan insanların hizmetinde bulunduk.

(235_8) Kitabın sonu tamamlandı. Katibe hilat değerinde hediyet gerekir.

(235_9-10) Bu kitap karşılıksız ihsana malik olan Allah'ın yardımı ile hakir, fakir ve miskin Ağa Molla Muhammed İbrahim Şari'i Ali-abadi eliyle tamamlanıp yazıldı.
Gözümün ışığı [oğlum] Muhammed Rıza için sevgiyle.
Tarih 23. 3. 19.

(235_11) Ey kudreti bol olan, ümidim sendedir! Mahlukatı ölünce yok etme!

(235_12) Kimini hor, kimini de onurlu kılıyorsun. Bu Allah'ın fazlıdır istediğine veriri.

---

[110] Bu ve bundan sonraki beyitler başka bir şiire aittir; bir olasılıkla daha sonraki (bir) şiire. Çünkü Bu beyitten önceki beyitler Seyyad Han'ın hükümdara seslendiği beyitlerdir. Bundan sonra ise Hemrah'ın iki sevgiyle seslendiğini görmekteyiz. Anlaşılan, elimizdeki bu metinde bir veya birden fazla sayfa eksiktir; transkriptsiyon metni krş.

(235_13) Bir adın Rahman, biri de Rahim'dir. Güçlü ve kerim olan sen her şeye kadirsin.

(235_14) Ey nimet veren, senden cehennem ateşi bile kısmet [nimet] sayılır; sen [ne zaman] 'ceza olsun!' dersen ceza vardır.

(235_15) Ey işleri yoluna koyan, celil ve cabbar olan Tanrı; her şeye kadir ve kaim olan tek muzaffer olan [Allah]!

(236_1) Ayıplarımızı örten Tanrı'mızsın; senin bahışlaman kulun için cennetteki sığınaktır.

(236_2) Ey kullarının tapındığı [Tanrı], Ahat ve Samet'sin. Ey vacibü'l-vücud olan, Rahman ve Rahim'sin!

(236_3) Var olan bir cismi topraktan yarattın; sonra Adem canlanıp 'Rabbena!' dedi.

(236_4) Büyüklük edip bize güzel bir dini lütuf ettin. Urvetu'l-vuska'dan elimi koparma!

(236_5) Ey peygamberliği müjdeleyen, Al-i Eba'nın hakkı için sen Yusuf'un derdine derman ver!

(236_6) Müzemmil suresini bilme ism-i şerif'indir; güzel yüz tecelli ışığıdır.

(236_7) Ey gül, seyyü'l-mürselin senin adındır ve peygamberlik işaretleri senin yüzünde görünmektedir!

(236_8) Ey müjdeleyici uyarıcı, bir adın Beşer'dir. Bu gönlü okşayan ismin Kur'an'da çok geçer.

(236_9) Melekler bir bir secdeye durdular. Bu söze de 'Allah isimleri öğretdi' ayeti şahittir.

(236_10) İyiliğe erişmeni senin boyun posun olduğunu söylediler. Yay gibi kaşların için de senin boyun posun olduğunu söylediler.

(236_11) Seni sevmeyen için dinsiz dediler. Senin şanınına Yasin ve Taha sureleri gönderilmiştir.

(236_12) Yüzünü çevirip feleklere baktığında kaşının kavisini görünce güneş aya dönüştü.

(236_13) Melekler akşam ve sabaha benzerler. Düşmanın ateş, dostun ise cennetteki sığınaktır.

(236_14) Bütün ahitlerini yerine getiren sahib zamanın ne zaman görünür?

(236_15) Yusuf der: “Benim elim eteğinde. O, Allah’ın ipine tutundu.

(236_16) Velilik Kanber’e aittir; Hz. Ali de bizim efendimizdir.

(237_1) Mahşer gününde halka din rehper oldu. [Peygamber] ceza günü ümmettin haksızlık feryatlarına yetişendir.

(237_2) İnan vallahi söyleyeceğim bir sözüm var; hidayet tacıdır Allah’ın velisi.

(237_3) Allah’ın resulu birkaç kez şöyle söyledi: “Ben ilmin şehriyim Ali de kapısıdır.”

(237_4) Ahmed-i Muhtar’ın mirasçısı onun adıdır. Dünyanın eski geleneği böyledir.

(237_5) Senin etin benim etimdir, senin cismin benim cismimdir. Bu söze delil olarak ‘geldi mi?’ inmiştir.

(237_6) Haydar, Esedü’llah adını haketmiş. Düldül’ü ise [Allah] taşın içinden yarattı.

(237_7) O mimber sahibi ve Kevser pınarının sakisidir; şerefli bir hükümran, yüce Ali’dir.

(237_8) Bunu kesin böyle bil ki mutlak kafir o adamdır ve resul minberini hak etmedi!

(237_9) Yusuf der: “Kim doğru yolu bilirse Cehennem ehlidirler ve ebediyen orada kalacaklardır.

(237_10) La ilahe illa’nın bir olan adına, önce Besmele ile beni bağışla!

(237_11) Ne gecem gece, ne de gündüzüm gündüzdür; beni Muhammed Mustafa’ya bağışla!

(237_12) Sedr harimi Beytü’l-mukaddes; Düldül’ün sahibi ise Kanber efendidir.

(237_13) Hasan ve Hüseyin, Şepper ve Şübber'dir; Fatıma-yı Zehra adına bağışla beni!

(237_14) Ali ibnü'l-Hüseyin, ümidim sendedir. Bu dertliye bir bak!

(237_15) İmam Muhammed Bakir kulun efendisidir. Cafer-i Sadık adına bağışla beni!

(237_16) İnci bağı Musa-yı Kazım'dır; senin sayede Rıza Kevsere saki olarak alınmış.

(237_17) Muhammed Taki ise onun gözü ve çırasıdır. Aliye'n-naki adına bağışla beni!

(237_18) Hasan Askeri şahların şahıdır ve Kıyamet gününde bizim için sığınacağımız yer olacaktır.

(237_19) İmam Mehdi özür diler; sahip zaman adına bağışla beni!
İbrahim, İsma'il, Yakub peygamber, Davud'la Süleyman ise alemin efendisidir.
Tevrat, İncil, Zebur, Suhuf gibi tüm bu kitaplar ve Furkan-ı Ahmed adına bağışla beni!

6. DİZİN

A

a.+ım 229/11

a.+ımı 153/13

a.+ın 237/6

a.+ıŋ 152/10, 235/13, 236/8

a.+ıŋdur 236/7

a.+ime 218/10

a.+iŋe 237/10

adaḫlı/i; /u: nişanlı, sözlü [Çağ. اداغليغ (LÇ 7a); TT *adaḫlu*, *adaklu* (YTS 2b)]

a.+sıdur 224/13

a.(i)+ŋe 140/10

a.(u)+mdur 229/19

ādem: insan [< Ar. آدم (Wehr 9a)]

ā. 127/16, 128/14, 129/11, 150/13, 157/10, 159/8, 225/2, 232/18, 233/1, 233/16, 234/3, 234/4, 236/3

ā.+den 234/4

ā.+dür 162/5

ā.+e 194/8, 234/5, 234/6

ā.+ler 131/8

ā.+sen 148/14

adlı: adlı, ad sahibi [<*ad*+ -*lI*; ET *atlıġ* (ED 54b – 55a)]

a. 127/1, 148/11, 160/14, 161/1, 167/3

āferīn: aferin!, bravo! [< Far. آفرين (Steingass 82a)]

ā. 232/19

āfet: büyük felaket [<Far. آفة (Steingass 79a) < Ar. آفت *âfet* (Devellioğlu 11b)]

ā. 157/2

āftāb: güneş [< Far. آفتاب (Steingass 79a)]

ā. 155/7

ağ: ak, beyaz [ET *ak* (ED 75a-b)]

a. 147/5, 148/7, 148/8, 150/8, 153/15, 155/3, 163/1, 164/5, 165/13, 168/2, 173/8, 179/4, 179/9, 179/12, 183/4, 185/9, 197/4, 200/6, 205/4, 209/7, 212/1, 218/9, 222/14, 223/10, 223/14, 225/16, 226/1, 227/8, 228/10, 230/8

a.+ine 151/11

a.+ı 208/16

ağ-: → *aġ-; aḫ-*

a.-er 153/9, 178/9

a.-ır 210/15

aġ-: akmak [ET *ak-* (ED 77b)] → *ağ-, aḫ-*.

a.-er 146/5

aġa: ağa, bey; Hz. Ali'ye hitap [< Moğ. *aḳa* 'ağabey; (yaşça) büyük' (Li 39, I.1. ve dip.)] → *aġā*

a. 235/9

a.+lar 130/10

a.+m 135/9, 149/4, 229/14

a.+sinden 132/4

aġā: → *aġa*

a. 236/16, 237/12, 237/15

aġaç 1: ağaç [ET *ığaç* (ED 79b)].

a.+ı 227/10

aġaç 2: uzunluk birimi [< *aġaç 1*].

a. 129/15

āgāh: bilgili, haberli [< Far. آگاه (Steingass 90b)]

ā. 157/12

aġāyān: ağalar, beyler [< *aġa* + Far. -(*y*)*ān* '*çokluk eki*' (Deh 5-B 252b)].

a. 130/9, 133/10, 135/15, 140/5, 144/3, 145/2, 146/14, 155/10, 161/7, 163/7, 164/15, 167/11, 170/8, 174/10, 177/5, 179/1, 182/16, 184/15, 189/3, 192/15, 196/13, 211/15, 217/2, 218/4, 220/4, 222/12, 223/11, 225/14, 230/16, 232/4, 233/7

ağır: ağır [ET *ağır* (ED 88b)] → *ağur*.

a. 146/1, 169/12, 178/1, 228/6

ağız: ağız [ET *ağız* (ED 98a)]

a.+ın 219/12

a.+ıŋ 189/13, 223/15

a.+ını 201/8, 223/7

a.+inden 194/8

a.+iŋden 175/5

a.+ine 156/15, 157/3, 158/14

'āġil: akıllı [< Ar. عاقل (Wehr 566b)]

'ā. 151/7, 224/1

ağla-/e-: ağlamak [ET *ığla-* (ED 85b)]

a.-dı 173/2

a.-dılar 227/14

a.-r 218/15

a.-rmen 136/14, 172/10, 219/2, 219/3, 219/5, 219/7, 219/9, 219/11, 219/13, 220/1, 221/15

a.-rsen 135/13, 219/1

a.(e)-mesün 173/4, 173/7, 173/9, 173/11, 173/13, 173/15, 174/1, 174/3

a.(e)-meyüm 134/11

a.(e)-rdi 222/11

a.(ı)-b 171/2, 171/9

a.(ı)-yub 134/12, 168/14, 211/13

a.(i)-ye 171/13, 171/13

a.(u)-b 130/11

ağlat-: ağlatmak [< *ağla-* +*t-*; krş. ET *ığlat-* (ED 86a)].

a.-ub 133/14

ağrı-: ağrımak. [ET *ağrı-/ ağru-* < *ağır* (ED 91a)]

a.-mesün 187/8

ağrıt-: ağrıtmak [< *ağrı-* + *t-*; ET *ağrıt-* (ED 92a)]

a.-mesün 171/4

ağur: → *ağır*

a. 230/10

āh: ah!, eyvah! [< Ar., Far. آه (Tietze *ah* 114a)], [< Far. آه (Steingass 123a - 123b)] → *aḫ*

ā. 135/5, 162/13, 163/2, 167/10, 170/11, 171/10, 171/13, 174/2, 176/7, 176/10, 209/3, 220/13, 211/11, 221/11, 222/16, 226/11, 230/11, 233/14, 233/14

ā.+e 162/14

aḫ: [< Far. آخ (Steingass 23a)] → *āh*

a. 141/9

aḫ-: → *aġ-, ağ-*

a.-an 163/1

a.-durdı 144/8

a.-er 185/5, 217/7

a.-ersen 152/7

aḫdur-: akıtmak [< *aḫ-* + *dUr-*; ET *aktur-* (ED 82a)] → *aġ-, ağ-*

a.-dı 144/8

āḫer: ahir, son; sonunda; en son; artık; ahiret [Ar. آخر *āḫir* (Wehr 7b)]

ā. 128/13, 129/1, 132/15, 134/16, 135/4, 137/7, 138/8, 164/6, 172/5, 174/1, 176/5, 176/15, 196/4, 196/5, 196/7, 196/9, 203/1, 209/10, 209/10, 209/12, 209/12, 211/7, 228/18, 234/15

ā.+de 230/3

āḫeret: ahiret [< Far. آخرة (Steingass 25a) < Ar. آخر *āḫir* (Wehr 7b)]

ā.+de 133/9

āḫerīn: sonuncu [<*āḫer* + Far. *-īn* (Deh 28-B 278b)

ā. 146/3

aḫşam: akşam [ET (Kar.T.) *aḫşam* < Soğ. (?) (ED 96b); krş. Tietze *aḫşam* 120a]

a. 183/15, 208/1

aḫtar-: aramak; araştırmak, arayıp taramak [< ET *ağtar-/ aḫtar-* ‘çevirmek, devirmek’, (ED 81b)]

a.+ub 133/5, 218/13

a.+urmen 225/5

ā’in: ayin, ibadet; gelenek, töre, inanç [< Far. آئين (Steingass 134b)]

ā.+[i]mize 190/15-191/1

ā.+iŋ 190/15

al: al, kırmızı [ET *al* (ED 120b)]

a. 133/13, 150/4, 165/5, 170/4, 173/9, 173/16, 176/8, 179/13, 196/8, 196/15, 207/1, 209/15, 219/5, 222/13, 227/7, 234/14

a.+ım 192/16, 215/7

a.+ıŋı 223/2

al-: almak [ET *al-* (ED 124b)]

a. 171/14, 172/1, 172/3, 172/5, 172/7, 172/9, 172/11, 172/13, 188/10, 207/14

a.-abilmem 222/8

a.-anden 154/10

a.-ar 196/9

a.-dı 130/6, 148/4, 172/3, 181/9, 195/4, 213/8, 221/9, 223/9, 224/12, 227/3, 227/14, 228/7

a.-dılar 214/4

a.-dım 192/6, 192/6, 192/6, 193/12

a.-dıŋ 153/13, 227/15, 228/18

a.-dum 157/15

a.-edur 200/13

a.-ek 147/3, 148/14, 149/1

a.-elin 147/7

a.-en 164/8

a.-eseŋ 187/15

a.-ėyüm 162/6, 165/13

a.-ım 152/4, 156/12, 189/7, 189/11, 190/2, 209/4

a.-ınmez 137/15

a.-ince 221/6, 221/9

a.-me 156/5, 232/14

a.-medi 172/3

a.-mediŋ 227/15, 228/18

a.-mış 181/6, 202/4

a.-mişem 209/2, 211/1, 232/6, 232/11, 232/11

a.-sam 131/6

a.-se 132/12, 221/13

a.-sem 185/11

a.-sun 126/16, 225/6

a.-ub 127/15, 129/13, 134/5, 135/14, 137/11, 143/2, 146/3, 150/10, 158/3, 160/11, 161/5, 162/12, 165/14, 168/6, 170/5, 170/6, 171/6, 172/6, 173/3, 177/4, 180/9, 180/12, 191/7, 195/9, 195/9, 196/12, 201/4, 201/11, 204/2, 207/15, 208/3, 208/4, 208/5, 208/6, 210/11, 211/1, 212/12, 214/5, 214/7, 216/5, 221/5, 222/10, 225/13, 227/1, 229/2, 229/14, 229/14, 231/19, 232/4, 232/12, 232/18, 234/7, 235/5

a.-ubdur 130/7

a.-ur 152/9, 185/2, 208/12

a.-urmen 134/3, 160/6

a.-ursen 153/5

alce: ala renkli [< *ale* + -*cA*]

a. 198/3 (bkz. dip. 96)

alda-: aldamak [<*al* ‘hile’ + -*la-*/ -*da-* <Çağ. آلداب سولداب ‘aldatarak yalvarmak’ (LÇ 19a-19b)]

a.-b 150/10

ale: ala, karışık renkli [ET *ala* (ED 126a)]

a. 151/12, 174/12, 185/1

‘ālem: âlem, dünya [< Ar. عالم (Wehr 571b)]

‘ā. 131/11, 133/15, 168/11

‘ā.+dür 140/2

‘ā.+e 130/6, 134/10, 148/4, 237/19

‘ā.+lar 224/4

‘ālī: şanlı şöhretli, şaşalı, gösterişli [< Ar. عالى (Wehr 574b)]

‘ā. 128/12

‘ālī-şā’n: şanı yüksek [< Ar. عالى + شأن (Wehr 574b ve 409b – 410b)]

‘ā. 129/17, 174/8, 224/10

allat-: aldatmak, kandırmak; oyalamak, gönlünü almak [? < *al+la-t-* ya da *al* + *et-* < ET *al*; ED 120b]

a.-mesem 177/2

almaġ: almak işi [< *al-* + *-mAG*]

a. 190/4

a.+e 207/3

a.+ım 188/11

almanlıġ: almak işi, toplamak işi [< *al-* + *-mA* + *-n* + *-lIG*]

a.+ ıŋ 157/9

alme: elma [ET (Kar.T.) *alma* < H.A. (?) (ED 146a ve Tietze157a)]

a. 158/7, 158/8, 158/11, 158/12, 159/1, 159/5, 159/9, 159/13, 160/3, 160/10, 168/13, 190/6, 229/4, 229/4

a.+lar 154/14

a.+lardan 156/13

a.+lare 156/15

a.+ları 158/5, 158/6, 158/13, 158/14, 159/3, 159/7, 159/11, 160/1, 160/10

a.+ların 228/9

a.+leri 160/6

a.+si 187/9, 190/7

a.+sini 155/13

altı: altı sayısı [ET *altı* (ED 130b)]

altı ‘ereġçīn: kadınların başlarına taktığı bir tür süs (?) → *‘ereġçīn*

a. ‘e.+i 181/1

‘āmm: [< Ar. عام (Tietze *âmm/ âm* 167a)]

‘ā. 132/7

ana: ana, anne [ET *ana* (ED 169b)]

a. 137/11, 137/12, 137/14, 137/16, 138/2, 138/4, 138/6, 138/8, 142/14

a.+den 133/3, 140/1

a.+m 171/14

a.+me 193/6

a.+mı 170/14

a.+ŋ 214/8, 201/1

a.+nıŋ 138/11, 141/2
a.+sı 172/14, 173/4
a.+sınıŋ 137/8, 171/12
a.+sine 137/9, 137/10, 172/14, 173/3
a.+yizden 211/1

and: yemin [ET *and/ ant* (ED 176a)]
and iç-: yemin etmek → *iç-*
a. i.-üb 216/4

aŋlen-: anlamak (?) [< ET *aŋla-* + *-n-* 'işlevsiz dönüşlü ek' < *aŋ* (ED 186a)]
a.-üb 169/7

apar-: götürmek [< *alıp bar-* (Tietze 186b)]
a. 127/5
a.-dı 184/17
a.-ėydum 191/15
a.-ıŋ 201/6
a.-ubdı 199/8

'ār: ar, namus [< Ar. (Tietze *âr* 189a)]
'ā.+ım 143/6
'ā.+ımı 215/10
'ā.+ın 192/6
'ā.+ıŋ 133/3, 159/12, 198/7
'ā.+inden 144/10

ara: ara, arasında [ET *ara* (ED 196a)]
a.+de 134/7
a.+den 136/8, 172/8
a.+mizde 182/7, 192/9
a.+sı 179/8
a.+sinde 187/6
a.+ye 136/1, 138/3

ārām: sakin; dinme [< Far. آرام (Steingass 32b)]
ā. 210/4, 218/2

arar: ardıç ağacı; sevgilide boy bos [< Ar. عرعر (Devellioğlu 36a); (Deh 20-A 174b - 175a)]
a.+dur 205/3

ārāz: saygı, lütuf [< Ar. اعراض (Wehr 543b)]
ā.+ı 164/2
ā.+ım 164/2

ārāyiş: süs, bezek; süsleme [< Far. آرایش (Steingass 33a)]
ā. 180/5, 180/9, 205/15, 229/17

ard: arka; sırt [ET *art* (ED 200b - 201a)]
a.+ine 150/10

arḫa: arka; sırt [ET *arka* (ED 215b)]
a.+sine 157/7

ārizū: arzu, istek, dilek [< Far. آرزو (Steingass 36b)] → *arzu*
ā.+m 149/2

ārizū-mend: özleyen, istekli, hevesli [< Far. آرزومند (Steingass 36b)]

ā.+i 216/2

arrıt-: silmek; temizlemek [ET *arıt-* < *arı-* (ED 207b); (Tekin 171)]

a.-mesün 171/6

art-: artmak, çoğalmak [ET *art-* (ED 201b - 202a)]

a.-er 209/1

a.-urub 208/12

artuġ: artık, bundan böyle; fazla, çok [ET *artuk* (? *artok*) < *art-* (ED 204b-205a)]

a. 127/11, 135/8, 223/4, 224/3

arzu: → *ārizū*

a.+m 215/11

as-: asmak [ET *as-* (ED 240b)]

a. 200/10

a.-ardı 138/9

a.-erler 169/4

āsān: kolay [< Far. آسان (Steingass 46a)]

ā. 140/6

āṡār: eserler [< Ar. آثار (Wehr 3b – 4a)]

ā. 126/12, 236/7

āsāyiş: rahat, huzur; güvenlik [< Far. آسایش (Steingass 47a)]

ā.+lar 197/4

ast: alt, aşağı [ET (O.T.) *ast* (ED 242a)]

a.+inde 187/6

a.+indedür 195/8

a.+inden 221/3

āstān: eşik [< Far. آستان (Steingass 49b)]

ā.+de 143/14, 143/15, 144/1

aş: aş, yiyecek; azık [ET *aş* (ED 253b)]

a. 162/2

a.+ıŋı 174/14

a.+ime 230/6

a.+iŋe 139/4, 141/15, 159/6

aş-: aşmak [ET *aş-* (ED 255a)]

a.-ıŋı 174/14

a.-ime 230/6

a.-ine 159/6

a.-iŋe 139/4, 141/15

a.-medi 172/6

a.-mesün 231/18 → *ḥeddinden aş-*

a.-ub 146/4

a.-ubdur 134/5, 143/2

aşağ: aşağı [MK (Oğz.) *aşak* ve (Kıp.) *aşağ* < ?, OT. *alçak* (ED 259a)]; *alçak* > *aşak* için krş. İlk Türkçe /lç, lc/ > Ana Türkçe /ş/, Tekin/ Ölmez, 16.

a. 222/15

a.+de 182/2

a.+e 222/11

‘āşiġ: aşık, tutkun, seven [< Ar. عاشق (Wehr 553a)]

‘ā. 141/9, 148/12, 150/13, 151/4, 153/4, 157/13, 157/13, 158/5, 162/6, 162/10, 162/10, 162/11, 162/12, 162/14, 162/16, 162/16, 174/15, 183/3, 183/7, 188/13, 190/6, 198/10, 200/6, 208/4, 209/16, 215/6, 216/2, 227/7, 227/11, 234/12

‘ā.+de 198/9

‘ā.+dür 218/1

‘ā.+e 152/10, 208/3

‘ā.+idür 164/8

‘ā.+in 148/3, 153/11

‘ā.+ iŋ 188/13, 200/2

‘ā.+ine 190/6

‘ā.+lar 134/5, 143/2, 213/12

‘ā.+ları 193/16

‘ā.+larıŋ 150/3

āşinā: bildik, tanıdık; bilen, tanıyan [< Far. آشنا (Steingass 66b)] → *āşnā*

ā. 142/2 (Hend.), 164/11

āşnā: → *āşinā*

ā. 159/8, 196/6

at: binek hayvan, at [ET *at* (ED 33a)] → *aṭ*

a. 213/1

a.+e 212/13

a.+er 202/7

a.+ıŋ 150/10

a.+ları 210/10

a.+larını 212/15

a.+un 232/17

at-: atmak [ET *at-* (ED 36a)]

a.-allar 173/14, 177/14

a.-ande 200/6

a.-er 202/5

a.-ub 133/5, 162/1, 163/3, 163/12, 190/8, 219/3, 227/17

aṭ: → *at*

a.+e 232/15

a.+ıŋ 214/16

a.+ınıŋ 220/3

a.+inden 221/1

a.+lar 229/15, 232/14

a.+ları 232/1, 232/15

a.+larını 224/10

ata: baba [ET *ata* (ED 40a)]

a. 129/4, 133/3, 138/11, 140/1, 140/8, 140/14, 142/6, 142/10, 142/14, 143/4, 147/1, 147/13, 148/10, 149/2, 149/4, 150/11, 151/1, 151/13, 170/9, 176/11, 211/1

a.+den 176/3

a.+m 154/2, 154/2, 176/4, 176/8, 176/15

a.+mden 176/1

a.+mı 176/13

a.+mıŋ 175/12

a.+ŋ 174/11, 176/13, 214/8

a.+sı 127/6, 142/16, 146/3, 168/14

a.+sını 174/4, 181/16

a.+sınıŋ 126/16, 154/12, 168/13, 174/6

a.+sinden 139/14, 150/11, 164/12

a.+sine 142/9, 146/13, 150/14, 164/14, 170/7, 170/7

āteş: ateş, hararet, kızgınlık [< Far. آتش (Steingass 13a - 13b)]

ā.+im 130/14

atlan-: atlanmak, at sürmek ya da ata binmek [< *at* + *lA-* + *n-*; ET *atlan-* (ED 58a)]

a.-ub 210/3

aṭlandur-: ata bindirmek [< *atlan-* + *DUr-*]

a.-ub 132/8

atlı: atlı, atı olan ya da at süren [*at* + *lI*; ET *atlığ* < *at 2* (ED 55a)]

a. 214/5, 214/6-7

āvāre: avare, perişan [< Far. آواره (Steingass 117a)]

ā.+siyem 149/2

āvāreliġ: avarelik, perişanlık; başı boş gezme [< *āvāre* + T. *-lIG*]

ā. 141/2, 175/11

āvāz: ses, seda [< Far. آواز (Steingass 117b)]

ā. 177/4, 181/8, 191/13

ā.+ım 163/13, 168/5

ā.+ıŋ 153/2, 162/11, 169/3

ā.+ını 148/5

ā.+ıŋı 174/16

ā.+iŋe 141/11

ā.+lar 130/2, 148/2

ā.+ları 130/4, 147/3

ā.+lerin 173/12

āvāze: ün, itibar, meşhur olma [< Far. آواز (Steingass 117b)]

ā.+eŋi 169/12

ā.+esi 218/9

āvāzlı: sesi olan; sesli [< *āvāz* + T. *-lI*]

ā. 141/12, 156/3, 178/14

ay: ay, dünyanın uydusu; zaman birimi [ET *ay* (ED 265a)]

a. 148/3, 179/3, 179/11, 179/13, 179/15, 181/12, 192/4, 198/1

a.-den 171/12, 193/4

aya: (krş. AT *eye, iye* 'malik, sahip, efendi', YTS 87b; Bu sözcüğün

geçtiği dizenin bir önceki dizesinde *hevāsı* sözcvüğü geçtiğinden söz konusu sözcük uyak gereği *ayası* biçiminde okunması uygundur. → *eye*

a.+sı 161/12 (bkz. dip. 86)

āyā: soru edatı [< Far. (Steingass 128a)]

ā. 127/3, 129/4, 163/4, 207/6, 216/1, 225/10, 228/18

ayaġ: ayak [ET *aḍak* (ED 45a)]

a. 140/7, 230/19

a.+e 202/15, 205/14, 206/7, 206/11, 225/14, 229/19

a.+ıŋ 187/6

a.+imden 154/11

a.+ime 180/4

a.+inde 205/4

a.+inden 154/12, 156/14

a.+iŋden 189/7

a.+ine 157/8

a.+ları 146/12

ayır-: ayırmak [ET *aḍır-* (ED 66b – 67a)]

a.-dı 137/1, 212/6, 233/10

a.-dıŋ 176/14, 230/1

a.-me 168/3, 234/10, 234/11, 234/13, 234/15

a.-ub 230/4, 230/5

a.-ursen 210/4

aylaş-: dönmek; dolaşmak, çevreyi gezmek [< Trkm. *ayla-* + *ş-* (TTK 39b, 39b – 40a); TT *aylan-* (YTS 20a ve Tietze 240b); Çağ. ايلانماق (LÇ 58a)]

a.-ım 175/4

āyneli: aynalı, aynası olan [< Far. آئينه (Steingass 133b - 134a) + T. *-lI*]

ā.+niŋ 204/9

ayrı: ayrı [< *ayır-*, ET *aḍrı* < *aḍır-* (ED 63b-64a)]

a. 136/10, 136/11, 139/8, 139/11, 139/13, 141/9, 141/10, 145/11, 150/1, 174/15, 183/3, 183/3, 209/16, 211/7, 230/1

ayrıl-: ayrılmak [< *ayır-* + *l-*; ET *aḍrıl-* < *aḍır-* (ED 68b-69a)] → *ayrul-*

a.-dılar 171/11

a.-dım 179/6

a.-ende 146/3

a.-ermen 145/6, 211/2

a.-ersen 139/9

a.-me 200/10

a.-meseydim 148/15

a.-ub 176/1, 176/3

ayrılıġ: ayrılık [< *ayrı* + *-lIG*]

a. 135/13, 135/16

a.+ı 172/8

a.+ıŋ 145/4

ayrılmaġ: ayrılmak [< *ayrıl-* +*mAG*]

a. 145/15, 211/7

a.+ım 195/14

ayrul-: → *ayrıl-*

a.-ubdur 226/11

ayt-: söylemek, konuşmak [ET *ayıt-* < *ay-* (ED 268b - 269b)]

a.-dı 131/14

a.-er 140/3

az: az [ET *āz 1* (ED 277a)]

a. 155/7, 168/12, 198/12

a.+ıŋı 175/7

B

bāb: konu [< Ar. باب (Wehr 71a)]

b.+inden 150/3

bacı/e: bacı, kızkardeş [daha çok Oğuz grubunda görülür (Li 169, II, 8.05); < Moğ. *baca (?)* (Tietze *bacı* 255b)]

b.(e) 203/8

b.+ŋ 201/1

bād: rüzgar [< Far. باد (Steingass 137a - 137b)]

b. 185/4

bāder: bahadır [< Far.بهادر (Steingass ; Deh 7-B 398c) < Moğ. *bagatur* (Lessing 68b)]

b. 214/4

bād-res: rüzgarın uçuşturduğu [< Far. بادرس (Steingass 139a)]

b. 183/16

bā-ʻeġl: akıllı [< Far. با (Steingass 135a) + Ar. عقل (Wehr 566a)]

b. 214/11

bāğ: bağ, büyük bahçe [< Far. باغ (Steingass 148a)]

b. 129/15, 154/7, 154/13, 155/11, 162/8, 169/6, 169/7, 178/8, 180/14, 182/1, 187/6, 201/11, 224/10, 224/12, 229/15, 229/17

b.+de 147/13, 154/11, 156/8, 161/8, 161/9, 161/10, 161/11, 161/13, 161/14, 161/15, 161/16, 165/7, 169/3, 169/3, 174/7, 195/8, 202/1, 207/12, 209/6

b.+dedür 161/8, 161/9, 161/10, 161/11, 161/13, 161/14, 161/15, 161/16, 224/14, 225/1

b.+den 168/14, 169/12, 194/9, 194/14, 195/4, 197/11, 203/2, 203/9, 231/20

b.+e 154/11, 155/6, 156/12, 156/14, 157/2, 157/4, 158/9, 158/11, 159/10, 160/9, 171/11, 192/8, 194/11, 194/15, 194/15, 195/2, 201/10, 209/8, 211/3, 218/9, 224/11, 230/15, 232/2

b.+ı 157/5, 191/8, 224/13, 224/14, 224/15, 237/16

b.+ıdur 224/12, 224/13, 229/18, 237/16

b.+ıŋ 142/2, 163/13, 168/14, 169/2, 179/4, 196/6, 199/9, 204/3, 224/11, 225/16, 228/8

b.+ını 152/3

b.+ınıŋ 154/9, 156/2, 161/9, 204/10, 204/10

b.+imden 158/5, 158/6, 158/10, 158/14, 159/3, 159/7, 159/11, 160/1, 196/14, 201/3

b.+inde 204/9, 207/1, 225/8

b.+inden 219/4

b.+iŋden 158/7, 158/8, 158/12, 159/1, 159/5, 159/9, 159/13, 160/3, 168/2

b.+ine 151/12, 164/10, 173/8, 205/1, 205/1, 228/10

b.+iŋe 164/5, 179/12

b.+lar 149/3

b.+larden 178/12

bāğ-bān: bahçevan [< Far. باغبان (Steingass 148b)]

b. 158/11

b.+ı 158/9

b.+sen 159/12

bāğçe/i: bahçe [< Far. باغچه (Steingass 148b)]

b. 159/12, 195/12

b.+niŋ 187/9

b.+sinden 228/1

b.+siniŋ 155/13

b.(i)+ye 230/5

bāğ-dār: bahçe sahibi [< Far. باغ (Steingass 148a) + Far. دار < داشتن (Steingass 498a)]

b. 159/6

bağır: bağır [ET *bağır* (ED 317a)]

b.+ım 152/13, 172/10

b.+ımı 227/4

b.+ıŋ 153/11, 203/14, 220/11

bağışle-: bağışlamak [OT. *bağışla-*, *bağış* (< İr.) + *lA-* (ED 321b – 322a)]

b. 152/10, 237/10, 237/11, 237/13, 237/15, 237/17, 237/19, 237/19

bağla-/e-; /ė-; /ı-): bağlamak; (destan) yazmak, söylemek [ET *bağla-* < *bağ* < *ba-* (ED 314b)]

b.-rem 172/11, 221/14

b.-yeŋ 178/12

b.-yub 131/10-11

b.(e)-dilar 224/10-11

b.(e)-me 142/3 → *bėl*

b.(e)-mem 134/13, 134/14, 134/16, 135/2, 135/4, 135/6

b.(e)-mesün 173/5

b.(e)-mėyüm 134/12

b.(e)-miş 181/4

b.(e)-r 162/14

b.(e)-yan 161/10

b.(ė)-yim 180/4, 180/4

b.(ı)-yub 155/5, 212/15, 221/2

b.(ı)-yubsen 225/15, 225/16, 225/17, 226/1, 226/3, 226/4

baḫ-: bakmak [ET (O.T.) *bak-* (ED 311a)]

b. 202/19, 223/1, 223/5

b.-dı 128/6, 184/5, 221/1

b.-dıŋ 197/5

b.-dum 165/10

b.-edur 202/3, 205/2

b.-ek 156/5

b.-eŋ 187/13

b.-ende 155/6

b.-enim 224/4

b.-eniŋ 200/13

b.-er 136/3, 165/5

b.-erdi 173/9, 213/4, 232/3

b.-ersen 152/7

b.-ıŋ 221/3

b.-me 169/8, 169/12

b.-mediŋ 197/1

b.-mezdi 222/11

b.-seŋ 232/9

b.-ub 129/3, 132/11, 135/14, 148/5, 152/14, 157/2, 159/2, 164/13, 180/14, 186/4, 189/14, 197/6, 204/4, 204/12, 206/6, 206/7

baḫmaġ: bakmak eyleminin mastarı [< *baḫ-* + *-mAG*]

b. 209/1

bā-kemāl: tam, mükemmel [Far. با (Steingass 135a) + Ar. كمال (Wehr 748b)]

b. 162/10

bal: arı balı [ET *bal* > HA (ED 330a)]

b. 195/16, 197/15, 198/12, 222/16

b.+ı 185/12

b.+ım 193/1

b.+ımı 188/2

b.+ını 150/1, 228/13

b.+ıŋı 223/2

b.+inden 191/15

balış: yastık [< Far. بالش (Steingass 150b)]

b.+iŋe 189/5

nāz-balış: kuştüyü yastık [< Far. نازبالش (Steingass 1371b)]

n.+len 178/3

bār: meyve; yük [< Far. بار (Steingass 141a - 141b)]

b.+ı 187/9

b.+ıŋ 159/12

b.+ını 155/13

bar-: varmak, gitmek [ET *bar-* (ED 354a)]

b.-ub 225/17

barçe: bütün, hepsi, tamamı [ET *barça* < *bar* (ED 356b)]

b. 211/3, 213/12

b.+si 146/2, 186/6

b.+larden 203/8

bāreke'llāh: aferin [< Ar. بارك الله (Wehr 47a ve 21b)]

b. 164/9, 231/7, 232/19

barış-: barışmak [ET *barış-* < *bar-* (ED 369b)] → *baruş-*

b.-ermen 195/8

b.-eŋ 195/8

barışdır-: barıştırmak [*barış-* + *-DXr*]

b.-ım 195/1

b.-ub 222/8, 224/6

bārī: hiç olmassa [< Far. بارى (Steingass 143b)]

b. 152/2

baruş-: → *barış-*

b.-ek 220/10

b.-eŋ 195/7

b.-mez 185/7

bas-: basmak; ayağıyla ezmek; ezip geçmek [ET *bas-* (ED 370b)]

b. 220/14

b.-ub 143/14, 143/15, 194/2

b.-uban 144/5

baş: baş, kafa; başta yer alan, başlangıç; öncü [ET *baş* (ED 375a)]

b. 137/5, 194/9, 194/14

b.+den 135/10, 141/7, 146/2, 164/12, 185/3, 193/2, 198/13, 202/15, 205/14, 206/7, 206/11, 219/8, 225/14, 228/8, 229/19, 230/19

b.+dı 203/6

b.+e 141/7, 173/5, 187/7, 187/13, 198/1, 207/11, 213/16, 221/15

b.+ı 196/1

b.+ımı 144/4, 144/8, 213/1

b.+ın 143/2, 150/6, 159/10, 172/6, 203/9

b.+ıŋ 127/11, 144/1, 213/16

b.+ınden 223/6

b.+ını 143/14, 143/14, 143/15, 143/15, 144/2, 149/12, 157/7, 213/3, 222/11

b.+ıŋı 174/13, 213/8, 213/14, 222/15

b.+ime 132/14, 142/10, 145/9, 180/6, 230/1, 230/6

b.+imden 176/1, 184/17

b.+inde 142/5, 161/12, 207/2

b.+ine 128/7, 144/15, 155/6, 156/4, 159/7, 180/10, 181/1, 181/5, 185/9, 202/8, 203/6, 205/7, 233/6, 234/8b.+ım 137/11

b.+iŋe 139/4, 141/15, 188/1, 189/6, 189/7, 220/6

b.+larinde 186/9

başġe: başka [ET *başġa* < *baş* ‘vücudun vazgeçilmez kısmı vazgeçilmez kısmı olarak, hayat tecellisi’ + -*ġa* datif eki (Tietze 291a ve 289b)]

b. 149/4

başle-: balşamak [ET *başla-* < *baş* (ED 381b-382a)]

b.-seŋ 182/13

bat-: batmak; (fikre) dalmak [ET *bat-* (ED 298a)]

b.+ub 143/4, 209/4, 232/3, 234/5

bāṭil: batıl [< Ar. باطل (Wehr 55b)]

b. 190/15

bāver: inanma [< Far. باور (Steingass 153a)]

b. 140/13

bayġu: baykuş [krş. LÇ. بايقوش 73b, ayrıca Meninski بايقوش *baykuş, baykuşi* 699 ve بيقوش *baykuş* 1000]

b. 177/12, 189/10

bayram: bayram [ET (O.T.) *baḍram* < (ED 308a); (Doerfer II 823)] → *bayrem*

b. 177/13

bayrem: → *bayram*

b. 189/11

bāz: şahin [< Far. باز (Steingass 144a)]

b. 165/11, 232/7

b.+lar 178/9

b.+larıŋ 163/14

b.+lerden 178/13

b.+lerinden 154/7

bāzār: pazar, çarşı [< Far. بازار (Steingass 144a - 144b)]

b.+de 194/10

bāz-ḫ˘āst: sorgulama, hesap sorma [< Far. بازخواست (Steingass 145a)]

b. 216/3

bāzū-bend: kolbağı, pazvant [< Far. بازوبند (Steingass 145b]

b. 206/14

b.+lar 155/5, 181/4

b.+larine 206/4

bė: …-e/ -a; [< Far. به (Steingass 209a)]

b. 126/12, 127/12, 171/11, 171/11, 178/5, 190/10, 198/4, 200/8, 206/6, 216/12, 221/1, 229/5, 229/10, 237/1

beççe: çocuk, evlat [< Far. بچه (Steingass 157a)]

b. 201/9

bed: kötü, fena [< Far. بد (Steingass 160b - 161a)]

b. 185/14, 186/2, 186/6, 186/16, 188/6, 196/10, 200/14, 201/5, 204/12, 207/4

be'd: sonra [< Ar. بعد (Wehr 58a)]

b. 191/5, 199/9, 208/5, 208/6, 218/2, 222/3, 222/4, 224/7, 225/2, 229/16, 232/3, 235/6

bedel: bedel, karşılık, eder, fiyat [< Ar. بدل (Wehr 40b)]

bedel ėt-: bir şeyin karşılığında vermek, değiştirmek

b. ė.-me 174/12

beden: gövde, vücut, ten [< Far. بدن (Steingass 165a)]

b.+imden 210/1

b.+in 169/4

beden-nimā: vücudu gösteren [< Far. بدن + Far. نما (Steingass 1425a)]

b. 155/1

bed-eṣl: soysuz, soyu bozuk [< Far. بد + Ar. اصل (Wehr 16b)]

b.+iŋ 177/2, 194/7

bed-gumān: şüpheli; kötü düşünceli [< Far. بد + Far. گمان (Steingass 1097a)]

b. 201/4

bed-nām: adı (kötüye) çıkmış [< Far. بد + Far. نام (Steingass 1378a - 1378b)]

b. 133/5, 134/10, 214/8, 231/15, 234/6

b.+dur 230/20

bedō: bir at türü [< Far. بدو (Steingass 165b)]

b. 149/3, 210/2, 212/13

bedr: dolunay [< Ar. بدر (Wehr 40a)]

b. 208/8

bedter: daha kötü [< Far. بدتر (Steingass 162a)]

b. 195/14, 209/1

beg: bey [ET *beg* < Çin. (ED 322b – 323a)]

b. 154/2, 221/12, 221/12

b.+lar 226/2

begen-: beğenmek [< ? (Tietze 305a)]

b.-di 182/5

b.-dik 207/16

b.-üb 164/7

beg-zāde: bey oğlu [< *beg* + Far. زاده (Steingass 606a)]

b.+185/15

behāne: bahane [< Far. بهانه (Steingass 209b - 210a)]

b. 195/10

b.+si 195/1

behā: değer; eder, fiyat [< Far. بها (Steingass 209a)]

b.+sı 235/8

b.+sını 225/6

behār: bahar mevsimi [< Far. بهار (Steingass 209b)]

b. 218/3, 168/4, 217/5

b.+dur 232/8

behre: pay, hisse, nasip [< Far. بهره (Steingass 211a)]

b. 139/3

bėhrek: daha iyi, daha güzel [< Far. به *bėh* (Steingass 209a) + T. +*rAk* karşılaştırma eki]

b. 184/14

beḥs̱: tartışma [< Ar. بحث (Wehr 37a)]

b. 194/11

b.+[i] 192/16

beḫşi: bakşı, ozan, aşık [< ET *bağşı* < Çin. (ED 321a)]

b.+men 157/13

b.+sen 157/12

beḫt: baht, talih [< Far. بخت (Steingass 158b)]

b.+iŋ 139/3

bėl: bel [ET *bėl* (ED 330a - 330b), Moğ. *bel* 'ay.' (Lessing 96b)]

b. 187/14

b.+den 200/7

b.+i 170/1, 185/6

b.+imden 145/12, 210/1

b.+ime 156/11

b.+imiŋ 193/13

b.+in 150/2

b.+iŋ 208/17

b.+inde 157/8, 162/3

b.+iŋde 157/11

b.+inden 190/7, 190/10, 192/1, 228/17

b.+ine 150/8, 168/13, 199/12, 221/8

b.+ini 131/7, 185/11

b.+lar 148/8

b.+ları 148/8, 186/11, 186/12, 194/3

b. bağla-: bel bağlamak, güvenmek → *bağla-*

b. b.-me 142/3

belā: bela, büyük felâket [< Ar. بلاء (Wehr 66a)]

b. 139/5, 151/2

b.+lere 212/5

b.+ye 159/10, 233/12

bėle: böyle [< *bu* + *-lA* (Tietze *böyle* 382b)]

b. 126/13, 127/1, 129/11, 132/13, 134/6, 136/16, 139/7, 139/8, 140/10, 140/11, 140/12, 140/14, 141/5, 142/10, 147/4, 147/13, 147/13, 147/13, 148/10, 150/6, 150/12, 151/2, 151/3, 151/4, 151/4, 155/11, 155/12, 155/12, 156/6, 156/7, 156/8, 156/8, 156/8, 156/9, 156/9, 157/11, 162/8, 165/7, 165/7, 165/7, 165/7, 165/8, 165/8, 167/3, 169/2, 169/6, 169/7, 169/9, 169/11, 169/13, 170/1, 170/3, 170/5, 174/7, 174/7, 174/8, 174/8, 175/10, 175/12, 177/8, 178/7, 178/8, 178/8, 178/8, 178/8, 181/15, 181/16, 182/7, 185/3, 185/3, 185/14, 185/15, 185/16, 186/12, 186/13, 187/6, 187/12, 187/14, 187/16, 188/6, 188/6, 190/4, 194/3, 194/7, 194/7, 195/4, 196/11, 198/9, 200/11, 201/6, 205/7, 206/12, 208/14, 209/6, 212/6, 214/11, 218/2, 220/15, 222/5, 222/6, 222/10, 223/3, 223/7, 225/2, 225/13, 226/17, 229/15, 230/12, 230/13, 233/4, 233/5, 234/3

b.+dür 237/4

b.+lare 230/19

b.+larıŋ 151/6

b.+leri 151/10

bėlece: böylece [*bėle* + T. *–cA*]

b. 198/3

beled: bilme, tanıma [< Far. بلد (Deh 7-A 239c < Ar.]

beled ol-: bilmek, tanımak

b. o.-ub 147/12

bėleş-: birleşmek, sevişmek [krş. ET *bėle-* 'kundaklamak, (bebeği) kundağa sarmak' (ED 332b)]

b.-ek 183/12

belī: bir ünlem, evet!, tamam! [< Far. بلی (Steingass 199b) ~ Ar. بلی *balā* (Wehr 66b)]

b. 176/13, 182/7, 222/6, 225/8

belke: belki [(Steingass 198a)< Ar. *bel* (Wehr 62b) + Far. *ki* (Steingass 1065b - 1066a)]

b. 129/8, 131/15, 133/7, 199/3, 214/8

belli: bilinen, tanınmış [*belülüg* < krş. ET *belgülüg* < *belgü* (ED 341b – 342a); Anadolu ağızlarında da görülen *bel* 'nişan, işaret' < ? + T. +*lI* (Tietze *belli* 311b)]

b. 153/8, 173/2

bėlli: belli, beli olan [< *bėl* + -*lI*]

b. 142/15, 156/7, 222/14

bend: → *bāzū-bend*; *ṭelā-bend*

bende/-i: köle, hizmetkar [< Far. (Steingass 202b); Deh 7-B 318a - 319c)]

b. 237/15

b.+sen 158/6

b.+sini 164/3

b.(i)+ye 236/1, 236/2

benefşe: menekşe [< Far. بنفشه (Steingass 203a)]

b. 220/8

ber-bād: perişan, harap, viran; pis, fena, kirli [< Far. برباد (Steingass 169b)]

b. et-: kirletmek → *et-*

b. e.-me 215/10

ber-cā: yerinde, yerine [< Far. (Steingass 170b)]

ber-cā getür-: yerine getirmek → *getür-*

b. g.-messem 133/8

b. g.-se132/12

b. g.-üb190/13

ber-geşt: (talih) ters dönmüş; kötü [< Far. برگشته (Steingass 179a)]

b.+dür 139/3

ber-hem: karışık; içiçe; birbirine [< Far. برهم (Steingass 181a - 181b)]

b. 133/1, 170/3, 200/11

beri: beri [ET *berü* (ED 355b – 356a)]

b. 227/5

bermaġ: parmak [Hak. ve Tuv.'da korunmuş olan ET *eŋēk* sözcüğünün yerine OT'den itibaren (Çağ., Kıp., Osm.) *barmak* (*parmak*) sözcüğü görülür (ED 234a - 234b); LÇ'de ارناك 'parmakların ucu; Harezm'de bir dağ adı' biçiminde görülür (LÇ 10b)]

b.+ı 204/8

b.+leri 165/11

best: boy pos/ boy bos anlamına gelen → *boy best* ikilemesinde görülür.

bėş: beş sayısı [ET *bėş* (ED 376a)]

b. 141/13, 181/2

beşer: insan [< Ar. بشر (Wehr 52b)]

b.+dür 236/8

beṭn: batın, karın bölgesi [< Ar. بطن (Wehr 56a)]

b. 237/6

beyān: bildirme; anlatma, konuşma [< Ar. بيان (Wehr 77b)]

b. 164/11

b.+ı 149/14

b. ėyle-/ė-: bildirmek; açıklamak → *ėyle-/ė-*

b. ė.-rem 210/14

b. ė.(ė)-yim 175/15, 215/1

b. ė.(ė)-yüm138/15, 153/8

b. ġıl-: bildirmek; açıklamak → *ġıl-*

b. ġ.-medi 172/2

bėyt: beyit [< Ar. بيت (Wehr 74a - 74b)]

b. 150/3

bėyte çek-: nazım biçiminde söylemek/ anlatmak; şiir söylemek ya da yazmak → *çek-*

b. ç.-üb 192/11, 192/14, 199/14, 234/9

bėytü'l-müġeddes: kutsal ev [< Ar. بيت المقدس (Wehr 667a)]

b.+dür 237/12

be'żī: bazı [< Ar. بعض *ba'ḍ* (Wehr 58a) + Far. *-i* gösterme belirteci]

b. 188/9

b.+si 157/7

bıçaġ: bıçak [ET *bıçak* < *bıç-/ biç-* (ED 293b-294a)]

b.+lar 202/8

bıraḫ-: bırakmak [Osm. براقمق (KT 289c)] → *buraḫ-*

b.-ub 181/10

bibi: hanım, hanımağa [Çağ. بی بی 'nine, büyük valide, hanım efendi, …' (LÇ 88a); Li, *bibi* sözcüğü altında Kır. *bübü* 'kadın şaman' sözcüğünün Far. veya Tac.'den geldiğini belirtir (Li s. 140, II. 6.05).]

b. 182/6, 182/13, 188/8, 188/12, 192/9, 211/16, 212/1, 212/3, 212/5, 212/7, 212/9, 212/11, 225/2, 225/4, 225/5

bī-çāreliġ: çaresizlik [< Far. بیچاره (Steingass 216a) + T. *-lIG*]

b. 141/1, 175/11

bī-dād: zulüm, işkence; çaresizlikte söylenen bir ünlem [< Far. بیداد (Steingass 217b)]

b. 202/12

bī-demāġ/ğ: aklısız, (metinde) aklı başından gitmiş [< Far. بی (Steingass 213a) + Ar. دماغ *dimāġ* (Wehr 263b)]

b. 188/16

b.(ğ) 188/3, 221/4, 222/7, 223/8

b.+dur 188/10

b.+sen 188/16

bī-dīn: dinsiz [< Far. بی (Steingass 213a) + Ar. دين (Wehr 275b)]

b. 236/11

bī-fikr: düşüncesiz; umursamaz [<Far. بی (Steingass 213a) + Ar. فكر (Wehr 647a)]

b. 186/17

bīgāne/i: yabancı, el [< Far. بيگانه (Steingass 223b)]

b. 133/8

b.+lere 169/3

b.(i)+ye 212/7

bī-ġedr: değersiz [<Far. بی (Steingass 213a) + Ar. قدر (Wehr 665b)]

b. 230/12

bī-ḥėsāb: sayısız [<Far. بی (Steingass 213a) + Ar. حساب *ḥisāb* (Wehr 159b)]

b. 170/1

bī-ḥeyā: utanmaz [<Far. بی (Steingass 213a) + Ar. حياء (Wehr 198a)]

b. 230/20

b.+dur 231/16

bī-ẖūş: akılsız [< Far. بيهوش (Steingass 227b)]

b. 148/14, 155/7

bī-iẖtiyār: istem dışı, iradesizce [<Far. بی (Steingass 213a) + Ar. اختيار (Wehr 240b)]

b. 218/15, 226/5, 227/13

bī-'izzet: onursuz; onursuzca [<Far. بی (Steingass 213a) + Ar. عزة (Wehr 548b)]

b. 231/2

bī-kifāyet: yetersiz [<Far. بی (Steingass 213a) + Ar. كفاية (Wehr 743a)]

b.+dür 129/4

bil-: bilmek. [ET *bil-* (ED 330b - 331a)]

b. 157/12, 207/15, 230/3, 237/8

b.-di 143/8, 148/6, 164/7, 190/9, 227/13

b.-diŋ 212/3, 228/6

b.-diŋiz 211/4

b.-ek 156/1

b.+ŋ 163/8

b.-ėymiz 188/12

b.-ėyüm 162/7

b.-giŋ 188/1

b.-im 189/14

b.-iŋ 129/13

b.-lem 164/6, 174/14, 196/4

b.-medim 159/8, 203/9

b.-mediŋ 152/12, 196/11, 196/14, 228/6

b.-mem 131/1, 232/5, 232/6, 232/8, 232/10

b.-mesem 226/13

b.-mesün 234/6

b.-mez 185/8, 223/3

b.-mezdi 132/11

b.-miş 185/3

b.-mişem 211/1

b.-mişik 145/6

b.-miyen 224/4

b.-miyüm 176/15

b.-se 169/3, 237/9

b.-üb 160/5, 163/6, 164/4, 175/5

b.-ür 163/2, 229/2

b.-ürdi 175/9

b.-ürdim 140/2

b.-ürmen 134/4, 141/1, 175/7, 176/10, 188/16, 191/1, 197/14, 217/12, 231/12, 231/14, 231/16

b.-ürsen 207/16

bilan: → *birle*, *birlan*, *bile, ilan, ilen, ile*

b. 136/2, 136/3, 136/7, 136/11, 136/15, 137/3, 137/7, 143/10, 150/9, 152/11, 162/14, 163/15, 175/4, 177/2, 177/6, 177/13, 178/3, 185/7, 190/1, 196/6, 211/2, 215/11

bilarzik: bilezik, bilek süsü [ET *bilezük* < *bilek üzük* (ED 345b)]

b.+larine 206/4

bildür-/ bildir-: bildirmek [< *bil-dXr*; ET *biltür-* (ED 334b-335a)]

b.-me 169/3

b.-mesem 227/1

b.(i)-üb 134/10

bile: → *birle*, *bilan*, *birlan*, *ilan, ilen*, *ile*

b. 141/13, 188/11, 215/13

bilek: bilek [ET *bilek* (ED 338b – 339a)]

b.+ler 200/6

bi'llāh: Allah için [< Ar. الله + بـ (Wehr 33a ve 21b)]

b. 227/5

bilmaġ: bilmek [*bil-* + *mAG*]

b. 187/3

bilūr: billur, kristal [< Far. بلور (Steingass 199a -199b)]

b. 223/10

binā: yapı [< Ar. بناء (Wehr 68b)]

199/14, 200/1, 200/1, 201/8, 202/16, 203/12, 205/12, 205/13, 205/15, 206/1, 206/6, 207/5, 207/10, 207/13, 207/15, 208/1, 208/1, 208/5, 208/6, 209/9, 210/6, 210/14, 211/5, 212/10, 212/13, 212/14, 213/4, 214/4, 214/6, 214/16, 215/1, 215/3, 216/4, 216/8, 216/8, 216/9, 216/15, 218/1, 218/1, 218/4, 218/13, 220/10, 221/1, 221/2, 221/2, 221/4, 221/4, 221/16, 222/1, 222/3, 222/3, 222/7, 222/9, 223/1, 223/3, 223/5, 223/8, 224/9, 224/9, 224/10, 224/12, 225/1, 225/2, 225/3, 225/5, 225/6, 225/9, 225/11, 229/4, 229/9, 230/13, 230/13, 232/3, 232/6, 232/15, 232/19, 233/1, 233/4, 233/16, 234/3, 234/5, 234/6, 235/13, 236/3, 236/8, 236/9, 236/9, 236/14, 237/1, 237/2, 237/10, 237/14

b.+den 175/9, 180/2

b.+i 196/7, 196/9, 210/6, 232/8, 232/8, 235/13

b. b.: bir bir, tek tek 175/15

b. b.+e 126/15, 127/6, 147/3, 190/14, 210/6, 210/7, 217/8

b. b.+i: birbiri

b. b.+n 235/4

b. b.+ŋ 145/6, 171/9, 191/5, 227/13

b. b.+nden 137/1, 211/7, 212/6

b. b.+ne 132/10, 137/8, 145/8, 173/14, 211/6, 212/10

b. b.+ni 170/4, 171/10, 173/16, 211/5, 211/8, 234/14

b. b.+niŋ 146/2, 232/1

b.+in b.+in: birer birer, tek tek 137/9, 154/8, 192/13-14, 193/3, 204/1, 234/9, 234/9, 215/15, 218/14

b. b. ilan: birbiriyle; birlikte 145/ 5, 145/7, 153/9, 169/14, 173/ 10, 173/14, 173/15, 182/4, 183/11, 183/12, 188/13, 194/11, 198/14, 198/15, 198/15, 199/1, 234/15 → *ilan*

b. b. ilen: birbiriyle 145/1 → *ilan*

b. ilan: birbiriyle 210/6 → *ilan*

birce: bir kez, bir defa; bir tek, biricik; biraz, bir parça [< *bir* + *-cA*]

b. 139/1, 160/8, 168/10, 185/7, 213/1, 222/16, 226/16, 232/14

birçek/g: şakaklardan sarkan saç, pürçek, zülüf, kâkül [ET *bürçek* < *bür-* ‘bükülmek, kıvrılmak’ (ED 357b ve 355a - 355b)]

b.+lar 186/10

b.(g)+i 179/4

birlan: → *birle*; *bilan*; *bile*, *ilan; ile; ilen*

b. 135/3

birle: ile (birlikte) [ET *birle* (ED 364b - 365a)] → *bilan*; *bile*; *birlan*, *ilan; ile; ilen*

b. 137/12, 147/11, 151/14, 160/8, 168/10, 170/13

bī-sāz: sazsız, rahatı bozulmuş [Far. بی ساز (Steingass 220a)]

b. 182/2

bī-ser: aklını yitirmiş [< Far. بیسر (Steingass 220b)]

b. ü sāmān: düzensiz; işleri yolunda gitmeyen, rahatı bozulmuş; başı boş 175/15 [< Far. بیسروسامان (Steingass 220b)] → *sāmān*

biş-: pişmek [ET *bış-* (ED 376b - 377a)]

b.-en 174/14

bīve: dul [< Far. بیوه (Steingass 227b)]

b. 133/4, 138/12, 141/2

biyük-zāde: hanzade; soylu [ET *beḍük* < *beḍü-* (ED 302b - 303a) + Far. زاده (Steingass 606a)]

b. 234/1-2

biyur-: buyurmak, emretmek [ET *buyur-* (ED 387b - 388a)]

b.-dı 131/13, 136/16, 194/13, 222/5, 222/7

b.-se 134/8

b.-seŋ 197/12

b.-seŋiz 234/3-4

b.-ubdur 142/11, 142/13, 142/15, 143/1, 143/3, 143/7, 229/14

biz: biz, 1. çokluk adılı [ET *biz* (ED 388a - 388b)]

b. 144/5, 147/1, 147/6, 147/10, 147/14, 153/5, 154/5, 160/5, 167/6, 167/7, 183/10, 188/12, 188/14, 192/10, 195/6, 211/5, 212/1, 212/4, 213/17, 225/11, 229/9, 232/14, 235/7

b.+de 182/13

b.+den 177/8, 216/3, 222/7

b.+e 128/4, 134/6, 137/13, 146/1, 152/11, 153/1, 154/5, 172/8, 173/2, 191/10, 198/6, 211/7, 216/3, 220/5, 230/13, 236/1, 236/16, 237/18

b.+i 127/7, 127/8, 127/10, 127/12, 127/14, 128/4, 137/1, 139/2, 144/6, 190/14, 212/6, 212/8, 213/15, 214/12, 221/13, 233/12

b.+iŋ 134/2, 159/5, 177/2, 178/13, 182/7, 182/8, 183/9, 185/7, 188/8, 188/10, 188/14, 190/15, 191/3,

191/9, 192/9, 209/10, 213/13, 216/14, 216/15, 217/3, 217/14, 220/9, 221/3, 222/9

b.+lar 212/9, 223/9

bol-: olmak [ET *bol-* (ED 331a - 332a)] → *ol-*

b.-dı 144/4, 144/5, 144/6, 144/7, 171/14, 172/1, 172/3, 172/5, 172/7, 172/9, 172/11, 172/13

b.-dum 137/12, 163/2, 209/3

b.-mış 185/4

b.-se 127/5

boş: boş, dolu olmayan [ET boş (ED 376a - 376b)]

b. 219/6

boy: boy, boy pos [ET *boḍ* (ED 296b - 297a)]

b.+ın 180/6, 186/14

b.+ıŋ 197/16, 227/10, 228/6

b.+iŋe 134/15, 161/8, 175/2, 189/13

b.+lar 148/8

b. best: boy bos/ pos → *best*

b. b.+ine 147/2, 184/7

boye-: boyamak [krş. ET (O.T.) *boḍu-* < **bōḍ 2* 'renk, boya' (ED 297b)]

b.-rsen 139/6, 196/4

boyle-: sarılmak; birleşmek [ET *boḍul-2 < boḍu- 2* (ED 305b)]

b.-rem 193/5

boyleş-: (birbirine) sarılmak; birleşmek [< *boyle-* + *ş-*]

b.-ek 183/11

boylı: boylu, boyu olan [*boy* + *-lI*; ET *boḍluğ* (ED 305a)]

b. 184/16, 197/15, 228/10

boyın/ŋ: boyun [ET *boyın* (ED 386b)]

b.+ı 158/15, 180/10, 205/3

b.+ım 187/16, 221/13

b.+ın 191/16, 193/5

b.+ıŋ 225/17

b.(ŋ)+izdedür 216/6

b.+ime 194/4, 197/1

b.+ine 146/2, 165/13, 171/9, 191/5, 211/14, 218/14, 219/7, 227/13, 227/16, 228/14, 232/1, 235/2, 235/4

b.+un 187/11

bölik: bölük, grup [< *böl-* + *-XG;* ET *bölük (bölök)* < *böl-* (ED 339b-340a)]

b. 146/8

böl-: bölmek [ET *böl-* (ED 332a - 332b)]

b.-üb 206/1

bu: bu, belirtme ilgeci; adıl [ET *bu* (ED 291b - 292a)]

b. 127/6, 127/15, 128/3, 128/7, 128/11, 128/11, 128/12, 129/5,

b.+ıŋ 148/13, 152/3, 178/11, 192/13, 194/12, 194/12, 214/5, 214/5, 216/6

b.+lan 214/6

b.+len 148/9

bulan-: bulanmak [ET *bulğan-* < *bulğa-* (ED 337a - 337b)]

b.-ur 200/5

bulaş-: bulaşmak [Az., Osm, Tkm. *bula* - + *-ş-*; < ET *bulğa-* (ED 337a)]

b.-ur 200/9

bune: buna, bu adılının datif durumu [< *bu* + *(n)A*]

b.+e 214/11

b.+ı 224/6

bunlar: bunlar [< *bu* + *-(n)lAr*] → *bular*

b.+len 147/4

bura: burası [< *bu* + ara (Tietze *bura 1* 396b)]

b.+dan 136/9

b.+de 134/7, 183/9

b.+den 136/14

b.+ye 234/2

buraḫ-: → *bıraḫ-*

b.-dı 202/17

b.-erdi 157/1

burhan: delil, kanıt [< Ar. برهان , Wehr 49a; ayrıca bkz. Tietze *bürhan/burhan* 406b]

b. 140/1

būstān: bahçe [< Far. بوستان (Steingass 207a)]

b. 126/12

b.+e 203/11

būte: kısa saplı bitkilere denir [< Far. بوته (Steingass 205b]

b.+lerden 206/3

buyur-: buyurmak, emretmek [ET *buyur-* (ED 387a - 387b)]

b.+dı 212/7

buyur(u)ġ: buyruk, emir [< *buyur-* + -*XG*; ET *buyruk* (ED 387a - 387b)]

b. +ı 133/7

b.+ını 133/8, 136/12

b.+ine 140/3

bük-: bükmek [ET (O.T.) *bük- 1* (ED 324a - 324b)]

b.-mesün 170/12

bülbül: bülbül [< Ar. بلبل (Wehr 63a)]

b. 141/10, 145/11, 150/7, 163/13, 173/6, 174/15, 201/13, 202/2, 208/9, 209/16, 227/17

b.+i 161/9, 169/9

b.+iŋ 137/2

b.+ini 163/13

b.+lar 178/8, 199/2, 199/15, 205/15, 218/9

b.+larıŋ 156/3

bülend: yüksek, yüce [< Far. بلند (Steingass 198b)]

b. 130/1, 134/5, 143/2, 146/4, 148/2, 148/5, 162/11, 169/3, 172/6, 174/16, 179/10, 231/13

b.+[d]ür 161/12

b.+inden 151/2

bü'l-heves: keyfince davranan kimse, hevesine düşkün [< Far. بوالهوس < [< Ar. ب *bi* (Wehr 33a ve ve 922a) + *el* + Ar. هوس *heves*]

b.+sen 150/12

C

cāh: itibar, saygınlık [< Ar. جاه (Wehr 98a)] → *'izz ü cāh*

cāhil: cahil, bilgisiz; genç, tecrübesiz, toy [< Ar. جاهل (Wehr 130b)]

c. 203/3

c.+sen 169/1

cā'iz: uygun, yakışık olan [< Ar. جائز (Wehr 133b)]

c. 234/1

cām: içki kadehi [< Far. جام (Steingass 350b)]

c.+ıŋı 196/8

cān: can, ruh; sevgili [< Far. جان (Steingass 352a - 352b)]

c. 127/16, 128/4, 128/7, 128/10, 129/3, 129/4, 130/6, 132/13, 137/11, 137/11, 137/11, 137/12, 137/12, 137/12, 137/14, 137/14, 137/14, 137/16, 137/16, 137/16, 138/2, 138/2, 138/2, 138/4, 138/4, 138/4, 138/6, 138/6, 138/6, 138/8, 138/8, 138/8, 138/10, 138/13, 139/14, 140/15, 141/1, 141/2, 141/5, 142/6, 142/10, 143/9, 147/1, 148/4, 148/10, 148/13, 149/2, 149/4, 149/5, 149/7, 149/11, 150/6, 150/11, 151/1, 152/1, 154/10, 156/10, 169/1, 170/1, 170/5, 170/9, 177/6, 182/6, 182/13, 187/5, 188/8, 188/12, 190/4, 190/11, 192/9, 194/11, 202/16, 202/19, 203/2, 203/5, 203/13, 207/5, 207/8, 207/16, 209/5, 209/10, 210/6, 211/16, 212/1, 212/3, 212/5, 212/7, 212/9, 212/11, 219/6, 225/2, 227/7, 229/6, 229/6

c.+den 139/9, 150/6, 213/11

c.+e 141/6, 145/15, 153/3, 214/11, 227/4, 236/3

c.+ı 163/11, 181/9, 183/5, 196/1, 226/4, 227/12

c.+ım 134/1, 152/9, 163/11, 176/6, 185/2, 200/13, 208/12, 221/9, 223/5, 224/3, 224/4, 225/15, 234/11

c.+ımı 130/7, 167/13, 196/2

c.+ımıŋ 150/5, 178/2

c.+ımızı 214/14

c.+ımızıŋ 213/14

c.+ımsız 235/3

c.+ın 207/3

c.+imden 214/10

c.+ime 176/4, 202/5, 231/4, 231/11

c.+inde 171/5

c.+iŋdeki 177/11

c.+ine 194/9, 223/7

c.+iŋe 153/14, 175/3, 177/14

c.+um 230/4

cānān: sevgili [< Far. جانان (Steingass 352b)]

c. 140/12

c.+e 140/7

c.+ımıŋ 221/10

canib: yan, taraf [< Ar. جانب ; Wehr 125b]

c. +inde 130/1

cārī: akan [< Ar. جارى (Wehr 109a)]

c. ol-: akmak, dökülmek

c. o.-dı 218/15

cāy: yer [< Far. جاى (Steingass 354b)]

c. +ıŋ sağ olsun! (uğurlar olsun!) 211/16 → *sağ*

cebbār: kuvvet ve kudret sahibi, Allah [< Ar. جبار (Wehr 98b)]

c. 235/15

cefā: cefa, eziyet, sıkıntı; incitme [< Ar. جفاء (Wehr 115a)]

c. 135/4

c.+sın 144/5

cehān: cihan, dünya, alem [< Far. جهان (Steingass 380b)]

c. 128/8

c.+de 233/3

c.+e 130/14

c.+ı 226/3

cehd: çalışma, çabalama [< Ar. جهد (Wehr 128b)]

c. ėle-: gayret etmek; acele etmek → *ėle-*

c. ė. 147/1, 151/12

cehet: yan, yön, taraf; yüz yer [< Ar. جهة (Wehr 934b)]

c.+iŋe 233/6

ceḥīm: ateş, cehennem ateşi; cehennem [< Ar. جحيم (Wehr 100b)]

c. 235/14

cek: dek, değin [TT'de görülen bu sözcüğü Tietze *dek/ dak* biçimlerinin bir variyasyonu olabileceğini göz önünde tutuyor (Tietze *cak/cek* 413b)]

c. 191/6

celāl: büyüklük, ululuk [< Ar. جلال (Wehr 115b)]

c.+ı 217/8

celīl: kudretli; saygın [< Ar. جليل (Wehr 115b)]

c. 235/15

cellād: cellat [< Ar. جلاد (Wehr 117a)]

c. 150/5, 181/9, 196/5, 227/11

cem': toplanma, bir araya getirme [< Ar. جمع (Wehr 121b)] → *dest-i cem'*

c. ol-: toplanmak, bir araya gelmek → *ol-*

c. o.-ub 182/14, 184/9

c. o.-ubdur 203/6

c. ėt-/d-: toplamak, bir araya getirmek → *ėt*

c. ė.(d)-üb 230/15

cemāl: yüz güzelliği; (güzel) yüz [< Ar. جمال (Wehr 123b)]

c. 148/6, 148/12

c.+de 129/5

c.+e 208/10

c.+ı 185/3, 233/3

c.+ım 149/2

c.+ımı 180/7

c.+ın 165/1, 198/1

c.+ıŋ 197/16, 208/8

c.+inden 192/4

c.+ine 164/11

cemī': bütün, tüm [< Ar. جميع (Wehr 121b)]

c. 235/6

cem'iyyet: cemiyet, toplum; topluluk, insan topluluğu [< Ar. جمعية (Wehr 121b)]

c. 144/15, 145/1

cenāb: (saygı unvanı) cenab, hazret [< Ar. جناب (Wehr 125b)]

c. 236/16

ceng: savaş, vuruşma [< Far. جنگ (Steingass 374b)]

c. 141/8

cennet: cennet [< Ar. جنة (Wehr 124b)]

c.+iŋ 227/6, 232/9

cennetü'l-me'vā': cennet yeri, cennet meskeni [جنةالمأوى < Ar. *cennet* + Ar. *el-* + Ar. مأوى *me'vā'* 'yer, yurt, mesken' (Devellioğlu 633a)]

c. 236/1, 236/13

cesed: beden; ceset [<Ar. جسد (Wehr 112a)]

c. 131/1, 229/6, 229/6

c.+den 219/6

cevāb: yanıt [< Ar. جواب (Wehr 131b)]

c. 135/15, 157/15, 158/1

c.+ı 213/17

c.+ını 158/4, 219/1, 228/7

c.+ıŋı 132/14

c.+ıŋız 216/1

cevān: genç [< Far. جوان (Steingass 376a - 376b)]

c. 129/6, 130/16, 195/5, 202/3, 222/5, 223/8

c.+e 203/13

c.+ı 226/3

c.+lar 131/9,146/8, 222/9

c.+lare 223/8

cėyran: ceylan, ahu [< Far. *ceyrān* جیران < Moğ. *cegeren* (Schönig 114)]

c. 194/2

c.+ı 144/9, 169/13

cezā: ceza [< Ar. جزاء (Wehr 111b)]

c. 235/14, 235/14, 237/1

ciger: ciğer, yürek [< Far. جگر (Steingass 366b)]

c. 126/13, 172/10

c.+iŋ 140/6

cigercik/g: ciğerciğim, yüreğim [< *ciger* + T. -*CXG*]

c.(g)+im 221/14

cilō: dizgin [< Moğ. *cilu'a* (Schönig 18, sat. 3)]

c.+ine 220/3

cilve/ė: cilve [< Ar. جلوة 'üzerinden örtü vb. kaldırmak' (Wehr 119a)]

c.(ė) 129/9

c. vėr-: cilve yapmak → *vėr-*

c. v.-erdi 155/6

c. v.-üb 146/9, 157/1

c. ėt-/d-: nazlanmak → *ėt/d-*

c. ė.(d)-üb 165/5, 205/5

cism: cisim, madde; gövde; beden [< Ar. جسم (Wehr 112b)]

c. 210/6, 236/3

c.+imize 128/4

cōlān: (bir şeyin etrafında) dönme, dolanma [< Ar. جولان (Wehr 135a); krş. Tietze *cevelân/ cevlân* 433b]

c. vėr-: dönmek, dolanmak

c. v.-en 151/3

cōr: sıkıntı, eziyet [< Ar. (جور) جار eyleminden (Wehr 132b); krş. Tietze *cevr/ cevir* 434a]

c. 144/5

cudā: ayrı, ayrı düşmüş, ayrılmış [< Far. جدا (Steingass 357a)]

c. ėt-: ayırt etmek → *ėt-*

c. ė.-mediŋ 158/10

cul: çul, at örtüsü [< Ar. جل eyleminden (Wehr 115a)]

c. 149/3

cümle: bütün, hep [< Ar. جملة (Wehr 123b)]

c. 236/14

cüre: tür [< Far. جوره (Ahundov/ Tezcan *cüre* ve *cur* 477)]

c. 157/13

Ç

çadır: çadır [< Far. چادر (Steingass 383b - 384a)]

ç. 218/12

ç.+ı 222/3

ç.+ını 234/7

ç. sivan: (hend.) → *sivan*

ç. s. 153/10, 218/3, 218/7, 222/1

çadır-şeb: kadınların örtündüğü (kara) çaraf [<Far. چادر (Steingass 383b - 384a) + شب Steingass 729a - 729b)]

ç.+ini 223/6

çaġ: vakit; zaman [ET (O.T.) *çağ* (ED 404a - 404b)]

ç. 176/9, 178/5, 191/14

ç.+de 165/7, 156/8, 174/7

ç.+ı 154/9

ç.+lar 202/7

çağır-: → *çaġur-, çağur-*

ç.-ub 184/4

çağur-: → *çaġur-, çağır-*

ç. 161/5

ç.-en 161/4

ç.-ub 161/7, 205/13

çaġur-: çağırmak [OT (Oğz.) *çakır-* (ED 410a - 410b)]; Clauson, metinlerde 13. yy.'dan sonra görülen bu sözcüğün aslı Oğuzca olduğunu belirtmektedir, çünkü *çakır-/ çağır-* sözcüğüyle aynı kökten gelen *çakrış-* eylemi MK'de Oğuzca olarak belirtilmektedir; MK II, 209/ 2-4. → *çağur-, çağır-*

ç. 225/3

ç.-ub 158/9, 225/4

çaẖ-: çakmak, vurmak [ET *çak-* (ED 405b)]

ç.-mişem 193/16

çahār: dört [< Far. چهار (Steingass 403b)]

ç. 129/15, 129/15, 130/1, 130/1, 131/9, 142/2, 154/13, 175/8, 178/8, 178/9, 180/14, 184/12, 191/8, 196/6, 199/10, 204/3, 204/3, 204/9, 214/4, 221/1, 224/9, 224/11, 228/8

çāker: hizmetkar; kul köle [< Far. چاكر (Steingass 386b)]

ç. 154/5

çal-: çalmak [ET *çal-* (ED 417b-418a)]

ç. 222/9, 223/9

ç.-ardı 204/4, 225/10

ç.-e (Hend.) 204/13

ç.-ım 189/5

ç.-ınsun 130/4

ç.-ub 130/8, 133/9, 138/14, 150/14, 154/1, 163/7, 164/8, 170/7, 174/9, 174/13, 178/16, 197/14, 217/1

çamur: çamur [TD'inde yaygın olarak görülen bu sözcük (Tietze *çamur* 472a) Meninski'de چامور *ćiamur* biçiminde kaydedilmiştir (Meninski 1562-1563); biçim olarak krş. ET *çağmur* 'şalgam' (ED 408b)]

çar ç.: çamur mamur → *çar*

çardur ç.+dur 142/12

çar: metinde yalnız bir kere ve yine metinde bir kez görülen *çamur* sözcüğü ile birlikte geçer.

ç.+dur 142/12

çāre: çare [< Far. چاره (Steingass 386b)]

ç. 135/13, 142/4, 143/9

ç.+em 136/10

ç.+si 179/9

çaş-: şaşmak, şaşırmak; ne yapacağını bilememek [krş. Az. *çaş-* (Ahundov/ Tezcan 478) ; ayrıca krş. ET *çaşur-* ve *çaşut-* < **çaş-* (ED 431b)]

ç.-dı 203/12

ç.-medi 172/6

ç.-mesün 231/17

çāşt: kuşluk vakti; kuşluk vakti yenen yemek [< Far. چاشت (Steingass 386a)] → *çāştī*

ç. 222/4, 224/7

ç. ġayır-: kuşluk yemeği hazırlamak → *ġayır*

ç. ġ. 167/3

ç. ġ.-dı 167/4

ç. ėt-/d-: kuşluk yemeği yemek → *ėt-/d-*

ç. ė(d).-üb 224/7

çāştī: [< Far. چاشتی (Steingass 386a)] → *çāşt*

ç.+ī ġ.-ub 222/3

çat-: (kaşlarını vb.) çatmak, üzüntü ya da kızgınlıktan kaşlarını bitiştirip

alnını kırıştırmak [ET (OT.) *çat-* 'bitştirmek, kavuşturmak' (ED 402a)]

ç.-me 133/11

çay: akarsu, küçük ırmak [< Çağ. *çay* (Tietze *çay I* 485a - 485b)]

ç.+e 233/12

çeh-çeh: cık cık, cıvıl cıvıl gibi yansıma sözcük.

ç. 205/15

ç. ur-: cıvıl cıvıl ötmek → *ur-*

ç. u.-erdilar 205/15

çek-: çekmek, (birşeyi biryere) yanaştırmak; (sıkıntı) katlanmak; (nazım) dizmek; (sürme, allık vb.) sürmek; (saz) akort etmek; (nefes) çekmek [ET (O.T.) *çek-* (ED 413b)]

ç. 170/1, 187/14

ç.-di 148/5, 199/3

ç.-digini 229/19

ç.-dim 130/14

ç.-diŋ 144/5

ç.-düm 203/7, 219/14, 228/12

ç.-ebilmeŋ 139/10

ç.-en 163/2, 196/12

ç.-er 150/13, 162/16, 173/13, 193/6

ç.-ermen 176/7, 196/9

ç.-ersen 150/12, 162/13, 187/11

ç.-me 174/11, 174/14, 178/4, 200/9

ç.-mesün 170/11

ç.-miş 198/2

ç.-mişem 179/6, 222/17, 226/9

ç.-sem 131/4, 179/14

ç.-seŋ 170/2

ç.-sün 157/5

ç.-üb 133/13, 135/7, 140/6, 146/4, 155/3, 155/3, 155/14, 163/6, 171/10, 171/13, 172/10, 172/13, 175/3, 192/5, 192/11, 192/14, 193/10, 196/11, 199/14, 221/5, 222/11, 225/14, 226/6, 232/2, 234/9

ç.-übdür 181/1

ç.-übsen 198/5

ç.-üm 230/8

çekil-: çekilmek [< *çek-* + *Il-*; ET (O.T.) *çekil-* (ED 415a - 415b)]

ç.-üb 154/14

çelli: benzer, gibi [~ Tkm. *çenli* < *çen* 'zan, sanma, sanı'(TTS 117a - 117b); ayrıca Tulu *çallı* 267 ve *çelli* 268]

ç. 226/13

çend: her ne kadar, öyle de olsa; rağmen [< Far. چند (Steingass 400a)]

ç. 143/1, 163/15

çėşm: göz [< Far. چشم (Steingass 393a - 393b)]

ç. 237/17

çėşme: pınar [< Far. چشمه (Steingass 394b - 395a)]

ç. 137/4, 147/1

ç.+dür 147/5

ç.+lar 216/12

ç.+larıŋ 217/7

ç.+niŋ 146/8, 149/11, 151/1, 212/14

ç.+sine 151/11

çıġar-: çıkarmak [<*çıḫ-* (*çıġ-*) + *Ar-*] → *çıḫar-*

ç.-ıŋ 204/13

çıǧe: çiy [OT (? ET) *çig/ çıǧ* (ED 413a)]

ç. 200/4

çıḫ-: çıkmak [ET (O.T.) *çık- 1* (ED 405b-406a)]

ç.-an 189/10, 206/13, 206/15

ç.-dı 219/6

ç.-dılar 181/15

ç.-ebilmem 137/13

ç.-en 177/12

ç.-er 130/2, 130/4, 138/1

ç.-ersen 176/7

ç.-me 183/7, 187/15, 199/15

ç.-mem 136/15, 172/9, 226/7, 226/8, 226/10, 226/12, 226/14, 226/16

ç.-mesün 194/8

ç.-miyėydi 129/7

ç.-ub 157/6, 168/14, 169/8, 169/12, 180/5, 181/2, 192/8, 194/6, 195/12, 200/2, 204/14, 205/15, 210/4, 230/15, 231/20

ç.-ubdur 180/14

çıḫar-: çıkarmak [< *çıḫ-* + *Ar-*; ET (O.T) *çıkar-* (ED 410b)]

ç. 154/11, 231/10

ç.-dıŋ 168/8

ç.-mez 175/9

ç.-miyesen 176/14

ç.-ub 133/1, 154/13, 182/10, 186/16, 229/16

çıḫart-/d-: çıkartmak [<*çıḫar-* + *t-*]

ç.(d)-ub 201/4

ç.-me 224/3

çıḫmek: çıkmak eyleminin mastarı [<*çıḫ-* + *-mAk*]

ç. 142/14

çımreş-: soyunmak [< ET (O.T.) *çermeş-* < *çerme-* ‘(kol, paça vb.) sıvamak’ (ED 430b)]

ç.-üb 193/13

çırāğ: çıra; lamba, ışık [< Far. چراغ (Steingass 389a - 389b)]

ç. 177/9

ç.+ı 237/17

çırla-: (kuş) ötmek, cıvıldamak anlamında yansıma sözcük [< OT *çır* (ED *çır 1* 427b); = Meninski چرلامق *ćirlamak* 1603]

ç.-r 206/16

ç.-rdılar 206/1

çi: …-dığında/ -diğinde [= Osm. *çu, çü; çun, çün* < Far. چه (Steingass 403a - 403b)] → *çün II, çünki/ çün ki*

ç. 236/12

çig[i]n: omuz [= TT. (YTS 56a)]

ç.+inde 185/4

çimen: çimen; (kır) çiçek [ET (O.T.) *çimgen* < *çim* (ED 423a)]

ç. 221/2

ç.+de 147/13

ç.+lar 197/16, 216/12

çīn: kıvrım; katmanlı [< Far. چين (Steingass 406a - 406b)]

ç. 216/13

çoban-kār: çoban [< Far. چوبان (Steingass 401b) + Far. كار (Steingass 1001a – 1002a)]

ç.+leri 146/7

çoḫ: çok [OT *çok* (ED *çōk* 405b)]

ç. 134/5, 141/5, 141/12, 141/14, 142/1, 143/2, 148/10, 148/14, 151/3, 175/7, 176/13, 179/2, 179/3, 179/5, 179/7, 179/9, 179/11, 179/13, 179/15, 182/5, 198/9, 198/9, 209/2, 213/1, 213/12, 220/15, 221/4, 226/6, 226/6, 227/2, 227/2

ç.+dı 140/11

ç.+dur 149/1, 149/3, 151/5, 160/2, 169/7, 178/13, 178/14 (bkz. dip. 89), 179/8, 236/8

ç.+lar 147/14, 219/14

çōlaş-: birbirine dolanmak [~ Har. *çulġaş-* (KE 165a) ve Tkm. *çolaş-* (TTS 124a) < ET *çuğla-* < *çuğ* (ED 407b)] → *çōleş-*

ç.-ur 225/17

çōleş-: → *çōlaş-*

ç.-ürmen 178/3

çöhre: çehre, yüz [< Far. چهره (Steingass 405a)] → *çȫre*

ç.+si 178/6, 180/12

çöl: çöl [Çağ. *çöl* < Moğ. *çöl* (Lessing 201b) ; krş. ED *çülig* 420a ve Tietze *çöl* 533a.]

ç.+de 208/17, 225/5

ç.+den 130/15, 131/2

ç.+e 130/15

ç.+i 169/13

ç.+larden 210/4

ç.+lare 131/2, 169/13

ç.+ları 194/2

ç.+lerde 151/6

ç.+lere 144/9

çöl kes-: çöl aşmak, geçmek → *kes-*

ç. k.-üb 146/4

çöŋir: bir tür telli saz, cönk [krş. Far. چوگور (Deh 10-B 392a)]

ç.+i 174/16

ç.+ini 158/2, 162/5, 174/9, 177/3, 182/14, 187/3, 191/7, 195/9, 196/12, 204/2, 204/4, 204/13, 209/11, 210/12

çöŋirli: bir tür telli saz, cönk [< *çöŋir* + T. *-lI*]

ç. 204/7

çōre: [< Far. چهره (Steingass 405a)] → *çöhre*

ç.+si 161/5

çörek: ekmek; gıda [ET (O.T.) *çörek* (ED 429a)]

ç. 186/7

çün I: için [ET *üçün* (ED 28b)]

ç. 127/13, 147/14, 163/8, 219/14

ne ç.: niçin, neden 173/1 → *ne*

çün II: [< Far. چون (Steingass 403a)] → *çi, çünkü*

ç. 128/10, 140/7

çünki/ çün ki: zira [< Far. چون (Steingass 403a) + Far. كه (Steingass 1065b-1066a)] → *çi, çün*

ç. 136/2, (*ki* ayrı yazılmış) 137/6, 153/5, 153/7, 153/13, 153/15, 160/4, 160/16, 162/8, 183/9, 188/9, 198/8, 203/3, 203/5, 215/1, 215/8, 220/9

çürri-: çürümek [Meninski چورمك ve چوريمك *ćiürümek* 1676 (LÇ چوروماك 155b)]

ç.-üb 223/13

çürrit-: çürütmek [*çürri-* + *t-*]

ç.-mesün 170/12

D

dād: adalet, doğruluk [< Far. داد (Steingass 494b)]

d. 202/12, 204/6, 204/6, 204/7, 204/7, 204/8, 204/8, 204/9, 204/9, 204/11, 204/11, 215/2

d.+e 130/11, 204/12

d.+iŋe 141/11

dād-res: adaletli [< Far. دادرس (Steingass 495a)]

d. -i 237/1

dağ: dağ [ET *tağ* (ED 463a)]

d. 141/7

d.+de 146/7, 147/13, 217/11

d.+e 218/9

d.+ıne 151/11

d.+lar 134/5, 136/1, 142/12, 143/2, 172/6, 202/6, 216/11, 216/15

d.+larda 153/9

d.+larde 221/3

d.+larden 146/4

d.+lare 216/14, 217/3

d.+larımız 217/1

d.+larıŋ 161/13, 226/2

d.+larıŋız 216/15

d.+larine 216/11

dāġ: yanık izi, yara [< Far. داغ; ET *dāğ 2* (ED 4673a)]

d. 215/8

dağ(ı)l-: dağılmak [OT *taġıl-* 'ay.' (NF 393b); TT. *dağıl-* < **dağ-* + *-(ı)l-* (Tietze 545b)]

d.-ub

dağla-: dağlamak [< *dāğ* + T. + *-lA-*; ET *tağla-* (ED 469b)]

d.-rem 172/10, 221/14

daḫı: daha [ET *takı* (ED 466a)]

d. 145/14, 211/8, 216/4

dāḫil: dahil [< Ar. داخل (Wehr 246b)]

d. 232/18

dāḫil-i ol-: meclise vb. girmek → *ol-*

d.-i … o.-ande 129/2

dā'im: her zaman, sürekli [< دائم Ar. (Wehr 272b)]

d. 136/14, 154/3, 155/14, 156/3, 162/10, 162/13, 169/8, 179/14, 186/9, 187/7, 190/1, 198/11, 227/18

dā'imu'l-ōġāt: bütün vakitler [< *dā'im* دائم Ar. (Wehr 272b) + Ar. اوقات (Wehr 966a)]

d. 129/8, 182/10

dal I: dal [ET *tāl* (ED 489a)]

d. 134/15, 197/1, (*ā* ile) 197/16, 200/6

d.+e 185/1, 208/8

d.+lar 181/3

d.+larinde 186/9

dal II: çıplak, sade; metinde: *dal ġırmızı* kıp kırmızı [< ? (Tietze *dal III* 550a)]

d. 206/11

dal III: arka; art; sırt [< Moğ. *dalu* (Lessing 226b)]

d.+dedür 137/2

d.+ince 221/4

d.+inden 213/5

d.+ine 132/9

d.+isinde 234/8

dāmān: [< Far. دامان (Steingass 499b)] → *dāmen*

d.+ıŋ 236/15

dāmen: etek [< Far. دامن (Steingass 499b - 500b)] → *dāmān*

d.+inden 221/7

dānā: bilgili, bilge [< Far. دانا (Steingass 500b)]

d.+me 193/6

dāne: tane; boncuk [krş. Far. دانه (Steingass 501b) < ET *tana* < İr. (ED 515a - 515b)]

d. 200/4

d.+lar 205/9, 209/7

danış-: konuşmak [ET (O.T.) *tanuş-* < *tanu-* (ED 526b)]

d. 222/16

d.-an 141/6

d.-dum 223/3

d.-e 181/14, 181/14

d.-ek 147/11

d.-em 229/18

d.-ende 159/14, 181/10, 186/8, 220/5

d.-ermen 178/1

d.-ım 203/2, 214/6

d.-mezdi 175/9

d.-ub 198/14

danışdır-: konuşturmak [< *danış-* + -*DXr*] → *danışdur-*

d.-ub 228/16

danışdur-: → *danışdır-*

d.-ub 131/6

danışmaġ/mek: konuşma [< *danış-* + -*mAK*]

d. 148/10

d.(ğ)+e 193/9

d.(meg)+e 214/1

d.(mek) 198/8

dār: darağacı [< Far. دار (Steingass 495b)]

d. 142/5

d.+e 142/5

d.+lerden 169/4

dar: dar [ET *tar* (ED 528a)]

d. 230/7

dāstān: destan; övgülü anlatı [< Far. داستان (Steingass 497b)] → *destān*

d. 126/12, 129/16

daş I: taş [ET *taş* (ED 557a)]

d. 230/6

d.+dı 141/7, 203/14

d.+dur 142/12

d.+e 220/11

d.+lar 176/9

d.+ları 170/5

d.+larıŋ 176/14, 182/2

daş II: dış; çevre; bir yere ya da kimseye yakın olan yer [ET *taş* (ED 556b)]

d. 213/8

d.+ine 142/2, 156/4, 159/6, 202/5

dayan-: dayanmak [ET *tayan-* < *taya-* (ED 569b)]

d.-ub 132/5

dāye/i: dadı [< Far. دايه (Steingass 502b; Deh 13-A 242b - 244a)]

d. 194/10, 194/11, 194/14, 195/2, 195/2, 195/4, 195/4, 195/7, 195/8, 201/3, 202/13, 202/15, 202/16, 202/19, 203/2, 203/5, 203/13, 204/1, 207/5, 207/6, 207/8, 207/9, 207/12, 207/16, 209/5, 209/5

d.+ni 207/5

d.+niŋ 204/11

d.(i)+ye 203/4, 204/1

dė-: demek [ET *te-* (ED 433b - 434a)]

d. 132/14, 157/14, 160/11, 162/7, 164/11, 184/7, 184/9, 188/5, 194/12, d. 203/14, 207/12, 227/15, 228/4, 228/18

d.-b 220/9

d.-di 127/1, 127/2, 127/3, 127/4, 127/5, 128/3, 128/11, 129/3, 129/4, 129/6, 129/11, 129/13, 132/13, 132/13, 132/14, 133/2, 133/6, 133/10, 134/9, 135/7, 138/10, 139/14, 140/10, 140/12, 140/14, 140/15, 142/6, 144/1, 145/1, 148/9, 148/12, 148/14, 149/2, 149/4, 149/5, 149/7, 150/11, 152/1, 153/4, 154/10, 156/10, 157/4, 157/8, 157/9, 157/11, 157/12, 157/13, 157/14, 157/14, 160/4, 160/7, 160/11, 160/12, 160/13, 160/14, 161/3, 162/4, 163/4, 164/9, 167/2, 167/6, 168/12, 169/1, 173/1, 173/1, 173/2, 174/7, 175/10, 175/10, 176/10, 176/12, 176/13, 177/1, 178/7, 178/12, 180/2, 182/6, 183/16, 184/6, 184/8, 184/9, 185/14, 186/15, 186/17, 188/3, 188/8, 188/11, 188/16, 190/3, 190/10, 190/11, 190/12, 190/12, 191/1, 191/3, 191/4, 192/10, 194/7, 194/10, 194/11, 194/12, 194/14, 195/2, 195/4, 195/4, 195/6, 195/7, 195/7, 195/8, 196/10, 197/9, 198/13, 199/4, 199/8, 199/10, 199/12, 200/14, 201/5, 202/12, 202/13, 202/14, 202/14, 202/15, 202/16, 204/12, 204/12, 206/9, 207/4, 207/5, 207/6, 207/7, 207/10, 207/12, 207/16, 207/16, 208/3, 208/4, 209/5, 209/5,

dehān: ağız [< Far. دهان (Steingass 548a)]

d. 185/12

d.+imden 183/6

d.+ine 205/8, 223/10

dehānlı: ağızlı [< Far. *dehān* دهان (Steingass 548a) + T. *-lI*]

d. 185/12

d.+dur 130/13

deḫīl: içerde olan [< Ar. دخيل (Wehr 246b)]

d. ol-: sır taşımak

d. ol-duŋ 160/5 → *ol-*

dehr: dünya; zaman; devir [< دهر Ar. (Wehr 265b)]

d. 143/11

d.+de 140/11

dek: gibi [ET *teg* (ED 475a)]

d. 145/12

delālet: işaret; yol gösterme [< Ar. دلالت (Wehr 260b)]

d. 224/6

deli: deli [ET *telve* (ED 493a)]

d. 172/4, 218/7

delīl: işaret; delil [< Ar. دليل (Wehr 265b)]

d. 237/5

d.+im 215/5

dem: zaman; an; soluk [< Far. دم (Steingass 534a - 534b)]

d. 135/3, 147/8, 147/11, 151/9, 169/8, 169/12, 174/11, 174/16, 178/5, 178/5, 182/10, 228/14

d.+de 129/2, 135/12, 146/10

demāğ: burun [< Far. دماغ (Steingass 534b)]

d.+ine 199/5

demir: demir [ET *temir* (ED 508b)]

d.+dür 142/12

dem-sāz: dost; yoldaş [< Far. دمساز (Steingass 535b)]

d.+ım 164/6

der-: dermek, toplamak [ET *tér-* (ED 529a - 529b)]

d.-edi 199/12

d.-egör 183/4

d.-er 219/4

d.-esen 199/13

d.-iŋ 158/5, 158/6, 158/10, 158/14, 159/3, 159/7, 159/11, 160/1

d.-digim 218/8

d.-mişem 158/7, 158/8, 158/12, 159/5, 159/9, 159/13, 160/3

d.-seŋ 155/13

d.-übmen 220/8

d.-üm 228/9

der: …-de, içinde [< Far. در (Steingass 506a - 506b)]

d. 235/12

d. 205/3

derd: dert, keder, sıkıntı [< Far. درد (Steingass 510b - 511a)]

d. 139/2, 145/15, 161/11, 172/2, 175/15, 177/8, 192/11, 193/3

d.+e 174/2, 217/10, 233/14

d.+i 144/3

d.+im 144/12

d.+ime 128/7, 167/13, 176/11

d.+inden 172/4, 226/11, 230/16

d.+iŋden 209/3

d.+ine 145/4, 150/9

d.+ini 236/5

d.+iŋi 163/2

d.+lare 217/10

derd-mend: biçare, aciz, beceriksiz, zavallı [< Far. دردمند (Steingass 511b)]

d. 167/13

d.+e 237/14

dėreẖt: ağaç [< Far. درخت (Steingass 510a)]

d.+de 206/15

d.+iŋ 167/4, 180/11, 194/15, 195/2, 195/8, 195/10

d.+inde 206/16

d.+iŋden 200/10

d.+ine 195/13

d.+larde 206/1

d.+lerde 154/14

dergāh: kapı, eşik; dergah, tekke, büyük ẕātların kapısı [< Far. درگاه (Steingass 513b)]

d.+ine 218/5, 218/5

dermān: derman; ilaç [< Far. درمان (Steingass 514a)]

d. 128/7, 176/11

d.+ı 221/10

deryāçe: göl [< Far. درياچه (Steingass 517a)]

d.+lar 130/1

dest: el; (elbise) kat; (dayak) bir posta; birkes; üstünlük; güç kuvvet; fayda; [< Far. دست (Steingass 519a - 521b)]

d. 126/16, 127/5, 158/2, 205/13, 216/8, 216/8, 236/15

d.+ine 213/15

d.+inen 165/4

d.+inde 150/5, 206/13

d. -i cem‘ ilan: el birliğiyle; hep birlikte 192/7 → *cem‘*, *ilan*

destān: [< Far. دستان (Steingass 522a] → *dāstān*

d. 127/8, 130/6, 147/2, 148/4, 164/10, 165/9, 178/1, 184/7, 184/8, 188/4, 188/5, 191/10, 194/12, 207/15, 208/5, 208/6, 217/6

d.+dan 139/1

d.+de 138/15

d.+e 153/2

d.+lar 178/11, 203/1, 208/14

destūr: izin [< Ar. دستور (Wehr 253a)]

d. 143/13, 208/4

deşt: bozkır, çöl, ova [< Far. دشت (Steingass 526a)]

d.+e 169/8

devā: deva, çare [< Ar. دواء (Wehr 273b)]

d. 167/13, 217/9, 217/10, 236/5

d.+sı 217/10

dız: bu sözcüğe her hangi bir sözlükte rastlayamadık. Ancak Muğan Şahsevenleri ağzında ‘dar kapı aralığı’ anlamında olan *dır* sözcüğü ile karşılaştırılabilir. Nitekim metinden de anlaşıldığı gibi *dız* sözcüğü ‘dar kapı aralığı’ anlamını taşımaktadır.

d.+ınden 204/4

dīdār: görüşme; buluşma; kavuşma [< Far. دیدار (Steingass 551a - 551b)]

d. 128/10, 136/7

d.+leri 137/7, 172/5

dīde: göz [< Far. دیده (Steingass 551b - 552a)]

d.+me 220/14

d.+miŋ 232/10

d.+si 174/5

dīger-gūn: (yüz, hal vb.) değişme, bozulma [< Far. دیگرگون (Steingass 553b)]

d. 185/14, 217/13, 223/11

dil I: dil, lisan [ET *tıl* (ED 489b-490a)]

d. 187/10, 188/2

d.+de 147/6

d.+den 200/13

d.+e 186/8

d.+i 132/1, 162/10, 192/3

d.+im 160/7, 193/1, 193/9, 198/6, 215/3, 215/5, 223/3

d.+ime 185/8

d.+inde 132/6, 191/4, 204/2

d.+inden 192/7, 228/16

d.+ine 173/7

d.+ini 131/6, 185/12, 231/16

d.+ları 186/8

d.+larinde 130/4

dil II: gönül [< Far. دل (Steingass 530b - 531a)]

d. 130/8, 146/10, 149/10, 190/11, 235/5

dil-ber: dilber, sevgili [< Far. دلبر (Steingass 531b)]

d. 128/4

d.+i 128/9

d.+im 223/12

d.+iŋ 130/11

dil-gīr: dargın, kırgın [< Far. دلگير (Steingass 533a)]

d. 138/2, 139/1, 174/8

dil-ḫoş: gönlü hoş olan [< Far. دلخوش (Steingass 532a)]

d.+ım 168/9

dilli: dilli, dil sahibi. [< *dil I* + *-lI*; ED (O.T.) *tıllıǧ* (ED 495b)]

d. 187/10, 188/2

dil-nevāz: gönül okşayan [< Far. دلنواز (Steingass 533b)]

d. 164/4

dil-pezīr: beğenilen, hoşa giden [< Far. دلپزير (Steingass 532a)]

d. 236/8

dil-sūz: gönül yakan [< Far. دلسوز (Steingass 532b)]

d. 133/6

dīn: din, inanç [< Ar. دين (Wehr 275b)]

d. 139/13, 168/9, 190/15, 190/15-191/1, 225/15, 236/4, 237/1

d.+im 200/12

d.+imden 230/5

d.+in 200/8

d.+de 191/2

d.+den 133/8

d.+e 227/6

dire̮şān: parlak, parlayan [< Far. درخشان (Steingass 510b)]

d.+ dur 150/5, 208/12

diş I: rüya, düş [ET (O.T.) *tüş* (ED 559a)]

d.+de 139/16, 228/1, 228/3

d.+im 139/16, 229/14

d.+imde 129/8

d.+ime 142/11, 145/9

d.+imize 160/15, 190/14

d.+inde 163/5

d.+ine 131/15, 161/1, 167/2

d.+iŋe 139/5, 142/1

d.+ini 132/15, 137/9

d.+larden 142/1

diş II: diş [ET *tış* (ED 557b)]

d. 197/6

d.+ine 205/8

d.+larıŋ 208/9

dişla-: dişlemek, ısırmak [< *diş2* + *lA-*; ET *tişle-* (ED 564b - 565a)]

d.-dım 219/12

dişli: dişli, dişi olan [< *diş2* + *-lI*]

d.+dür 130/13

div: dip, taban [ET *tüb* (ED 434b-435a)]

d.+inde 162/2, 195/2

dīv: dev; şeytan [< Far. دیو (Steingass 554b)]

d. 140/14

dīvāne: divane [< Far. دیوانه (Steingass 555a)]

d. 172/4, 203/11, 203/13

dīvār: duvar [< Far. دیوار (Steingass 554b)]

d.+den 162/1

d.+ıŋ 154/11, 154/13, 155/7

diyār: diyar [< Ar. دیار (Wehr 268b)]

d. 171/11, 171/11

d.+de 143/11

d.+dedür 140/2

d.+inden 144/11

d.+ine 146/6

diz: diz [ET *tiz* (ED 570b)]

d.+im 213/14

d.+imden 176/3

d.-ine 222/10, 227/1

d.+iniŋ 137/10, 141/4, 142/8, 149/9, 155/8, 158/3, 161/4, 161/6, 162/5, 167/10, 177/3, 182/14, 184/11, 187/3, 189/2, 191/12, 192/14, 201/13, 203/3, 204/5, 204/16, 206/9, 208/7, 209/11, 210/12, 213/2, 213/3

doğdir-: doğurtmak, hayvanın doğumuna yardım etmek [ET (O.T.) *tuğtur-* < ET *tuğ-* (ED 468a ve 465a - 465b)]

d.-erdilar 218/3

doğrı: doğru [ET *toğuru* < *toğur-* < *toğ-*(ED 473a ve 472a)]

d. 152/5, 152/6, 152/8, 152/10, 152/12, 152/14, 153/1, 153/3, 153/13, 159/2, 181/14, 193/8, 229/3, 237/9

d.+sın 153/5, 160/6

doḳġuz: dokuz [ET *tokuz* (ED 474b)]

d. 146/5

dol-: dolmak [ET *tol-* < *to-* (ED 491a)]

d.-dı 130/14, 227/4

d.-mesün 171/1

d.-ub 130/7

d.-ubdı 198/9, 213/13

d.-ubdur 176/6

dolan-: dolanmak, gezinmek [ET *tolğan-* < *tolğa-* (ED 497a - 497b)]

d. 152/15, 174/13, 223/1, 223/5

d.-dım 168/1

d.-ende 152/7, 175/2

d.-erdi 157/2

d.-ėyim 189/6

d.-mediŋ 212/9 (bkz. dip. 102)

d.-ub 146/9, 155/6, 180/14, 183/7, 187/15, 202/3, 205/2, 215/14, 220/2, 227/18

d.-ur 202/1, 202/2, 202/4, 202/6, 202/8, 202/10

d.-urmen 177/9

dolaş-: dolaşmak, gezmek [< ET *tolğaş-* < *tolğa-* (ED 497a)] → *döleş-*

d.-ande 165/12

d.-edur 165/11

d.-ur 226/1

doldur-: doldurmak [< *dol-* + *-DXr-*; ET (O.T.) *toltur-* (ED 495a)]

d. 207/14

d.-dım 163/10

d.-me 133/13

d.-ub 208/3

doleş-: → *dolaş-*

d.-ek 183/11

dolı: dolu [< *dol-* + *-u*; ET *tolu* (ED 491b-492a)]

d. 169/1, 196/8, 197/15, 198/2, 209/14, 228/11

donġuz: domuz [ET *toŋuz* (ED 527b)]

d. 186/7

dōrān: devran [< Ar. دوران (Wehr 269b)]

d. 156/9, 183/1, 183/2, 183/4, 183/6, 183/8, 183/10, 183/12, 183/14, 209/12, 209/13, 209/15, 210/1, 210/3, 210/5, 210/7, 210/9

d.+den 139/3

d.+ı 198/1

d. tut-: düğün vb. toplantılarda çalıp söyleyerek eylenmek→ *tut-*

d. t.-un 204/8

dost: dost [< Far. دوست (Steingass 544a)]

d. 231/14

d.+e 205/6

d.+ı 193/16

d.+ıŋ 236/13

d.+ıŋı 133/14

d.+lar 130/6, 171/2

doy-: doymak [ET *toḍ-* (ED 451a)]

d.-ersen 139/7, 196/4

d.-mesin 224/4

d.-ub 132/2, 212/4

doydur-: doyurmak [*doy-* + *-DXr*; ET *toḍğur-* (ED 454a)]

d.-dı 136/16

doymek: doymak eyleminin mastarı [*doy-* + *-mAK*]

d. 209/1

dög-: dövmek [ET *tög-* (ED 477a)]

d.-mesün 136/5

dȫlet: devlet, zenginlik [< Ar. دولة (Wehr 271b – 272a)]

d.+iŋ 127/11

dȫletli: devletli, zengin [< Ar. *dȫlet* دولة (Wehr 271b – 272a) + T. *-lI*]

d. 234/10

dön-: dönmek [ET *tön-* (ED 515a)]

d.-ayum 128/7

d.-digim 171/14, 222/13

d.-dim 228/11

d.-ebilmeŋ 142/2

d.-ek 156/4

d.-ėyüm 161/8

d.-im 189/7, 220/6

d.-me 183/7

d.-miş 220/11

d.-miyüb 127/4

d.-übdür 228/1

dönmaġ: dönmek eyleminin mastarı [< *dön-* + *mAK*]

d. 205/7

dȫre/a; /i: (devre) çevre; daire [< Ar. دورة ; Wehr 269a - 269b]

d.(a)+sinde 129/17

d. 184/2

d.+larını 214/5

d.+lerini 214/7

d.+sinde 151/3, 151/10, 195/3

d.(i)+nde 230/9

d. dut-: bir daire oluşturmak → *dut-*

d. d.-ub 146/9-10, 209/9

dört: dört [ET *tört* (ED 534a - 534b)]

d. 181/2, 181/12

dörtimci: dördüncü [< *dört* + *-imci*; ET *törtünç* < *tört* (ED 535b-436a)] → *dördimci*

d. 201/9, 212/14

dördimci: → *dörtimci*

d. 167/5

döşan-: (yola) serilmek, kendini kadere bırakmak [< *döşe-* + *-n-*; ET *töşen-* < *töşe-* (ED 565b)]

d.-mişik 213/10

döş(e)-/i-: döşemek [ET *töşe-* (ED 561b)]

d.(i)-b 184/1

döşek: döşek [< *döşe-* + *-k*; ET *töşek* (ED 563b)]

d. 215/4

d.+de 183/12

d.(g)+iŋ 178/3, 190/8

döz-: sabretmek, katlanmak [ET *töz-* (ED 572b)]

d.-ek 150/9

d.-eġulėyim 130/16 (bkz. dip. 79)

du'ā: dua [< Ar. دعاء (Wehr 255a)]

d. 127/6, 170/13

dual: al yanak [< *du-* 'pekiştirme ilgeci' + *al* 'kırmızı'; krş. Tkm. *duv-* 'ay.' + *ak* 'bembeyaz' (TTK *duv-* 179b); metindeki *du-* ~ Trkm. *duv-* < Moğ. *duv-* (ses uyumu gereği bu ek Moğ.'da yalnızca ilk hecesi *du-* olan sıfat ve zarfların başına getirilir (bkz. Lessing 270b), T. *ap-ak* örneğinde olduğu gibi.]

d.-ın 165/10

du-bāre: yeniden, tekrar, bir kez daha [< Far. دوباره (Steingass 540b)]

d. 142/4, 186/16, 227/14, 228/4

duçār: tutulmuş, uğramış, yakalanmış [< Far. دچار (Steingass 504a)]

d. ėt-/d-: uğratmak

d. ė.(d)-üp 233/12

dudaġ: dudak [< Kum. *ṭōdaḳ* (Tietze *dudak* 657b); krş. Tulu *duδax* 279; TTS *dŏdak* 165b; Meninski *dudak* 2157, *dudagh* 2176.]

d. 170/2

d.+e 170/2

d.+imden 197/6

d.+lar 188/2

d.+leri 165/6

dūdmān-ḫ̮ˇān(e): sülale, aile [< Far. دودمان (Steingass 542a) + Far. خانه (Steingass 444a - 444b)]

d.+ine 234/3

dur-: (ayağa) kalkmak [ET *tur* (ED 529b-530b)]

d.-an 147/7, 175/1

d.-dı 162/3, 199/2, 223/8

d.-dılar 214/7

d.-dım 191/14

d.-ebilman 174/1

d.-ebilmedi 204/5

d.-ebilmem 134/7, 136/13, 156/6

d.-erdılar 229/10

d.-gin 224/11

d.-ıŋ 214/5

d.-me 144/2, 178/8

d.-mediŋ 143/9

d.-meseŋ 149/7

d.-mėyim 145/13

d.-mez 151/7, 183/3, 183/3

d.-mış 208/16, 232/7

d.-mişik 145/5

d.-seŋ 190/1, 190/2

d.-sun 167/6

d.-ub 148/10, 151/8, 174/1, 181/16, 227/1, 231/19, 231/20, 232/7, 234/8

d.-ubdur 158/15, 158/15

d.-ublar 195/4

d.-ubsız 157/4

d.-ubsuz 194/7, 201/5

durā'ī: Hiç bir sözlükte raslayamadık. Ancak metindeki kullanışına göre bir tür kumaş olmalıdır. Şiirin ölçüsü gereği de *durā'ī* okunması gerekiyor. [< ? درائی]

durmaġ/ğ: durmak eyleminin mastarı [< *dur-* + *-maġ*]

d. 155/12, 156/3

d.+dedür 149/7

d.(ğ)+un 187/2

dut-: tutmak [ET *tut-* (ED 451a - 451b)]

d. 154/11, 156/13, 160/10, 207/13

d.-aller (< *ar-ler*) 173/14

d.-an 221/12

d.-ande 200/7

d.-ar 195/15

d.-digim 219/3

d.-dıŋ 214/8

d.-ek 214/6

d.-elin 147/4, 147/8, 147/14

d.-en 137/9

d.-er 228/16

d.-ım 220/6

d.-meli 144/7, 144/10

d.-mesün 137/16

d.-mış 161/16

d.-se 184/9

d.-sem 131/5

d.-sen 141/13

d.-seŋ 182/13

d.-sun 160/11, 225/5

d.-ub 132/8, 132/10, 132/10, 133/7, 145/5, 146/10, 147/11, 154/12, 156/14, 157/6, 163/12, 170/4, 172/11, 173/16, 174/17, 182/4, 183/16, 184/1, 203/7, 209/8, 209/9, 209/13, 211/9, 212/11, 213/15, 219/10, 228/15, 231/15, 233/4, 234/14, 236/12

d.-uban 183/11, 211/3

d.-ubsen 138/10

d.-uldı 148/6, 229/11

du-tā'ī: çift [< Far. دوتائی (Steingass 541a; Deh 14-A 322c – 323b)]

d. 205/4

dutār: dütar, telli bir saz [< Far. دو (Steingass 539a) + Far. تار (Steingass 274a)]

d. 129/10, 129/10, 164/8, 189/5, 225/10

d.+ı 222/4

d.+ımı 156/11

d.+ıŋ 157/9, 161/4, 178/2

d.+ını 129/12, 130/8, 133/9, 135/14, 137/10, 138/14, 140/5, 141/3, 142/8, 146/3, 146/12, 149/9, 150/14, 155/8, 158/3, 161/6, 163/6, 167/10, 168/13, 170/6, 170/7, 173/3, 178/16, 180/12, 184/10, 191/6, 191/12, 192/14, 197/14, 201/13, 203/3, 204/5, 204/15, 206/9, 208/7, 217/1, 221/5, 222/10, 223/8, 223/9, 225/13, 227/1, 229/2, 232/3

d.+ıŋı 174/13

d.+larıŋ 155/14

d.+leriŋ 147/7, 149/12, 174/17

dutmaġ: tutmak eyleminin mastarı [< *dut-* + *mAK*]

d. 151/14

duzd: hırsız [< Far. دزد (Steingass 518a)]

d. 143/10

dü: iki [< Far. دو (Steingass 539a)]

d. 163/3, 237/17

dül-: delmek [ET *tel-* (ED 490b)]

d.-di 227/4 (bkz. dip. 106)

Düldül: özel ad, Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye verdiği kır at [< Ar. دلدل; (Devellioğlu 193b)]

d.+i 237/6

d.+iŋ 237/12

dün: gece [ET *tün* (ED 513a - 513b)]

düni gün: gece [< *dün* + *–i* 've' + *gün*]

d.+i gece (Hend.) 191/14 → *gece*

dünyā: dünya, âlem [< Ar. دنيا (Wehr 265b)]

d. 126/16, 127/2, 127/2, 215/12, 218/8

d.+de 127/7, 127/8, 127/9, 127/10, 127/12, 127/13, 127/14, 129/6, 149/1, 149/3, 214/16, 216/3, 221/15

d.+nıŋ 220/13, 237/4

dür: → *dürr*

d. 237/16

dürli: türlü [ET *törlüg* (ED 546b-547a)]

d. 153/2, 183/2

dürne: vurarak cezalandırmakta kullanılan bir alet [??? krş. Tkm. *dürre* 'kamçı' (TTS 181a]

d. 215/4

d.+inden 138/1, 168/6

d.+lerinden 154/7

d.+lar 213/9

düz-: boncuk ya da şiir, destan dizmek [ET *tüz-* (ED 572b - 573a)]

d.-eller 217/6

d.-üb 218/14

düzal-: → *düzel-*

d.-ub 146/10

düzat-: yaptırtmak, hazırlatmak [Har. *tüzet-* (KE 663a ve NF 443b) < *tüze-*; krş. *düzel-*]

d.-ub 135/12, 143/12

düzel-: düzgün bir sıra haline getirilmek [Har. *tüzel-* < *tüze-* (KE 663a); krş ED *tüzül-* (ED 575b - 576a)] → *düzal-*

d.-di 219/8

d.-üb 129/2, 146/3

düzik: düzgün, düzenli [< *düz-* + *-ik*; biçim olarak krş. Har. *tüzük* < *tüz-* (KE 663a)]

d.+dür 185/5

düzül-: dizilmek, düzgün bir sıra haline getirilmek [< *düz-* + *-ül-*; ET *tüzül-* (ED 575b-a)]

d.-di 148/6

d.-übdür 208/10

d.-ür 208/14

E

ebdāl: abdal, derviş [< Ar. ابدال (Devellioğlu 198a)]

e. 131/2

ebrū: kaş [< Far. ابرو (Steingass 7b)]

e.+ŋ 236/12

ebyāt: beyitler [< Ar. ابيات (Wehr 74a - 74b)]

e.+lar 131/10, 146/9

e.+ları 163/6

e.+ler 130/7

e.+leri 180/13

‘ecā’ib: acayip [< Ar. عجائب (Wehr 533a)] → *‘eceb*

‘e. 202/10

‘eceb: acayip [< Ar. عجب (Wehr 533a)] → *‘ecā’ib*

‘e. 130/12, 148/13, 161/5, 164/3, 164/9, 165/1, 165/6, 165/8, 165/11, 191/10, 194/3, 198/6, 208/1, 213/10, 217/3, 217/4, 217/6, 217/8, 229/14, 230/4

ecel: ecel, ölüm [< Ar. اجل (Wehr 5b)]

e. 213/13, 223/5

edeb: edep, terbiye [< Ar. ادب (Wehr 8b)]

e.+lar 198/6

eflāk: felekler [< Ar. افلاک (Wehr 649b)]

e.+e 236/12

‘eġd: nikah [< Ar. عقد (Wehr 564a - 564b)]

‘e.+ini 131/14

‘e.+iŋiz 140/13, 161/2

eg-: eğmek [ET *eg-* (ED 99b-100a)]

e.-ib 187/11

e.-me 193/14, 216/9

e.-meli 186/14

e.-mesün 136/4

eger: eğer [< Far. اگر (Steingass 90b)]

e. 128/12, 129/5, 131/13, 131/13, 132/12, 133/8, 135/13, 135/13, 142/7, 142/12, 142/12, 142/13, 148/14, 149/5, 149/7, 156/12, 156/12, 157/15, 158/1, 161/4, 169/3, 180/2, 182/7, 182/9, 183/7, 190/11, 191/3, 193/2, 195/7, 195/7, 195/8, 197/10, 207/8, 207/15, 207/15, 214/9, 214/10, 214/11, 216/4, 216/5, 225/6, 227/11, 227/11, 231/7, 231/9, 234/3, 235/14

‘eġil ėtmaġ: akıl etmek, düşünmek [< *‘eġl* (Wehr 566a) ve T. *ėtmaġ*]

‘e. ė. 151/8 → *ėtmaġ*

eg(i)n: beden [ET *egin* (ED 109a)]

e.+ine 173/5, 202/3, 205/3

‘eġl: akıl [< Ar. عقل ‘*aql* (Wehr 566a)]

‘e. 129/5, 133/3, 138/13, 164/10, 164/11, 165/6, 184/17, 215/14

‘e.+i 172/6

‘e.+dür 185/15, 199/12

‘e.+iŋ 231/17

‘eġl-mend: akıllı [< Far. عقلمند (Steingass 859a)]

‘e. 214/4

‘eġlsiz: akılsız [< *‘eġl* + T.*-sIz*]

‘e. 134/9

eġrebā: akraba [< Ar. اقرباء (Wehr 673a)]

e.+nı 230/15

e.+silen 231/19

egri: eğri [< *eg-*; ET *egri* < *egir-* < *eg-* (ED 112b ve 113a - 113b)]

e. 158/15, 186/11

eẖbār: haberler [< Ar. اخبار (Wehr 203a)]

e. 126/12

‘ehd: anlaşma [< Ar. عهد (Wehr 584b)]

‘e. 133/2, 133/2, 173/11, 182/12, 191/11, 198/14

eḥed: bir, tek; İslam’da Tanrı’nın sıfatlarından biri [< Ar. احد (Wehr 6a)]

e.+sen 236/2

ehl: ehil, mensub [< Ar. اهل (Wehr 28b)]

e. 145/14, 223/8, 235/7

ėhmāl: ihmal [< Ar. اهمال *ihmāl* (Wehr 919b)]

ė. 132/3, 159/7, 213/8

ėḥsān: ihsan [< Ar. احسان (Wehr 161b)]

ė.+ıŋı 189/15

ėḥtirām: ihtiram, saygı, hürmet [< Ar. احترام *iḥtirām* (Wehr 156a)]

ė. 231/6

eḥvāl: durumlar, haller [< Ar. احوال (Wehr 195b)]

e.+dur 188/4

e.+ı 217/13

e.+ımı 185/7

e.+ın 165/8

e.+inden 154/6

e.+ine 164/10

e.+leri 185/14

eḥvāl-purslıġ: hal, hatır sorma [< *eḥvāl* + Far. *purs* ‘sorma’ < پرسیدن (Steingass 243a) + T. *-lIG*]

e. 232/1

ek-: ekmek [ET *ek-* (ED 100b)]

e.-mesün 170/11

e.-mişem 222/17, 226/9

e.-se 215/5

‘eks: akis, çarpıp geri dönme, yansıma, yankı [< Ar. عکس (Wehr 567b)]

‘e.+imden 183/7, 187/15, 188/5

‘e.+inden 186/1

‘e.+iŋden 207/7

el: el [ET *elig* (ED 140b-141a)]

e. 138/3, 139/7, 139/15, 173/11, 175/3, 183/11, 189/8, 219/3, 221/7, 227/13

e.+e 131/6, 147/3, 185/11, 222/8, 224/6

e.+i 168/5, 178/14, 204/7

e.+im 135/10, 156/12, 189/13, 218/8, 228/15, 236/4

e.+imden 136/10, 168/8, 174/16, 208/4, 221/6

e.+ime 221/6

e.+in 144/11

e.+inde 129/2, 130/3, 148/3, 190/7, 208/6

e.+iŋde 208/6

e.+inden 132/10, 139/9, 204/6, 204/7, 204/7, 204/8, 204/8, 204/9,

204/9, 204/11, 207/14, 208/3, 228/16, 231/10

e.+iŋden 141/10, 203/14, 204/6, 204/11

e.+ine 158/3, 207/15, 213/11, 221/5, 221/9, 223/9, 229/2

e.+iŋe 167/14

e.+ini 131/6, 185/11

e.+iniŋ 221/3

e.+iŋle 141/15

ėl: boy; halk; oymak [ET *él* (ED 121b-122b)]

ė. 127/9, 132/7, 133/5, 134/10, 142/1, 187/5, 193/14, 198/7, 219/3, 220/1, 230/1, 230/20, 231/15

ė.+de 135/5, 151/14, 229/11

ė.+den 131/2, 179/6, 200/1, 219/14

ė.+e 147/1, 154/2, 186/3

ė.+i 141/7, 144/14, 185/10, 186/1, 186/13

ė.+imden 136/11, 145/11, 230/4

ė.+iŋ 151/3

ė.+inde 138/11

ė.+inden 139/8

ė.+iŋden 141/9

ė.+ine 129/14, 137/5, 150/7, 173/6, 213/10, 221/8

ė.+iŋe 167/14

ė.+ini 163/12, 188/6, 214/8, 231/15

ė.+iniŋ 146/6

ė.+lar 146/1

ė.+larde 187/5

ė.+lare 131/2, 136/2, 169/12

ė.+ları 141/6, 146/7, 146/7, 186/3

ė.+ların 186/3

e’lā: yüce [< Ar. اعلى (Wehr 575a)]

e. 237/7

el-āmān: elaman, aman [< Ar. امان (Wehr 25a)]

e. ol-: aman dilenen biri olmak

e. o.-ur 157/10

elbette: elbette [< Ar. البتّة (Wehr 35b)]

e. 132/1, 132/3, 140/3, 140/13, 167/8, 188/13

elçek: eldiven [< *el* + *-çek* (*-cik*) (Tietze *elcik*/ *elcek* 707b)]

e.+lar 186/9

‘ele’d-devām: sürekli; hiç durmadan [< Ar. على الدوام (Wehr *dawām* 272b)]

‘e. 129/8, 131/15

ėle-/ė-; /i-: eylemek [ET *eḏle-* < *eḏ* (ED 57a - 57b)]

ė.(ė)-yim 189/9

ė.(i)-yüb 134/13, 163/10, 168/11, 196/2

el-ferāğ: ayrılık; ayrılma [< Ar. فِراق (Wehr 634a)]

e.+imden 197/8

el-ġiṣṣe: sözün kısası; hikayeye başlarken söylenir [< Ar. القصة (Wehr 682a); krş. Devellioğlu *el-kıssa* 216a]

e. 127/15, 128/11, 131/8, 134/9, 135/7, 137/8, 138/9, 140/15, 142/6, 143/8, 146/2, 152/1, 153/4, 156/10, 160/4, 162/1, 167/1, 167/5, 168/12, 172/14, 175/8, 183/15, 186/15, 190/3, 192/7, 197/9, 198/13, 198/15, 202/11, 212/12, 214/3, 217/13, 218/11, 220/2, 220/15, 221/16, 223/6, 224/5, 226/4, 226/17, 227/13, 228/7, 228/18, 229/13, 230/12, 231/5, 231/19, 232/13, 233/16, 235/4

elif: Arap alafabesininin ilk harfi; doğru, düzgün [< Ar. الف (Wehr 20b)]

e. 136/4, 170/12, 174/12, 178/4

'ellemü'l-esmā': علم الاسماء

'e. 236/9

'ėlm: bilgi, bilme [< Ar. علم (Wehr 571a)]

'ė. 236/6

'ėlm-i Müzemmel: müzemmil süresini bilmek

'ė. M. 236/6

elvān: rengarenk, alacalı [< Ar. لون sözcüğünün çokluk biçimi الوان (Wehr 788a), krş. Devellioğlu *elvân* 216b]

e. 131/10, 132/16, 139/6, 183/16, 202/3, 205/10, 229/16

em-: emmek [ET *em-* (ED 155b)]

e.-dim 192/2, 193/12, 223/2

e.-düm 228/13

e.-egör 183/6

e.-gin 210/8

e.-sem 185/12, 226/16

e.-üb 191/14

emān: aman dileme; şikayet [< Ar. امان (Wehr 25a)]

e.+e gel-: bıkmak, usanmak → *gel-*

e.+e g.-miş 203/14

'emden: kasıtlı olarak [< Ar. عمدا (Wehr 576b)]

'e. 141/8

'emel: eylem, yapma [< Ar. عمل (Wehr 579b)]

'e. 140/4, 154/12

emmā: ama [< Ar. اما (Wehr 22b)]

e. 126/12, 129/6, 129/7, 130/4, 130/7, 135/12, 140/11, 141/1, 160/5, 178/14, 178/15, 182/5, 182/7, 224/2, 232/16, 232/19

emmek: emmek eyleminin mastarı [*em-* + *mAK*]

e.-mek 150/1

emr: emir, buyruk [< Ar. امر (Wehr 23a)]

e.+e 215/13

e.+i 132/12

e.+ine 140/3, 143/7

e.+ini 190/13

'emü: emmi, amca [< Ar. عمو (Wehr 575b); krş. Li 127, 5.05]

'e.+m 132/13, 132/13, 134/15, 172/2, 173/1, 226/8, 227/15, 228/8, 229/3, 229/18, 230/15, 231/5, 233/6

'e.+mden 171/14, 172/1, 172/3, 172/5, 172/7, 172/9, 172/11, 172/13

'e.+miŋ 133/6, 134/9

'e.+n 139/11

'e.+si 171/12

'enber: amber kokusu [< Ar. عنبر (Wehr 581b)]

'e. 150/8, 185/2, 185/9, 191/15, 193/5, 193/7, 196/15, 205/5, 205/9, 219/11, 227/8

'e.+lar 155/2, 184/1

enbiyā: nebiler, peygamberler [< Ar. انبياء (Wehr 837b)]

e. 131/12

endām: endam, boy pos [< Far. اندام (Steingass 108a)]

e.+ı 185/6

endāz: döşeme [< Far.انداز (Steingass 108a)] → *endāze*

e. 155/6

endāze: [< Far.انداز (Steingass 108a)] → *endāze*

e.+lar 184/1

endek: az, azıcık [< Far. اندك (Steingass 109b)]

e. 218/12

ėn-: inmek [ET *ėn-* (ED 168a - 168b)]

ė.-üb 221/1

enver: nurlar, ışıklar [< Ar. انور (Wehr 897a)]

e. 183/8

ėr-: imek, olmak [ET*er-* (ED 193b – 194a)]

ė.-ür 197/15, 197/16, 198/2, 198/4, 198/6, 198/8, 198/10, 198/12

erçin: yalçın kaya

e. 217/4

'ereġçīn: baş terini engelleyen bir tür başlık, kadınların başlarına taktığı bir tür süs [< Far. عرقچين (Steingass 845a)] → *altı 'ereġçīn*

'e.+i 181/1

eri-: erimek [ET *erü-* (ED 198a)]

e.-di 226/2

ėrkek: erkek [ET *ėrkek* (ED 223b – 224a)]

ė.+leri 186/5

ermān: arzu, istek [< Far. آرمان (Steingass 39a)]

e. 176/7, 193/6, 196/11

e.+ı 196/9, 221/11

e.+ımı 168/7

e.+ın 150/12

e.+ını 150/13

'erṣ: asır [< Ar. عصر (Wehr 554a - 554b) *'erṣ* sözcüğünün metatesi]

'e.+de 143/13

'erş: arş [< Ar. عرش (Wehr b)]

'e.+de 131/14, 140/13, 161/2

ėrt-: sürükleyerek bir yere götürmek [ET *2 ėrt- < 2 ėr-* (ED 202a)]

ė.-iŋ 216/6

ė.-üb 201/8, 216/2, 216/5

ėrte: sabah vakti [ET *ėrte* (ED 202b - 203a)]

ė. 195/12, 200/2, 205/12, 232/15

ė.+si 204/2

ėrtiyecek: sabah kadar [*ėrte* + *-(y)A* + *cek*]

ė. 189/13

'erż: arz [< Ar. عرض (Wehr 543b)]

'e. 127/6, 128/3, 130/9, 133/10, 134/12, 135/15, 138/14, 140/5, 141/4, 142/9, 144/3, 145/2, 146/14, 150/14, 153/6, 155/10, 158/4, 160/7, 161/7, 163/7, 164/14, 164/15, 167/11, 169/5, 170/8, 171/13, 174/10, 175/13, 177/5, 179/1, 182/16, 184/15, 186/2, 187/4, 189/3, 191/13, 192/15, 195/11, 196/13, 197/14, 199/14, 201/14, 203/4, 204/5, 204/16, 208/6, 209/11, 210/13, 211/15, 214/15, 217/2, 218/4, 219/1, 220/4, 221/5, 222/6, 222/12, 223/11, 225/14, 226/6, 227/2, 227/14, 228/7, 229/2, 230/1, 230/16, 231/10, 232/4, 233/7, 234/9

'e.+im 127/7

'e+[i]mizi 182/6

'e.+iŋi 177/10

erzān: ucuz [< Far. ارزان (Steingass 36a); (Deh 3-B 1808b - 1808c)]

e. 183/13

erzānī ėt-: anlatmak, bağışlamak [< Far. ارزانی کردن (Deh 3-B 1811a)] → *ėt-*

e. ė.(d)-üb 204/1-2

es-: esmek [ET (OT.) *es-* (ED 240b-241a)]

e.-er 227/9

e.-üb 185/4

esbāb: malzeme, gereken eşya [< Ar. اسباب (Wehr 356a - 356b)]

e. 196/1, 212/13

e.+den 214/13

e.+ı 143/12

e.+ını 209/7

e.+lar 209/7

e.+larını 210/11

eṣḥāb: yarenler, dostlar [< Ar. اصحاب (Wehr 458a - 458b)]

e.+un 237/9

eṣl: asıl, kök, köken [< Ar. اصل (Wehr 16b)]

e. 152/3, 153/13

e.+i 221/12, 221/12, 231/13

e.+ini 154/2

eṣli ẕāt: kendi, öz [< Ar. اصل *eṣl* ve Ar. ذات (Wehr 283a - 283b)]

e. ẕ.+ım 153/8

ester: katır [< Far. استر (Steingass 51b)]

e. 212/13

'ėşġ: aşk [< Ar. عشق *'išq* (Wehr 553a)]

'ė. 130/8, 181/12

'ė.+i 130/7, 139/2

'ė.+iŋ 134/1, 137/4, 177/12, 189/10

'ė.+inden 179/6

eşġiyā: eşkiya [< Ar. اشقياء (Wehr 437b)]

e. 131/12

ėşit-/d-: işitmek [ET *ėşid-* (ED 257b – 258a)]

ė. 139/12

ė.-an 215/1

ė.-ande 161/5, 195/9, 216/7

ė.-anden 133/5, 182/4, 188/15, 189/2, 190/3, 194/6, 201/7, 207/10

ė.-ende 129/6, 160/16, 161/3, 173/3, 191/11, 222/10, 225/2, 225/13, 230/14, 233/4, 234/5,

ė.-enden 132/4, 139/14, 150/11, 157/5, 164/12, 182/12

ė.-meseŋ 142/4

ė.-tim 175/5

ė.-tiŋiz 216/1

ė.-üb 162/1, 182/14, 205/11, 231/9

ė.(d)-ende 218/2

ė.(d)-üb 233/6

ė.(d)-üm 227/16

ėşitmaġ: işitmek eyleminin mastarı [< *ėşit* + *mAK*]

ė.- 174/4

ėşik: dışarı [< ET *ėşik* (ED 260a)]

ė.+ları 164/8

eşk: gözyaşı [< Far. اشك (Steingass 65b)]

e. 163/1, 218/15

e.+e 176/6

eşrefī: bir tür altın sikke [Far. اشرفى (Deh 4-B 2656a - 2656b)]

e. 216/9

e.+lar 209/8

ėt-: yapmak, etmek [ET *ėt-* (ED 36b – 37b)]

ė. 149/8, 152/2, 169/11, 169/13, 179/10, 189/5, 192/10, 195/1, 210/5, 215/11

ė.-di 128/4, 136/8, 144/6, 144/7, 144/7, 155/7, 188/9, 191/5, 201/3, 214/11, 229/1, 237/6

ė.-digim 219/2, 220/1

ė.-digiŋ 200/13

ė.-dilar 167/4, 182/6, 222/3

ė.-dim 183/13, 186/16, 192/4, 192/5, 194/13, 203/12, 206/10, 228/12, 228/13

ė.-din 188/6

ė.-diŋ 133/5, 135/4, 135/5, 135/5, 135/6, 137/6, 152/11, 153/5, 153/7, 154/1, 164/10, 183/9, 185/16, 196/6, 197/6, 198/6, 211/6, 212/8, 214/9

ė.-düm 135/3, 196/2

ė.-me 132/3, 135/8, 139/13, 169/3, 174/12, 174/12, 174/15, 178/4, 193/14, 193/15, 209/16, 213/8, 215/10

ė.-mediŋ 152/2, 158/9, 158/9, 158/10, 159/2, 159/2, 159/3, 162/8, 196/6, 197/1, 197/2

ė.-meli 186/13

ė.-meli oldu 144/11

ė.-mem 231/3

ė.-mesün 170/10, 171/8, 224/16

ė.-mez 149/4, 159/4, 177/3, 180/15, 214/12

ė.-miş 164/4

ė.-mişem 158/7

ė.-miyelar 216/7

ė.-miyen 140/13

ė.-miyesen 182/6

ė.-miyesiŋiz 216/4

ė.-selar 173/13

ė.-sem 131/5, 185/8

ė.-seŋ 159/13, 185/6, 190/10, 190/12, 198/7, 215/3, 215/13

ė.-seŋėydiŋ 188/14

ė.-sėydim 148/15

201/13, 201/14, 202/12, 202/16, 203/1, 203/4, 203/7, 204/2, 204/3, 204/4, 204/12, 205/5, 205/15, 206/6, 206/9, 207/5, 207/7, 207/8, 207/12, 209/7, 209/11, 210/13, 211/14, 212/5, 214/8, 214/12, 214/14, 214/15, 216/10, 216/14, 217/2, 218/3, 219/10, 219/12, 220/3, 221/2, 222/9, 222/10, 223/7, 224/6, 224/7, 224/8, 226/3, 227/1, 229/19, 230/15, 231/9, 231/15, 232/1, 232/2, 232/20, 233/5, 233/12, 234/5, 234/13, 235/5, 236/4, 237/6

ė.(d)-üban 221/13

ė.(d)-üblar 126/13

ė.(d)-übsen 220/9

ė.(d)-üm 160/7, 214/9

ė.(d)-ür 197/15, 197/16, 198/2, 198/4, 198/6, 198/8, 198/10, 198/12

et: et, hyavan (eti için) [ET *et* (ED 33b)]

e. 210/5, 210/6

e.+in 186/7

e.+inden 209/14

etek: etek [ET (OT.) *etek* (ED 50a)]

e.+larını 199/11

‘eṭeş: susuzluk hissi, ateş (sūz-i ‘eṭeşke) [< Far. عطش (Steingass 845a-845b); (Deh 20-A 318a - 318b) < Ar.]

‘e.+ge 176/6

ė‘tibār: itibar [< Ar. اعتبار (Wehr 530a)]

ė.+ım 143/7

ė.+ıŋ 133/3

eṭles: atlas, saten kumaş [< Ar. اطلس (Wehr 510b)]

e. 198/4, 200/8, 205/3

ėtmaġ/mağ; /mek; /meg: etmek eyleminin mastarı [< *ėt-* + *mAG*]

ė. 140/4, 141/3, 148/10, 151/2, 151/4, 151/6, 151/8, 151/12, 199/13

ė.+çün 186/17

ė.+dedür 149/6-7

ė.+e 223/7

ė.(ğ)+e 215/3

ė.(meg)+e 177/1

ė.(mek) 149/8, 186/1, 186/2, 188/14 (bkz. dip. 91), 189/1

‘eṭr: ıtır, güzel koku [< Ar. عطر (Wehr 557a)] → *‘eṭ[i]r*

‘e. 180/9

eṭrāf: etraf, çevre [< Ar. اطراف (Wehr 505b)]

e.+ine 199/5

ė.(a)-dı 148/5

ė.(a)-r 162/16, 236/14, 237/19

ė. 152/15, 159/6, 167/13, 169/10, 177/6, 179/10, 179/10, 187/12, 198/7, 203/13, 217/3, 228/3, 236/5

ė.-di 128/8, 148/5, 221/5, 227/4, 229/5, 231/10

ė.-dilar 126/15, 177/10, 222/6, 223/8

ė.-dim 173/7, 197/3, 197/3, 197/4, 219/14

ė.-diŋ 127/7, 127/8, 127/10, 127/12, 127/14, 162/8, 212/2, 236/4

ė.-me 139/11, 151/13, 213/16, 220/6, 220/10, 220/11, 220/13

ė.-miş 139/2, 165/1, 208/7

ė.-r 159/6, 229/7

ė.-rem 193/4, 210/14, 210/15

ė.-se 236/14

ė.-seŋ 235/12

ė.-sün 171/3

ė.-yek 151/13

ė.-yüb 153/11

ė.(i)-yende 169/14

ė.(ė)-yim 127/7, 127/7, 127/8, 175/15, 214/10, 215/1, 228/9

ė.(ė)-yüb 134/7

ė.(ė)-yüm 138/15, 139/1, 153/8

ė.(i)-yüb 151/12, 191/11

ė.(i)-yür 215/6

ėylemek: eylemek eyleminin mastarı

ė. 151/9

‘ėyş: eylence, eylenmek [< Ar. عيش (Wehr 593a)]

‘ė. 154/3, 174/8, 184/4, 205/12

eyyām: günler, gündüzler [< Ar. ايام (Wehr 986a)]

e.+de 143/13

ez: -den, -dan [< Far. از (Steingass 40b - 42a)]

e. 126/13, 190/10, 237/6

ėz-: ezmek [ET (OT.) *ez-* (ED 279b)]

ė.-en 198/12

ė.-ermen 153/11

ė.-ersen 152/13

ė‘zāz: saygı, hürmet [< Ar. اعزاز *i‘zāz* (Wehr 548b)]

ė. 132/7

ezel: çok eskiden [< Ar. ازل (Wehr 12b)]

e.+den 211/5

‘eẓīm: çok büyük, kudretli [< Ar. عظيم (Wehr 560b)]

‘e. 129/15

‘ezīz: aziz, kudretli, saygın, soylu [< Ar. عزيز (Wehr 548b)]

‘e. 155/11, 167/12, 168/11, 183/1, 225/17, 226/7

F

fāḫir: övünen [< Ar. فاخر (Wehr 626a)]

f. 127/5, 129/2, 155/4, 180/3, 209/7, 216/8

fā’ide: fayda, yarar [< Ar. فائدة (Wehr 656a)]

f. 178/15

fāriğ: boş, meşkuliyeti olmayan, rahat [< Ar. فارغ (Wehr 632b)]

f. 230/4

fāş: açığa vurma [< Ar. فاش, فشا (فشو) kökünden (Wehr 638a - 638b)]

f. 216/4, 216/7

fātiḥe: Fatiha, Kuran sûresi [< فاتحة Ar.]

f. 216/10

feġān: figân, feryat [< Far. فغان (Steingass 934a)]

f. 176/10

feḫr: övünme; ün; saygı [< Ar. فخر (Wehr 625b)]

f. 129/12, 168/11, 176/4, 217/2, 230/9

f. ėlė-/i-: övünmek → *ėle-/a-; /ė-; /i-)*

f. ė.(i)-yüb 168/11

f. ėt-/d-: övünmek → *ėt-/d-*

f. ė.(d)-erdi 176/4

f. ė.(d)-üb 217/3

felek: gök; dünya; baht; kader [< Ar. فلك (Wehr 649b)]

f. 145/11, 175/16, 213/7, 233/10, 233/12

f.+iŋ 144/8

fend: fent, düzen, hile [< Far. فند (Steingass 939b)]

f.+imi 210/8

f.+ini 193/12

ferāġ: ayrılık [< Ar. فراق *firāq* (Wehr 634a)] → *ferāğ*

f. 162/13, 177/8

f.+ım 215/8

ferāğ: → *ferāġ*

f.+de 217/12

el-f.+de 197/8

ferār: firar, kaçış [< Ar. فرار (Wehr 627a)]

f. 151/13, 219/14

ferāvān: çok, bol [< Far. فراوان (Steingass 914b)]

f. 156/13

ferġ: fark [< Ar. فرق (Wehr 633b)]

f. 196/6

ferḫāş: azar, azarlama [< Far. فرخاش (Steingass 916b)]

f.+dı 141/8

fermān: ferman, buyruk, emir [< Far. (Steingass 921b - 922a)]

f. 176/3

fermān-ber-dār: emirleri yerine getiren [< Far. فرمانبردار (Steingass 922a)]

f.+ımı 168/1

ferş: halı [< Ar. فرش (Wehr 630b)]

f. 233/4

feryād: feryat, yardım istemek için bağırma, çağırma [< Far. فریاد (Steingass 926a - 926b)]

f.+e 127/10

f.+ime 218/10

ferż: farz, görev, yükümlülük [< Ar. فرض (Wehr 631a)]

f. 171/3, 215/6

f.+iŋi 177/10

fesād: fesat, kötülük [< Ar. فساد (Wehr 636b)]

f. 182/7

fesiġ: kötülük [< Ar. فسق (*fisq*) (Wehr 637b)]

f.+lar 164/1

feṣl: fasıl; mevsim [< Ar. فصل (Wehr 639b)]

f.+i 217/5, 217/9, 218/3

f.+inde 217/4

feżālı: geniş ve sınırsız alana/ ortama sahip olan [< Ar. فضاء (Wehr 642b) + T. *-lI*]

f. 216/11

fikir: → **fikr**

f. 221/4

fikr: fikir, düşünce [Ar. فكر (Wehr 647a)] → *fikir*

f. 129/8, 132/6, 138/12, 149/2, 162/4, 180/1, 214/11, 229/1

f.+e 143/4, 209/4, 232/3, 232/12, 232/13

f.+i 143/15, 177/3, 180/8, 214/14

f.+iŋ 163/3, 190/5

filān: filân, söylenmeyen adın yerine söylenir [< Ar. فلان *fulān* (Wehr 649b)]

f. 195/8

fi'l-fōr: aniden; hemen, bir an önce [< Ar. فى + فوارة -ال (Wehr 655a - 655b, 653a)] → *fōren*

f. 172/14

firġet: ayrılık, ayrılma [< Ar. فرقة *firqa* (Wehr 633b)]

f.+inde 130/15

fitne: fitne, ayartma [< Ar. فتنة (Wehr 622b)]

f. 169/2

f.+lar 200/13

fitne-ger: fitneci, ayartan [< *fitne* + Far. گر (Steingass 1076b)]

f. 169/7, 201/5

fitne-gerliġ: fitnecilik, ayartma [< *fitne-ger* + T. *-lIG*]

f.+i 201/2

fōren: aniden [< Far. فورا (Steingass 941b) < Ar.] → *fi'l-fōr*

f. 207/15

fużūl: meraklı, her şeye burnunu sokan [< Ar. فضول (641b)]

f. 233/1

G

ġab: kap [Trkm. *gap* (TTS 224b) olan bu sözcük KE'da *ḳap* 'kap, zar; çanak' biçiminde görülür (KE *ḳap (1)* 295a); krş. ET *kab* 'deri torba, deri matara, torba' (ED 578b)]

ġ.+ları 209/14

ġāb-i ġōsėyn: dar kavisli [< Far. < Ar. قاب + قوس '(yayın ortasıyla ucu arasındaki) dar mesafe' (Wehr 708a-709b ve 710a)]

ġ. 236/10

ġaç-: koşmak; kaçmak [ET *kaç-* (ED 589b – 590a)]

ġ. 170/5

ġ.-allar (< *-ar - lar*)174/1

ġ.-ande 170/5

ġ.-dılar 212/14

ġ.-dıŋ 230/3

ġ.-egör 210/3

ġ.-eŋ 234/3

ġ.-mişik 234/15

ġ.-ub 165/14

ġaçmaġ: koşmak; kaçmak [< *ġaç-* + *-mAG*]

ġ. 150/10, 213/6, 213/7, 213/15, 213/17, 214/2

ġ.+ıŋ 230/3

ġādir: kadir, muktedir [< Ar. قادر (Wehr 666a)]

ġ. 128/8, 137/2, 140/1, 145/10, 149/13, 160/2, 160/14, 164/3, 208/7, 229/11, 233/13, 235/15

ġ.+sen 235/13

ġaġġılle-: (keklikler) ötmek [yansıma sözcük]

ġ.-r 200/5

gāh: bazen, arasıra [< Far. گاه (Steingass 1074a)] → *geh*

g. 145/14, 206/2, 213/4, 213/4

ġaḫ: kuru meyve, kak [ET (OT.) *kak* (ED 608b)]

ġ. 142/5

gāhī: bazan [< Far. گاهی (Steingass 1074b)]

g. 189/8, 189/8, 189/12, 189/12, 197/5, 225/9, 225/9, 225/9, 228/14, 228/15, 232/3, 232/3

ğā'ibān: bir yerde bulunmayanlar [غالبيان < Ar. غيب kökünden (Wehr 616b – 617a)]

ğ.-imde 171/3

ġā'il: onaylayan kimse [< Ar. قائل (Wehr 711b)]

ġ. 190/15

ġ.+sen 158/5

ġal-: kalmak [ET *kal-* (ED 615b – 616a)]

ġ. 135/16, 135/16, 136/1, 136/1, 136/5, 136/5, 136/9, 136/13, 136/13, 137/1, 137/1, 137/5, 137/5, 156/6

ġ.-an 161/11

ġ.-dı 132/11, 144/9, 144/9, 155/7, 171/5, 171/5, 201/9, 229/3, 229/4, 229/6, 229/8, 229/10, 229/12, 230/10

ġ.-dıŋ 228/4

ġ.-dum 230/7

ġ.-ım 189/9, 231/9

ġ.-ıŋ 211/9, 211/11

ġ.-ince 221/15

ġ.-madı 135/2

ġ.-me 143/4, 167/8

ġ.-medi 215/12

ġ.-mediŋ 228/4

ġ.-mesem 226/14

ġ.-mesün 136/7, 172/12, 172/13, 176/3

ġ.-mış 156/1

ġ.-mıyubdur 214/1

ġ.-mişem 130/13, 175/14, 176/1, 202/14, 223/12, 232/5, 232/12

ġ.-ub 231/9

ġ.-ubdı 198/9, 208/3

ġ.-ubmız 182/2

ġ.-ur 178/2, 215/2, 215/2, 215/3

ġ.-ursen 200/2

ġāl: söz, konuşma [< Ar. قال (Wehr 711a)]

ġ. 162/11, 198/8, 198/10

ġ.+ımı 154/1, 188/1

ġālī: halı [Har. *ġalı* (NF 149a) < Far. قالى (Deh 21-B 113b - 115c)]

ġ. 165/4, 183/16

ğālib: beden, gövde; kalıp [< Ar. قاليب (Wehr 700b)]

ğ. 219/6

ġalmaġ/-meġ: kalmak mastarı [< *ġal-* + *-mAG*]

ġ. 135/6

ġ.+ı 167/9, 174/6, 175/12

ġ.(meġ)+i 141/2

ġāmet: boy pos, endam [< Ar. قامة *qāma* (Wehr 713a)]

ġ.+i 185/1, 205/3

ġ.+iŋ 197/16

ġ.+ine 129/3, 164/13, 184/7

ġan-: kanmak, doymak, inanmak [ET *kan-* (ED 632a)]

ġ.-ermen 224/1, 226/16

ġan: kan [ET *kan* (ED 629b – 630a)]

ġ. 134/11, 140/6, 210/6

ġ.+dur 169/1

ġ.+e 200/2

ġ.+ı 195/15

ġ.+ım 200/12

ġ.+ımı 196/3

ġ.+lar 136/12, 137/14, 138/7

ġ.+ları 216/6

ġānė': yetinen, kâni [< Ar. قانع (Wehr 707b)] → *ġāni*

ġ. 212/4

ġāni: Doğru yazım *ġānė'* olmalıydı. Yazar/ Müstensih, sözcüğe 1. tekil kişi iyelik, -(y)im ekini eklereken ع harfini yazmamış. → *ġānė'*

ġ.+yem 175/7

ġanlı: kanlı [< *ġan* + *-lI*; ET *kanlığ* (ED 638b)]

ġ. 171/10, 171/10, 226/5

ġapu: kapı [ET *kapığ* < **kap-* (ED 583a)]

ġ. 234/8

ġ.+de 138/9, 140/7

ġ.+lar 163/4

ġ.+nıŋ 204/4

ġ.+sinde 229/15

ġ.+sine 202/11, 224/12

ġ.+ye 227/9

ġar: kar [ET *kar* (ED 641a)]

ġ. 208/15

ġ.+ı 161/13, 226/2

ġ.+ını 223/14

ġardaş: kardeş [ET *karındaş* < *karın* + *daş* (Li 156, 7.14)]

ġ. 126/13, 127/1, 127/2, 127/16, 129/3, 144/14, 145/1, 145/10

ġ.+ı 127/16

ġ.+ım 128/12

ġ.+ımıŋ 129/5

ġ.+ıŋ 126/13, 126/14, 129/4

ġ.+imde 127/4

ġ.+un 127/3, 128/14

ġarlı: karlı [*ġar* + *-lI*; ET *karlığ* (ED 658b)]

ġ. 136/1, 136/1

ġarrı: yaşlı kadın [ET *karı* ‘yaşlı’ (ED 644b); E Uyg. (Brahmi) *khāri* (Tekin *kārı* 173)]

ġ. 157/4, 170/14

ġarrıt-: yaşlandırmak [ET *karıt-* < *karı-* (ED 649a - 649b); AT *ḳarı-* > *ḳarıt-* (YTS 127, 128)]

ġ.-mesün 171/2

ġarşu: karşı [ET *karşı* < *karış-* < **3 kar-* (ED 663b – 664a, 664b)]

ġ. 230/15, 232/1

ġ.+sinde 155/1, 162/2

ġ.+sinden 164/9

ġ.+yiŋde 163/9

ġāṣid: ulak, postacı [< Ar. قاصد, direkt, düz (yol); kolay, sorunsuz, kısa (gezi)’ (Wehr 684a)]

ġ. 234/6

ġaş: kaş [ET *kaş* (ED 669a - 669b)]

ġ. 151/5, 193/15, 216/13

ġ.+dı 203/8

ġ.+e 187/7, 187/13, 198/2

ġ.+ı 165/2, 204/6

ġ.+ım 193/15

ġ.+ıŋ 208/8, 236/10

ġ.+ıŋı 133/11, 152/14, 174/13, 220/5

ġ.+ine 156/5, 181/1, 205/7

ġ.+larıŋ 179/8, 208/9

ġ.+larine 155/2

ġ.+lariŋe 200/11

ġaşlı: kaşlı [< *ġaş* + *-lI*; ED *kaşlığ* (672b)]

ġ.+dur 130/12

ġat-: katmak [ET *kat-* (ED 594b – 595a)]

ġ.-me 141/15

ġātil: katil [< Ar. قاتل (Wehr 663b)]

ġ. 131/12, 139/4, 140/1

ġattı: sert, katı [ET *katığ* < *kat-* (ED 597b – 598a)]

ġ. 157/5, 194/8

ġaygı/u: kaygı [ET *kaḏğu* (ED 598b – 599a)]

ġ.+den 139/13

ġ(u). 137/12

ġ.(u)+den 144/13

ġayır-: hazırlamak, düzenlemek, yapmak, etmek [ET *kaḏğur-* < *kaḏğu* (ED 599a - 599b)]

ġ. 210/11

ġ.-dı 167/4, 212/6, 233/10

ġ.-ermen 224/15

ġ.-esiz 182/7

ġ.-sen 178/2

ġ.-ub 222/3, 224/14, 224/15, 225/12

ġayıt-/d-: dönmek [ET *kaḏıt-* < **kāḏ-* (ED 597a)] → *ġeyit-/d-*

ġ. 220/5, 220/6, 220/8, 220/10, 220/12, 220/14

ġ.-dılar 132/10, 216/10

ġ.-ermiz 216/5

ġ.-sen 197/11

ġ.(d)-en 139/15

ġ.(d)-ı 22072

ġ.(d)-ub 184/11

ġayne-: kaynamak [ET *kayın- (*kañ-)* (ED 678a - 678b)]

ġ.-r 193/1

ġayrıl-: hazırlanmak, düzenlenmek, yapılmak, edilmek [< *ġayır-* + *-Il*]

ġ.-an 130/1

ġayter-: döndürmek [< *ġayıt-* + *-Ar*]

ġ.-ecek 220/3-4

ġayṭermağ: döndürmek eyleminin mastarı [<*ġayter-* + *mAG*]

ġ. 230/7

ğaz: → *ġaz*

ğ.+lerden 178/13

ġaz: kaz [ET *kaz* < HA (Toh.?) (ED 679a - 679b)] → *ğaz*

ġ. 200/5, 232/7

ġ.+ım 138/5

ġ.+ını 169/11

ġ.+lar 130/2, 178/9

ġ.+lare 184/13, 191/9, 204/4

ġ.+larıŋ 163/14

ġ.+larını 209/8

ġ.+larinden 154/6-7

ġazan: kazan [ET (OT.) *kazğan* < *kaz-*, Çuv. *xuran* (ED 682a - 682b)]

ġ. 203/12

ġazlı: kazlı, kazı olan [< *ġaz* + *-lI*]

ġ.+nıŋ 204/7

ġāżī: kadı [< Far. قاضی (Deh 21-B 67a - 67b) < Ar. قاض *qāḍin* (Wehr 689a)]

ġ. 128/2

ġebaġ(ğ): göz kapağı [ET *kapak* < **kap-* (ED 582a – 583b); krş. Trkm. *gabak* (TTS 215)]

ġ.(ğ)+ıŋı 133/11

ġebīle: kabile [< Ar. قبيلة (Wehr 661a)]

ġ. 230/13

ġebūl: kabul [< Ar. قبول (Wehr 661a)]

ġ. 128/1, 128/1, 149/4, 149/5, 182/6, 190/12, 207/12, 215/6, 231/10, 234/4

gėce: gece [ET *kėçe* < *kėç-* (ED 694a – 695a)]

g. 128/13, 129/8, 131/5, 135/5, 141/9, 149/1, 156/7, 167/5, 169/1, 172/10, 174/17, 175/14, 175/15, 176/1, 176/3, 176/5, 176/7, 176/9, 176/11, 177/6, 177/7, 177/9, 177/11, 177/13, 178/1, 178/3, 178/5, 183/1, 183/10, 188/7, 189/4, 189/5, 189/7, 189/9, 189/11, 189/13, 189/15, 190/2, 191/14, 192/6, 199/1, 201/9, 202/12, 203/7, 205/12, 212/14, 218/1, 225/9, 226/11, 232/5, 232/6, 232/8, 232/10, 232/12, 232/14, 232/15, 234/12

g.+dür 237/11

g.+lar 169/14, 182/1

g.+larden 199/1

g.+ler 156/2

g.+niŋ 201/9

g.+si 128/13, 129/1, 177/13, 189/11, 191/11, 225/17

g.+sidür 209/12

g.+sine 208/10

gėcelin: (ayın durumu) gecelik, doğrusu *gėcelik* iken şiirin uyağı gereği *gėcelin* yazılmıştır. Bunda artdamaksıl /ŋ/ ünsüzünün metinde kullanılan Arap alfabesi sisteminde نك biçiminde yazılması da etkili olduğunu söyleyebiliriz. [< *gėce* + T. *-lIG*]

g. 181/12

gėç-: geçmek [ET *keç-* (ED 693b – 694a)]

g.-di 144/10, 227/4

g.-edur 185/6

g.-egör 210/5

g.-ende 195/11

g.-enin 202/11

g.-ermen 160/5

g.-mezdi 143/14

g.-sün 160/2

g.-üb 132/9, 146/5, 202/9

g.-übdür 176/1

g.-üm 214/13

gėçmaġ/-mek: geçmek eyleminin mastarı [< *gėç-* + *-mAG*]

g.- 150/6

g.(-mek) 142/14, 213/11

gėçir-: geçirmek [< *gėç-* + *(X)r-*; ET *keçür* (ED 698b – 699a)]

g.-ek 182/1, 182/3

g.-erdilar 199/1

g.-iŋ 141/13

gėçül-: geçilmek [< *gėç-* + *(X)l-*; ET *keçil* (ED 697b)]

g.-ür 227/7

ġeda: bela [< Ar. قضاء (Wehr 688b) ve *gėce* + *si*]

ġ.+ŋ 189/7

ġedemi rence ġıl-: bir yolun zahmetine katlanmak[< Far. قدم رنجه كردن (Deh 21-B 181c)]

ġ. r. ġ.-ub 128/5

ġeder: kader [< Ar. قدر (Wehr 66a)]

ġ. 212/6

ġedd: boy pos, endam [< Ar. قد (Wehr 664b)]

ġ. 129/3, 161/8

ġ.+i 130/12, 148/4, 164/13, 184/7, 185/1

ġ.+in 170/12, 174/12, 178/4

ġ.+iŋ 136/4, 236/10, 236/10

ġ.+ine 165/10

ġedem: adım [< Ar. قدم (Wehr 668a - 668b)]

ġ. 142/16, 146/4, 195/10

ġ.+i 128/5

ġ.+iŋ 220/14

ġedemle-: adımlamak [< *ġedem* + *lA-*]

ġ.-rdi 146/13

ġedīm: eski [< Ar. قديم (Wehr 668b)]

ġ.+den 208/3

ġedīmī: eskiye ait [< Far. قديمى (Deh 21-B 184c) < Ar. *ġedīm*]

ġ. 237/4

ġedir gėcesi: metinde: gerdek gecesi [< Ar. قدر *qadr* (Wehr 665b) ve *gėce* + T. *-sI*] → *ġedr*

ġ. g. 177/13, 189/11

ġ. g.+ne 208/10

gėdiş: gidiş [< *gėt-* + *Xş*; Az. *kėt-* (Az. doğru biçim *gėt-* olmalıdır.), Osm., Trkm. *git-*, ET *kėt-* (ED 701a)]

g.+i 185/5

ġedr: değer; eder; ölçü [< Ar. قدر *qadr* (Wehr 665b)] → *ġedr*

ġ.+im 163/15, 164/4, 228/6

ġ.+in 145/6, 226/13

ġ.+iŋ 134/4

ġedri: (harfiyen: bir kadar) bir ölçek [< *ġedr* + Far. *-i* (gösterme belirteci)]

ġ. 127/5, 127/15, 168/13, 221/1, 225/12

geh: [< Far. گه (Steingass 1107b)] → *gāh*

g. 189/9, 189/14, 197/6

ġehbe: kahpe, kötü [< Ar. قحبة (Wehr 663b)]; Yazar/Müstensih metinde yanlışlıkla *ġehbe* yazmıştır, oysa doğru yazım *ġeḥbe* olmalıydı.

ġ. 213/7, 233/10, 233/12

ġ.+men 201/1

ġeher: → *ġehr*

ġ. 220/10, 229/7

ġeherlen-: kahırlanmak [< *ġeher* + T. –*lA-* + *n-*]

ġ.-üb 132/16, 194/6, 222/7, 222/15, 228/1

ġeherli: kahırlı [< *ġeher* + T. –*lI*]

ġ.+dür 222/7

ġehġehe: kahkaha [< Ar. قهقهه (Wehr 708a); krş. Meninski *kahkahet, kahahe* 3814]

ġ. 190/3

ġehr: [normalde *ġeher* söylenen bu sözcük vezin geriği orijinaline uygun yazılmıştı] kahır, kızgınlık, sıkıntı [< Ar. قهر (Wehr 708a)] → *ġeher*

ġ. 133/1, 221/13

ġ.+i 188/9

ġ.+iŋ 220/11

ġ.+inden 230/16

gel-: gelmek [ET *kel-* (ED 715b)]

g. 133/11, 133/12, 133/14, 133/16, 134/2, 134/4, 134/6, 134/8, 138/13, 140/14, 141/5, 148/13, 148/15, 154/11, 161/8, 188/6, 194/15, 208/2, 215/12, 220/6, 220/10, 220/13, 227/5

g.-an 177/12, 203/7

g.-ande 180/7, 218/1

g.-di 135/16, 171/11, 171/12, 171/12, 172/2, 180/10, 181/7, 184/3, 190/3, 195/3, 195/5, 195/10, 198/3, 206/8, 213/5, 213/6, 213/14, 214/11, 224/12, 225/7, 229/4, 229/6, 229/8, 229/10, 229/12, 229/17, 230/14, 230/14, 231/15, 232/1, 234/1, 234/7, 236/3

g.-di 173/1

g.-dilar 192/8, 194/12, 195/2, 198/15, 201/11, 209/8, 218/2, 222/2, 224/8, 232/2, 232/16, 236/9

g.-dim 168/6, 194/2, 194/2, 196/2, 196/8, 218/5, 218/6, 218/7, 218/8, 218/10, 218/11

g.-diŋ 163/3, 198/13, 228/2

g.-diŋiz 211/3

g.-düm 163/10, 163/12, 163/12, 179/12

g.-ecekdür 233/6

230/2, 230/3, 230/5, 230/7, 230/9, 230/11

g.-ürdi 206/2

g.-ürdilar 204/15

g.-ürmen 134/3, 180/3, 225/1, 225/3

g.-ürsen 207/6, 225/7

ġelā: [yanlış imla!] kale [< Ar. قلعة (Wehr 701b)]

ġ.+ye 159/10

ġelb: kalp, yürek [< Ar. قلب (Wehr 699b – 700a)]

ġ.+i 218/2

ġelem: kalem [< Ar. قلم (Wehr 702b)]

ġ. 130/12, 165/2, 181/1, 198/2, 205/7

ğeleṭ: yanlış [< Ar. غلط (Wehr 609b)]

ğ. 220/10, 223/3

ğ.+dür 230/7

gelin: gelin [< *gel*; ET *kelin* (ED 719a)]

g. 135/1, 135/6, 136/6, 192/8, 192/12, 192/16, 193/4, 193/8, 193/12, 193/14, 193/16, 194/11, 197/7, 198/3, 219/12

g.+ler 146/8

g.+dür 197/13

g.+e 196/11

g.+i 224/13

g.+iŋ 192/16

gelin-: gelmek [< *gel-* + *-In-*]

g.-indi 219/9

gelmaġ/ğ: gelmek eyleminin mastarı [< *gel-* + *-mAG*]

g.+ımız 160/14

g.+ıŋız 160/13

g.(ğ)+e 154/2

gelū-bend: boyunbağı, kolye (?) [< Far. گلوبند (Steingass 1096a)]

g.+i 218/13

ġelyān: nargile [< Far. قليان ((Deh 21B 459b)]

ġ. 129/2

ğem: gam, keder [< Far. غم (Steingass 894a)]

ğ. 134/11, 135/14, 137/6, 140/6, 141/13, 162/14, 174/11, 174/12, 174/14, 178/4, 178/4, 234/5

ğ.+den 170/12, 170/14, 171/2, 176/6, 221/14

ğ.+e 171/7, 178/7

ğ.+lar 223/12, 231/1

ğ.+larden 198/9

ğ.+ları 136/8

ġemer: kamer, ay [< Ar. قمر (Wehr 704a)]

ġ. 233/4, 236/12

ğem-gīn: gamı olan, kederli [< Far. غمگين (Steingass 895b)]

ğ. 178/8

ğemli: gamlı [< *ğem* + T. *-lI*]

ğ. 136/12, 174/5

ğemmāz: gammaz [غماز < Ar. غمز kökünden (Wehr 612a - 612b)]

ğ.+ı 169/7

ğ.+lar 169/2

ğem-nāk: üzücü [< Far. غمناك (Steingass 895b)]

ğ.+sen 174/9

ğemze: gamze [< Ar. غمزة (Wehr 612a - 612b)]

ğ. 147/9, 152/8, 152/11, 152/13, 153/12, 173/14, 177/14, 178/10, 180/6, 180/10, 181/7, 189/12, 190/8, 192/5, 198/11, 206/8

ğ.+ŋ 153/3, 227/4

gėŋ: (yürek) geniş [ET *kėŋ* (ED 724b – 725a)]

g. 161/6, 178/6

ġend: şeker [< Far. قند (Steingass 990b)]

ġ. 192/3, 193/1

ġ.+imi 210/8

ġ.+ini 192/2, 192/2, 193/12

gende: çürümüş, kokmuş; kötü [< Far. گند (Steingass 1099a)]

g. 186/11, 186/11, 200/9

g.+dür 134/2

gėne: yine, gene [ET *yana* (943a - 943b)]

g. 134/3, 144/12, 149/8, 164/10, 188/10, 214/13, 228/2, 229/1, 237/14

ğenī: gani, zengin [< Ar. غنى (Wehr 614b)]

ğ. 235/10

ğenīm: düşman [غنيم < Ar. غنم kökünden (Wehr 613b – 614b)]

ğ.+iŋ 206/13

ğenīmet: ganimet [< Ar. غنيمة *ġanīma* (Wehr 614a)]

ğ.+dür 149/9, 223/9

gera: kara (metinde: siyah elbise) [ET *kara* (ED 643b – 644b)]

g.+ye 138/4

ġera/ ġere: kara, siyah [ET *kara* (ED 643b)]

ġ. 130/10, 133/13, 134/12, 137/16, 138/6, 145/12, 152/6, 154/7, 172/11, 172/12, 191/16, 198/5

ġ.+den 136/15, 172/9, 226/7, 226/8, 226/10, 226/12, 226/14, 226/16

ġ.+dur 179/8

ġ.+nı 133/11, 133/12, 133/14, 133/16, 134/2, 134/4, 134/6, 134/8, 173/5

ġ.+nıŋ 204/6

ġ.+ye 133/1, 229/13

ġ.(e) 134/13, 134/14, 134/16, 135/2, 135/4, 135/6, 138/7, 139/6, 152/13, 179/4, 196/4, 201/10, 201/12, 201/14, 203/8, 216/12, 216/13, 217/4, 225/13, 225/15, 225/16, 225/17, 226/1, 226/3, 226/4, 229/16

ġ.(e)+dür 160/8

ġeranġu: karanlık [< Moğ. *xaraŋγu* (Lessing 935a) < T. *karā*, bkz. Schönig s. 3, 1.1]

ġ.+den 203/11

ġerār: bir yerde karar kılma [< Ar. قرار (Wehr 671a)]

ġ. 151/13, 201/2

ġ.+ım 168/9

ġ.+ıŋ 190/5

gerden: gerdan [< Far. گردن (Steingass 1080a - 1080b)]

g. 187/8

g.+e 185/4, 200/4, 200/6

g.+imde 194/1, 215/9

gerdenli: gerdanlı, gerdanı olan [< *gerden* + T. *-lI*]

g. 130/12, 220/12, 227/10

gerdīd: yapıldı [< Far. گردید < گردیدن (Steingass 1082a)]

g. 235/10

gerdūn: felek [< Far. گردون (Steingass 1081a)]

g.+dur 129/9

gerek: gerek [ET *kergek* < *kerge-* (ED 742a - 742b)]

g. 127/16, 132/1, 135/8, 135/13, 140/4, 142/8, 142/10, 142/11, 142/13, 142/15, 143/1, 143/3, 143/5, 143/7, 143/10, 143/11, 145/13, 148/15, 150/1, 150/7, 150/7, 150/9, 160/6, 172/1, 178/11, 182/8, 187/3, 187/11, 188/11, 190/2, 190/4, 190/4, 190/13, 194/7, 205/7, 208/4, 217/11, 217/11, 231/6, 231/6

g.-dür 140/4, 149/8, 149/11, 149/12, 149/14, 150/2, 150/4, 150/6, 150/8, 150/10, 151/1, 151/2, 151/4, 151/6, 151/8, 151/10, 151/12, 151/14, 155/11, 155/12, 155/14, 156/1, 156/3, 156/5, 156/7, 156/9, 174/4, 189/1, 207/11, 235/8

g.+iŋ 215/7

ğerġ: dalma [غرق < Ar. غرق kökünden (Wehr 600b – 601a)]

ğ. 137/4

ğerīb: garip; gurbet; gurbetçi [< Ar. غريب (Wehr 599a)]

ğ. 136/2, 136/9, 136/11, 139/9, 141/10, 141/11, 144/10, 145/11, 148/8, 158/13, 167/9, 174/5, 174/6, 176/2, 176/6, 177/7, 187/5, 223/13, 226/13, 228/5

ğ.+den 170/13

ğ.+e 152/15

ğ.+i 211/10

ğ.+men 158/12

gerībān: yaka [< Far. گريبان (Steingass 1086b)]

g.-ım 223/13

ğerrā: gururlu [غرا < Ar. غر kökünden (Wehr 597b – 598a)]

ğ. 158/13

ġerṣ: raks, oyun, oynama [< Ar. رقص *reġṣ* (Wehr 320b) sözcüğünün metatezi olmalıdır]

ġ. ur-: oynamak, raks etmek → *ur-*

ġ. u.-ub 191/7 (bkz. dip. 93)

ġeṣd: kasıt, maksat [< Ar. قصد (Wehr 683b)]

ġ.+inde 150/5, 176/8, 178/2, 206/13

ġ.+inden 165/3

ġ.+ine 213/14

ġesem: ant, yemin [< Ar. قسم (Wehr 680b)]

ġ. 182/9, 182/12, 216/7

geşt: dolaşma, gezme [< Far. گشت (Steingass 1091a)]→ *gül geşt* گلگشت

g. 226/3

gėt-/d-: gitmek [ET *kėt-* (ED 701a)]

g. 136/2, 136/3, 136/7, 136/15, 137/3, 137/7, 140/10, 140/12, 167/6, 167/8, 169/9, 188/6, 211/16, 212/1, 212/3, 212/5, 212/7, 212/9, 212/11, 225/3

g.(d)-ecek 132/6, 132/15, 231/10

g.(d)-ecekmen 211/4

g.(d)-ecekmiz 149/9

g.(d)-ek 148/13, 148/15

g.(d)-eŋ 207/11

g.(d)-en 137/9, 173/8, 176/15, 211/16, 212/1, 212/3, 212/5, 212/7, 212/9, 212/11, 228/10

g.(d)-ende 143/13, 152/7, 199/11, 224/9

g.(d)-er 164/1, 208/14, 231/8

g.(d)-erdim 229/7

g.(d)-erem 136/13, 138/7, 156/6

g.(d)-ermen 169/1, 194/15, 211/12, 225/2, 231/11, 231/12, 231/14, 231/16, 231/18

g.(d)-ermiz 160/13

g.(d)-er oldıŋ 136/14,

g.(d)-er oldum 136/9, 137/11, 138/1, 145/3, 167/12,

g.(d)-ersen 134/13, 152/13, 220/5

g.(d)-ersüz 160/12

g.(d)-esen 132/3, 134/11, 138/11, 211/16

g.(d)-esiz 209/6

g.(d)-evėrdi 202/9, 220/15

g.(d)-ėyüm 130/11, 142/11, 142/13, 142/15, 143/1, 143/3, 143/5, 143/7, 165/14, 231/1

g.(d)-im 135/9, 135/13, 152/2, 209/4

g.(d)-iŋ 192/10, 225/12

g.(d)-ince 167/7

g.(d)-sünlar 195/5

g.(d)-üb 129/14, 136/2, 146/5, 170/9, 184/6, 186/1, 188/5, 194/10, 199/8, 199/9, 199/10, 209/6, 218/13, 221/4, 228/9, 229/5, 231/6

g.(d)-übdir 176/3

g.(d)-übdür 226/7, 226/8

g.(d)-üm 133/8, 142/8, 199/4, 199/11, 207/9, 214/6, 220/7, 224/11, 230/8, 231/8

g.-di 132/6, 152/4, 172/4, 174/11, 195/6, 199/6, 203/11, 204/13, 234/7

g.-digim 219/13

g.-dilar 131/9

g.-diŋ 185/16, 227/17, 229/13

g.-düm 228/8

g.-me 132/3, 141/5, 200/2, 202/13

g.-mediŋ 152/2

g.-meli boldı 144/4,

g.-meli oldı 144/9

g.-mem 231/3

g.-mesem 137/15

g.-meseŋ 231/7

g.-mesenem 230/17, 230/17

g.-mesün 144/1, 231/9

g.-mez 159/10, 175/10

g.-se 221/15

g.-sem 134/1, 134/3, 138/5, 168/4, 231/11, 231/12, 231/12, 231/14, 231/16, 231/18

g.-sün 199/5

ġeṭār: ardarda, peşpeşe [< Ar. قطار (Wehr 690a)]

ġ. 203/1

gėtmaġ/-mağ; /-mek; /-meg): gitmek eylemin mastarı [< *gėt-* + *mAG*]

g. 150/9, 151/1, 151/12, 230/5

g.(mağ) 230/7

g.+dedür 149/6-7

g.(mağ)+ine 176/13

g.(meg)+i 174/6

g.(mek) 140/4, 150/7, 230/19

getü-: → *getür*

g.-b 129/10

g.-mişem 210/2

getür-: getirmek [< *gel-*; ET *keltür-* < *kel-* (ED 716b – 717a)]→ *getü-*

g.-anmı 229/2

g.-dilar 157/8, 201/10, 222/4, 224/7, 233/4

g.-dim 167/14, 229/15

g.-diŋ 229/1, 229/14, 230/1

g.-düm 229/1

g.-ebilmedüm 229/3

g.-ermen 195/1

g.-esen 231/7

g.-iŋ 229/14, 230/15

g.-mediŋ 229/1

g.-medüm 229/1

g.-messem 133/8

g.-miyanımı 229/2

g.-rem 233/8, 233/9, 233/11, 233/13, 233/13, 233/15

g.-se 132/12

g.-sün 199/6

g.-sünlar 195/6, 225/12

g.-üb 127/16, 132/8, 146/9, 168/13, 190/13, 190/13, 191/6, 201/3, 202/14, 221/2, 224/6

g.-übdür 233/3

g.-üm 188/1, 199/5

gėy-: giymek [ET *keḏ-* (ED 700a)]

g.-an 196/4

g.-diceġiŋ 222/13

g.-digi 185/1

g.-ellar 186/7

g.-im 180/3

g.-me 133/11, 133/12, 133/14, 133/16, 134/2, 134/4, 134/6, 134/8

g.-mişdilar 198/3

g.-mişik 145/7

g.-üb 129/2, 131/10, 134/12, 134/13, 134/14, 134/16, 135/2, 135/4, 135/6, 137/16, 155/4, 172/11, 172/12, 173/5, 205/14, 210/6, 223/2, 229/16

g.-übdür 202/2, 205/3, 206/7

g.-übsen 198/4

ġeya/e: kaya [ET *kaya* (ED 674b – 675a)]

ġ.+larde 216/13-14

ġ.(e)+larde 217/4

gėydir-: giydirmek [*gėy-* + *-DXr-*]

g.-üb 205/13

ġeyit-/d-: → *ġayıt- (d-)*

ġ.(d)-üb 231/7

ġėyl: (uzun uzun) konuşma, çeneçalma (sohbet) [< Ar. قيل *qīl* (Wehr 711a)]

ġ. 154/1, 162/11, 188/1, 198/10

gėymaġ/meg: giymek eyleminin mastarı [< *gėy-* + *mAG*]

g.+ine 215/7

g.(meg)+iŋ 158/1

g.(meg)+ini 167/7

ğėyr: gayrı, bundan böyle; dışında [< Ar. غير (Wehr 617b – 618a)] → *ğėyri*

ğ. 190/10

ğ.+iŋi 196/6

ğėyret: namuslu; kaygı [< Ar. غيرة (Wehr 618a)]

ğ.+dü 138/10-11

ğ.+im 135/10

ğėyri: → *ğėyr*

ğ. 141/6

gėyün-: giyinmek [< *gėy-* + *(X)n-*]

g.-übdür 206/10, 206/11, 206/12, 206/14, 206/15, 206/16, 207/2, 207/3

ġeyyūm: kayyum (Allah'ın sıfatlarından) [< Ar. قيوم *el-qayyūm* (Wehr 713b)]

ġ.+sen 235/15

ğėyẓ: kızgınlık [< Ar. غيظ (Wehr 618b)]

ğ.+e çıẖ-: sinirlenmek

ğ. ç.-ub 194/6

gez-: gezmek [ET *kez-* (ED 757a)]→ *gez̠-*

g. 169/6, 187/5, 187/6

g.-di 199/10

g.-digim 218/10

g.-dim 194/2

g.-düm 223/2, 226/3, 229/5

g.-ellar 151/6, 217/5, 217/9

g.-en 164/8

g.-er idi 194/10

g.-erdim 219/10

g.-ersen 194/11, 195/12

g.-üb 155/13, 156/7, 163/5, 186/3, 196/6, 199/9, 203/8

gez̠-: → *gez-*

g.-ermen 153/11

ġeżā: kader, yazgısı [< Ar. قضاء (Wehr 688b)]

ġ. 212/6, 213/10

ğezāl: ahu, ceylan [< Ar. غزال (Wehr 602a)]

ğ.+e 208/16

gezdir-: → *gezdür-*

g.-üb 233/1

gezdür-: gezdirmek [< *gez-* + *-DXr*; ET (OT.) *kezit-* (ED 758a - 758b)] → *gezdir-*

g.-üb 208/1

ġeżeb: → **ğeżeb**

ġ.+imden 159/3

ğeżeb: gazap, kızgınlık, öfke [< Ar. غضب (Wehr 605a)] → **ġeżeb**

ğ.+imden 197/2

ğezel: gazel [< Ar. غزل (Wehr 602a)]

ğ. 130/9, 133/10, 145/2, 146/14, 155/10, 161/7, 162/5, 163/7, 164/15, 167/11, 174/10, 182/16, 184/15, 196/13, 218/4, 219/1, 220/4, 222/12, 223/11, 230/16, 232/4

ğ.+i 128/3, 222/11, 223/11, 226/6, 227/2, 230/1, 230/16, 231/10, 232/4

ğ.+lar 149/12

gezmağ: gezmek eyleminin mastarı [< *gez-* + *-mAG*]

g. 217/11

ġıl-: kılmak, yapmak [ET *kıl-* (ED 616a - 616b)]

ġ. 127/5, 140/14, 237/14

ġ.-andur 131/15, 161/3

ġ.-dı 140/12

ġ.-dıŋ 127/14, 236/12

ġ.-ım 189/15

ġ.-ıŋ 234/4 (bkz. dip. 107)

ġ.-me 140/12, 235/11

ġ.-medi 172/2

ġ.-mediŋ 196/15, 197/2

ġ.-mış 140/13

ġ.-mışem 211/2

ġ.-mursen 127/2

ġ.-sun 126/16

ġ.-sunlar 230/14

ġ.-ub 128/5, 229/17

ġ.-ubmen 230/12-13

ġ.-ubsen 220/9

ġ.-um 127/3

ġ.-urmen 176/10

ġıl: kıl [ET *kıl* (614b)]

ġ.+den 200/3, 200/9

ġılıç: kılıç, silah [ET *kılıç* (ED 618a)]

ġ. 221/13

ġır: kırağı [ET *kırağu* (ED 656b)]

ġ. 200/4

ġırḫ: kırk sayısı [ET *kırk* (ED 651a)]

ġ. 130/3, 146/5, 154/4, 161/1, 161/14, 178/9, 187/1, 206/11, 224/15

ġırmız: kırmızı [< Far. قرمز (Steingass 966a); (Deh 21-B 230a - 230b)] → *ġırmızı*

ġ.+dur 185/1

ġırmızı: kırmızı [< Far. قرمزی (Steingass 966a); (Deh 21-B 230b – 230c)] → *ġırmız*

ġ. 133/4, 186/10, 187/1, 205/14, 206/7, 206/10, 206/11, 206/12, 206/14, 206/15, 206/16, 207/2, 207/3, 220/8, 223/10, 226/1

ġırnaġ: cariye [< Ar. *ğurnūq* (ED *kırnak* 661b)]

ġ. 171/4

ġıs-: kısmak [ET *kıs-* (ED 665b - 666a)] metinde yanlış olarak kış yazılmıştır.

ġ 200/10 (bkz. dip. 97)

ġ.-ende 148/8

ġısġe: kısa [ET *kısğa* < *kıs-* (ED 667a)]

ġ. 186/12, 186/12, 189/6

ġ.+dür 160/7

ġış: kış [ET *kış* (ED 670a)]

ġ. 141/13

ġ.+e 174/12

ġ.+ım 168/4

ġ.+ını 144/12

ġıy-: (gözlerini) kıymak (?) [ET *kıḍ-* ~ *kıy-* (ED 595a - 595b)]

ġıye baḫ-: yandan bakmak [< *ġıy-* + -*A* ulaç eki] → *baḫ-*

ġ. b.-ub 152/14

ġız: kız [ET *kız* (ED 679b – 680a)]

ġ. 129/7, 131/14, 135/1, 135/6, 136/6, 138/11, 148/11, 154/4, 184/2, 184/10, 184/11, 192/8, 192/12, 192/16, 193/2, 193/6, 193/10, 193/14, 194/11, 196/11, 197/7, 197/13, 197/13, 198/3, 202/3, 203/9, 206/11, 217/8, 220/5, 220/6, 220/8, 220/10, 224/12, 224/12, 224/14, 224/15, 225/1, 225/2, 225/4, 225/5

ġ.+den 211/1, 224/12

ġ.+dur 148/13

ġ.+e 184/5

ġ.+ı 126/14, 129/4, 129/5, 132/13, 133/6, 148/14, 150/12, 161/15, 184/14, 228/8, 229/3, 230/15, 231/5, 233/3

ġ.+ıdur 218/1, 229/18

ġ.+ıŋ 161/14

ġ.+ını 127/4, 139/11

ġ.+ısen 152/5, 152/6, 152/8, 152/10, 152/12, 152/14, 153/1, 153/3, 159/12

ġ.+ıyem 153/8, 153/10, 153/12, 153/14, 154/1, 154/3, 154/5

ġ.+lar 130/3, 130/4, 130/5, 132/9, 146/8, 147/5, 147/14, 148/1, 148/2, 149/14, 152/13, 153/11, 155/1, 157/4, 157/5, 165/12, 167/1, 176/8, 177/10, 177/14, 178/10, 180/2, 180/5, 181/15, 182/5, 182/9, 182/11, 184/3, 184/11, 188/7, 188/10, 191/9, 191/14, 194/8, 195/3, 201/5, 201/7, 203/6, 205/11, 210/14, 210/15, 212/8, 212/12, 229/10

ġ.+larde 149/10

ġ.+larden 151/13, 154/4, 182/4, 185/5, 185/10, 188/4, 188/15, 191/11, 197/13, 203/6, 210/11, 212/1, 224/1

ġ.+lare 149/8, 150/13, 183/16, 184/9, 184/13, 186/14, 187/12, 194/6, 195/5, 197/5, 204/12, 206/9, 210/13, 217/6

ġ.+ları 147/4, 148/1, 180/9, 184/2, 185/15, 186/1, 191/7, 195/9, 202/13, 204/2, 204/13, 205/13, 206/1, 206/6, 207/1, 209/9, 230/9, 231/19

ġ.+larım 230/11

ġ.+ların 141/14, 173/12, 202/5, 203/8

ġ.+larıŋ 130/3, 147/7, 147/10, 148/11, 152/3, 152/4, 163/15, 175/1, 179/5, 181/8, 181/14, 184/6, 185/13, 189/9, 201/11, 206/6-7, 206/8

ġ.+larinden 154/6

ġ.+larlan 176/7

ġ.+larlen 148/10, 151/7, 187/6, 204/15, 206/5, 209/10

ġ.+ler 147/1

ġ.+lerden 178/13

ġ.+lere 146/11, 207/14

ġ.+leriŋ 147/2

ġ.+un 128/1

ġızar-: kızarmak [OT *kızar-* < ET *kız-* (ED 685a - 685b ve 681a)]

ġ.-mış 187/9

ġızıl: kızıl [ET *kızıl* < *kız-* (ED 683b - 684a)]

ġ. 129/14, 135/1, 136/6, 145/3, 146/6, 150/5, 155/4, 156/2, 160/12, 160/13, 163/12, 165/12, 171/1, 176/2, 178/8, 180/4, 184/1, 192/2,

194/1, 205/4, 205/8, 206/13, 216/9, 218/8, 224/8, 225/8, 228/9, 231/8

ġ.+lar 206/14, 209/7

ġızzı: kızgın, sıcak [< *kızī* < ET *kız-* + -IG (ED *kız-* 681a)]

ġ. 203/12

ġible-gāh: kıble [< Ar. قبلة (Wehr 661a) + Far. گاه (Steingass 1074a)]

ġ.+e 161/16

gir-: girmek [ET *kir-* (ED 735b – 736a)]

g.-ande 184/3

g.-di 145/9, 173/8, 207/13

g.-dim 164/5

g.-diŋ 158/9

g.-düm 158/11, 179/12, 205/10

g.-ende 167/2

g.-ermen 156/12

g.-esen 191/1

g.-im 175/2, 175/3, 189/12, 189/12

g.-me 187/8

g.-medi 220/15

g.-mem 235/2

g.-sem 164/6

g.-sėydilar 194/4, 194/5, 235/3

g.-sün 138/4

g.-üb 131/15, 133/1, 138/10, 159/10, 160/15, 161/1, 190/14, 208/1

g.-üm 230/8

ġıran: bir tür para (sikke) birimi, tümen para biriminin 1/10'i [< Far. قران (Steingass 962a)]

ġ. 155/5, 192/2, 206/4, 206/13

girān-behā: yüksek değerli, pahalı [< Far. گرانبها (Steingass 1077a)]

g. 155/4

giriftār: tutsak [< Far. گرفتار (Steingass 1082b)]

g. 177/8

girmaġ: girmek eyleminin mastarı [< *gir-* + *-mAG*]

g. 134/2, 155/11

g.+e 154/12

ġismet: kısmet [< Ar. قسمت (Wehr *qisma* 680b)]

ġ. 128/8, 136/8, 140/1, 235/14

ġ.+lar 233/11

ġiyāb: yokluğunda, bir yerde bulunmama [< Ar. غياب (Wehr 617a)]

ġ.+de 200/13

ġiyāmet: kıyamet [< Ar. قيامة (Wehr *qiyāma* 713a)]

ġ. 216/3

ġ.+de 216/6, 237/18

ġ.+e 136/7

ġiymetī: kıymetli, değerli, pahalı [< Far. قیمتی (Steingass 999a)] < Ar. قیمة *qīma* (Wehr 713a) + Ar. veya Far. ی *-ī*]

ġ. 209/7

ġō-: kovmak [ET *kov-* (580b)]

ġ.-bdur 228/1

ġ.-dı 203/2

ġ.-dılar 194/14

ġ.-dıŋ 168/2, 181/16

ġ.-dum 196/14

ġ.-rmız 213/1

ġoc-: → *ġoç-*, *ġocağla-*

ġ.-sem 131/7

ġoca: koca, yaşlı [MKıp. *ḳoca* < Far. *ḫ*[w]*āca* (?) (Li 232, 1.13)] → *ġoce*

ġ. 159/8

ġocağ: → *ġocaġ*

ġ.+e 187/14

ġ.+iŋden 168/3

ġ.+ine 157/3, 158/14

ġ.+iŋe 160/6, 164/6

ġocaġ: kucak [< *ġoç-* + *-AK*; ET (OT.) *kuçak* (ED 591a)] → *ġocağ*

ġ.+e 170/1, 170/2

ġ.+ime 201/4, 234/13

ġ.+iŋde 200/10

ġ.+ine 156/15

ġocağla-/ı-: kucaklamak [< *ġocağ* + *lA-*; ET (OT.) *kuçakla-* (ED 591b)] → *ġoç-*, *ġoc-*

ġ.(ı)-b 193/5

ġocağleş-: kucaklaşmak [< *ġocağla-* + *ş-*]

ġ.-esen 187/14

ġoce: → *ġoca*

ġ. 127/1, 152/10, 153/4, 157/2, 157/8, 157/13, 158/5, 159/10, 160/4, 160/11, 161/3, 167/6, 167/11, 168/2, 176/4, 176/8, 181/16

ġoç: koç [ET *koçŋār (koçğar)* > Moğ. *kuça* (ED 592a - 592b)]

ġ. 215/15

ġoç-: kucaklamak [ET *kuç-* (ED 590a)] → *ġoc-*, *ġocağla-*

ġ.-ande 170/4

ġ.-dı 203/10

ġ.-egör 210/1

ġ.-eliŋ 181/11

ġ.-ellar 173/16

ġ.-erdim 228/17

ġ.-mişik 234/14

ġ.-sem 185/11, 232/5, 232/6, 232/8, 232/10, 232/12

ġ.-ub 165/14, 173/15, 187/16, 191/16, 193/9

ġoçmaġ: kucaklamak eyleminin mastarı

ġ. 150/2

ġoçuş-: kucaklaşmak [< *ġoç-* + *(X)ş-*; ET *kuçuş-* (ED 593a)]

ġ.-ım 188/11

ġ.-sun 182/8

ġ.-sunlar 199/3

ġ.-ub 191/5, 198/14, 235/5

ġ.-urmen 178/5

ğōğā: kavga [< Far. غوغا (Steingass 898b - 899a)]

ğ. 132/14

ğ.+dur 132/15

ġōġun: kovalayan, takipçi (?) [krş. AT *ḳov, ḳoġ, ḳovu* ‘arkadan çekiştirme, yerme’ 145a - 145b; ET (OT.) *kokun* (bir kere geçer) ‘kıvılcım’ (ED 611a); ancak *ġōġun* ve *kokun* arasında bir semantik bağ kurmak zor, üstelik ‘kıvılcım’ anlamına götürebileceğimiz AT *ḳoġ, ḳıġ* görülmektedi (YTS 142a)] → *ġōġuncı*

ġ. 213/3, 213/5

ġōġuncı: [<*ġōġun* + *-CI*] → *ġōġun*

ġ. 214/3-4

ġol: kol [ET *kol* (ED 614)]

ġ. 131/7, 146/2, 146/10, 171/9, 187/8, 191/5, 206/3, 206/12, 206/13, 211/14, 228/17, 232/1, 235/4

ġ.+de 162/6

ġ.+e 174/11, 186/14

ġ.+ım 175/2, 235/2

ġ.+ıŋ 178/2, 195/15

ġ.+inden 132/8, 132/9, 192/3, 219/10

ġ.+ine 129/13, 132/5, 135/14, 170/6, 173/3, 180/12, 191/7, 195/9, 196/12, 225/13, 232/3, 235/5

ġ.+lar 148/7, 181/4

ġ.+lare 131/3, 181/4

ġ.+ları 186/12, 186/14

ġ.+larımı 165/13

ġ.+ların 205/5, 219/7

ġ.+larıŋ 227/16

ġ.+larını 194/4

ġ.+larime 194/1

ġ.+larine 155/5

ġōl: söz [< Ar. قول (Wehr 711a)]

ġ. 210/7

ġ.+e 236/9, 237/5

ġōla-: kovalamak [ET *kovlā-* < *kōv-* (584b); ayrıca krş. *ġōl-*]→ *ġōle-, ġoyele-*

ġ.-dı 203/9

ġ.-sėydiŋ 197/11

ġol-baġ: kol bağı, bilesik [< *ġol* + **baġ* (metinde yok); ET *bağ* < *ba-* (ED 310a – 311b) → *bağla-*]

ġ. 150/5

ġōle-: → *ġōla-*, *ġoyele-*

ġ.-yiŋ 176/15

ġōlemaġ: kovulmak eyleminin mastarı [< *ġōle-* + *-mAG*]

ġ.+ı 174/6, 175/12

ġōlmaġ: kovulmak [< *ġō-* + *l-*]

ġ. 167/8

ġoltıġ: koltuk (altı) [< *ġol*; ET *koltuk* (ED 619a)]

ġ.+ıŋ 204/2

ġōm: akraba [< Ar. قوم (Ahundov/Tezcan *ġohum* 500)]

ġ. 144/14, 145/1, 145/10, 230/13, 230/14, 231/19

ġon-: konmak [ET *kon-* < **ko-* (ED 632a - 632b)]

ġ.-dı 128/7, 218/6

ġ.-dıŋ 227/17

ġ.-e 200/4

ġ.-er 218/9

ġ.-ub 206/15, 216/14

ġondur-: kondurmak [< *ġon-* + *DXr-*; ET *kontur-* (636a - 636b)]

ġ.-dum 173/6

ġonmaġ: konmak [< *ġon-* + *-mAG*]

ġ.- 150/7

ġonşı: komşu [ET *konşı* < *konuş-* (ED 640b)]

ġ.+mızıŋ 217/14

ġorẖ-: korkmak [ET *kork-* (ED 651b – 652a)] → *ġoruẖ-*

ġ.-dum 158/11

ġ.-erem 200/4

ġ.-me 134/3, 207/6

ġ.-sun 142/7

ġ.-ub 200/5

ġ.-urem 225/5

ġ.-urmen 214/10, 214/10

ġorẖutmaġ -: korkutmak [< *ġorẖ-* + *-t*]

ġ.-içün 141/3

ġoruẖ-: → *ġorẖ*

ġ.-dum 160/9

ġōs-i ġuzeḥ: gök kuşağı [< Far. قوسقزح (Deh 21-B 522a - 522b)]

ġ. ġ. 208/9

ġoş- 1: (aşa vb.) katmak; biraraya gelmek, kavuşmak; görüşmek [ET *koş-* ‘birleştirmek’(ED 670b – 671a)]

ġ.-dıŋ 230/6

ġ.-eliŋ 147/3

ġ.-ılek 210/6

ġoş- 2: şiir söylemek [< *ġoş- 1*]

ġ.-ermen 205/6

ġ.-ub 180/13

ġoşe: çift [< *ġoş-* + *-A*; ET (OT.) *koşa* < *koş-* (ED 671a), ayrıca bkz. ET (OT.) *koş* (ED 670a - 670b)]

ġ. 135/12, 150/2, 153/15, 165/2, 165/3, 165/10, 183/4, 191/16, 208/15, 210/2, 222/14, 222/14

ġoşmaġ: şiir söylemek eyleminin mastarlı biçimi

ġ.-dur 217/8

ġoşun: ordu [krş. AT *koşun, koşın* 'saf, asker dizisi' (YTS 145a) ve AT *koşuk* 'bir arada, bir araya gelmiş' (YTS 145a); < *ġoş-* + *-un* (?)]

ġ. 169/8, 213/6

ġoşut-: destan ve şiir söylemek [< *2 ġoş-* + *(X)t-*]

ġ.-ermen 178/1

ġoy-: koymak, bırakmak [ET *koḍ-* < **kō-* (595b 596a)]

ġ. 170/3, 174/4, 188/10, 201/7 (bkz. dip. 98)

ġ.-ande 209/9

ġ.-armen 209/14

ġ.-dı 143/15, 172/4, 172/5, 208/6, 223/7, 223/8

ġ.-dılar 194/9

ġ.-dım 201/3

ġ.-dıŋ 185/15

ġ.-dum 144/4, 195/4

ġ.-em 179/13

ġ.-erdi 143/14

ġ.-erem 193/9

ġ.-ersen 134/14, 139/6

ġ.-ersiz 170/2

ġ.-ım 180/5, 189/6

ġ.-ıŋ 182/11

ġ.-me 137/7, 137/14, 138/4, 215/8

ġ.-medi 144/12

ġ.-mem 174/16

ġ.-mış 181/1

ġ.-mişem 137/5, 163/11, 196/1

ġ.-sun 171/3

ġ.-ub 132/2, 134/11, 137/10, 140/4, 141/4, 142/9, 144/1, 149/9, 155/1, 155/3, 155/8, 158/3, 161/6, 162/5, 164/1, 167/10, 172/7, 182/15, 184/11, 187/3-4, 189/2, 191/12, 192/14, 195/3, 201/13, 203/4, 204/3, 204/5, 204/16, 206/9, 209/11, 210/12, 213/2, 213/4, 230/14, 232/2

ġ.-uban 144/9

ġ.-ubdur 181/5, 228/2

ġ.-ubsen 183/5, 213/14

ġoyele-: → *ġōla-*, *ġōle-*

ġ.-me 195/5

ġoyıŋ: kucak, koyun (kucak) [ET *koyın* (< **kōñ*) (ED 631b)]

→ *ġoy(ı)n*

ġ.+e 175/3, 189/12

ġoy(ı)n: → *ġoyıŋ*

ġ.+ime 194/4

ġ.+ine 227/16, 228/15, 235/2

ġoyun: koyun (hayvan); davar [ET *koñ* (ED 631a - 631b)]

ġ. 218/3

göç-: göçmek [ET (OT.) *köç-* (ED 694a - 694b)]

k. 219/2

gög: gri [ET *kök* (ED 708b – 709a)]

g. 133/1, 134/13, 134/14, 134/16, 135/2, 135/4, 135/6, 138/4, 172/11, 173/5

g.-e 134/2, 134/12

gögçek/g: güzel [MKıp. *kökçek* (KN 96b); Az. *göyçek* (Ahundov/ Tezcan 492)]

g. 147/2, 148/2, 148/11, 149/8, 184/13, 197/5, 197/14

g. idi 184/10

g.(g)+i 179/5

gȫher: cevher [< Far. گوهر (Steingass 1106a)]

g. 149/14, 165/4, 171/5, 192/3, 229/8, 229/8

g.+i 209/13

g.+im 194/1, 215/9

göl: göl [ET *köl* (ED 715a)]

g. 138/5

g.+i 204/7

g.+ine 137/4

g.+ların 186/4

g.+lere 144/9

gör-: görmek [ET *kör-* (ED 736a - 736b)]

g. 127/6, 128/3, 138/15, 192/10, 194/12, 195/6, 213/6, 213/7, 213/9, 213/13, 213/15, 213/17, 214/2, 216/15, 217/3, 221/5, 227/14, 228/7, 229/2, 230/1, 230/16, 232/18

g.-aŋ 187/10

g.-ande 148/5, 182/9, 204/5, 214/11

g.-anım 140/1

g.-di 128/9, 131/11, 131/11, 154/13, 157/2, 157/8, 162/3, 171/12, 177/1, 184/5, 184/14, 195/3, 199/2, 199/7, 199/11, 201/12, 202/9, 206/5, 206/7,

g.-selar 156/12

g.-sem 131/4, 131/6, 179/9

g.-seŋ 141/14, 147/10, 155/13, 184/7, 186/3, 186/4, 188/4

g.-sün 163/4, 164/11, 180/7

g.-sünlar 232/17

g.-üb 130/6, 146/5, 174/7, 175/1, 181/14, 182/5, 182/9, 194/10, 206/6, 231/1

g.-ür 229/2

göre: göre [Har. *köre* (NF 262b); Osm. *göre* (Meninski 4068); Trkm. *göre* (TTS 293b – 294a); Tat. *küre* (TTA *göre* 193b)]

g. 154/12, 214/6

görin-: → *görün-*

g.-di 184/17

göriş-: → *görüş-*

g.-dilar 232/1

görmaġ: görmek eyleminin mastarı [< *gör-* + *-mAG*]

g. 156/5, 211/8

g.+e 179/2, 179/3, 179/5, 179/7, 179/9, 179/11, 179/13, 179/15

görün-: görünmek [< *gör-* + *-(X)n-*; ET (OT.) *körün-* (ED 746a)] → *görin-*

g.-edur 208/15

g.-ür 129/15

görüş-: görüşmek [< *gör-* + *-(X)ş-*; ET *körüş-* (ED 748a)]→ *göriş-*

g.-ürmen 177/13

götar-: → *göter-, göt[i]r-*

g. 169/10, 174/11, 195/14, 213/8, 213/16

g.-an 198/8

g.-dıŋ 187/1

g.-ım 180/6

g.-selar 175/1

g.-sem 180/2

g.-ub 140/5, 194/8, 209/8, 223/6, 230/3

g.-ur 215/5

götarıl-: → *göteril-*

g.-dı 172/8

göter-: götürmek [ET *kötür-* (ED 706a - 706b)] → *götar-, göt[i]r-*

g. 179/11

g.-elin 147/9

g.-mez idi 143/9

g.-üb 144/2, 146/13, 168/12, 210/10, 224/2, 228/12

göteril-: gütürülmek [< *göter-* + *-Il-*; ET *kötrül-* (ED 706b)] → *götarıl-*

g.-di 136/8

göt[i]r-: → *götar-, göter-*

g. 139/12

gözel: güzel [Osm. *güzel* (Meninski 4073, 4086); Tat. *güzel* (TTA *güzel* 199a); ET *körk* (ED 741a); Trkm. *görk* 'güzellik, görkem' (TTS 295a)]

g. 149/3

g.+iŋ 129/6

g.+lar 151/5, 217/5

g.+ları 151/3

gözle-: gözlemlemek [< *göz* + *-lA-*; ET (OT.) *közle-* (ED 760b)]

g. 217/3

gözledür-: gözetlemek [< *gözle-* + *-DXr-*]

g.-men 160/9

gözleş-: göz göze gelmek; bakışmak [< *gözle-* + *-ş-*]

g.-dim 191/16

gözli: gözlü, gözü olan [< *göz* + *-lX*]

g. 138/6, 151/12

g.+dür 186/5

g.+niŋ 130/10

ğubār: toz toprak [< Ar. غبار (Wehr 595a)]

ğ. 223/4

gudāz: kaynak; kaynayan [< Far. گداز (Steingass 1075a)]

g.+e 146/9

g.+ım 163/11

g.+ıŋ 162/13

g.+ler 148/2

ġudret: kudret, güç [< Ar. قدرت (Wehr 66a)]

ġ. 235/10

ġufl: kilit, sügü [< Ar. قفل (Wehr 697a)]

ġ. 201/8

ġul: kul, köle [ET *kul* (ED 615a - 615b)] → *ğul*

ġ.+ım 215/1

ġ.+ıŋ 167/14

ġ.+uyem 221/7

ğul: → *ġul*

ğ. 201/12

ğ.+ları 201/10-11, 201/14

ğulaġ/ğ: → *ġulaġ, ġulağ*

ğ.(ğ)+ıŋ 156/11

ġulağ: → *ġulaġ, ğulaġ/-ğ*

ġ. 156/3, 202/8, 223/4

ġ.+ını 147/7

ġ.+ine 220/15

ġulağ as-: → *ġulağ as-, as-*

ġ. a.-medi 202/8-9

ġulaġ: kulak [ET *kulkak* (ED 621a)] → *ġulağ*

ġ. 193/2

ġ.+ını 149/12, 174/17

ġulaġ as-: kulak asmak, dinlemek → *ġulağ as-*, *as-*

ġ. a.-ardı 138/9

ğulām: gulam, genç erkek köle [< Ar. غلام (Wehr 610b)]

ğ. 201/90

ğulāmlıġ: gulamlık [< *ğulām* + T. -*lIG*]

ğ.+e 128/1

gumān: şüphe [< Far. گمان (Steingass 1097a)]

g.+dur 143/1, 211/8

g.+ı 159/4

g.+ım 128/10

g.+lare 196/12

ġumrı: kumru [< Far. قمری (Steingass 988b), bkz. Eren *kumru* 267]

ġ. 206/16

ğunçe/ė; /i: gonca [< Far. غنچه (Steingass 896b)]

ğ. 136/4, 137/2, 145/11, 173/6, 219/5, 235/1 (/ė), 235/3

ğ.+den 179/7

ğ.+si 179/4, 225/16

ğ.(i)+ye 202/2

ġur-: (çadır) kurmak [ET *kur-* (ED 643a - 643b)]

ġ.-an 218/12

ġ.-digim 218/7

ġ.-erdilar 218/3

ġ.-rmez 151/8

ġ.-mışdılar 222/1

ġ.-mişik 153/10

ġ.-ub 135/12

ġurbān: kurban [< Ar. قربان (Wehr 673a)]

ġ. 152/6, 196/2, 205/1, 205/2, 205/4, 205/6, 205/8, 205/10, 220/13, 223/5, 225/15, 227/12, 234/11

ġ.+em 221/8

ġ.+iyem 221/7

ğurbet: gurbet [< Ar. غربت (Wehr 598b)] → *ġurbet*

ğ. 145/8, 211/6

ğ.+de 175/12

ğ.+e 137/11, 228/5

ğ.+i 132/2

ġurbet: → *ğurbet*

ġ.+e 230/4

ğurbet-nāme: gurbette yazılmış yazı (mektup vb.) [< *ğurbet* + Far. نامه (Steingass 1380a - 1380b)]

ğ. 210/11, 212/12

ġurd: kurt [ET *böri* (ED 356), Oğz. *kurt*, Kıp. *börǖ*, Har. *kurd* (ED 648a)]

ġ. 157/4

ġurı: kuru [ET *kuruğ* < *kurı-* (652b – 563a)]

ġ. 176/9, 176/14, 182/2

ġurşa-: (kuşak) kuşanmak [ET *kurşa-* < **kurış* < *1 kur* 'kuşak, kayış' (ED 665a ve 642a)]

ġ.-b 186/11, 221/8

ġurtar-: kurtarmak [ET *kurtğar-* < **kurt* (ED 649b – 650a)]

ġ.-ım 214/14

ġurul-: (mec. kaş) kurulmak [< *kur-* + *(X)l-*; ET *kurul-* (ED 659a)]

ġ.-ubdur 208/9

ğuṣṣe/-i: keder [< Ar. غصة (Wehr 604b)]

ğ. 135/14, 140/6, 170/11, 222/17, 226/9, 230/18, 231/1, 233/8, 233/9, 233/11, 233/13, 233/15

ğ.+den 128/9, 134/11, 223/12

ğ.(i)+ye 134/11, 234/5

gustāẖlıġ: küstahlık [< Far. گستاخ *gustāẖ* (Steingass 1089b) + T. *-lIG*]

g. 158/7

ġuş: kuş [ET *kuş* (ED 670b)]

ġ.+ine 202/5

ġ.+lar 199/2

ġuş-ẖāne/i: kümes [< *ġuş* + Far. خانه (Steingass 444a - 444b)]

ġ.+(i)ye 199/9-10

gūş-vāre: küpe [< Far. گوشواره (Steingass 1104b)]

g.-sine 206/3

ġuvan-: kıvanç duymak, öğünmek, sevinmek [Trkm. *guvan-, guvandır-, guvanç* (TTS 314b)]

ġ.-dum 134/15

ġ.-ub 132/2

ġuve: kuş rengi, (soluk) gri (?) [ET *kuba* 'soluk (uçuk), uçuk sarı, uçuk gri' (ED 581a)]

ġ. 138/5, 163/14

gūyā: güya, sanki [< Far. گويا (Steingass 1107a)]

g. 129/8, 129/9, 148/4, 155/7, 202/5, 206/13, 208/8, 208/13, 208/14, 214/11, 223/14, 227/6, 232/9

guẕār: gidilen yol, geçilen yer [< Far. گذار (Steingass 1075b)] → *güẕer*

g.+e 218/2

g.+ı 202/3

g.+um 129/13

güft-gū: konuşma, sohpet [< Far. گفتگو (Steingass 1091b)]

g.+ları 217/8

güftār: söz, konuşma [< Far. گفتار (Steingass 1091b)]

g.+iŋe 141/11

gül: gül; çiçek [< Far. گل (Steingass 1092a - 1093a)]

g. 134/11, 139/7, 148/2, 149/3, 165/6, 171/14, 175/14, 178/14, 179/4, 179/5, 179/7, 179/9, 180/5, 183/3, 184/11, 187/12, 199/4, 199/6, 199/12, 199/13, 199/15, 201/13, 202/13, 205/5, 205/15, 206/3, 206/3, 206/3, 219/12, 220/14, 221/1, 221/9, 222/13, 223/12, 236/7

g.+dedür 137/2

g.+den 179/7, 185/6, 193/3, 199/15, 200/5, 220/7, 220/8

g.+e 136/4, 186/4, 206/12, 223/15, 229/7

g.+i 161/9, 169/9, 169/11, 204/10, 207/1, 218/8

g.+im 163/13, 194/1, 215/9

g.+imden 145/11, 209/16

g.+inden 139/8

g.+iŋden 141/10, 174/15

g.+ine 150/7, 173/6, 227/17

g.+ini 163/13

g.+iŋi 220/8

g.+larden 180/6

g.+ler 156/2, 178/8, 180/15, 199/2, 216/12, 221/1, 221/3, 221/9

g.+lerden 180/10

g.+leri 186/4

g.+leriŋ 199/5

gül-: gülmek [ET *kül-* (ED 715b – 716a)]

g.-diŋiz 211/3

g.-e 206/11, 206/11

g.-eliŋ 147/8

g.-eller 173/10

g.-ersen 135/13

g.-im 189/13

g.-mesün 171/2

g.-mişem 234/12

g.-mişik 145/5

g.-seŋ 190/1

g.-üb 159/14, 164/5, 165/8, 198/14, 218/13

g.-übdi 198/10

güldür-: güldürmek [< *gül-* + *-DXr-*; ET *kültür-* (ED 717a)]

g.-diŋ 230/1

g.-me 133/14

g.-üb 134/10

gül-geşt: gül bahçesinde dolaşma/ gezinti [< Far. گلگشت (Steingass 1095b)]

g.+e 169/9, 180/5, 199/15, 202/13, 205/5, 205/15

g.+den 184/11

gül-istān: gül bahçesi [< Far. گلستان (Steingass 1094b)]

g. 128/6, 129/16, 204/13, 206/5

g.+e 199/4, 199/10, 199/11

g.+lar 129/16

güliş-: gülüşmek [< *gül-* + *-(X)ş-*; ET (OT.) *külüş-* (720b)]

g.-ek 147/11

gül-ʿiẕār: gül yüzlü [< Far. (Steingass 1095a) گلعذار < *gül* + Ar. عذار (Wehr 540a)]

g. 151/14, 156/7

g.+ım 168/8

güllice: güllü desenli [< *gül* + *-lI* + *-CA*]

g. 198/4

gülmek: gülmek eyleminin mastarı

g.+lar 151/10

gül-ẕār: gül bahçesi [< Far. گلزار (Steingass 1094b)]

g. 180/9

gümiş: gümüş [ET *kümüş* (ED 723b – 724a)]

g. 147/5, 205/4, 209/15

g.+di 197/16

g.+e 198/1

güm-rāh: doğru yoldan sapmış, yolunu kaybetmiş [< Far. گمراه (Steingass 1097b)]

g. 215/12

gün: gün [ET *kün* ‘güneş’ (ED 725a - 725b)]

g. 141/13, 142/5, 146/5, 146/6, 150/10, 152/15, 154/8, 156/4, 159/13, 160/3, 164/4, 181/2, 181/12, 194/9, 202/14, 205/12, 206/12, 206/14, 213/1, 213/11, 215/3, 232/19

g.+de 127/16, 158/2, 162/2, 168/7, 201/11, 216/11

g.+den 130/6, 161/1, 184/5, 193/3

g.+dür 202/14, 213/1

g.+i 167/5, 177/13, 202/9, 212/14, 232/17

g.+idür 189/11

g.+im 237/11

g.+iŋ 206/3

g.+inde 216/3

g.+lar 149/8

günāh: günah [< Far. گناه (Steingass 1097b)]

g. 197/10

g.+ım 160/2

g.+ıŋı 160/5

g.+imden 160/2

g.+iŋe 158/5

g.+inden 160/5

gündiz: → *gündüz*

g.+i 201/9

gündüz: gündüz [ET *küntüz* < *kün* + *tüz* (ED 729b)] → *gündiz*

g. 128/13, 129/7, 131/5, 135/5, 141/9, 149/1, 156/4, 156/7, 167/5, 169/2, 169/10, 172/10, 188/7, 201/9, 203/7, 205/12, 212/14, 225/9, 226/11, 234/12, 237/11

güneh-kār: günahkar, suçlu [< Far. گنه کار (Steingass 1100a)]

g. 133/7, 158/6

güneş: güneş [ET *küneş (g-)* < *1 kün* (734a - 734b)]

g. 181/9

g.+de 169/8

güni: kuma [ET *küni* ‘kıskançlık; kuma’ (ED 727a)]

g. 231/14

gün-orte: öğleyin [< *gün* + *orta*; ET *kün ortū* (ED *ortū (ortā)* 203b – 204a)]

g. 154/8-9

güẕer: [< Far. گذر (Steingass 1076a)] → *guẕār*

g. 152/15, 159/2, 162/8, 197/1, 220/9

g.+i 195/10

g.+ine 202/6

güzgü: ayna [ET *közŋü* < *közün-* (ED 761b)]

g.+ni 155/1

g.-tek 146/11 → *tek*

H

Ḫ:

Ḫ. 235/10

ḫˇāb: uyku, rüya [< Far. خواب (Steingass 478a - 478b)]

ḫ. 169/14

ḫ+de (ḫ[ˇ]āb) 131/11

ḫ.+ı 213/16

ḥācī: hacı [< Ar. خاج *ḥāĝĝ* ‘hacı’(Wehr)] حاجى

ḥ. 181/5

haçan: ne zaman [ET *kaçan* (ED 592a - 592b)]

h. 131/4, 164/6, 165/13, 205/5, 221/10, 236/14

h.+e 226/17, 229/18

hādī: yol gösteren, hidayet eden [< Far. هادى (Steingass 1485a-1485b) <

Ar. هدى kökünden (Wehr 909a – 910a)]

h. 131/12, 140/1

ḫādim: hizmet eden [< Ar. خادم (Wehr 207a)]

ḫ. 164/2, 203/1, 229/12, 229/12

ḫ˘āhī: ister [< Far. خواهى > خواستن (Steingass 480a)]

ḫ. 135/8, 135/8

ḫāhī-nā-ḫāhī: ister istemez [< Far. خواهى نا خواهى (Steingass 481b)]

ḫ. 142/8

ḥākim: hakim [< Ar. حاكم (Wehr 179a)]

ḥ. 192/9, 233/4, 233/16, 234/7

ḥ.+dür 237/7

ḥ.+e 234/6, 234/9

ḥ.+i 129/14

ḥ.+iŋ 234/8

ḥ.+ine 233/2

ḫāl: ben, ciltteki leke [< Far. خال (Steingass 442a)]

ḫ. 152/9, 170/3, 187/16, 195/16, 198/2, 207/2, 222/14

ḫ.+den 200/11

ḫ.+dur 179/8

ḫ.+ı 181/6, 184/17, 185/2

ḫ.+ım 193/5

ḫ.+ımı 153/15

ḫ.+ını 133/1, 150/2, 185/9

ḫ.+imden 183/8

ḫ.+inden 191/16

ḫ.+lar 148/7, 148/7, 155/3, 180/5, 181/3

ḫ.+ları 186/11

ḥāl: hal, oluş, bulunuş; durum [< Ar. حال (Wehr 195b – 196a)]

ḥ. 132/16, 164/10, 175/11, 178/7, 223/1,

ḥ.+de 162/4

ḥ.+dur 150/13

ḥ.+ım 137/3, 175/15, 193/3, 193/13

ḥ.+ımı 153/15, 188/1

ḥ.+ın 156/1, 171/7, 172/2

ḥ.+ıŋ 177/7, 214/2

ḥ.+ını 150/1, 185/10

ḥ.+ıŋı 189/14, 223/3

ḥ.+ıŋızı 192/11

ḥ.+inden 191/14

ḥ.+sen 175/10

ḥālā: hala, şimdi [< Far. حالا (Deh 11-A 157c) < Ar. حالا *ḥālan* (Wehr 195b)]

ḥ. 195/6

ḫālī: boş [< Ar. خالى *ḫālīy* (Wehr 234b)]

ḫ. 174/7, 218/8

ẖālidūn: hâlid, ölümsüz, baki [خالدون < Ar. خالد *ẖālid* (Wehr 228b)]

ẖ. 237/9

ḥālī ėt-: birisinin bir şeyi anlamasını/ kavramasını sağlamak [< Far. حالى كردن *ḥālī kerden* (Deh 11-A 163b) yapısının çevirisidir] → *ėt-*

ḥ. ė.-sün 192/11

ḥ. ė.(d)-ende 202/11

ẖāliġ: yaradan [< Ar. خالق (Wehr 233b)]

ẖ. 127/12

ẖām: ham, pişmemiş, olgunlaşmamış [< Far. خام (Steingass 442b)]

ẖ.+dur 230/19

hamı/u: hepsi [ET *kamağ* < OFar. *hm'g (hamāg)* (ED 627a - 627b)] → *hamu*

h.+sı 224/7

h.(u) 145/6

h.(u)+sı 128/6, 182/9, 197/10

h.(u)+sinden 197/13

ẖāmlıġ: hamlık [< *ẖām* + T. -*lIG*]

ẖ.+dendür 197/10

ẖan: hakan, hükümdar [ET *ẖan* (ED 630a - 630b)]

ẖ. 159/12, 227/5, 229/12, 229/12, 233/10

ẖ.+e 164/7, 204/1, 222/2

ẖ.+ı 235/6

ẖ.+ım 164/2, 234/10

ẖ.+ıŋ 215/15, 235/2, 229/17

ẖ.+ine 180/15, 231/3

ẖ.+iŋe 210/2

ẖ.+dur 142/16

hanı: hani?, nerede? [ET *kanī* (ED *kāñū* 632b – 633b)]

h. 173/1, 196/3, 202/10, 227/11, 229/15

ẖanım: hanım, soylu kadın [Çağ. *ẖanım*; Çağ. ya da Osm. > Far. (Li 243, 2.14)]

ẖ.+ları 224/5

ẖān-mān: ev bark [< Far. خانمان (Steingass 444a)]

ẖ.+ımı 196/2

hansı: hangisi [ET (OT.) *kayusı* (ED *kāñū* 632b – 633b)]

h. 140/2, 157/14, 192/12, 194/13, 195/6, 197/12, 203/9, 224/13, 232/3, 232/5, 232/6, 232/8, 232/10, 232/12

ẖan-zāde: hanzade, han soylu [< *ẖan* + Far. زاده < خانزاده (Steingass 443b)]

ẖ. 185/15, 186/14

ẖ.+dür 187/1

ẖ.+sen 200/8

ḫār: diken [< Far. خار (Steingass 437a - 437b)]

ḫ. 206/12

ḫ.+inden 183/3

ḫ.+lar 223/15

ḫ˘ār: hor, aşağlanmış [< Far. خوار (Steingass 437a - 437b)]

ḫ. 220/1

ḫ. ėt-: aşağılamak → *ėt-*

ḫ. ė.-diŋ 135/5

ḫ. ėyle-: horlamak, aşağılamak → *ėyle-*

ḫ. ė.-seŋ 235/12

hara: nere, nereye [ED'de *kāñū* maddesi altında Trkm. *karu* biçimiyle karşılaşmaktayız (ED 633b); yönelme durumu *+rA* ekiyle kurulmuş bir yapı olmalıdır (yönelme durumu eki için bkz. Tekin 2003, § 267)]

h. 160/12

harde: nerede [< *hara* + *-DA*]

h. 225/8

h.+dür 224/16

harġun: yorgun [ET *ar* (ED 193a - 193b), krş. Tietze *argın* 194] → *harğun*

h. 232/14

harğun: → *harġun*

h. 202/4

ḥāriṡ: çiftçi [< Ar. حارث (Wehr 150b)]

ḥ. 186/5

ḥāṣil: sonuç, ortaya çıkan, olan [< Ar. حاصل (Wehr 165b)]

ḥ. ol-: hasıl olmak, ortaya çıkmak, sonuca ulaşmak → *ol-*

ḥ. o.-ub 140/6

ḥ. o.-ur 163/4

ḥ. ėt-: ortaya çıkarmak, sonuca ulaştırmak → *ėt-*

ḥ. ė.(d)-üb 235/5

ḫāṭir: fikir; gönül; anma [< Ar. خاطر (Wehr 222b – 223a)]

ḫ.+ime 230/15, 231/6

ḫāṭir-cem': gönlü rahat [< Far. خاطرجمع (Steingass 439b - 440a) < Ar. *ḫāṭir* ve جمع (Wehr 121b) sözcüklerinden oluşturumuş Far. ad tamlaması] خاطرجمع

ḫ. 182/14, 184/9

ḫāṭire: hatıra, anı [< *ḫāṭir* خاطره (Wehr 222a - 223b)]

ḫ. 231/18

hay: hangi [ET *kayu*, Çağ. *kayu/ kay* (ED *kāñū* 632b – 633b)]

h. 192/10, 220/5

hāẕā: gösterme adılı [Ar. هذا Wehr 909b – 910a]

h. 126/10

ḥāżir: hazır, mevcut [< Ar. حاضر (Wehr 168a)]

ḥ. 176/14, 225/1

ẖeber: haber [< Ar. خبر (Wehr 203a)]

ẖ. 128/13, 131/15, 152/4, 153/1, 153/5, 153/7, 153/13, 154/4, 154/8, 156/13, 157/15, 160/5, 160/10, 160/11, 160/15, 161/1, 161/8, 162/6, 163/5, 171/14, 172/1, 172/3, 172/5, 172/7, 172/9, 172/11, 172/13, 173/2, 195/4, 224/12, 227/14, 228/7, 233/2

ẖ.+in 140/9

ẖ.+ini 137/9

ḥebīb: sevgili; dost [< Ar. حبيب (Wehr 137a)]

ḥ. 127/12

ẖecālet: utanma [خجالة < Ar. خجل kökünden (Wehr 205a-205b)]

ẖ. 135/7, 135/8

ẖ.+den 198/6

ḥecer: taş [< Ar. حجر (Wehr 142b)]

ḥ. 237/6

ẖecil: utandırıcı [< Ar. خجل (Wehr 205a)]

ẖ. 127/3, 133/6, 214/8, 224/16

hėç: hiç [< Far. هيچ (Steingass 1520b)]

h. 127/4, 129/7, 135/1, 136/6, 136/10, 139/9, 139/14, 141/10, 143/8, 144/1, 152/12, 159/5, 159/9, 172/6, 172/12, 175/9, 176/2, 176/5, 177/1, 188/7, 194/3, 202/6, 207/15, 212/4, 220/12, 222/11, 230/13, 231/16, 232/13

ḥed: → *ḥedd*

ḥ. 229/5, 229/5

ḥedd: sınır, bıçak sırtı [< Ar. حد (Wehr 144a - 144b)] → *ḥed*

ḥ. 126/15

ḥ.+ine 165/9

ḥ.+inden aş-: haddini aşmak → *aş-*

ḥ.+inden a.-mesün 231/18

ḥeġ: → *ḥeġġ*

ḥ. 134/8, 140/12, 215/6

ḥ.+den 134/6, 143/5, 145/13, 206/16, 208/13

ḥeġīġetli: hakikatli [< Ar. حقيقة *ḥaqīqa* (Wehr 174b) + T. *-lI*]

ḥ. 162/15

ḥeġġ: gerçek, hak; Tanrı [< Ar. حق (Wehr 173b – 174a)] → *ḥeġ*

ḥ. 127/12, 134/3, 136/16, 171/3, 218/10, 236/5, 237/6

ḥ.+iŋ 137/13, 218/5

ḫeġle-/i-: haklamak [< *ḥeġ* + T. *-lA*]

ḥ.(i)-yüb 197/9

ḫelāf: karşıtlık [< Ar. خلاف *ḫilāf* (Wehr 232a)]

ḫ.+imden 207/6

ḫelā'iġ: yatılmışlar, yaratıklar [< Ar. خلائق (Wehr 233b)]

ḫ. 232/17

ḫel'et: onurlandırmak için verilen giyisi [< Ar. خلعة *ḫil'a* (Wehr 231a)]

ḫ. 235/8

ḫ.+iŋ 215/7

ḫelġ: halk, yaratma [< Ar. خلق (Wehr 233a)]

ḫ. 165/1, 168/10, 181/11, 216/3, 224/7, 232/19, 237/6

ḫ.+e 237/1

ḫ.+i 222/2, 231/7

ḫ.+inden 224/8

ḫ.+ine 214/5

ḫelḫāl: halhal [< Ar. خلخال (Wehr 228b)]

ḫ.+ın 165/12

ḫ.+lar 180/4

ḫellāġ: yaratıcı (Tanrı) [Wehr خلاق 233b]

ḫ. 140/2

ḫelvet: sakin ortam, kimsenin bulunmadığı yer [< Ar. خلوة *ḫalwa* (Wehr 234b)]

ḫ. ėt-/d-: yalnız bir ortamda muhabbet etmek

ḫ. ė.(d)-üb 207/5

hem: hem, ve, aynı zamanda [< Far. هم (Steingass 1507a)]

h. 127/2, 128/1, 129/4, 129/5, 131/9, 131/15, 132/8, 135/12, 135/15, 143/12, 147/1, 147/6, 147/10, 147/14, 149/4, 149/6, 149/8, 153/5, 153/5, 156/12, 156/14, 157/12, 157/13, 157/13, 157/15, 158/3, 158/4, 160/5, 160/15, 160/16, 162/3, 163/5, 164/14, 167/1, 167/2, 167/7, 168/12, 168/13, 170/6, 171/9, 171/11, 172/14, 176/14, 176/15, 180/3, 180/7, 180/10, 182/8, 182/9, 182/12, 184/11, 184/12, 188/5, 188/6, 188/12, 190/9, 191/2, 191/4, 191/7, 191/7, 192/13, 194/13, 194/15, 195/1, 195/7, 197/10, 197/11, 197/12, 198/3, 199/11, 200/11, 201/8, 203/1, 203/1, 204/4, 204/15, 205/14, 206/3, 207/6, 208/4, 208/8, 212/13, 213/4, 216/5, 216/6, 216/7, 216/9, 216/10, 223/9, 224/15,

225/11, 225/11, 228/7, 229/1, 229/18, 231/8, 231/19, 231/20, 232/1, 232/10, 232/14, 232/20, 235/1, 235/7, 235/7, 236/16

ẖem: eğri [< Far. خم (Steingass 473b - 474a)]

ẖ. 174/12, 178/4

hem-dem: arkadaş, dost [< Far. همدم (Steingass 1509b)]

h. 223/13

h.+im 221/6

hemīşe: dâima, he zaman [< Far. همیشه (Steingass 1513a)]

h. 127/3, 182/3

hem-rāz: sırdaş [< Far. همراز (Steingass 1510a)]

h.+ım 163/8, 225/15

hem-ser: eş, karı [< Far. همسر (Steingass 1510b)] همسر

h.+i 143/14

hem-ṣöḥbet: sohpet edilen arkadaş [< Far. هم صحبت (Steingass 1511a)]

h.+lar 211/8

hem-zebān: dildaş, aynı dili konuşan [< Far. همزبان (Steingass 1510a)]

h.+lar 211/12

ḥenā: kına [< Ar. حنا *ḥinnā'* (Wehr)]

ḥ.+lar 131/10

ḥenālı: kınalı [< Ar. *ḥenā* + T. *-lI*]

ḥ.+nıŋ 204/8

ẖendān: gülen, güler yüzlü [< Far. خندان (Steingass 476b)]

ẖ.+ımsız 235/1

ẖende: gülücük, gülücük [< Far. خنده (Steingass 477a)]

ẖ. 204/12

henūz: daha, henüz [< Far. هنوز (Steingass 1515b)]

h. 147/1, 147/14, 198/6, 203/3, 203/5, 207/12, 226/2

her: her; hep [< Far. هر (Steingass 1493a - 1493b)]

h. 126/12, 127/2, 127/5, 129/15, 130/3, 133/15, 135/3, 135/15, 143/1, 143/11, 143/13, 145/8, 147/6, 148/6, 150/1, 150/4, 150/12, 151/7, 151/7, 153/11, 155/9, 157/5, 157/14, 157/15, 158/1, 158/1, 159/13, 160/9, 163/15, 169/8, 169/10, 169/12, 171/8, 173/13, 174/13, 175/1, 175/7, 175/7, 175/9, 177/7, 178/11, 179/15, 180/14, 182/9, 182/9, 182/13, 182/13, 184/5, 184/5, 184/7, 184/8, 184/9, 185/8, 187/8, 188/4, 188/14, 188/14, 188/16, 189/1, 189/7, 190/10, 191/2, 191/2, 191/4, 193/7,

193/10, 193/11, 195/5, 197/10, 197/11, 197/12, 198/7, 200/2, 202/2, 202/7, 202/8, 203/2, 205/13, 206/6, 207/7, 207/11, 210/9, 210/9, 211/6, 211/10, 212/13, 214/13, 214/16, 215/4, 215/5, 215/5, 215/9, 216/5, 216/14, 217/10, 217/10, 217/10, 219/10, 221/11, 222/8, 225/3, 225/4, 227/9, 228/13, 228/14, 229/7, 230/2, 231/5, 232/6, 232/15, 233/5, 235/13, 236/11, 237/9

ḫerāb: harap [< Ar. خراب (Wehr 208a)]

ḫ. 224/9

ḫerāc: haraç [< Ar. خراج (Wehr 209b)]

ḫ.+ı 181/6

ḥerām: haram [< Ar. حرام (Wehr 155a)]

ḥ.+dur 230/19

ḥereket: hareket [< Ar. حركة *ḥaraka* (Wehr 154b)]

ḥ.+dür 234/1

ḥ.+e gel-: harekete geçmek, hareket etmek → *gel-*

ḥ. g.-üb 146/12

hergiz: hiçbir aman, asla [< Far. هرگز (Steingass 1496a)]

h. 128/10, 136/15, 151/10, 159/4, 172/9, 186/3, 186/4, 186/6, 186/8, 186/10, 186/12, 186/14, 207/6-7, 226/7, 226/8, 226/10, 226/12, 226/14, 226/16, 230/17, 230/18, 231/3, 231/13, 231/14

ḫerīd: alış [< Far. خرید < خریدن (Steingass 458a)]

ḫ. 167/14, 237/16

ḫerīdār: alıcı [< Far. خریدار (Steingass 458a)]

ḫ. 178/10

ḥerīf: rakip; muhatap [< Ar. حريف (Wehr 153a)]

ḥ.+iŋ 227/11

ḥerīm: girilmesi yasak bölge [< Ar. حريم (Wehr 155b)]

ḥ. 237/12

ḫermen: harman [< Far. خرمن (Steingass 456b - 457a)]

ḫ. 126/12

ḥėsāb: hesap [< Ar. حساب *ḥėsāb* (Wehr 159b)]

ḥ.+ı 213/16

ḥesed: haset, kıskançlık [< حسد Ar. (Wehr 160a)]

ḥ. 212/5

ḥesret: hasret, özlem [< Ar. حسرة *ḥasrat* (Wehr 160b)]

ḥ. 167/10, 170/11, 171/5, 171/10, 171/13, 172/10, 193/10, 218/15, 226/6

ḥ.+inde 130/10, 130/13, 226/15

ḥ.+iŋden 179/3

ḥesretli: hasretli [< *ḥesret* + T. *-lI*]

ḥ. 174/5

ẖeşm: hışm, sinir [< Far. خشم (Steingass 463a)]

ẖ.+e 196/14

ẖeṭā: hata [< Ar. (خطو) خطاء kökünden (Wehr 223b - 224a)]

ẖ. 222/7

ẖeṭerli: tehlike [< Ar. خطر (Wehr 222b) + T. *-lI*]

ẖ. 233/12

ẖeṭṭ: hat, çizgi (yüzdeki süs) [<Ar. خط (Wehr 220a]

ẖ. 133/1, 155/3, 180/5

ẖ.+iŋ 200/11

hevā: hava; heves, istek [< Ar. هواء ve هوى (Wehr 924a)] → **ḥevā**

h.+sı 137/15, 161/12, 217/4

h.+sinden 156/2

ḥevā: hava → **hevā**

ḥ.+nıŋ 160/8

ḥevādiṡ: hadiseler, olaylar [Ar. حوادث < Ar. حادث'in çokluk biçimi (Wehr 146b)] حوادث

h. 143/10

heves: istek, arzu [< Ar. هوس (Wehr 922a)]

h. 130/8, 150/12, 178/11

h.+im 179/2, 179/3, 179/5, 179/7, 179/9, 179/11, 179/13, 179/15

ḥėy[i]f: yazık [< Ar. حيف (Wehr 200b)]

ḥ. 128/11, 185/8, 185/10, 234/2

ḥ.+dür 195/4

hėykel: heykel; metinde: küçük figürlerden oluşan bilesik (?) [< Ar. هيكل (Wehr 926)]

h. 194/1

ẖėyl: atlı birlik; grup [< Ar. خيل kökünden (Wehr 241a – 242a)]

ẖ. 193/11

ẖ.+inden 226/11

ẖėyle: → *ẖėylī*

ẖ. 207/11

ẖėylī: çok [< Far. خيلى (Steingass 493a)] → *ẖėyle*

ẖ. 128/12, 129/12, 157/15, 162/3, 199/3, 207/4, 207/11

ḫėyr: hayır, iyilik [< Ar. خير (Wehr 240a - 240b)]

ḫ. 127/6, 133/8, 184/9, 211/16, 212/1, 212/3, 212/5, 212/7, 212/9, 212/11, 215/3, 216/10

ḫ.+iŋi 196/7

ḥėyrān: hayran [< Ar. حيران (Wehr 200a)]

ḥ. 175/14, 222/2, 230/7

ḥėyvān: hayvan [< Ar. حيوان *ḥayawān* (Wehr 198b)]

ḥ. 141/7, 150/13, 151/6, 186/7, 186/11

ḫezān: hazan [< Far. خزان (Steingass 458b)]

ḫ. 136/4

ḥeẕer: yasak [< Far. حذر (Steingass 414a) < Ar.حظر *ḥaẓr* (Wehr 170a)] → *ḥeẓer*

ḥ. ėt-: vazgeçmek, çekinmek → *ėt-*

ḥ. ė.-me 174/15, 209/16

ḥ. ė.-mediŋ 159/3, 162/8, 197/2

ḥeẓer: yasak [< Ar.حظر *ḥaẓr* (Wehr 170a)] → *ḥeẕer*

ḥ. ėtmaġ: vazgeçmek, çekinmek → *ėt-*

ḥ. ė. 151/2

ḥeżer: şehir, köy gibi yerleşik yaşamın sürdürüldüğü medeni yer; yerleşik halık, şehirli [< Ar. حضر (Wehr 167a)]

ḥ.+de 143/12

ḫezlāb: inci ya da hafif makyaj (?) [< Far. خضاب 'hafif boya/ makyaj (safran vb. ile)'/ خضل 'saf inci' (Steingass 465a)]

ḫ. idim 228/14

ḥeżret: hazret, unvan [< Ar. حضرة (Wehr 167a)]

ḥ. 160/16, 163/5, 167/2

hicr: ayrılık [< Ar. هجر *haĝr* (Wehr 905a - 905b)]

h.+iŋ 226/9

h.+inde 136/6, 171/1

h.+inden 175/16

hicrān: ayrılık; unutulmaz acı [< Ar. هجران (Wehr 905a - 905b)]

h. 133/13, 172/13

h.+e 172/4

h.+ıŋı 222/17

hidāyet: hidayet [< Ar. هداية *hidāya* (Wehr 909b)]

h.+dür 237/2

ḫidmet: hizmet [< Ar. خدمة *ḫidma* (Wehr 206b - 207a)]

ḫ. 203/7, 232/2

ḫ.+dedür 154/4

ḫ.+e 138/14, 142/9, 153/6, 158/4, 210/13, 214/15, 219/1, 221/5, 226/6, 227/2, 231/10, 234/9

ḫ.+i 171/4

ḫ.+inde 131/3

ḫ.+iŋde 197/12

ḫ.+ine 130/9, 133/10, 135/15, 140/5, 144/3, 145/2, 146/14, 155/10, 161/7, 163/7, 164/15, 167/11, 170/8, 174/10, 177/5, 179/1, 182/16, 184/15, 189/3, 192/13, 192/15, 196/13, 211/15, 217/2, 218/4, 220/4, 222/12, 223/11, 225/14, 230/16, 232/4, 233/7, 235/7

hilāl: hilal [< Ar. هلال (Wehr 915b)]

h. 193/15

h.+e 208/7

h.+ın 165/2, 165/3

ḫiṭāb: hitab [< Ar. خطاب (Wehr 221b)]

ḫ.+ı 179/10

ḫiyābān: cadde [< Far. خيابان (Steingass 490b)]

ḫ.+den 157/6, 180/10

ḫ.+lan 159/2, 184/12

ḫ.+lar 154/13, 178/9

ḫiyāl: hayal [< Ar. خيال *ḫayāl* (Wehr 241b)]

ḫ. 138/10, 221/5

ḫ.+dur 138/12

ḫ.+e 170/10, 184/6, 199/7, 209/4

ḫ.+ı 163/6

ḫ.+ım 149/2

ḫ.+ıŋ 214/1, 227/3

ḫ.+imde 129/7

ḫ.+imden 129/7

ḫ.+inde 129/8

ḫōf-nāk: korkunç [< Far. خوفناك (Steingass 487b) < Ar. *ḫauf* (Wehr 238b) + Far. *-nāk* (Steingass 1377a)]

ḫ. 175/12

hōl-nāk: korkunç [< Far. هولناك (Steingass 1519a)]

h. 199/9

ḫoş: hoş, güzel [< Far. خوش (Steingass 485b - 487a)]

ḫ. 140/11, 141/11, 141/12, 147/3, 156/2, 156/3, 156/6, 167/1, 168/5, 173/12, 174/16, 177/4, 178/14, 180/9, 181/8, 181/11, 182/1, 182/3, 191/13, 198/13, 198/15, 211/10, 216/12, 227/15

ḫ.+ume 133/7

ḫoş-bū: hoş kokulu, güzel kokulu [Far. خوشبو < Far. *ḫoş* + بوى (Steingass 208b)]

ḫ. 156/2

ḫoş-dil: gönlü hoş olan [Far. خوشدل < Far. *ḫoş* + Far. *dil 2*]

ḫ. 193/16

ḫoş-guvār: hoş karşılanan, hoşa giden, hoşlanılan [خوشگوار < Far. *ḫoş* + گوار (Steingass 1100b)]

ḫ. 230/2

ḫoş-ḥāl: sevinçli [Far. خوشحال < Far. *ḫoş* + Ar. *ḥāl*]

ḫ. 127/6, 127/14, 128/3, 161/3, 162/3, 181/13, 182/14, 183/15, 184/8, 186/1, 188/11, 188/16, 189/2, 205/11, 216/9, 222/10, 226/17, 227/2, 229/16

ḫoşla-: hoşlanmak [*ḫoş* خوش + T. *–lA*-]

ḫ.+b 155/12

ḫ.+dım 219/13

ḫoşluġ: hoşluk, güzellik [< Far. *ḫoş* + -*lXG*]

ḫ.+den 231/2

ḫoşnūd: hoşnut, memnun [< Far. خوشنود (Steingass 487a)]

ḫ. 147/4, 148/9

ḫoş-rū: hoş yüzlü, güler yüzlü [Far. خوشرو < Far. *ḫoş* + Far. روی (Steingass 597b - 598a)]

ḫ. 140/11, 146/8

ḥōż: havuz [< Ar. حوض (Wehr 193b)]

ḥ.+e 130/2

ḥ.+ıŋ 130/2, 175/8, 184/12, 191/8, 199/10, 204/3

ḥ.+lar 178/9

ḥ.+larde 163/14

ḥ.+lerden 178/13

ḥökm: hüküm [< Ar. حکم *ḥukm* (Wehr 177b - 178a)]

ḥ. 134/7, 135/8, 136/13, 137/13, 145/13, 173/13, 192/9

ḥ.+i 160/1

ḥ.+ine 134/3

ḥörmet: hürmet [< Ar. حرمة (Wehr 155a - 155b)]

ḥ. 127/12, 197/3

ḥ.+i 135/10

ḫūb: güzel, hoş, iyi [< Far. خوب (Steingass 481b)]

ḫ. 148/11, 157/15, 165/1

ḫūblıġ: güzellik, iyilik [< Far. *ḫūb* + -*lXG*]

ḫ.+ıŋe 236/10

ḫūbān: güzeller, iyiler [< Far. خوبان '*ḫūb* sözcüğünün çokluk biçimi' (Steingass 481b)]

ḫ. 130/5, 148/3

ẖ.+dur 142/16, 159/14

hucūm: hücum, saldırı [< Ar. هجوم (Wehr 906b)]

h. ėyle-: saldırmak, üstüne gelmek → *ėyle-*

h. ė-miş 139/2

hudā: hidayet [Far. هدى (Steingass 1492b) < Ar. هدى *hudan* (Wehr 909b)]

h. 131/12

ẖudā-ḥāfiẓliġ: vedalaşma [Far. خداحافظ (Steingass 449a) + T. *-lIG* < Far. *ẖudā* + Ar. حافظ (Wehr 172a) + T. *-lIG*]

ẖ. 224/8

ẖudā-şinās: Tanrı'ya inanan, Tanrı'yı tanıyan [< Far. خداشناس (Steingass 449a)]

ẖ. 214/11

ẖuft: uyuma [< Far. خفت (Steingass 468a)]

ẖ. 169/14

ẖulāṣe: özet, sonuç, çıkarılması gerek [< Ar. خلاصه (Wehr 229b)]

ẖ. 128/13, 229/17, 231/9, 233/5

ẖumār: mahmurluk [< Ar. خمار (Wehr 235b)]

ẖ.+e 208/14

ẖūn: kan [< Far. خون (Steingass 488a - 488b)]

ẖ. 126/13

ẖūn-kār II: kan döken, zalim [< Far. خونكار (Steingass 489a); Osm. خونكار *chūnk'ār* 'Türk imparatoru (Meninski açıklamada 'krş. *kan idici*' diye not düşmüş)' (Meninski 1979); fakat 'imparator' anlamı için bkz. *ẖūnkār I*]

ẖ.+den 143/11

ḥūr: huri [< Ar. حور (Wehr 192b)]

h.+ı 227/6, 232/9

ẖurāmān: sallanarak naz ve ile yürüyen [< Far. خرامان (Steingass 452a); bkz. KT خرامان 576b]

ẖ. 201/11, 201/11

ẖūrcīn: hurç [< Far. خورچين (Steingass 483b) < Ar. خرج *ẖurĝ* (Wehr 209b)

ẖ. 216/9

ẖurmā'ī: hurma rengi, kumral [Far. خرمائى < Far. خرما (Steingass 456b) + Far. *-ī* ى]

ẖ. 148/7

ẖurrem: şen, sevinçli, mutlu, güler yüzlü [< Far. خرم (Steingass 456b)]

ẖ. 131/7

ẖurşīd: güneş [< Far. خورشيد (Steingass 484b)]

ẖ. 128/6, 197/14

ḥūr-veş: huri yüzlü [Ar. حوروش < *ḥūr* حور + Far. وش (Steingass 1468b)]

ḥ.+im 128/5

hūş: akıl; bilinç [< Far. هوش (Steingass 1518a)]

h.+imi 184/17

ḫūşė-çīnān: (tarlada) başak toplayanlar [< Far. خوشه چينان < Far. خوشه چين (Steingass 487a) + ان]

ḫ. 126/12

ḥużżār: hazır bulunanlar [< Far. حضار (Steingass 422a - 422b) < Ar. حضر 'yerleşik, köy ve şehir halkı, göçebe olmayan' (Wehr 168a)]

ḥ. 235/7

hürkiş-: → *hürküş-*

h.-üb 169/9, 169/11, 169/13, 199/15

h.-ür 200/5

hürküş-: (kuş) ürkmek [ET (OT.) *ürküş-* < ET *ürk-* (ED 227b ve 221a - 221b); sözbaşı /h/ için krş. ET *1 ür-* 'üflemek' ~ Çağ. *ür-/ hür-* (ED 195b – 196a)] → *hürkiş-*

h.-me 220/7

ḥüsn: güzellik [< Ar. حسن *ḥüsn* (Wehr 161a)]

ḥ. 129/5, 150/3, 164/11

ḥ.+[i] 181/6

ḥ.+iniŋ 130/13

İ

ıraġ/ğ: ırak, uzak [ET *ırāk* < *ırā-* (ED 214a - 214b)]

ı. 158/8, 159/1, 160/8, 162/12, 177/8

ı.(ğ) 144/10, 152/11

ı.+ım 215/8

ıraġraġ: daha uzak [< *ıraġ* + *-rAK* (güçlendirme eki) (ek için bkz. Erdal 62, 2.22 vd.)]

ı. 129/15

i-: imek; olmak [ET *er-*, Har. ve Çağ. *ėr-*, *Kum. er-/ e-* (ED 193b – 194a)]

i.-di 126/13, 126/14, 126/14, 126/15, 126/15, 126/16, 127/1, 133/3, 143/9, 143/13, 148/11, 148/12, 161/1, 165/11, 175/8, 175/10, 176/4, 180/11, 184/10, 184/10, 190/8, 194/10, 198/2, 205/13, 206/4, 214/5, 218/13, 219/6, 221/16, 222/1, 224/9, 226/2, 226/2, 229/4, 229/6, 229/8, 229/9, 229/12, 230/6, 230/6, 233/1

i.-dik 225/9

i.-dilar 146/8, 199/1

i.-dim 145/9, 159/9, 168/7, 203/7, 219/4, 219/4, 219/6, 219/9, 223/3, 228/14, 228/14, 228/15, 228/16, 228/16

i.-düm 191/15, 191/16

i.-miş 129/4

ī: koku [ET *yıḍ* (ED 883a - 883b)]

ī.+sinden 156/2

iç-: içmek [ET *iç-* (ED 19a - 19b)]

i. 208/3

i.-di 207/15

i.-dilar 212/15

i.-dim 196/8

i.-düm 228/11

i.-egör 209/15

i.-ellar 173/16

i.-eŋ 155/15

i.-ende 169/14, 170/4

i.-er 219/4

i.-ersen 174/14

i.-im 208/5

i.-mişik 234/14

i.-sün 208/4

i.-üb 132/9, 151/1, 154/10, 216/4, 224/1

iç: iç [ET *iç* (ED 17a - 17b)]

i.+inde 127/9, 130/5, 133/5, 134/10, 138/5, 142/1, 148/11, 168/10, 173/10, 181/11, 182/1, 184/10, 193/1, 193/14, 197/16, 198/7, 220/1, 223/12, 223/13, 223/15, 224/2, 224/4, 224/10

i.-indedür 129/9

i.+ine 205/10

içeri: içeri [ET *içgerü* (ED 25b – 26a); < *iç* + ET *-gArU* yönelme eki (Tekin 2003, 115, § 267, 1) ile kurulmuş ve kalıplaşmış yapı; krş *içre*]

i. 138/9

içmaġ: içmek eyleminin mastarı → *içmek*

i. 150/4

içmek: içmek eyleminin mastarı → *içmaġ*

149/11, 213/13

içre: içine, içinde [ET *içre* < *iç* + *-rA* (ED 30a ve Tekin 2003, § 276, 4); krş. *içeri*]

i. 134/14, 135/1, 138/12, 139/6, 140/13, 155/11, 159/12, 162/8, 163/11, 169/6, 169/7, 172/12, 185/12, 219/12, 228/4

içül-: içilmek [*iç-* + T. *(X)r*)]

i.-ür 227/7

içün: için [ET *üçün* (28b – 29a)]

i. 127/2, 130/8, 133/3, 134/2, 141/3, 148/14, 149/1, 150/11, 153/5, 167/6, 171/3, 174/8, 175/10, 177/3, 182/6, 186/1, 186/2, 188/8, 188/10, 190/4, 195/6, 196/10, 197/11, 199/14, 201/10, 202/13, 202/15, 222/3, 222/9, 223/9, 225/11, 231/11, 231/18, 233/14, 236/5

ifşā: açığa vurma [Far. افشاء (Steingass 83b)] < Ar. (فشو) فشا kökünden (Wehr 638a - 638b)]

i. 193/14

igit/d: yiğit [ET *yigit* (ED 911b)]

i. 225/7

i.(d)-e 140/12

i.-lar 129/13, 215/15, 216/2, 216/6-7

i.-ler 129/6

igran-: iğrenmek [ET (OT.) *yigren-* (ED 914b – 915a)]

i.-ub 187/5

iġrār: açıklama, beyan etme [< Ar. اقرار (Wehr 671b)]

i. 186/6, 191/11

i.+ım 192/6

i.+ıŋ 133/2-3, 189/4, 190/2

iḫtiyār: seçme, seçilme; katanma [< Ar. اختيار (Wehr 240b)]

i. 132/2, 216/1

i.+ıŋ 159/13, 190/10, 198/7

iki: iki sayısı [ET ***ėkki*** (ED 100b – 101b), Clauson, ikiz ünsüz /-kk-/'nin asli olduğunu kabul eder; oysa Tekin'e göre asli biçim ****ēki***'dir ve sözbaşı /ē/'nin kısalmasıyla /k/'sesinde ünsüz ikizleşmesi görülmektedir (Tekin 1995, s. 148, 149) biçim] → *ikki*

i. 126/13, 157/13, 165/3, 206/1, 215/6, 232/11, 234/8, 235/1

i.+mizi 135/12

i.+niziŋ 131/14

i.+si 171/9

i.+sini 194/13

i.+ye 180/2

ikki: → *iki*

i. 136/7, 147/3, 157/6, 162/1, 165/4, 186/6, 201/9, 201/12, 206/2, 208/7, 216/2, 232/4, 232/5, 232/10, 232/13

i.+miz 198/1, 229/9

i.+si 198/3, 232/10, 235/1

i.+siniŋ 232/20

i.+ye 175/9

ikkimci: ikinci [< *ikki* + *-mci*; ET *ekinti* (ED ****ēkkintī*** 111b); OT. *ikinç* (ED ***ėkkinç*** 110a)]

i. 207/11

ikrām: ululama [< Ar. اكرام (Wehr 732b)]

i. 144/15

il: yıl [ET *yıl* (ED 917a - 917b)]

i. 142/13

i.+dür 129/13, 226/7, 226/9

i.+lar 134/15, 219/13, 226/14, 230/2

i.+larden 127/8

i.+lare 127/8

ilan: → *birle, bilan, birlan, bile, ile, ilen*

i. 131/8, 133/8, 135/9, 135/10, 135/10, 135/10, 144/2, 144/3, 145/5, 145/7, 146/2, 147/9, 149/3, 149/3, 149/3, 149/10, 152/13, 153/9, 153/11, 154/4, 156/6, 156/6, 156/7, 157/8, 159/5, 159/9, 160/3, 165/11, 165/11, 165/12, 168/8, 169/14, 173/10, 173/14, 173/15, 177/4, 177/4, 180/5, 180/10, 181/7, 181/7, 181/7, 181/7, 181/8, 181/8, 181/14, 182/3, 182/8, 183/10, 183/11, 183/12, 184/11, 184/12, 187/7, 188/13, 190/6, 190/11, 191/11, 191/13, 191/16, 192/1, 192/1, 192/7, 192/8, 192/8, 192/12, 192/16, 194/11, 194/11, 195/12, 196/3, 198/3, 198/10, 198/11, 198/11, 198/13, 198/14, 198/15, 198/15, 199/1, 200/2, 203/8, 205/11, 205/12, 206/2, 206/8, 206/11, 209/1, 210/6, 211/4, 211/11, 211/11, 211/12, 212/2, 212/2, 212/13, 213/6, 213/7, 213/9, 213/11, 213/13, 213/15, 213/17, 214/2, 218/5, 218/7, 219/10, 221/3, 225/17, 229/7, 231/5, 232/3, 234/2, 234/3, 234/15

ile: → *birle, birlan, bilan, bile, ilan, ilen*

i. 130/8, 130/8, 132/7, 132/7, 132/7, 133/1, 133/2, 133/2, 134/1, 135/14, 137/8, 140/7, 140/14, 141/7, 144/15, 144/15, 146/10, 146/11, 147/8, 147/8, 147/9, 147/11, 159/6, 165/12, 168/14, 170/2, 173/9, 173/11, 180/8, 182/15, 191/8, 193/11, 194/5, 195/2, 195/10, 207/9, 209/6, 210/3, 210/5, 218/8, 218/9, 218/11, 219/2, 227/9, 228/17, 231/6, 231/20, 232/2, 234/8, 236/13

ilen: → *birle, birlan, bile,bilan, ilan, ile*

i. 127/6, 132/4, 135/4, 145/1, 148/6, 156/9, 162/13, 169/13, 218/13, 219/11, 220/13, 224/6, 224/7, 224/14, 224/15, 230/15, 231/14

ilḥāḥ: ısrar [< Ar. الحاح (Wehr 765a)]

i. 220/3, 223/8

illā: yoksa, illa [< Far. الا (Steingass 91b) < Ar.]

i. 231/7

ilticā: iltica [< Ar. التجاء (Wehr 764b)]

i. 233/13

iltimās: yalvarış [< Ar. التماس (Wehr 783a)]

i. 182/6, 201/3, 220/3

imām: imam [< Ar. امام (Wehr 22b)]

i. 237/15, 237/19

īmān: iman [< Ar. ايمان (Wehr 25b)]

ī. 176/1, 190/13

ī.+den 139/13

ī.+dur 140/1

ī.+e 227/6

ī.+ı 157/11, 159/4

ī.+ım 200/12, 225/15

ī.+ımı 168/9

imdi: şimdi [ET *amtı* (ED 156b - 157a)] → *indi*

i. 129/10, 133/10, 135/13, 135/16, 136/1, 136/5, 136/9, 136/13, 136/14, 137/1, 137/5, 144/6, 145/3, 145/4, 145/6, 145/8, 145/10, 145/12, 145/14, 146/1, 146/14, 148/15, 153/5, 158/6, 175/12, 177/9, 182/7, 182/16, 189/3, 191/12, 192/15, 195/16, 197/11, 197/14, 199/14, 208/6, 210/13, 210/14, 210/15, 211/2, 211/4, 211/6, 211/8, 211/10, 211/12, 211/12, 211/15, 211/16, 214/1, 214/9, 214/10, 214/15, 215/8, 218/1, 218/4, 220/4, 220/5, 220/6, 220/8, 220/10, 220/12, 220/13, 220/14, 222/12, 223/1, 223/11, 224/2, 224/9, 227/2, 230/1, 231/10, 232/4, 233/7, 234/8

in: ün, ses [ET *ün* (ED 167a - 167b)]

i.+i 177/12

inan-: inanmak [ET *ınan-* < **ınā-* (ED 188a)]

183/13, 237/2

i.-ub 132/1

inandur-: inandırmak [< *inan-* + *-DXr-*]

i.-seŋiz 216/4

indi: → *imdi*

i. 176/5, 182/1, 201/4, 209/2, 213/8, 214/9

inci-: incinmek [keş. OT. *yunçī-* ‘güçsüz düşmek, çok zayıflamak’ > yunçıt- (tek örnek) ‘zarar vermek, kötülük etmek’ (ED 945b); Çağ.

اينجماك (LÇ 63a) ve AT *incimek* (YTS 116a)]

i.-mesün 187/5, 187/6, 187/8, 187/10, 187/12, 187/14, 187/16, 188/2, 188/6

inci: inci [ET *yinçü* < Çin. *chên chu* 'gerçek inci' (ED 944b – 945a)]

i. 130/13, 205/8, 208/9

incit-: incitmek [< *inci-* + *-t-*]

i.-me 222/16

i.-mem 207/7

i.-mesün 170/14

i.-tün 187/2

inçe: ince [ET (OT.) *yinçge* < **yinç-* (*yinçür-*) (ED 945a - 945b)]

i. 130/3, 131/7, 142/15, 145/12, 148/8, 150/2, 150/8, 154/6, 156/7, 161/14, 167/1, 176/7, 177/10, 177/14, 178/10, 185/11, 185/13, 187/12, 189/9, 191/7, 191/14, 192/1, 194/3, 194/8, 195/9, 197/5, 199/11, 206/11, 208/16, 209/9, 210/1, 210/13, 210/14, 212/1, 222/14, 224/15, 228/17, 229/10, 230/11, 231/19

inkār: inkar [< Ar. انكار (Wehr 887b)]

i. 144/7, 214/13

intihā: son, bitiş [< Ar. انتهاء (Wehr 894a)]

i.+sı 235/8

intiẓār: bekleme, beklenti [< Ar. انتظار (Wehr 868b)]

i. 219/14

i.+ın 199/3

irāde: istek [< Ar. اراده (Wehr 332b)]

i. 183/9

irle-/-a: türkü söylemek [ET *ırla-* < *ır* (ED 230a)]

i.(a)-yende 175/4

i.-medi 188/8

i.-yende 169/2

irlet-: türkü söylemek [< *irle-* + *-t-*]

i.-üb 162/4

isi: sıcak [ET *isig* < *isi-* (ED 246a - 246b)] → *issi*

i.+si 160/8-9

işlāḥ: ıslah, düzeltme, iyileştirme [< Ar. اصلاح (Wehr 474a - 474b)]

i. ėt- (d-): düzeltmek → *ėt-*

i. ė.(d)-ermiz 222/8 – 222/9

ism: isim, ad [< Ar. اسم (Wehr 389b – 390a)]

i. 236/6

i.+i 237/4

i.+iŋ 236/8

iṣrāf: israf [اصراف (Steingass 68b) < Ar. صرف kökünden (Wehr. 465b – 466b)]

i. 160/7

issi: → *isi*

i. 146/5, 199/5

iste-/i-: istemek, aramak [< *iz* + -de- ET *iste-* (ED 243a - 243b)]

i. 189/1, 215/7

i.-me 190/4

i.-r 162/9, 163/9, 179/14

i.-rdim 231/17

i.-rem 162/7, 162/15, 189/4, 209/4

i.-riŋ 187/10

i.-sem 158/11

i.-sen 187/13, 187/14, 187/15, 233/15

i.-seŋ 163/8, 187/7, 187/11, 207/11, 215/10

i.-sün 174/3

i.-yinmiz 191/9

i.(i)-b 164/3, 229/11

i.(i)-ri 157/4

i.(i)-yan 183/3

i.(i)-yüb 128/2, 188/16, 207/5

istirāḥet: dinlenme [< Ar. استراحة (Wehr 331b)]

i. 149/8, 213/16

iş: iş [ET *iş* (ED 254a - 254b)]

i. 136/10, 139/9, 141/10, 143/5, 214/6, 220/11

i.+den 138/13, 215/2

i.+dür 138/10, 157/9, 214/8, 229/19, 233/5

i.+i 162/11, 182/13, 198/10, 198/11, 221/12

i.+im 135/5, 139/16, 154/3, 228/9

i.+ime 139/15, 145/10, 203/5, 230/7

i.+imi 176/15

i.+iŋ 141/9, 230/2

i.+iŋde 133/15

i.+ine 142/3

i.+ini 132/15, 137/9, 144/8

i.+lar 134/6

i.+larden 191/2

i.+ları 141/8, 212/6, 230/19, 233/10

işāre: işaret [< Ar. اشارة (Wehr 448a)] → *işāret*

i. 208/13, 228/3

işāret: → *işāre*

i. 149/10, 164/14, 174/9, 175/13, 184/14

‘işret: yakın dostlarla bir araya gelerek eylenme [< Ar. عشرة (Wehr 552b)]

‘i. 189/15

‘i.+e 184/4, 205/12

k.+dür 185/10

k.+e 185/3

kāfir-zāde: kafir soyku, kafir kökenli [< Ar. كافر *kāfir* + Far. زاده (Steingass 606a)]

k.+ni 185/16, 186/17

kaliske: fayton [< Far. كالسكه (Steingass 1008a); krş. Rus. колеситъ '(arabayla) dolanmak, dolaşmak' ve колёсик 'küçük tekerlek' (RNS 243b)]

k. 232/19

kām: istek, arzu; lezzet; zevk [< Far. كام (Steingass 1009a)]

k. 187/15, 190/4, 190/4, 235/5

k.+ım 190/2

k.+ıŋı 196/9

kān: kaynak, maden [< Far. كان (Steingass 1009b - 1010a)]

k. 229/8, 229/8

k.+inde 171/5

k.+iyem 175/6

kār: eylem; iş [< Far. كار (Steingass 1001a - 1001b)]

k.+ım 143/6

k. ėyle-: etkilemek → *ėyle-*

k. ė.-di 227/4,

k. gel-: işine gelmek; etkilemek → *gel-*

k. g.-di 230/14, 234/7

k. g.-üb 233/7

k. g.-ür 230/5, 230/9

kār-sāz: işi yerine getiren [< Far. كارساز (Steingass 1003a)]

k. 164/3

k.+sen 235/15

kātib: katip, yazıcı [< Ar. كاتب (Wehr 723b - 724a)]

k.+e 235/8

kāvrān: kervan [< Far. كاروان (Steingass 1003b)]

k. 218/6

kāvrān-serā: han, kervansaray [< Far. كاروانسراى (Steingass 1003b)]

k. 225/9

kebāb: kebap [< Far. كباب (Steingass 1014a)]

k.+ları 209/14

Ke'be: Kâ'be [< Ar. كعبة *ka'ba* (Wehr 739b)]

k.+ni 181/5

kedḫudā: kethüda [< Far. كدخدا (Steingass 1018b)]

k. 126/16, 127/2, 127/3, 127/5

keklik: kekli [ET *keklik* (ED 710b – 710a)]

k. 217/5

k.+lar 216/13

k.+ın 165/6

k.+ıŋ 208/8

k.+ını 180/8

k.+ine 164/10

kelām: söz [< Ar. كلام (Wehr 746b - 747a)]

k. 133/2

k.+ı 129/6

k.+ıŋ 178/14

k.+lar 225/10

kelle: baş [< Far. كله (Steingass 1044b - 1045a), bkz. Stachowski (1680) 242]

k.+sini tōla-/ı-: başını sallamak → *tōla-/ı-*

k. t.-b 155/9, 178/16, 191/12, 217/1

k. t.(ı)-b 130/8

k. t.-yub 180/13

kelime: kelime [< Ar. كلمة (Wehr 746b)]

218/4

kem: az [< Far. كم (Steingass 1046a)]

k. 126/13, 180/3, 226/12

kemāl: olgunluk [< Ar. كمال (Wehr 748b - 749a)]

k. 164/11

k.+de 129/5

k.+dur 138/13

k.+e 208/12

kemer: kemer [< Far. كمر (Steingass 1048b- 1049a)]

k. 165/10

k.+i 219/10

k.+larde 216/13

kenār: kenar, kıyı [< Far. كنار (Steingass 1052a)]

k.+e 232/17

k.+inde 168/14, 224/10

k.+ine 146/6

kenīz: kadın hizmetçi [< Far. كنيز (Steingass 1057a)]

k. 211/3, 234/8

ker: sağır [Far. كر (Steingass 1019b)]

k. 182/2

kerem: cömertlik; ihsan; bağış [< Ar. كرم (Wehr 732a)]

k. 236/4

k.+iŋ 236/1

keremli: keremli [< *kerem* + T. *-lI*]

k. 234/10

kerīm: cömert olan [< Ar. كريم (Wehr 732a)]

k. 235/13, 235/15

kes-: kesmek [ET *ket-* (ED 748b)]

k.-ende 160/1

k.-üb 146/4

kesād: kesat, yokluk, kıtlık [< Ar. كساد (Wehr 735b)]

k. 230/18

kėş: çekme, çekiştirme [< Far. كش < كشيدن (Steingass 1035a - 1035b)]

k. 157/7, 157/7

kėşikçi: nöbetçi [< Moğ. *keşig* 'yer değiştirme, nöbetleşme' < ET *kezig* < *kez-* 'gezmek' (TW *kejik* 195b-196a, ED *kezig* 758b - 760a; Lessing 460a)]

k.+lar 169/2

ki: ki, bağlama ilgeci [< Far. که (Steingass 1065b - 1066b)]

k. 126/12, 126/13, 126/15, 126/16, 127/16, 128/4, 128/11, 129/4, 130/6, 131/14, 132/3, 134/10, 134/13, 136/14, 137/6, 138/11, 138/13, 139/15, 140/8, 140/9, 140/10, 142/7, 143/8, 143/15, 144/2, 144/6, 147/1, 152/1, 153/14, 155/9, 157/2, 157/4, 157/4, 157/10, 157/12, 157/12, 158/2, 158/11, 160/11, 161/1, 162/3, 162/9, 163/5, 164/7, 167/2, 169/1, 172/1, 175/9, 176/13, 177/1, 179/4, 181/16, 182/2, 182/3, 182/6, 182/7, 182/9, 185/10, 185/15, 186/13, 188/11, 188/11, 188/12, 190/6, 190/9, 190/12, 190/14, 194/7, 196/11, 197/8, 197/13, 199/4, 199/6, 199/8, 199/11, 200/3, 200/5, 201/1, 201/2, 201/3, 201/6, 202/14, 202/15, 206/4, 207/8, 207/9, 207/11, 207/11, 207/12, 207/13, 207/15, 207/16, 209/6, 209/6, 211/16, 213/1, 213/5, 216/7, 217/13, 218/3, 218/13, 222/4, 222/5, 224/8, 224/13, 226/15, 227/13, 228/14, 230/1, 230/13, 230/13, 230/13, 230/17, 230/20, 231/2, 231/4, 231/7, 231/15, 232/3, 232/18, 233/2, 233/3, 234/1, 234/1, 234/6, 234/9

kim 1: kim, kişi, kimse (adıl) [ET *kim* (ED 720b - 721b)]

k. 154/11, 154/11, 159/5, 172/6, 172/12, 176/2, 176/5, 195/15, 202/6, 215/4, 215/5, 224/11, 231/5, 236/11, 237/9

k.+dür 218/12, 229/18, 237/8

k.+e 130/11, 130/11, 130/16, 151/7

k.+i 235/12, 235/12

k.+iŋ 152/5, 152/6, 152/8, 152/9, 152/10, 152/12, 152/14, 153/1, 153/3, 217/14, 224/12

k.+dür 231/4

kun: yap!, et! [< Far. کن < Far. کردن (Steingass 1022a - 1022b)]

k. 235/14

kuned: yapsın!, etsin! [< Far. کند *kun*- eyleminin emir kipi < Far. کردن (Steingass 1022a - 1022b)]

k. 126/12, 126/13

küçe: sokak [< Far. کوچه (Steingass 1059b)]

k. 194/10

kühen: eski; yaşlı [< Far. کهن (Steingass 1066b)]

k. 126/12

küll: tüm, bütün [< Ar. کل *kull* (Wehr 743b)]

k.+i 163/10

künc: köşe [< Far. کنج (Deh 22-B 235a - 236a]

k.+larinde 130/2

L

lā-bud: kaçınılmaz [< Far. لابد (Steingass 1110a) < Ar. لابد]

l. 231/8

lācever: → *lāceverd*

l. 154/14, 161/12, 168/2, 225/9, 228/10

lāceverd: lacivert [< Far. لاجورد (Steingass 1110b)] → *lācever*

l. 129/17

laçın: şahin [ET *laçın* < Toh. (?) (ED 763b); T. Tekin'e göre *lāçın* 'doğan, şahin' Türkçe kökenli bir sözcüktür (Tekin 1995, § 54, s. 66)]

l. 154/7

l.+e 205/9

l.+lar 178/9

lā-'elāc: çaresiz [< Far. لاعلاج (Steingass 1112a) < Ar. *lā* + لاعلاج *'ilāc* 'ilaç' (Wehr 569b)]

l. 231/8, 231/9

lā'iġ: layık [< Ar. لائق (Wehr 790a)]

l.+dür 129/4

lāl: dilsiz, suskun [< Far. لال (Deh 23-B 56a - 56b]

l. 162/10, 182/2, 198/6, 223/3

lāle: lâle; mec. yanak [< Far. لاله (Steingass 1113a)]

l. 185/2, 221/14

l.+den 220/8

lāş: leş [< Far. لاش (Steingass 1111b)]

l.+ını 213/9

lāy: bulanık su ve sel çöküntüsü [< Far. لای (Deh 23-B 89b - 89c)]

l.+ını **ġoy-**: konuyu kapatmak → *ġoy-*

l. ġ-ıŋ 182/11

leb: dudak [< Far. لب (Steingass 1115a - 1115b)]

l. 235/1, 235/3

l.+in 226/16

l.+iŋ 195/16, 197/15, 224/1

l.+inden 192/2, 228/13

l.+larıŋ 187/10

l.+larıŋde 223/2

l.+larimde 193/1, 210/8

l.+larimden 188/2

l.+lariŋde 222/16

l.+larinden 219/5

l.+leriŋ 227/10

l.+lerinde 150/1, 193/12

l.+leriŋden 208/14

l.+lerine 205/6

lecek: → *leçek*

l.-larıŋ 142/3

leçek: baş örtüsü, yazma [< Far. لچک (Steingass 1118b)] → *lecek*

l.+lar 186/9

le'l: lal taşı [< Ar. لعل (Wehr 774b)]

l. 165/4

le'n: lanetleme [< Ar. لعن (Wehr 775a)]

l. 133/16

le'net: lanet [< Ar. لعنة *la'na* (Wehr 775a)]

l. 216/3

lerz: titreme, sıtma [< Far. لرز (Steingass 1120b)]

l.-iŋi 177/11

lerzān: titreyen, titrek [< Far. لرزان (Steingass 1120b)]

l. 128/9

leẕīẕ: lezetli [< Ar. لذيذ (Wehr 769a)]

l. 131/10

leẕẕet: lezzet, tat [< Ar. لذت *la<u>dd</u>a* (Wehr 769a)]

l.+lar 148/8

leẕẕetli: lezzetli [< *leẕẕet* + T. *-lI*]

l. 183/2

libās: elbise [< Ar. لباس (Wehr 761b)]

l. 126/16, 127/5, 145/7, 186/7, 205/13, 205/14, 216/8

l.+de 206/6

l.+ımı 196/4

l.+ını 229/16

l.+ine 225/13

l.+lar 129/2, 131/10, 155/4, 180/3, 209/7

l.+larını 132/16, 229/16

l.+lerin 139/6

li'lleh: [< Ar. لاله *li + Allah*] لاله

l. 128/4

loġme: lokma [< Ar. لقمة *luqma* (Wehr 779a - 779b)]

l. 214/13

l.+dür 214/13

l.+si 231/13

lüṭf: lütuf [< Ar. لطف (Wehr 773a)]

l. 236/4

M

mācerā: macera [< Ar. ماجرى (Wehr 109b)]

m.+den136/14

māh: ay, yılın 1/12'si [< Far. ماه (Steingass 1145b - 1146a)]

m. 150/3, 161/14, 223/5

māh-rū: ay yüzlü [< Far. ماهرو (Steingass 1146b)]

m.+larden 210/4

m.+ları 217/7

māl: mal, servet, bir kimsenin tasarrufunda bulunan şey [< Ar. مال (Wehr 829b – 830a)]

m. 127/5, 127/15, 196/1

m.+den 214/13

m.+ı 127/3

m.+ım 127/2

m.+ımı 160/6

m.+inden 126/16

mānė': engel [< Ar. مانع *māni'* (Wehr 826a)]

m. 212/4

mānend: benzer [< Far. مانند (Steingass 1145a)]

m.+i 233/3

mār: yılan [< Far. مار (Steingass 1139a)]

m. 206/14

mā-şā'a Allāh: Allah isterse [< Ar. ماء شاء الله (Wehr 450b)]

m. 129/3

mebādā: olmasın!, sakın! [< Far. مبادا (Steingass 1148b)]

m. 143/10, 213/2

me'būd: mabut [< Ar. معبود (Wehr 529a)]

m. 236/2

mecāl: zaman, fırsat [< Ar. مجال (Wehr 135a)]

m.+ıŋ 214/1

mecāz: mizaç, karakter [< Ar. مزاج (Wehr 807a)]

m.+ıŋ 152/9, 162/15

meclis: meclis [< Ar. مجلس (Wehr 117b - 118a)]

m. 129/2, 129/12, 145/5, 170/4, 173/16, 174/7, 174/17, 184/2, 207/13, 209/13, 212/11, 234/14

m.+de 129/1, 129/11, 184/4, 211/10

m.+e 184/3

m.+i 129/11

m.+imde 177/9

m.+inde 150/4, 155/14, 227/18

m.+iŋde 227/7

m.+ini 228/2

m.+larım 230/10

mecme'e: tepsi [< Far. مجمعه (Deh 24 472b) < Ar. مجمع *maĝma'* 'toplanılan yer' (Wehr 122a)]

m.+larde 184/1

medār: devir; alan; metinde: zaman geçirme [< Ar. مدار (Wehr 269b - 270a)]

m. 156/6

meded: yardım [< Ar. مدد (Wehr 799b)]

m. 229/5

medhūş: şaşkın, şaşırmış [< Ar. مدهوش (Wehr 266a)]

m.+sen 131/13

meger: meğer; oysaki [< Far. مگر (Steingass 1302b)]

m. 188/12, 197/13, 201/1, 202/1, 203/14, 220/11

meġṣed: maksat [< Ar. مقصد (Wehr 684a)]

m. 162/15, 183/10

m.+i 188/13

m.+iŋ 140/6

m.+ine 213/12

meḥāl: düşünülemez, imkansız [< Ar. محال *muḥāl* (Wehr 197b)]

m.+inden 160/12

meḥbūb: sevgili [< Ar. محبوب (Wehr 137a)]

m. 232/11

meḥebbet: muhabbet [< Ar. محبة *muḥabba* (Wehr 137a)]

m. 187/12, 235/10

m.+lar 172/8

m.+ler 136/8

meḥelle: mahalle [< Far. محله (Steingass 433a) < Ar. محل kökünden (Wehr 194b – 197b)]

m. 222/2, 223/8

m.+larını 233/1

m.+niŋ 224/5

m.+si 222/1

m.+sine 222/1

meḫfī: gizli [< Ar. مخفى *maḫfīy* (Wehr 226b)]

m. 234/5

meḫlūġ: yaratılmış [< Ar. مخلوق (Wehr 233b)]

m.+e 235/11

mėhmān: konuk [< Far. مهمان (Steingass 1356a)]

m. 128/4, 159/6, 161/2, 189/15, 218/1

m.+ı 159/5

m.+ım 183/1

mėhmān-nevāz: konuk sever, misafirperver [< Far. مهمانواز (Steingass 1356a)]

m.+ım 163/15

mėḥnet: mihnet, sıkıntı, üzüntü [< Ar. محنة *miḥna* (Wehr 798a)]

m.+e 137/12, 228/5

m.+inde 131/1

mėhr: şevkat [< Far. مهر (Steingass 1353b)]

m. 144/6

m+in 170/10

mėhr gėcesi: gerdek gecesi → *gėce* مهر

m. g. 225/17

meḥrem: mahrem [< Ar. محرم (Wehr 155b)]

m. 173/8, 197/5, 227/16, 228/10, 234/13

mėhribān: şevkatli [< Far. مهربان (Steingass 1356a)]

m. 164/12

m.+den 139/11

m.+dur 140/2

meḥşer: mahşer [< Far. محشر (Steingass 1186b) < Ar. خشر kökünden (Wehr)]

m. 237/1

meḥv: mahvolma [< Ar. محو (Wehr 198a)]

m. 222/3

melā'ik: melekler Ar. ملائك → *melek*

m. 236/9

melāmet: ayıplama, kınama; azarlama [< Ar. ملامة (Wehr 788a)]

m. 143/9, 162/16, 188/12, 188/14

melek: melek [< Ar. ملك (Wehr 822a)]

m.+lar 236/13

melḥem: → *merḥem*

m. 176/4

me'lūm: malum, bilinen [< Ar. معلوم (Wehr 572b)]

m. 157/11, 199/8, 222/5, 230/13

197/8, 200/8, 200/10, 200/10, 202/13, 203/2, 203/9, 207/4, 207/8, 207/9 (bkz. dip. 100), 216/4, 225/5, 227/17, 228/5, 229/13, 230/3, 234/4, 234/10, 234/11, 234/13, 234/15, 237/10, 237/11, 237/13, 237/15, 237/17, 237/19, 237/19

m.+im 128/1, 129/5, 129/7, 129/11, 133/6, 135/1, 136/6, 176/2, 193/6, 196/15, 218/8, 221/10, 222/6, 230/1, 230/15, 231/4, 231/6

m.+iŋ 128/12, 132/4, 139/14, 139/15, 142/4, 142/7, 142/7, 143/3, 143/9, 149/1, 149/4, 149/6, 152/1, 154/3, 156/11, 159/3, 160/6, 160/8, 163/13, 180/7, 183/1, 190/1, 190/11, 190/14, 191/1, 191/1, 191/14, 191/15, 191/16, 192/1, 192/3, 192/4, 192/5, 192/7, 193/6, 194/4, 197/2, 207/8, 208/2, 211/4, 219/10, 221/8, 225/11, 235/1, 235/3, 237/10

m.+iŋlan 187/7, 187/8, 187/11, 187/13, 187/14, 190/1

m.+lan 211/3

meŋa: bana [< *men* + *-A*; ET *baŋa* (ED 346a)] → *me'na*

m. 128/7

me'na: → *meŋa*

m. 208/12 (bkz. dip. 101)

men': yasak [< Ar. منع (Wehr 825b)]

m. 133/9, 133/15, 143/9, 202/12

meŋ(i)z: beniz [ET *beŋiz* (ED 352a)]

m.+i 135/1, 136/6, 171/1, 176/2

menkīr: inkar eden [منكير < Ar. نكر kökünden (Wehr 887a - 887b)]

m. 132/3

meŋze-: benzemek [< *meŋiz*;ET *beŋze-* < *beŋiz* (ED 352b)]

m.-r 165/6, 185/1, 205/9, 208/10

menzil: konaklama yeri, konak; mesafe [< Ar. منزل (Wehr 851a)]

m.+de 155/12, 156/8, 165/7

m.+den 220/7

m.+e 170/9, 215/4

m.+lerine 131/8

merar: maral [< Moğ. *maral* (Schöning, s. 13)]

m. 133/12, 152/7, 205/7, 208/11, 208/16, 209/2, 222/15

m.+ı 202/4

m.+ım 135/16, 136/1, 136/5, 136/13, 137/1, 137/5

mercān: mercan [< Far. مرجان (Steingass 1210b)]

m. 208/9

merdān: mert, yiğit [< Far. مردان (Steingass 1212a - 1212b)]

m. 136/12, 137/13, 142/14, 160/15, 229/5

merdāne: erkekçe [< Far. مردانه (Steingass 1212b)]

m.+lar 215/15

me'reke: savaş meydanı [< Ar. معركة (Wehr 547a)]

m. 151/8

merg: ölüm [< Far. مرگ (Steingass 1218b)]

m. 213/10

merḥem: merhem [< Ar. مرهم *marham* (Wehr 329a)] → *melḥem*

m. 128/7, 128/10, 227/5

merḥemet: merhamet [< Ar. مرحمة *marḥama* (Wehr 299b)]

m. 221/2

me'rifet: marifet [< Ar. معرفة *ma'rifa* (Wehr 545b)]

m. 197/1, 208/12

mermer: mermer [< Yun./Lat. (DUDEN5 447c)]

m. 130/1

mermer-istān: mermerden yapılmış bina [< *mermer* + Far. ستان 'yer bildiren ek' (Steingass 655a)]

m. 129/16

meṣleḥet: gereklilik [< Ar. مصلحة *maṣlaḥa* (Wehr 474a)]

m. 185/3, 214/9

mest: sarhoş [< Far. مست (Steingass 1227b)]

m. 150/4, 169/14, 228/13, 231/13

m.+inde 176/8

mestān: sarhoşlar [< Far. مستان (Steingass 1228a)]

m. 130/5, 148/4, 165/2

mestāne: sahoşçasına [< Far. مستانه (Steingass 1228a)]

m. 148/2, 153/2, 208/14

meş'el: meşale [< Ar. مشعل (Wehr 432a)]

m. 208/11

meşğūl: meşkul [< Ar. مشغول (Wehr 434a)]

m. 128/2, 128/13, 184/5, 205/12

meşriġ: güneşin doğduğu yer; doğu [< Ar. مشرق (Wehr 426a)]

m.+den 181/2

me'şūġ: sevgili [< Ar. معشوق (Wehr 553a)]

m. 208/3

m.+ın 162/12

m.+ıŋ 188/13, 190/6, 190/7, 208/4, 227/11

m.+ını 200/6

m.+ine 198/10

me'şūġsız: sevgilisiz [< *me'şūġ* + T.-*sIz*]

m. 188/13

meṭleb: istek, talep [< Ar. مطلب (Wehr 510a)]

m.+iŋ 189/1, 189/1

meṭlūb: aranan, istenilen [< Ar. مطلوب (Wehr 510b)]

m. 219/6

mevācib: emeğinin karşılığı, maaş [< Far. مواجب (Steingass 1337a) < Ar. وجب kökünden (Wehr 931b)]

m. 167/8

mėydān: meydan [< Far. میدان (Steingass 1360a)]

m. 174/7

mėyin: beyin [ET (EUyg.) *mėyi* (*ularnıŋ mėyisin* 'keklik beyni'), (OT.) *mėŋī* < **bėñī* (ED 348a – 349b)]

m.+iŋ 169/1

mėyl: meyil [< Ar. ميل (Wehr 833b)]

m. 193/10

m.+i 177/1

m.+in 144/11

m.+iŋ 141/14

me'yūs: umutsuz; çaresiz [< Far. (Steingass 1148a) مأيوس < Ar. يأس (Wehr 981a)]

m. 143/8

meẓenne: zan [< Ar. مظنة *maẓinna* (Wehr 526b)]

m. 186/2, 186/16, 188/6

meẕheb: mezhep, tutulan yol [< Ar. مذهب (Wehr 282a)]

m. 141/6

meẓlūm: mazlum [< Ar. مظلوم (Wehr 525b)]

m.+ı 128/9

min-: binmek [ET *bin-* (ED 348a)]

m.-dilar 232/16

m.-erdi 157/7

miŋ: bin, 1000 [ET *bıŋ* (ED 346b – 347a)]

m. 140/10, 142/13, 193/7, 233/12

minber: minber [< Ar. منبر (Wehr 835b)]

m. 237/8

m.+dür 237/7

mindir-: bindirmek [< *min-* + *-DXr*; ET *bintür-* (ED 350a)]

m.-üb 212/13, 232/20

minnet: minnet, borçluluk duygusu [< Ar. منة *minna* (Wehr 824b)]

m. 129/12, 164/2, 164/2, 187/11, 230/8

m.+e 228/6, 230/4

m.+i 171/3

m.+in 228/12

m.+iŋ 215/6

mis̲l: benzer [< Ar. مثل (Wehr 794b)]

m. 128/6, 138/11, 233/3

mīve: meyve [< Far. میوه (Steingass 1365a)]

m.+lar 178/8

m.+larden 178/12

m.+sini 219/4

mocūd: var olan, mevcut, yaratılmış [< Ar. موجود *mauĝūd* (Wehr 932b)]

m. 236/3

mōlā: mevla [< Ar. مولى *maulan* (Wehr 977b)]

m.+m 133/7, 142/11, 142/13, 142/15, 143/1, 143/3, 143/5, 143/7, 145/9, 198/2

moldur moldur: moldur moldur, Gürcülerin konuşmalarını taklit etmek için söylenmiş [ses yansımalı sözcük]

m. 186/8

mollā: molla [< Ar. مولى (Wehr 977b)]

m. 188/2

mö'min: mümin [< Ar. مؤمن (Wehr 25b)]

m.+ān 160/16, 163/5

mö'teber: muteber [معتبر (Steingass 1268a) < Ar. عبر kökünden (Wehr 529a – 530b)]

m. 143/4, 183/8

mubārek: mübarek [< Ar. مبارك (Wehr 48a)]

m. 128/5

mudām: sürekli, daim [< Far. مدام (Steingass 1200a) < Ar. مدام 'şarap' ve دائم 'sürekli' (Wehr 272b)]

m. 155/15, 222/13

muġām: makam (müzikte) [< Ar. مقامة *maqāma* (Wehr 714a)]

m. 181/8

muḫālif: muhalif, karşıt [< Ar. مخالف (Wehr 232b)]

m. 207/6

mumāni'et: engelleme [< Far. ممانعة (Steingass 1313b) < Ar. منع kökünden (Wehr 825a – 826a)]

m. 141/3, 150/14, 199/13

mūmi: mum [< Far. موم (Steingass 1348b)]

m.+ler 184/1

munce: bunca, *bu* adılının eşitlik durumu [< *1 bu* + *-n-* + *-CA;* ET *bunçā* (ED 349a)]

m. 193/15, 213/16, 220/11

munde: burada, buraya, *bu* adılının bulunma durumu [< *1 bu* + *-n-* + *-DA;* ET *bunta* (ED *1 bū* 291b - 292a)]

m. 156/6, 161/1, 167/6, 174/4, 194/10, 202/14, 207/9, 217/5, 217/10, 224/11 m.+dür 138/5, 138/5, 138/6, 168/4, 168/4, 168/5, 224/3, 229/4, 229/6, 229/8, 229/10, 229/12

m.+men 207/13

munden: bundan, *bu* adılının çıkma durumu [< *1 bu* + *-n-* + *-DAn;* ET (OT.) *mundın* (ED *1 bū* 291b - 292a)]

m. 129/13, 135/8, 197/7, 223/4,

mune: buna, *bu* adılının yanaşma durumu [< *1 bu* + *-n-* + *-A;* ET *muŋa* (ED *1 bū* 291b - 292a)]

m. 129/4

munı: bunu, *bu* adılının yükleme durumu [< *1 bu* + *-n-* + *-I;* ET *munı* (ED *1 bū* 291b - 292a)]

m. 129/12, 162/4, 167/8, 182/10, 190/7, 202/15

munıŋ: bunun, *bu* adılının ilgi durumu [< *1 bu* + *-n-* + *-Iŋ;* ET *munıŋ* (ED *1 bū* 291b - 292a)] → *munun*

m.+ŋ 150/12, 160/16, 181/16, 186/16

munun: → *munıŋ*

m. 140/10

m.+le 175/9

murād: istek, emel [< Ar. مراد (Wehr 332b)]

m. 213/12

m.+e 134/8, 162/15, 183/10

m.+ım 224/3, 229/11

m.+ime 218/11

m.+larine 235/6, 235/7

muşkān: kirpikler [مشگان < Far. مژگان (Steingass 1224b)]

m.+lar 200/9

muvāfiġ: hemfikir olma [< Ar. موافق *muwāfiq* (Wehr 965a)]

m. 163/6

mūy: tüy [< Far. موى (Steingass 1349b - 1350a)]

m. 200/3

mübīn: açık, anlaşılır [< Ar. مبين (Wehr 78b)]

m. 236/5

müdde'ī: hak arayan ya da iddia eden [< Far. مدعى (Steingass 1202a) < Ar. دعا (دعى , دعو) kökünden (Wehr 254b – 255b)]

m.+niŋ 230/8

müddet: müddet, süre [< Ar. مدة *mudda* (Wehr 799b)]

m. 155/12, 170/4, 173/12, 173/16, 198/15, 222/17, 234/14

m.+dür 182/1-2

mü'eṭṭer: ıtırlı [< Ar. معطر (Wehr 557b)]

m. 184/2

müferreş: döşenmiş [< Far. مفرش (Steingass 1285b) < Ar. فرش kökünden (Wehr 630b)]

m. 183/16

müġedder: mukadder, önceden belirlenmiş/ yazılmış [< Ar. مقدر (Wehr 666b)]

m. 143/5

müheyyā: hazır, hazırlanmış [< Ar. مهياء (Wehr 925a)]

m. 209/7

mükedder: kederli, üzüntülü [< Far. مكدر (Steingass 1299b) < Ar. كدر kökünden (Wehr 727b – 728a)]

m. 133/7, 143/4

m.+dür 177/1

mülk: mülk, ülke [< Ar. ملك *milk* (Wehr 822a)]

m.+in 131/1, 171/5, 181/6

m.+ine 170/11

m.+inde 222/17, 226/9

münevver: aydınlatılmış [< Ar. منور (Wehr 897b)]

m. 155/3, 164/10, 165/1, 178/10, 179/11, 183/14, 192/4, 198/2, 207/1

m.+dür 161/14

münkir: inkar eden [< Far. منكر (Steingass 1334a) < Ar. نكر kökünde (Wehr 887a - 887b)]

m. 159/10

mürehḫeṣ: izinli, izni olan [< Far. مرخص (Steingass 1211b) < Ar. رخص kökünde (Wehr 299b – 300a)]

m. 215/11, 225/2

m.+sen 167/6

müreṣṣe': süslenmiş [< Far. مرصع (Steingass 1215b) < Ar. رصع kökünden (Wehr 310a)]

m. 181/5, 200/3, 200/4, 225/2

mürgila-: uyuklamak [Az. *mürgüle-* (Ahundov/ Tezcan 522)]

m.-rdı 213/4

mürüvvet: erkeklik; mertlik; erdem [< Far. مروة (Steingass 1219b) < Ar. مرأ kökünden (Wehr 803b)]

m.+iŋ 196/3

müsellel: yok etmek; kesmek [مثلل < Ar. ثل kökünden (Wehr 93a)]

m. 235/11

Müselmān-zāde: [مسلمانزاده < *müselmān* + Far. زاده (Steingass 606a)]

M.+ni 187/1

müşk: mis kokusu [< Far. مشك (Steingass 1247b)]

m. 155/2, 191/15, 219/11, 227/8

müşkil: müşkil; güç, zor [< Ar. مشكل (Wehr 439b)]

m. 187/2

m.+iŋ 140/6

mütefekkir: düşünen [< Far. متفكر (Steingass 1164b) < Ar. فكر kökünden (Wehr 647a)]

m. 132/11, 207/10

m.+sen 132/13

müṭleġ: mutlak [< Ar. مطلق (Wehr 513b)]

m. 237/8

mütteṣil: birbirine bağlı, arka arkaya yer alan [< Ar. متصل (Wehr 955a)]

m. 129/17

müyesser: hazırlanmış [< Ar. ميسر (Wehr 983b)]

m. 207/9

müẓṭer: *müẓṭerib* sözcüğünün hatalı yazımı. → *müẓṭerib*

m. 134/14

müẓṭerib: muzdarip [< Ar. مضطرب (Wehr 489a)] → *müẓṭer*

m. 132/11, 175/10, 175/11, 175/14

N

nā-bikār: yaramaz kimse [< Far. نابكار *nā-ba-kār* (Steingass 1366a)]

n.+den 143/10

nā-çār: çaresiz [< Far. ناچار (Steingass 1367b)]

n. 167/9

nā-dān: bilgisiz, cahil [< Far. نادان (Steingass 1369b)]

n. 202/3, 203/6

n.+dur 203/3

nā-gāh: aniden, birdenbire [< Far. ناگاه (Steingass 1377b)]

n. 155/6, 157/2

nāġilān: nakledenler [< Ar. (Wehr 885a) + ان *-ān* 'çokluk eki' (Deh 5-B 252b)]

n. 126/12

nā-ḫāṭir-cem'liġ: [< Far. *nā* olumsuzluk ön eki (Deh 27-A 4b - 6a) + *ḫāṭir-cem'* خاطرجمع (Steingass 439b - 440a) + T. *-lIG*]

n. 167/9

nā-ḥeġġ: haksız [< Far. ناحق (Steingass 1368a) < Far. نا *nā* + Ar. *ḥeġġ*]

n. 237/8

nā-kām: muradına erişememiş, isteğine ulaşamamış kimse [< Far. ناکام (Steingass 1377a)]

n. 134/10

nālān: alayan, inleyen[< Far. نالان (Steingass 1378a)]

n. 140/7, 141/3, 176/9

n.+sen 176/13

nāle: inleme, inilti [< Far. ناله (Steingass 1378a)]

n. 171/10

n.+si 137/2

nām: ad [< Far. نام (Steingass 1378a - 1378b)]

n. 131/14

n.+ıŋı 196/8

nāme: mektup [< Far. نامه (Steingass 1380a - 1380b)]

n. 234/5

n.+de 234/9

n.+ni 234/7

nā-meḥrem: [< Far. نامحرم (Steingass 1378b) < *nā* + Ar. *meḥrem*]

n. 171/8

n.+ler 224/2

nām-zed: aday, namzet; nişanlı [< Far. نامزد (Steingass 1379a)]

n. 126/15

nāmūs: [< Far. ناموس (Steingass 1380a) < Yun. νόμος]

n. 133/3, 144/10

n.+ım 143/6

n.+ımı 215/10

n.+ıŋ 159/12, 198/7

nān: ekmek [< Far. نان (Steingass 1380b - 1381a)]

n. 145/7, 154/10, 211/5, 212/10, 212/15

n.+ım 183/2

n.+ıŋı 189/14

nar: nar [< Far. انار (Steingass 103a)]

n. 159/5, 159/9, 160/3, 190/6, 206/16, 208/15, 229/4, 229/4

n.+ı 161/13, 187/9

n.+ın 192/6

n.+ını 155/13

n.+imden 183/4

nār: ateş [< Ar. نار (Wehr 896b)]

n. 236/13

narın: ince, zarif [< Moğ. *narin* (Lessing 566a)]

n. 193/4

nāşī: acemi [< Far. ناشى (Deh 27-A 151a)]

n. 190/4

nāz: naz, işve, cilve [< Far. ناز (Steingass 1371b)]

n. 147/10, 153/3, 165/12, 177/4, 180/6, 180/10, 181/7, 190/8, 198/11, 201/4, 206/2, 220/6, 229/7

nāz-balış: kuş tüyü yastık [< Far. نازبالش (Steingass 1371b)]

n.+iŋe 189/5

n.+len 178/3

nāz-dār: nazlı [< Far. *nāz* + *dāşt-/ dār-* 'sahip olmak' (Steingass 498a)]

n.+ım 168/11, 193/7

n.+ımı 168/11

n.+ın 192/5

n.+ını 131/4, 139/10, 148/5, 169/10, 228/12

n.+ıŋı 152/11, 175/1, 177/7, 179/14, 212/2

n.+lar 130/5, 148/3

n.+larım 230/10

n.+ların 203/7

n.+lerin 147/9, 173/13

n.+lerine 147/10

nāzenīn: nazlı, narin [< Far. نازنين (Deh 27-A 128b - 129bh)]

n. 157/10, 157/12, 222/6

n.+lar 232/16

nāzil: (gökten) indirilmiş olan [< Ar. نازل (Wehr 851b)]

n.+dür 236/11, 237/5

nāzlı: [< Far. *nāz* + T. *-lI*]

n. 144/4, 147/10, 202/1, 205/1

nāzuk: ince; zarif [< Far. نازك (Steingass 1371b)]

n. 142/5, 160/9, 169/4, 170/14, 171/4, 193/3, 199/11, 210/1,

n.+dur 179/7, 185/6

ne: ne [ET *ne* (ED 774a - 775a)]

n. 127/2, 127/6, 128/3, 130/4, 130/9, 131/11, 132/14, 132/15, 132/15, 133/3, 133/10, 135/3, 135/8, 135/15, 138/10, 138/10, 138/14, 138/15, 139/16, 140/2, 140/5, 141/4, 142/4, 142/9, 144/3, 145/2, 145/8, 146/14, 148/1, 148/2, 150/11, 150/14, 153/6, 154/13, 155/9, 155/10, 157/2, 157/4, 157/9, 157/15, 158/1, 158/1, 158/4, 159/13, 160/7, 160/9, 160/13, 161/7,

162/4, 163/3, 163/4, 163/7, 164/14, 167/11, 169/5, 169/10, 170/8, 171/13, 171/14, 172/1, 172/3, 172/5, 172/7, 172/9, 172/11, 172/13, 173/1, 173/13, 174/8, 174/10, 175/7, 175/7, 175/9, 175/10, 175/13, 177/5, 177/7, 178/15, 179/1, 181/11, 182/6, 182/9, 182/9, 182/16, 184/15, 185/8, 186/2, 186/13, 187/4, 189/1, 189/3, 189/7, 190/5, 190/5, 190/5, 190/5, 190/5, 190/10, 190/12, 191/4, 191/13, 192/15, 194/7, 195/11, 195/12, 196/10, 196/13, 197/10, 197/10, 197/14, 198/7, 199/12, 201/1, 201/5, 201/14, 202/8, 202/8, 202/11, 202/13, 203/2, 203/2, 203/2, 203/4, 204/5, 204/16, 208/6, 209/11, 210/13, 211/6, 211/15, 213/6, 213/7, 213/8, 213/9, 213/11, 213/13, 213/15, 213/17, 214/2, 214/8, 214/10, 214/15, 215/5, 215/7, 215/9, 215/10, 216/5, 217/2, 217/3, 218/4, 219/1, 219/1, 220/4, 221/3, 221/5, 222/8, 222/12, 223/11, 225/3, 225/4, 225/14, 226/6, 226/13, 227/2, 227/14, 228/7, 229/2, 230/1, 230/2, 230/16, 231/2, 231/10, 232/4, 232/18, 233/5, 233/7, 234/1, 234/9, 237/11, 237/11

n.+dür 152/9, 157/9, 157/9, 157/11, 160/7, 162/6, 162/7, 162/9, 162/11, 162/13, 162/15, 163/1, 163/3, 163/3, 186/17, 195/16, 195/16, 195/16, 196/1, 196/1, 197/7, 197/7, 197/7, 197/8, 197/8, 214/1, 214/9, 216/1

nebāt: bitki [< Ar. نباة (Wehr 834b)]

n. 193/1, 193/8

nebeviyye: peygamberlik → *nübüvvet*

n. 236/5

nėce: → *nėçe*

n.127/3, 128/7, 132/11, 132/14, 134/11, 134/13, 134/14, 134/16, 135/2, 135/4, 135/6, 138/10, 138/12, 138/12, 139/4, 147/5, 147/5, 150/13, 175/11, 185/15, 188/4, 188/14, 197/12, 199/12, 214/9, 214/13, 217/14, 229/19, 230/6, 230/6, 230/8, 230/17, 230/18, 230/20, 231/1, 231/2, 231/4

n.+sen 225/10

nėçe: nasıl [*ne* + *-çe*; ET *neçe* < *ne* (ED 775a - 775b)] → *nėce*

127/5, 129/13, 130/7, 131/1, 134/15, 139/7, 150/3, 155/12, 158/7, 158/8, 158/12, 159/1, 159/13, 170/4,

173/12, 173/16, 182/1, 184/5, 194/9, 198/15, 199/14, 203/1, 212/13, 213/1, 215/1, 218/4, 219/13, 222/17, 224/10, 225/1, 225/3, 226/7, 226/14, 230/2, 233/1, 234/14, 237/3

n.+dür 209/5

neçük: nasıl [ET *neçük* ‘neden; nasıl’ < *ne* + *-çük* (ED 775b – 776a)]

n. 222/6

nėçün: niçin, neden [*ne* + *-çün*; → *neçük*]

132/13, 158/5, 158/6, 158/9, 158/10, 158/14, 159/2, 159/3, 159/7, 159/11, 160/1, 160/6, 172/2, 177/8, 188/8, 194/10, 196/14, 202/10, 225/15, 225/16, 225/17, 226/1, 226/3, 226/4

neden: neden [< *ne* + *-DAn*]

n. 172/2

nef‘: fayda, yarar [< Ar. نفع (Wehr 877b)]

n. 140/8, 140/8

n.+imizdür 197/12

nefes: nefes, soluk [< Ar. نفس (Wehr 876a)]

n.+ine 157/5

neġd: nakit [< Ar. نقد (Wehr 880a)]

n.+iŋ 133/4

n.+ini 140/7

nehāl: fidan [< Far. نهال (Steingass 1437b)]

n.+ı 168/3

nehān: gizli, saklı [< Far. نهان (Steingass 1438a)]

n. 210/15

nehār: öyle yemeği [< Ar. نهار (Wehr 891b)]

n. 223/9

ne‘īm: refah; baht [< Ar. نعيم (Wehr 871b)]

n. 235/14

nem: ıslak [< Far. نم (Steingass 1425a)]

n.+lar 223/13

nemāyiş: gösteriş; gösterme [< Far. نمايش (Steingass 1425b)]

n. 233/1

nemāz: namaz [< Far. نماز (Steingass 1425a)]

n.+ı 164/1

neme: ne [< *ne* + *-me*; ET *neme* < *ne* + *me* (< *yemē* ‘dahi; ve’) (ED 777b – 778a ve 765a - 765b)]

n.+ŋdür 222/6

nemek: tuz [< Far. نمك (Steingass 1426b)]

n. 145/7, 211/5, 212/10

nė'met: nimet [< Ar. نعمة *ni'ma* (Wehr 871b)]

n.+iŋi 189/14

n.+larımı 201/4

nemli: nemli, ıslak [< Far. نم *nem* + T. *lI*]

n. 174/5

neng: ayıp, utanç, ar [< Far. ننگ (Steingass 1428a)]

n. 234/3

nėrde: nerede [< *ne*; krş. AT *ne-ara* 'nere' (YTS 156b)]

n.+sen 212/13-14

nėrden: nereden [krş. *nėrde*]

n. 160/11, 140/2-3

nergis: nergis çiçeği; güzelin gözü [< Far. نرگس (Steingass 1395a - 1395b)]

n. 183/14, 193/15, 197/6

n.+dü 185/2

neṣīb: nasip, kısmet [< Ar. نصيب (Wehr 861a - 861b)]

n. 140/12, 143/1, 174/8

n.+iŋdür 161/2, 187/9

neṣīḥet: nasihat [< Ar. نصيحة *naṣīḥa* (Wehr 862a)]

n. 133/9, 138/14, 169/5, 187/4, 196/12, 199/13, 203/12, 215/1, 224/6

n.+im 169/6

nesl: nesil, kuşak; soy [< Ar. نسل (Wehr 855b)]

n.+indensen 152/9

neş'e: neşe, sevinç [نشئه < Ar. نشو, نشى kökünden (Wehr 860a)]

n. 191/10

n.+lar 182/11

nėşter: neşter [< Far. نشتر (Steingass 1403b)]

n.+dür 200/12

nevā-ḫ[˘]ān: türkü söyleyen [< Far. نوا خوان (Steingass 1429a)]

n.140/11

nevāz: (saz) çalma, müzik yapma [< Far. نواز (Steingass 1429b)]

n.131/9, 132/7, 153/5, 167/5, 167/6, 182/1, 182/2, 184/4, 191/8, 192/8, 203/1, 231/20

n.+de 155/1

n.+ım 164/4

nevāziş: okşama [< Far. نوازش (Steingass 1429b)]

n. 234/5

n'ėyla-: ne yapmak [< *ne* + *ėyla-*; *ne* için bkz. *nėrde*]

n.-r 181/5

neẓer: bakış, bakma [< Ar. نظر (Wehr 867a)]

n. 141/14, 147/2, 152/15, 159/2, 159/6, 159/9, 165/2, 165/10, 178/11, 180/7, 184/10, 187/13, 195/13, 216/15, 221/2, 236/12, 237/14, 237/14

n.+imde 129/7, 129/8, 197/1, 197/5

n.+ine 131/12, 180/3, 184/14, 202/6,

n.+iŋden 139/2

neẓm: nazım, şiir [< Ar. نظم (Wehr 869a)]

n.+e çek-: şiir yazmak → *çek-*

n.+e ç.-üb 163/6, 221/5, 222/11, 225/14

neẓẓāre: gözlemleme; izleme [< Ar. نظارة (Wehr 868a)]

n. 228/3

nidā: nida [< Ar. نداء (Wehr 847a)]

n. 158/9

niġāb: peçe [< Ar. نقاب (Wehr 879b)]

n. 180/2

n.+ı 179/11, 180/6

n.+ını 223/6

n.+ıŋı 195/14

nigār: resim gibi güzel; sevgili [< Far. نگار (Steingass 1423b)]

n.+e 208/13

n.+ı 187/10

n.+ım 222/14

n.+ıŋ 131/1

nikāḥ: nikah [< Ar. نكاح (Wehr 886b)]

n. 128/2

nisiye: veresiye [Far. نسية (Steingass 1402a) < Ar. نسى kökünden (Wehr)]

n. 133/5

nişāne: iz, belirti [< Far. نشانه (Steingass 1403a)]

n. 130/15, 137/6

niyāz: niyaz, yalvarma, yakarma; dua; selâm, hacet; ihtiyaç, rağbet; istek; tarikatlarda büyüğe karşı yapılan dua, kılınan selâm [< Far. نياز (Steingass 1440b)]

n. 156/12, 164/8

n.+ım 163/9

n.+ıŋ 162/9

n.+ını 148/6

nō: yeni [< Far. نو (Steingass 1428b)]

n. 198/3

nō': çeşit, tür [< Ar. نوع (Wehr 898b)]

n. 180/8, 197/12

n.+ilen 232/15, 232/18

nō-cevān: yeniyetme [< Far. نوجوان (Steingass 1432a)]

n.+lar 131/9

n.+lare 223/7

noġṣān: eksik, noksan; kusur [< Ar. نقصان (Wehr 881b)]

n. 140/8

n.+ı 196/7

n.+ıŋ 197/11

nō-res: yeni olgunlaşmış [< Far. نورس (Steingass 1433a)]

n. 168/3

nȫbet: nöbet, sıra [< Ar. نوبة *nauba* (Wehr 895a)]

n. 207/14, 208/1, 237/3

nöker: hizmetçi [< Far. *naukar/ nūkar* (Steingass 1435b); (Deh 27-B 904c - 905b < Moğ. *nökür* 'arkadaş, yoldaş; eş' (Lessing 593b); Schönig, aslen Moğ. olan bu sözcüğün, ses uyumu bozulmuş olduğu için T.'ye Far. üzerinden geçtiğini belirtiyor. (Schönig 141)]

n.+lar 214/7

n.+lare 216/9

nuġl: şekerli badem gibi fındık, fıstık ve kuru yemişten hazırlanmış bir tür şekerleme [< Ar. نقل (Wehr 884b)]

n. 193/8

n.+lar 132/9

numāyān: gözüken, görülen [< Far. نمايان (Steingass 1425b)]

n. 148/4

nūr: nur, aydınlık, parlaklık [< Ar. نور (Wehr 897a)]

n. 131/12, 235/10, 236/6

n.+ı 128/6, 232/10, 235/1

nuṭġ: nutuk [< Ar. نطق (Wehr 865b)]

n. 149/14, 164/11

nübüvvet: peygamberlik [< Ar. نبوة *nubūwa* (Wehr 837b)]

n. 236/7

O

o: → *ol*

o. 127/1, 128/3, 129/1, 129/12, 129/14, 130/6, 131/9, 141/5, 141/8, 141/12, 143/13, 157/1, 160/11, 161/2, 161/9, 174/6, 180/6, 180/7, 180/11, 184/9, 188/9, 188/9, 188/11, 190/9, 192/8, 192/11, 192/12, 196/11, 196/11, 198/3, 199/6, 201/3, 201/10, 201/14, 202/3, 204/6, 204/15, 207/16, 214/3, 217/14, 217/14, 217/14, 218/2, 218/3, 222/1, 222/1, 222/7, 224/8, 224/12, 226/11, 229/4, 231/15, 234/9

ōbāş: kabadayı, külhanbeyi [< Far. اوباش (Steingass 118a)]

ō.+dı 141/7

obe: oba [ET (Oğz.) *oba* (ED 5b – 6a)]

o. 224/8

o.+lar 153/9

o.+leri 146/7

o.+niŋ 147/10

o.+sine 148/13, 152/2

o.+sini 147/12

ōçı: avcı [ET *avçı* < *av* (ED 6a)]

ō. 202/4

od: ateş [ET *ot* (ED 34b)] → *ot*

o.+e 130/10

o.+ımı 153/14

ōġāt: zamanlar, vakitler [Far.اوقات (Steingass 121a) < *veġt* sözcüğünün çokluk biçimi (Wehr 966a)]

ō. 182/3

oğlan: oğlan [< *oğul* + *-an* çokluk eki (ED 83b - 85a)]

o. 160/9, 161/1, 167/3, 181/15, 182/3, 182/7, 193/9, 218/1

o.+e 193/7

o.+ıŋ 217/8

o.+lar 132/10, 217/6

o.+larıŋ 217/6

oğrı: hırsız [ET *oğrı* (ED 90a)]

o. 159/11

oğul: oğul, erkek evlat [ET *oğul* (ED 83b - 85a)]

o. 128/11, 138/10, 138/13, 139/11, 139/12, 140/15, 141/1, 141/2, 143/9, 149/5, 149/7, 152/1, 154/10, 156/10, 164/9, 169/1, 170/1, 170/5

o.+ı 126/14, 132/13, 134/9, 134/15, 185/15, 196/10, 200/14, 204/12, 207/4, 226/8, 227/15, 233/2, 233/6

o.+ım 155/11

o.+ıŋ 129/3, 167/6

o.+ını 126/16, 194/7, 201/6

o.+ıŋı 127/5

o.+ine 169/5, 177/2

o.+iŋe 127/4

o.+um 158/15, 160/8

o.+umı 128/1

o.+un 127/2

oğ(u)r: (yönelme ya da kalma durumunda) uğur, hedef; zaman [ED *uğur* (ED 89a - 89b)]

o.+ıŋ 211/16, 212/1, 212/3, 212/5, 212/7, 212/9, 212/11

oḫ: ok [ET *ok* (ED 76a - 76b)]

141/6, 177/14

o.+ı 227/4

o.+iŋden 179/8

o.+ine 137/6

oḫşa-/ı-: benzemek [ET *oḫşa-* (ED 97a)]

o.-mez 220/12

o.-r 193/6

o.(ı-)-yur 236/13

oḫşat-: benzetmek [< *oḫşa-* + *-t-*; ET (OT.) *oḫşat-* (ED 97b)]

o.-dum 198/1

o.-mişem 223/15

oḫu-:: okumak [ET *okı-* (ED 79a)]

o.-ub 181/8

o.-yub 128/2, 131/10, 216/10

oḫumaġ: okumak eyleminin mastarı

o.+e 199/2

oḫut-: okutmak [< *oḫu-* + *-t-*; ET *okıt-* (ED 81b)]

o.-ub 173/12

ol: o [ET *ol* (ED 123a – 124b)] → *o*

o. 130/11, 131/13, 131/13, 131/13, 140/12, 143/13, 154/5, 155/15, 157/12, 167/13, 170/3, 188/15, 190/15, 192/5, 192/9, 198/5, 199/9, 213/2, 219/6, 224/12, 224/14, 225/2, 225/4, 225/11, 229/6, 229/7, 229/8, 229/9, 229/12, 232/15, 234/4, 234/5, 234/6, 234/6, 237/8

ol-: → *bol-*

o.-an 137/9, 146/5-6, 151/7, 151/8, 158/13, 159/6, 159/10, 161/10, 183/3, 223/3, 227/7, 231/13

o.-aŋ 156/2

o.-ande 129/2, 131/11, 143/13, 148/9, 167/3, 180/8, 182/8, 182/9, 183/15, 191/6, 197/7, 199/1, 204/2, 207/17, 232/15,

o.-anden 222/4

o.-anı 160/14

o.-anıŋ 159/4

o.-ar 127/6, 128/3, 130/9, 133/10, 134/12, 135/15, 138/14, 140/5, 141/4, 142/9, 144/3, 145/2, 146/14, 150/14, 153/6, 155/10, 158/4, 159/6, 161/5, 161/7, 163/7, 164/14, 167/3, 167/11, 169/5, 170/8, 171/13, 174/10, 175/13, 177/5, 179/1, 179/9, 182/16, 184/15, 186/2, 187/4, 189/3, 191/13, 192/15, 195/11, 196/13, 197/14, 199/14, 201/14, 203/4, 204/5, 204/16, 208/6, 209/11, 210/13, 211/15, 214/15, 217/2, 218/4, 219/1, 220/4, 221/5, 222/12, 223/11, 225/14, 226/6, 227/2, 227/14, 228/7, 229/2, 230/1, 230/16, 231/10, 231/12, 232/4, 233/7, 234/9, 237/18

ō.(i)-yek 175/1

ōlād: evlat [< Ar. اولاد (Wehr 974b)]

ō. 230/13

ō.+ı 144/14, 230/20

ō.+ını 231/15

ō.+imden 230/1

olar: onlar [< *o* + *-lAr*; ET *olar*, OT *alar* ~ *anlar* ~ *olar* (ED *ol* 123a – 124a)]

o. 216/10, 216/10, 235/6,

o.+e 201/12, 218/1

o.+ıŋ 184/10, 194/13, 214/4, 214/7

o.+un 231/19

ōliyā: evliya [< Ar. اولياء (Wehr 977a - 977b)]

ō. 131/12

olmaġ/ğ: olmak eyleminin mastarı

o.-ı 141/3

o.(ğ) 217/11

o.(ğ)+ıŋ 169/3

on: on [ET *ōn* (ED 166b)]

o. 201/11, 204/8

oŋa: → *one*

o. 237/8

one: ona [< *o* adılının adıl *n*'siyle kurulmuş yanaşma durumu] → *oŋa*

o. 154/5, 154/12, 163/5, 163/6, 167/3, 167/8, 170/13, 188/9, 190/15, 192/11, 202/12, 202/16, 214/6, 218/1, 225/1, 229/6, 229/7, 229/8, 229/9, 229/12, 230/9, 230/17, 231/2, 231/17

onde 1: onda [< *o*; ET *anta* < *ol-* (ED 176b)]

168/4, 229/6, 229/8, 229/10

onde 2: orada [→ *onda 1*]

o. 141/13, 199/11, 201/9, 229/3, 229/4, 229/12, 231/9

onde 3: o zaman [→ *onda 1*]

o. 141/14, 182/8, 188/12, 191/1

onden: ondan [< *o*; ED *andan/andın* (177b – 178a)]

o. 130/15, 134/4, 149/4, 167/7, 168/14, 201/6, 210/11, 212/15, 214/6, 225/12, 229/19

onı: onu [< *o*; ET (OT.) *onu* (ED 170b)]

o. 127/3, 138/12, 181/5, 195/5, 195/7, 201/6, 215/5

onın/ŋ: onun [< *o*; ET *anın* (ED 187a)] → *onun*

o. 186/13

o.(ŋ) 129/8, 131/15, 133/8, 139/10, 140/9, 141/6, 143/14, 143/14, 149/2, 150/9, 150/9, 151/14, 161/12, 162/3, 167/7, 168/10, 180/7, 188/11, 190/9,

o.-uban 145/5

o.-ubdılar 184/12

o.-ubdur 163/14, 165/4

o.-ur 215/4

o.-uran 204/14-15

oturt-: oturtmak [< *otur-* + *-t-*; ET *olurt-* (ED 151a - 151b)]

o.-ub 184/2, 184/4, 197/4

otuz: otuz sayısı [ET *otuz* (ED 74a)]

o. d. 146/5

oyaġ: uyanık [ET *oḍuğ* ~ *oḍoğ* < **oḍ-*; Har. *oḍğak* (ED 47a); krş. *oyan-*]

o. ol-: uyanmak → *ol-*

o. o. 131/13, 213/2

oyan-: uyanmak [*oyan-* < *oygan-* < *oḍugan-* < *odug* + *-an-* ; ET *oḍun-* < **oḍ-*; Har. *uyan-* (ED 62a)]

o.-medi 199/4

o.-sun 199/3, 199/6

o.-ub 132/1, 132/5, 170/1, 199/2, 199/7, 203/11, 214/3

oyat-: uyandırmak [*oyat-* < *oygat-* (*oyga-* + -t-) < *oyug* < *odug* ; ET *oḍğur-* < **oḍ-* ; Har. *oyğat-/oyat-* (ED 48a); krş. *oyan-*]

o.-ub 170/2, 213/5

oyna-: oynamak, dans etmek [< *oyun*; ET *oyna-* < *oyun* (ED 275a)] → *oyne-*

o.-b 147/11, 189/13, 198/10, 203/10, 220/10, 228/2

o.-r 165/8, 165/11, 219/9, 228/14

o.-rdılar 146/10

o.-yande 183/11

o.-yıban 234/12

o.-yub 190/1

o.-yuban 145/5, 212/11

oynat-: oynatmak, dans ettirmek [< *oyna-* + *-t-*; ED (OT.) *oynat-* (ED 275a)]

o.-ub 151/5

oyne-: → *oyna-*

o.-r 163/14

o.-llar 173/10

oy(u)n: oyun, dans [ET *oyun* (ED 274a - 274b)]

o.+ime 194/5

o.+ine 228/14

Ö

öl-: ölmek [ET *öl-* (ED 125b – 126a)]

ö.-ar boldum 209/3

ö.-arsen 158/6

ö.-di 217/12

ö.-eŋ 158/2

ö.-ėyüm 131/1

ö.-ince 221/7

ö.-mek 213/9

ö.-miş 202/1

ö.-mişdi 214/11

ö.-sem 221/15

ö.-sün 201/7

ö.-ünce 235/11

ö.-ürmen 176/11, 176/11

öldür-: öldürmek [< *öl-* + *-DXr*; ED *ölür-* (ED 151a)*öldür-/öltür-*, OT. ve OT'den itibaren *öldür-/öltür-* (ED 133b – 134a)]

ö.-ellar 213/15

ö.-ende 216/2

ö.-ersiz 216/6

ö.-mesem 214/10

ö.-mesün 170/14

ö.-üb 134/11, 160/1, 200/2, 200/10, 209/9, 213/9

ö.-üblar 159/4

ö.-sem 214/9

ö.-seŋ 195/15

öldürmaġ: öldürmek eyleminin mastarı

ö.+e 169/4

ölim: → *ölüm*

ö. 214/16

ö.+den 195/14

ölke: ülke [< Moğ. *ölke* 'dağın güneşli yanı' (Lessing 633b); Çağ. اولكه 'memleket, diyar, yer'(LÇ 39b); Trkm. *ülke* (TTS 654b); krş. Schönig 1.6, s. 21]

ö.+mize 220/9

ö.+si 146/1

ö.-sini 229/5

ölüm: ölüm [< *öl-*; ET *ölüm* (ED 146a - 146b)] → *ölim*

ö.+den 136/10, 174/15, 209/16

'ömr: ömür [< Ar. عمر *'umr* (Wehr 577b)]

'ö.+i 206/16

'ö.+im 189/6

'ö.+imden 133/8

'ö.+iŋ 127/11, 198/5

'ö.+üdür 142/13

öŋ/ -n: ön [ET *öŋ* (ED 167b)]

ö. 129/13

ö.+e 168/6

ö.(n)+e 161/4

ö.+imde 139/14

ö.+inde 129/9, 181/14, 219/2

ö.+iŋde 155/1, 181/8, 206/8, 209/14

ö.+ine 189/12, 231/20

öp-: öpmek [ET (OT.) *öp-* (ED 5a)]

ö.-digim 219/5

ö.-egör 183/8, 183/14

ö.-er idim 168/7, 228/16

ö.-er idüm 191/16

ö.-esen 231/6

ö.-gin 187/16

ö.-sem 179/15, 195/16

ö.-üb 150/2, 165/14, 173/15, 189/13, 193/12, 203/10, 210/8, 211/14, 219/12, 223/2

ö.-üm 175/3, 185/11

öpmaġ/ -ğ: öpmek eyleminin mastarı

ö.(ğ)+ine 193/5

öpüş: öpüş [< *öp-* + *-(X)ş*; ET (OT.) *öpüş* (ED 15b – 16a)]

ö. 189/11, 209/2

ö.+lar 197/6

öpüş-: öpüşmek [< *öp-* + *-(X)ş-*; ET *öpüş-* (ED 16b)]

ö.-sün 182/8

ö.-üb 170/2, 191/5, 198/14, 199/3, 235/4

ö.-üm 188/11

ö.-ürmen 178/5

ördek/g: ördek [ET (OT.) *ördek* < *ȫr-* ‘yükselmek’ (ED 205b ve 195a - 195b)]

ö. 154/6, 209/8

ö.(g)+ini 169/11

ö.+lare 204/3-4

ö.+ların 186/4, 191/15

ördekli: örtekli, ördeği olan [< *ördek* + *-lI*]

ö. 204/7

örgen-: öğrenmek [ET *ögren-* < **ögrē-* < *ögür* ‘sürü; (insan) grup’ (ED 114b ve 112a)]

ö. 210/8

ö.-dim 192/2

ört-: örtmek [ET *ört-* (ED 202b)]

ö.-übsen 200/8

örtük/g: örtü [< *ört-* + *-XG*; ET *örtüg* < *ört-* (205b – 206a)]

ö.(g)+i 185/1

ö.(g)+iŋ 198/4

öt-: geçmek [ET *öt-* (ED 39a - 39b)]

ö.-meli boldı 144/5 → *bol-*

ö.-meli oldı 144/13 → *ol-*

ötür: **ötür**: ötürü [< *öt-*; ET *ötrü* < *ötür-* < *öt-* (ED 64b ve 68a)]

ö. 222/7

öz: kendi [ET *öz* (ED 278a - 278b)]

ö. 131/8, 133/7, 135/10, 135/10, 141/15, 162/4, 164/6, 164/7, 165/14, 168/3, 175/9, 176/14, 190/15, 201/3, 213/7, 220/2, 231/8, 231/18

ö.+i 129/1, 136/16, 142/16, 155/1, 162/5, 172/4, 174/5, 174/6, 195/3, 205/14, 206/2, 215/4, 231/13, 232/20

ö.+im 134/1, 138/5, 149/4, 164/6, 174/14, 175/2, 175/6, 177/11, 178/1, 196/4, 215/11, 230/7, 232/12

ö.+ime 180/5, 231/8

ö.+imi 183/13, 226/12, 227/1, 230/12

ö.+imiŋ 175/12

ö.+in 171/2

ö.+iŋ 176/8, 200/8, 203/13, 207/16, 228/5

ö.+inden 137/13

ö.+iŋden 127/14, 132/4, 187/1-2, 212/8

ö.+ine 144/7, 155/6, 157/1, 158/13, 180/8, 217/2

ö.+ini 162/1, 162/2, 188/6, 190/8, 201/6, 201/13, 229/16

ö.+iŋi 193/14, 233/14

ö.+iŋsen 179/5

ö.+larını 192/12

ö.+lerine 146/9

ö.+üm 168/4

özge: başka [ET (OT.) *özge* (ED 285b)]

ö. 149/5, 160/3, 170/10, 196/7, 196/9, 197/7, 199/8

ö.+larden 221/12

ö.+lare 196/15

ö.+ları 152/8

ö.+ler 144/5

ö.+sin 149/4

P

pā’iz: sonbahar, güz [< Far. پاييز (Steingass 236b)]

p. 167/7

pāk: pak, temiz, saf [< Far. پاك (Steingass 231b)]

p. 216/2, 231/13

pā-māl: çiğnenmiş, ayak altında olan [< Far. پامال (Steingass 233b)]

p. 127/13

pāre: parça [< Far. پاره (Steingass 230a)]

p. 126/13, 170/7, 177/2, 199/4, 214/12

parılla-: parıldamak

p.-b 206/4

parla-: parlamak [Çağ. پارلاماق (LÇ 95 a); Trkm. *parla-* (TTS 518b)]

p.-b 206/8

p.-r 206/14

pāye: kaldırım, basamak vb. gibi yerdeki yükselti [< Far. پایه (Steingass 236a)]

p.+larde 163/14

paylaşmek/g: paylaşmak [< **pay* **(metinde yok)** + *-lA-* + *-ş-*; Trkm. *pay*, *paylan-*, *paylaş* (TTS 520b ve 521b); Az. *payla-* (Ahundov/ Tezcan 527); Osm. پای (KT 348a) ve AT *paylanma* 'kendine hisse çıkarmak' (YTS 172b)] → *payleş-*

p.(g)-e 215/13

payleş-: → *paylaş-*

p.-üb 216/5

pehlū: birşeyin yanı [< Far. پهلو (Steingass 261b)]

p.+sinde 204/13

p.+sinden 157/6, 195/11

p.+sine 180/9, 195/9, 204/2, 231/6

penāh: sığınma; sığınak [< Far. پناه (Steingass 256a)]

p.+ı 237/18

p.+ım 160/3

pence: pençe [< Far. پنجه (Steingass 257a - 257b)]

p.+si 225/16

pend: öğüt [< Far. پند (Steingass 258a)]

p. 169/5, 196/12

per: kanat [< Far. پر (Steingass 239a)]

p.+ini 223/14

perde: perde [< Far. پرده (Steingass 241a - 242a)]

p. 132/9, 134/14, 135/1, 135/11, 135/12, 138/12, 139/6, 172/12, 219/12

p.+sine 133/4

perde-serā: gerdek odası [< Far. پردەسرا (Steingass 242a)]

p.+ye 132/8

perī: peri; güzel kadın [< Far. پری (Steingass 246b)]

p. 152/5, 158/7, 227/5, 232/9

p.+dür 232/9

p.+m 199/15

p.+ni 233/3

perīşān: perişan, dağınık [< Far. پریشان (Steingass 247a)]

p. 133/1, 178/7

p.+dur 137/3

pervāne: geceleri ışık etrafında dönen kelebek [< Far. پروانه (Steingass 245b)]

p. 156/4, 177/9, 189/6

pervāz: uçma, uçuş [< Far. پرواز (Steingass 245a)]

p. ėt-/d-: uçmak → *ėt-/d-*

p. ė.(d)-üb 216/14, 218/3

pes: artık, sonra [< Far. پس (Steingass 249a - 249b)]

p. 129/5, 130/8, 132/4, 132/10, 133/5, 133/9, 134/12, 135/13, 139/14, 140/4, 141/3, 142/8, 143/8, 143/15, 144/2, 144/13, 148/1, 148/9, 149/6, 149/9, 150/11, 150/13, 152/4, 153/6, 154/6, 154/12, 156/14, 157/7, 157/11, 158/2, 161/3, 161/5, 162/5, 163/4, 163/5, 164/7, 167/2, 167/4, 167/8, 167/9, 169/5, 170/6, 171/9, 173/2, 174/4, 174/9, 176/12, 177/1, 177/3, 178/6, 180/1, 180/8, 181/13, 182/4, 182/5, 182/14, 185/13, 185/14, 185/16, 187/2, 187/3, 188/3, 188/6, 188/15, 189/1, 190/5, 194/6, 195/2, 195/8, 196/10, 196/12, 199/11, 199/13, 200/14, 201/7, 202/9, 202/11, 203/3, 204/1, 204/4, 204/11, 204/12, 204/13, 204/14, 205/11, 207/3, 207/4, 207/12, 207/17, 208/4, 208/5, 209/5, 209/6, 209/8, 209/10, 210/10, 210/12, 211/13, 213/3, 214/6, 214/10, 214/12, 214/14, 215/14, 216/6, 216/8, 218/12, 218/12, 222/6, 224/11, 225/7, 225/10, 225/13, 229/15, 232/18, 233/4, 234/6, 235/13

pest: alt, aşağı; aşağılık [< Far. پست (Steingass 249b - 250a)]

p. 231/13

p.+inden 151/2

peşīmān: pişman [< Far. پشیمان (Steingass 254a)]

p. 220/3

p.+em 233/11

peşīmānlıġ: [< *peşīmān* پشیمان + T. -*lIG*]

p.+lar 196/11

peyām: mesaj, ileti, haber [< Far. پیام (Steingass 262b)]

p.+ı 170/13

pėydā: bulunma, ortaya çıkma, belirme [< Far. پیدا (Steingass 264a)]

p. 236/7

pėyğem-ber: peygamber [< Far. پیغمبر (Steingass 268b)]

p. 216/2, 237/19

p.+ine 190/13

pėyker: gövde [< Far. پیکر (Steingass 268b)]

p. 152/5, 158/7

pėymān: ahdetme [< Far. پیمان (Steingass 269b)]

p. 173/11, 191/11, 198/14

p.+ımızdur 209/10

p.+ıŋ 236/14

p.+inde 226/14

pėymāne: kadeh [< Far. پیمانه (Steingass 270a)]

p.+miz 213/13

p.+sin 219/4

p[i]larzik: bilezik [ET *bilezük* < *bilek* + *yüzük* (ED 345b)]

p. 206/13

pinhān: gizli, saklı [< Far. پنهان (Steingass 258b)]

p. 139/1, 171/5

pīr: yaşlı; tarikat kurucusu [< Far. پیر (Steingass 264a - 264b)]

p. 140/14, 160/15

piste: fıstık [< Far. پسته (Steingass 250a)]

p. 130/13, 183/6, 205/8, 223/10

pīş-kėş: hediye [< Far. پیشکش (Steingass 267a)]

p.+iŋdür 215/9

pīşvāz: karşılama [< Far. پیشواز (Steingass 267b)]

p. 230/13, 230/17, 230/19, 231/6

p.+e 222/2, 230/13

piyāle: kadeh [< Far. پیاله (Steingass 262b)]

p. 207/14, 208/4, 208/14

p.+mden 209/15

p.+ni 207/14, 208/1, 208/2, 208/5

p.+sin 228/11

pozul-: bozulmak [< **poz-* (metinde yok) + *-(X)L*; ET *buzul-* < *buz-* (ED 391b – 392b)]

p.-dı 185/13

puḫte: olgun, güngörmüş [< Far. پخته (Steingass 237b)]

p. 197/10

pul: para [< Far. پول (Steingass 260b)]

p.+ım 215/13

pūst: deri; post [< Far. پوست (Steingass 259b)]

p.+ım 196/5

p.+ın 186/7

pük: soluk [< Far. پوك (Steingass 260b)]

p.+de 162/2

R

rāḥet: rahat, kolay [< Ar. راحة *rāḥa* (Wehr 331a)]

r. 222/4

rāst: doğru [< Far. راست (Steingass 562b)]

r. 197/9, 234/3

r.+dur 139/16, 141/1

r.+ını 160/11

rāste: düz [< Far. راسته (Steingass 563a)]

r. 154/13, 157/6, 178/9, 180/10, 184/11

rāvī: reviyet edenler [Far. راوى (Steingass 565a) < Ar. راو *rāwin* (çoğul: *rāwiyūn*) (Wehr 335b)]

r. 126/13

rāvīyān: raviler [Far. *rāvī* + Far. ان *-ān* 'çokluk eki' (Deh 5-B 252b)]

r. 126/12

rāz: sır [< Far. راز (Steingass 561b - 562a)]

r.+ım 138/5, 168/4, 193/11

r.+ımı 153/7, 163/8

r.+ın 162/16

r.+ıŋ 162/7, 162/7, 163/3

r.+ını 148/6, 156/1

r.+ıŋı 152/12, 174/14, 212/3

rāżī: razı [< Ar. راضى (Wehr 311a)]

r. 182/5, 215/13

reġġāṣ: rakkas [< Ar. رقاص (Wehr 320b)]

r. 189/12

reġġāṣ-dek: rakkas gibi, rakkascasına [< Ar. *reġġāṣ* + *dek*]

r. 228/14

reġīb: rakip [< Ar. رقيب (Wehr 319b)]

r.+iŋ 200/1

r.+lar 133/15, 169/3, 171/7

r.+larden 162/8

r.+len 128/9

reh-ber: yol gösteren, önder[< Far. رهبر (Steingass 599b)]

r. 237/1

reḥm: acıma [Far. رحم (Steingass 571a) < Ar. رحم kökünden (Wehr 299a - 299b)]

r. 203/13

reḥmān: bağışlayan, esirgeyen [< Ar. رحمان (Wehr 299b)]

r.+dur 235/13

r.+sen 236/2

reḥmānī: rahmani [< Far. رحمانى (Steingass 571a) < Ar. رحم kökünden (Wehr 299a - 299b)]

r.+dür 139/16, 229/14

reḥīm: bağışlayan [< Ar. رحيم (Wehr 299b)]

r. 235/13, 236/2

reẖt: döşek, yatak [< Far. رخت (Steingass 572a)]

r.+inde 206/14

re'iyyet-zāde: halktan olan, soylu olmayan [< Ar. رعية (Wehr 313) + Far. زاده (Steingass 606a)]

r. 234/2

re'nā: güzel [< Ar. رعناء (Wehr 312); krş. KT رعنا 'güzel, latif, parlak' 666c]

r. 206/2, 206/2

reng: renk [< Far. رنگ (Steingass 588b - 589a)]

r. 131/10, 198/4, 198/4, 200/8, 200/8, 206/6, 206/6, 216/12, 216/12, 221/1, 221/1

r.+i 223/10, 229/16

r.+ları 185/13

rengāreng: rengarenk [< Far. رنگارنگ (Steingass 589a)]

r. 155/5

resm: suret [< Far. رسم (Steingass 576a) < Ar. رس kökünden (Wehr 306a307a)]

r.+i 237/4

restgār: mutluluğa erişmiş [< Far. رستگار (Steingass 575a)]

r. 133/9

resūl: elçi, Allah tarafından gönderilmiş [< Ar. رسول (Wehr 305b)] → *Resūlu'llāh*

r. 237/8

revā: uygun [< Far. روا (Steingass 589b - 590a)]

r.+dur 189/1

revān: yürüyen, giden; akma, akış [< Far. روان (Steingass 590b)]

r.+dur 160/1

revāne: giden, yürüyen [< Far. روانه (Steingass 590b)]

r. 137/6

revāyet: rivayet [< Ar. رواية *riwāya* (Wehr 335a - 335b)]

r. 126/13, 162/16

re'y: düşünce, fikir [< Ar. رأى (Wehr 287a - 287b)]

r.+iŋ 188/14

rişvet: rüşvet [< Ar. رشوة *rişwa* (Wehr 309a)]

r. 214/12

rōğen: yağ [< Far. روغن (Steingass 595b - 596a)]

r.+inde 130/11

rōşen: aydın, ışığı olan [< Far. روشن (Steingass 595a)]

r. 128/6, 193/3

rū-bend: peçe [< Far. روبند (Steingass 591b)]

r.+ları 232/16-17

rūḥ: ruh [< Ar. روح (Wehr 330b - 331a)]

r.+ları 146/12

rusvā: adı kötüye çıkma, rezil olma [< Far. رسوا (Steingass 576b)]

r. 224/4

rūz: gün [< Far. روز (Steingass 592b - 593a)]

r. 237/1

rūze: oruç [< Far. روزه (Steingass 594a)]

r. 164/1

rūz[i]gār: zaman [< Far. روزگار (Steingass 593b)]

r.+den 143/10

rütbe: sıra, derece, basamak [< Ar. رتبة (Wehr 292a)]

r. 180/3

r.+dür 181/11

S

ṣābir: sabırlı olan [< Ar. صابر (Wehr 455b)]

ṣ.+men 203/3, 203/5

saç: saç [ET *saç* (ED 794a)]

s.+ı 203/10, 205/5

s.+ım 193/7

s.+ın 150/8

s.+ine 155/2, 205/9

s.+lar 148/8

s.+ların 181/3

s.+larıŋ 208/10

saç-: saçmak [ET *saç-* (ED 794b)]

s.-egör 209/13

s.-ub 132/9, 155/2

saç(ı)l-: saçılmak [< *saç-* + *-(X)l*; ED *saçıl-* (ED 797a - 797b)]

s.-ur 227/8

saçlı: saçlı, saçı olan [< *saç* + *-lI*; ED *saçlığ* (ED 797a)]

s.+dur 130/12

saçmaġ: saçmak eyleminin mastarı [< *saç-* + *-mAG*]

s. 149/14, 150/8

sā‘et: saat [< Ar. ساعة *sā‘a* (Wehr 402a - 402b)]

s. 140/13, 147/9, 148/9, 149/8, 152/2, 161/2, 168/14, 187/8, 207/10, 222/9, 223/8, 225/11

s.+de 165/1, 165/7

s.+den 221/4

saġ I: → sağlam [ET *sağ* (ED 803 a-803b)]

s. 211/16

s.+dı 194/7

s.+men 172/1, 226/15

saġ II: → *ṣağ*

s. 132/5, 165/5, 165/12, 168/1, 221/6

s.+e 207/2

s.+inde 207/1

s.+ine 205/4, 228/11, 230/9

ṣağ: sağ taraf [→ *ṣağ 1*] → *saġ 2*

ṣ. 227/18

ṣ.+ine 205/2

ṣ.+inden 219/4

sāġī: saki, içki dağıtan [< Far. ساقى (Steingass 642a)]

s. 155/15, 168/1, 207/13, 208/1, 227/18, 228/11, 237/7, 237/16

s.+niŋ 207/14

sağlıġ: sağlık [< *saġ 1* + *-lIG*]

s. 136/2, 136/3, 136/7, 136/11, 136/15, 137/3, 137/7

ṣāḥib: sahip, iye [< Ar. صاحب (Wehr 458a - 458b)]

ṣ. 142/16, 236/14, 237/7

saẖle-: korumak [ET *sakla-* < *sak* 'uyanık, dikkatli' (ED 810a ve 803b)]

s. 208/5, 214/16

s.-di 208/6

s.-mez 231/16

s.-seŋ 207/8

s.-sün 145/1, 145/3, 145/4, 145/6, 145/8, 145/10, 145/12, 145/14, 146/1, 210/11, 210/14, 210/15, 211/2, 211/4, 211/6, 211/8, 211/10, 211/12

sā'il: dilenci [< Ar. سائل (Wehr 355b)]

s.+men 179/10

saḳġal: sakal [ED *sakal* (ED 808b – 809b)]

s.+inden 157/6

sākit: sugun, sessiz [< Ar. ساكيت (Wehr 380a)]

s. 183/9

sāl: yıl [< Far. سال (Steingass 642a - 642b)]

s. 223/5

sal-: salmak, yapmak, koymak, bırakmak, sürmek, düşürmek [ET *sal-* (ED 824b)]

s.-an 161/11

s.-ande 144/15, 178/11, 184/10

s.-enden 174/5

s.-anımız 160/15

s.-ar 228/15

s.-armen 158/2

s.-ebilmedim 160/9

s.-ek 156/4

s.-erdi 156/15, 157/3

s.-ėyüm 165/13

s.-dı 139/5, 142/1, 145/9, 145/11, 153/3, 202/12, 203/2, 203/12, 228/4, 233/12

s.-dılar 132/8, 201/8, 202/14, 233/5

s.-dım 173/8, 202/10

s.-dıŋ 202/10, 227/16, 228/5, 228/6, 229/13, 230/4, 230/4, 230/5

s.-gin 223/4

s.-ım 175/2, 180/6, 189/13, 235/2

s.-ıŋ 201/7

s.-ince 221/13

s.-me 138/3, 139/13, 169/12, 200/11, 222/15, 223/4, 233/14

s.-medim 159/9

s.-mediŋ 212/5, 227/16

s.-mez 158/14, 159/10

s.-mış 142/11, 202/4

s.-mişem 232/11, 234/13

s.-se 215/4

s.-sėydilar 194/4

s.-ub 133/4, 133/4, 146/2, 155/6, 160/6, 168/6, 171/10, 181/3, 184/14, 191/5, 191/7, 197/5, 207/17, 208/1, 211/14, 218/14, 219/7, 222/11, 227/14, 228/17, 232/1, 234/8, 235/4

s.-ubdur 129/17, 185/9

s.-ubmen 153/14

s.-ubsen 231/11

s.-urmen 153/2

neẓer sal-: bakmak, göz atmak → *neẓer*

n. 216/15

yole sal-: göndermek → *yol*

y. s. 133/7, 207/9, 207/13

y. s.-ub 209/9

sallan-: sallanmak [< ***salla-*/ *ṣalla-* (metinde yok)** (Osm. *salla-*) < *sal-* (ED *sallā-* 825a)] → *ṣallan-*

s.-ub 154/14

ṣallan-: → *sallan-*

ṣ.-e 184/16, 184/16

ṣ.-edur 207/2

ṣ.-ub 187/9

sāmān: rahat, huzur [< Far. سامان (Steingass 643b)] → *bī-ser ü sāmān*

s. 175/15

san-: sanmak [ET *san-* < *sa-* ‘saymak’ (ED 833a - 833b ve 781b - 782a)]

s.-dım 134/15

s.-ermen 224/1

sanı: sayı [< *san-*]

s. 201/9, 201/12

sanç-: saplamak [ET *sanç-* (835b)]

s.-ub 156/11, 168/13, 180/10, 199/12, 202/6

sār: bir kuş türü, sığırcık [< Far. سار (Steingass 639b - 640a)]

s. 206/15

s.+lar 206/1

saral-: sararmak [< *sarı-*; ET *sarğar-* < *sarığ* 'sarı rengi' (ED 848b ve 949a)]

s.-uban 175/16, 176/2, 179/3, 226/15

sarı: taraf; tarafına, yanına; taraf -e doğru [ET *sarī* (ED 844b)]

s. 150/10, 183/9, 204/15, 206/6, 207/9, 216/10, 232/16

sarı: sarı renk

186/10

sat-: satmak [ET *sat-* < *sa-* 'saymak' (ED 798b – 799a ve 782a)]

s.-aniŋde 212/2

s.-ar 178/10

s.-dıŋ 152/11

s.-er 140/7

s.-elin 147/10

s.-ıllar 148/3

s.-ub 152/8, 152/13, 153/12, 177/14, 180/6, 189/12, 190/8, 224/14

sataş-: sataşmak; karşılaşmak; (göz) görmek [ET *satğaş-* < *satğā-* 'basmak, çiğnemek' (ED 800a - 800b)]

s.-dı 164/5

sat[ı]l-: satılmak

s.-ur 130/5

sāye: gölge [< Far. سايه (Steingass 645b)]

s. 156/4

s.+ŋ 237/16

s.+sinde 167/4, 180/11, 194/15

sayre-: (cıvıl cıvıl) ötmek [ET (OT.) *sayra-* (ED 859b – 860a)]

s.-dılar 216/13

s.-r 161/9

sāz: saz (çalgı) [< Far. ساز (Steingass 640b)]

s. 129/11, 131/9, 132/7, 148/9, 148/10, 153/5, 155/1, 156/12, 157/8, 157/15, 162/4, 163/5, 165/11, 167/5, 167/6, 177/1, 177/3, 181/7, 182/1, 182/2, 183/11, 184/4, 188/7, 188/8, 188/10, 191/8, 192/4, 192/7, 194/5, 195/6, 198/11, 198/14, 203/1, 222/9, 223/9, 231/20, 235/3

s.+ım 153/7, 163/9, 179/12

s.+ımı 163/9

s.+ın 228/15

s.+ıŋ 154/1, 157/11, 162/6, 178/15

s.+ını 131/5, 155/15, 169/10, 228/12, 228/13, 148/5, 152/11, 189/2

s.+ıŋı 179/10, 212/2, 174/11, 177/6, 179/14

s.+ıŋizden 212/4

s.+iŋe 141/12

s.+ları 147/3

s.+ların 203/7

s.+larım 230/10

s.+lerin 141/13, 173/12

s.+leriŋ 147/9

sāzende: saz çalan, müzisyen [< Far. سازنده (Steingass 640b - 641a)]

s. 140/11, 157/12

s.+men 156/12

sāzendelik: saz/ müzik sanatçılığı [< *sāzende* + T. *-lIG*]

s.+den 222/5

sāz[i]-gār: uyumlu [< Far. سازگار (Steingass 640b)]

s. 230/3

sāzlı: sazlı, sazı olan [< *saz* + T. *-lI*]

s.+nıŋ 204/7, 168/5, 178/14

ṣebā: doğudan esen rüzgar [< Ar. صباء (Wehr 457a)]

ṣ. 185/4

ṣebāḥ: sabah [< Ar. صباح (Wehr 455a)]

ṣ. 232/17

ṣ.+sı 127/16

sebeb: sebep [< Ar. سبب (Wehr 356a - 356b)]

s. 160/14, 230/20

s.+den 160/10, 163/3, 176/10, 179/12, 188/9, 222/7

s.+dür 154/2, 160/13

s.+i 160/7, 186/17

s.+len 226/13

sebeb-kār: sebepkar [Far. سببکار < *sebeb* + Far. کار (Steingass 1001a - 1002a)]

s.+dur 145/10

s.+imize 128/8

sebeb-sāz: sebepkar [Far. سببساز < *sebeb* + Far. ساز < ساختن (Steingass 639a)]

s. 160/14

ṣebr: sabır [< Ar. صبر (Wehr 455b)]

ṣ. 168/9, 203/3

ṣ.+iŋ 190/5

se'd: saadet [< Ar. سعد (Wehr 374a)]

s. 140/13

s.+[d]e 161/2

ṣedā: seda [< Ar. صدا (Wehr 463b)]

ṣ. 158/9

ṣedr: baş, baş yerde [< Ar. صدر (Wehr 460b – 461a)]

ṣ. 129/1, 184/4, 237/12

ṣef: sıra [< Ar. صف *ṣaff* (Wehr 469a)]

ṣ. 229/10, 229/10

ṣefā: sefa [< Ar. صفاء (Wehr 471b)]

ṣ. 135/3, 145/13, 189/15, 218/5, 229/17

ṣ.+sı 217/3

ṣ.+sın 144/5, 228/17

ṣefāsız: sefasız [< *ṣefā* + T. *-sIz*]

ṣ. 133/2

sefer: sefer, yolculuk [< Ar. سفر (Wehr 376a)]

s. 143/12, 183/9, 209/7, 220/9

s.+den 128/14, 144/2

s.+e 143/13

s.+iŋ 144/1

s.+ini 137/9

sėfīd: beyaz [< Far. سفيد (Steingass 685b)]

s.+i 155/3

seḥer: seher [< Ar. سحر (Wehr 398a)]

s. 132/7, 154/4, 169/9, 180/8, 191/6, 199/15, 199/15, 206/12, 206/14, 219/10, 229/7, 236/13

s.+de 143/12

s.+e 131/11, 176/9, 199/1

s.+e cek 191/6

s.+e çaġ 178/5, 191/14

sehl: kolay [< Ar. سهل (Wehr 398b)]

s. 142/3, 168/8, 203/1, 216/11

selāṭīn: sultanlar [Far. سلاطين (Steingass 692a) < *sulṭān* sözcüğünün çokluk biçimi]

s. 197/15

sem': kulak [< Ar. سمع (Wehr 392a)]

s.+e dut-: kulağın duymaz olması → *dut-*

s. d.-ande s. 200/7

ṣemed: samet, Allah'ın sıfatlarından [< Ar. صمد (Wehr 476b)]

ṣ.+sen 236/2

semen: yasemin [< Far. سمن (Steingass 697b)]

s. 222/14

semender: semender, ateşte yanmadığına ve ateşi söndürdüğüne inanılan efsanevi bir hayvan [< Far. سمندر (Steingass 697b)]

s. 134/16

semt: yön [< Ar. سمت (Wehr 390b)]

s.+den 202/3

s.+ine 221/1

sen: sen, ikinci tekil kişi adılı [ET *sen* (831b - 832a)]

s.+iŋdür 183/1, 183/2, 183/4, 183/6, 183/8, 183/10, 183/12, 183/14, 209/12, 209/13, 209/15, 210/1, 210/3, 210/5, 210/7, 210/9, 216/1

s.+iŋlan 178/5, 197/4

s.+sen 163/8, 163/9, 163/11, 163/13, 163/15, 164/2, 164/4, 164/6, 218/12, 220/14

s.+ün 127/4, 127/13, 128/11, 128/12, 128/14, 230/12, 233/6

ṡenā: övgü [< Ar. ثناء (Wehr 95b)]

ṡ.+mı 170/13

ṣenem: put; güzel [krş. Ar. صنم (Wehr 478b)] < *şaman* → *Şeşen* s. 177-185

ṣ. 136/9, 136/11, 145/9, 157/10, 157/12, 222/6

ṣ.+lar 148/2

seng: taş [< Far. سنگ (Steingass 701b - 702b)]

s. 130/1

ṣenūber: çam fıstığı [< Ar. صنوبر (Wehr 478b) ?]

ṣ. 197/15

sep-: serpmek [ET *sep-* (ED 784a - 784b)]

s.-digim 219/11

s.-er idüm 191/15

ser: baş [< Far. سر (Steingass 664a - 667a)]

s. 153/9, 217/5, 224/5

s.+imde 137/15

s.+iŋde 161/10

s.+iŋe 171/14, 222/13

serāser: baştan başa [< Far. سراسر (Steingass 668a)]

s. 237/19

serāsīme: tedirgin [< Far. سراسیمه (Steingass 668a)]

s. 132/5, 132/14, 199/7

serāy: saray [< Far. سرای (Steingass 669a - 669b)]

s. 130/12, 156/9, 165/8

s.+inden 154/6

s.+ine 165/9

ser-bülendliġ: başı dik [< *ser* + *bülend* + T. *-lIG* < سربلندی (Steingass 670b)]

s. 181/11

serd: soğuk [< Far. سرد (Steingass 673a)]

s. 145/15, 209/3

s+e 174/2, 233/14

s.+iŋden 209/3

s.+iŋi 163/2

ser-dār: komutan [< Far. سردار (Steingass 673a - 673b)]

s. 152/13, 214/4, 214/7, 214/16, 215/12, 215/14, 216/1

s.+e 214/14-15, 216/8

s.+ı 161/14, 214/11

ser-efrāz: başı dik, bir konuda başarı sağlamış kimse [< Far. سرافراز (Steingass 668b)]

s. 127/10, 127/12, 128/4, 164/9

ṣerf: (yiyecek) tüketme [< Ar. صرف (Wehr 466a)]

ṣ. ol-: (yiyecek) tüketilmek → *ol-*

ṣ. o.-anden 222/4

ṣerfe: kâr [< Far. صرفة (Steingass 786a)]

ṣ. ėt-: yara sağlamak, kâr etmek → *ėt-*

ṣ. ė.-mem 231/3

ṣ. ė.-mez 180/15

ser-ferāz: başı dik [< Far. سرفراز (Steingass 675b)]

s. 127/7, 127/8, 127/14, 164/3

ser-kār: iş veren [< Far. سركار (Steingass 676a)]

s. 146/7

s.+ıŋ 153/8, 153/10, 153/12, 153/14, 154/1, 154/3, 154/5

ser-kerde: komutan [< Far. سركرده (Steingass 676b)]

s. 131/12, 193/11

ṣerrāf: sarraf [< Ar. صراف (Wehr 466a)]

ṣ.+de 140/7

ser-rişte: uzman, beceri, bilgi sahibi [Far. ser + Far. رشته 'ip, iplik' (Steingass 577b)]

s.+m 157/15, 191/2

serv: selvi, sevgilinin boyu [< Far. سرو (Steingass 679a - 679b)]

s. 184/16, 197/15, 222/14, 225/17, 227/10

s.+e 185/1

servān: kervan başı [< Far. سروان (Steingass 679b)]

s. 218/6

server: efendi [< Far. سرور (Steingass 679b)]

s. 131/12, 236/16, 237/19

s.+dür 154/5

ses: ses [< ?]

s.+inden 156/3

sevāb: sevap [< Ar. ثواب (Wehr 96b)]

s.+ı 179/10

sevād: siyah [< Ar. سواد (Wehr 400b)]

s.+ıŋ 152/9

seyaġ: uyanık [Çağ. ساياغ ‘yol, usül, tarz; kural, kanun; düstur; korkusuz, serseri’(LÇ 184a)

s. 131/13

sėy(i)r: dolaşma [< Ar. سير (Wehr 407b)]

s. 180/9

s.+ine 165/9, 180/14, 195/12, 201/11, 202/6, 204/14

s.+iŋi 196/6

sėy(i)r ėt-/d-: gezmek, dolaşmak → *ėt-/d-*

s. ė. 169/11, 169/13

s ė.-dim 206/10

s ė.-edur 205/1

s. ė.-e[r]di 181/7

s ė.-esen 187/7

s. ė-mek 149/8

s. ė.-seŋ 185/6

s ė.-üb 191/8, 204/3, 204/4, 219/10

sėy(i)r ėyle-: dolaşmak, gezmek → *ėyle-*

s. ė. 217/3

s. ė-yüb 153/11

sėyl I: sel [< Ar. سيل (Wehr 408b)]

s. 193/10

sėyl II: dolaşma, gezme [< Ar. سير *sair* ‘seyahat; yürüyüş, marş; hareket; gidiş vb.’ (Wehr 407b)]

s. 194/15 (bkz. dip. 95), 195/10

sıġır: sığır [ET (OT.) *sığır* (ED 814b – 815a)]

s. 225/5, 225/6

s.+ı 225/6

s.+ım 225/5

sın- 1: kırılmak [ET *sın-* < *sī-* ‘kırmak’ (ED 833b)]

s.-ıb 145/15

s.-mesün 194/13

s.-sun 142/7

sın- 2: eğlenmek, oynamak [biçim olarak bkz. ET *sın-* ‘kırılmak, kırık olmak’ (ED 833b); ‘oynamak’ anlam için krş. T.T. (*gerdan*) *kırmak* ‘naz ile boynu başla birlikte iki yana oynatarak kırıtmak; boynu, başı geriye oynatarak büyüklük taslar bir durum almak’ (TDK *gerdan* 841b)]

s.-eliŋ 204/8

sındır-: kırmak [< *sın-* + *-DIr-*] → *sındur-*

s.-ub 194/14

sındırmaġ: kırmak eyleminin mastarı

s.+çün 186/1

sındur-: → *sındır-*

s.-ub 194/9

ṣıdġ: dürüstlük [< Ar. صدق (Wehr 462b)]

ṣ.+ın 162/14

sifāriş: sipariş [< Far. سفارش (Steingass 684a)]

s. 170/8

s.+i 225/4

s.+im 225/1, 225/3

s.+lar 170/7

ṣifet: sıfat [< Ar. صفة (Wehr 952b)]

ṣ. 141/7, 150/13, 186/11, 208/11, 208/11

ṣifetli: sıfatı olan [< *ṣifet* + T. *-lI*]

ṣ. 215/15

ṣ+dür. 186/5

ṣīġe: nikah [< Far. صيغة (Deh 19-A 401c) < Ar. صيغة 'biçim, oluşturma' (Wehr 481b)]

ṣ. 128/2

silk-: silkmek [ET *silk-* (ED 826b)]

s.-üb 232/14

sīm: gümüş [< Far. سيم (Steingass 717b)]

s. 162/9

sīne: bağır, göğüs [< Far. سينه (Steingass 719a)]

s.+m 183/4

s.+mdeki 138/3

s.+n 223/14

s.+si 161/13

s.+sinde 206/16

s.+sinden 192/6

s.+siniŋ 151/11

sirāyet: yayılma [< Far. سراية (Steingass 669)]

s. ėt-/d-: yayılmak → *ėt-/d-*

s. ė.(d)-an 163/1

sirlaşmek/g: birbirine sırını açmak [< *sirr* + T. *–lA-* + *–ş-*]

s.(g)+e 193/11

sirr: sır [<Ar. سر (Wehr 368a - 368b)]

s. 131/11

s.+i 216/7

s.+im 139/1, 210/15

s.+imi 207/8

sitem: zulüm, eziyet [< Far. ستم (Steingass 655b - 656b)]

s. 136/4, 144/12, 170/12, 215/2

s.+inden 175/16

s.+lar 169/4

sivan: çadır [< Far. سايبان (Steingass 645a)]

s. 153/10, 218/3, 218/7, 222/1

siyāh: siyah [< Far. سیاه (Steingass 713a - 713b)] → *siyeh*

s. 150/8, 155/2, 204/6, 219/11, 227/9

siyeh: [< Far. سیه (Steingass 719b)] → *siyāh*

s. 130/12

siz: siz, ikinci çoğul kişi adılı [ET *siz* (ED 860a - 860b)]

s. 188/12, 188/12, 192/10, 211/9, 211/11, 214/5

s.+de 215/3, 215/3

s.+den 222/9

s.+e 159/8, 182/10, 193/2, 210/14, 210/15, 211/11, 212/4, 216/5

s.+i 145/14, 195/1, 211/1, 214/9, 222/8

s.+in 161/2

s.+iŋ 130/7, 211/2, 216/6, 216/15, 130/7,

s.+ları 232/17

sōdā: sevda [< Far. سودا (Steingass 707a)]

s. 132/14, 132/15, 142/10

s.+de 140/8, 140/8

s.+dur 139/4, 141/15, 207/11

s.+m 143/3

s.+ŋ 207/11

s.+nı 142/10

s.+sı 161/10

s.+sın 145/9

s.+ye 134/5, 143/2

soğun: soğan [ET *soğun* (ED 812a)]

s.+larını 154/10

sōḫ: soğuk [ET *soğık* < *soğı-* 'soğumak'(ED 808a - 808b ve 806a)]

s. 138/3, 142/3, 144/11, 170/10, 171/8, 216/12, 217/7

s.+lar 146/5

sol: sol → *ṣol*

s. 205/2, 205/2, 228/11

s.+ine 227/18

sol-: solmak [ET (OT.) *soluş-* < *sol-* (ED 828a)] → *ṣol-*

s.-mesün 136/6, 171/1, 176/2

s.-mişem 175/16, 179/3

ṣol: sol [ET *sōl* (ED 824a)] → *sol*

ṣ. 207/1, 207/2, 221/6, 230/9

ṣ+ine. 165/5

ṣ.+iŋe 168/1

ṣol-: → *sol-*

ṣ.-medi 135/1

soldur-: soldurmak [< *sol-* + *-DXr-*] → *ṣoldur-*

s.-me 133/13,

ṣoldur-: → *soldur-*

ṣ.-ub 134/11

soŋ: son [ET *soŋ* (ED 832b - 833a)]

s. 127/15, 128/11, 131/8, 132/5, 133/6, 134/9, 135/7, 137/8, 138/9, 139/14, 140/15, 142/6, 143/8, 144/13, 150/11, 152/1, 153/4, 154/8, 154/10, 156/10, 157/5, 160/4, 161/1, 164/7, 164/12, 167/1, 167/7, 170/6, 171/9, 172/14, 174/5, 175/8, 176/12, 178/6, 180/1, 181/13, 182/5, 182/12, 183/15, 184/5, 185/13, 186/15, 188/3, 188/7, 188/15, 189/2, 190/3, 194/6, 196/10, 197/9, 198/13, 200/14, 201/7, 202/8, 204/11, 207/4, 207/10, 209/5, 210/10, 211/13, 212/12, 212/15, 215/14, 218/11, 220/2, 221/4, 221/16, 223/6, 224/5, 225/12, 226/5, 226/17, 227/13, 228/18, 229/13, 229/19, 230/12, 231/5, 231/19, 232/13, 233/16, 235/4

sone: → *ṣone*

s.+lar 137/4

ṣone: suna [< Moğ. *sona* (Schönig 1.5, s. 18)] → *sone*

ṣ. 184/13, 191/8, 200/5, 220/7, 227/3, 227/10

ṣ.+lar 178/9, 209/14

ṣ.+m 220/12

ṣ.+si 144/9, 169/11

ṣoneli: sunası olan [< *ṣone* + T. *-lI*]

ṣ.+niŋ 204/9

sonkı: sondaki [< *soŋ*]

s. 154/8, 202/9, 232/19

soŋre: sonra [< *soŋ*; Çağ. سونکرا (LÇ 194a); Trkm. *soŋra* (TTS 582b)] → *sōre*, *ṣōre*

s. 228/2

sor- I: emmek [ET *sor-* (ED 843b)]

s.-ub 185/12

sor- II: sormak [ED *sor-* (ED 843b – 844a)] → *ṣor-*

s.-dılar 218/2

s.-dım 191/14

s.-esiz 193/3

s.-mek 156/1

s.-mesün 171/7

s.-seŋ 154/2, 154/4

s.-ub 150/1, 196/8

ṣor-: → *sor- II*

ṣ.-egör 172/3

ṣ.-ėyim 152/5, 168/9

sorağ: sorarak öğrenilecek bilgilerin bütünü, adres; haber [< *sor- II*; ED *soruğ* (ED 848b)]

s. 130/15, 162/12

söygili: sevgili [< *söy- II* + *-gX* + *-lI*]

s.+m 221/6

s.+mdür 222/6

söyle-/a-; /ė--; /ü-: → *sözle-/i-*

s. 152/5, 152/6, 152/8, 152/10, 152/12, 152/14, 153/1, 153/3, 162/6, 162/9, 162/11, 162/13, 170/9, 173/4, 195/16, 228/2, 228/6

s.(a)-r 142/4

s.-dilar 177/10

s.(ė)-yim 130/16, 155/11, 175/14, 189/8, 214/16, 223/12, 229/3

s.(ė)-yüm 228/8

s.-gin 174/16

s.-mek 151/9

s.-mez 175/9

s.-rem 193/4

s.-yek 174/17

s.(ü)-b 147/8

söz: söz [ET *söz* (ED 860b)]

s. 127/4, 147/6, 152/5, 160/5, 168/8, 182/13, 188/7, 192/1, 194/8, 196/3, 197/7, 198/8, 199/14, 207/8, 207/17, 214/16, 215/1, 218/4, 220/10

s.+de 133/7, 212/4

s.+den 142/3, 160/4, 190/11, 218/11, 226/17, 231/19

s.+i 129/5, 149/5, 157/5, 161/15, 162/10, 189/1, 192/3, 195/9, 201/7, 202/8, 207/10, 216/4, 216/7, 225/3, 230/14, 231/12, 231/16, 233/6, 234/7

s.+im 138/15, 142/4, 190/11, 190/12, 193/2, 193/8, 194/3, 207/5, 210/14, 237/2

s.+imden 183/7, 187/15

s.+ime 132/1, 223/4

s.+imi 139/12, 143/9, 183/13, 207/8

s.+in 142/4, 193/4

s.+iŋ 141/1, 175/6, 178/15, 190/12, 196/11, 196/14, 198/12, 207/7, 208/8

s.+inde 190/1

s.+iŋdedür 132/1

s.+inden 127/4, 137/13, 138/2, 142/14, 149/5

s.+iŋden 163/10, 187/5, 209/1, 212/8, 212/9

s.+ine 132/3, 135/15

s.+ini 132/12, 174/4, 193/14

s.+iŋi 148/15, 175/5, 188/5

s.+lar 130/4, 147/6, 165/6, 177/2, 188/9, 197/10, 198/9, 203/1, 205/6

s.+larde 215/5

s.+larden 178/12, 220/15

s.+lardur 201/1

s.+ları 127/6, 127/15, 141/6, 148/1, 149/10, 150/14, 151/8, 152/1, 153/4, 153/6, 155/9, 156/10, 156/14, 158/2, 158/3, 159/8, 163/4, 164/7, 164/9, 164/12, 164/13, 167/1, 168/12, 170/6, 170/8, 171/9, 171/13, 172/14, 173/2, 173/3, 174/9, 174/9, 175/13, 176/12, 178/6, 178/15, 179/1, 180/1, 181/10, 181/13, 182/4, 182/11-12, 182/14, 182/15-16, 184/15, 185/13, 186/2, 186/15, 187/2, 187/3, 187/4, 188/3, 188/6-7, 188/15, 189/3, 190/3, 191/13, 192/7, 192/15, 194/6, 195/2, 195/11, 196/10, 196/11, 196/13, 197/9, 197/14, 198/13, 199/14, 200/1, 200/14, 201/2, 201/14, 202/7, 203/4, 204/1, 204/5, 204/11, 204/13, 204/16, 205/11, 206/9, 207/3, 207/12, 208/6, 209/5, 209/10, 209/11, 210/10, 210/12, 210/13, 211/13, 211/14-15, 212/12, 213/3, 213/5, 214/3, 214/15, 215/14, 217/1, 217/2, 217/13, 220/2, 220/4, 221/5, 221/16, 223/6, 224/5, 225/14, 226/4, 227/13, 227/14, 228/7, 228/18, 229/2, 229/13, 230/12, 231/5, 231/9, 232/13, 233/7, 233/8, 233/9, 233/16, 234/4, 234/8-9, 235/4

s.+larıŋ 175/7, 182/11, 208/12

s.+larını 192/13, 215/15

s.+larinden 154/7

s.+lariŋdendür 201/2-3

s.+larine 194/3, 220/3

s.+lerden 142/7

s.+leri 128/11, 130/8-9, 131/8, 132/4, 133/5, 133/9, 133/10, 134/9, 134/12, 135/7, 135/14, 137/8, 137/10, 138/9, 138/13-14, 138/14, 139/14, 139/15, 140/3, 140/4-5, 140/5, 140/15, 141/3, 141/4, 142/6, 142/6, 142/9, 143/8, 144/3, 144/13, 145/2, 146/2, 146/13-14, 150/11, 152/4, 160/4, 160/16, 161/3, 161/5, 161/7, 162/1, 162/5, 167/10-11, 169/5, 175/8, 177/5, 183/15, 191/10-11

s.+lerime 140/14

s.+lerine 140/9, 147/6

sözlaş-: sözleşmek [< *söz* + *-lA-* + *-ş-*] → *sözleş-*

s.-dım 192/1

sözle-/i-: söylemek [< *söz* + *-lA-*; ET *sözle-* (ED 863a - 863b)] → *söyle-*

s.(i)-b 185/7

sözleş-: → *sözlaş-*

s.-uban 173/10

sözli: sözlü [< *söz* + *-lI*]

s. 178/14

s.+dür 186/6

su: su [ET *sūv* (ED 783a – 784a)]

s. 130/2, 152/7, 154/10, 200/5, 212/15

s.+de 156/11

s.+den 130/2, 185/5

s.+lar 153/9, 178/9, 216/12

s.+larden 146/5, 210/5

s.+ları 217/7

s.+ye 156/13, 157/1, 157/3, 160/7, 160/10, 160/10

s.+yı 160/9

s.+yın 151/1, 154/9

s.+yıŋ 158/13

s.+yınden 149/11

subḥān: Allah'ın sıfatı, pak, arı [< Ar. سبحان (Wehr 357a)]

s. 128/8, 145/10, 160/15, 164/3, 208/7

s.+dur 140/1

s.+ı 149/13

Ṣuḥuf: kutsal kitaplar [Ar. صحف (Steingass 782b) < Ar. صحف kökünden (Wehr 459a)]

ṣ. 237/19

ṣulehā: salihler [(Deh. 19-A 306a) < Ar. صلح kökünden (Wehr 473b – 475a)]

ṣ. 131/12

sulṭān: sultan, hükümdar [< Ar. سلطان (Wehr 385a)]

s.+ım 234/10

s.+ine 180/15, 231/3

s.+iŋe 210/2

s.+lar 197/8

surā'ī: *ṣurāḥī* sözcüğünün yankış yazılışı[< Ar. صراحی (Wehr)] → *ṣurāḥī*

s. 148/8, 205/3

ṣurāḥī: surâhi, su şişesi [< Far. صراحی (Steingass 785a); (Deh 19-A 184b - 184c) < Ar. صراح *ṣurāḥ* 'açık, berrak' (Wehr 464a)]

ṣ. 220/12, 227/10

ṣūret: görünüş; yüz [< Ar. صورة (Wehr 480b - 481a)]

ṣ. 236/6

surḫ: kırmızı [< Far. سرخ (Steingass 671b)]

s. 155/3

sūsen: süsen [< Far. سوسن (Steingass 708b - 709a)] → *ṣūsen*

s. 221/9

ṣūsen: → *sūsen*

ṣ. 227/3 (bkz. dip. 105)

susuz: susuz [< *su* + *-sIz*; ET *suvsız* (ED 792b)]

s. 157/10, 158/1, 158/8, 158/15, 202/14

sūz: yanma; ateş, sicaklık [< Far. سوز (Steingass 708a)]

s. 148/2, 162/13, 163/11, 176/6

ṣübḥ: sabah [< Ar. صبح (Wehr 455a)]

ṣ. 129/8, 131/15

sücde: secde [< Ar. سجدة (Wehr 361b)]

s.+ye 236/9

süfre: sofra [< Far. سفره (Steingass 685a)] → *sürfe*

s.+de 145/7

süḫen: söz [< Far. سخن (Steingass 661b - 662a)]

s. 126/12, 126/12, 126/12

sünbül: sümbül; güzellerin saçı [< Far. سنبل (Steingass 699b)]

s. 221/9

sünnet: sünnet [< Ar. سنة *sunna* (Wehr 395a)]

s.+i 171/3

s.+iŋ 215/6

s.+iŋi 177/10

sür-: sürmek, (zaman) geçmek [ET *sür-* (ED 844a - 844b)] → *ṣür-*

s.-digim 218/6

s.-dilar 216/11

s.-düm 228/17

s.-me 198/2

s.-medim 135/3

s.-mėyim 145/13

s.-sin 144/5

s.-üb 143/4, 176/5, 189/15

ṣür-: → *sür-*

ṣ.-eliŋ 198/1

sürfe: → *süfre*

s.+de 211/5, 212/10

sürmaġ: sürmek eyleminin mastarı

s. 156/9

sürme: sürme [< *sür-*; ET *sürme* (ED 852b)]

s. 198/2

s.+lar 155/2-3, 198/5

s.+ni 200/9

sürmeli: sürmeli [< *sürme* + *-lI*]

s. 178/10

sürt[i]l-: sürtülmek [ET *sürtül-* < *sürt-* (ED 847a)]

s.-üb

süz-: süzmek [ET *süz* (ED 861a - 861b)]

s.-ellar 151/5

s.-erdi 179/1

s.-ermen 153/12

s.-ersen 152/14

s.-mişik 153/9

s.-üb 174/13

süzek: → *süzik*

s. 152/7

süzik: süzülmüş [< *süz-* + *-(X)k*] → *süzek*

s.+dür 185/5

süzil-: → *süzül-*

s.-ib 175/3

süzül-: süzülmek [< *süz-* + *-(X)l-*; ET *süzül-* (ED 863a)] → *süzil-*

s.-üb 130/5, 146/10

Ş

şād: mutlu, sevinçli [< Far. شاد (Steingass 721b)]

ş. 131/7, 144/6, 188/15, 189/9, 211/9, 222/10, 224/6, 227/14, 231/12

şāh: şah, padişah [< Far. شاه (Steingass 726a - 726b)] → *şeh*

ş. 142/16, 159/14, 193/10, 193/11,

ş.+ı 237/18

ş.+lar 164/1

ş.+larıŋ 237/18

şāhid: tanık, şahit [< Far. شاهد (Steingass 727a); (Deh 18-A 159c - 160c) < Ar. شاهيد 'mevcud' ve شهيد 'tanık, şahit' (Wehr 445a - 445b)]

ş.+dür 236/9

şā'ir: [< Ar. شاعر (Wehr 432a)]

ş. 157/12, 161/4, 189/8

ş.+larıŋ 175/6

şāl: şal [< Far. شال (Steingass 724)]

ş. 198/4

ş.+ını 185/9

ş.+ları 155/5-6

şām 1: akşam [< Far. شام (Steingass 724a)]

ş. 129/8, 131/15, 143/11, 154/4, 232/2, 236/13

şām 2: akşam yemeği [[< Far. شام (Steingass 724a) < *şām 1*]

ş. 207/17, 209/9, 209/9,

ş.+den 207/13, 207/17

ş. ėt-/d-: akşam yemeği yemek → *ėt-/d-*

ş. ė.(d)-üb 184/4

şā'n: [< Ar. شأن (Wehr 409b – 410b)] → *şe'n*

ş. 129/17, 229/9, 229/10

ş.+ime 176/4

ş.+ine 188/4-5, 194/12, 203/1, 208/4, 232/4

ş.+iŋe 178/1, 207/15, 208/5, 236/11

ş.+iyem 175/6

şānā: → *şāne*

ş.+me 193/7

şāne: tarak [< Far. شانه (Steingass 725b)] → *şānā*

ş. 155/2, 200/3, 227/8

ş.+larıŋ 204/6

şāyed: şayet; belki [< Far. شايد (Steingass 728b)]

ş. 143/15, 147/8, 147/12, 148/13, 149/1, 195/1, 199/5, 199/11, 214/13

şebāhet: benzerlik [< Far. شباهة (Steingass 730a) < Ar. شبه kökünden (Wehr 413a – 414a)]

ş.+ine 129/3, 164/13, 184/7

şeb-istān: yatak odası, harem odası [< Far. شبستان (Steingass 731b)]

ş. 128/5

şebnem: çiğ [< Far. شبنم (Steingass 732a)]

ş.+i 204/10

şedde: kuşak; bağ [< Far. شده (Deh 18-A 291a) < Ar. شد kökünden (Wehr 418b - 419b)]

ş. 221/8

ş.+lar 180/4

ş.+ŋ 200/7

ş.+sin 190/7, 192/1

ş.+sini 190/9-10

şe'eb: aşka tutsaklık (?) [krş. Far. شعف *sha'af* 'delice sevme, aşk tarafından ele geçirilme' (Steingass 747a) ve Ar. شغف *šaġafa* 'delice sevme, aşk, aşık olma, tutkun olma' (Wehr 433a): metinde: *şe'eb* < Far. *sha'af* < Ar. *şaġafa*]

ş. 174/8

şefeġ: şafak [< Ar. شفق (Wehr 435b)]

ş. 165/4

şefeġġet: şefkat [< Ar. شفقة *šafaqa* (Wehr 435b)]

ş. 135/9

şeğşel: halhal (?) [Metinde geçtiği biçimiyle bu sözcük, ayağa takılan bir süz olmalıdır; fakat elimizdeki kaynaklarda bu sözcüğe rastlamadık.]

ş. 205/4

şeh: [< Far. شه (Steingass 768a)] → *şāh*

ş. 130/5, 148/3

şehd: bal [< Ar. شهد (Wehr 445a)]

ş. 193/8

şehr: şehir, kent [< Far. شهر (Steingass 769b)]

ş. 171/11, 171/11

ş.+de 225/9, 232/19

ş.+den 129/15, 192/8, 201/10, 202/9

ş.+e 167/7, 194/10, 209/6, 232/16, 232/16, 232/18

ş.+iŋ 129/14, 233/1, 233/2

ş.+inde 225/8

ş.+inden 160/12

ş.+ine 129/14

ş.+ini 227/3

şeḫṣ: şahıs [< Ar. شخص (Wehr 418a)]

ş. 222/1

şeh-vār: şahlara layık [< Far. شهوار (Steingass 770b)]

ş.+ım 168/8

şeker: [< Far. شكر (Steingass 752a)] → *şekker*

ş. 205/6

ş.+den 161/15, 185/12

şekker: → *şeker*

ş. 192/3, 193/8, 195/16

ş.+im 193/1

şekl: şekil, biçim [< Ar. شكل (Wehr 439a)]

ş. 129/3, 164/13, 184/7

ş.+e 188/14

ş.+im 193/6

şem': mum [< Ar. شمع (Wehr 442b)]

ş. 128/5, 130/14

şems: güneş [< Ar. شمس (Wehr 442a)]

ş. 233/4, 236/12

şe'n: [< Ar. شأن (Wehr 409b – 410b)] → *şā'n*

ş.+ine 128/3, 130/7

ş.+iŋe 210/2

şerāb: şarap [< Ar. شراب (Wehr 421b)]

ş. 169/14, 207/13, 208/1

ş.+den 196/8

ş.+ıŋ 176/8

ş.+ını 155/15

ş.+inden 150/4

ş.+lar 170/4, 173/16, 227/7, 234/14

ş.+ları 209/15

şerāfet: soyluluk, yücelik [< Far. شرافة (Steingass 740a) < *şeref*'in çokluk biçimi]

ş. 208/10

şerār: kıvılcım [< Ar. شرار (Wehr 421a)]

ş.+ı 202/4

şerbet: şerbet [< Ar. شربت (Wehr 421a)]

ş.+lar 132/9

ş.+inden 224/1

şeref: şeref, büyüklük [Ar. شرف (Wehr 425a)]

ş. 229/9, 229/10

şerīf: şerefli [< Ar. شريف (Wehr 425b)]

ş. 237/7

ş.+iŋdür 236/6

şerīk: ortak [< Ar. شريك (Wehr 427a)]

ş. 207/6

şerm-sār: başı eğik [< Far. شرمسار (Steingass 742b)]

ş. ol-: başını eğmek, utanmak → *ol-*

ş. o.-mesün 224/16

ş. o.-ub 133/6

ş. o.-ur 127/3

ş. ėt-: birisinin başını eğmek, utandırmak → *ėt-*

ş. ė.-diŋ 135/6, 214/9

ş. ė.-me 135/8

şerṭ: şart [< Ar. شرط (Wehr 423b)]

ş.+ī 209/6

şėy': şey [< Ar. شىء (Wehr 450b - 451a)]

ş.+e 235/13

şėydā: divane, vurgun, aşktan aklını kaybetmiş [< Far. شيدا (Steingass 772a)]

ş. 161/9, 178/8, 202/1, 208/8, 227/17

şėyṭānī: şeytani [< Ar. شيطانى (Wehr 452a)]

ş. 139/16

şī'eyān: Şii mezhebine mensup olanlar [شيعيان < Far شيعة + Far. ان *-ān* 'çokluk eki' (Deh 5-B 252b) < Ar. شيعة *šī'a*'dan (Wehr 452b)]

ş. 235/6

şimden: şimdiden [< ET *amtı* (ED 156b - 157a)]

ş. 155/14 (bkz. dip. 83)

şimşād: şimşir ağacı [< Far. شمشاد (Steingass760a)]

ş. 197/16

şīrīn: tatlı, sevimli, cana yakın [< Far. شيرين (Steingass774b)] → *şīrīŋ*

ş. 131/6, 139/9, 141/11, 154/7, 159/14, 163/11, 168/5, 173/7, 175/5, 177/2, 178/14, 181/10, 181/10, 183/5, 183/6, 191/15, 192/1, 192/7, 193/9, 196/2, 205/6, 208/9, 208/12, 209/1, 212/8, 213/11, 225/15, 226/4, 227/12, 231/4, 234/11, 235/3

ş.+dür 161/15

şīrīŋ: → *şīrīn*

ş.+dür 185/12

şōġ: şevk [< Ar. شوق *šauq* (Wehr 449a)]

ş. 130/8, 132/7, 146/10, 147/9, 149/2, 149/10, 156/5, 168/6, 170/2, 173/9, 174/8, 179/15, 182/15, 192/1, 197/6, 209/2, 210/3, 210/5

ş.+e 146/12, 164/13, 175/2, 178/7, 180/12, 191/12, 206/8

ş.+ı 129/9, 130/6, 184/6

ş.+lar 182/10

şol: şu, o [AT *şol* (YTS 198b), Çağ. شول (LÇ 204a)]

ş. 128/5, 150/5, 176/10, 218/14

şor: tuzlu, lezzetli [< Far. شور (Steingass 765a - 765b)]

ş. 209/14

şōket: azamet [< Ar. شوكة *šauqa* (Wehr 435b)]

ş.+ime 176/4

ş.+iyem 175/6

şō‘le: alev; ateş [< Ar. شلعة *šu ‘la* (Wehr 432a)]

ş.+si 206/3

ş.+yi 130/14

ş. ur-: alevlenmek, (yüz) kızarmak → *ur-*

ş. u.-er 130/4, 147/5, 181/9, 208/11, 233/4

şu: şu

ş. 129/9, 146/8, 146/10, 152/15, 156/10, 159/13, 160/3, 160/10, 161/4, 164/4, 175/1, 178/2, 189/1, 189/15, 190/2, 191/10, 192/6, 196/5, 196/7, 196/9, 197/12, 204/10, 211/7, 215/3, 230/5, 233/15

şūḫ: neşeli, şen; oynak [< Far. شوخ (Steingass 764b-765a)]

ş. 151/3

şūm: uğursuz [< Far. شوم (Steingass 767a - 767b) < Ar. شؤم (Wehr 409b)]

ş. 133/15, 139/3, 171/7

şunde: şurda, şurada

ş. 212/3

şuvar: bir tür av kuşu [anlam açısından krş. ET *sıŋkur* > Moğ. *şiŋkor* (ya da *şiŋğor*) (ED 838a)]

ş. 165/11

şükr: şükür [< Ar. شكر (Wehr 438b)]

ş. 128/3, 132/5, 216/10, 218/5

T

tā: tā, kadar, dek, değin [< Far. تا (Steingass 271b)]

t. 127/11, 132/6, 136/3, 136/15, 140/6, 152/2, 156/13, 158/2, 160/10,

164/11, 164/11, 167/7, 172/1, 172/9, 184/8, 191/6, 192/11, 194/7, 195/10, 200/3, 200/5, 210/11, 214/3, 214/5, 221/11, 222/9, 223/9, 224/11, 225/11, 226/7, 226/8, 226/10, 226/12, 226/14, 226/15, 226/16, 229/18, 232/2, 232/17

tāb: parlayan [< Far. تاب (Steingass 271b)]

t.+inden 150/3

tāc: taç [< Far. تاج (Steingass 273a)]

t. 237/2

t.+ı 181/5

tācir: tacir [< Ar. تاجر (Wehr 80b)]

t. 127/1, 127/3, 127/4, 127/7, 128/12, 129/1, 129/5, 129/11, 131/14

t.+den 127/15

t.+e 127/6

ṭāġ: kavis [< Ar. طاق (Wehr 519b)]

ṭ. 236/12

ṭāġet: takat, güç [< Ar. طاقة (Wehr 519b)]

ṭ.+iŋ 214/2

taẖ-: takmak [ET *tak-* (ED 464b)]

t.-an 215/9

t.-ım 180/4

t.-mışeŋ 200/4

t.-mişem 194/1

t.-ub 155/5, 180/15, 205/14, 206/8

t.-ubdur 205/9

t.-ub geledur 180/15, 181/4,

ṭālė': baht, talih [< Ar. طالع (Wehr 512a)]

ṭ.+im 139/3

ṭālib: talip [< Ar. طالب (Wehr 510b)]

ṭ. 219/6

tanı-: → *tanu-*

t. 227/11

t.-dı 207/4

t.-yub 206/7

tanu-: tanımak [ET (OT.) *tanu-* (ED 516a)] → *tanı-*

t.-ub 217/9

tap-: bulmak [ET *2 tap-* (ED 435b)]

t.-ande 200/6

t.-allar 217/10

t.-armen 195/7

t.-dılar 148/8

t.-dım 130/15

t.-digim 219/9

t.-ecek 132/16

t.-eceksen 195/13

t.-sen 195/7

t.-ub 216/8, 218/14

tapşur-: ısmarlamak, teslim etmek; emanet etmek [AT *ṭapşırmaḳ ~ ṭapşurmaḳ* (YTS 203b)]

t.-dı 167/2

t.-dum 167/12, 167/13, 168/1, 168/3, 168/5, 168/7, 168/9, 168/11

t.-ub 132/10, 137/10

tapul-: bulunmak [< *tap-* + *-Xl-*]

t.-medi 225/6

t.-mesün 225/5

tār: tel [< Far. تار (Steingass 274a)]

t.+ını 155/14

taşla-: taşlamak [ET *taşla-* < *taş* (564b)]→ *taşle-*

t.-b 190/9

taşle-: → *taşla-*

t.-dim 219/12

tāze: taze, körpe [< Far. تازه (Steingass 275a)]

t. 139/8, 144/12, 146/8, 147/4, 180/9

tāzelatdır-: taze olmasını sağlamak, yeniletmek [< *tāze* + T. *–lA-* + T. *-t-* + T. *–DIr-*]

t.-dı 226/5

tāzelen-: tazelenmek, yenilenmek [< *tāze* + T. *–lA-* + *-n-*]

t.-nüb 146/12

te'ālā: "yüksek olsun!" anlamında bir söz [< Far. تعالی (Steingass 307b) < Ar. (علو) علا kökünden (Wehr 573a - 573b)]

t. 135/9, 140/3

t.+nıŋ 135/9

ṭe'ām: taam, yemek, yiyecek [< Ar. طعام (Wehr 507b)]

ṭ. 225/12

ṭ.+dur 162/9

ṭ.+lar 131/10, 197/3

ṭ.+larden 183/2

te'āruf: ikram, konuk ağırlama usulü [< Far. تعارف (Steingass 307b) < Ar. عرف (Wehr)]

t.+ 221/2

teb: sıtma [< Far. تب (Steingass 275a)]

t. 177/11

tebe: → *teppe*

t.+sinden 157/7

ṭebīb: tabip, hekim [< Ar. طبيب (Wehr 33b)]

ṭ. 167/13, 177/11

t.+lar 217/9

tecellī: ortaya çıkma [< Ar. تجلی (Wehr 119a)]

t.+dür 236/6

tedāruk: tedarik, hazırlık [< Far. تدارك (Steingass 289b); (Deh 9-A 493a - 493c) < Ar. درك kökünden (Wehr 251b – 252a)]

t. 143/12, 144/14, 168/12, 201/10, 212/13

t.+inde 143/12

t.+lar 183/16

te'eccüb: şaşırma, şaşkınlık [< Ar. تعجب (Wehr 533a)]

t. 206/6

teġdīr: takdir [< Ar. تقدير (Wehr 666a - 666b)]

t. 137/1

teğyīr: değişme, değişme [< Ar. تغيير (Wehr 618a)]

t. 132/16

teğeyyür: tavrını değiştirmek [< Ar. تغير (Wehr 618a)]

t. 133/2

teḥemmül: tahammül [< Ar. تحمل (Wehr 188a)]

t. 152/2

teḥrīr: yazma; yazıya geçirme [< Ar. تحرير (Wehr 150a)]

t. 235/10

teẖt: taht [< Far. تخت (Steingass 286b)]

t. 135/12, 135/12, 164/1

t.+ine 204/15

tek: gibi [ET *teg* (ED 475a)] → *teki, tekin*

t. 129/11, 130/14, 131/3, 134/16, 136/9, 136/9, 136/11, 136/11, 140/10, 140/12, 144/10, 146/11, 147/6, 151/14, 152/7, 156/4, 167/14, 168/1, 172/12, 173/6, 177/9, 177/12, 177/12, 177/13, 177/13, 187/10, 189/6, 189/11, 198/8, 202/4, 203/13, 208/13, 215/1, 220/7, 226/3, 226/11, 227/18

teki: gibi [ET *tegi* '-e kadar' (ED 477b – 478a)] → *tek, tekin*

t. 205/6

tekin: → *tek, teki*

t. 135/1

teklīf: teklif [< Ar. تكليف (Wehr 745b - 746a)]

t. 175/9

t.+e 126/15

tekrār: tekrar, yine [< Ar. تكرار (Wehr 729a)]

t. 191/4

tėl: tel, saç [< Erm. *t'el* (Eren 400b)]

t.+e 186/10

t.+i 170/3, 185/4

t.+ları 186/10

telā: tuzak [< Far. تله (Steingass 322b)]

t.+ye 159/11

ṭelā: altın [< Far. طلا (Steingass 817a) < Ar. طلاء *ṭilā'* 'yüz, kaplama; boya; makyaj' (Wehr 513b)]

ṭ. 215/13

ṭ.+sı 217/6

ṭelā-bend: altın bilezik [طلابند < *ṭelā* + Far. بند *bend* (Steingass 201b - 202a)]

ṭ.+imi 210/9

ṭ.+ini 193/13

telāş: telaş [< Far. تلاش (Steingass 320b)]

t.+e 187/8

ṭe'm: tat, lezzet [< Ar. طعم (Wehr 507a)]

ṭ.+iŋ 162/9

temām: hepsi, tamamı [< Ar. تمام (Wehr 86a)]

t. 127/13, 129/7, 132/7, 133/1, 141/7, 142/12, 142/12, 144/15, 144/15, 146/7, 184/3, 186/5, 187/1, 187/9, 209/8, 214/8, 216/7, 222/2, 232/19, 235/8

t.+[i]sinden 148/11, 184/10, 184/14

t.+mısı 195/3

temāşā: gezinerek seyretme, gösteri [< Far. تماشا (Steingass 323b)]

t. 191/9, 225/11

t.+lar 135/11

t.+ler 133/3-4

t.+ye 128/2, 128/13

temāşālı: görmeye değer, eğlenceli [< *temāşā* + T. *-lI*]

t.+m 227/3

temelluġ: yaltaklık [< Ar. تملق (Wehr 821a)]

t. 214/12

temennā: temenni, dilek [< Far. تمنى (Steingass 325b); (Deh 9-B 959b) < Ar. تمن (Wehr 826b)]

t.+ye 199/6

ṭemṭerāġ: tumturak, ihtişam, debdebe, gösteriş [< Far. طمطراق (Steingass 819b)]

ṭ.+imden 197/2

ten: ten, vücut, beden [< Far. تن (Steingass 326a)]

t. 170/11, 222/17, 226/9

t.+dedür 134/1

t.+in 170/12

t.+iŋ 142/5

t.+inden 227/7

t.+larinde 186/12

ṭe'n: hakaret, aşağılama[< Ar. طعن (Wehr 507b)]

ṭ. 133/2, 133/15

tenāvul: yemek yeme [< Ar. تناول (Wehr 899b)]

t. 167/4, 225/12

ṭe'ne: hakaret, aşağılama [< Ar. طعنة (Wehr 507b)]

ṭ. 182/8, 200/1, 201/5

teppe: tepe, baş [ET *töpü* (ED 436a - 436b)] → *tebe*

t+mizden 177/12, 189/10

ter: taze [< Far. تر (Steingass 291a); (Deh 9-A 517a - 519a)]

t. 178/8, 216/12

ṭer: istinsah yanlışı

ṭ. 188/14 (bkz. dip. 92)

ṭerāz: çizgi, şekil, nakış [< Far. طراز *ṭirāz* (Steingass 811a - 811b); (Deh 19-B 189c - 191c)]

ṭ.+ıŋ 163/1

terāz: terazi [< Far. ترازو (Steingass 291a - 291b)]

t.+ı 164/1

terbet-: [Az. *terbe-* + *-t-* (krş. *tepren-*); ET *tepret-* (ED 444a - 444b)]

t.-üb 187/10

ṭereb: eğlenme; eğlence [< Ar. طرب (Wehr 503a)]

ṭ.+dür 154/3

ṭeref: taraf [< Ar. طرف (Wehr 505b)]

ṭ. 220/5, 229/9, 236/14

ṭ.+de 216/14

ṭ.+den 180/6-7, 188/15, 206/1, 234/7

ṭ.+e 184/5

ṭ.+inden 233/16

ṭ.+ine 206/2

ṭerḥ: düzenleme, yapma; süslemeli desen [< Far. طرح (Steingass 812a) < Ar. طرح 'kovma, dağıtma; düşük; çıkartma' (Wehr 503b)]

ṭ.+i 208/7, 208/16

ṭerīġ: yol, yöntem [< Ar. طريق (Wehr 506a - 506b)]

ṭ. 232/18

terk: bırakma, bırakılma; vaz geçme [< Ar. ترك (Wehr 83a)]

t. 138/13, 139/11, 164/1, 183/5

t.+in 138/11, 144/1, 151/4, 151/6

t. ėle-/i-: terk etmek → *ėle-*

t. ė.(i)-yüb 134/13, 163/10, 196/2

terme: desenli ipek kumaş [< Far. ترمه *tarma, turma* (Steingass 297a)]

t.+ni 200/8

terpeniş: hareket etme [< *terpen-* + *Iş*; krş. ET *tepreş* 'deprem' (ED 443a - 443b)]

t.+i 185/5

terpen-: [ET *tepren-* < *tepre-* ‘hareket etmek, sallanmak’, Az. *terbe-* (ED 444b – 445a ve 443b – 444a)]

t. 187/12

t.-üb 188/2

te‘rīf: tarif, övme, anlatma [< Ar. تعريف (Wehr 545b)]

t. 154/7, 185/16, 188/9, 189/9, 192/13, 193/15, 194/13

t.+in 155/9

t.+iŋ 215/3

t. ėle-: tarif etmek, övmek, (vasıflarını) anlatmak → *ėle-*

t. ė.-yim 189/9

teṣdīġ: tastik, onay [< Ar. تصديق (Wehr 463a)]

t. 140/14, 191/4

tevānā: güçlü [< Far. توانا (Steingass 332b)]

t. 235/13

tevehhüm: şüphe [< Ar. توهم (Wehr 980a)]

t. 140/12, 197/2

tey-: değmek [ET *teg-* (ED 476a - 476b)]

başe t.-: anlaşılmak, bilinmek → *baş*

b. t.-se 207/11

ṭėyr: kuşlar [< Ar. طير (Wehr 522b)]

ṭ.+ine 195/13

te‘yīn: tayin [< Ar. تعيين (Wehr 594b)]

t. 222/3

tėz: tez, çabuk [< Far. تيز (Steingass 341b-342a)]

t. 151/10

t.+den 134/3, 141/8, 147/12, 151/1, 151/4, 151/12, 151/13, 173/4, 173/5, 173/7, 173/9, 173/11, 173/13, 173/15, 174/1, 174/3, 190/4

t.+dür 147/14

te‘ẓīm: ululamak, saygı göstermek [< Ar. تعظيم (Wehr 560b)]

t. 184/3

tıẖ-: tıkamak [ET *tık-* (ED 465a)]

t.-erdi 156/15, 157/3

t.-mez 158/14

tik-: dikmek [ET *tik-* (ED 476b – 477a)]

t.-me 151/11

t.-mişem 223/1, 226/10

t.-üb 180/13

tikye: dayanma, (sırtını) dayama [< Far. تكيه (Steingass 319b)]

t. 189/5

tīr: ok [< Far. تير (Steingass 340b - 341a)]

t. 173/14

titre-: titremek [ET *titre-* (ED 460a)]

t.-di 128/9

tō: hızını artırma [krş. Far. تاب *tab* (Steingass 271b)]

tō vėr-: hızını arttırmak [Far. تاب *tab* + T. *vėr-*]

t. v.-üb 157/6

toḫm: tohum [< Far. تخم (Steingass 288b - 289a)]

t.+ın 170/11, 222/17, 226/9

tōla-/e-; /ı-; /i-: döndürmek, çevirmek; dolamak [ET (OT.) *tolğa-* (ED 497a)]

t.-b 155/9, 178/16, 191/12, 217/1

t.-dı 203/9

t.-yub 180/13

t.(e) 174/13

t.(ė)-yim 189/8

t.(ı)-b 130/8, 161/5

t.(i)-yek 147/7, 174/17

t.(ı)-yub 149/12

ṭomāġe: taç, şahin başlığı [< Far. طماقه < T. (Deh 19-B 314a); fakat biçim olarak krş. ET *tūmāğū (? d-)* ‘nezle, soğuk algınlığı’< *1 tum* ‘soğuk’ (ED 505b ve 503a); ayrıca krş. ET *2 tum* ‘tekdüze, değişmez; tek renk (at donu için söylenir)’ (ED 503a) ya da Moğ. *tom* ‘vahşi hayvanların izlediği yol’ (Lessing 822b)] → *tomāġġe*

ṭ.+si 161/12

tomāġġe: → *ṭomāġe*

t. 207/2

topraġ: toprak [ET *toprak* < *topra-* ‘kurumak’ (ED 443a ve 444a)]

t.+den 136/16

ṭoy: düğün [ET *toy* (ED 566b – 567a)]

ṭ. 128/2, 128/13, 133/3, 135/11

ṭ.+iŋde 128/11-12

ṭ.+un 128/12

toz: toz [ET *toz* (ED 570b – 571a)]

t. 213/5

tök-: dökmek [ET *tök-* (ED 477a - 477b)]

t.-düm 160/11

t.-eceksen 139/4, 196/3

t.-edur 200/12

t.-erdi 157/4

t.-ermen 156/13

t.-ersen 160/7

t.-me 133/12, 222/15

t.-mez 158/13

t.-mişem 159/1

t.-sem 160/10

t.-sün 137/14

t.-üb 150/8, 155/4, 171/10, 226/6

t.-übdür 181/3

t.-übsen 179/4

t.-ülar 130/2

t.-üm 199/5

tökil-: → *tökül-*

t.-di 148/7

t.-miş 185/4

tökül-: dökülmek [< *tök-* + *-Xl*; ET *tökül-* (ED 481a - 481b)] → *tökil-*

t.-miş 165/5

t.-übdür 193/7

töt-: dökmek, *tök-* sözcüğü yerine yanlışlıkla yazılmıştır. [ET *tök-* (ED 477a - 477b)]

t.-eceksin 139/4 (bkz. dip. 82)

tuccār: tüccar [< Far. تجار (Steingass 282b) < *tācir*'in çokluk biçimi]

t. 128/14, 130/9, 131/8, 140/3, 160/14

t.+e 129/10

ṭūfān: fırtına, büyük sel [< Ar. طوفان (Wehr 518b)]

ṭ.+ı 196/5

ṭulū': doğma, doğuş (güneş) [< Ar. طلوع (Wehr 511b)]

ṭ. 155/7

tuman: tümen, para birimi [< Far. تومان *tūman* (Steingass 337b) ya da Moğ. *tümen* < ET *tümen* < Toh. *tmān, tmane, tumane* < İlk Çin. **tman* < Çin. *wan* 'on bin' (ED 507a-b)]

t. 210/7

tumanlik: tümanlık [< *tuman* + *-lIG*]

t. 193/7

tur-: kalkmak [ET *tur-* (ED 529b – 530b)]

t. 210/10

t.-ince 214/3

t.-ub 131/8, 137/8, 144/14, 157/5, 172/14, 184/3, 190/9, 191/6, 192/8, 195/9, 198/15, 199/6, 199/7, 199/9, 201/8, 202/15, 203/11, 205/12, 206/5, 234/15

t.-uban 189/14

t.-ubsen 231/5-6

turāb: toprak [< Ar. تراب (Wehr 81b)]

t.+den 236/3

tut-: tutmak [ET *tut-* (ED 451a - 451b)]

t.-elin 147/2, 147/6

t.-ub 208/2

t.-un 204/8

tutaş-: tutuşmak [< *tut-* + *-(X)ş-*; ED *tutuş-*(ED 462a - 462b)]

t.-dım 130/10, 130/14

ṭūṭī: papağan [< Far. طوطی (Steingass 821a - 822b); (Deh 19-B 340a - 340c)]

ṭ. 147/6, 193/9

tūt-istān: dut bahçesi [< Far. توت (Steingass 333b) + ستان 'yer bildiren ek' (Steingass 655a)] → *tūt-ustān*

t. 129/16

tutmaġ: tutmak eyleminin mastarı

t.+e 143/6

tūt-ustān: → *tūt-istān*

t.+e 199/9

tuy-: duymak, hissetmek [ED *tuy-* (ED 567b)]

t.-mesün 169/6, 169/7, 169/9, 169/11, 169/13, 170/1, 170/3, 170/5

tüken-: tükenmek [< ET *tüke-* (ED 479a)]

t.-di 213/11

tülki: tilki [ET *tilkü* (ED 498b – 499a)]

t. 159/11

ṭürfe: eşsiz [< Ar. طرفة (Wehr 505b)]

ṭ. 131/1, 148/2

tüt: duman [توت < Far. دود *dūd* (Steingass 541b); krş. ET *tüte-* (ED 452a)]

t.+i 177/12

t.+idür 189/10

U

u: → *ü*, *ve*

u. 126/12, 126/12, 127/5, 131/7, 132/7, 135/5, 163/11, 169/14, 170/11, 176/7, 182/15, 190/11, 193/8, 216/2, 219/6, 220/1, 230/11, 234/5, 236/11

uc: uç [ET *uç* (ED 17b – 18a)]

u.+ın 220/6

uç-: uçmak [ED *uç-* (ED 19b)]

u.-dılar 199/2

u.-egör 210/7

u.-eliŋ 181/11

'ūd: tütsü [< Ar. عود (Wehr 586b - 587a)]

'ū. 184/1

'uġbā: son, nihayet, uç, sonuç [< Ar. عقبى (Wehr 563b)]

'u.+de 127/10

uğre-: uğramak; bir yerden geçmek, [ET *uğra-* < *uğur* 'zaman, neden' (ED 91a - 91b ve ED 89a - 89b)]

u.-di 184/16

ulus: boy, oymak, ulus [< Moğ. *ulus* < ET *uluş* 'ülke' (ED 152a - 152b)]

u.+ını 186/1-2

u.+iŋden 139/8

u.+ine 221/8

unut-: unutmak [ET *unıt* (ED 179b)]

u.-me 132/3

u.-meli 144/6

u.-mesün 170/9

unutmaġ: unutmak eyleminin mastar biçimi [< *unut-* + *-mAG*]

u.151/10

ur-: → *vur*

u.-dı 221/3

u.-dıŋ 230/6

u.-e 202/13, 202/13

u.-erdilar 157/7

u.-ermen 158/2

u.-esiz 194/7, 201/6

u.-mesün 158/12

u.-mez 159/5

u.-se 221/13

u.-ub 194/14, 201/3, 203/2, 203/9, 210/5, 221/15

urmaġ/ -ğ: urmak eyleminin mastar biçimi [< *ur-* + *-mAG*]

u. 155/14

u.+den 157/15

u.(ğ)+e 214/2

uşaġ: çocuk [ET *uvşak* (< **uvşa-*) ‘ezilmiş, parçalanmış’ (ED 16a)]

u. 145/12

u.+lar 202/3

uz: güzel, biçimli, hoş [ET *uz* ‘deneyimli zanaatkar/ sanatçı, usta’ (ED 277b); krş. Tekin 1995 *uz* s. 179]

u. 208/16

uzal-: uzanmak [ED *uzal-* < *uza-* (ED 287a - 287b)]

u.-ub 193/5

uzat-: uzatmak [ET *uzat-* < *uza-* (ED 282a)]

u.-me 206/12

u.-ub 131/7, 189/8, 206/3, 219/7

uzun: uzun [ET *uzun* < *uza-* (ED 288b – 289a)]

u. 189/6

u.+dur 149/9

Ü

ü: → *ve*, *u*

ü. 126/12, 133/2, 144/6, 145/7, 149/14, 155/3, 162/11, 164/11, 164/11, 165/4, 175/15, 192/3, 192/3, 192/11, 193/1, 193/8, 198/10, 209/13, 211/11, 230/10, 233/4, 235/3, 235/7, 237/17

üç: üç [ET *üç* (ED 18b)]

ü. 167/5, 171/11, 188/7, 201/9, 202/14, 212/14

ülfet: dostluk [< Ar. الفة (Wehr 20b)]

ü. dut-: dostluk kurmak

ü. d.-aller 173/14

ü. d.-elin 147/8

ü. d.-ub 182/4

ü. ėt-/d-: arkadaşlık etmek

ü. ė.(d)-esen 187/11

ü. ė.-seŋėydiŋ 188/14

ü. ėylemek: arkadaşlık etmek

ü. ė. 151/9

ümīd: ümit [< Far. امید (Steingass 101b - 102a)] → *ümmīd*

ü.+dim 235/11, 237/14

ümmet: ümmet; bir peygamberin şeriatine inanıp bağlanan [< Ar. امة (Wehr 22b)]

ü.+dür 237/1

ümmīd: → *ümīd*

ü. 135/3

ümmīd-vār: umutlu [< Far. امیدوار (Steingass 102a)]

192/5, 214/14

ün: ses [ET *ün* (ED 167a - 167b)]

ü.+idür 189/10

ürek/ -g: → *yürek*, *yürak*

ü. 138/3

ü.+deki 148/6, 156/1, 174/14

ü.(g)+i 161/6, 174/5, 176/12, 178/6, 178/7, 180/12, 191/12, 218/3

ü.(g)+im 202/5, 209/3

ü.(g)+imde 215/11

ü.(g)+imdedür 129/9-10

ü.(g)+ime 130/7, 223/1

ü.(g)+inde 162/4, 227/1-2, 229/1

ü.(g)+iŋden 163/2

ü.(g)+ine 230/14, 233/7

ü.(g)+ini 162/14, 226/5

ü.(g)+iŋi 136/5

ü.(g)+inin 230/16

ü.+lar 198/9

ü.+lere 181/10

ü.+leri 146/11

üst: üst [ET (OT.) *üst* (ED 242a)]

ü.+e 165/3, 168/11, 192/16, 205/5

ü.+imden 184/16

ü.+imizde 137/2

ü.+inde 130/3, 137/10, 141/4, 142/8, 146/9, 148/7, 149/9, 149/11, 150/6, 154/9, 155/8, 157/1, 158/3, 161/6, 162/5, 165/12, 167/10, 175/8, 176/9, 176/14, 178/2, 178/3, 181/4, 182/1, 182/2, 182/15, 183/4, 184/11, 184/12, 187/3, 189/4, 190/2, 191/8, 191/12, 192/14, 201/13, 203/2,

203/4, 204/3, 204/5, 204/16, 206/9, 206/13, 208/6, 209/11, 210/12, 212/15, 213/2, 213/4

ü.+inden 151/1, 155/8, 165/4, 195/1

ü.+ine 147/1, 148/1, 148/7, 154/11, 154/13, 161/4, 177/3, 181/3, 181/3, 189/2, 190/8, 195/10, 213/14, 217/7

ü.+iŋe 139/2, 161/4, 200/4

ü.+iŋizden 152/15

üt-: yenmek [ET *ut-* (ED 38b – 39a)]

ü.-übdi 213/12

üz: yüz, surat [ET *yüz* (ED 983a - 983b)] → *yüz I*

ü. 233/5

ü.+de 150/2, 193/5, 193/9

ü.+e 179/4, 226/1

ü.+im 193/9

ü.+imden 187/16

ü.+ime 133/4

ü.+imi 134/11

ü.+i 211/14

ü.+in 185/11

ü.+iŋ 179/2, 179/5, 179/7, 179/9

ü.+iŋden 189/11

ü.+ine 132/11, 135/14, 150/8, 204/12

ü.+ini 131/4, 152/4, 167/10, 182/15, 192/14, 206/9, 210/12-13, 222/10, 227/1

ü.+iŋi 179/15

ü.+iŋizden 232/17

ü.+lar 130/4, 148/7

ü.+larıŋ 179/7

ü.+larinde 186/11

ü.+larine 205/8

ü.+üme 223/5

ü.+üni 214/14

üz- 1: koparmak [ET *üz-* (ED 279b - 280a)]

ü.-erdi 206/3

ü.-me 139/8

ü.-üb 155/13

üz- 2: üzmek [→ *üz- I*]

ü.-üb 138/3

üzik: yüzük [ET (OT.) *yüzük* (ED 986b)]

ü.+den 185/6

üzil-: → *üzül-*

ü.-miş 218/13

ü.-ür 200/3

üzli: yüzlü, yüz sahibi [< *üz* + *-lI*]

ü. 171/14, 220/14, 222/13

ü.+dür 186/5

‘üzr-ḫ̮ˇāhī: özür dileme [< Far. عذر خواهى (Steingass 840b) < Ar. عذر (Wehr 540a) + Far. خواه (Steingass 481a)]
‘ü. 237/19

‘üzr-ḫ̮ˇāhlıġ: özür dileme [< *‘üzr-ḫ̮ˇāhī* + T. *-lIG*]
‘ü. 186/16, 195/1
‘ü.+lar 145/1-2, 211/14

üzül-: kopmak [< *üz- 1* + *-(X)l-*; ET *üzül-* (ED 287a - 287b)] → *üzil-*
ü.-di 219/8, 219/9
ü.-üban 219/8, 219/8

V

vāġi‘e: durum, gercek, olay [< Ar. واقعة (Wehr 969b)]
v.+ni 130/16

vaḫ: vah!, bezginlik, üzüntü belirten ünlem
v. 141/9

vāḥidü’l-ġehhār: Allah [واحد القهار < Ar. واحد ‘tek olan’ + القهار ‘her şeye kadir olan, Allah’ (Wehr 937a ve 709b)]
v. 235/15

va’llāh: والله → *va’llāhi*
v. 227/5

va’llāhi: vallahi!, Tanrı hakkı için! [< Ar. واللهى (Wehr 927b)] → *va’llāh*
v. 237/2

var I: var [ET *bar* (ED 353a - 353b)]
v. 126/13, 126/14, 126/15, 127/1, 129/4, 129/7, 130/2, 130/3, 130/5, 137/15, 138/13, 138/15, 143/6, 143/6, 143/6, 143/6, 143/7, 147/1, 148/3, 148/11, 154/11, 154/12, 157/8, 157/15, 158/15, 159/12, 159/12, 159/12, 159/13, 160/8, 161/12, 162/12, 162/16, 168/10, 168/10, 168/11, 169/2, 169/2, 179/2, 179/3, 179/5, 179/7, 179/9, 179/11, 179/13, 179/15, 184/10, 186/3, 186/4, 186/6, 186/8, 186/10, 186/12, 186/14, 190/5, 190/5, 190/5, 190/5, 190/8, 190/10, 190/11, 190/12, 190/13, 192/16, 192/16, 193/1, 193/1, 193/2, 193/3, 193/5, 193/7, 193/9, 193/11, 193/13, 193/15, 194/1, 194/1, 194/3, 194/5, 197/10, 198/7, 198/7, 198/7, 198/8, 199/8, 201/12, 203/6, 204/10, 207/5, 207/7, 210/14, 214/4, 214/16, 214/16, 215/1, 215/3, 215/5, 215/5, 215/7, 215/7, 215/9, 215/9, 215/11, 215/11, 215/13, 222/1, 224/9, 224/10,

224/10, 224/12, 225/2, 225/3, 225/4, 225/4, 225/11, 235/14, 237/2

v.+dı 186/9

v.+dur 162/4, 162/10, 162/10, 162/11, 162/14, 162/16, 189/7, 207/2, 217/3, 217/4, 217/6, 217/8, 217/10, 217/12, 221/3, 222/5, 222/5, 224/11

v.+ımı 215/10

v.+men 157/14, 191/3, 197/12

v.+sen 169/4

v. ol-: durumda olmak 145/14 → *ol-*

var II: tüm, bütün [ET *barça* < *bar* (ED 356b-357a)]

v. 157/4 176/10, 179/5, 185/5, 185/10, 187/10, 211/1, 224/1, 231/12, 231/14, 231/16

v.+ı 220/13

vārid ol-: girmek, içeri girmek [< Far. وارد (Steingass 1449b) < Ar. ورود (Wehr 942a) + T. *ol-*]

v. o.-ande 167/3

vāriṡ: varis, mirasçı [< Ar. وارث (Wehr 941b)]

v.+i 237/4

vāsiṭeliġ: aracılığı ile [< Ar. واسطة (Wehr 948a) + T. *-lIG*]

v. 202/8

ve: ve [< Ar. و *we* (Wehr 927a - 927b)] → *u*, *ü*

v. 126/10, 126/14, 126/14, 126/14, 127/2, 127/3, 127/5, 128/1, 128/1, 128/3, 129/5, 129/5, 129/9, 129/9, 129/11, 129/12, 129/16, 130/1, 130/1, 130/1, 130/2, 130/2, 130/3, 130/5, 131/9, 131/13, 132/8, 132/9, 132/10, 132/15, 133/2, 133/6, 133/6, 134/12, 135/10, 135/11, 135/12, 135/13, 138/13, 138/14, 139/14, 139/16, 139/16, 140/3, 141/3, 143/12, 143/13, 144/1, 144/2, 146/7, 146/7, 146/8, 146/8, 146/13, 149/4, 149/7, 149/10, 152/2, 152/3, 152/3, 152/3, 154/11, 155/2, 155/4, 155/5, 156/11, 156/11, 156/15, 157/3, 157/3, 157/7, 157/9, 157/9, 157/11, 157/12, 157/12, 157/12, 157/13, 158/1, 158/3, 158/4, 160/8, 160/12, 160/14, 160/15, 160/15, 161/5, 164/11, 164/14, 167/4, 167/9, 168/13, 169/2, 169/2, 169/4, 170/7, 173/3, 174/6, 174/6, 174/9, 175/9, 175/11, 175/13, 176/14, 178/9, 180/2, 180/4, 180/6, 182/9, 182/11, 182/13, 182/14, 182/15, 183/16, 184/2, 184/3, 184/5, 184/13, 184/13,

184/14, 185/15, 187/2, 188/6, 188/6, 188/14, 190/6, 190/6, 190/8, 190/14, 190/15, 191/2, 191/2, 191/5, 191/10, 192/14, 194/10, 196/12, 197/12, 197/14, 199/10, 199/13, 201/1, 201/1, 201/2, 201/4, 201/14, 202/8, 203/1, 203/1, 203/2, 203/2, 204/14, 205/14, 205/14, 206/6, 207/16, 209/10, 212/13, 212/13, 213/3, 213/5, 214/8, 214/9, 215/15, 216/3, 216/8, 216/9, 217/13, 217/14, 218/1, 218/1, 218/2, 218/3, 218/13, 222/3, 222/3, 222/4, 222/8, 222/9, 222/10, 222/11, 223/10, 223/10, 223/10, 224/6, 224/7, 224/8, 224/9, 224/10, 224/10, 224/10, 224/15, 224/16, 224/16, 225/1, 225/3, 225/9, 225/10, 225/13, 226/5, 227/1, 227/1, 228/7, 229/1, 229/14, 229/16, 229/18, 230/13, 230/14, 230/16, 231/6, 231/6, 231/7, 231/8, 231/8, 231/8, 231/19, 231/20, 232/1, 232/3, 232/13, 232/14, 232/14, 232/14, 232/15, 232/15, 232/16, 232/19, 232/20, 232/20, 233/1, 233/2, 233/3, 234/2, 234/3, 234/5, 234/5, 234/6, 234/7, 234/8, 235/6, 235/6, 235/7

ve'de: zaman, süre [Far. وعدة < Ar. وعد (Wehr 960b - 961a)]

v.+si 135/16

vefā: vefa, sadakat [< Ar. وفاء (Wehr 965b)]

v. 135/3

v.+nı 226/17

v.+sı 217/12

v.+sın 144/6

vefā-dār: vefalı [< Far. وفادار (Deh 28-A 225a) < *vefā*]

v.+ım 226/8

vefālı: vefalı [< *vefā* + T. *-lI*]

v. 133/6, 134/15, 144/11, 221/6

vefāsız: vefasız [< *vefā* + T. *-sIz*]

v. 133/2

veġt: vakit, zaman [< Ar. وقت *waqt* (Wehr 966a)]

v. 127/5, 206/2, 207/11, 207/16, 213/4, 225/11

v.+de 129/9

v.+e 128/3, 146/8, 157/1, 174/6, 180/11, 189/1, 192/8, 199/6, 204/15, 214/3, 218/3

v.+inde 206/12, 206/14

v.+idür 135/13

v.+ġtdür 199/13

veġtī-ki: o zaman ki [Far. وقتی که (Steingass 1476b) < *veġt* + Far. *ki*]

v. 126/15, 224/8

velāyet: velayet, velilik [< Ar. ولاية *walāya* (Wehr 977b)]

v. 236/16

velī: ama, fakat [< Far. ولی (Steingass); (Deh 28-A 255c)]

v. 126/15, 126/16, 185/8, 222/9, 222/11, 233/1

velīyu'llāhi: ولی اللهی → *Velīyu'llāh*

v. 237/2

vėr-: vermek [ET *bẽr-* (ED 354b - 355a)]

v. 207/15

v.-di 216/9, 229/11, 234/6

v-dilar 128/13, 129/10, 233/2

v.-dim 221/9

v.-diŋ 198/6

v.-düm 131/3, 167/14, 228/15

v.-ebilmediŋ 158/1

v.-ebilmek 213/17 (bkz. dip. 103)

v.-ek 210/7

v.-en 151/3, 216/5

v.-eŋ 191/10

v.-ende 208/4

v.-enden 154/8

v.-erdi 155/6

v.-ermen 158/1, 225/6

v.-ermiz 167/7, 167/8

v.-esen 128/1, 201/2

v.-esiz 193/2

v.-ėyüm 153/7, 161/8

v.-gin 153/1

v.-ginen 225/11

v.-iŋ 129/10

v.-indi 163/5

v.-ir 127/4

v.-me 151/11, 178/7

v.-mem 234/4

v.-meseŋ 233/14

v.-mesün 158/11, 170/10, 171/7, 174/2

v.-mez 151/7, 162/14

v.-miş 185/3

v.-rem 215/10

v.-rer idi 233/1

v.-se 129/12

v.-sün 127/9, 173/2, 207/14

v.-üb 127/5, 133/4, 135/8, 135/11, 135/11, 146/9, 148/6, 150/6, 157/1, 157/6, 160/15, 161/1, 180/8-9, 216/8, 229/17

v.-übdür 140/9

v.-übmen 131/15

v.-ür 190/6

v.-ürlar 169/4

v.-ürmen 182/11

vėrmaġ: vermek eyleminin mastarı [< *vėr-* + *-mAG*]

v. 156/3

veṣf: vasıf [< Ar. وصف (Wehr 952b)]

v.+in 189/8

v.+inde 149/14

v.+ini 131/14

v. ėt-/d-: betimlemek → *ėt-/d-*

v. ė. 186/16

v. ė.(d)-eliŋ 150/3

v. ė.-sem 185/8

v. ė.(d)-üb 186/13

v. ė.(d)-üm 186/16

v.+in ėyle-: betimlemek → *ėyle-*

v. ė.-rem 193/4

v.+im ġıl-: betimlemek → *ġıl-*

v. ġ.-mediŋ 196/15

veṣiyy: vasiyet eden [< Ar. وصى *waṣīy* (Wehr 955a)]

v.+i 190/14

veṣiyyet: vasiyet [< Ar. وصية *waṣīya* (Wehr 955b)]

v.+dür 138/8

veṣl: kavuşma, ulaşma [< Ar. وصل (Wehr 953b – 954a)]

v. 236/10

veṣlet: vuslat [< Ar. وصلة *wusla* (Wehr 954a)]

v.+inde 131/7

vesme: rastık [< Far. وسمه (Steingass 1468a); (Deh 28-A 188b - 189a) < Ar. وسم 'dağ (hayvanlarda), işaret, damga' (Wehr 950a - 950b); bkz. Devellioğlu *vesme* 1149a]

v.+lar 155/2, 181/1

v.+ni 200/11

vesn: uyuklama hali, uyuklama; uyku [< Ar. وسن *wasan* (Wehr 950b); krş. Osm. *vesen* ve *vesne* 'ay.' (Devellioğlu 1148b ve 1149a)]

v.+i 231/14

veṭen: vatan [< Ar. وطن (Wehr 959b)]

v. 144/10, 145/14

v.+de 211/9, 211/11

v.+den 145/15, 162/12

v.+inden 132/2

vidā': veda [< Ar. وداع (Wehr 940a)]

v. 171/10, 146/2-3

vilāyet: vilayet, il [< Ar. ولاية *wilāya* (Wehr 977b)]

v.+imizde 178/13

v.+inden 232/18, 233/2, 234/2

v.+ine 220/2, 231/8

v.+ini 231/8

vīrān: virane [< Far. ويران (Steingass 1483a)]

v.+den 177/12, 189/10

vuġūf: bilme, tanıma [< Ar. وقوف (Wehr 971b)]

v.+ım 225/11

v.+ıŋ 222/5

vur-: vurmak; (saz) çalmak; (bülbül) ötmek, avlamak [ET *ur-* (ED 194b - 195a)] → *ur-*

v.-ub 133/1, 190/3

vuṣāl: vuslat, kavuşma [< Ar. وصال *wiṣāl* (Wehr 954a)]

v.+e 209/2

v.+ın 165/14

v.+inden 192/5

v.+ine 188/13

v.+e yėtmek: kavuşmak → *yėtmek*

v.+e y. 207/9

Y

ya: → *yā I*

y. 127/4

yā I: veya, yahut, yoksa [< Far. يا (Steingass 1523a)]

y. 127/4, 129/4, 134/12, 140/7, 140/8, 142/7, 143/10, 143/10, 154/12, 162/9, 163/5, 200/10, 200/10, 207/6, 216/15, 217/12, 228/18, 229/1, 229/1, 229/2

yā II: ey, ay [< Ar. يا (Wehr 981a)]

y. 217/12, 235/11, 236/5

yād: hatırlama, anma [< Far. ياد (Steingass 1524b)]

y.+ine 218/14-15

y. ėt-/d-: hatırlamak → *ėt-/d-*

y. ė.(d)-iŋ 211/10

y. ė.(d)-üb 149/13

y.+e düş-: hatırlanmak → *düş-*

y.+ime d.-di 218/1, 219/2, 219/3, 219/5, 219/7, 219/9, 219/11, 219/13, 220/1

y.+ime d.-ende 230/11

yaġlıġ: mendil [Çağ. ياغليق 'bez parçası, mendil' (LÇ 295b), AT *yaġlıḳ* 'ay., peşkir, bez parçası' (YTS 230a), Trkm. *yāglık* 'eşarp, başörtüsü' (TTS 669)]

y. 171/6

yaẖ-: yakmak [ET *yak-* < **yā-* (ED 897a)]

y.-dı 226/5

y.-ersen 152/8

y.-mişem 193/16

y.-ub 181/12

yaẖa: yaka [ET *yaka* < *yak-* ‘yaklaşmak, yanaşmak, yakınında olmak’(ED 898a ve 896b – 897a)]

y.+sine 180/15

yaẖşı: iyi, güzel [ET *yaẖşı* < *yakış-* (ED 908a - 908b)]

y. 129/3, 131/9, 134/4, 135/11, 135/11, 141/12, 141/14, 144/7, 144/11, 145/7, 146/9, 147/2, 148/10, 148/13, 149/3, 149/3, 149/3, 160/6, 161/4, 163/15, 165/10, 167/2, 167/3, 173/14, 175/5, 175/5, 178/11, 178/11, 180/2, 180/5, 180/7, 181/8, 181/13, 182/5, 182/9, 182/10, 182/11, 183/16, 184/7, 185/10, 188/4, 190/7, 191/10, 193/2, 193/2, 193/13, 201/8, 207/13, 207/17, 208/8, 209/6, 209/7, 209/9, 209/13, 210/15, 211/1, 211/2, 211/9, 212/8, 212/10, 214/4, 214/12, 215/2, 216/12, 216/15, 217/9, 221/3, 225/10, 225/10, 229/2, 229/2, 231/12, 236/4

y.+dur 129/6, 129/7, 194/13, 216/15, 217/1

y.+lare 215/2

y.+mız 192/10

y.+nı 158/10

y.+sı 129/6, 129/6, 180/3, 182/2-3, 199/4, 214/12

y.+sız 192/12

yaẖun: yakın [ET *yakın* < *yak-* ‘yaklaşmak’ (ED 904a)]

y. 131/11, 199/1, 215/8, 232/16

yal: yamaç [< ?]

y.+larde 217/5

yalan: yalan [ET *yalğan* < **yal-* (ED 926b)]

y. 140/9, 229/18

yalançı: yalancı [< *yalan* + *-CI*]

y.+den 213/12

yalġuz: yalnız [ET *yalḫus* (ED 930b - 931a)]

y. 174/6, 176/11, 176/15

yalpağ: → *yapraġ*

y.+ınıŋ 204/10

yalvar-: yalvarmak [Çağ. يالپارماق ‘yalvarmak, yaltaklanmak’ (LÇ 297b), Trk. *yalbar-* (TTS 672b)]

y.-ub 132/5

y.-ur 161/16

yan: yan [ET *yan* (ED 940a - 940b)]

y. 133/15, 148/6, 174/13, 175/1, 202/2

y.+de 175/11

y.+den 141/1, 141/1, 141/2, 141/2, 146/13, 146/13, 147/3, 156/15, 156/15, 157/1, 157/3, 157/3, 157/3, 157/6,

167/8, 167/9, 167/9, 174/5, 174/6, 175/11, 175/11, 175/12, 200/1, 200/1, 205/15, 227/9, 232/13

y.+e 159/9, 180/14, 200/2, 221/4

y.+ı 129/16, 129/16, 129/16, 129/16, 155/15, 169/10, 175/4, 191/7

y.+imde 232/7, 232/7

y.+ime 176/5, 201/3-4, 227/5, 232/6

y.+inde 131/4, 135/6, 155/8, 171/6, 175/3, 201/12, 224/16, 228/12, 230/12

y.+iŋde 179/14, 189/4

y.+indedür 229/15

y.+inden 225/1, 225/3, 225/7

y.+ine 127/1, 127/16, 137/9, 152/3, 152/4, 162/2, 168/13, 171/12, 173/1, 175/9, 184/2, 192/9, 192/10-11, 192/12, 195/3, 201/11, 214/6, 224/5, 225/2, 225/7, 229/17, 230/8, 231/3, 231/19, 234/1, 234/7, 234/8

y.+iŋe 173/1, 176/14, 177/14, 210/3

yan-: yanmak [ET *yan-* < **yā-* (ED 942a)]

y.-ar 153/14, 226/11, 231/11

y.-armen 226/15

y.-dı 176/12, 217/12

y.-dım 130/10, 130/11, 134/16

y.-edur 197/8

y.-er 232/11

y.-ermen 224/2

y.-me 169/8

y.-mış 176/6

y.-um 172/1

yanaş-: yanaşmak [Çağ. یاناشماق (LÇ 299b), Trkm. *yānaş-* (TTS 675a)]

y.-dıŋ 230/2

yandur-: yandırmak [ET *yan-* + T. -*DXr-*]

y.-ub 184/1

yapraġ: yaprak [ET *yapurğāk* < *yapur-* < *yap-* (ED 879b – 880a)] → *yalpağ*

y.+ine 165/6

yapuş-: yapışmak [ET *yapış-* < *yap-* (ED 880b – 881a)]

y.-dı 156/15

y.-ub 220/3

yār: yar, sevgili, dost [< Far. یار (Steingass 1525a)]

y. 128/10, 135/2, 136/6, 144/4, 144/7, 144/14, 145/1, 145/3, 145/4, 164/11, 171/1, 172/7, 175/16, 179/2, 185/7, 191/11, 191/14, 191/15, 191/16, 192/1, 192/3, 192/4, 192/5, 192/7, 195/10, 196/1, 198/11, 198/11, 202/1, 206/10, 207/3, 219/3, 219/9, 219/10, 220/9, 229/3, 229/7

y.+den 219/8

y.+ı 128/8, 190/9, 198/10, 199/8, 219/13, 220/14, 128/8

y.+ıdur 217/14

y.+ım 133/6, 191/1, 205/1, 205/9, 206/11, 218/5, 218/7, 218/8, 218/9, 218/11, 218/12, 219/2, 221/6, 221/8, 221/10, 221/15, 222/13, 226/7

y.+ımı 215/11

y.+ın 144/7, 172/7

y.+ıŋ 131/4, 144/8, 150/6, 151/4, 173/8, 193/4, 193/12, 195/15, 198/8, 205/1, 205/7, 218/12, 221/7, 225/1, 232/4, 232/5

y.+ını 132/16

y.+ıŋız 225/12

y.+inden 144/11, 183/3

y.+ine 217/12

yaradan: yaratan, Allah [< *yarat-* + -*An*]

y. 136/8, 136/16, 172/8, 190/13

yārān: dostlar, sevgililer, yarenler [< Far. یاران (Steingass 1525a)]

y.+lar 144/4, 202/1, 206/10

yaraş-: yakışmak [Çağ. یاراشماق (LÇ 291a), AT *yaraşmak* (YTS 236a) < ET *yara-* (ED 956a - 956b); krş. *yarat-*]

y.-edur 210/2

y.-mez 186/3, 186/4, 186/6, 186/8, 186/10, 186/12, 186/14

y.-ur 226/1

yarat-: yaratmak [ET *yarat-* < *yara-* (ED 959b – 960a)]

y.-tıŋ 236/3

yare: yara [Çağ. یارا , یاره , یرا ‘ay.’ (LÇ 290b), Trkm. *yara* (TTS 678a), Osm. یارا (Meninski 5536)] → *yera*

y.+si 179/8

y.+sin 226/5

yarım: yarım [ET *yarım* < *yar-* (ED 968b – 969b)]

y. 129/15

yārlıġ: yarlık [< *yār* + T. *-lIG*]

y. 231/1

yārsız: yarsız, dostsuz [< Far. *yār* + T. -*sIz*]

y. 136/5

yas: yas [< ET *yas* ‘zarar, ziyan’ (ED 973b), bkz. Eren 442b]

y.+ı 137/15, 137/16

y. dut-: yas tutmak → *dut-*

y. d. 172/11

yaş 1: yaş, gözyaşı [ET *yaş* (ED 975b – 976a)]

y. 226/5

y.+den 171/1

y.+e 133/13

y.+ı 144/2

y.+ım 153/12

y.+ın 193/10

y.+ını 144/8, 171/6

y.+ıŋı 133/12, 222/15

y.+ine 181/2

y.+lar 171/10

yaş 2: genç

y.+dı 203/5

yaş 3: yaş, yıl [→ *1 yaş*]

y.+iŋe 189/6

yaşıl: yeşil [< *yaş* + *-Il*; ET *yaşıl* (ED 978a)]

y. 192/16, 198/4

y.+ım 215/7

y.+ıŋı 223/2

yaşıl-baş: yeşilbaş [< *yaşıl* + *baş*]

y. 220/7

yaşlı: yaşlı, yaş olan [< *yaş 1* + *-lI*; ET *yāşlığ* (ED 978a - 978b)]→ *yaşlu*

y. 136/1, 136/9, 136/13, 137/1, 137/5

yaşlu: → *yaşlı*

y. 135/2, 135/16, 136/5,

yat-: yatmak [ET *yat* (ED 884a)]

y. 232/14

y.-allar 173/15

y.-an 204/14

y.-dı 213/4

y.-dılar 131/11, 167/5, 191/5, 218/14, 232/15, 235/5

y.-dım 201/4

y.-digim 219/7

y.-egör 183/12

y.-ermiz 232/14

y.-ım 176/15, 213/2

y.-me 132/4

y.-mış 145/9

y.-sun 232/3

y.-ub 198/15, 199/1, 205/13, 218/13

y.-ubsen 213/8

yatmaġ: yatmak eyleminin mastarı [< *yat-* + *-mAG*]

y. 232/2

y.+e 193/13

yauḫ: yakın [ET *yağuk* < *yağu-* (ED 901a)]

y. 222/2

yaz: ilkbahar [ET *yaz* (ED 982b)]

y. 217/4, 217/9, 232/8

y.+e 144/12

y.+ların 141/13

y.+m 168/4

y.+ŋı 174/12

yaz-: yazmak [OT. (Oğz.) *yazığçı* 'yazıcı' (MK IV 765)]

y.-anım 140/1

y.-dı 172/8

y.-mışidi 234/9

yazıl-: yazılmak [< *yaz-* + *-Il-*; ET *yaḍıl-* (ED 890a)]

y.-dı 233/11

y.-ub 234/5

yė-: yemek [ET *yė-* (ED 869b – 870a)]

y.-iŋ 158/1

y.-ginen 156/13, 160/10

y.-m 189/14

y.-mes 159/7

y.-mesenem 230/18

y.-mişik 145/7, 211/5, 212/10

y.-sinlar 167/3

y.-sün 160/11

y.-yegör 183/2

y.-yellar 186/7

y.-yerem 193/8

y.-yüb 131/10, 154/10

yėddi: yedi [ET *yėti* (ED 886a)]

y. 128/13, 226/9

yėdir-: yedirmek [< *yė-* + *-Dır-*; ET *yėtür-* (ED 892b – 893a)]

y.-üb 197/3, 201/4

yėg: yeğ, en sevilen [ET *yėg* (ED 909b - 910a)]

y. 197/13, 218/6, 218/7, 221/12, 221/13

y.+dür: 221/11, 221/15

yeġīn: güvence, emin olma [< Ar. يقين (Wehr 984b)]

y. 237/8

Ye'ġūb: özel ad, Yakup peygamber

y. 237/19

yeẖ-: → *yıẖ-*

y.-me 133/11, 220/5

yėkke: [< Far. يكه (Steingass 1534b)]

y. 167/9, 176/1, 176/3, 176/11, 176/15, 232/14

yėk-sān: yerle bir [< Far. يكسان (Steingass 1534a)]

y. 139/2

yėl: rüzgar [ET *yėl* (ED 916b – 917a)]

yėlli: rüzgarlı [< *yėl* + *-lI*]

y. 136/4, 169/7, 173/8, 227/9, 228/10

yeman: yaman, kötü [ET *yaman* (ED 937a)]

y. 136/10, 141/15, 145/8, 211/6, 212/10

y.+den 158/10

y.+dur 211/7

y.+lare 215/2

yėmek: yemek eyleminin mastarı [< *yė-* + *-mAG*]

y. 167/7

yėne: yine [ET *yana* < *yan-* 'geri dönmek' (ED 943a - 934b)]

y. 197/12, 205/10, 221/4, 223/9, 228/2, 228/3, 237/10

yenġaġ/ğ: yanak [< *yan*; ET *yaŋak* < **yāngăk* (ED 948b)]

y.+ımı 179/13

y.+ıŋ 133/13, 170/3

y.+imden 196/15

y.(ğ)+inde 207/1

y.(ğ)+inden 219/5

y.+ine 165/5, 170/3, 173/9

y.+iŋe 179/13

yėni: → *yėŋi*

y. 181/2

yėŋi: yeni [ET *yaŋı* (ED 943b - 944a)] → *yėni*

y. 135/10, 144/7, 146/2, 159/1, 164/12, 219/8

y.+den 135/11, 180/3, 201/4, 208/2, 218/14

yėr: yer, yeryüzü [ET *yėr* (ED 954a - 954b)]

y.+de 139/9, 141/10, 143/11, 148/10, 151/4, 155/12, 159/5, 161/4, 174/3, 175/12, 187/2, 191/10, 195/5, 210/9, 216/4, 219/2, 222/1, 222/1, 223/8, 225/9, 229/13, 232/12, 233/15

y.+dedür 156/10

y.+den 139/12, 151/2, 182/12

y.+e 187/1, 195/6, 218/13, 218/14, 221/1

y.+i 169/6

y.+inde 224/9

y.+inden 144/13, 190/9, 195/9, 197/11, 199/7, 199/8, 201/7, 206/5, 211/13, 214/3, 231/20

y.+ine 204/14

y.+ini 223/15

y.+iŋizdür 218/12

y.+lare 161/11, 218/5, 218/6, 218/7, 218/8, 218/10, 218/11

y.+larinden 191/6

y.+lerde 141/5, 141/8, 141/12, 153/10

y.+lerinden 184/3

yera: → *yare*

y.+ye 138/3

yeraġ/ğ: silah [ET *yarağ* < *yara-* (ED 962a)]

y. 216/9

y.+ım 215/9

y.+lar 209/8

y.(ğ)+lar 180/4

yėrli: yerli [< *yėr* + *-lI;* ET *yėrlig* (ED 967b)]

y. 182/12, 211/13

yėt-: ulaşmak [ET *yėt-* (ED 884b – 885a)]

y.-di 213/16

y.-digim 218/11

y.-dilar 216/11

y.-diŋ 170/9, 213/10

y.-ebilmem 165/9

y.-ecekmen 134/8

y.-egör 183/10

y.-elin 147/12

y.-eliŋ 147/1

y.-en 171/8

y.-eŋ 187/13

y.-ende 218/14

y.-er 195/15, 206/16

y.-eriz 127/5

y.-esen 187/7

y.-mez 141/11

y.-sün 143/11

y.-üb 146/6, 148/1, 152/11, 153/15, 159/1, 181/2, 214/4

y.-übdi 213/12

yėtim: yetim [< Ar. يتيم (Wehr 981b)]

y. 203/10

yėtiş-: ulaşmak [< *yėt-* + *-Iş-*; ET *yėtiş-* (ED 894a)] → *yėtüş-*

y. 203/13

y.-di 135/16, 213/6

y.-dilar 235/6

y.-sunlar 235/7

y.-üb 146/11

y.-ürdilar 218/13

yėtmek: yetmek eyleminin mastarı [<*yėt-* + *-mAG*]

y. 207/9

y.-dür 188/13

yėtür-: yetirmek, ulaştırmak [<*yėt-* + *-(X)r-*; ET *yėtür-* (ED 893a)]

y. 170/13

y.-düm 173/6

y.-sün 218/10

y.-süŋ 198/5

y.-üb 162/2,_162/2, 190/14-15

y.-ür 215/4

yėtüş-: → *yėtiş-*

y.-dik 235/7

y.-dilar 126/15, 231/20

y.-eŋ 162/15

y.-se 127/11

y.-üb 212/15

yığ-: toplamak [ET *yığ-* (ED 897a - 897b)]

y.-ebilmesün 201/6

y.-ellar 217/9

y.-mış 202/5

y.-ub 168/13, 199/5, 199/6, 221/2

yıġıl-: yığılmak, toplanmak [< *yığ- (ġ-) + (X)l-*; ET *yığıl-* (ED 901b – 902a)] → *yığ-*

y.-allar 177/14

y.-ub 146/8

yığ[ı]lış-: toplanmak, bir araya gelmek [< *yıġıl- (*yığıl-) < yığ-* + *-Iş-*]

y.-ur

yığleş-: ağlaşmak [ET *ığlaş-* < *ığlā-* *ığ* (ED 86a)]

y.-üb 200/7

yıḫ-: yıkmak [ET *yık-* (ED 897b)] → *yeḫ*

y.-ub 181/6

yirlaş-: türkü söylemek [< ET *ırla-* < *ır* (ED 230a)]

y.-ım 175/4, 175/5

yoḫ: yok [ET *yok* < **yō-* (ED 895b – 896a)]

y. 126/16, 127/4, 141/8, 151/4, 154/11, 154/12, 176/11

y.-dı 199/7

y.-dılar 206/5

y.-dur 127/2, 127/4, 128/12, 129/5, 135/13, 136/10, 138/7, 138/12, 143/10, 151/14, 157/11, 160/3, 176/11, 177/1, 182/13, 191/2, 202/9, 230/13, 233/3

y.-ıdı 224/14

y.-idi 128/10, 197/13

yoḫsa: yoksa [< *yoḫ* + *-sA*] → *yoḫse*

y. 140/2

yoḫse: → *yoḫsa*

y. 182/11, 203/6, 207/15, 216/5

yol: yol [ET *yol* (ED 917a - 917b)]

y. 129/15, 143/12, 146/4, 146/5, 152/7, 154/12, 181/7, 185/5, 187/6, 188/6, 208/16, 218/13, 237/9

y.+dan 158/8

y.+de 133/6, 172/13, 191/2

y.+dedür 137/3

y.+den 139/15, 139/15, 152/11, 153/15, 157/10, 159/1, 160/8, 179/6, 220/7, 232/14

y.+e 186/6, 226/10

y.+ı 141/7, 170/5, 182/13, 184/16, 231/14

y.+ım 215/11

y.+ımı 176/15

y.+imde 183/5

y.+imizdesen 191/3

y.+ine 137/4, 213/10

y.+inde 133/9, 135/2, 144/4, 144/8, 195/10, 196/1

y.+iŋde 132/1, 161/11, 163/11

y.+iŋdedür 132/3

y.+inden 170/8, 187/4, 196/12, 197/1, 199/13

y.+iŋden 167/8

y.+lar 142/12, 170/7

y.+larden 191/2

y.+lare 136/3, 141/5, 144/10, 169/12

y.+ları 186/6, 187/2-3, 194/2

y.+lerde 136/12, 138/7

y.+unı 132/15

y.+e düş-: yola düşmek, yola çıkmak → *düş-*

y.+e d.-di 168/12

y.+e d.-dilar 154/8, 224/8

y.+e d.-ecek 143/12-13

y.+e d.-ende 144/14

y.+e d.-üb 146/3, 218/2

y.+e d.-ek 210/12

y.+e düzel-: yola koyulmak, yola düşmek → *düzel-*

y.+e d.-üb 146/3-4

y.+e sal-: yolcu etmek, uğurlamak, göndermek → *sal-*

y.+e s. 133/7, 207/9, 207/13

y.+e s.-ande 144/15

y.+e s.-anımız 160/15

y.+e s.-enden 174/4-5

y.+e s.-ub 207/17, 208/1, 209/9

yolçı: yolcu [< *yol* + *-CX*; ET *yolçı* 'kılavuz, yol gösteren' (ED 921b)]

y. 151/8

yoldaş: yoldaş [< *yol* + *-DAş*]

y. 128/9, 144/14, 145/1, 145/3, 145/4

y.+ıŋı 222/16

y.+larıŋ 215/13

yolla-: yollamak, göndermek [< *yol* + *-lA-*; anlamca = ET *yola-* < *yol* (ED 919a - 919b)]

y.-dı 173/1

y.-yub 127/16, 128/14, 184/2, 233/4, 234/6

yoluẖ-: rastlamak [< *yol* (ED *yulk* 924b)]

y.-ubdur 157/3, 157/4

yuẖaru: yukarı [ET *yokaru* < **yokğarū* < *yok* 'yüksek yer' (ED 906b – 907a ve 896a)]

y. 130/2

yuẖu: uyku [< ET *uḍı-* < *u* 'uyku' (ED 42b – 43a ve 2a)]

y.+den 132/1, 132/5, 199/2, 199/3, 199/4, 199/6, 199/7, 213/5

y.+desen 131/13

yumrı: yumru [ET (OT.) *yumur* (ED 937a - 937b)]

y. (Hend.) 206/16

yurd: yurt [ET *yurt* (ED 958a - 958b)]

y. 146/1, 231/8

y.+ıne 150/9

y.+ını 152/3, 163/12

y.+ıŋı 163/3, 163/12

y.+ime 165/14, 167/12

y.+imize 218/6

y.+inden 230/17

y.+iŋden 209/4

y.+ine 145/3, 160/13, 160/13, 220/2, 224/9, 227/17

yut-/d-: yutmak [ET (Oğz./ Kıp.) *yut-* (ED 885b)]

y.(d)-erem 136/12, 138/7

y.(d)-ėyüm 231/1

y.-ub 140/6

yügür-: hızlıca gitmek [ET *yügür-* 'hızlı koşmak' (ED 914b)]

y.-üb 157/6

yük: yük [ET *yük* (ED 910b – 911a)]

y. 215/4

y.+i 136/4, 170/12

y.+im 221/14

y.+inden 178/4

y.+ünden 174/12

yükla-: yüklemek [< *yük* + *-lA-*; ED *yükle-* (912b)]

y.-dılar 212/13

yüŋil: hafif, deneyimsiz [ET *yėŋil* < *yėni-* 'hafiflemek, hafif olmak' (ED 950b ve 944a)]

y. 203/5, 228/6

yür-: → *yürü-*

y. 226/2, 226/2

y.-mişik 153/9

y.-üb 169/10

y.-yüb 146/4

yürak/g: → *yürek*, *ürek*

y.(g)+imde 215/8

yürek/g: yürek, kalp, gönül [ET *yürek* (ED 965a - 965b)] → *ürek*, *yürak*

y.+deki 152/12

y.(g)+i 206/8

y.(g)+iŋ 144/3, 178/7

yürmaġ: yürümek [< *yürü-* + *-mAG*]

y. 156/7

yür[ü]-: yürümek [ET *yorı-* (ED 957a-957b)] → *yür-*

y.-yüb 146/4

yürüş: yürüyüş [< *yür-* + *-Xş*]

Z

zāğ: karga [< Far. زاغ (Steingass 606b)]

z. 201/14

z.+lar 202/2, 216/13

z.+lare 217/4

ẓāhir: görünen, açık, belli [< Ar. ظاهر (Wehr 527b – 528a)]

z. 149/14

ẓ.+den 182/5

zār: ağlayan, inleyen; ağlama [< Far. زار (Steingass 606a)]

z. 127/9, 134/12, 134/12, 134/14, 135/5, 138/12, 156/6, 176/9, 220/1, 230/11

z.+len 222/16

zārī: inleme [< Far. زارى (Steingass 606a)]

z. 220/13

zebān: dil, lisan [< Far. زبان (Steingass 608b - 609a)]

z.+dur 159/14

z.+ı 183/6

z.+ımı 168/5

zebāne: yalım [< Far. زبانه (Steingass 609b)]

z. 130/14

zebūn: güçsüz [< Far. زبون (Steingass 601b)]

z. 175/16

zeher: zehir [< Far. زهر (Steingass 630a - 630b)] → *zehr*

z. 141/15, 198/12

zeḥmet: zahmet [< Ar. زحمة *zaḥma* (Wehr 339b)]

z. 131/3

z.+lar 146/4, 179/6

zehr: → *zeher*

z. 230/6, 139/4

ẕelīl: alçak, aşağı (insan) [< Ar. ذليل (Wehr 280b)]

ẕ. 138/12

zemān: zaman [< Ar. زمان (Wehr 346b)]

z. 147/4, 150/4, 176/5, 179/15, 197/14, 210/9, 228/13

z.+de 127/1

z.+dur 211/7

z.+e 137/7, 172/5

z.+ıŋ 236/14

żemm: ekleme [< Ar. ضم (Wehr 493a)]

ż. 126/12

zeneḫ-dān: gamze [< Far. زنخدان (Steingass 625a)]

z.+ıŋ 156/5, 223/15

z.+ine 223/10

zer: altın [< Far. زر (Steingass 612b - 613a)]

z. 155/3, 155/5, 162/9, 167/14, 190/4, 190/4, 198/4, 205/14, 206/8

z.+iŋ 190/5

z.+lerini 216/5

zer-bāf: altın dokumalı [< Far. زربافت (Steingass 613b)]

185/9

żerbe: darbe [< Ar. ضربة (Wehr 489a)]

ż. 143/11

zerd: sarı [< Far. زرد (Steingass 614a)]

z. 229/16

zer-efşān: altın saçan [< Far. زرافشان (Steingass 613b)]

z. 155/4

żerer: zarar [< Ar. ضرر (Wehr 487b)]

ż.+imiz 197/12

zer-nişān: altın işlemeli [< Far. زرنشان (Steingass 616a)]

z. 155/5

zerrece: zerrece [< Ar. ذرة *ẕarra* (Wehr 277a) + T. *-CA*]

z. 140/9

zerrīn: altından olan [< Far. زرين (Steingass 616b)]

z. 165/10, 180/4, 180/4, 206/4, 209/8

zevāl: sona erme [< Ar. زوال (Wehr 351a)]

z. 127/13

zībā: güzel [< Far. زيبا (Steingass 632b)]

z. 130/12, 236/6

ẕikr: zikir [< Ar. ذكر (Wehr 279a)]

ẕ. ėt-/d-: zikretmek → *ėt-/d-*

ẕ. ė.(d)-üb 132/6

ẕille: bıkmışlık, usanma [< Ar. ذلة (Wehr 280b)]

ẕ. 232/14

ẕ.+men 213/1

ẕillet: aşağılanma, rezil olma [→ *ẕille*]

ẕ.+e 230/5

zindān: zindan [< Far. زندان (Steingass 625a)]

z. 133/4, 228/4

z.+de 228/4

z.+den 204/14

z.+e 158/1, 202/10, 202/10, 202/12, 202/14, 202/14, 203/2, 203/12, 233/5

z.+ıŋ 202/11

zindān-ḫāne/i: zindan [< Far. زندانخانه (Steingass 625a)]

z.(i)+ye 201/6-7, 201/8

zinde: canlı [< Far. زنده (Steingass 625b - 626a)]

z. 133/4, 138/12

zīnet: süs, takı [< Ar. زينة *zīna* (Wehr 354b)]

z. 180/8, 205/14, 229/16

zinhār: sakın!, asla! [< Far. زينهار (Steingass 635a – 635b)]

z. 234/10, 234/11, 234/13, 234/15

zīrek: uyanık, gözü açık [< Far. زيرك (Steingass 634a)]

z.+di 207/4

zīver: süs, takı, makyaj vb. [< Far. زيور (Steingass 635b)]

z. 155/3, 205/14, 206/8

z.+lar 155/5

ziyād: çok [< Far. زياد (Steingass 632a) < *ziyāde*]

z. 127/11

ziyāde: ziyade [< Ar. زيادة *ziyāda* (Wehr 353a - 353b)]

z. 184/6

ziyāfet: ziyafet [< Ar. ضيافة *żiyāfa* (Wehr 496b)]

z.+ler 135/11

ẕōġ: zevk [< Ar. ذوق (Wehr 284a)]

ẕ. 133/2, 145/13, 182/10, 182/15, 218/5, 228/17

zor: kuvvet, güç [< Far. زور (Steingass 628b - 629a)]

z.+ıŋ 190/5

ẓuhūr: görünme, ortaya çıkma [< Ar. ظهور (Wehr 527a)]

ẓ. 236/14

zülf: zülüf, yüzün iki yanındaki saç lülesi [< Far. زلف (Steingass 619b - 620a)]

z. 204/6

z.+i 205/5

z.+iŋ 189/8, 220/6, 225/16, 226/1, 227/9

z.+iŋe 200/3, 227/8

z.+ini 133/1

z.+ların 202/6

z.+larimden 196/15

z.+lerin 165/5, 181/3

z.+lerine 155/3-4, 219/11

ẓülm: zülm [< Ar. ظلم (Wehr 525b)]

ẓ. 135/4, 169/4, 215/2

7. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

D

E

ibn-i Ebī-Ṭālib, ‘Elī Murteżā, Şāh-i merdān, Şeh-i merdān

‘E. ‘İ.+’dur 160/15-16

‘Elī Murteżā: → *Elī, ‘Elī’yyen velīyu’llāh, ‘Elīy-yi ‘İmrān, Emīr-i Mö’minān, Esedu’llāh, Ḥėyder, ‘Elī ibn-i Ebī-Ṭālib, ‘Elī Murteżā*

M. 131/12

M.+’dur 190/14

‘Elīye’n-neġī: Şiii mezhebinde onuncu imam

‘E.+ye 237/17

‘Elī’yyen velīyu’llāh: Allah’ın dostu, Hz. Ali [< Ar. ولی الله (Wehr 977a)] → *velīyu’llāhi ve velīyu’llāhi ve ‘Elī ibn-i Ebī-Ṭālib,‘Elī, ‘Elīy-yi ‘İmrān, Emīr-i Mö’minān, Esedu’llāh, Ḥėyder, ‘Elī ‘İmrān, ‘Elī Murteżā, Şāh-i merdān, Şeh-i merdān*

‘E. V. 191/4

‘Elīy-yi ‘İmrān: → *‘Elī ibn-i Ebī-Ṭālib, ‘Elī, ‘Elī’yyen velīyu’llāh, ‘Elīy-yi ‘İmrān, Esedu’llāh , Ḥėyder, ‘Elī Murteżā, Şāh-i merdān, Şeh-i merdān*

‘E. ‘İ. 140/1

Emīr-i Mö’minān: Müminlerin emiri (Hz. Ali) [امیرمؤمنان < Ar. آمر ve مؤمن sözcüklerinden türetilmiş Far. ad tamlaması (Wehr 23b ve 25b)] → *‘Elī, ‘Elī’yyen velīyu’llāh, ‘Elīy-yi ‘İmrān, ‘Elī ibn-i Ebī-Ṭālib, Esedu’llāh, Ḥėyder, ‘Elī ‘İmrān, ‘Elī Murteżā, Şāh-i merdān, Şeh-i merdān*

E. M. 160/16, 163/5

Ėrmenī: metinde Hrıstiyan anlamındadır.

Ė. 200/8, 221/10

Ė.+’dür 221/10

Esedu’llāh: Tanrı’nın aslanı, Hz. Ali’nin lakabı → *‘Elī, ‘Elī’yyen velīyu’llāh, ‘Elīy-yi ‘İmrān, ‘Elī ibn-i Ebī-Ṭālib, Emīr-i Mö’minān, Ḥėyder, ‘Elī ‘İmrān, ‘Elī Murteżā, Şāh-i merdān, Şeh-i merdān*

E. 237/6

‘Eyyūġ: ayyuk [< Ar. عیوق (Wehr 593b)]

‘E. 127/11

F

Fātiḥe: Fatiha, Kuran sûresi

216/10

Fāṭımė-i Zehrā: Hz. Muhammed’in kızı Fatima Zehra

F. Z.+'ye 237/13

Ferhād: Ferhad ile Şirin destanının erkek karakteri, Şirin'in sevgilisi

F. 131/3

Furġān: Kuran'nın adlarından biri [< Ar. فرقان (Wehr 633b)]

F. 237/19

G

Ġādir-i Subḥān: Tanrı'nın sıfatlarından biri, her şeye kadir olan pak Tanrı [< Ar. سبحان (Wehr 357a)]

Ġ. S. 128/8, 145/10, 160/14-15, 164/3, 208/7

Ġ. S.'dur 140/1

Ġ. S.'ı 149/13

Ġenber: Hz. Ali'nin sadık kölesi; bir evin gediklisi [Ar. < (Deh 21-B 489b - 489c) < Ar. قنبر (Devellioğlu 487a)]

Ġ. 236/16, 237/12

Ġeyṣer: kayser; metinde: Romalılar [< Lat. (DUDEN5 *Cäsar* 130c)]

Ġ. 227/9

Ġızıl Alme: yer adı, Anadolu, metine göre Anadolu'da bir şehir [*ġızıl* ve *alma*; OT. (Oğz., Kıp.) *almā* (ED 146a - 146b)]

Ġ. A. 145/3, 160/12, 160/13, 163/12, 220/2

Ġ. A.+niŋ 129/14, 146/6, 224/8, 225/8, 231/8

Ġoce Eḥmed: Metinde Hemrah'ın babası ve Maḥmūd'un kardeşinin adı → *Eḥmed*

Ġ. E. 127/2, 127/2, 127/3, 127/4, 127/6, 127/15, 128/11, 128/14, 129/4, 138/9, 139/12, 140/15, 141/3, 142/4, 142/6, 143/8, 146/3, 146/11, 149/5, 149/7, 149/9, 152/1, 153/4, 153/7, 154/10, 155/10, 156/8, 156/10, 156/14, 157/9, 158/3, 158/4, 160/2, 160/7, 160/13, 161/5, 162/1, 164/8, 168/10, 168/12, 169/1, 169/5, 170/6, 171/11, 173/2

Ġ. E.+'[d]en 148/4, 161/3

Ġ. E.+'e 127/5, 128/13, 153/6, 157/2

Ġ. E.+'i 127/1, 154/13

Ġ. E.+'in 172/14

Ġ. E.+'iŋ 129/11, 148/12, 149/7, 155/6-7, 174/4, 224/13, 233/2

Ġur'ān: Kuran, Müslümanların kutsal kitabı

Ġ. 181/4

Ġ.+'de 236/8

183/2, 183/4, 183/6, 183/8, 183/10, 183/12, 183/14, 209/12, 209/13, 209/15, 210/1, 210/3, 210/5, 210/7, 210/9, 213/6, 213/7, 213/9, 213/13, 213/15, 213/17, 227/15

H.+’ımı 167/12, 181/12

H.+’ımıŋ 226/4

H.+’ıŋ 126/16, 129/2, 129/11, 131/9, 132/10, 149/6, 155/8, 165/3, 184/2, 185/16, 192/10, 192/12, 194/8, 195/10, 195/11, 199/3, 199/5, 201/11-12, 202/7, 206/8, 207/3, 207/14, 218/3, 218/14, 220/14, 222/4, 224/13, 225/3, 225/7, 233/6

H.+’ıŋı 233/8, 233/9, 233/11, 233/13, 233/15

H.+’imden 234/10, 234/11, 234/13, 234/15

Ḥesen: Şiilerin ikinci imamı

Ḥ. 237/13

Ḥesen-‘elī: eserdeki karakterlerden biri

Ḥ. 221/16, 224/5

Ḥesen ‘Eskerī: Şii mezhebinde on birinci imam

Ḥ. ‘E. 237/18

Ḥesen Ḫan Celebī: Ṣeyyād Ḫan’ın babası

Ḥ Ḫ C+’niŋ 233/3

Ḥėyder: aslan, Hz. Ali’nin lakabı *‘Elī, ‘Elī’yyen velīyu’llāh, ‘Elīy-yi ‘İmrān, ‘Elī ibn-i Ebī-Ṭālib, Emīr-i Mö’minān, Esedu’llāh*

Ḥ. 237/6

Hindūstān: yer adı, Hindistan

H. 181/6

Ḫudā: Tanrı [< Far. خدا (Steingass 448b - 449a)] → *Ḫudāy, Ḫudāvend*

Ḫ. 131/11

Ḫ.+yım 127/9

Ḫ.+ye 128/3, 233/13

Ḫudāvend: Tanrı [< Far. خداوند (Steingass 449a - 449b)] → *Ḫudā, Ḫudāy*

Ḫ. 128/8

Ḫudāy: → *Ḫudā, Ḫudāvend*

Ḫ. 216/2

Ḫūnkār I: Hünkar, Osmanlı padişahlarının lakabı [خونكار < Osm. < Far. خوندگار (Steingass 489a); ayrıca bkz. Meninski خنكار *chunk'ār* ‘imparator’1954 (krş. *ḫūn-kār II*)]

Ḫ. 193/11

Ḥüsėn: Şii mezhebinde üçüncü imam

ḥ.+’dür 237/13

Meḥemmed Ḫan Celebī: eserde Ġızıl Alme şehrinin hakimi → *Meḥemmed Ḫan, Meḥemmed Ḫan Celeb*

M. Ḫ. C. 129/14, 146/6-7

Meḥemmed Muṣṭafā: seçilmiş Muhammed → *Meḥemmed Resūlu'llāh, Eḥmed-i Muḫtār, Resūlu'llāh*

M. M+'ye 237/11

Meḥemmed Resūlu'llāh: Tanrı'nın elçisi Hz. Muhammed → *Meḥemmed Muṣṭafā, Eḥmed-i Muḫtār, Resūlu'llāh*

M. R. 191/3-4

Meḥemmed Rizā: Aġa Mollā Meḥemmed İbrāhīm Şārė'ī 'Elī-ābādī'nin oğlu

M. R. 235/10

Meḥemmed Teġī: dokuzuncu Şii imamı

M. T. 237/17

Muġān: muğlar, pirler [< Far. مغان (Steingass 1278b - 1279a)]

M. 140/14, 160/15

Mūsā-yi Kāẓim: yedinci Şii imamı

M. K. 237/16

Müselmān: müslüman, İslam dininden olan [Far.مسلمان (Steingass 1239a) < Ar. سلم kökünden (Wehr 387a – 389a)]

M. 140/13, 221/11

M.+lar 144/4, 202/1, 206/10

Müzemmel: müzemmil, Kur'an'ın 73. suresi, bir şeye sarılmış [< Far. مزمل (Steingass 1223b) < Ar. زمل kökünden (Wehr 346b); krş. Devellioğlu *müzemmil* 792a]

M. 236/6

N

Nāzlı Ḫan: metinde Hıristiyan bir kız

n. 148/4, 148/11, 149/1, 149/1, 153/4, 153/6

n+'dur 154/4

n+'dedür 149/6, 149/6

n+'e 148/12, 152/4

n.+'ıŋ 150/2, 152/2

n.+'lan 151/9

P

Pīr Budağ: metinde bir tacir adı

P. 160/14

Ş

Şāh Ṣenem: Âşık Garip ve Şah Senem destanının kız karakteri [< *şāh* + *ṣenem*]

Ş. Ṣ. 226/13

Şeh-i Merdān: → *Şāh-i merdān, ‘Elī, ‘Elī’yyen velīyu’llāh, ‘Elīy-yi ‘İmrān, Emīr-i Mö’minān, Esedu’llāh, Ḥėyder, ‘Elī ‘İmrān, ‘Elī Murteżā, Şāh-i merdān, ‘Elī ibn-i Ebī-Ṭālib*

Ş. M. 142/14

Şėyṭān: Şeytan [< Ar. شيطان (Wehr 452a)]

Ş. 139/5, 140/14, 142/1

Şimr: Kerbela’da Hz. Hüseyin’in başını kesen kişi

Ş. 186/5

Ş.+e 215/12

Şübber: Harun peygamberin oğullarından biri, paygamber tarafından Hz. Hüseyin için söylelen bir ad

Ş. 237/13

Şübeyr: Harun peygamberin oğullarından biri, paygamber tarafından Hz. Hasan için söylelen bir ad

Ş. 237/13

T

Ṭāhā: Taha, Kuran’da bir sure

Ṭ. 236/11

Tōrāt: Tevrat, Musevilerin kutsal kitabı

T. 237/19

Ṭūrān: yer adı, Turan

Ṭ.+’ı 227/12

Türki: Türkçe, Türk dili, Horasan Türklerinin dillerinin adı [krş. ET *türk* ‘olgunluğun zirvesi (meyve, insan vb.); taze, genç’ (ED 542b - 543a)]

T. 185/8

V

Vācibu’l-vucūd: varlığı lüzumlu olan, Allah (Devellioğlu 1131a) [واجب الوجود < Ar. واجب + وجود (Wehr 931b - 932a ve 932b)]

V. 236/2

Vāḥidü’l-ġehhār: Allah’ın sıfatlarından biri [واحد القهار < Ar. واحد ‘tek olan’ + القهار ‘her şeye kadir olan, Allah’ (Wehr 937a ve 709b)]

V. 235/15

Y

Yāsīn: Yasin, Kuran'da bir sure [Far. ياسين (Steingass 1526b) < Ar. ياسين]

Y. 236/11

Yūsif: Hz. Yusuf

Y. 131/3, 236/15, 237/9

Y.+'iŋ 236/5

Z

Zebūr: kutsal kitaplardan biri, Zebur

Z. 237/19

8. ARAPÇA İBARE ve CÜMLELER DİZİNİ

237/5

Mā-şā'a Allāh: Allah isterse [< Ar. ماء شاء الله (Wehr 450b)]

M. 129/3

Rebbenā: Tanrım, Rabbimiz

236/3

Şükren li'lleh: Allah'a şükür! [< Ar. لالله *li* + *Allah*]) لالله

Ş. 128/4

Temetu'l-kitābu bi-ovni'l-meliki'l-vehhāb bi-yedi'l-ḥeġīr'l-feġīri'l-miskīn…:

Bu kitap karşılıksız ihsana malik olan Allah'ın yardımı ile hakir, fakir ve miskin …. eliyle tamamlandı.

235/9

'Urvetu'l-vuşġā: Bakara suresi, ayet 252 ve Lokman suresi, ayet 22'nin bir kısmı. sağlam ip [Ar. عروة *'urwa* 'ip, bağ' + وثقى *wuṯqā* 'en sağlam, en güçlü' (Wehr 547b ve 931a)]

'U.+'den 236/4

Ẕālike feżlu'llāhu yu'tī men yeşā': Maida suresi, ayet 54'ün bir kısmı, Bu Allah'ın fazlıdır istediğine veriri.

235/12

9. FARSÇA CÜMLELER DİZİNİ

10. SONUÇ

Esrin dil özelliklerine ilişkin şu sonuçlara varılmıştır:

I. Çağatayizmler:

Metnin dili genel olarak Oğuzca özellikler taşısa da Çağataycanın da etkisi görülmektedir. Çağataycadan ödünçlenmiş yapılara özellikle metnin nazım bölümlerinde rastlamaktayız. Buna göre bu tür ödünçlemeleri edebi ödünçleme olarak değerlendirebiliriz. Fakat hikayenin nesir biçiminde anlatıldığı ara bölümlerde de az da olsa ödünç yapılar görülmektedir. Eserdeki Çağatayizmleri şöyle sıralaya biliriz:

1. Oğuzca *-(y)Ib* ulacı eserde daha fazla kullanmasına rağmen yer yer Çağatayca *-b* ve *-Ib* ulaçları da kullanılmıştır. Burada belirtmemiz gereken bir husus söz konusu ulaçların genellikle şiir parçalarında şiirin ölçüsü gereği kullanıldığıdır. Bu ise söz konusu ulacın edebi bir ödünçleme olduğu olasılığını yüksek artırmaktadır. Ancak her şeye rağmen söz konusu ulaç biçimine nadiren de olsa düzyazı bölümlerinde rastlanılmakatdır. Örnekler: Parantez içinde söz konusu özelliğin şiir veya düzyazıda geçtiği belirtilmiştir.

ağla-/e-: ağlamak

a.(ı)-b 171/2 (şiir), 171/9 (düzyazı)

a.(u)-b 130/11 (şiir)

dė-: demek

d.-b 220/9 (şiir)

döş(e)-/i-: döşemek

d.(i)-b 184/1 (düzyazı)

ġocağla-/ı-: kucaklamak

ġ.(ı)-b 193/5 (şiir)

ġurşa-: (kuşak) kuşanmak

ġ.-b 186/11 (şiir), 221/8 (şiir)

iste-/i-: istemek, aramak

i.(i)-b 164/3 (şiir), 229/11 (şiir)

oyna-: oynamak, dans etmek

o.-b 147/11 (şiir), 189/13 (şiir), 198/10 (şiir), 203/10 (şiir), 220/10 (şiir), 228/2 (şiir)

parılla-: parıldamak

p.-b 206/4 (düzyazı)

parla-: parlamak

p.-b 206/8 (düzyazı)

söyle-/a-; /ė-; /ü-: → söylemek

s.(ü)-b 147/8 (şiir)

sözle-/i-: söylemek

s.(i)-b 185/7 (şiir)

taşla-: taşlamak

t.-b 190/9 (düzyazı)

tōla-/e-; /ı-; /i-: döndürmek, çevirmek; dolamak

t.-b 155/9 (düzyazı), 178/16 (düzyazı), 191/12 (düzyazı), 217/1 (düzyazı)

t.(ı)-b 130/8 (düzyazı), 161/5 (düzyazı)

2. Metinde *vurmak* anlamına gelen iki eylem geçmektedir. Biri *ur-*, diğeri ise *vur-*. *ur-* biçiminin kullanım sıklığı ise *vur-* (yalnızca: 133/1, 190/3) biçimine göre çok fazladır. Oysa ki bugüne kadar incelenmiş olan Horasan ağızlarında genellikle *vur-* veya *vır-* biçimleri geçmektedir[111]. Buradan da anlaşılan Horasan Türkçesi'nin ağızlarına göre edebi eserlerde Çağatay yazı dilinin etkisi daha belirgindir.

---

[111] Fuat Bozkurt, "*Untersuchungen zum Bojnurd-Dialekt des Chorasantürkischen"* (Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophischen Fakultät der Georg-August-Universität Göttingen, 1975), 304; Sultan Tulu, *Chorasantürkische Materialien aus Kalāt bei Esfarāyen,* Islamkundische Untersuchungen, Band 128, begründet von Klaus Schwarz, herausgegeben von Gerd Winkelhane. (Berlin: Klaus Schwarz Verlag, 1989), 343.

3. Eserde 'bütün' ve 'hepsi' anlamında iki sözcük kullanılmakatadır: *var* ve *barçe*. En fazla kullanım sıklığına sahip olan sözcük *var*'dır. *barçe* sözünün metin içerisinde daha az geçmesi bu sözcüğün Çağataycadan ödünçleme olma olasılığını artırmaktadır.

4. Metnimizde doğal olarak *imek* eyleminin yaygınlığı gözükse de sadece bir şiir parçasında (197/15, 197/16, 198/2, 198/4, 198/6, 198/8, 198/10, 198/12) *ėr-* (*ėrür*) biçimi kullanılmıştır. *ėrür* biçimini de Çağatay edebi dilinin etkisi kapsamaında değerlendirmek mantıklı gözükmektedir.

5. Metinde 'olmak' anlamında farklı iki eylem kökü kullanılmaktadır: *ol-* ve *bol-*. Metinde sıkça karşımıza çıkan *ol-* kökünün aksine *bol-* kökü bir kez nesir bölümünde olmak üzere yer yer beyitlerde görülür. Konuşma dilinde de kullanılan *bol-* kökünün Horasan Türkçesine girişini edebi yollarla olduğu gibi Doğu Türk boylarının Horasan bölgesine göçmesiyle de açıklayabiliriz. Nitekim Horasan'da Geraylı, Çağatay ve Karşı Kuzeyli gibi boy adlarına da rastlamaktayız.

6. Eserde *ile* bağlacına eş değer olarak 7 biçim kullanılmaktadır: *birle, birlan, bilan*, *bile*, *ilan, ile* ve *ilen*. Bu durumun da doğudan gelen Türk göçleriyle Oğuzların karışması sonucu ortaya çıktığını söylebiliriz.

7. Metinde datif durumu eki *-A* iken yalnızca bir yerde ('eṭeşge 176/6) *-GA* ekiyle raslamaktayız. Hemen belirtelim ki söz konusu ekin kullanımının şiirdeki uyağa göre uyarlanıldığı açıktır. Söz konusu beyt şöyledir:

Bu ğemden gözlarım dolubdur eşke

Ğerīb cānım yanmış sūz-i 'eṭeşge

II. Söz başı /h-/ fonemi: Metinde düzenli olarak Halaç Türkçesinde görülen söz başı /h-/ fonemine yalnızca iki sözcükte rastlamaktayız: yorgun anlamındaki *harğun* (202/4) / *harġun* (232/14) ve *ürküşmek* anlamındaki *hürküş-* (220/7) /*hürkiş-* (169/9, 169/11 ve …) eyelemi. Gerhard Doerfer'e göre ise söz sözcük başı /h-/ fonemi ikincil değil birincildir.

III. Moğolca ödünçlemeler: Metinde Moğolca ödünçlemelerin sayısı oldukça azdır. Bunlar: *bāder* 'bahadır', *bace* 'kızkardeş', *cėyran* 'ceylan, ahu', *cilō* 'dizgin', *çöl*

‘çöl’, *merar* ‘maral’, *nöker* ‘hizmetçi’ ve *ölke* ‘ülke’ sözcükleridir. *bāder* ve *cėyran* biçimleri muhtemelen Farsça üzerinden geçmiştir .

IV. Karşılaştırma eki: Metinde kullanılan karşılaştırma eki *-rAK*’tır. Söz konusu ek adeta eklendiği sözcüğe kaynaşarak yeni bir sözcüğün oluşmasına neden olmuştur. Örnekler ise şunlardır: *bėhrek* (184/14) ‘daha iyi, daha güzel’ ve *ıraġraġ* (129/15) ‘daha uzak’.

V. Türkiye Türkçesi özellikleri: Eserde Türkiye Türkçesi’nin özellikleri iki yerde geçer. Birincisi eserin Anadolu’lu karakterlerinin dilinden söylenen *nėrde* (212/13-14) ‘nerede’ ve *nėrden* (160/11, 140/2-3) ‘nereden’ soru edatlarıdır. Burada anlaşılan baḫşıların komşu Türklerin dillerini de belirli ölçüde bildikleridir. Bu belki de Osmanlıca ve Çağatayca yazılı metinlerin onlar tarafından da okunmasından kaynaklanmaktadır.

Eserde Türkiye Türkçesindeki şimdiki zaman *-Iyor* ekine benzeyen ilginç bir örnek bulunamaktadır: *oḫşıyur* (236/13) ‘benziyor’ Ancak söz konusu örneğin yalnızca bir yerde geçmesi söz konusu olasılığı zayıf kılmaktadır.

VI. Ünsüz İkizleşmesi: Metnimizde iki ayrı dilsel gelişmeden kaynaklanan ünsüz ikizleşmesiyle karşılaşmaktayız. Birinci türde ikizleşme sözcük başı hecesinde birincil ünlünün kısalması sonucu telafi olarak ünlüden hemen sonraki ünsüzün ikizleşmesidir. Bunun örnekleri şunlardır: *arrıt-* (171/6) ‘silmek; temizlemek’, *çürri-* (223/13) ‘çürümek’, *çürrit-* (170/12) ‘çürütmek’, *ġarrı* (157/4, 170/14) ‘yaşlı kadın’, *ġarrıt-* (171/2) ‘yaşlandırmak’, *ikki* (136/7, 147/3 ve …) ‘iki, 2’ ve *ikkimci* (207/11) ‘ikinci’.

İkinci tür ünsüz ikizleşmesi ise eylemden ad yapan eskicil *-Iğ* ekinin sonunda /ğ/ foneminin düşmesi sonucunda ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bunun örneği *ġattı* (157/5, 194/8) ‘sert, katı’ ve *ġızzı* (203/12) ‘kızgın, sıcak’ sözcükleridir.

VII. Arapça ve Farsça sözcüklerin yanlış yazılışları: Metinde genellikle Arapça ve Farsça sözcükler aslına uygun yazılsa da bir takım yanlış yazılışlara da rastlanılmaktadır. Bunlar aşağıdaki örneklerdir. Metni okurken bu gibi yanlış yazımların, düzeltilmeden, olduğu gibi transkripsiyonu yapılmıştır. Dizinde ise bu

gibi yanlış yazımlar, metindeki orijinal biçimleriyle alfabetik sıraya konmuş ve açıklama kısmında doğru biçimleri belirtilmiştir.

arar (عرعر) ‘ardıç ağacı; sevgilide boy bos’, *ārāz* (اعراض) ‘saygı, lütuf’, *ėḥmāl* (اهمال) ‘ihmal’, *ğālib* (قالب) ‘beden, gövde; kalıp’, *ġāni* (قانع) ‘yetinen, kâni’, *ġehbe* (قحبة) ‘kahbe, kötü’, *ġelā* (قلعة) ‘kale’, *ġeżeb* (غضب) ‘gazap, kızgınlık, öfke’, *ġiyāb* (غياب) ‘yokluğunda, bir yerde bulunmama, *ġurbet* (غربت) ‘gurbet’, *ḥevā* (هوا) ‘hava’, *ḥeẕer* (حظر) ‘yasak’, *ẖezlāb* (خضاب) ‘inci ya da hafif makyaj’, *iẕdihām* (ازدحام) ‘izdiham’, *mecāz* (مزاج) ‘mizaç, karakter’, *merḥem* (مرهم) ‘merhem’, *müẓṭer* (مضطرب) ‘muzdarıp’, *sevāb* (ثواب) ‘sevap’, *surā’ī* (صراحى) ‘surahi’, *ṣūsen* (سوسن) ‘süsen’, *ṣe‘eb* (شعف) ‘aşka tutsaklık’, *ṣīrīŋ* (شيرين) ‘tatlı, sevecen’, *telā* (تله) ‘tuzak’, *zad* veya *zād* (ذات) ‘şey; asıl’, *zerre* (ذرة) ‘zerrece’, *ziyāfet* (ضيافة) ‘ziyafet’ ve *ẖėyle* (خيلى) ‘hayli, çok’.

VIII. Göçüşme (metatez) örnekleri: Metinde göçüşme örnekleri ise şunlardır: *‘erṣ* (143/13) ‘asır’ < (عصر) *‘eṣr* ve *sürfe* (211/5, 212/10) ‘sofra < (سفره) *süfre.*

IX. Yardımcı eylemlerle kurulan birleşik eylemler: Söz konusu metinde yardımcı eylemlerle aşağıdaki yöntemlerle değişik anlamlar içeren birleşik eylemler oluşturulmaktadır.

1. Çabukluk anlamını içeren tür : Bu türde eylem köküne *-Avėr-* biçimi eklenmektedir. Örnekler:

dė-: demek

d.-yevėr 207/7

gėt-/d-:

g.(d)-evėrdi 202/9, 220/15

2. Sürdürme anlamını içeren tür: Bunun için eylem köküne aşağıdaki örnekte olduğu gibi *-Aġıl-* eklenmektedir.

döz-: sabretmek, katlanmak

d.-eğılėyim

3. Deneme isteği içeriğini taşıyan tür: Burada da eylem köküne *-Agör-* eklenmektedir. Örnekler:

iç-: içmek

i.-egör 209/15

saç-: saçmak

a.-egör 209/12, 210/9

der-: dermek, toplamak

d.-egör 183/4

em-: emmek

e.-egör 183/6

ġaç-: koşmak; kaçmak

ġ.-egör 210/3

gėç-: geçmek

g.-egör 210/5

ġoç-: kucaklamak

ġ.-egör 210/1

ol-: olmak

o.-egör 183/1

öp-: öpmek

ö.-egör 183/8, 183/14

saç-: saçmak

s.-egör 209/13

ṣor-: sormak

ṣ.-egör 172/3

uç-: uçmak

u.-egör 210/7

yat-: yatmak

y.-egör 183/12

yėt-: ulaşmak

y.-egör 183/10

4. Süreklilik anlamını taşıyan tür: Bunun için eylem köküne *-Adur-* biçimi eklenmektedir.

al-: almak

a.-edur 200/13

baḫ-: bakmak

b.-edur 202/3, 205/2

dolaş-: dolaşmak, gezmek

d.-edur 165/11

düş-: düşmek

d.-edur 162/12

ėt-: yapmak, etmek

ė.(d)-edur 162/12, 205/1

gėç-: geçmek

g.-edur 185/6

gel-: gelmek

g.-edur 180/14, 180/15, 181/2, 181/4, 181/6, 181/8, 181/10, 181/12

görün-: görünmek

g.-edur 208/15

ṣallan-: sallanmak

ṣ.-edur 207/2

sėy(i)r ėt-/d-: gezmek, dolaşmak

s ė.-edur 205/1

tök-: dökmek

t.-edur 200/12

yan-: yanmak

y.-edur 197/8

yaraş-: yakışmak

y.-edur 210/2

5. Muhtedir olmak anlamındaki tür: Eylem köküne *-Abil-* eklenmektedir.

çek-: çekmek, (birşeyi biryere) yanaştırmak; (sıkıntı) katlanmak; (nazım) dizmek; (sürme, allık vb.) sürmek; (saz) akort etmek; (nefes) çekmek

ç.-ebilmeŋ 139/10

çıḫ-: çıkmak

ç.-ebilmem 137/13

dön-: dönmek

d.-ebilmeŋ 142/2

dur-: (ayağa) kalkmak

d.-ebilman 174/1

d.-ebilmedi 204/5

d.-ebilmem 134/7, 136/13, 156/6

getür-: getirmek

g.-ebilmedüm 229/3

gör-: görmek

g.-ebilmeŋ 139/10

ol-: olmak

o.-ebilmeŋ 142/2

sal-: salmak, yapmak, koymak, bırakmak, sürmek, düşürmek

s.-ebilmedim 160/9

vėr-: vermek

v.-ebilmediŋ 158/1

v.-ebilmek 213/17

yėt-: ulaşmak

y.-ebilmem 165/9

yığ-: toplamak

y.-ebilmesün 201/6

X. Eserde kimi sözcüklerin ikili yazılış biçimine rastlanmaktadır. Örnek olarak *köle* anlamına gelen *kul* sözcüğü *ġul* ‘غول’ (201/10-11, 201/12 ve …) ile *ḳul* ‘قول’ (215/1, 167/14 ve …), *şimdi* anlamında ise *indi* (176/5, 182/1 ve …) ile *imdi* (129/10, 133/10 ve …), *başörtüğü* anlamında ise *lecek* (142/3) ile *leçek* (186/9) ve *ümüt* anlamına ise *ümīd* (235/11, 237/14) ile *ümmīd* (135/3) yazılışlarına rastlanılmaktadır.

İkili yazılışların ilginç örneklerinden bir diğeri ise *yirlaş-* ‘karşılıklı türkü söylemek’ ve *irle-/-a* (175/4 ve …) ‘türkü söylemek’ ile *irlet-* (162/4) ‘türkü söyletmek’ örnekleridir. Burada göründüğü gibi *yirlaş-* (175/4, 175/5) örneğinde olduğu gibi *īr* ‘şarkı, türkü’ ad kökündeki birincil uzun ünlünün kısalmasının bir telafisi olarak sözcük başında /y-/ ünsüzü türemiştir. *yirlaş-* biçimi Çağatyaca’dan edebi bir alıntı da olabilir. Diğer örneklerde ise söz başında /y-/’nin düşmesiyle ortaya çıkmışlardır.

İkili yazımın ilginç örneklerinden biri de *çehre* anlamına gelen *üz* (179/4, 226/1 ve …) ile *yüz I* (152/9, 225/16 ve …) sözcükleridir. Bu örneklerde ise sözcüklerin seslik gelişimi şöyle olmuştur: *yǖz* > *yüz I* > *üz*. Bu biçimlerden *yüz I* örneği Çağatayca alıntı gibi gözükmektedir.

XI. Metinde şimdiki zaman için yalnızca bir yerde kullanılan ilginç bir örnek bulunamaktadır: *istiri* ‘istiyor’. Bu biçimde ilgiyi üzerinde toplayan *istir* şimdiki zaman biçimi sonundaki *-i* ünlü fazlalığıdır. Hemen belirtelim Tebriz ağzının da şimdiki zaman biçimi söz konusu örnekte olduğu gibidir. Örnek olarak aşağıdaki şimdiki zaman örneklerinin edebi Azerbaycan Türkçesi ve Tebriz ağzındaki karşılıkları şöyledirler.

geliyor = gelir (edebi Azerbaycan Türkçesi) = geliri (Tebriz ağzı) < gelir + *-i*

alıyur = alır (edebi Azerbaycan Türkçesi) = alırı (Tebriz ağzı) < alır + -ı

sonda yer alan *I-* fazlalığının kökeni düşündürücür.

Bilindiği gibi Horasan Türkçesinde *iste-* eyleminin şimdiki zaman şekli şöyledir:

men	istermen
sen	istersen
o	ister
biz	istermiz
siz	istersiz
onlar	isterler

Örneklerde görüldüğü gibi *ister-* eyleminin sonuna eklenen kısımlar şahıs adıllarıdırlar. Yalnızca üçüncü çoğul kişi bu konuda bir istisna durumdur.

men	istermen < ister + men
sen	istersen < ister + sen
o	ister < ister + ?
biz	istermiz < ister + miz (biz)
siz	istersiz < ister + siz

Bu karşılaştırmadan çıkan sonuca göre üçüncü tekil şahıs örneği *istero < ister + o* biçiminde olmalı idi.

ister + o > istero > > iatiru > istirü > isteri > istiri > istir

Sonda yer alan *o* şahıs adılı da sözcüğün ses uyumuna girerek *-I* son halini almıştır.

KAYNAKÇA

Ahundov, Ehliman, Semih Tezcan. **Azerbaycan Halk Yazını Örnekleri.** Derleyip düzenleyen E. Ahundov, Türk çevriyazısına aktaran, "Giriş" ve "Sözlük" bölümlerini yazan S. Tezcan. Ankara: TDK, 2002.

Arat, Reşit Rahmeti. **Kutadgu Bilig I, Metin.** 4. bs. Ankara: TDK, 1999.

_______ . **Kutadgu Bilig III, İndeks.** Haz. Kemal Eraslan, Osman F. Sertkaya, Nuri Yüce, 1. bs. İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü,1979.

Ata, Aysu. **Kısasü'l-Enbiyâ, I Giriş – Metin – Tıpkıbasım.** 1. bs. Ankara: TDK, 1997.

_______ . **Kısasü'l-Enbiyâ, II Dizin.** 1. bs. Ankara: TDK, 1997.

_______ . **Nehcü'l-Ferâdîs, III, Dizin-Sözlük.** 1. bs. Ankara: TDK, 1998.

_______ . **Türkçe İlk Kur'an Tercümesi (Rylands Nüshası), Karahanlı Türkçesi (Giriş-Metin-Notlar-Dizin).** 1. bs. Ankara: TDK, 2004.

Atalay, Besim. **Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi,** c. I. 4. bs. Ankara: TDK, 1998

_______ . **Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi,** c. II. 4. bs. Ankara: TDK, 1998.

_______ . **Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi,** c. III. 4. bs. Ankara: TDK, 1999.

_______ . **Divanü Lûgat-it-Türk, Dizini "Endeks"**, c. IV. 4. bs. Ankara: TDK, 1999.

Barthold, V. V. **Moğol İstilasına Kadar Türkistan**, çev: H. D. Yıldız, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1990.

Blaga, Rafael. **İran Halkları El Kitabı.** 1997.

Bozkurt, Mehmet Fuat. "Horasanlılar". **Türklerin Dili,** İstanbul: Cem Yayınevi, 1992: 223-425.

_______ . "Untersuchungen zum Boǰnurd-Dialekt des Chorasantürkischen". Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophischen Fakultät der Georg-August-Universität Göttingen. Doktora Tezi, Göttingen,1975.

Buḫārī, Şeyḫ Süleymān Efendi-i. **Luġat-i Çaġatay ve Türkī-i ʿOs̱mānī.** Türk Dilleri Araştırmaları, c. 13. Yay. Mehmet Ölmez. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları, 2003.

Caferoğlu, Ahmet, Gerhard Doerfer. "Das Aserbeidschanische". **Philologiae Turcicae Fundamenta.** Ediderunt Jean Deny, Kare Grønbech, Helmuth Scheel, Zeki Velidi Togan. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag GMBH, 1959: 280-307.

Cavanşir, Babek, Ekber Necef. **Şah İsmail Hata'i Külliyatı.** İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2006.

Clauson, Sir Gerard. **Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish.** Oxford: Oxford University Pres,1972.

Czeglédy, Károly. **Turan Kavimlerinin Göç'ü.** çev. Günay Karaağaç. İstanbul: Turan Kültür Vakfı,1999.

Dankoff, Robert. **Evliya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü.** Katkılarla İngilizceden çeviren Semih Tezcan, yay. Mehmet Ölmez, İstanbul: TDAD 37, 2004.

Dėhḫodā, Mīrzā 'Elī Ekber Ḫān. **Loġet-nāmė-yi Mīrzā 'Elī Ekber Ḫān Dėhḫodā.** c. 3-B, 4-B, 5-B, 7-A, 7-B, 9-A, 9-B, 10-B, 11-A, 13-A, 14-A, 18-A, 19-A, 19-B, 20-A, 21-B, 22-A, 22-B, 23-B, 24, 27-A, 27-B, 28-A, 28-B, Zīr-i Neẓer-i: Moḥemmed Mo'īn, Sėyyėd Ce'fer Şehīdī. Tehrân: Dānėş-gāh-i Tėhrān, 1375/1955.

Demir, Nurettin, Emine Yılmaz. **Türk Dili El Kitabı.** Ankara: Grafiker Yayınları, 2003.

Devellioğlu, Ferit. **Osmanlıca – Tükçe Ansiklopedik Lûgat, Eski ve Yeni Harflerle.** Yay. Aydın Sami Güneyçal. Yeniden Düzenlenmiş ve Genişletilmiş 18. bs. Ankara: Aydın KE, 2001.

Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü.* 1. bs. Ankara: TDK, 1983.

Doerfer, Gerhard. "Bericht Über Eine Linguistische Forschungsreise in Iran" **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten.** Ankara: TDK, 1973–1974: 199-202.

_______ . "Chorasantürkisch Aus Dem Türkenkessel". **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten 1987.** Ankara: TDK, 1992: 81-102.

_______ . "Die Turksprachen Irans". **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten 1969.** Ankara: TDK, 1969: 13-23.

_______ . "İran'daki Türk Dilleri". **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten 1969.** Ankara: TDK, 1969: 1-11.

_______ . "İran'da Bir Dilbilim Araştırma Gezisi Üzerine Rapor" **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten.** Ankara: TDK, 1973–1974: 195-198.

_______ . "İran'da Türkler" **Türk Dili.** s. 431, Ankara: TDK, Kasım 1987: 242-251.

_______ . "İran'daki Türk Dilleri Üzerine Göttingen'de Yapılan Araştırmalar Üzerine" **Türk Dili.** s. 489, Ankara: TDK, Eylül 1992: 264-266.

_______ . "Das Chorasantürkische". **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten** 1977**,** Ankara: TDK, 1978: 127-205.

_______ . "The Suffix of The Third Person Plural of The Verb in Khorasan Turkic". **V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Genel Konular, Seksiyon Bildirileri.** Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı, 1997: 101-109.

_______ . "Turkic Languages of Iran". **The Turkic Languages.** Edited by Lars Johanson and Éva Á. Csató. London and New York: Routledge, 1998: 273-282.

_______ . **Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen. Unter besonderer Berücksichtigung älterer neupersicher Geschichtsquellen, vor allem der Mongolen- und Timuridenzeit.** c. IV, Wiesbaden, 1963-1975.

Doerfer, Gerhard, Semih Tezcan. **Türk lehçeleri örnekleri, Yaşayan Ağız ve Lehçeler,** c. II, çev: Saadet Çağatay. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1972.

_______ . **Wörterbuch des Chaladsch (Dialekt von Charrab).** Bibliotheca Orientalis Hungarica XXVI, Budapest: Adiuto Edmond Schütz, 1980.

Doerfer, Gerhard, Wolfram Hesche. **Chorasantürkisch, Wörterliste – Kurzgrammatik – Indices.** Turcologica, herausgegeben von Lars Johanson, Band 16, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 1993.

_______ . **Türkische Folklore-Texte aus Chorasan.** Turcologica, herausgegeben von Lars Johanson, Band 38, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 1998.

Duden. **5. Das Fremdwöerterbuch. Notwendig für das Verständnis fremder Wörter.** Mannheim: Dudenverlag, 1974.

Eckmann, Janos. **Nehcü'l-Ferâdîs, I Metin, II Tıpkıbasım.** 2. Tıpkı Bas.,TDK yay. 518. Ankara: TDK, 1995.

El-Cahız. **El-Cahız ve Türklerin Faziletleri,** 2. bs. çev. Ramazan Şeşen. İstanbul: ISAR, 2002.

Erdal, Marcel. **Old Turkic Word Formation, A Functional Approach To The Lexicon***, Vol. 1-2.* Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1991.

Eren, Hasan. **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü.** 2. bs. Ankara: 1999.

______ . "Türk Dilinin Étymologique Sözlüğüne Katkılar", **Ömer Asım Aksoy Armağanı.** Ankara: TDK, 1978: 87-89.

Fakih, Ahmed. **Kitābu Evsāfı Mesācidi'ş-Şerīfe.** Yay. Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu. Ankara: TDK, 1974.

Furūzānī, Sėyyid Ebu'l-ḳāsım, **Sīmcūriyān, Neẖostīn Dūdmān-ı Ḳudret-mend-i Türk der Īrān.** Tėhrān: İntişārāt-ı Īl-i Şāh-seven Bėğdādī, 1381.

Gabain, A. von. **Eski Türkçenin Grameri.** çev. Mehmet Akalın. 4. bs. Ankara: TDK, 2003.

Günėyli, Ḥüsėyin M. "Ḫorāsān Türklerinin Folklorik Dāstānlarından", **Varlıġ Dergisi.** Yıl: 26, s. 132-1, (1383): 26-32.

Günėyli, Ḥüsėyin M. "Ḫorāsān Türkleri Folklorundan: Dāstānlarından: Zėynü'l-ʿereb – Meḥemmed Ḥenīfe Dāstānı", **Varlıġ Dergisi.** Yıl: 25, s. 130-3, (1382): 44-50.

Haenisch, Erich. **Wörterbuch zu Monghol Un Niuca Tobca'an. Geheime Geschichte der Mongolen.** Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 1962.

Hanser, Oskar. **Türkmence Elkitabı.** çev. Zühal Kargı Ölmez, TDAD: 17, yay. Mehmet Ölmez, İstanbul: 2003.

Hey'et, Cevād. "Horasan Türkçesi". **Anayurttan Atayurda.** c. 2, s. 5. (Ocak 1994): 21-30.

______ . **Tārīẖ-i Zebān ve Lehcėhā-yi Turkī**. 3. bs. Tėhrān: Neşr-i Pėykān, 1380.

______ . "Türkī-yi Ḫorāsānī", **Varlıġ Dergisi.** s. 70-4, (1367): 18-40.

Kargı-Ölmez, Zuhal. **Ebulgazi Bahadır Han: Şecere-i Terākime (Türkmenlerin Soykütüğü).** TDA 3, yay. Mehmet Ölmez. Ankara: Simurg, 1996.

Kaya, Ceval. **Uygurca Altun Yaruk, Giriş, Metin ve Dizin.** 1. bs. TDK yay. 607. Ankara: TDK, 1994.

Knüppel, Michael. **Schriftenverzeicnis Gerhard Doerfer.** Göttingen: Pontus Verlag, 2000.

Lessing, Ferdinand D. **Mongolian – English Dictionary.** Berkeley and Los Angeles: The Mongolia Society, 1960.

Leyna,, K. **Bolşoy Russko – Nemetzkiy Slovar – Grosswörterbuch – Russisch-Deutsch. Pod redaktsiyeyi K. Leyna.** 19. tıpkıbasım. Moskau: Russkij Media, 2005.

Li, Yong-Sŏng. **Türk Dillerinde Akrabalık Adları.** TDAD: 15, yay. Mehmet Ölmez, İstanbul: TDAD, 1999.

_______ . **Türk Dillerinde Sontakılar.** TDAD: 40, yay. Mehmet Ölmez, İstanbul: TDAD, 2004.

Mansuroğlu, Mecdut. "Mevlâna Celâleddin Rumî'de Türkçe Beyit ve İbareler", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten.** Ankara: TDK, 1954: 207-220.

Meninski, Franciscus à Mesgnien. **Thesaurus Linguarum Orientalium, Turcicae – Arabicae – Persicae. Mit einer Einleitung und mit einem türkischen Wortindex von Stanisław Stachowski sowie einem Vorwort von Mehmet Ölmez. I, II, III, IV,V, VI.** Yay. Mehmet Ölmez. İstanbul: Simurg, 2000.

Meyer, Gustav. **Türkische Studien. Die griechischen und romanischen Bestandteile im Wortschatze des Osmanisch-Türkischen. Türkçe İncelemeleri. Osmanlı Türkçesinin Sözvarlığındaki Yunanca ve Latince Ödünçlemeler.** Mit einem Geleitwort und Index herausgegeben von/ Giriş ve dizinle birlikte yayına hazırlayan: Mehmet Ölmez. Kepikeç yay. 15. sözlük kitaplığı 1, Ankara: Kepikeç, 1998.

Mīrnīyā, Sėyyėd ʻElī. **Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi ʻEṣā'ėrī-yi Ḫorāsān.** Tėhrān: Nesl-i Dāniş, 1369.

_______ . **Īlhā ve Ṭā'ėfėhā-yi Deregez**. 1. bs. Meşhed: Mo'ellėf, 1366.

_______ . **Ṭevā'ėf-i Turkmān.** 1. bs. Meşhed: Eṭles, 1366.

Nafiz Uzluk, Feridun "Mevlāna'da Türkçe Sevgisi", **Türk Dili, s. 41,** Ankara: TDK, 1955: 270-279.

Nedim Tuna, Osman "Ebi Verdi: İran'da, Bir Türk Diyalekti", **Türk Dili Araştırmaları Yaıllığı, Belleten 1984,** Ankara: TDK, 1987: 215-245.

Ölmez, Mehmet. **Tuwinischer Wortschatz mit alttürkischen und mongolischen Parallelen. – Tuvacanın Sözvarlığı Eski Türkçe ve Moğolca Denkleriyle.** Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica, herausgegeben von Cornelius Hasselblatt und Klaus Röhrborn, Band 72. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2007.

Önder, Dr. Mehmet. "Mevlâna'nın Türkçesi". **Selçuk Üniversitesi 7. Milli Mevlana Kongresi (Tebliğler) 3-4 Mayıs 1993.** Konya: Selçuk Üniversitesi, 1994: 27-34.

Önen, Yaşar; Cemil Ziya Şanbey. **Almanca – Türkçe Sözlük 1-2.** Baskıya haz. Prof. Dr. Vural Ülkü, TDK: 546, Ankara: TDK, 1993.

Öztopçu, Kurtuluş. **Kitāb Fī ‘İlm An-Nuşşāb. A 14th- Century Archery Treatise in Mamluk-Kipchak – Memlûk Kıpçakçasıyla 14. yy.’da Yazılmış Bir Okçuluk Kitabı.** TDA 34, yay. Mehmet Ölmez, İstanbul: 2002.

Penāhiyān, Jėnėrāl Dr. Meḥmuūd. **Ferheng-i Coğrāfiyā’ī-i Millī-yi Turkān-i Īrān Zemīn,** c. 4. Irak: 1351.

Ramażān, El-Şeyẖ İbrāhīm. **El-mu‘ceme’l-muyesser li’elfāẓe’l-Ġur’āne’l-Kerīm, Ḥesebu Bidāye’ti’l-Kelimeti.** Tavzi‘u Dāri’l-kalem li’t-ṭeba‘āti ve’n-neşr, Beyrūt, Lubnān.

Sāmī, Şemse’d-din. **Ḳāmūs-ı Türkī.** Dr. Mehmet Emin Ağar’ın Önsözüyle. Enderun yay: 31. İstanbul: Enderun Yayınları, 1989.

Ṣerrāfī, ‘Elī-rėżā. “Īrān Türklerinin dili ve folkloru”. **Varlıġ Dergisi**, Yıl 21, s. 114-3, 115-4, 1378: 60-71.

Schönig, Claus. “Azerbaijanian”. **The Turkic Languages.** Edited by Lars Johanson and Éva Á. Csató. London and New York: Routledge, 1998: 248-260.

_______ . “Turkmen” age: 261-272.

_______ . “Mongolische Lehnwörter im Westoghusischen” **Turcologica B. 47.** Hrg. Lars Johanson, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2000.

Schregle, Götz. **Deutsch-Arabisches Wörterbuch.** Beirut: Librairie du Liban, 1977.

Sīstānī, Īrec Efşār. **Īlhā, Çādurnėşīnān ve Ṭevā’ef-i ‘Eşā’eī-yi Īrān.** c. 2, Tėhrān: Nesl-i Dāniş, 1368.

Stachowski, Stanisław. **Osmanlı Türkçesinde Yeni Farsça Alıntılar Sözlüğü, Wörterbuch der neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen.** Yay. M. Ölmez, Simurg Dil ve Edebiyat Dizisi:5. İstanbul: Simurg, 1998.

Steingass, Ph. D. F. **A Comprehensive Persian – English Dictionary, Including The Arabic Words And Phrases To Be Met With In Persian Literature.** Second impression, London: Kegan Paul, Trench, Trubner & CO LTD., 2002.

Şerefeddin, M. “Mevlâna’da Türkçe Kelimeler ve Türkçe Şiirler” **Türkiyat Mecmuası.** c. 4. İstanbul: Burhaneddin Matbaası, 1934: 111-168.

Şeşen, Ramazan. **İslâm Coğrafyacılarına Göre Türkler ve Türk Ülkeleri**. 2. bs. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1998.

______ . “Klâsik İslâm Kaynaklarına Göre Eski Türklerin Dini ve Şaman Kelimesinin Menşei (Başlangıçtan Moğol istilâsına kadar)”. **İbn Fazlan Seyahat Nâme.** İstanbul: Bedir Yayınevi, 1995: 147-185.

Taşağıl, Ahmet. **Çin Kaynaklarına Göre Eski Türk Boyları.** Ankara: TDK, 2004.

TDK. **Türkçe Sözlük I-II.** TDK yay. 549. Ankara: TDK, 1998.

Tekin, Şinasi. "Köşk kelimesi Farsça değil Türkçe'dir.". **İştikakçının Köşesi, Türk Dilinde Kelimelerin ve Eklerin Hayatı Üzerine Denemeler**. İstanbul: Simurg, 2001: 25-31.

Tekin, Şinasi. "1343 Tarihli Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni ve Türk Dili Tarihinde 'Olġa-bolġa' Sorunu". **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten 1973-1974.** Ankara: TDK, 1973-1974: 59-157.

Tekin, Talat. **Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler.** TDA 13, yay. Mehmet Ölmez. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Simurg, 1995.

_______ . **Türkoloji Eleştirileri.** Yay. M. Ölmez. Ankara: Simurg, 1997.

_______ . **Orhon Yazıtları, Kül Tigin, Bilge Kağan, Tunyukuk.** Yay. M. Ölmez. İstanbul: Yıldız, 2003.

_______ . **Orhon Türkçesi Grameri.** TDAD: 9, yay. Mehmet Ölmez, İstanbul: Yıldız, 2003.

Tekin, Talat, Mehmet Ölmez. **Türk Dilleri Giriş.** 2. bs. Dil ve Edebiyat 2, İstanbul: Yıldız, 2003.

Tekin, Talat, Mehmet Ölmez, Emine Ceylan, Zuhal Ölmez, Süer Eker. **Türkmence - Türkçe Sözlük.** TDA 18, yay. Mehmet Ölmez, Ankara: Simurg, 1995.

Tezcan, Semih. **Dede Korkut Oğuznameleri Üzerine Notlar. İnceleme.** YKY 1457, Edebiyat 395, İstanbul: YKY, 2001.

Tietze, Andreas. **Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı.** 1. bs. İstanbul: Simurg, 2002.

_______ . **Wörterbuch der griechischen, slavischen, arabischen und persischen Lehnwörter im Anatolischen Türkisch, Anadolu Türkçesinde Yunanca, İslavca, Arapça ve Farsça Ödünçlemeler Sözlüğü.** Derleyen ve yayımlayan: Mehmet Ölmez. TDAD: 26. İstanbul: Simurg, 1999.

Togan, Zeki Velidi. **Umumi Türk Tarihine Giriş.** 2. bs. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 1534,1970.

Tor, Gülseren. **Mersin Ağzı Sözlüğü.** TDAD: 38, Yay. Mehmet Ölmez, İstanbul: 2004.

Törekçe – Tatarça Süzlek. Ehmetveli Menger Fondı yardeme belen bastırıldı – *Türkçe – Tatarca Sözlük*. Ahmet Veli Menger Vakfı yardımıyla basılmıştır, Kazan – Moskova: İnsan Yayınevi, 1998.

Tulu, Sultan. **Chorasantürkische Materialien aus Kalāt bei Esfarāyen.** Islamkundische Untersuchungen, Band 128, begründet von Klaus Schwarz, herausgegeben von Gerd Winkelhane. Berlin: Klaus Schwarz Verlag, 1989.

_______ . "Horasan Türkçesinde İki Hikâye" **Türk Dilleri Araştırmaları**, TDAD: 4, yay. Mehmet Ölmez, Ankara (1992): 131-153.

Vardar, Prof. Dr. Berke. **Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü.** Prof. Dr. Berke Vardar yönetiminde Prof. Dr. Nüket Güz, Prof. Dr. Emel Huber, Prof. Dr. Osman Senemoğlu, Prof. Dr. Erdim Öztokat. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 2002.

Wehr, Hans. **Arabisches Wörterbuch für die Schriftsprache der Gegenwart und Supplement, Arabisch-Deutsch.** 4. Unveränderte Auflage. Beirut: Librairie du Liban, 1977.

EK: METNİN ORİJİNALİNİN FOTOKOPİSİ

کرم و یه شفا سندن یا حنان || کوزلارینه شفا ویرگیل سن الله

القصه خدای تعالا نینک قدرتیندن زیارت شاهنک کوزلاری نورانی اولوب و

قدرت الهی تنک اولوب خلایق ایلار جمیع ولایت ایشتوب کورماقینه کلوب

کرمنینک الا ایاقیندن زیارت قلدیلار کرم ایچیدن تازه دین طوی بنیاد قوروب

یدی کیچه کوندوز طوی قیلوب اصلی نینک اتیسی کرمنینک الیده ویروب مرادلارینه

یتیشدیلار و کرم هم تخت سلطنتده قرار آرام تاپوب و جمیع رعایا ولایت آسوده

اولدی تمام اولدی کتاب نینک انتهاسی کرکه و کاتبه خلعت بهاسی توقف نهده

نیز رحمت کیم مقاش بلز جنت کی هذا بید احقر المذنب العاصی الفقیر ملا محمد

ابراهیم شاه رعیت ولد مرحوم ملا محمد شاکر علا اتابه بتاریخ ۲۴ شهر شعبان المعظم ۱۳۵۵

هذا کتاب حمراه و صنم خان

بسم الله الرحمن الرحیم

اما راویان اخبار و ناقلان آثار روایت ایدورلار کیم قدیم زمانده چین شهرینده بر پادشاه بار ایردی

بارها از خوش ... روایت ایدیبلار که ... ایکی وزیری وار ایدی بیر ... نینک

آدی محمود و بیرنینک آدی احمد و محمودنینک بیر قیزی وار ایدی آدی سلطان ایدی و احمد نینک بیر اوغلی

وار ایدی آدی حمراه ایدی و قیزنینک بولارنینک ... بیر بیره نامزد ایلدیلار

احمد نینک آتاسی نینک ... بیرادی یوق ایدی که بیر درست لباسی آلسه او غلی کیدسه ... قیلسه ...

اونماندە بر بوداغ آدلی تاجر وار ایدی بیله کورنده قوجه احمدی چاغروب یاننه دیدی ای قارداشی قوجه
قوجه احمد اوغلون همراه ایچیلن کدخدا قلمویسن قوجه احمد دیدی ای قارداش دنیا مالیم یوقدور دهرک یوزم دنیا
مالی اولمسون همیشه خجل و شرمسار اولور بچاره نی کدخدا قیلوم بوداغ تاجر دیدی ای قوجه احمد آیا در کنه قارداش
سوزنیده لا نیموب قیز میز سنون اوغلنکه دیر یا یوخ قوجه احمد دیدی ای قارداشمده هیچ سوز یوقدور بوداغ تاجر
بر قدری مال دیر بچه دست تاخر لباسی ویروب قوجه احمده دیدی آپار اوغلنگه کدخدا قیل دهر وقت بزلر تبریز
بربره همره ایلن آیا سه قوجه احمد خوشحال اولوب بوداغ تاجره دعالر قیلدیوب بو سوزلاری دیر کورنه عرض ادلار

بوداغ تاجر سنه عرضیم ایلیم ایلیم
ایلاردن ایلاره دستان ایلیم
خدایم دنیاده عزت لار ویرسون
عقباده اللهم فرباده یتیسون ۲
سنیک عمرینک زیاده لتینک آرتوق
محبق صرت حبیب خالیق ۲
تمام دشمنیک اولسیله پا مال ۲
همراهی قیلدینک اوزینکدن خوشحال

سرفراز ایلدینک بیزنی دنیاده
سرفراز ایلدینک بیزنی دنیاده
ایل ایچینده دشمنلارینک زار اولسون
سرافراز ایلدینک بیزنی دنیاده
باشینک یتوشسه تا کیوان عیوق
سرافراز ایلدینک بیزنی دنیاده
دنیاده اولمسون سنون چیلنن زوال
سرفراز ایلدینک بیزنی دنیاده

القصه قوجه احمد بو سوزلاری دیندن سونک بوداغ تاجردن بر قدری مال آلوب
کتوروب صباح سر کورنده آدم یوللایوب قارداشی محمود یاننه که قارداش جان محمود کرک

سن منم اوغلوم غلامم لیقه قبول ایدوب و قیزدن سلیمان شاهم دیره سن دخی محمودام قبول ا
ایدوب قاضی ایستیوب سلیمان شاهم صیغه نکاح اوقویوب طوی تماشایه مشغول اوله دیلار
او وقته حمزه خوشحال اولوب خدایه شکر ایدوب سلیمان شاهه نه بوغزه دیدی کورسه عوض اولا

شکر لله که دلبر بیزه مهمان اولدی
سرافراز ایتدی بیزی جسمیزه جان اولدی

شول مبارک قدمی ریحه تیلوب چورومشم
بیت الأحزانمزه شمع شبستان اولدی

باغدی خورشید کمی نوری شوب ایویمزه
اولدی روشن یا موسی مثال گلستان اولدی

کوره‌لی نکی کیم نیچه کوندی جنکلی بودرهم جان
کز یایوم نایشنه کیم دردیکه درمان اولدی

قسمت ایلدی بنه یاری خداوند جهان
سبب کاریمزه قادر سبحان اولدی

مظلوم دلبری کوردی رقیب لن یولداش
غصه‌دن تیتردی سوکیت کمی لرزان اولدی

یوخیده بیره کز گلمیم کیم کوریم دیدار یار
جیلنی گورنیم یوز بنه تا ... جان اولدی

القصه حمزه یو سوزلاری دینیدن سونک قوجه احمد دیدی اوغول حیف که سنون بوطو
نیکده منیک قارداشم بوداغ تاجر یوخدور اکر اولسیدی سنون بوطویون خیلی عالی اولاردی
خلاصه ییدی کیجه کوندوز طوی تماشایه مشغول اولدیلار آخر کیجه قوجه احمده خبر ویردیلار
سنون قارداشون بوداغ تجار سوزدن کلوبدور قوجه احمد آدم یوللایوب بوداغ ایزینده بوداغ

تا آخر آخرکچه اوزنکلوب صدر مجلسده اولتوروب صحبت ایدردیلار و
ومهده همراه فاخرلبا سلار کیوب ایلینده قلیان دخل مجلس اولانده بوداغ لاره لوب تمام آهنگ
قد قامت شکل شاهنه یا خوب دیدیسغار دی حاجی احمد ماشاءالله سنینگ یاخشی اوغلانگ
وار ایکن تا قاردشینگ قیزلارنی مونه لایق لار یا کچه کونیث لار قوجه احمد دیدیسا تا حاجی
منیم قاردشیمنینگ قیزلاری اگر صنعی جمالده وعقل کمالده تاریخ قندوریسی بوداغ تاجر لوکوزدیر
کلاپیراستنده دیدیلار ایکیت لر بناده جوان یاخشی یاخشیدور اما کوزه لینگ یاخشیسی
تمام زادون یاخشی لار اما منیم نظرمده بر قیز دار هیچ خیالمدن جهید سکوندور خیالمده
کجه دیشمده صبح شام ملکه علی الدوام اونینگ فکر خیالنده دائم الاوقات کوبا نظریمده
جلوه کرلیک لار سود قتده کوها کوزمنینگ اونکنده دکونفلمنک ایچینده لار ونشو قراوره
کمده لار ایمدی منه بیرلا تاردیر نیک بیرلا تار کیوب بوداغ تجاره دیر دیلار بوداغ
تاجر دیر ایکم منینگ دقوجه احمدنینگ مجلس منیم تنگ آدم بیله بیر مجلسده شاد ایدوب
صحبت اوتورسه او مجلس آیه سینه خیل منت وفخر عزت درسه مونه دیوب آتارینی
قولیغه آلوب دیدیسار ایکت لار بیلنگ کیم بچه ایلدورموندن اونینگ کذا ردوم ردوم
ایلینه قزل آلمه نینگ شهرینه لار شهرسا دشهرنینگ حاکم محمد خان جلب دیرلار کیدوب
کورسه لام شهردن یاریم آته 2 یول اراق لارق بیر چهار باغ عظیم کوردو بونده بیر چهار باغ
بیر باغ توتستان بیر باغ دستان بیر باغ بدرستان بیر باغ کلستان وکلستاننینگ آر
ادور تا سنده بیر لا جوردکونشک ت لو بدورلار سنده نوشکه متصل عالیشان

صح

ص

اوطاغلار و اطرافنده وچهار جانبنده سنگ فرش قاپرلار بلند دریاچه لار وچهار
حوضنک کونج لارینده وار سو قازلاری یوغارو توکولار حوضه وسوزان بخر آوازلار و
کوشکلنک اوستنده قدح ۲ ایچه تیزلار وقیزلارنینک انالنده هر بیرنینک بیر تار ته وار
چالیبون بخر آوازلار اما نه قیزلار دیلاری بیده نوزلار شعله اورسادین لار کوزلاری
سوزولوب تکلور نازلار وقیزلار ایچنده وار بیر شه حوبان کوزلاری مستانه غایله
دستان آدی صنیادخان منده آلدی جان نار دستلار اوکوندنکه دین کوروب شوقی
اورتکه جولوب عشق جاینم آلوبیدور اما بیرنچه ابیات لرشانته دیوب دین سیزنینک
ایجلاده دیم سی جا تارینیب جالوب کلمه شی تولوب شوق دل ایله عشق هوی ایله پوشو
لدر دیمی کورنینک نه عرض اولار آقاپان خدمتنه غزل بو داغ تحب ر

ای آقالار یاندیم توتاشدیم اوده — بیر قیزکوزلنک حسرتنده دین
کیمه آغلوب کیمه کیده نیوم دا ده — یاندیم آول دلبرنینک زوغننده دین
عجب قد زیبا قلم قاشلیدور — سراکیردنلی سیه چاچلار
پسته دهانلیغ جا انجب دیشلیدور — قالمشم صنم نینک حسرتنده دین
شمع تک توتاشدیم چکدیم نیانه — شعله آتشیم جا لدی جهانه
سوراغ ایدیب اوندان تایدیم نشانه — جولدان جوله جاشدیم نه قتنده دین
کونکل جوان دکل جانده قونیم — بو واقعه دین کیم سو یلیم ۳

جسد ملکینی بیلیجی نیچه اوله یوم ‌‌ ‌‌ بر طرفه نی‌لارنینک محنتیده من
مجنون اولیب کاشیدیم چولدین چولاره ‌‌ ‌‌ ابدال اولوب کاشیدیم ایلدین ایلاره
فرهاد اولوب زحمت ویردیم قولاره ‌‌ ‌‌ اولمدیم یوسف تک خدمتیده من
ناچار اولور کورسیم یارنینک اوزینی ‌‌ ‌‌ یانینده اولتوروب چکسیم نازینی
دوتسیم صحبتنی ایتسیم رازینی ‌‌ ‌‌ اولیم کیچه کوندوز عشرتیده من
بوداغ دیر اله آلسام الینی ۲ ‌‌ ‌‌ دلشید ورب کورسیم شیرین دیلینی
قول اوزاتوب قوچسم انچه بیلینی ۲ ‌‌ ‌‌ اولسم شاد خرم وصله تیمیده من

القصه بوداغ تجار بو سوزلرنی یاینده سونکی توروب آدم لر ایلان اول منزل لرینه کیتیب‌لار واولنوچ ایلار هم هنک چهار اطرافنده اولتوروب ساز نوازلیده یوب یاخشی ابیات لار اوقوب لذیذ طعام لار بیوب الوان لباس‌لار کیوب رنگ حنالار یاغلاب یاتیب‌لار سحره یاقون اولغانده همراه عالم خوابده کوردی که کوردی بستر خدا یوز هدایت در انبیاء سرور اولیا سرکرده صولتها قاتل اشقیا علی مرتضی نظر شیوه کلوب بیوردیلار همراه اکر بو خده سن اویاق اول واکر مدهوش سن سیاق اول اول صیاد خان نام قیزکه بوداغ تاجر وصفنی آیتدی انکنینک عقدینک هدشده قلاین کاشر اونینک هم دیشنبه کیدب خبر ویروب تین صبح شام بیلکه علی الدوام

کوزی یوللنکده دیلی سوزینکده دور البته کیرک یوقوردن اویاتوب سوزیمه ایناتوب صبادن
قوانوب سلیمانی سوروب وطنیدین چیقیب غریبتا اختیار ایدوب صبادقا نینک ایتکندین
کیم سن که کوزیسی یوللنکده دور البته احتمال ایتمه منکیر سوزینه کیمه صبادقا تیر ادنوتمه سلیمانی
ایلین یاتمه منینک کونکلوم ادنینکدین سوتمه یسی همراه بو سوزلرنی آقا سیندین ایشتیندین
سونک سراسیمه یوقوردن اویاتوب ساق قولینده یاتوب الله یالواروب شکر ایدوب
دیلینده ذکر ایدوب کونکلینده فکر ایدوب صبادقا نینک ایزیندین کیده چیک ایرلدی تاکیتدی
سحرا اولدی سلایل یعقوب نی زیوانی ایله عزت اعزاز ایله اذدحام عام و شوق تمام ایله
سلیمانی آطلانیدوروب کتوروب پرده سرایه نی لدیلار و همه نینک هم قولیندین توتوب
شربت لار ایچوب نقلار نی چوب بر دنینک دالینه کچوب و قیزلار سلیمانی نینک قولیندین
توتوب و اوغلانلار همه هینک الیندین توتوب بر بیر سینه تاپشوروب قایتیدیلار یسی همراه سلیمانی
اوزینه باخوب متفکر اولوب مضطرب قالمیدی بیلمیدی نجه ایتسون سلیمانی نینک کونکلی
آلسه علینینک امرسینه دور اگر علینینک سوزینی مین کیتورسه سلیمانی نینک کونکلی سینه
دور سلیمانی دیدی عموم اوغلی همراه قایانا نجک بیله متفکر سن همراه دیدی عموم قیزی سینینک
جوابینک نه دیوم سراسیمه بیر سودا باشیمه بیر غوغا دوشوبدور نجه ایده یوم سلیمانی دیدی دیرکو بیم
نه سودا و نه غوغا دور همراه اوقالدین آخیر کوزین دیشینی ایده چیک الیشیم کیده چیک بولوغ
میه چک یارینت بر بیر دیاینده سلیمانی تغییر حال اولوب قهرلنوب الوانلی بیلارنی

چیقاروب کوک قرا یه کیروب زلفین پریشان ایدوب خطکا فالین مع و روب قهر تمام ایله
کدورتلیق کلام ایله طیش تغیر ایله دیدیلار عهد وفاسیز دلار حرف صفاسیز سینینک عهد اقرا
رینک عقل اعتبارینک ناموس عارینک بو ایدیب نه ایچون منی آتا آناداین آیروب خلوت تماشا
لرده یوروب اوزیمه قرین ساوب زندان پرده سینه سالوب زنده بیوه ایدوب نقد نینک
آلوب نسیه آختاروب منی ایل ایچنده بد نام اتدینک بس همراه بو سوزلر سیناب زدل اشیتاندین
سونک خجل و شرم سار اولوب دیدیلار عومنینک قیزسارمنیم دلسوز و فالی یاریم بو یولده
بوسوزده منی کنه کاری توب مکدر اولمه منی اوز خوشومه بوله سال بلکه مولام علینینک بویورتی
ایلان کیدوم اگر اونینک بویوروقی جاکتور رسم دیندان بیکانه اولورمن عمر بیدین خیر کورمم
آخرنده رستکار اولمی بس بو سوزلر دیوب سیناب زده منع نصیحت یولنده اتار نیت چالوب
بو سوزلر دیدیلار ایمدی کورینک نه عرض ادلار آقی یان خدمتینه بو غزل

چاتیم قیافینک یخمه قاشینکی ۲ ۳ — کلار سلیم کیمه سن بو قرانی
مرا کوزلرینکدن توکمه یاشینکی — کلار سلیم کیمه سن بو قرانی
قرا کوزلارینک یاشی کلدورمه — یخدان چیقوب ال نیقا قینیک سولدورمه
رستینکی آقله توب رشمن کولدورمه — کلار سلیم کیمه سن بو قرانی
بو ایشینکده عالم سنی منع ایدر — شوم رقیب لار کلوب یان طعن ایدر
کمینه نی کیمه منی لعن ایدر — کلار سلیم کیمه سن بو قرانی

1 اوزیم کتسم کوزیم کونکلوم سنده در | سنینک عشقینک ایله جانم تننده در
2 کوکه کیرافت پیزنینک اچیلن کننده در | کل ای سلیم کیمه سن بو قرانی
3 قورخمه کتسم کنه تیزدن کلورمن | حق حکمینه صیاد خانه آلورمن
4 سنینک قدرینک اوندن یاخشی بیلورمن | کل ای سلیم کیمه سن بو قرانی
5 چوخ عاشقلار بو سودایه دوشوبدور | یاشین آلوب بلبند داغلار آشوبدور
6 بیزده حقدن بیله ایشلار دوشوبدور | کل ای سلیم کیمه سن بو قرانی
7 همراه دیه ایلیوب منی ارا ده ۲۵ | حکم اولوبدور دوره بیلم بورده
8 حق بیورسه یته جکمن نرده | کل ای سلیم کیمه سن بو قرانی

9 القصه همراه بو سوزلر دیاندن سونکت سلیم دیدی سار عمو منینک عقل سیز اوغلی
10 سنکه منی ایلار اچینده بدنام ناکام ایده سن عالمه بیلدیرب دوکمن نرسه کلدور و سه
11 غم غصیه قویوب کل اوزیمه صولدورو سه منی غقره دن الدوردب کیده سن نه بچه قاره آغلیه میوم
12 دیا کوکه کیرب قرا باغلیه میوم بس نرنره آغلیوب بو سوزلر دیرکوه نینک عرض ادلار

13 سن که منی ترک ایلیوب کیدرسن | نه بچه کوک کیوب قره باغلیم
14 بر ده ایچره زار منتظر قویه سن | نه بچه کوک کیوب قره باغلیم
15 بچه ایلار دل بو ینکه قوانه یم | عموم اوغلی دیوب دیوانه یم
16 سمندرتک آتش او تنکه یانه یم | نه بچه کوک کیوب قره باغلیم

هیچ قیز منم تکیج کلیج اولمدی ... قیزل منکزی پرده ایچره صولمدی

کوزی یاشلو یاری یولنده قالمدی ... نی بجه کوک کیوب قره باغلیم

حسرت امید ایتدوم کورمدیم وفا ... بردم سنینک برلان سورمدیم صفا

آخر منه ایتدینک ظلم ایلن جفا ... نی بجه کوک کیوب قره باغلیم

سلیمان دیر ایلده منی خوار ایتدینک ... کیجه کوندوز ایشیم آه زار ایتدینک

قیز کلین یاننده شرمسار ایتدینک ... نی بجه کوک کیوب قره باغلیم

القصه سلیمان بو سوزلری دیاندان سونک حمراه خجالت چکوب دیدیلار سلیمان منی
موندان آرتوق خجالت دیروب شرمسار ایتما منه حکم اولوب بارکرک قوپی سنخوایی
و صیادخانینک ایزینیدا کیدیم انشاءالله تعالی الله تعالی انینک شفقت ایلان آتام
علینینک حرمتی ایلان داو غریتیم ایلان صیادخانی ادزا الیم ایلان بیلکی باشدان
طور ایدوب تماشالار ویردب دیافتی باغیشی زیافت لر دیروب بینکدان پرده
قوروب قوشه تخت بازا آتوب ایکی یزرا هم بردمده و بیر پرده ده کوررهن اما
ایمدی آیریلیق وقتی بار اگر آغلارسن واگر کولارسن چارهیو خدور کرک کیدیم سب
بوتارینی قولینه آلوب سلیمان بیک اوزینه باخوب غم غصه ایله بو سوزلری دیر دی
سلیمان هم سوزینه بیر جواب دیر دی کورینک نه عرض اولار آتیا خدمتیه

آیریلیق وعده سی کلدی یتشدی ... قال مرادیم کوزی یاشلو قال ایمدی

قارباقاربلی داغلار آرا یه دوشدی
جونکه کیدوب دوشدینیک غریب ایللره
تا کلنجه کوزیم یاخشی یوللاره
غنچه کلی خزان یلی دکمه سون
یارسیز قالماق اوده کیملی دکمه سون
هیچ فیز منیم کبی کلیمی اولمسون
ایلی دیداره قیامته قالمسون
بو عملار قسمت ایتدی یاراددن
من غریب تک کیدر اولدوم یوراددن
آیری دوشمک یمان اولور اولومدن
من صنم تک آیری دوشدیم ایلمدن
شاه مردان بو یور قتل ایده رم
حکم اولوبدور بوره بیلم کیده رم
سن که ایدیب کیدر اولدینیک یوراددن
تا کلمه سنک هر کیز چخمم قاراددن
یاریدن حق اوزی بیله بیوردی

قال برابریم کوزی یاشلی قال ایمدی
کیت ابراهیم سلامتلیق بیلان کلسین
کیت ابراهیم سلامتلیق بیلان کلسین
الف قدینیک ستم یوبه اکمه سون
قال برابریم کوزی یاشلی قال ایمدی
قدیلی منکز ریاره هجر یینده سولمسون
کیت ابراهیم سلامتلیق بیلان کلسین
محبت لرکوته ریلدی آرادن
سن صنم تک کوزی یاشلی قال ایمدی
چارم یوخدور هیچ ایشی کلمز الیمدن
سن غریب تک سلامتلیق بیلان کلسین
بو یوللرده عملی قانلاری یوده رم
قال برابریم کوزی یاشلی قال ایمدی
من آغلارم دایم بو ماجرادن
کیت ابراهیم سلامتلیق بیلان کلسین
آج کوزلرینک بیلا قدنا B یدوردی

۱۴۷

ص ۱۳۷

تقدیر بیندین بیر بیندن آیردی
قادر الله اوستویزده دالده قوزر
حالیم پریشاندر کوزیم یولده گه
همراه دیر درشدیم عشقنینک یولینه
باشنی قویمشم صیادی نینک الیگه
سلبادی دیر چهنی کیادلدینک روانه
قویسه دیدیلر آخر نه مانه

قال دیرایم کوزنی یاشیا قال ایمدی
بلبلنینک ناله سی غنچه کلده دور
کیت همراهیم سن قلق بیلان کله سن ۲
سوندلار عزق اولمشی چشمه کلینه ۳
قال دیرایم کوزنی یاشی قال ایمدی
غم او خیبنه کونکلم اشیدنینک فتانه
کیت همراهیم سن قلق بیلان کله سن

القصه همراه ایله سلباد بو سوزلر بیر بیرینه دیاندن سونک همراه توزوب اناسینینک
یانینه کلوب کوره دیشینده قتی الیشنی کیدن سونینی اولان قیزینی بیر بیری بیریگا اناسینه
دیوب سلبادنی آنا سینه تاپشوروب تاریندینی نینک اوستنده قویوب بو سوزلرنی دیدی

یا لیشم آلوب کیدی اولدوم غریبته
کاشر بولدوم قالیقو بیرله محنته
سیزه حکم اولوبدور عقبینک ادزینه
قویمه سلبیم قانلار توکسو ناکوزینده
سریمده وار صیادنی نینک هواسی
سلبی قدیکیوب تمسون یاسی

آنا جانا جانه سینیک جانه سلبادنینک
انا جانه جانه سینیک جانه سلبادنینک
بچه بیلم شاه لردن سوزینیدن
انا جانه جانه سینیک جانه سلبادنینک
کتسم کونکلمنینک آلنمزیاسی
انا جانه جانه سینیک جانه سلبادنینک

کیدیب اولدوم صیاد قانینک ایزنیدن … چخراولدوم نادر بیجانلار زنیدن
دلکیراولمیش محرملرینک سوزنیدن … آناجان جان سنیک جانه سلبنازینک
اورکب ادیدب سوخشالمیان یه … الدکدورمه سینمده کی یاریه
قوتیمه سلیم کیرسون کوک قدایه … آناجان جان سنیک جانه سلبنازینک
ادنیم کتتم کونکلرنیم موندهدور … کلر ایچنده قوره قانیم موندهدور
قداکوزلی سلبنازیم موندهدور … آناجان جان سنیک جانه سلبنازینک
همراه دیرجانیم یوخدور کیدهرم … بو یوللرده قیره قی تلار بوده رم
آخر وصیت دور سنیه ایدهرم … آناجان جان سنیک جانه سلبنازینک

القصه یوسف لر دنیانده سونک قوپ احمه قاپوده تولات آتلار دب ایکیرب
کیروب دیدی اوغول جان همراه یونه ایشدور ایده سن بونه خیالات توبس بونجه سغر
دور کیده سن آتانانینک ترکینی ایده سن سلبنازنی کبی قیز که مشتاق در بیجان ایلنده
یرخدور اوندی پرده ایچره زار ذلیل زنده بیوه ایده سن بونجه فکر خیالده دور بونجه
عقل کمالده در که بشده وار اوغول جان سن کلر بو ایشدن ترک ایله دیوب دیو سوز
لر نصیحت ایلیوب دورتاریخ چالوب بو سوزلرنی دیه کور نینک نه عرض اولارغه دیتی

بر سوزم وار سنه بیان ایلیوم … کورنه کلور بو دستانده همرا ایسحم

هرچه پنهان سترم عیان ایلیم هم
درد عشقدن اوشنفکه ایلمش محجوم
طالعینک برکشتدر بختینک ایدر شوم
بوبچه سودادن شوب با شینکه غم
شیطان صیادخانه سلدن دوشنکه
سلیمان پرده ایچره توپرسن
بیله کلرین بیندنا بچه ده ایرسن
کونکلینک اوزمه بیله تازه کلیندن
غریب یرده هیچ ایشی کلمز الیندن
صیادخانینک کوره بیلمنک یوزینی
ترک ایلمه اوقونغموه قیزینی
قوبه احمد دیه ایشت سوزیمی
کورماتمه قالقیدن کورر کوزیمی

دلکیر اولمه بودستاندن همرا هیم
یکدن ایدر نظر ینکیدن بیزن کمه
بهره کورمنک بوجزاندن همرا هیم
زهر قاتل توته جکسن آشینکه
بیلا کلور صیاد قاندن همرا هیم
الوان لباسلرین قره بویرسن
ال اوزرسن قاتماندن همرا هیم
آیرن چشمه اولوسنکیدن ایلندن
آیرلرسن شیرین جاندن همرا هیم
چکه بیلمنک اونینک ایدن نازینی
آیرن چشمه مهربانندن همرا هیم
ادغول اولسنک یرده کوتر یوزیمی
آیرن سالمه دین ایماندن همرا هیم

پس همراه بو سوزلرن آتاسندن ایشتندن سونک دیدی جان ینچه منک اونکه کلمه و
ایشتلمدن اوره بو سوزلرن دیرسن که نه بویولدن قایدوم بر یولدن قایدن وکلم منک
ایلدن آلیشیم زیت لارد کورن دیشم رحمانیدون خیطام دکلدارد یشده

1 کورایم علی عمران قاتل بیر ... دن ایمانندور قسمت یارنایم قادر سبحان ... آتا آنا
2 دن مهربانندور خلاق عالم ... ریوخسه نه بیلور دیم صیاد قان ... دیارده ... رنیر
3 دن برداغ تجاره کلور بوسوزلرب آیة البته الله تعالی امرینه وعلینینک بریور قته
4 عمل اتماق کرک سلبنازر قریوب صیاد فاینک ایمزنید کتمک کرکه ور بیر بوسوز
5 لرردیوب ... تارینکوتاروب بوسوزلر دیر کورنینک نه عرض ادلارم یار خدمتنه

6 غم چکوب غصه یوتوب تا جکرنینک قان اولمز — مقصد نینک حاصل اولوب مشکلینک آسان اولمز
7 کمه صبر قدره ایلمز نقدینه جانانه بتر — یا ایاق ایله کلوب ... پرده نالان اولمز
8 درسلار نفع بوسوداده اولور یا نقصان — که بوسوداده آتا نفع اولور نقصان اولمز
9 منه بر کمه وبر دیدور خبر بیله صیاد دین — که اونینک سوزلرینه زره به یالان اولمز
10 دیدی کیت دکه آداخلینکه اوتور سورت ایوده — که مونونه تک ملیه منک سلب صیاد قان اولمز
11 دم بده چو خدرت صیاد قاننک خوشترو انغام — بیله سارنده خوش صوت نو قان اولمز
12 دیدی کیت قلمه تو تیم سنه حق قلدی نصیب — بیله سن تک الکیده اول کمر جانان اولمز
13 عقد نیکز ساعت بعد الحیره قیلمش عرشده — باور اتمیی کش البته مسلمان اولمز
14 دیدی سالمراه آتا کم سوزنه لریمه قیلدی تصدیق — بیله بر نیر مقاندیو ایله شیطان اولمز

15 القصه حمزه بوسوزلر دیا یندان سونک قوجه احمد دیدی اوغول جان حمزه دن

بیلورمن سینک دیان سوزینک راست مو اما اوغول قان بیر پاینده ییپاره لیق بیر پاینده
آواره لیق بیر پاینده سیلنا رینک بیوه قالمه قتی بیر پاینده انا سنک اوغول جان دیوب
نالان اولماقتی پس قوشیا احمد بو سوزلرنی قور قوتماقیچماس و مماتعت اتماق ایچلن B
تارینی دیزینیک اوستنده توتوب یوزینی ممرمه ایدوب بو سوزلرنی دیرکورینیک نه غرض اولار

همراه جان کل کیمه بیله یور لار ره	اویرلرده سیز کیشی جوخ اولور
غیرمذهب اولور اونیک ایلارس	دانش سوزلاری چانه اوخ اولور
ایلا تمام حیوان صفت او باشدس	یرلا باشدرن باشیه داغ ایلیه ذشدس
صدا گا ایشلارس جنک نرخا شدس	اویرلرده کیشی تیزده یرخ اولور
عاشق اولسنک آیرر کیشه ایلنکدیم	کجه کوندوش ایشنک آخ داغ اولور
غریب برده هیچ ایشی کلمز ایلتکدن	بلبل اولوب آیرر کیشه کلیکدن
غریب اولدنیک کیمسه بیتمز داد نیکه	شیرین گفتا رینکه خوش اوازینیکه ۳
یا مخت صحبتنکه ایدن سازینکه	اویرلرده خوش آوازلی جوخ اولور
بشی کورن اوینده اولوب کیشی سازلرین	نغم بیله کچه نیک قیشی یازلارین ۲۴
یا مخت نظر ایدوب کورسنک تیزلارین	اونده میلنک سیلنانزه جوخ اولور
سیمان سودا ورن کیشی باشینکه	اوز الیکلیه زهر قاتمه اشینکه ۳

شیطان به صیاد خانغه سالدی دیشنکه — بوردیلار دین ایل ایچنده جوقی اولور
صیاد خانه اوله بیلمنک آشنا آشنا — دانه بیلمنک چهار باغنیک داشنه
بیل باغلمه لجک لارنیک ایشنه — سهل سوزدن کونکل سندن سوقی اولور
قوجه احمد سوزنی سویلار دایا ره — منیک سوزیم ایشتمه سنکه نه یاره
بیرکون اولور سنی اوردلار داره — نازک تنیک داریشنده قاقی اولور

القصه قوجه احمد بو سوزلر دیاندن سونک همراه دیدی آتا جان بو سوزلر دیر سیز
که منیک کونکلوم سیزسوز یا کوزیم قورقسون کیته یوم اکر بو سوزلر دن منیک دیر
نه کرک خاصه تا قاچه صیاد خانیک ایزیندن کیدوم پس آتا رینه دیزنیک اد ستنده
قوییب یوزینی آتا سینه ایدی بو سوزلر دیرکور نیک نه عرض اولار قدمیه

آتا جان بیر سوزیم تمشی یا شیمه — بیله بیر سوزنی کرک ایده یوم
الله صیاد خانغه سالمشی دیشمه — مولام بیسور و بیدور کرک کیده یوم
اکر داغلار تمام داشدور دمیردور — اکر یوللار تمام چار ایر چیمیردور
جیدو قیقم اکر منیک ایل عمریدور — مولام بیسور و بیدور کرک کیده یوم
کچمک اولور آتا آتا یوزینده ن — چیکمک اولمز بیش تردان سوزنیدن
آنچه بیلی صیاد خانیک ایزیندن — مولام بیسور و بیدور کرک کیده یوم
صیاد خان دایا نیک شاخوابان دور — اوزی صاحب قدم آتا سی قاندور

هرچند منه نصیب ازلک کما ندور	مولام بیسور دیدور کرک کیده یوم
چونکه عاشقلار یوسودایه توشوبدور	باشیم آلوب بلند ذغلار آتشوبدور
مینینگ سودایم صیاد خانه توشوبدور	مولام بیسور دیدور کرک کیده یوم
آتا فکره باتوب قالمه معتبر سم	کونگلینگ منندن سوروب اولمه مکدر
بو ایشی حقدن منه اولمشی مقدر	مولام بیسور دیدور کرک کیده یوم
همراه دیر ناموسیم دارغاریم بوار	ایش توتماق عزتیم دار کاریم وار
الله منینگ امرینه اعتباریم وار	مولام بیسور دیدور کرک کیده یوم

القصه پس همراه یوسوزلرنی دیاندن سونگ قوچه احمد مایوسی اولوب بیلدی که همراهیچ
منع ملامت کوسترمزا ایدی ار ادغول جان سن مینگ سوزیما ایدوب و رحمدنینگ چاره
یوقدور کرک دیب ستینگ بیلانه کلیم مبادا حوادث روزگاردن یا ازدن یا بلاردن یا
دوشمن خونکاردن سنه بر ضرر یتیشون کرک هر یرده دهر دیارده اولسنگ شام
سحرده وسفر حضرده یول تدارکینده اولوب همراه تدارک اسبابه توشوب بیله دوشم
جنگ اولانده او ایامده اول عرصده دستور ضابطه بو ایدی هر کیم سفره کیدنده
اونینگ همسرن کلوب باشنی آستانده قویدی اونینگ باشنی باسوب کیچردی
پس سابنانی بز فکر ایدوب کلوب باشنی آستانده قویدی که شاید باشنی باسوب

کیته سون دبوسغه نینک ترکیبی اتسون همراه دیدی سلطان هیچ باشنک آستانه قویوب کرره کبی بوسغه دن قایدن دکلم پس سلطان باشنی کوتروب کوزنینک یاشی ایلان و بوره کینک دردی ایلان بو سوزلرنی دیبه کورنینک نه عرض اولار آقانه فدمته

ارنلر فلار مسلمانلار	تانلی یار کیته لی بولدی	باشم قویدم بولنه ده
یاسوبان اوتمه لی بولدی	بزچیکدنینک جورجفا سیان	ادنکه لار سورسین صفاسین
اول که مهروفا سیسین	ایمدی اونوتمه لی بولدی	اولدن بیندرشاهی ایتدی
اونیته یافت آدا ایتدی	کهینه یارین انکاساتیدی	بینکی یار ده تمه لی بولدی
کورنینک فلکنینک ایتی نی	آقدور دردیدیم یاشینی	یارنینک یولینده باشیم
قویوبان کیته لی اولدی	صونه بی قالدی کلللده	جیراغی قالدی جولللده
غریب تک ایرلغ بولارده	بیر وطن ده تمه لی اولدی	کیجدی ناموسی غارتینده
الیی اوتدی دنیارینده	دنیالی یافت یاریبنده	میلیی سونی اتمه لی اولدی
کینه ریدیم اولدی تازه	قیتشینی قوتیمدی یازه	ستم اولدی سلطان نه ده

قایقودن اوتملا اولدی پس سلطان بو سوزلر دنیا تیدن سوتنک همراه یرینیده

توروب تدارک کوتروب یولغه توشنده یاری یولداشی قوم قارداشی ایلا اولادی تمام مغلوب باشینه توشوب جمعیت تمام ایله عزت اکرام ایله یولغه سالانده

همراه بر جمعیت یار یولداشی قوم قارداشی بربر ایله الله‌ه فلسون دیه سعدی خواه لیق
لار ایدوب بوسوزلری دیه کورنیک نه عرض اولارکی یاره خدمته برده غزل

کیمدر اولدوم قزل آلمه یوزر دیمه
یار یولداشی ایمدی الله‌ه فلسون

قشر اولدوم آیری لقینک دردیمه
یار یولداشی ایمدی الله‌ه فلسون

بربر ایلان ارتورو یان قرشکت
مجلسی توب اوینا یوبان کل حشکت

تاموبر برنیک قدرینی بیلمشکت
آیریلدی ایمدی الله‌ه فلسون

بربر ایلان یاخشی لباسی کیمشکت
برسفره ده نان نمک یمشکت

هرنه یمان بربرینه دیمشکت
غربت ایدنیک ایمدی الله‌ه فلسون

یاتمشی ایدیم مولام کیردی دیشیمه
برصنم سودا سین سالدی باشیمه

قادر سبحان سبب کاری را ایشیمه
قوم قارداشی ایمدی الله‌ه فلسون

فلک بنه آیری سالدی ایلمدی
غریب بلبل کمی غنچه کلمدی

سلیی دک قراکوزه انیجه بیلمدی
عیال اوشاق ایمدی الله‌ه فلسون

حکم اولوبدور حقدن کرک کیدیم
سلبانزلی نی قرق صفا سوریم

کاه دوا اولیم داغ سیزی کوریم
اهل وطن ایمدی الله‌ه فلسون

همراه دیه کوتکلم سینیب سرد اولدی
وطن ده ایریلماق جانه درد اولدی

صیاد خان اولکه سی سبزه یورد اولدی	آغزی ایلار ایمدی الله سا خلسون

القصه حمزه بو سوزلر دیوب تینکلا باشدین بارچه سی ایلان بیر بیرنیک بوینیغه قول سالوب ودا
ع آخرین ایدوب آیریلغنده آتاسی قوباد احمد یولغه توشوب تارینب آلوب یولغه روانه
لوب قدم اوروب یول یوریوب چول کسوب زحمتلار چکوب بلند تاغلاردین آشوب
ایسی سوغلار کوروب آقر سولاردین کچوب اوتوب قوت کورن یول کیدوب قرغار
لار کورن قزل آلمنیک دیارینه روم تاغلاینه جلیب ایلنک بر کنارینه یتوب محمدخان
جلبنیک ایلار سرکار وچوپانکارلری تمام اوبه لری دا ایلاوری داغیده
ایدیلار شوقیه تازه قیزلار وکلینلر وخوشرو جوانلار بیر بزلک یغلوب بر چشمه نیک
اوستیده کولانوب اوزلرینه جلوه دیدوب یاخشی ابیاتلار کدازه کتوروب باره
توب قول کوزلنوب کوزلار سوزنلوب شوق دل ایله اوینار دیلار شوقمده حمزه
ایله قوباد احمد یتشوب کوزلر بو قیزلرغه توشنده اوزکلر آچلوب کوز کتک اولو
کوزنکلار شوقیه کلوب روحلار تازه لنوب آیاقلاری حرکیته کلوب حمزه قاتاریغه
کوتروب یوز ینسا تا سینه ایدوب بر یاندن قدم لردت و بر یاندن بو سوز
لرنی دیدی ایمدی کوزنیک نه عرض اولارغه یا ناغه حدمتیغه غزل

آتا جان جهد ایله چشمه اوستیده
بو کوچک قیزلرنینگ بوی بستیده
ایکی یاندن الیه آلک سازلار
خوشنود ایدک بیله تازه قیزلار
بونچه چشمه‌چی بونچه قیزلار
طوطی تک هر بیری بر دیلده سوزلار
چتارلرنینگ قولاغن تو لینیک
بردم بولار ایله سویلوب کلهٔ لینک
بر ساعت شوق ایله ایدک سازلرینگ
نازلی کورسنگ بو اوبه‌نینگ قیزلارینگ
بردم بولار ایله دیوب دانیشک
صیادخانینگ اوبه‌سی سوز روشنک
همراه دیر آتا بیله بر داغده
بو قیزلار چیلن چوقلار اولورسون داغده

هنوز که قیزلار بزاهم ییته نینگ
نظر ایدوب یا خشی دستانه قوته لیی
قوشه لیک بربره خوشی آوازلارسی
بر زمان بونلار لمن صحبت قوته لیی
کومش ملیی شعله اوزره آغ یوزلار
بز هم سوزلرینه بر سوز قوته لیی
بو قیزلار قیزلارینگ کونکلین آله لیی
شاید بولار ایله الفت قوته لیی
کوتره لیی غمزه ایلان نازلرین
بزهم نازلرینه بر ناز قوته لیی
صحبت قوروب اوینا به بزلمه کولشک
شاید بلداولوب تیزده یته لیی
بیله بر چمنده بیله بر باغده
هنوز تیزلره بیزهم بریتدوته لیی

1 پس همراه بو سوزلارنی دیوب چشمنینک اوستنه یتوب قزلارنی کورسنه نه دیوب قیزلار
نه قیزلار کوکجک کلر یوزلار مستانه کوزلر سوز کدات لرحلبنه اوزلار طرفه صنم لار
3 نی تلار نازلار بر آی عاشقین کوزلار انجیل النده وار بر شهر خوبان کوزلر
مستان عالم دستان قدت نمایان آدر نازنین خان قوجه احمدن کویا آلدی خان
5 احمدنی کوزنده ایلادری نی زینت بلنده ایلدی آو زینت جکدی نازنین باقوب
بلدی اوی کدمکر زینت جمال ایلن ویروب هر یان نیاز نینی توتولدی زلدی
7 قولار آغ اوزلار اوستنده کورندی خالار خالار اوستینه توکلدی فرمانی
نی جلالی سرای بویلار آغ اینجه بیلار بیلار قیتنده تاپدیلار لذت لار نی
9 کونکلاری پس بولارلن بر نیچه سن صحبت ایدوب خوشنود اولانده همراه ونه
آتا خان بیله بر پرده قیزلارلن جوخ نی نه صحبت اتماق بوروب دنشماق باشی
11 دکلار بو قیزلارنینک ایچنده بر نازنین خان آتلی قیزدار ایدی تمام سیندن کوکجک خوب
جمال ایدی قوجه احمدنینک کوزی نازنین خانه دوشدی عاشق اولدی دیدی
13 همراه خان بو عجب بر تماشه قیز جوری کل بولارنینک اوبه سینه کیدیک شاید بو
قیز سینک ایچینه آلک همراه دیدی سن جوخ بر بیهوش آدم سن اکر بنینک
15 سوزینکا اتسیدم کرک سبنانز دن آیه لمیدم ایدی سن دیریک کل کیدیک

ص١٤٩

شاید تانلی قان سنینگ ایچمن آلکا کم نیاده قانلی قان یوقدور منینگ کبی کوندوز
فکر خیالیم شوق چالیم اشتیاق آرزوم صیاک قاندور اونینگ آواره‌لیم دیدی اتا قان
یغلار کلا ایلان یافشی بدو جل ایلان یافشی کم نیاده کوزل یوقدور کونگلی بر ایلان یافشی
دیدی اتا قان منینگ کونکلوم اوندن یاشقه اونکه سین قبول ایتمز داونیم هم آم علینیک
سوزینیدن اونکه سوزی قبول ایده جک دکلرنی قوجه احمد دیدی اوغول قانی اکر سنینک
کوزنینگ صیاد قانده دور منینگ کوزیم هم تانلی قانده دور بیس هم منینک کوزی کتما قده
دور دقوجه احمدنینک کوزی دور ماقده دور قوجه احمد دیدی اوغول قانی اکر دور سنک
هم کنه بیر ساعت اوتور استراحت ایت بو کوچک قیزلاره سیر اتمک کرکدور کونلار
ادیدون دور غنیمت دور کده بک میز بیس قوجه احمد تارینی دیزینیک ایدستنده قویوب
کوزی قیزلارده شوق دل ایلان بو سوزلاری دیه دیب دمبدم اشارت ایدردی

جان همدم بو چشمه‌نینک اوستنده | اوتوروب سو بینده ایچمک کرکدور
کوکتارلرنینک قولاقنی تولیوب | غزلار باشنی آچماق کرکدور
اوقلده یاد ایدوب قادر سبحانی | صوره‌سی یا غروب شاه مردانی
بو قیزلار وصفنده نطق بیانی | ظاهر ایدوب کوهر چاچماق کرکدور

ص۱۵۰

همه بیرنینگ آیریب سوزوب قالینی ‏ تامیک کرک لبلرینده یا لینی ۳

تانلی قانینگ اونده قوزنه قالینی ‏ اوپوب انچه بیلیی قوچاق کرکدور

برنچه بیت عاشقلارنینگ یا بندن ‏ وصف ایده لیک حسن ماه تابندن

مجلسنده اولوب آل شرابندن ‏ مست اولوب هر زمان ایچماق کرکدر

قیزل قولباق درخشان بندر دستینده ‏ جلدکورسون قوللار تمینگ قصدینده

جان همدم بیله یارنینگ اوستنده ‏ باشینگ ویروب یاندن کچاق کرکدر

حمزه اولوب کتمک کرک ایلینه ‏ بلبل اولوب قونماق کرک کلینه

سیاه چاچ توکوب انچه بیلینه ‏ آغ اوزینه عنبر چچاق کرکدر

احمد دیر ارتک کرک دردینه ‏ اونینگ بیلان کتماق اونینگ یوردینه

برکون آلداب آلوب آتینگ آردینه ‏ تا دریچه سازنی قاچاق کرکدر

پس حمزه بو سوزلارنی آتاسیندن اشتندن سونگ دیدی آتا جان نه ایچین
بیله بر الهوسی که هر کوره قیزنی هوس ایدوب ارمانین چکرسن مونینگ کمی
حیوان صفت قیزلاره آدم عاشق اولوب ارمانین چکه بو نچه قالدورسنده پس
بو سوزلارنی تماشاغه تاریخ چالوب آتاسینه دیه کورشینه عرض اولدی

1 یارآتا قان برچشمه نینگ اوستیده ن سو یایی ایکوب تیزدن کتماق کرکدور

2 بلاکلور تلبند بیده ن پستنده ن بیله بیردن حظر اتماق کرکدور

3 بیله ایلینگ کوزلار شوخ اولور کوره سینده چولان دیرن چوچغ اولور

4 بیله بیرده عاشق تیزدن یوخ اولور بیله یارنینگ ترکینی اتماق کرکدور

5 منده چوچه دور بولارنی کوزلارعم قاشی اوینا توب کوزلارینی سوزلار

6 بر چولارده صیوان کمین کیزلار سم بیله لارنینگ ترکینی اتماق کرکدور

7 غاقل اولان کونکلینی هرکیم ویرمز هرکورن قیزلارنی دانشوب یورمز

8 بولجی اولان توروب معرکه قورمز بو سوزلار عقل اتماق کرکدور

9 نازلی قیزلار الفت ایلیمک اولمز بردم صحبت ایدوب سویله مک اولمز

10 کوره سینده هر کیم کلمک لار اولمز بیله لار تیز اوز تماق کرکدور

11 کونکل دیرمه چشمه سینه ذا غنیه سم کوزینک تکمه سینه سینک آ غنیه م

12 آلیه کوز بله صیاحی قانینک با غنیه جهدایلیوب تیزدن کتماق کرکدور

13 همراه دیر آتا ایلیه قدار عم تیزدن بو قیزلاردن ایلیه یک قدر

14 صیاحی قان تک ایلده یوقدور کلعذار او نینک هبرله صحبت اتماق کرکدور

القصه همراه بو سوزلارنی دیاندا سوزنینک قوچه احمد دیدی اوغول جان همراه سنکه منکه دیانم اتمه نینک دنان لی قانینک او بسیه کتمه نینک یارنی بر ساعت تحمل ایت تا من کیدیم بو قیزلارنینک یانیغه بولارنینک احلان دیب ویور دیب دصیادقی نینک باغنن دکوشکنی خبرالیم دیوب کتدی قیزلارنینک یانیغه بیبی اوزینی نازلی قانه ایدوب بو سوزلارنی دیدی

بیر پیکر سندن بر سوز صوره یم — کا غزی سویله کوریم کمینک قیزی سن
قراکوزلارینکه قربان اوله یوریم — کا غزی سویله کوریم کمینک قیزی سن
یول کیدینده سوزنک سوتنک آقر سن — کلانینده نزار کمینه با قر سن
غمزه سی توب اوزنکه لارینی یا قر سن — کا غزی سویله کوریم کمینک قیزی سن
کمینک فصلینده سن ندور مجاز نینک — جایم الور یوزده خال سوادینک
نه قویه عاشقه باغلیه آد نینک — کا غزی سویله کوریم کمینک قیزی سن
ایرغ یولدا یتوب اتدینک سازینکه — بیزه سی اتدینک غمزه بیلان نازینکی
هیچ بیلمدینک یورکده کی رازینکی؟ — کا غزی سویله کوریم کمینک قیزی سن
سردار الوب قیزلار ایلان کیدرسن — غمزه سی توب قره باغریم ایزرسن
قیه باقوب کوزقا شینکه سوزرسن — کا غزی سویله کوریم کمینک قیزی سن
شوکورن اوستینکده کا شوبدور کذر — نه غریبه کا لان ایله بر نظر

اصیلی خاننده بیزه دیر کیم بیر خبر — ای غزل سویله کوریم کیمنینک قیزیسن
احمد دیر ارکوزلارس مستانه — آوازنینک سالورمی ارلی دستانه
نازه غمزه نینک اوتلاری سالدی بو جانه — ای غزل سویله کوریم کیمنینک قیزیسن

القصه قوجه احمد بو سوزلارنی دیاینده سونک نازلی خانم دیدیسه ای قوجه عاشق چونکه سن بیزه ایچیانی سانغونی ایتیه نینک ایمدی هم خبر آلورسن نه ایم جو غزل سین دیمه پس نازلی خانم بو سوزلارنی قوجه احمده دیرکو نینک نه عرض اوتلاری خدمتیه

قوجه عاشق سنه خبر دیره یوم — چونکه سانیم ایتیه نینک نازیسی دیوم
اصلی ذاتیم بلّی بیان ایلیه یوم — محمد خان سرکارنینک قیزیسیم
سر اوبه لار بیر بیر ایلان یورمشک — آخر سولان بو داغلارده سورمشک
بو یرلارده چادر سیوان قورمشک — محمد خان سرکارنینک قیزیسیم
قیزلار ایلان سیر ایلیوب کیدرمن — هر کورن عاشقلنینک باغرینی ایزرمن
غمزه سی توب کوزلریم سوزرمن — محمد خان سرکارنینک قیزیسیم
چونکه مندن خبر آلدینک آدیم — سنه جو غزل دیم اصل نیا دیم
جانینکه سالوب دنیا نار اودیم — محمد خان سرکارنینک قیزیسیم
چونکه یولده یتوب کوچه چمن قالمس — آغیز یوزیده کوزنینک قوشی قالمس

سازینینک چالوب ایتیه نینک قیل قالمی
محمدخان سرکارینینک قیزی ایم

آتام بک اصلن سورسنک جلب دور
بو ایله کلماغه آتام سبب دور

منینک ایشیم دایم عیش طرب دور
محمدخان سرکارینینک قیزی ایم

نانی فاندور سورسنک قیزلاردن خبر
قیرق قیز خدمتده دور شاه ایلانچی

اول بیزه سرور دور بیز اونه چاکر
محمدخان سرکارینینک قیزی ایم

پس صیادخان نینک احوالیدن کونکل سراییدن اینچه قیزلاریدن اوردک قازلاریدن لاچین بازلریدن یاغ دازلریدن قرغولریدن شیرین سوزلاریدن تعریف ایدوب بریبیرین بزین خبردیریندن سونک کلوب یولده شدیلار سونکره کورن اورته چاقی کلوب صیادخان نینک باغنینک آب روانیده سوبین اوستنده اوتوروب سوایجوب نان ییوب سوغونلارین آلاندن سونک. قوجه احمد دیدیسا دغول جان همراه کلر اباغمدن دست منه بو دیوارنینک اوستیه چیقار کوریم بو باغده کیم وار کیم یوق دیب باغچه کیرماقه یول وار یا یوق اونه کوره عمل ایدک پس همراه آتاسینینک اباغندن توتوب قوجه احمد دیوارنینک اوستیه چیقاروب کوردی نه بر چهار باغ آراسته ضیابانلار چکلوب المهلار درختلرده سلانوب لاجور کوشکنینک اورته سینده صیادخان

اوتوروب تیزلار قارشوسینده ساتقونده اوزی بدن نماکوزکورنی اونلکینده توروب سا چنه شانه اوروب مشک عنبرلارنی چوب تاشلارینه اوسم لار دکوزلرینه سیاه سرمه لار چکوب منور آغ یوزینه سرخی بیفیدی چکوب زرونیور خط فال لار قویوب زلف لرینه زرافشان ایدیدی دیوزلرینه ترکوب کران بها قافرلغا سلار کیوب قزل قزان یارنیدلار قولارینه باغلیوب زرنیورلار تاقوب رنگارنگ زرفشان لال لار اندن یاشنه سالوب اونینه جلوه دیردی ناگاه لالنوب باغچه باغنده کوزی توشه احمدنینگ صیادخانه شدی کویا آفتاب طلوع ایتدی آنی قالدی بیهوش اولسون دیو رنینگ ادستندن شوب همراهنگ یاننده اوتوروب تارینی دینینگ ادستنده توتوز کلیسنی قولاب یوزینی همراه ایدوب جهرینه که کورمشدی تعریفین ایدوب یوزلارنی دیدی ور کورنینگ نه عرض اولار اول خدمتنه غزل توجه احمد بو دور

عزیزا اوغلیم همره سینه سو یلیم بو
بیله بزنا فی ایکیره کیر ماق کرکدور

بیله بر منزلده بیله بیر یرده
نچه مدت قوشلاب یورماق کرکدور

کیزوب کورسنک باغچه سنینگ یارنیب
اوزدیب دیرسنک آلمه سینی تارینیب

سیم دن چکوب تارلارینیک تارینیب
دایم مجلسنده اویناماق کرکدور

مدام یانباشنده ایدنک سازینی
قرا اولوب ایچنک اول شرابینی

قالمش بلک اورکده کی زرینت ٣ — صحبت ایدوب قالین سورمک کرکدور
کجه لار باغنیک قوشی هوا سنیده ٢ — خوشبو اولانک قیزل کلل‌را نیسنیده ن
خوش آوازلی بلبل لارنیک سنیدن — دلیم قولاغ ویرماق ایرماق کرکدور
کوندوز پروانه تک حرنک داشینه ٢ — سایه سالک کون دکه سون باشینه
شوق ایدنده یافک کوزرق اشینه ٢ — آلمه زنخ دنینه کورماق کرکدور
حوره بیلجن کیدرم ز ... ایلان — سن قال موند بیله قوشی مدرایلان
بیله انجه بلی کلعذار ایلان — کجه کوندور کیزوب یورماق کرکدور
قوجه احمدیه بیله بر جا غده ٤ — بیله بیرنزلده بیله بر باغده
بیله کوبشنک سبری بیله اوطاغده — صیاد ایلین ... سورماغ کرکدور

القصه قوجه احمد بو سوزلارنی دیاندن سونک دیدب اوغول جان همراه شو یرده ... کوزنیک سوزده اولسون دغولا نمنیک منده اولسون دمنیک ... تاریم بیلمه ساچوب باغچه کیررمز اکر کورسته لارام دیرمز سازنده دن کلوب ... شا ایدوب بیانه آلیم اکر کورسته لاربوآلمه لاردن قدرن سویه ... کبرمز سن ... یکنی تامندن بر قبراولسون میسی قوجه احمد بو سوزلارنی همراه دیردب همراهم ایا عنه ... توب باغچه ... شورد ... یا یوسندب آلمه لاره بر یاندن آغزینه تخردب بر یاندن قوجاقنه سالردب دیر

یابندن سویه برا فردی او وقته صیادقان کوشکنینک اوستنده ادزینه جلوه ویردی دولاندردی ناگاه یاقوب کوزی قوجه احمده دوشوب کوردی نه بر قوجه که بر آفت باغنه یولوقوبدور بر یابندن آغزینه تخردی و بر یابندن قوجاغنه سالوردی و بر یابندن سویه توکردی دیدی قیزلار نه دوروب سیز که بر قاری قورد باغمه یولوقوبدور که الیستری ورد باغمه نغنیته چکسون قیزلار بوسوزنی ایشتندن سونک توردوب هر بری بر تاقی چوبنه توو بیدوب زسته ضیا یابندن یوکوروب بهلوسیندن چخوب ایکی یاندن قالیندن دوتوب باشنه آچوب کملار تبه سیندن اورر دیلار و بعضی آر خالسنه منیردی بیس بوکشی بوکشی اللارن کوشکنینک باغنه کتوردیلار صیاد خان کوردی بیلنیده سنز واسه دیدی قوجه کشی بونه ایشدر سه بولا تارینیک بندوریه و بو آلمان لقینک بندوری قوجه احمد دیدی ای نازنین صنم بر کسته که آج سوسوز تادی بیچارن کمین یولدن کلسون آچ آدم آلاماناولور وآجنک ایمانی یوقدور صیاد خان دیدی پس بلنکده بوت زتینک بندور بیله معلوم اولور که سن نه بنده و بخشی سن دیدی نازنین صنم بیلدوا گاه اول که منم شاعرم بخشی من وهم عاشق صیاد خان دیدی قوجه کشی عاشق دیانینک ایکی جوره اولور درکوریم سن نانسی بریسی سن دیدی سهیدیه بینک واری صیاد خان دیدی حسن همسن نه اولور ماقدرن سرشتم واسه هرنه فیرآلدوم اکر جواب دیدینک خیلی خوب

١٥٨

1 هر بر یملکنکدو هر بر کیملکننک اولسون دیردی اکر جواب ویره بیلمه‌سنیک آچ سوسوز زندانده
2 سالاردی کونده بر دست کوتکت اوررردی تاکه اولنک پس بو سوزلاری دیوب چونکه دیمیز
3 الیالوب بو سوزلاری دیوب دقوجه احمدام قتارینه دیز نیک اوستنده قریوب اول
4 صیادفاره دیوب و قوجه احمدام چوبینه دیر کورنیک نه عرض اولار خدمته

5 قوجه عاشق کنا هنیکه قاتیلسن | نچون آلمه لاری دیردنیک باغمده
6 کنه کار بنده سن امیدسن اولارسن | نچون آلمه لری دیردنیک باغمده
7 بیری بیلدیر بر کستاخ لیق اتیمشم ۳ | دیرمشم باغنیکدن بر نچه آلمه
8 آچ سوسوز ایرق یولده کلمشم ۴ | دیرمشم باغنیکدن بر نچه آلمه
9 باغه کیردنیک نچون سندا اتمدینیک | باغبانه چا قوروب صدا اتمدینیک
10 یا خشینی یمانندن جدا اتمدینیک | نچون آلمالاری دیردنیک باغمده
11 باغه کیردم دیدیم باغبان کورمسون | قورقدوم که ایشتسم آلمه دیرمسون
12 غریب من بیرکسه منی اورمسون | دیرمشم باغنیکدن بر نچه آلمه
13 غریب اولان غریبا اولمز اوز سینه | توکمز آلمالاری اوز نیک یوزینه
14 سالمز قوجاغینه تخمز آغزینه | نچون آلمه لاری دیردنیک باغمده
15 بیر اوغلوم وار آب رزه ده ق رود بدوی | آچ سوسوز بر بیت اکری ق رو بدوی

ایزاق یولده ینگ یتوب کلوبدور
نچوک کوشکه باقوب نظر اتمه دینک
منینگ قضیمده حذر اتمه دینک
آچ اولانینگ هرگز اولمس ایمانی
بیزنینگ یرده هیچ کیم اوریز مهمانی
مهمان اولان نظر ایلار دلشینه
احمال اولوب قارنه یمس باشینه
قوجه آدم بو سوزلار بیلمه یم
آچ ایدیم هیچ یانه نظر سالمدیم
قوجه اولان منکر کتمز قلایه
اوغری توتلیکمیه قوشبر تلایه
سن باغبان سن باغچه ایچره بارینگ وار
شوکوره هر نه ایستسنگ اختیارینگ وار
صیادی فانه دنیانینگ شاه حوبا بدور

توکمش باغینکیدن بیر نچه آلمه
قیباپلان قاغدر سکذ اتمه دینک
نچون آلمه لارنی دیر دنینگ باغمیدن
اولدوردوب لار دیوب اتمز کمانی
دیرمشم باغینکیدن تاراپلان آلمه
باغ دار ایلیه اخلار اول آشینه
نچون آلمه لارنی دیر دنینگ باغمدن
اول کلوب سیزه آشنا اولمدوم
دیرمشم باغینکیدن تارایلین آلمه
باغه کیروب باشیم سالمز بلایه
نچون آلمه لارنی دیر دنینگ باغمدن
خان قیزی سن ناموسینگ وار عارینگ دور
دیرمشم باغینکیدن بیر نچه آلمه
کلوب دلشینده شیرین تاپدوم

اولدوروب کسنده حکم روان دور	نچه‌نی آلمه لار دیر دنیک یاغمدره
قوچه احمد دیر چوخدور کناهیم ۳	نچوره کناهمدن قادر الله ناهیم
شوکون سندن اوزکه یوقدور پناهیم	دیرمشم یاغنکدن نار ایلین آلمه

القصه بو سوزدن سونک ضیاء خان دیدی قوجه کشی چونکه کا بو سوزلریغ دیوب کناهنکنی بیلوب دخیل اولدینک بزام سنیک کناهنکدن کیچدیم اما سندن بیر سوز قر الورمن کرک کاغز سیم دنیک نچه‌نی بو آلمه لر قوچاغنکه سالوب یاقشی منک ماله اصراف ایدوب سویه توکرسن سببی ندور قوجه احمد دیدی نه عرض ایدوم دیلیم قستقه دور دیوبدیم قره کا برجه اوغلوم وار منک برله کلوبدور ایراق یولدن حوانیک ایت بی نازک اوغلان قورو خدوم یاغیز سالمه بیلمدیم دیدیم سونکی کونزه قورومن مرته آلمه سویه توکتم سن کت یکلنی تامندن بر خبر اولسون شو سببدن آلمه لار سویه توکدوم که اوچ کشی یسون ضیاء خان خبر آلوب دیدی قوجه کشی راستینی دیرسنه دن کلوب وناسو کیدر سوز دیدی قادر بیجان محالندن ایرور ان شهر سیدن کلوب قزل آلمه یوردینه کیدرمیز ضیاء خان دیدی قزل آلمه یوردینه کلماقنکیز نه سبب کا قوجه احمد احمد دیدی کلماقیمز سبب اولانی بر بوداغ [illegible] آدلی اولوب دسبب سانه قادر سبحان دشمن کیردب [illegible] دیولیه سالاتمزام بر سیر مقان شاه مردان علی عمران کا ضیاء خان بو سوزلر ایشتنده چونکه حضرت امیر مومنان مونیک ام

صـ ۱٤۱

دیشنه کیروب خبر ویروب ایدی که قرخ کوندن سونک بر همراه آدلی اوغلان موندە کلورسنه مهمان اولور اوسنیک نصیبنکدور سیز نیک عقد ینکز ساعت سعده عد شده قیلان کور پس صیاد خان بو سوزلرنی توجه احمدن ایشتنده خوشحال اولوب دیدی قوبه کیشی اکرشی ع اولسنک یا فشی باغزن اولسنک شویرده کتارینک دیزنیک اوستنه آتە آلوب دکلنیکا ترلب باغز کلسون عجب اولار پس قوبه احمد بو سوزلرنی ایشتنده چوره سیغ آچلوب اوره که کلیک اولوب کتارینی دیزنیک اوستنده قویوب یوزینی هم ایدی چاغروب بو سوزلرنی دیردی کورینک نه عرض اولار آقایان خدمتنه غزل بوکا

کل همراه خبر دیره یورم	صیاد خان باغده در باغده	قد بوینکه کونه یورم
صیاد خان باغده در باغده	آچلمش باغنیک کلی	اوشیدا سیدی بلبلی
سنه باغلیان کونکلی	صیاد خان باغده در باغده	سودا سه سرینکده اولان
کوزلری یولنکده قالان	سنی بودر یدلاره سالان	صیاد خان باغده در باغده
یاشنده وار طوماقه سی	بلبلدر اونیک موسی	لاجورد کوشکنیک آیاسی
صیاد خان باغده در باغده	سینه سی داغلار نیک قاری	همه سی کوره جستان تارسی
قرخ انیچه قزنیک سردی	صیاد خان باغده در باغده	ماه منور در یوزی
شکردن شیرین دور سوزی	محمد خان جلهٔ بنیک قیزی	صیاد خان باغده در باغده
احمد یالوارور الله م	بوزنیمه عشق قبله گاهم	دینیک کلسون خان همراهم

صیاد خان باغده در باغده

القصّه قوده احمد بو سوزلرنی دیوب همراه ایشتوب اوزینی دیواردین آتوب ایکی یوکده اوزینی صیادقانینک یانیغه یتوروب کوشکنینک دیونده صیادقانینک قارشوسیده توردی صیادقانینک کوزی همراه توشنده فیالحال خوشحال اولدی کوردی که اونینک بلنده ساتوار تار اوت اوره کینده تکرار ایدوب دیدی کی مونی ایرلیه توتی کوریم نه حالده آدم توریس اوّل اوزی چونکه رینی دیزینینک اوستنده قویوب بو سوزلرنی دیدی غزل

عاشق همراه سندن خبر آلیه یوم — سویله کوریم قولده بوتاز نینک ندور
الستیرم کونکلیده رازنینک بیله یوم — درد کوریم کونکلینده بورازنینک ندور
چونکه رقیب لاردین احمدنینک حذر — بیله بر باغ ایچره ایلدینینک گذر
طعمه نینک طعامدور یا که سیم زر — سویله کوریم الستیر نیازنینک ندور
عاشق واردور سوزی باکمال اولور — عاشق وار دردلیم دیلی لال اولور
عاشق واردور ایشی قیل قال اولور — بلند سویله کوریم آوازنینک ندور
عاشق وار امیده دور معشوقی سراغ — باشی آلوب کاشغر وطندین ایراغ
سن دایم چیکرسین آه ایلین فراق — سویله کوریم سوز گدازنینک ندور
عاشق واردور صدقی یاغلار اللّه — وه یتز اوره کینی غم بیلان آه
الستیرم بیتوشنینک مقصدی دلدار ده — سنینک حقیقتی مجازنینک ندور
عاشق واردور رازین ایلار روشن — عاشق وار کونکلنده چیکر ملامت

سنینگ آغ یوزینگده ایدان سرایت　　کوزده آقان اشک طرازینگ ندور
صیادقان دیب بیلوب بولدوم دردینگه　　اوردکلیکده چیکن آه سردینگ ...
نه سبب دن آتوب کلدینگ یوردینگه　　کوریم فلکنینگ ندور جورازینگ ندور

بس صیادقانه بو سوزلارنی دیدی کورسون همرادن نه حاصل اولور آیاقی پرلار
گیزوب سازا ایدندی یا که دیشنده اونه حضرت امیر مؤمنان قبر دیرن دیب همراه ...
صیادقانینگ کونگلنده کی خیالی بیلوب اونه موافق برابیات لارنی نظم چیکوب قاتارینی
چالوب دیردی کورنینگ نه عرض اولار آقان خدمتنه غزل همراه بوجور

صیادقان ایسته سننگ بیلنگ رازیم　　سنینگ چون کلوب قونماقدیم سن سن
قارشونگده اوتوردیب ایدیم سازیم　　ایدوب سازیم ایستر نیازیم سن سن
ترک ایلیوب کلدوم مادر بیجانی　　سوزینگدن قالدوردیم کلیب ایرانی
یولینگده قویمشم بو شیرین جانی　　قایم ایچره سوزکدازیم سن سن
آلتوب کلدوم ایروانینگ ایلینی　　قاتوب کلدوم قیزل آلما یوردینی
کوردوم باغنینگ بلبلنی گلنی　　حنیک کلیم بلبل آوازیم سن سن
یایلالاردا اوتوروبدر بازلارنینگ　　حوضلاردا اوینر قوه قازلارنینگ
هرچند کوزر یافشی قیزلارنینگ　　قدریم بیلان مهمان نوازیم سن سن

شه‌لار قویوب کیدر تخت ترازی ‌‌ فسقلار ترک ایدوب روزه نمازی
خادیم فانی ایدر منت آرازی ‌‌ منه ایدن منت آرازیم سن سن
قادر سبحان عجب ایدر کارسازی ‌‌ بنده‌سینی ایلیب ایدر سرفرازی
شوکون سنی منه اتمش دلنوازی ‌‌ قدریم بیلوب کونکل نوازیم سن سن
همراه دیر کلوب کیردیم باغینکه ‌‌ کوزلاریم ساتاشدی آغ اوطاغینکه
نه چاره اولور کیرسم اوز قوجاغینکه ‌‌ اوزیم بیلم آخر دمسازیم سن سن

پس همراه بو سوزلاری صیاد خانه دیندن سوتکت بکه توب بیله یکه اوز
عاشقیجه اینکلاری کیزن توتارقالوب بیاز آلن دکلدور قوجه احمد
دیدی اوغول بارک الله عجب سوزلاری قارشوسنده دیدینکنی منی سرافراز
اتیدینک کنه بر دستان باغنه کوشکینه حال احوالنه منوّر یوزینه عقل کمالنه
حسن جمالنه دیرتا سندن بر نطق بیان عقل کمال کورسون تا سنه آشناو یار
مهربان اولسون همراه بو سوزلاری آتاسندن اشتیندن سونکت بیلکی باشدن
شوقه کلوب صیاد خانینک شکل شمایلنه قدّ قامتنه با خوب بو سوزلاری
دیدی دسوا تا سنه الم اشارت ایدر دی کورینک نه عرض اولا
آقایان خدمتنه غزل همراه بو جمع عرض اولور

خوب بر عتده خلق ایلمش صیاد — عجب بر منور جمالین کوردیم ٣

قلم کمین قاش کوزلاری مستان — نظر ایدوب قوشی هاله لین کوردیم

ایکی کوزی جمرا هنک قصد ینده — کوزلاری اوستنه قوشی هاله لین کوردیم

اوتوروب ایکی قالی اوستندن — لعل کوهر شفق اورر دستندن

جلوه ایدوب باقرب قصولینه — توکولمش زلف لرینی آل ینکاقینه

[illegible] غلدر منکز کل یاپراقینه — عجب سوزلار عقلکی لین کوردیم

بیله بر عتده بیله بر قده — بیله بر منزلده بیله بر باغده

بیله کوزشک سرای بیله اوطاغده — کولوب اویناشی عجب احوالین کوردیم

دستانی دیسم سرا ینه سرینه — بینه بیلم اوصافینه حدینه ٤

باخشی نظر ایدوب یا قدوم قدینه — زرین کمر قوشی دوالین کوردیم

عجب شوار اید اویناریازایلان — سبر قالیر [illegible] ایلان

قیزلار ایلم [illegible] ایلان — ساغ اوستنده قیزل خلخالین کوردیم

همراه دیر باجان اولور آلیم یوم — قولاریم آغ بوینینه سالیم یوم

آلوب قاچوب [illegible] دیه کیده [illegible] — اوپوب قوجوب [illegible] وصالین کوردیم

القصه همراه بو سوزلارنی و یاندن سوزنک صیاد خانه خوش کلوب اینچه قیزلارنی یافشی کوردیلار پس حضرت علام دلیشنه کیرنده تاپشوردس دیدیسکه ای صیاد خان بیله بر همراه آدلی اوغلان سنه وارد اولانده اونه بر یافشی جاشت قیر اولا یسکلا پس صیاد خان بر جاشت قیردس بولار تناول ایتدیلار و بردر فتینک سایه سنده یاتدیلار القصه اوچ کیچه کوندور اولوب سنی توز ایدر دیلار دیدیم کورنچ صیاد خان دیدی قوچ کیشی سن بر قصص سن کیت اوغلنیک موننده در سوب بز ایچیده سنی توز اقسون بزم اونیک تمیک کیمکن و دیریز تا یاپیز اولوب شهره کیدنچه اوندن سونکه اونه بر موجب دیریز البته سن یولنکدن قالمکیت پس موننچ دیوب بر یاندن قولماق بر یاندن همرادن ناظر جمع ایق و بر یاندن غریب بیکه قالماقتی پس تاچار در تاریت دیزنیک اوستنده قویوب اوزینی صیاد خانه ایدوب آه حسرت ایدیر بو شولرر دیر کور نیک سه عرض اولار آقایارم خدمتنه غزل قوبه

صیاد خان نی کیدر اولدوم یوز دیمه — عزیزیم همراهیم سنه تاپشوردم
طبیب اولسن ایله دوا در دیمه — دردمند قایتمی سنه تاپشوردم
همراهنی کتوردیم سنیک ایلینکه — زرخرید قولینیک تک ویردم ایلینکه

ساقی تنگ دور لاندیم ساقی صوبینگه　　فرمان برداریم سنگه تا پیشوردا من
منغ قوجه کوردنیک قودنیک یاغنیکنده　　لاجور کوشکنیلگدن آغ اوطاغنیکده
آیرمه حمراهی اوشه قوجا غنیکده　　نورسی نهالیم سنگه تا پیشوردا من
اوزوم کتسم کونکلوم رازیم مونده در　　قیشم الونده بهار یازیم مونده در
الجی ساتنلی خوشی آوازیم مونده در　　شیرین زبانیم سنگه تا پیشوردا من
آلوب کلدیم نادر بیتیره دور زیندن　　اونگه سالوب شوق ایدردیم ایزیندن
کونده یوزنه اوپرادیم یوزیندن　　کونکل آرامیم سنگه تا پیشوردا من
بر سهل سوز ایلان ار کلعذاریم　　چیقاردینک ایلمدن دور شهوریم
صوره دیم دلخوشیم صبر قراریم　　دین ایمانیم سنگه تا پیشوردا من
قوجه احمد دیر برجه کوزیم وار　　اونینگ بیرله خلق ایچنده یوزیم وار
فخر ایلیوب عالم ادسته نازیم وار　　عزیز نازداریم سنگه تا پیشوردا من

القصه قوجه احمد بو سوزلارنی دیدی بولدی لشده سحرده هم بیر آن تداریک کوتروب
دور تا رینب بیلنه سانجوب آتا سنینک یانیغه کلوب و بر قدر سحر آلم یغوب کتوروب
آتا سی ایله باغدن چیقیب باغنینک کنارینده اولتروب بیر ساعت آغلیوب اولدن

صورت قوجه احمد دیدی اوغول جانم که کیدرمن سن جاهل سن مینکا ایلی قاندور کیچه کوندوز باغنینک اطرافینده کنکیجلار دار فتنه و غمازلار دار بیله بیرو اولما دایرلینده اوزونک ملینده ایتمه باغده اولما غنیک بیکانه لره بیلدورمه اگر رقیب لا بیلسه سن بو باغده دار سن بی اولدورماقه و بیروسلامه سنه ظلم ستم لار قیلانزک بیده نیمن دارلردین آسرلار پس قوجه احمد اوغلینه بیند نصیحت ایدوب بو سوزلر دیر دیرکو زینک نه عرض اولار

نصیحتیم بوجور سنه همرا هیم ۳ — بیله کیز باغ ایچره یرر تو یموون
بیله یوباغ ایچره فتنه کر چو خدور — غمازر آنکله یوب یلی تو یموون
هردم کوشکه بجحوب باخمه بو دشته ۲ — دایم قوشون کمیه یا غمه کونشده
بیله کیت صیاد لین سحر کم گشته ۳ — بلبلی هور کشوب کلی تو یموون
کوندوز هرنه دیسه کوتار نازینی — یا نباخینده یوروب ایله سازینی
بیله سیرایت اورده کنی قازینی — صونه سی هور کشوب کلی تو یموون
هردم باغده بجحوب باخمه یو لا آره — سالمه آوازه نیکا آغزینگ ایلا زه
بیله سیرایت صیاد ایلین چو لا آره — جیرانی هور کشوب چو لی تو یموون
کیجه لار مست اولوب ایچنده شراب — بر بر ایلان ایلینده فت قوب

اوغول قالان اوياتوب اولمه بيحد   بيله چيک قوباقه بيلا توتيمسون
اوياتوب شوق ايله چيكسنك قوباقه   اليوشوب قويريسيز دوداغيده
بيله قورسينقا قتنيک اول ينغا قيه   قال بر ايم اولوب قيبا توتيمسون
نچه ننت بر بر بنيب قوپا ثنده   مجلس قوب آل شربلارا ايچينده
احمد ديراوغول قالان آلوب قاپنده   بيله قاچ داشلارس يولد توتيمسون

پس توجه احمد بو سوزلارنی دنيادن سوزنک همراهم تارينی قولينه آلوب يوزينی
آتاسینه ايدب بر پاره سفارشلار سلباننه يوللار و تارينی قالوب آتاسینه بو
سوزلارسفارشی يولندن ديب كورنيک نه عرض اولاساق يان قدمتيه

ار آتا قالان كيدوب بيدنيک منزله   سويله مني اونو تمسون سلباننه
كونكلنی ويرمسون اونه خياله   مهربن مندن سوفا تمسون سلباننه
همرا ديوب آه حسرت چيكمسون   غصه تخمين قن ملكينه ايكمسون
ستم يوكي الف قدين بوكمسون   تنی غمدن جورت تمسون سلباننه
تم غريبدن اونه بيتور پيامن   انشاء الله ای برله ثنامن
غمدن الدورمسون قاترآنامن   نازک كونكلی انجتمسون سلباننه

همراه دیوب کونس یاشدین دلسون   قزل منکزی نایه تاجدینده سولسون
دستلار آغلب درشن لری کلمسون   اونین غمدین قارتمسون سلیناش
غاینا نمده منه قویسون منتی   حق ایجان ایلسون ترمی سنتی
قیرناق اولوب سینه اتسون خدمتی   نازک کونکلین آغرتمسون سلیناش
کوهر ملکین پنهان قلدی کاننده   همراه دیوب حسرت قالدی قاننده
کون یاشیندیک شمس لارنینک یاننده   یاغلیق آلوب آرتمسون سلیناش
همه دیر کونکلین غمه ویر مسون   شوم رقیب لاره کلوب قالین سورسون
هر یتی نامحرم یوزین کورمسون   کونکلین منیدین سونه اتمسون سلیناش

پس همراه بو سوزلارنی دیاندین سونک ایکی‌ام آغلب بربیرنینک بوینیغه قول
سالوب ناله ایدوب آه حسرت چکوب قانلیق یاشلار توکوب بربیریدین وداع
ایدوب آیریلدیلار همراه باغیغه کلدی قوجه احمه ام شهر شهر دیار بدیار کلوب اوچ
آیدا صوره ادینه کلدی سلیناش کوردی عمو سی کلدی همراه کلمدی آناسینینک یانیغه
کلوب آه حسرت چکوب آغلیب آغلیب بو سوزلارنی دیدی کورینک نه عرض اولار

سرنیکه ای ندیکم کل اوغلیم آتام   عمومدین خبرآل همراه نه بولدی

کرک تاکه ساغرنی اوتیه یا توم — عمومدن خبر آل همراه نه بولدی
عموم کلدی بخیلن همراه کلمدی — دردولین نه دن بیابان قلمدی
صورکور صیادی آلدی آلمدی — عمومدن خبر آل همراه نه بولدی
اوزی کتدی منی قویدی نچه نه — دردینده اولمشم دلی دیوانه
قویدی دیدیلر آخر زمانه — عمومدن خبر آل همراه نه بولدی
هیچ کیم اونوتمکی عقل قاشمدی — باشیم آنوب قلندر دغلار آشمدی
یاریم قویوب یاسا ایزینه قاشمدی — عمومدن خبر آل همراه نه بولدی
آیرلیق بنده یاندی یاراندن — محبتلی کوتاریلدی آراندن
تاکلمه هرگز جهنم قراندن — عمومدن خبر آل همراه نه بولدی
همراه دیوب کجه کوندوز آغلارم — حسرت چکوب جگر باغریم داغلارم
یاسیم توتوب کوک کیوب قرا باغلارم — عمومدن خبر آل همراه نه بولدی
سلبشانه دیر هیچ کیمنی تک اولمسون — قرا کیوب پرده ایچره قالمسون
هجران چکوب کوزی یولده قالمسون — عمومدن خبر آل همراه نه بولدی

القصه سلبشانه بو سوزلارنی آتاسینه دیاندن سونک آتاسی هم قلغوی توروب قوجه همه نینک

یانه کلوب دیدی احمد سلیمان نینک سینیک یانیکه یولاندی دیدی تانغ عموم کلدنه چون همراه کلمدی آغلادی دیدی بیزه بر بیلگی قیردیرسون پس قوجه احمد یوسونلاری ایشتنده توتاریت قولینه آلوب یوزینی سلیمانه ایدوب دو آناسینه یوسونلاری دیردی

سلبنیک آناسی سویله سلبیه ۳
آغلمسون تیزدن کلور همرا هیم

الکنیه کوک کیوب یاشه قرانه
باغلمسون تیزدن کلور همرا هیم

همراغه یتورودم صباح ایلینه
بلبل تک قوندوردم غنچه کلینه ۳

همزبان ایلدیم شیرین دیلینه ۲
آغلمسون تیزدن کلور همرا هیم

کیدن بویلیلدیم یارینک باغینه
محرم اولوب کیردی آغ اوطاغینه

شوق ایله باقردی آل یناق قینه
آغلمسون تیزدن کلور همرا هیم

کوشک ایچنده بربر ایلان اوینلار
سوزلشوبان بربر ایلان کولللر

ایل اولوب عهد ایله پیمان ایدللر
آغلمسون تیزدن کلور همرا هیم

نچه مدت اولوب ایدرسانز لرین
ادی قورتوب تیز لارین قوش آوازلرین

همرنه حکم ایتیلار چکدنانز لرین
آغلمسون تیزدن کلور همرا هیم

بربر ایلان یافتی الفت دوتاللر
تیر غمزه بر بیرینه آتاتالار

ایوب قوچوب بربر ایلان یاتالار
آغلمسون تیزدن کلور همرا هیم

نچه مدت بربرینی قوجلالار ۳
مجلس قوروب آل شرابلار ایچلالر

آفزوره بیلمان کوروب قاپلار — آغلهمسون تیزدن کلور همراهیم
احمد دیر سلیب کوشمسون درده — دیرمسون کونکلن بر آه سرده
الیشه سون همراهن هندن بو یرده — آغلهمسون تیزدن کلور همراهیم

پس خوجه احمد نینک سوزینی مونده قویب همرادن ایشتیاق کرکدور همرا آتاسی بوله
سی لندن سونک اوره کی غمها دیده سی نملی کونکلی سرقلا اوزی غریب بیر یاندن
دا آتاسینک قوله ماقردنالقون کیتیکا بر یاندن اوزی غریب قالماقی اوو قته صیلر
فان میدان عشرتده مجلس صحبتیمی قالی کورو دیدی همراه سن بیله بیر باغده بیله بیرلی
غده بیله غالیشی اوطا غده بیله بیر عیش شوق شعب نصیب اولوبدی نه ایکیلهمدی
لکیر غمناک سن بیبی بو سوزلار دیوب چونکه پیشالوب وهمراه هات ایدی بر سوز
لار دیر کور نینک نه عرض اولار آقا یان خدمتیه غزل صیلر قالدی

همرا آتانک کتدی دیوب چکمه غم — اوتور بردم قوله کو تارسا زینی
الف قدین غم یوکوندن اتمه خم — بدل ایتمه قیشه آله یاز نیکی
خوتارینکی چاپوب توله باشنکی — قولاکه هر یان سوزوب کوزدن قاشنکی
غم چکمه ایچیرمه به شو آشنکی — اوشیم بیلم اورکده کی راز نیکی
عاشق اولسنک حذر اتمه اولوم دن — بلبل اولسنک آیرسه کلشم کلنیکدن
چونکه نبردم قویمیم المدن — سن بلند سویله کیمی خوش آوازنیکی
کیچه مجلس قوب صحبت سوزیله بیک — قارلرینک قولا قتنو لیکشی

شوخ زنان قیزلارنینک کونکلین اولیک
کوروب هر یان کوتارسلار نازنینک
اوزیم شوقه کلوب کیریم او یینکه ۳
دلاننده قولیم سالیم بو یینکه ۴
یاننده سوزلیب کیریم قو یینکه ۴
آل چکوب تنیکه ادیوم بورنینکی
او تورتده یابناشنکه بیرلاشیم ۳
ایرلاینده سنینک بیلان آیلاشیم
کونکلینک بیلوب یافشی یافشی یرلاشیم
ایشتیم آغزینیکدن شیرین سوزینکی
صیاد قان دیر اوزیم سوزینک کانیم
شعرلارینک شوکتیم شانیم
هر نه دیان سوزلارنینک قانیم
هر نه دیسنک چونی بیلورمن آزینکی

القصه صیاد قان بو سوزلرده یاندن سوزنک همره چهار خوضینک اوستنده اوتوروب ایدی هیچ دنفشمز دی بیلور دی که بیردن ایکه موفون له سویله بزدان یاننه چیقاریز هر نه تکلیفی ایننده کتمزا ایدی صیاد قان دیدی سن همره نه ایچون بیله مضطرب حالسن همره دیدیلار صیاد قان نچه مضطرب حال اولمیوم بر یاندن بیچاره لیق بر یاندن آواره لیق دیبر یاندن آتانینک قویله ماقی بر یاندن اوزمینک غربتده قالماقی بیله خوف تاک یرده ایمدی صیاد قانه اشارت ایدردی و بو سوزلارنی دیردی کورنیک نه غریض اولار

کل یوزلی صیادیم سنه سویلیم غم
قالمشم مضطرب حیران بو کیچه ۲
دردقالیم بربر بیان ایلیم ۲
اولمشم بی سروسامان بو کیچه
فلک ستمیدن زبون اولمشم
یار هجرینده سارغایوب زار اولمشم

آتامدن آیریلوب یکّه قالمشم — باشمدن کیچوبدور ایمان بو کیچه
هیچ کیم منیم کبی غریب اولمسون — قیزل منکیز سارالوبان سولمسون
آتادن آیریلوب یکّه قالمسون — دیشمدن کیدوبدر فرمان بو کیچه
قوجه آتام ملجم ایدی قاشمه — فخر ایدردی شوکتمه شانمه
ایندی هیچ کیم سوروب کلمز یانمه — منه اولوب آخر زمان بو کیچه
بو غمدن کوز یاشیم کول بولدی اشکم — غریب جانم یانغی سوز عطشی که
سن انیچه قیزلار لاله چکدی سن کوشکه — نه چکرمن آه ارمان بو کیچه
اوزینک اولدینک آل شرابنک مستنده — قیزلار اولدی قوجه آتام قصدینده
سحره چاق قورتشلار اوستنده — اوتورورمن زار نالان بو کیچه
همراه دیودی بولار بیلوبمن — شول سببدن آه فغان قیلورمن
یکّه یالقوز آتا دیوب اولورمن — اولورمن دیمه بونی درمان بو کیچه

پس همراه بو سوزلاری دیاندن سونک صبحان نینک اوره کی یاندی دیدی همراه معلوم دور که آتانک کتابی غنیمت جونی نالاسی دیدی بیله آتاسی مندن آیر دینک واوت یانیکه هم جان هم من حاضر بو قورساندی غلارنیک اوستنده یکّه یالقوز یاتیم آخرهم منم آتام کمی قولینک ایدی ایشم کیدی یولیم بیلمیوم

پسی صبحقان کوردی که همراه مکدر و هیچ سانا ایتمکه میلی یوخدور دیدی
من بو بدا صلینک اوغلنه بر پاره شیرین سوزلار بیلان آلدات هم بو بز
نینک ایچانه سانا ایتمز پس بو فکر سایدوب چونکر بیت دینینک اوستنه آ
الوب یوزنه نازکر الیشه ایلان صوت خوش آوازه ایلان یوز بیت چهارمه ایدوب
بو سوزلر دیردی کورنیک نه عرض اولار آقایان قدمتنه

همه جان کل اوتو ایله سازینکی	سینک بیلان یار شورمن بو کیچه
همه دینک کوتر من نازینکی	غریب قالینک سوره شرمن بو کیچه
نیچونه بیزدن بیله ایراق اولوبسن	گرفتار درد فراق اولوبسن
ایمدی مجلسمده چراغ اولوبسن	پروانه تک دولانورمن بو کیچه
۹ نیچه قیزلار ایلدیلار عرضینکی	سویله دیلار تنکی فرضینکی
اونیم جانینکده که تب لرزینکی	طبیب اولوب سور شورمن بو کیچه
ویرندن کلان بیقو اینی تک	تنیه بزدن چخسن عشقینک ترقی تک
قدیر کیجه سی تک یایرم کونی تک	سنینک بیلان کورشورمن بو کیچه
انچه تیزلار یقلالار یا نیکه ۲	غمزه ساتوب اوخ آتالار جانینکه

نی ادریم بر آغر دستان ننگ نیلکه ‌ ‌ قورشوتردی دلشدی بو کیجه
کا تارینیک تاپرسن تولنیک اوستنده ‌ ‌ کوزینیک تا لورشوقا تمنیک قصدینده
تاز بالشلمن بر کاشکینیک اوستینده ‌ ‌ سنینک بیلان جوله شوردی بو کیجه
صیاد خان دیر خان ما همراهیم چکیه غم ‌ ‌ الف قدین غم یوکیندن اتمه خم ٢
نی سنینک لان سحره چاق دم بدم ‌ ‌ اوپوشوردی توچوشوردی بو کیجه

پس صیاد خان بو سوزلارنی دیاندن سونک چهره سی آچلوب اوره کی تینک اولوب اوره کی شوقه کلوب صیاد خان دیدی سن همراه بیله بیریشن خال اولمه یوره کینک غم دیمه بیله غمکین اولوب کارمه بیله چهار باغ بیله تر میوه لار قیزل کللار بیله شیدا بلبل لار رسته فیابانلار آقر سولار چهار حوضلار وصونلار قازلار لاجیه لار بازلار ترنج انجه قیزلار بوردیلر کوزلار هنوز یوزلار غمزه ساتار یوزلار فریدار کوزلار کرکت سن بولارنیک هر برینه نظارسلانده هوس ایدب یا فتح یا فتح دستانلار باغلانیک همراه دیدی صیاد خان بو باغلاردن بو میوه لاردن بو سوزلاردن بو حوض لردن بو قاز لردن بو باز لردن بو قیز لردن بیزنیک دلا تمزده چوخ دور اما سنینک کلامنیک بر کل یوزلی شیرین سوزلی الچی سایلی خوش آوازلی چوشنده اثبانه فایده سی زینیک کوردی سوزینیک الیشتردی یوزینیک کوزمح بو سوزلارنی دیوب کا تارینی چالوب یوزینی صیاد خانه ایدوب کلیشی تورلاپ کوزلارینی

سوزوردن بو سوزلارنی دیدی کورنینک نه فرض اولار یار خدمتینه

ایروانده نی دیوب کل مشم | یار اوزنینک کورماقه چوغی هوسیم دار
حسرتینکده سارغایوبان سولمشم | آی یوزنینک کورماقه چوغی هوسیم دار
آچیلوبدور باغنینک کل غنچه کبی | ترکوزیسن آغ اوزنه قره بیرچکی
سن اوزنینک سوزنی قیزلارنینک کوکچه کبی | کل اوزنینک کورماقه چوغی هوسیم دار
من سنینک عشقنکدن ایریلدیم ایلدن | زحمت لار چکیشم کلمشم یولدن
اوزلارنینک نازکدور غنچه دن کلدن | کل اوزنینک کورماقه چوغی هوسیم دار
قاشلارنینک قرادر قالدیدور ارا سی | اوز فنیکیدن سینیک چوغدور یاره سی
بیر کورسم کل اوزنینک اولار چاره سی | آغ یوزنینک کورماقه چوغی هوسیم دار
سائل من کلوب من ایله سوابی | بلند ایت سازنینکی ایله فلانی
منتوری یوزنینکدن کوتر نقابنی | آی یوزنینک کورماقه چوغی هوسیم دار
بیر بیسه بوی کلدوم سنینک باغینکه | سازیم ایدوب کیردیم آغ اوطاغینکه
قویم ینقاقیب آل ینقا قتیکه | آی یوزنینک کورماقه چوغی هوسیم دار
ایستر کونکلوم ذوج ایدیم سازنینکی | یانینکده اولتوروب چلیسم تارنینکی
هر زمان شوقتا ایدوب ایویسم اوزنینکی | آی یوزنینک کورماقه چوغی هوسیم دار

پس همراه بو سوزلر دیاندن سونکت صیاد خانی کوزنکلنده فکر ایدوب
دیدی اکر بردن ایلکه یه یوز یمدن نقاب کوتارسم قیزلار یاخشی کوزلار و
همرانیک هم نظاریه کم رتبه کلوردن یاخشی بوله ینکادن فاخرلیاسلار کیم
زرین یرغلار تاخیم قیزل شدّه لار یاغلیم زرّین قلنلار ایاغیمه یاغلیم و
اوزیمه آرایش ایدوب خط خاللار قویم قیزلار ایلان کل کشته چیخوب یاخشی
کلاردن بو بیره یاشیمه سالیم نقابه یوز یمدن کوتاریم تا نه غمزه لر توب واوطر
قدن کلانده همراه هم بر یاخشی نظار قسون اومنینک جمالیمه کوزسون دنیا اونینک
کمالینی کوریم پس بو فکر ایدوب سحر اولانده اوزینه بو نوع ایله زینت وریه
وب آرایش ایدوب قیزلار پهلوسینه آلوب سیر کلزار ایدوب خوش عطرتاشه
کللردن بو بیته یاشینه ر چیخوب ناز غمزه ایلان کلدی همراه هم رسته قیابانده
یر درختینک سایه سینده اوتوروب کوزلار ایدی اوزقته همرانیک کوزی
صیاد خانه دشنده چهره سی آچلوب اوره که شوقه کلوب تارینب قولینه آلوب
کوزلرینی صیاد خانه تکوب کلهسنی تولایوب بو ابیاتلرنی قوشوب دیدی

سودیکیم چیخوبدر چهار باغ سیرینه	کلاتوب همراه یانه یاخوب کلهدر
صرفه ایتمز سلطانه خانه	کللر یاخشینه تاخوب کلهدر

آلتی عرقچین قوتیشی باشینه — اوسمه لار چکوبدور قلم قاشینه
ینگی یتوب ارور حوریت اون بشی یاشینه — کون کبی مشرقدین چیقوب کلمه‌دور
سان چلاریین توکوبدور دل لارا دستینه — زلف لرین سالوب فالار اوستینه
قرآن بازو بندلار قوللار اوستینه — باغلمشی قوللاره تا خوب کلمه‌دور
باشینه قویوبدور مرصع تاج — اونی کورن نیلار کعبه‌نی قاجب
خالی هندوستاندین آلمشی خراج — حسن حبش ملکین یخوب کلمه‌دور
یول کلدور غمزه ایلان ناز ایلان — سیرایده‌دور صحبت ایلان ساز ایلان
یا خشی مقام ایلان خوش آواز ایلان — قیزلارنینگ اوینکینده اوخوب کلمه‌دور
جیلمدکین جانغه آلدور کوز لارس — کونش کمی شعله اورور یوزلاری
دانشنده شیرین شرین سوزلاری — اوردک لره اوق یراخوب کلمه‌دور
نه رتبه‌دور سربلند لیق اوچه لیین — خوش عزت‌دور خلق ایچینده قویه لیین
بو کون بیر آی کوردوم اون درت کیجه لیک — عشق همراهمیا خوب کلمه‌دور

پس همراه بو سوزلار دنیادین سونک صیله قان خوشحال اولوب یاخشی
کوروب بچه نقاب قیزلارنینگ اوینکینده همرا ایلان دانشه دانشمه‌دا فرکلوب
کوشکه جهد یلار قیزلار دیدیلار ای صیله خان بیله بیر اوغلان تادر بیچاره
دن‌دور وب ینی دیوب کلسون آتانی قوچه دیوب قو دینکه که مونینک بیله

بو کیچه سن منینگ عزیز مهمانیم سن   اوله کوره همراهیم باران سنینگ بیرله
بیرله طعاملاردن لذتلانالیم   بیله کوره همراهیم باران سنینگ بیرله
عاشق اولان آیریلماز یاریندن   کلر ایتیبان آیریلماز فاریندن
آغ سینم اوستنده قوشنه نار یمدن   دیره کوره همراهیم باران سنینگ بیرله
ترک ایدوب کلوبسن ها در بیجانی   یولیمده قویوبسن بو شیرین جانی
پسته دهانیمدن شیرین زبانی   ایمه کوره همراهیم باران سنینگ بیرله
اگر عاشق اولسنگ چخمه سوزیمدن   کلالوب عکسیمدن کوزیمه کوزیمدن
معتبر قالیمدن الور یوزیمدن   اوبه کوره همراهیم باران سنینگ بیرله
چونکه بیزنینگ سارا ایتیدنینگ اراده   سفر ایدوب شاکت اولدنینگ بورده
بو کیچه بیز ایلان مقصد[illegible] ده   یته کوره همراهیم باران سنینگ بیرله
شاه ایدنده بر بر ایلان بو ولیه شک   اوینا یانده ایل قرتبان قیله شک
برهه شکده بر بر ایلان بیله شک   یاته کوره همراهیم باران سنینگ بیرله
صیاد خان دیر همراه ایشان سوزیمس   سنی سویب ارشان ایتیدیم اوزیمس
منور یوزیمس نرکس کوزیمس   اوبه کوره همراهیم باران سنینگ بیرله

القصه صیاد خان بو سوزلر دیانده سونک همراه خوشحال اولدیسا آخشام اولانده
صیاد خان دیدر قیزلاره یاخشی قتذینک لاره قوب قالی مفرش والوان باد

همسی ایدانه لاری شب مومیلری یاندوروب قزل مجمعه‌لارده عود عنبرلاری توب مجلس معطّر ایدوب قیزلارسی ره اولتوروب و بر قیز هم‌آهنگ یانیه یولا یوب همراه کلدی مجلسه کیرانده قیزلار بیرلرینیدن توروب تعظیم تمام ایدوب و صیادخان همراهنی چاغروب صدر مجلسده اولتوروب شام ایدوب ساز نواز عیش عشرته مشغول اولدیلار بیر نیچه کوندن سونک صیادخان کوردی همراه هر طرفه و هر قیزه باقر شوقی زیاده اولدی صیادخاننیک کونکلی خیاله کیدوب دیدی همراه بو قیزلارنینک هر بیرینی باخشی کورسنک بو ربسته شکل شاهتنه قدی قامتنه بیر دستان دیب تاسنده خوشحال اولسونلار همراه دیدی هر بیرینی دینک من دستان دیم صیادخان دیدی خیر سینیک کونکلینک هر بیرینی کوره دی همراه خاطر جمع اولوب اوتیزلا نظرلانده اولارنینک ایچینده بر کورجی قیز وار ایدی تمی میندن کوچک ایدی و تارینی دیزنینک اوستیده قویوب کرجی قیز هم قیزلار ایلان [illegible] کشتدن قاید دب ایستر خیابانلاره کلوسدیلار همراه ایلان صیادخان هم چهار حوضینک اوستیده اولتوروب دیلا صیدخاننیک کوزی صونه وقانزلاره تشدی و همراهنینک کوزی کوچک قیزلارده ایشدی کرجی قیزی تمام سیندن بهرک کوردی نظرینه سالوب و صیادخانه اشارت ایدردی بو سوزلاری دیه دی کوره نینک نه عرض اولار آقایان خدمتیه بو دور غزل

صالالانه صالالانه بر سرو بو یو بیلی | اوه ستیمدن اوغره دی یولی کور جنیک
ایاردی باشمدن عقل هوشیم | کوزیمه کورینیدی خال کور جنیک

کیدیکیب قیرمزی‌لار اوتوکه آله قدی سروه منکزر قامتی داله
کوزلری نرکسی یوزلری لاله جانیم آلور عنبر خال کور جنیک
الله باشدین بیله مصلحت بیلمش بیله بیر جمالی کافرده دیر میش ۳
باد صبا ایسوب چکننده برلمشی ترکلمشی کردنه تلی کور جنیک
یول کیدیشی آخر سودن سوزیکدور تربه نشی دار قیزلاردین ازیکدور
سیر ایسنک اندامی کلدن نازکدور اوزکدین کیمدار بیلی کور جنیک
یار دیه‌ین بیزنیک بیلان یاروشمن برجه سوزلب احوالیم سورشمن
نه وصفین ایتیم دیلیمدا شمن حیف شرکه بیلمز دلی کور جنیک
باشینه لوبه‌دور زرباف شالینی آغ بوزینده کوردوم عنبر خالینی
دار قیزلاردین یاشی کوردوم قالنی حیف که کافردار ایلی کور جنیک
همرادیه الله السم ایاندی ۳ اوز بین ادیوم قوچیم انچه بیلینی
سورو امسم دهان ایچره دیلینی شکردین شیرین دور تالی کور جنیک

پس همراه بو سوزلارنی دیاندین سونک انچه قیزلارنیک رنگینه لارنی یوزولدر
احواللرنی دیکر کوب اولدر پس صیاد خان بیله کوزنده دیدی اسید ا
صلینک اوغلی بونچه عقلدا رسنده که بیله خانزاده دیکن زاده قیزلارنی قویدینک
کتدینک بیله بر کورجی کافرزاده نی تعریف ایتدینک پس صیاد خان همرهنیک

عکسیدن کیدوب قیزلار خوشحال اتمک ایچون کورجین سیندیرماقچون ایلیادو لکا
لوسنی بد مظنه اتمک ایچون بو سوزلارنی دیدی کورنینک نه عرض اولار

کیزوب کورسنک کورجستانینک ایلارین — ایلار وار هرگیز ایله یارشمز ۳
یا خوب کورسنک اوردک لارین کولارین — کللار وار هرگیز کله یارشمز
ارکک لری تمام اورس اوزن لیدور — فارث صفت لدور شمر کوزلیدور
یار چه سی بد اقرار ایکی سوزلیدور — یولار وار هرگیز یوله یارشمز
لباسی دیوب حیوه پوستین کیلار ۴ — چورک دیوب انقوشا اتین ییلار
داشنده ملدور ملدور دیلار — دیلار وار هرگیز دیله یارشمز
عیال لمین باشلارینده کچک لار — دلارینده دیم وار دس الجک لار
قیرمزی یوزلارده شارب برچک لار — تیلار وار هرگیز تیله یارشمز
حیوان صفت اکر قیرشب بیلار — اوزلارینده کنه کنه خالار
تن لارینده قسقه قسقه قولار — بیلار وار هرگیز بیله یارشمز
صیاد خان دیر بیلو ایلا سویملی ۳ — بو که اد نین وصفینی ایدوب اتملی
خان زاده قیزلاره هجو بینی اکه لی — قولار وار هرگیز قوله یارشمز

القصه صیاد خان بو سوزلارنی دیاندره کونکت همراه دیدی ار صیاد خان سن دیه
نینک مونینک وصفین ایت ره وصفین ایتدوم ره باره عذر خوه لیق قیلاروب بد مظنه
اتماقچیلی سبب ندور صیاد خان دیدی ای همراه نیچه فکرسن بو کورجی کافرزاده نی

کوتار دینیک قرنی مسلمان زاده نی بیره اور دینیک بولار تمام قان زاده جی براو
زینکدین انجتزن بو بیرده جرزماغون مشکل ادلور پس بو سوزلارنی بو بولا
ربیلماق کرک پس بو سوزلارنی دیوب جونکه بیت دینینیک اوستنده قو
یوب بوزبیت بهمراه ایدوب نصیحت یوللیه بو سوزلارنی دیر کورنیکنه عرض اوردار

همراهان بیله کز غریب ایللارده / سوزینکدین اگرانوب ایل انجمسون
بیله کز قزلارلین باغ ارا سینده / اباغینک آستینده یول انجمسون
ایسته سنک منیک لان بیته سن باشه / قدیم سیر ایده سن کوز ایلان قاشه
هر ساعت منیک لان کیرسه تلاشه / کیردن آغریمه سوزن قول انجمسون
صالانوب قزلارمیشی باغچه نینک بارس / نصیبنکه تمام آلمه سنه نار س
ایسته رنیک دور کوزنکدی تنک نگارس / لب لارینک تربه توب ذل انجمسون
ایسته سنک منیک لان ایده سن الفت / کرک بوینون اگیب چکه سن منت
بوا نچه قزلار ایله محبت / بیله تربین سندین کل انجمسون
ایسته سن منیک لان یتینک باشه سن / نظر ایدوب باغینک کوزی قاشه سن
ایسته سن منیک لان قوچاغلشه سن / بیله چک قوچاقه بیلی انجمسون
ایسته ساکام آلسنک چخمه سوزیمدین / کلانوب عکسمدین قاشیمه کوزیمدین
بیله بوینیم قوچوب اوپکیل اوزیمدین / یوزلاریم بوسور تلوب خال انجمسون

صیاد فانه دیر همراه بیلکیم فالیم / باشینکه کتوردوم قیلیب قالیم
تلکیم لبلاریمدن یالیم / کوز فلاک تربنوب دیل انجمسون

پس صیاد فان بو سوزلارنی دیاندن سونک همراه بی دماغ اولوب دیدیکه ای صیاد فان بو نچه بر احوال دور سنه نی دیدینگ بو قیزلاردن هر بیری یا فشی کورسنگ بیر دستان شاه ننه دیر منم سنینگ سوزینکا ایدوب بیر دستان کرجیه دیدیم سن عکسمدن کیدوب اونی اوزینی و ایلنی بد مظنه ایتدینک و منم دیه سن بیله کل بیله کیت تول انجمسون پس بو سوزلارنی دیاندن سونک اوچ کچه کوندوز هیچ نه ایدوب سوزدیمدی قیزلار دیدیلار بی فان بیچین همراه بزنینک ایکیمز ساننه ایدوب اینرلمیدی صیاد فانه دیدی چونکه او کرجینی تعریف ایتدی نی بعض سوزلار اونه دیدیم قهری کلوب اوسببدن بیدماق دور قیزلار دیدیلار کنه کونکلنی آل قوری بزنینک ایکیمز ساننه السون صیاد فان دیدی سکو نکلنی آلماغیم بودور که کیرک اونینک بیله ایرشوم قوچوشیم که اومندن خوشحال اولسون اونده هم سیزمنه ملامت ایدیجک سیز دیدیلار بی فان مکر بیز بیلیمز که سیز بر بر ایلان عاشق معشوق سیز البته عاشقینک مقصدی معشوقینک وصالیغه یتمکدور همشکلی رانینک اولسه و هر نچه الفت ایتسنک ایدینک بیز سنه ملامت اتمک بیزنینک طرفیدن مشاد اول پس صیاد فان بو سوزلارنی قیزلاردن ایشتاندن سونک همراه الیب دیدی همراه نی پیلوریمنی که مندن بیدماق سن هر بیدماق ایده نی بر خوشحال

اتمک کرکدور شوقته هر نه مطلبنک اولسه البته مطلبنک روا قیلور بسی همراه بولوب
ایشتاندین سونک خوشحال اولوب شاه زینب دیز بنیکا دستنه قولوب یوزینی صیاد
خانه ایدوب بوسوزلارنی دیدیکه ایمدی کورنیکنه عرض اولادیکیلار خدمتنه

صیاد خانه اقرانینک اوستیده اولسونک | ایشنم یانیکده اولیم بو کیچه
سن اوتور تکیه ایت یاشنه یالشنکه ۲ | من اوتوروب تاره چالیم بو کیچه
بیر وانه تک حولانیم یانشنکه | اوزون عمریم قوییم قسقه یانشنکه
حوریم ایاغینکیدین حوریم یانشنکه | هر نه قدانکدار حوره الیم بو کیچه
کاه ایل اوروب زلفنک تولیم | کاه شاعر اولوب وصفینک سویلیم
کیم انچه قیزلارنینک تعریف ایلیم | شاه اولوب کونکلنده قالیم بو کیچه
ویرانه ده کلن یایقو ادنی دور | تیره یزدین جهان عشقنینک تو تی دور
قدر کیچه سی تک بایرم کونی دور | بر او پوش اوزینکیدین آلیم بو کیچه
کاه رقاص اولوب کیریم اوینکه | کاه غمزه سانوب کیریم قوینکه ۳
آغزینک اوپوب الیم شاه لیم بو ینکه | ایر تیه چک اویناب کولیم بو کیچه
کیم تورو یاران باخوب بیلیم حالینکی | آچ اولوب یم نعمتنک تانیکی
مهمان اولوب کولیم شواح نیکی | صفا سوروب عشرت قیلیم بو کیچه

همراه دیر صیاد سوزینده بار سننگ	منینگ بیلان دیم اوینایوب کل سننگ
شواید اقرارینگ اوستنده باریننگ	کیرک کا میم سنده نا ایلیم بو کیچه

القصه صیاد خان بو سوزلارنی همراه دن ایشتانده سوزینگ قهقهه وروب کولدی دیدی همراه خان بیله تاشی ادله ننزدن کام الستیه کام آلماق ایچون زر کیرک زر کیرک بس سیننگ زرینگ وار نه زورینگ وار نه جبرینگ وار نه قرارینگ نه فکرینگ وار عاشق ایلان معشوقینینگ دایم بودور که معشوق عاشقنه آلمه و نار و بیرور دی شق معشوقینینگ بیلنمدن شدتسیدن آیاپ موندی دیوب ایلیندی بر یاخشی آلمه وار ایدی همراه آلوب دنان غمزه سی توب اوزینی بیر باشکنینگ اوستیه تاشلاب همراه بیلدی که اوننینگ یاری اولدی اول هم بیر یرده توروب کلوب شده سی بلنمدن آیاپنده صیاد خان دیدی همراه هر نه ایستنگ اختیارینگ وار بغرای بیر سوزدن همراه دیدی صیاد خان منینگ سنه بیر سوزیم وار اگر خان دل ایلان قبول ایتسنگ صیاد خان ایدی نه سوزینگ وار دیدی سوزیم بودور که سن دین یاردن بهر الله وار کیرک اوننینگ امرینی قایتوروب پیغمبرینه ایمان کلتوروب اوننینگ وصی علی مرتضا در که سیننگ و منینگ دشمنه کیروب بیزنی بیر بیره بیرو روب اونه قائل اول داوند دین آیینینگ باطل ایدوب بیزنینگ دینه آیین

بزه کیره من اوینده بیلورمن سن منینگ یارم ایدلدینگ صنم خانم دیدی منینگ بو ایلاردن و بو یولاردن سرشتم یوقدور هر یولده و هر دینده سن اولسنگ منهم وارمن همراه دیدی اگر سن بزنینگ یولیمزده سن دیکینی لا اله الا الله محمد رسول الله علیاً ولی الله هر نه ایمدی دیدی صنم خانم تصدیق ایدوب دلینده تکرار ایتدی و بعد بر بیرنینگ بویننه قول سالوب اوپوشوب قوچوشوب یاتدیلار تا سحره چک کرا اولانده یرلارینده توروب همراه غریب تارینی کتوروب صنم خانم چونکه منی تولیندا آلوب انچه قیزلار ام یانباشلارینه سالوب قرچی اوروب ساز ترنم ایله باغی سیر ایدوب کلوب چهار حوضینگ اوستنده اوتوروب خوش قاتلاره تماشا ایدینده قیزلار دیدیلار همراه بیزنینگ ایشته ایمز بودور شو یرده بر باغچه دستنه دیسنگ و بینده بر نشه دیرنگ عجب اولور همراه بو سوزلر قیزلاردن ایشتنده کچه تار ایلان اقرار ایله یوب عهد پیمان ایدوب ایدیرلار اوره کی شوقته کلوب تارینی دیزینگ اوستنده قویوب کلمه سنی تولاب صوت خوش آواز ایلان بو سوزلاری دیدی کوزنینگ نه عرض اولار

انچه قیزلار کیمی کیچه
شیرین بالینده یار منینگ
بوینی قوچوب اوپر ایدیم

سوه دیم قالینده یار منینگ
ادرک لارین ایا ریدی
قوشه قالینده یار منینگ

سحره قاق ایموب اردیم
مشک عنبر سیرا یدوم
قراکوز ایلان کوزلشدیم

شرین سوز ایلان سوزلاشدیم
ایدیم لبنده قند ینی
اچدیم قولینده یارمنیک
کوزلاریم منور اولدی
نازین چکوب غمزه‌سا اتدیم
همراه دیر غاریبه آلدیم
شرین دیلینده یارمنیک

شوق ایلان شده‌سین اچدیم
اورکندیم اونیک قندینی
دیلم قند شکر اولدی
ای جمالینده یارمنیک
کونکلم امیدوار اتیدیم
سینه سینده نازینی آلدیم

انچه بیلنده یارمنیک
قزل قران بازینده ینی
سوزلاری کوهر اولدی
ناز صحبتانی اتیدیم
اول وصالینده یارمنیک
شوکجا قراریم آلدیم ۳

القصه همراه بو سوزلارنی دیوب دست جم ایلان ساز نوازش ایلان توردیب کوشکه کلدیلار. او وقته بر قیز ایلان بر کلین شهردن چحوب باغه صیدفانیک باغنه کلوب دیدیلار بجه [illegible] سیزنیک آرامزده حاکم اول حکم ایتکوسی نار ... باغده مز صیدفانی دیدی سیز کیمنیک همراهینک باغنه دردیکلنکیز سادنه دینک اوکلوب بیته چکوب ... قالی ایتسوله نار دیدیم نسبه بینکیز باغده سیز اوقیز ایلان کلین همراهینک باغنه کلوب اوزلاری تعریفا ایدوب همراهم صیدفانیک خدمتیه کلوب بولارنیک سوزلارینی بر به بر بیته چکوب [illegible] او ... قویوب داوزینی صیدفانه ایدوب بو سوزلارنی دیمینه ایمدی کورینیک نه عرض اولار آقا یاران خدمتیه بر قیز ایلان بر کلینیک بحث وار
اکلیه دیه یاشل اوسته الیم وار

ذیلم قاینر قند نبات ایچیده | لب لاریمده شکریم دار بالیم دار
قیز دیر اگر منه قولاق دیره سیز | سیزه باشدن یا قینغ یا قینغ سوزیم دار
دردغالیم برین برین سوره سیز | کلدن نازنک کوزندن روشن یوزیم دار
کلین دیر یارینک وصفین ایلیدم | آیدن نارینا دین سوزین سوزلیدم
اوغلوب قوغاغلب بورینن بو یلدم | اوپ غا قیز اوزده عنبر قالیم دار
قیز منینک شکلم اوخشار آنا مه | کورن ارمان چکدم منیم دانا مه
قوکولوبدور عنبر ساچیم شانا مه | مراد اوغلانه منیک تیلیک نازیم دار
کلین دیر اغزی سوزیم دیرم | شهد شکر نقل نبات ییرم
اوغلان قوچوب اوزیم اوزده قویرم | دنشماقه شیرین طوطی دیلیم دار
قیز دیر مرشانی کورسه میل ایدر | حسرت چکوب کوزده یاشین سیل ایدر
هر شاه اولسه سرکرده خیل ایدر | خونکار ایله سرلاشمکه نازیم دار
کلین دیر آلدیم یارینک قند دین | اوپوب ایمیدیم لبلرینده قندینی
آچاننده بیلمنیک طلع بندینی | چمشوب یاتماقه باخش قالیم دار
قیز دیر ار کلین ایکیه اوزینک | ایل ایچنده افشاتمه سوزینکی
هونجه تعریف اتمه قاشی کوزینکی | ماهلال کمینه قاشیم نرکسی کوزیم دار
کلینا دیر عاشق لار ایا خمشم | دراست خوشدل قوشمه لار یتا قشم

قزل هیکل قولارنیمه تا خشم — گردنمده کوهریم وار کلیم وار
همراه دیه باسوب کلدیم بیر لار — بیران کمین کیز دیم کلدیم چولار
هیچ کورمدیم بیله انچه بیلار — سوزلارینه عجب دیلی سوزیم دار
بولار کیر سید یلار منینک قوینمه ۳ — قولارینیت لسیدیلار بو ینمه ۳
ساتنا ایدنده کیر سید یلار او ینمه — دیه دیم صبرا ایله سلیمانیم دار

پس صنمه خان بو سوزلارنی ایشتانده سوزنک قهرلنوب غیظه چخوب قیزلاره دیدیکه ای بو یشوت کرک بو بدا صلینکنا اوغلنی بیله اوره سیزکه تانا قدر بیله بیر سوز آغز بنیدین چخمسون انچه قیزلار آدمه بیر قاتی آرنه کوتاروب همراهنک تابنه اشوب اوروب باشی کوزنینت سینه یروب باغدین قویدیلار همراه بیچه کون شهره کیدوب کوچه و بازارده کیزار ایدی دایه همراهنی کوروب دیدی همراه نچون مونده کیزرسن همراه دیدی دایه فان بیه قیزلار بر کلیب بیر بیر ایلان بحث ایدوب باغه کلدیلار صنمه خان دیدی همراه بولارنینک شانینه بیر دستان دیر کوزی بولارنینک نا فییه بیر یا فشی آرنی ادلابرینیک کونکلی سنمسون ایکنیم تعریف ایتدیم بیوردی منی اوروب باشی کوزیمی سینه یروب باغده قودیلار دایه دیدی همراهنی بکون باغه کیدرمن سن ام کل باغه بیر درختنینک سایه سینده اولتور صنمه خاننی سیلر

بهانه بنه سنینک اوستنده کتوررمن من ام هذا قوه لیق ایت شاید سیزنی بارشدیریم
پس دایه یوسونلارنی دیدی همراه ایله دایه باغه کلدیلار همراه بر درختنک دیونده
قویوب اوزی کلدی صیادخانینک یانه کوردی قیزلار تمام مست صیادخانینک درسنده
مرو بلار دایه همرادن خبرآلدی صیادخان دیدی همرانه باغده قویدوم دایه تحقیق اریله
بر جوان مادر بیچاره دن نی دیوب کلدی اونه قویلیه دسکنن قیزلاره کیدسونلار مریده
اولسون کتوسونلار بزا یچیه ساشا ایتسون صیادخان دیدی قالاکوره مافی یره کتدی
دایه دیدی اگرسن باروشنک اونه دن تا پارمن صیادخان دیدی اگرسن تاپسنک دن هم
یارشیرحن دایه دیدی اگر بارسنک باغده قلدی درختینک آستینده دی پس صیادخان
یوسونرا ایشتانده یرینده نرسدب انچه تیزلار پهلوسیته آکوب چونکرینی قولینه آلوب
سیل بهانه بی ایله یار یولینده قدم اوره تا کذری همراهنک اوستینه دوشوب کلدیر دیدرختنک
پهلوسیندین نجینده همراهنک کوزی صیادخانه دوشوب یوسونلارنی دیر کوربنک نه غرض اولا

ایرته ایلان یحخوب باغچه سیر سینه ... نه کیز رسن کلستانی سوردیکیم
نظرایدوب درختینه ظبر سینه ... تا چکسن خان همرانی سودیکیم
آچکیزنقابینکی یوزینک ره کوتا ... آیرلماقیم اولدی اولیمدن بدتر
کلمشم اولدورسنک قولینک کیم مرتا ... سنه نیتیر یارینک قانی سودیکیم
ایمدی سویله کوریم سنه خال ندره ... لبینک اولیم شکر نذوبال ندور

یاریر لنده اسباب نه دور مال نه دور — نه قوریتیم باشی قانی سوردیکیم
ترک ایلیوب کلدیم خانمانمس — سنه قربان ایتدوم شیرین قانمس
بر سوز ایلان ترکه حکیس قانمس — سنینک ییروتینک قانی سوردیکیم
اوزیم بیلم آخر منده دیرس — کیان لباسیم تره بو یرسس ۲
جلدا اولوب آخر پوستیم سوریس — نه کوردم شو طوفانی سودیکیم
جهان باغنینک کیزدب ایتدینک سیرنیکی — فرق ایتمدینک آشنا بیلان غیرنیکی
آخیر اوزکه بیر کوردی خیرنیکی — نه کوردم شو نقصانی سوزیکیم
همراه دیر سوروب کلدیم نا منیکی — الها بجدیم آل شریدن قانمنکی
آفراز که بیر آللارکا منیکی — نه چکدم شو ارمانی سوردیکیم

پس همراه بو سوزلار دیاندل سوزنک صیادشان دیدی بد اصلینک اوغلیغه ایکین دین سوزنینک بیلمدینک اوقیز کلینه ارمان چکوب اوسوزلار دیدینک که بیلمپشمان لیق لار چکین وکمانلارنه دشنک پس جونکدینک تولینه آلوب بینه نصیحت یولیدن بو سوزلارسا همراه دیر کورنینک نه عرض اولار آقا یان خدمتنه بور غزل

همراه نجکن دیان سوزنینک بیلمدنیک — خشه کلوب اوروب قوزم با غمدن
اوزکه لاره مینم وصیلم قلمدنیکنم — عنبر زلف لاریمدن آل ینقا قمدن

دل بو ینه نظر ایدوب باخمه نینک معرفت یولیدن کیدر ایتمه نینک
منینک قصبمدن حذر ایتمه نینک تو هم قلمه نینک طمطرا قیمه دن
سن کلیه منده عزت ایلدیم غم طعام لار ییدیروب حرمت ایلدیم
اوتوروب سنینک لان صحبت ایلدیم ۳ آسایش لار کوردینک آغ اوطاغمده
کام محرم اولدینک انچه قیز لار ۲ ۵ نظاره لوب باغمه نینک کوکچک یوزلاره
که باجوب شوق ایله نینک نرکس کوزلاره اوپوش لار کوتردینک دیشی ترداغمده
صیدخانه دیر موندن اوزکه سوز ندور نه اولانده کلین ندور قیز ندور
مینگه کورنده سلطان ندور نه دور سلطانلار بانه دور الغداغمده
القصه صیدخان بو سوزلارنی دیاندن سونک همراه حق لیوب دیدی سن ارست دیه سن
مینی گناهکار منده دور بو سوزلارنی موجب قام لقدن دور اگر من هم بیخته اولسیدیم نه
ایچیدن کوتنک لاریب باغدن قولاسیدینک امیدسام نقصانینک هر بیر بیدن قایت سن
نفع تیز چور ضرریمیز دکلدور و بینه ام هر نچه بیور سنک شونوجه خدمتنگده وارمن تانسه
قیز کلین دور که سندن یک اولسون مکرا بیدانده قیز پوقیدی سن نی بو قیزلاردن کم موسندک
کوکچک دخورشید زمانه بیلورمن ایمدی قارینی آلوب بو سوز لارنی دیر کورنینک نه غرض اولار
ارسلاطین بو یلی سرو صنوبر ۴ لبینک کوثر مکیدی لب بال ایردی
جمالینک کومشدی قامتینک شمشاک چمن لار ایچنده بو ینگه دل ایردی

جمالین اورتا تدوم آی کو میشه — ایکی میز جهرانی صوره لینک باشه
مولام سرمه چکیشی بو قلم قاشه — منوّر یوزلارینک جهله خال ایردی
اوقیز ایلان کلین کلدی بیله جه — ایکیسی هم کیمشدیلار ... آ لجه ۳
سن کیوبسن زرباف اطلسی کوله چه — اورتوکینک رنگ برنگ یا شل شال ایردی
سرمه لار چکوبسن اول قرا کوزه ٥ — الهه سینک عمرینک بیتور سوره یوزه
عجب ایتیه سینک دیر دینک ادبلار بیزه — هنوز خجالتدین دلیم لال ایردی
ایل ایچینده ناموسینک دارینک وار — هرنه اتسنک ایلیه اختیارینک وار
چونکه من تنگ سوزکو تارانی یارینک وار — سنه بوداشمکن منه قال ایردی
چونکه عاشقدین بیله سوزلار قالوبدی — چونکه اورک لار بو غملاردین قالوبدی
عاشق معشوقینه اوییاب کلوبدی — یار ایلان ایشی قیل قال ایردی
همراه دیر یار یار ایلان سانه اولوی — دایم ایشی غمزه ایلان ناز اولوی
سنیک کیده کونکلی ایدین آزاد اولوی — زهر دیسنک سوزینک منه بال ایردی

القصه همرا بو سوزلارسه دیاندین سونک صنم خان فرشی کلدینک دیدی یاشدین بربرایلا
عهد پیمان ایدوب بر بر ایلان کولوب دانشوب ایوشوب قوچوشوب سانه ایدی
کوشکه کلدیلار القصه برکچه مدت بربر ایلان یاتوب توروب بربر ایلانه فرشی

کیجه‌ر دیلار کجه‌لاردن برکجه بر سبب ایله یاتوب ایدیلار سحره یاقین اولانده صیادلرن
یوقودن اویانوب کوردی قوشلار اوچدیلار کوللر آچلدی بلبللار دردی اوقوماقده
صیادلرن هم هنک فیها انتظاریده چکدی بلکه یوقودن اویانسون اوپوشوب قوچوشی سوندلار
همده یوقودن اویانمدی صیادلرن دیدی یاقشی بوار که کیدوم گلستانه بر یاره گل
قیغوب کتوروم همدنک اطرافنه توکوم شاید بو کوللرنک ایسی اونون دماغنه کتسون
یوقودن اویانسون صیاد بو تمنا ایله توروب کتدی که گل یغوب کتورسون همده اوقتده
یوقودن اویانوب کوردی صیادلر یوقدر سراسیمه یرندن توروب کونکلی خیاله
کیدوب دیدی معلوم اولدی که منه‌دن اوزکه بر یار سوار گلوب آپاروب بدیر ینده
هولناک توروب باغنک اطرافن کیزدی اول توتوشانه کیدوب کوردی بعد قوشی
فانیه کیدوب کوردی وچها [illegible] اطرافن کیزدی کوردی دیدی بر گلستانه
ام کیدوم شاید اونده اولسون پس گلستانه کیدنده کوردی که اتکلار بینا انچه تازه
بیلینه‌سن یغوب گل دیره‌دی دیدی ار صیادلرنه بو نچه بر عقل ده سنه بو نه
و قیندور گلوبسن گل دیره‌سن پس همده مماتعت بولنده ونصیحت اتماق
ایچیلمز بر نچه سوز بیته چکوب صیادلرنه بو سوزلار دیدی ایچیده عرض اولا

سحر سحر بیم چچم گل کشته ۲	بلبلار ماهو کتوب گلدیگ عیب دار

بر یانده رقیبنک طعنه سوزلاری — بر یانده اولورسن ایلدن عیب دُر
اسیرته ایلان چخوب کتمه هر یانه — عاشقنینک اوله ورب قالورکن قانه
زلفنکه دکدوربه مرصع شانه — تا که موی اوزیلور قیلدن عیب دُر
گردنه تاقمشنک مرصع دانه — قورقرم اوستنکه قرچغه قونه
قاش قورقوب قاقللار هو کشور صونه — تا که سوبولانور کلدن عیب دُر
عاشق کلوب معشوقنک قا یانده — آغ بیلکلر دل گردنه آتانده
کوزلاری یغلشوب سمعه دُر تپانده — شدّتنک آچلمغون بیلدن عیب دُر
اوزینینک قان زاده سن دینکار منی — رنک برنک اورتوبسن اطلس ترمنی
کوزلارینکه چکمه کنده سرمنی — مشکلارلا بولاشور قیلدن عیب دُر
یا اولدورب درختینکدن آسی منی — یا آیریلمه توقاتینکده قیشی منی
قاشلارینکه بیله سالمه اوسمه نی — خطینک برهم دیکر خالدن عیب دُر
هم دیرسن دینیم ایمانیم — کیرکینک نیشتر دُر تو که دُر قانیم
قبا بده باده نینک آله دُر جانیم — ابتیدی کینک فتنه لار دلدن عیب دُر

پس همراه بو سوزلاری دینیده سونک صیادخان دیدیسار بد اصلینک اوغلی

بونه سوزلار دورکه سن دیرسن مکر من سنینک آتانک دنیا جنینک کمین کولی دقیهینه که بو سوزلارنی بو فتنه کر لعین منه قرابه دیره سن بو بیر ایرو اسوزلارینکدین دور که اودفعه‌نی اوروب باغمدن قوبدیم دیه کتوروب التماس ایتدیلار اوزنیا نمرچی اروب و نان نعمت لاری بیله به دوب قوچقمه آلوب یاتدیم ایندی منه نیکدین بیه کمان اولوب فتنه کر دیوب طعنه اوره سن دیدی قیزلار نه دور و بو سوزنی بو بداصلینک اوغلی بیله اوره سیز که اوزینی یغه بیلمس اوندن صوره آتا رنینک اوغلی زینیدین خانیه لینک قورت آچیه ن اولسون دیب قیزلار بو سوزنی ایشتانه سونک بیرینده توروب ماهم اقچه بیر باخشی کوتکلایوب ایرتوب زینیدنی نیه سالدیلار آغزینیام قفل ایدوب اوچ کیچه کوندوز اوبنده قالدی تمحیج کیچه نینک کوندوزی ایکاسانی غلهم بچه حبشی شهردن شدرک کوتروب صیادخان ایچینه باغچه کتوردیلار صیادخان اوقره غو لارنی یانیه آلوب قیزلارنینک اودن کوننده فرامان فرمانه باغ سیرینه کلدیلار ماهم نینک کوزی اولارنی شوب کوروب صیادخانینک یانینده ایکاسانی قره غولدر تارینی دینینک اوستینده قویوب صیادخانی کلا ایدوب اوزنیب بیلبلا ایدوه دا اوقره غولارنی [illegible] ایدوب بوسوزلارنی دیرکورنینک نه غرض اولار

اریار قلار مسلمان تلار م	نازلی یار باغده لانور	مکر اولمشی شیدا بلبل
غنچه زاغلار لانور	اکنینه کیوبدور سالوان	لانوب باغه ور مهربانه
اطرافین آلمشی تیز جوان	نادان اوش قلار لانور	اوستمدن اوتمشی کدارس
یانمه‌سی المشی شرارس	اوچیر تیک نارغون مرارس	ایتیرمش داغلار لانور
قیزلارین یغمشی دا شینه	دشی آتر کوزنکلوم قوشینه	کویا اوره کیم باشینه
ایتی بیی قلار لانور	زلفلارین سانجوب سیرینه	هیچ کیم کلمز نظر سینه
همه هینیک کذر سینه	عیب یاغلار لانور	القصه همراه بو سوزلار

دبابنده سونک همرنه واسطه لیق سوزر دیدس وهمرنه داد بیداد ایدوب قولاغ
آسمه درکیوب کیمده دیردس پس سونک کونی دایه شهردن کلوب کوردس همره یوخدور دیدی
باغ همراه دیدس همراه زینده نه سالدیم دیدس بجهن زینده نه سالدنیک صیادفان
باشیدن ابایغه کچنین قاتی ایدنده پس دایه زیندانینک قاپوسینه کلوب دیدس همرنه بدنیک
صیدخانه بوزینده نه سالدس همراه دیدس دایه قان قزاونه برمنع ایدوب دیدیم که
کل کشته کیتمه سنیک ایکیلن عیب ایرنه دیرسن قیزلار بیوزخدی همه اوره اوره
کتوروب زینده نه سالدیلار بوکون اوچ کوندور که فی مونده آچ سوسوز قالمشم
دایه جان باغی نادیر پیچان دن توروب موتش دیوب کلوب قزکه بولار ایکیلن

ای خانیم دئیم سانسوز ایدوب دنجه قطاره دستانلارینی سندیدیم آفرسهل سوزلار
اوستینده اوروب یاغدره قودوز دیمه زینیانه سالدی دنیه جان نه دیوم دینه‌دا نیم هرنه
افسون صابرینی صبر ایدرمی چونکه هنوز جاهل تانادن اوزه‌ری‌سی تارینیده بیز نینک
اوستینده قویوب بو زینت دئیه ایدوب بوسوزلارینی دییه کورنینک نه عرض اولار

دنیه جان صابرینی ایدن ایشمه | چونکه هنوز بونکلر یاشدی صیلدرقان
نادان قیزلار جمع اولوبدور یاشینه | یوخسه دار قیزلاردن یاشدی صیحرقان
کلان کیجه توتوب ایدیم سانلارینی | کوندوز خدمت ایدوب چکدوم نازلارینی
کیزوب کوردیم یاجه ایلان قیزلارینی | یاریجه لاردن قره قاشدی صیحرقان
بیلمدیم نه قیز یاشینی قولاردی | اوروب سوپوب سچیب یاغدره قولادی
بیتم سوپوب چکوب نعلوم اولادی | کلوب اویناب اولوب قوجه‌دی صیحرقان
قیزنقودان قوروب کته‌تی بوستانه | اویانوب کورمدیم اولدوم دیوانه
بر نصیحت ایتیم سالدی یتیمدانه | قیز قاپان کمی قاپشدی صیحرقان
دنیه جان رحم ایله‌سن تک جوانه | اوزنینک اوسته یزده تیمشی دیوانه
دیرهم الینیکدن کلمشی امانه | مکر سنینکی باغیننک یاشدی صیحرقان

پس همه بو سوزلاری دایه دیوب دایه کلوب برین برین صیادقانه دیوب ازنی ایدوب ایرته سی اولانده قیزلاری پهلوینه آلوب چونکر نیب تولتقیتک دیلنده قویوب چهار باغنینک اطرافنی سیر ایدوب چهار حوضنینک اوستنده کلوب اوردک لاره قازلاره سیر ایدوب چونکر بینه هم چالاردی پس همه قاپونینک دینیدن باقوب کوزنده یره بیلمدی تا رینه دیزینیک اوستنده قویوب بو سوزلاری دیدی دیگری نینک نیزه برهه

اوقاشی کوزی قیلا نینک	داد الیکیدین داد الیندین	سیاه زلف شانه لارنینک
داد الیندین داد الیندین	ایلا چونکر لبلاری لنینک	کوکلی اوردکی قازلنینک
اون بر اوقی حش لنینک	داد الیندین داد الیندین	ارا توتون سینه لنینک
کوشک لاری آینه لنیک	چهار باغ غنده صونه لنیک	داد الیندین داد الیندین
کوکلی آچلمش باغنینک	شبنم داری یا لیا غنینک	همراه دیر شو باغنینک
داد الیندین داد الیندین	پس همه بو سوزلاری دیاندین سونک صیادقانی دایه نینک	

اوزینه باقوب پیشی خنده ایدوب دیدی بیا اصلینک اوغلی داده کلوبدی قیزلاره دیدی چیقارنینک کلسون پس بو سوزلاری دیوب چونکرنیب چاله چاله قیزلاری پهلوسینده کته کلستانی سیرینه پسوچ همه زندانیدن چیقوب کوشکه کلوب کوزلاری صیادقانینک یاتانی برینه داوقتی ران تختنه دوشوب اودقته هم صیادقانی قیزلار لن کوشکه سارین کلوب دیلاری همراه تا رینب دیزینیک اوستنده قویوب صیادقانه بو سوزلاری دیدی دیگری نینک نه عقل اولا

نازلو یاریم سیر ایده‌دور باغینه / دلباریننک باغنه قربان اوله‌یوم
کولانوب باغنده رسولدا غنچه / دل‌سولوسا غنچه قربان اوله‌یوم
الکنیه کیوبدور اطلس دراعی / قامتی آزاده‌دور بو یینی سرائی
ایا غنچه قزل شغل کوتانی / آغ کومشی‌سا غنچه قربان اوله‌یوم
تاپان جلوه ایدوب کلور کل کشته / زلف عنبرسا چپ قولاریده اوسته
شیرین سوزلار قوشرده تلکی کوسته / شکر لبلرینه قربان اوله‌یوم
دیماق کرک بیلمه یارینک یاشینه / ملار کوزلارینه قلم قاشینه
پسته دهانینه انجو دیشینه / قیزل اوزلارینه قربان اوله‌یوم
همراه دیر یاریم مشکین لاچینه / دانه لاری خوبدور عنبرسا جبینه
ینه کیرادم اوطا غنچنک ایچینه / الوان اوطا غنچه قربان اوله‌یوم

پس همراه بو سوزلارنی دیوب صیلوغاندن ایشتوب خوشحال اولوب قزلار ایلا کوشلکه کلوب کیجه کوندوز عیش عشرته مشغول اولوب بر کون ایرته ایلان توروب همراه یاتوب ایدی قیزلار قاغوروب هر برینه بر دست لباسی کیدیروب دا اوزلاری تاشدن ایاغه قیز برنی لباس کیوب زر و زیور تاقوب زینت و آرایش ایدوب کل کشته چقوب بریاندن بلبل لار جهچهه اوروب دیلار

صفت ۳۰۰

بر طرفدن مارلار درختلارده جرلار دیلار صیادنی قیزلار ایکی بو لوب ایکی طرفینه اوزار اورتسنده رعنا رعنا ناز ایلان کلوردی کاه وقت ام قول اوزاتوب کل بوته لاردن کل اوزاردی کوزنیک شعله سی کل کوشواره زرین بیلارزنیک لارینه قران بازو بندلارینه کوز شرایدی یاریلاب کوز اوزاردی چهره سیرینیدن توسوب کوردی صیاد نی قیزلار لبی خندیلار کلشی نی نازبا خوب قیزلار هر بر بیر بر لباسده رنک برنک کوروب تعجب ایدوب و قیزلا رنیک اورتاسینه باخوب صیاد خفه تانیوب کوردی باشدن ایاغه قیزیزی کیونو بدور زرزیور تاقوب قیزلار نیک اوینکنده یارلاب غمزه ایلان کلدی همراهنیک یورمه کی شوقه کلوب تازنیر دیرنیک اوستینده قویوب اوزینی قیزلاره ایدوب یوسوز لارنی دیدی

ای یارلار مسلمانلار	یار قیزیز کیونو بدور	سیر ایتدیم باشدن ایاقه
دل قیزیز کیونو بدور	یاریم کلور کله کوله	قرغ انچه قیزا ایلان بیله
صیاد قول اوزاتمه کوله	ای قیزیز کیو نو بدور	~~قر کون جی لاه وقتینده~~
قیزل یلار زنک دستنده	کیا غنچینک قصد بنده	قران بازو بند قول اوستنده
ای قیزیز کیو نو بدور	سحر کون جی لاه وقتنده	قیزیلار یارلار رفتنده
قوتوب جرلار درختنده	ای قیزیز کیو نو بدور	درخت ده اوتورمش قمر
جقدن بیتر عمر	سینه سینه یوتدی تولر	ای قیزیز کیو نو بدور

کلی آچیلمش تیلبا غنده	قیزلار رصول ساغنده	آل منوت نیق غنده
خال قیزیز کیو توبدو	باشینده وار چوب توماقه	صالانه چی رصول ساغنده
حمراهینک قانیدن آلماقه	یار قیزیز کیو توبدو	پسی حمره بو سوزلار دینه

دیدن سوینک صیادقا نا کلوب دیدی سبدا اصلینک اوغلی خیلی زیرک درمشی تانیدی پسی
کونکلیم کلوب دیدیم الیشیوب خلوت ایدوب دیدی دایه قاچ بر سوزیم وار سیزه دیوم
آیاسیم منیم شریکیم اولارسن یا مخالف اولوب خلد فهمدن کلورسن دایه دیدی قورخمه
کیز سنینک عکسینکدن ایدوب کونکلینکا الجتم هر سوز سنینک دور دیبه دیبه صیادقانا دیدی
دایه جانم اگر سن منینک سوزیم ایدوب ستریمنی قیله سنینک سوز بودور که حمره
ایلیه بولیسال منی نادر بیجان سارت کیدوم که موننده وصالیم تیمک میسر اولمز دایه بو
سوزسا التشانیدن سونک بیرساعت متفکر اولوب دیدی صیادقانا اولا سنینک بو
سوزنک خیالی سودادور خیلی کرک دور که باشیم تیشیم ایکیمیز بودور که هر وقت التیم سینک کیمه
منیم درکه دن باغنده اولیم پسی بو سوزلاردیا نده صیادقانا قبول ایدوب دایه دیدی مشهور
کیرون موننده دن بر باغنی مجلس ووقت شامده صوره شراب بیلیه سالی ساقی اولور تیه کیرد
قیزلره پیالیه ویر سوره نوبت حمره کلنده سن تینیک الیده آل پیالیه نی کلدو سی حمره منکا
ایلیه ویه اگر فوتا آلوب ایچیدی بیلکه هیچ زد دکلدور یوخسه اگر بر دستان شینک
دیدی که سن وقی بکلندیک اول وقت اول تینیک بیلوسن صیادقانا دیدی دایه تیا
عجب بر سوز دیدینک پسی آقشام اولانده بر باغنی شام بیلیه سالور شامده

صوره شراب بوله‌سا لوب سا قرا اوزرتیه کیروب پیاله‌نی کیزدوروب نوبت حمزه‌غه کلنده صاحبقران الیندین آلوب ینکادین الدوروب حمزه توتوب دیدی حمزه کلر بو پیاله‌نی منینک الیمدین آل ایچ حمزه دیدی صاحبقران بو قدیمدین بو دستور قالوبدی معشوق عاشقه پیاله ویرینده کرک عاشقلار معشوقنینک شاهنه بر دستان دیسون بعده آلوب ایچسون دیسه الینکده سا خلیه‌نی بر دستان شاهینکه دیوم بعد آلوب ایچیم دیبی صاحبقران پیاله‌نی الینده سا خلیدی حمزه‌ام تاریخ دینینک اوستنده قویدی ایمدی بو سوزلارنی دیرکو‌رینکیزنی اولار عرض

قادرسینی‌ان بیدی الیمش جمالنینک ۲
ایکی قاشینک طرفی هلال‌له تکمش‌سو ۲

یا خشی صوتینک شرین سوزینک کمالینک
کویا شیدا بلبل بودله تکمش ۴

قورولوبدور قوس قزح قاشلارینک
تیزلوبدور انجو برقان دیشلارینک

قدینکه سینه منکبزسا چلارینک
شرافت آرتوروب جماله تکمش ۲

جانیم آلوبدر صفت کوزلارینک
مشعل صفت شعله اورور یوزلارینک

درفشان‌دور معنا شرین سوزلارینک
معرفت آرتوروب کماله تکمش

کویا حقدین بیله اولمش اشارە
دستانلار بیله‌لور سره تکک نکاره

مستانه کوزلارینک کیدر خماره
کویا لب لرینکدین پیاله تکمش

کوینینک آغز کوزو بیر قارکمیده
مهملارینک قورشه برمش تار کمیده

یول یوروشینک جولده اوزمه‌ار کمیده
انجه بیلینک طرفی غزاله تکمش ۲

باغماق ایلان ایمیک اولسی یوزینکدین	بیشتر اوتوم آرتر شرین سوزینکدین
چونکه اوپوش آلمشم ترار کوزینکدین	اندین کونکلوم شوق وصالیغه توشمش
همراه دیر اولار بولدوم دردینکدین	اوره کیم سرد اولدی آه سردینکدین
ایسترم من آلیم کیدیم یوردینکدین	کونکلوم فکره باتوب خیالیغه توشمش

بیبی همره بو سوزلارنی دیپ یاندی سونک صاحب قران دیدی دایه جان نیچه کون دایه دیدی باغشی کوردوم بوش طیلکیم بیله کیده سیز کیم من باغده اولیم بیبی صاحبقران ایلیه شهره کیردی سفر اسبابی مهیا ایدوب قافلهسلار باغشی اسبابلار قیمتی نرسهلار آغ قیزلار زرتیشیلار قلار اشرفیلار کوتاروب باغغه کلدیلار بیبی اوردک قازلارینی تمام توتو اولتوروب بیر باغشی شام بولدی انچه قیزلار حوضه توتوب شام قوناندی صاحب قران دیدی همره قان سیزنینک بو قیزلاریم آقر بیمانیمز بار دا آقر دانیمز بیبی بو سوزلار دیوب چونکلر بیر دیزنینک اوستنده قوبوب یوزینی چیمیم ایدوب بو سوزلارنی دیدیر دردنیغه قوشولا

آقر کیچه سیدور آقر نی فتنه سی	آچه کوره همراهیم توران سینکدور
باغشی مجلسی توتوب توتکو کومرسی	شاچه کوره همراهیم توران سینکدور
اوسکینده قویار من توبی قابلار	صونه لار آتیندین شورکیبا بلار
کومش بیلی لمدن آل شرابلار	ایچه کوره همراهیم توران سینکدور
عاشق اولسنک حذر ایتمه اولومدین	بلبل اولسنک آیریلمه گلشنیم کلمدین

نازك بدنمدن انچه بيلمدن
قوشه بدو كتورمشم شا نيكه ٣
آتلانوب شوق ايله كيشيم يا نيكه
كونكلينك آرام ادلوب چخوب جولاردن
شوق ايله ايت اوروب آغز سولاردن
بر كيوتبر ايلان جسم يان كميه
قول ويرك بر بره يوز قياره كميه
صحرادن دير همراه اوركس قنديم
هر زمان هر برده طلا بنديم

قوچه كورمه هم ياران سنيكدور
يارانشه وه سلطان نيكه قان نيكه ٤
قاچه كورمه هم ياران سنيكدور
صحرا آيرودرس ماه رولار دن
كچه كورمه هم ياران سنيكدور
قوشلك بربره ايت قان تكيه ٢
ادچه كورمه هم ياران سنيكدور
ادوب املين لب لاريمده قنديم
آچه كورمه هم ياران سنيكدور

پس صحرادن بو سوزلارنى دنيادن سونك ديدى همراه سن لوز آتلارسا ايرله
اسبابلارينى قاپرتادى بو قيزلاردن غربت نامه آلوب الهى فلسه سون ديم انده
صوره يوليه كيشنك پس بو سوزلارنى ديوب چونكرينى دين نيك اوستنده قويوب اوز
يينى انچه قيزلاره ايدوب بو سوزلارنى ديدى ايمدى كورنيك نه عرضه اولار فديه

بر سوزيم دور سيزه بيان ايليدم
نهان سرريم سيزه عيان ايليدم

انچه قيزلار ايمدى الهى فلسه سون
يا قشى قيزلار ايمدى الهى فلسه سون

ونسیزبر دار قیزدن یاقشی بیلمشم ‏ ‏ آتا آنا یزدن آلوب آلمشم ع
سزنینگ بیلان یاقشی صحبت قلمشم ‏ ‏ آیرسلردن ایمدی الهی اغلیون
یاره کنیزدن لان یا غم کلدنیکز ‏ ‏ صحبت لارنی توبان دیوب کلدنیکز
همراه ایلان منیک کونکلوم بیلدنیکز ‏ ‏ کیده جکدن ایمدی الهی اغلیون
بز ازلدن بر بریمیز سو یمشاک ‏ ‏ بر سفره ده نان نمک یمشک
همرنه یمان بر بریمیز دیمشک ۲ ‏ ‏ غربت ایلینک ایمدی الهی اغلیون
بر بریمیزدن آیرلشمک یما ندور ‏ ‏ شو آیریلماق بیزه آخرزمان دور
دخی بر بریمیز کورماق کما ندور ‏ ‏ ام صحبت لار ایمدی الهی اغلیون
سیز قالینک وطنده یاخشی آدا ایدینک ‏ ‏ صحبت اوتوب کونکلی بیزرشاد ایدینک
دن غریب هم مجلسده یاد ایدینک ‏ ‏ خوش عزت لار ایمدی الهی اغلیون
صیاد خان دیر سیزه دیردن آه ایلان ‏ ‏ سیز قالینک وطنده عزت ایلان
دن کیدردن ایمدی فان همراه ایلان ‏ ‏ ام زبانلار ایمدی الهی اغلیون

پس صیاد خان بو سوزلار دیپاندن سونک بیر بیرندن آغلیوب صیاد خانینک
بو بیتنه قول سالوب اوزکوزیندن اوپوب عذر خواهلیق لار ایدوب بو سوز
لار صیاد خانه دیدیلار ایمدی کوربینک نه عرض اولارلار یارانه متینه

ایمدی که کیدهسن جانینک سالغ اولسون ‏ ‏ کیت بیزه یاره کیدن اوغرنینک خیر اولسون

بز انیچه قیزلاردین کونکلینینک آغ اولوری   کیت ججه قاپان کیدین اوغرینینک قیرا اولسون
همراه ایلاﺃن سن ایلدینینک سازینیکی   ساتا نینکده عشوه ایلان نازینینکی ۲
شونده بیلدینیک کونکلینکده کی رازینیکی   کیت ججه قاپان کیدین اوغرینینک قیرا اولسون
بیز بیزه هیچ سوزده قانع اولمدینینک   سازینینکزدین هم یوب قانع اولمدینینک
حسد ایدوب بلالرده سالمدینینک   کیت ججه قاپان کیدین اوغرینینک قیرا اولسون
قضا بواتیلالار بیله قایردیر   قدر بیزنی بیر بیریندین آیردیر
اللّٰه سنی بیکا نیه بویوردیر   کیت ججه قاپان کیدین اوغرینینک قیرا اولسون
قیزلار دیر بیزنی اتیندینینک اوزینینکدین   یا فتح صحبتینکدین شیرین سوزینینکدین
بیزلار هم لا تمدینینک سنینکی سوزینینکدین   کیت ججه قاپان کیدین اوغرینینک قیرا اولسون
بیر سفرده نان نمکک ییمشک   بیر بیرینه یا فتح یمان دییمشک
مجلس هم توتوب ادینیا یوبان کلمشک   کیت ججه قاپان کیدین اوغرینینک قیرا اولسون

القصه قیزلار بو سوزلارنی ضیاء خانه دیندین سونک ضیاء خان غربت نامه الوب همراه ایلان هر بیر بیر بدو آته مینوب دیجه استرام اسباب وتدارک یوکلاریلار بیر ده سی نادر بیجاره ده اوچ کیچه کوندوز قاچدیلار بو رنجی کوبی کلوب بیر چشمه نینک اوستینده یتوشوب آتلارنی باغلیوب بنان ییوب سو ایچدیلار اوندین سونک

همراه دیدی صابر قاری بو کون بیچه کوندور که آت قویروغی یوغی دلده برده باشیم دیزینیک اوستنده قویوب یاتیم سن اویاق اول کوزینیک ایزده اولسون مبادا ایزی بیزدن قوقون کلسون پس همراه دیدی بو سوزلارسه باشی صابر قارینیک دیزینیک اوستنده قویوب یاتدی صابر قاری گاه گاه یغلادی گاه یاقردی بر وقت کوردیکی توت کلدی و قوقون دلیدن صابر قاری همراهی یوقوددن اویاتوب بو سوزلارنی بیردی

ایزیمیزدن قوشون کلدی یتشدی
کورسه همراهیم قاچاق ایلان نیمه بر که

قهر فلک اوزه دیانون قاییر دیپ
کورسه همراهیم قاچاق ایلان نیمه دیرسن

نه یاتوبسن ایندی کوتار باشینگ ۴
احال اتیم دشمن آلدی داشینکی

اولدورب ایتلار بیزلارنی شینکی ۲
کورسه همراهیم الیک ایلان نیمه دیرسن

عجب بیتدینیک نادی بیچاره ایلیته ۲
دشمنیمیزنیک مرکی قضا بولیته

کون توکندی دشمنیک دشمن ایلیته
شیرین جاندین کیچمک ایلان نیمه دیرسن

یالاتجیدن چوقی عاشقلار اوتوبدی
بارچه مراد مقصدیغه یتوبدی

بیزنیک اجل پیمانه بیزه تولوبدی
کورسه همراهیم الجمک ایلان نیمه دیرسن

باشینکی قویوبسن دیزیم اوستنه
دشمن کلدی جانیمیزنیک قصدی بیله

بیلمیز توتوب اولدورلار دستینه
کورسه همراهیم قاچاق ایلان نیمه دیرسن

باشنیک کوتار مونجه ایلیمه خوابی
باشه یتدی استراحت جوابی

بیز بولاره دیره بیلمک جوابی
کورسه همراهیم قاچاق ایلان نیمه دیرسن

صاحبقران دیر ایمدی سندور فیالیق | دانشمند قالمیوبدور بیجا لیک ۲
سوراغیم طاغیتیک ادراغیم قالیق | کورسام همسایم قاچاق ایله یند ترس

القصه صاحبقران بو سوزلارنی دیدی تا همراه اولوب بیر بیندن توریجه اوردوقتا قو
قونجب یتوب چهار اطرافینی آلدیلار اولارنینک بیر پادشاه عقلمند سردار دار
ایدی آتیلا خلقینه دیدی سیز بولارنینک دوره لارینی آلوب دورنینک تانی بولارنینک
یاننه کیدوم بولارلارنا بیر دانشیم اوندن صوره اونه کوره ایشی مانک پس آت
لی نوکرلار اولارنینک دوره لرینی آلوب اوردیلار سردار کلوب دیدی ای صاحبقران
بو نه ایش دورسین تدبیرینک آتانک وآنانک بدنام ایدوب بلکه جلب ایلینی تمام خجل
و شرمسار ایتیدینک اندی ایمدی مصلحت بندور فی سیزنیچه ایدوم اگر اولدورسم
الله اودن قورقورمن اگر اولدورسم قایمدن تورقورمن ایدی نه ایلیم پس صاحبقران
سردارنی بیله کورلنده یا عقل فندشناسی کو یا اولمشدی جانه کلدی فکر ایتدی اگرمن بو
نه تملوق ایدوب رشوت پاره دیسم بو بیزنی پادشاه ایمزپس پادشاه بوسردار
زادلاردن کچورم هرنچه اولسون کنه لقمه بو قیمه دور شاید قالدن اسباب دن انکار
ایدیم قانمزنی قورتاریم بنی بو فکر ایدی ایتدی سردار اولوب اوزدنی سرد
ره ایدوب ایمدی بو سوزلارنی دیر کورنینک نه عرض اولارقنه حتیبوده

سردار آطینک باشه قیلیه بیر سوز سویلیم | بوز پیاده همسایه اولیم وا وا

برنچه نصیحت بیان ایلیم ۲ … چونکه سن تک سوزاننده قویلیم دور
یاخشی‌لاره یاخشی ایشده آد قالور … یمان‌لاره ظلم ستم داد قالور
شوکوره برخیرا تسنک سنده آد قالور … تعریفینک اتماغه ایزده دیلیم ور
هرکیم بوشنک سالسه اوزی اوتورور … یوکنی اوزاوسه منزیلینه یتورور
هرکیم هرنه ایکسه اونی کوتارور … بوسوزلارده دلیلیم وار دیلیم ور
ایکا عاشق کوترسیز منه تینک ۲ … حق قبول ایلیور فرض سنتینک
نه کرکینک اولسه الیته خلعتینک … کیما قینه یاشلیم وار الیم وار
چونکه ایمدی یاخون اولمشو ایراقیم … قویمه یورکیمده داغ فراغیم
بیشی کشنکدور هرنه تاقان یراقیم … کردنیمده کوهریم وار کلیم وار
نه الیته بینک سنه دیرم وارییم … بر بارا اتمه نا موسم عاریم
مرقصی ایت اوزیم بیلان یاریم … اوره کیمده آرزوم وار یولیم وار
صلیمخان دیر سرداری کل اولمه کمراه … بوزنیا قالمدی حجاجه سثمره
یولدشلارینک رضا اتسنک بوامره … یایلاشمکه طلب ایله یولیم وار

پس صلیمخان بو سوزلار دنیانده سونک سرداری لاتوب دیدیلار عقل
صفت لیه دانه‌لاری و قوچ ایکت لار صلیمخاننک سوزلارینه بیه برا

ایشت تینکلر آیا بو سوزه چو بتکز ندور دیدیلار اقتیار سنینک بیر سردار دیدی ای ایکتلار بو ایکی عاشق پاک آرزومند ایردی توب اولدورنده قدرت پیغمبر قیامت کوننده بیزدین باز خواست ایدور دنیاده خلق عالم بیزه لعنت ایدر اگر آنده ایچوب هیچ ایتماندور سنیکز دخی بیر یرده بو سوزنی فاش ایتمه سنیکز کیم هر نه دیرین زرلرینی آلوب سیزه باپلیه شوب قایتر میز یو فتنه اکرام ایر توب اولدورور سیزام ایستینک بولارنینک قانلاری قیامتده سیزنینک بوینکزده دیری ایکیت لار بو سوزنی ساعتنده تمام تیغلوب ایم قسم اولدیلار که بو سرنی فاش ایتمیه لار پس صاحب خان اطمینان تاپوب بیر دست فاخر لباس سردانه دیردی بیر دست قیزل یراق و بیر اکمه قورجین ایم اشرفی نوکرلاره دیردی بولار خوشحال او لوب فاتحه قیرا قوبوب قایتیدیلار اولارایم الله شکر ایدوب تا دری بینی سار سوردیلار سحر کوننده تلوب ایروان داغلارینه یتیدیلار داغلار فضاله او لنکلار ترجمیلار یاخشی چشمه لار سوغی سولار خوش عطر رنک برنک گللر قره قاشی کلکلیک لار کمرلارده اوتوروب سایرردیلار قره داغلار چمن قیلا لرده توتوب هر طرفده پرواز ایدوب همراه صاحب خانه دیدی بیز نینک داغلا ره بیر یاخشی نظر سال کورسیز نینک داغلار نینکز یا قشیدور تاپنر نینک داغلار

داغلاریمز یافشیدور بو سوزلارنی دیوب تارتیب چالوب کلیب سینی تولاب
اورنیغه فخر ایدوب بو سوزلارنی دیه کورنیک نه عرض اولارکا یان خدمتینه

صیاد خان سیر ایله بیزنینک داغلاره
کوزله کورنه عجب صفایی واردور

ارچه قیه لارده قره تاغلاره
یاز فصلینده عجب هوایی واردور

بهار فصلی موندہ کلور کوزلار
ککلیک کمین سر یالارده کیزلار

اوغلانلار قیزلاره دستان دیزلار
اوغلانلارنینک عجب جلوه سی واردور

چشملارنینک آغزی سوغ سولار
اوستینه یغلشور ماه رولار

بر بیری قوشماق دیر کینت کولار
قیز اوغلانینک عجب جلوه لی واردور

حبیبی یاز فصلی کلوب کیزلار ٢
تاتوب یافشی دور اوتدن یغلار

هر درده هر دوا موندہ تاپلار ٤
اونینک هر دردلاری دوایی واردور

همزه دیر کرک کز تاغ بوداغده
سلیمان دیب اولماغ کرک لر غده

یارب اولدیم یاکیم یاندیم نر غده
بیلورمی یاریده وفایی واردور

القصه همزه بو سوزلارنی دیدی صیاد خاننینک احوالی دیگر کون اولدی دیدی بو سلیمان که دیری و اونینک سوزغیه ایدیسی اوچه سلیمانغه واو کمینک یاریغه همزه دیدی اوبیز نینک قوشینک

قیزیر دیر و بیرا و غلان ادینه عاشق بولوب کلادینده بیرکیم او لاره مهمان اولدوم امیدی یادیمه توشدی
بعد صیاد خان بیله حمزه نینک الشیدینده قلب آرام او لدی ویوله توشوب سور دیلار کلدیلار او کیزده
که بهار فصلی چادر سیوان قورر دیلار و قویوب اغدیریر دیلار او وقته حمزه نینک ادره کیم پرواییدی
بیرنچه کلمه سوز دیر ایدی کورک نه عرض او لار آقا یان خدمتینه غزل حمزه بودور

شکر حقینک درکاهینه درکاهنه
سوردیکیم یرلاره کلدیم
یاریم ایلان چادر سیوان
رنامنیم ایلیم خانه
یاریم ایله آغ اوطاقه
کیزدیکیم یرلاره کلدیم
یاریم ایله برده یمه

کوردیکیم یرلاره کلدیم
بیک اوغلیدیم اولدوم کرزان
قوردیکیم یرلاره کلدیم
یاریم ایله قیزل کلی
بلبللار قونز بو باغینه
حمزه دیرلار آدیمه
یتدیکیم یرلاره کلدیم

یاریم ایلان ذوق صفا
یوردیمیزده قوندی کاروان
بیک اوغلیدیم اولدوم دیله
دیردیکیم یرلاره کلدیم
آوازه سی ترش داغیمه
حق یتورسون فریادیمه

القصه بو سوزدن سونک صیاد خان
دیدی ای حمزه بو لار چادر قوردان یرینک ای ربی یارینک کیدور حمزه دیدی یاریم سن کیم سن ایدنک
یول کیدوب بیر یره یتور دیلار که سلیمان ایلیم یاتوب کولوب و کلونیدر اودن ملش ایدی اختیار دو
بیرین بیرین تاپوب نیکدن ای زوب سلیمان بوسینه سلوب یاتدیلار رشول یره یلینده حمزه نینک یا
دینه کلوا شک حسرت بی اختیار کوزیدن چارسا ولدی صیاد خان کوردی حمزه آغلار دیدی

همره بنه اولوب آغلارسن همره صیادقانینگ جوابینه دیر کورنینگنه عرض اولار قدمته غزل

یاریم ایله کرچه اونکنده بو بیرده م | ایتدیکیم یادیمه کا شتر آغلارم
[illegible] کلنجه یارمه سیده آل آتوب | کتدیکیم یادیمه کا شتر آغلارم
دیرر ایدیم میوه سنی یا غمندن | ایچیر ایدیم پیمانه سیا صا غمندن
غنچه لبلارینیدن آل ینقا غمندن | اویدیکیم یادیمه کا شتر آغلارم
اول ایدی مطلوب ومن ایدیم طالیب | چخدی جان جسددن بوشی اولدی غالب
قولاریم اوزاتوب بوینینه سالوب | یاتدیکیم یادیمه کا شدت آغلارم
کونکلوم یاردن اوزدلوبان اوزدولدس | اوزن لبان بینکی یا شدن اوزدلدس
اوینار ایدیم یار کلیندی اوزدلدس | تاپدیکیم یادیمه کا شدت آغلارم
یارنینگ قولینده کزتوب هر سحرم | سیر ایدوب کیزردیم کوه ایلان کمر
سنا اوزلفلرینه مشک ایلین عنبرم | سپدیکیم یادیمه کا شدت آغلارم
آغزینه اوپوب کل یوزلارینه دیشلادیم | کلیبی ایدوب پرده ایچره تاشلادیم
نجه ایلارسور یار خوشلادیم | کتدیکیم یادیمه کا شدت آغلارم
همره دیر ایلدن ایلدیم فراز | صیلیدیم خان چمنی بو خلاز چیکدوم انتیظار

اسبنازیم ایلا جنیده خوررزار ۴ | ایتیدیکم یادیمه بو شدر آغلدرم

القصه همراه بو سوزلارنی دیبانده سونک صنبوی خانی حرلا توب اوز قولاتینه قیزالمه بورد بنه قاتیدی
همراه دین سوزلارینه پشیمان اولدی آطنیک جلوینه یا پوقوب ای 2 التماس ایدوب صنبوی خانی قاتیره
جک اولوب ایمدی بو سوزلاری دیر کور نیتک سنه عرض اولار آقا یا نی خدمتنه غزل

دانشنده بیزه یخمه قاشنکی ۴۳ | تا یلطف کیدرسن قیز قاییت ایمدی
بو تم زلفنک او جیدا بو نیم یا شنکه | کلا ایلیمه سن نازقیز قاییت ایمدی
بسی سووب کلدوم منزلدن یولدان ۲ | یاشنی یاشی صونه تکتیهور کوشه کلدن
قیزیزی لاله دن بنفشه کلدن | دیر وب فی کلنکی قیز قاییت ایمدی
چونکه منه یار دیب ایدوبسن سو | بیزنیک اولکه بیزه قیلوبن کذر
بر غلط سوز دیدیم ایلیمه قهر ۴ | کل یاروشنک اوینایب قیز قایت ایمدی
قهرنیک موبجه ایلیمه ایشی سویدیکم ۲ | مکرباغ نیک د شه و بمتش سویدیکم
اوقتانمز هیچ پرسنه سوید یکیم | چرفر کردنیلا صونم قاییت ایمدی
سنه قربان اولسون بو نیانیک وارس | کل ایلیمه ایمدی آه ایلین زارس
سن سن همرا هنیک کل اوزنیا یارس | قدمنیک دیده یه یاکی قاتشایمدی

القصه همراه بو سوزلاردن بو چوخ دیدی صنبو خانیک قولاغینه کیرمدی کیده ور دی همراه دیلمه

گورنده چهار سمتنه باخذب گوردی رنگ برنگ گللار آچیلوب آطیندان ابنوب یره برقدر گلار مغوب برچمن باغلیوب گوتوروب صیاد قانه تعارف ایدوب دیدیلار صیادی خان بر نظار حمت ایلاب باخینک بیزنینک داغلاریده نه یاخشی گللار دار صیاد خان ایلنگ آستندان الوردی بر یانه گچ شندن همزه بیدماغ اولوب بیرسا عتدن سونک ینه دا آلیغه کیدوب چوخ فکر خیال ایلیدی سحر تا ریب ایلنه آلوب بو سوزلارنی نظمه چکوب دیر گورسنه عرض اولار خدمته

همدمیم سویکلیم وفالی یاریم — ساغ الیمدن صول الیمه آلینچه ۲
سوریا رنینک قربانیم قولو یم — ایل گوترمم دامنیندن اولنچه ۲
مینک یاریم شده قورشاب بیلنه — من قربانم اولوسنه ایلنه ۲
سوسن سنبل گللار دیردیم ایلنه — جانیم آلدی گلمندن آلینچه
باجان اولور بانینک دریامنی — مینم یاریم ارمنی گچر ارمنی
یکدور مرکسنینک آه ارمانی — کافر اولسم تا مسلمان اولنچه
احمد بگ اولینک احمد بگ اولور — قرتان ایتسه اوزگیه لاردن بگ اولور
قلیچ آلب بوینم ادرسه یک اولور — قهر ایدیبان بیزرگوزدن الینچه
همراه دیر غمدن یوکیم باغلارم — لاله مکین جگر جگرم داغلارم ۲
یاریم گتسه باشه اوروب آغلارم — اولسم یکدور بو دنیاده قالینچه
القصه بو سوزلارسه باشدن سونک صیاد خان ایسیزیندن کیدر ایدی بر حسن علی دیاج

دیا ن بر شخص ادیرده محله‌سی دار ایدی اودیرده چادر سیوان قور مشدیلار اونینگ محله‌سینه یاوق اولنده محله خلق بولاره بیشوب کلدیلار کوزلاری صیادخانه‌ده شنده تمام حیران اولوب محو اولدیلار و کلوب بر چادر اولارا ایچلن تعیین ایتدیلار دبعد برچشتی قایروب کتوردیلار دبعد چاشت صرف اولاندن صورت رخصت اولوب کوردیلار که همراهینک چمار دار حرر دیدیلار ایچون بیله معلوم اولورکه زنده لیکدن وقوفینک دار حرر بیلوردی بیلا عرض ایلدیلار بو نا زنین جهم سینک تنکدور دیدی منم سویکلیم دور دیدیلار بسی تحرک بیله قهرلیدور همراه بیلورد بر فعل بیزدن اولوب او سببدن ا دلور قهرلنوب وبید ماغ اولوبدور و همرنه ایدرزکه کونکلی الا آلا بیلمیم دیدیلار انشاء الله بیزنی بارشدیروب دادورینکز اصلاح ایدرمیزدیلی بر ساعت بیزنینک ایچین ساز چال وصحبت لار ایدوب تا بو جوانلار کونکلی بیزدن شاد اولسون همراه بیله التشده خوشحال اولوب تارنیدیوزنیه آلوب داوزینی صیادخانه ایدوب بوغزلی نظمه چکوب دیردی ولی صیاد خانه باشینه آشاغه سالوب هیچ باقمزدی داغلیردی ایدی کوریننگ نه عرض اولدی آق یان خدمتینه غزل همراه بودور

سرینکه چندیکیم کلا اوزلی یاریم | مدام سنینک کیدی چلینک آل اولسون
انچه بیلی سروسمن تنکا ریم | آغ یوزینکده قوشه قوشه خال اولسون
قهرلنوب آشاغ سالمه باشینک | هر کوزلارینکدن توکمه یاشینکی
آه زارلرا نحته بو لدا شنکی ۲ | بر و دانش لیلار ینکده بال اولسون
بنچه مدت هجرانینگ چکمشم ۳ | غصه تخمین تنی ملکیده ایکمشم

ایمدی کونکلوم کوزیم سنی تلمشم / بیرلاله باغ اوره کیمه قال اولسون
کیوب کیز یوم یاشیلنکی آلنکی غم / اویوب ایمدیم لبلارینکده بالنکت
بیلمز ایدیم بیله اولان قالنکی / بیر غلط داشیده دم دلیم لال اولسون
همراه دیر قولاغ سالکیده سوزیمه / موندن آرتوق غبار سالمه کونکلومه
کلوب اجل بیرلاله باغ اوزیمه / جانیم سنه قربان ماه سال اولسون

بقیه همراه بوسوزلاری دیاندن سونک صبح قالان بوزنهدان نقاب ینب یاشیندن چادر بشنی کوتاردی آغ نینک اجوب یوزینی یوانلاره ایدوب یاقویدی صحبت اتفاقه همراه بیله کوزینه قاینه اودت داشندی و تارینی یرده قویدی بیدماغ اولدی هر دم ساز تکله ایکی ابله بیلار اکوان بیر ساعت ام غنیمت داریبزلار اکینلار نه قال تا نهار کلبه ینه همراه تارینی آلدی اکینه کوزلاری صبح قانینک آغ ممه لارینه داشندی و بسته دیانته وبلور کیده زنخدانینه و قرمزی یوزلارینه داشنده رنکی دیکر کون اولدی ایمدی بو غزلنی دیر کوزینک نه غرض اولدی یاران خدمتینه عرض سه

کل یوزلی دلبریم سنه سویلیم / قالمشیم غصه ده غملار اچینده
بوغریب کونکلومه اولمه دینک همدم / چوروب کریبانیم غملار اچینده
آغ سینک داریکین قارینی کوریم / کویا جیبه تیلانک بیرینی کوریم
آغ نینک زنخدانینک بیرینی کوریم / اوخشتیم کله قارلار اچینده

سنی دار قیز لاردین غافل سانر من
لبینک شربتیدین ایچوب قانر من

امّا ایمدی سادات کوتروب یانار من
سنی کوررم نامحرم لارا ایچیده

همراه دیر بو ارسیدین مراد دیم
موندین آرتوق مندین یخاریته قانیم

باریموین باغیده بیلمیم جانیم
رسوا ادملک بو عالملارا ایچیده

القصه همراه بو سوزلارنی دیایدین سونک حینعا سرمحلّه نینک قانیم لارنی کلوب صنوبر قانینک یانیده دلالت ونصیحت ایدوب صنوبر قانینک کونکلنی الکتوردوب همراه ایلین یارشدیردوب شاد اولدیلار بعد قاشنت کتوردیلار و خلق تاموبی داغلوب همراه ایلین صنوبر قانی قاشت ایدوب وادبه خلقیدین خدا فقا لیق ایدوب یولغه روانه بولدیلار کلدیلار او وقتیکه همراه قیزلا آلمنینک وردینه کیده بیرده بر دکر مانلار واریدی ایمدی کلنده قرب کوردی و دکرمانینک یریده برچهار باغ دار دایچیده بر نچه عالیت اتلاق و کوشک دار برلار کناریده روشنه بیلار دا آطلار سینه باغلیه دیلار همراه صنوبر قانه دیدیکه موندیه اولر کیده تام کیدوم بو باغه کوریم کیم دار در پس همراه چهار باغینک قاپوسیغه کلدی کوردیکه بیر قیز دار اوقیزدن صورادی بو باغ کیمنینک باغیدور اول قیز دیدی بو سلطان زنکی باغیدور دیدی تا نپی سلطان دیدی قوده احمد نینک کلنی همراه منینک آداغلی سیدور دیدی اول که بو باغینه اول قیز دیدی دکرمانغه سوتب بو باغ قایردی دیدی همراه ایلین صنوبر قان باغیده دور منهم بو باغ قایردوب دانز ین کم قرغ انچه قیز قایردی همراه ایلین صنوبر قان کلنده مندین عیب ایتسون و همراه اوزین یا نیده بخل ذ شرمسار اولمسون همراه دیدی سلطان زنکی باردغه دیدی

حاضر بولغاندین سونک همزه دیدی ار قزنی سلبنازنینک یارینینک یانیدین کلورنی وادینه برینچه نوازشم
واردیوم بعد رقص اویناب کیدورنی اول قز بیله ایشتنده کلوب سلبناز یانینه دیدی جیجه قان برآدم
کلوبدور دیدی نی همزه منینک یانیدین کلورنی دبرینچه نوازشم دار سلبناز دیدی کیت چاقور کلسون همزه سوز
دار دیسون اول قز کلوب دیدی جیجه سنی چاقوروب دیر کلسون همزه سغارشی دار دیسون همزا دیدی
منی بو چولده برسقرا ایتروب آخمارورنی قورقورم جیجه منی سوزده کاتسون سوزیم تا بولمسون تیز
کلوب سلبنازه دیدی سلبناز دیدی دیوین کلسون اکر سوزی تا بولمدی سیاسنی دیرنی برسقرا کوره
پس همزه کلدی سلبنازنینک یانینه سلبناز دیدی ار ایکت سن همزه منینک یانیدین کلور سیا دیدی
بیله سلبناز دیدی سن همزه ساردین کوردنینک نیدی قیزیل آلمه نینک محرمینده صیادی فانینک یانیغنده
کوردم کاهی شهرده کاهی کاروانسراده قدره وکاهی لاجور کوشکینده کچه کوندوز بر یرده ایدینک
پس سلبناز دیدی همزه یاخشی تاریخالار درو یاخشی کلدیم لار دیدی آیا سن بچه سن دیدی
منینک هم وقونیم دار سلبناز دیدی سیر ساعت تماشا دیر کینی تا اول وقت بیزنیم سینینک اکینی
طعام قایروب کتورسونلار قدر مستنا ول ایدینک اویندین سونک الله یارینینک اولسون کیدینینک
پس همزه سلبناز دین بیله ایشنده تاریخینی قولیغا آلوب دکوزر سلبنازنینک قره لباسیدا
شوب باشده آیاغیغه نظم چکوب بو سوزلار دیر کورنینک نه عرض اولارکا یانه قدر

سنه قربان شریف جانیم	نچمن قره باغلیوبس ۳	همزه یم دیه ایمانیم
نچمن قره باغلیوبس	آقولشی باغنک غنچه سی	آغ یوزده زلفینک نیچه سی
غزنه بار وب مهر کچه سی	نچمن قره باغلیوبس	بو نینک سر دایلان چولاشو

زلفینک آغ ادره دین لارشور
بوراید بکلار بوراید
بخیلی قره باغلیو بس
همره منینک شرین جانس

سینه قیر بزی یار شور
دغلارینک قاری ایریدی
کتت ایدوب کیز لام جهانی
بخیلی قره باغلیوبس

بخیلی قره باغلیو بس
هنوز سویدیکینک ایردی
کورمدوم سن تک جوانی

القصه همره بو سوزلارنی دیابدن سونک سلطانزینک ادره گین یافدی دیاره سین تازه لاندیردی سلطانشه اختیار قایتیب یانک کوزلارینیدن توکوب چوغ چوغ حسرت چکوب بو غزل دیدی کوزینک نه غرض اولار قدمته

بچه ایلدور غه یاریم کیدیدور
تا کلمه هر کیز چخسیم قرادن
عموم او غنادن یاریم کیدیدور
تا کلمه هر کیز چخسیم قرادن

یدی ایلدور ادینک هجرینک چکمشیم
غصه چخمین تن ملکینی داکمشیم
همراه دیوب کوزیم یولده تکمشیم
تا کلمه هر کیز چخسیم قرادن

او مجنونینک ایردلو بوردر خیلیدن
کیم کوندورتی یار آه کورد دیدن
فراوزیم کم کورمنم لیلدن
تا کلمه هر کیز چخسیم قرادن

نه سبب لن شاه صنم جه آولمس
غریب چلبی اولون قدرین بیلمس
بچه ایلار سیما سنده قالمس
تا کلمه هر کیز چخسیم قرادن

سلطانزدیر تاکه سن قوند یانارمن
حسرت تنیده سانلوبان کویرین
بیرجه کوریم بیل ایمس تانزین
تا کلمه هر کیز چخسیم قرادن

القصه بو سوزدن سونک همراه بیله وفانی سلطانزدن کورینده خوشحال اولوب دیدی تا چانه کیله

حورب ارزیمی سلبنازه بیلدورمم اوزینی سلبنازه ایدوب وی تاریننی میزینه آلوب واده
کینده یوقی یوقی خوشحال اولوب ایمدی بو غزل دیرکوره نینک نه عرض اولار فدمته

خیالینک کونکلومنینک شهرینی آلدی — صورتی تماشا ایلیم صورتنه سلبنازت
دکدی غمزه نینک اوخی باغریمی دلدی — کچدی کار ایلدی جانه سلبنازت
کل یا نمه مرحم اولکیل فانی بیرس — واللّه باللّه آسی کورندن بیرس
سن اولوبسن کویا جنّتنینک حوری — کلمشم ایکا نه دینه سلبنازت
مجلسنکده آل شربلار ایچولر — عاشق اولان جان تلندن کچولر
آغ یوزینکدن منک عنبر صاچولر — دیکیندن زلفینکه شانه سلبنازت
قاپوینه کلوبدور روم ایله قیصر — سیاه زلفینک بیله مهر یاندن ایلسر
بو ننک سرو آقاچی لبلارینک کوثر — مهر اعر کیر دیلی صورتنه سلبنازت
اکر عاشق اولسنک معشوقینک اخی — اکر جلهدا اولسنک حرلفینک تانی
ایرانی طورانی بر شیرین جانی — همره ایسون سنه قربان سلبنازت

القصه همره بو سوزلاری یاندن سونک سلبنازت بیلدیکه همره ده رحم اختیار ایلی بیر بیرینک بوینه
سالوب آغلادیلار ده باره ثنا اولوب سلبناز غزل آلدی همره دن بو سوزلاری دیرکورنه عرض الا

عموم اولطا همرهیم خوشی کلوبسن — دیرکورم صیادی آلدنینک آلمدنینک
ایشتهدوم قوینته محرم اولوبسن — قولارینک بوینه سالدنینک سالمدنینک
منی آتوب کیتدنینک اونینک یوری دینه — شیدا بلبل کیمه قونهنینک کلینه
سا قرنکه لاتوب صاغ سولینه — دایم مجلسنده اولدنینک اولمدنینک

دیشده کوردوم صنم سیندین چیقیبدور قیزلیب باغچه سیندین چیقیب دور
سونکره کنه مجلسیندین قوییب دور سویله اوییناب ینه کلدینک کلمدینک
ینه دیشده منه اولدی اشاره دیدیلار مجرم ایله تنقاره
صنم زینداندا ایچره سالدی پاره دیر کوریم زینداندا قالدینک قالدینک
سلیمان دیر سالدینک محنته اوزینک غریب کیشیدینک غربته
بونکلی بونینک سالدینک آغیر محنته سویله کوریم قدریم بیلدینک بیلمدینک

القصه سلیمان بو سوزلارنی مهرادین فیرآلدی ومهره هم اونون جوابیدا بیر کورنه غزل اوقدیلار

عمومی قیزنی باشیندین سنی سو بیلیوم کیتیم جهان باغی کورمدیم صنمنینک
کیدوب ایدین ایشیم عیان ایلیم قزیل آلمه لاریدین دیردیم صنم نینک
کیدین بو یولی محرم اولدوم با غنچه لا جور کوزلکینه آغ اورطا غنچه
سا قرار اولوب چیقندیم سوزی غنچه قالیب پیاله سیدین ایچدوم صنم نینک
یاننده اولتوروب ایتیدیم یا زینب کوتردوب منتین چکدوم نازنینب
مرزمانی مست اولوب ایتیدیم نازنینب لبیندین بالینی ایچدوم صنم نینک
کیرر قاچیدینک اوینار ایدیم اوینته کاهی خزلاب ایدیم هردم بو بینته
کاهی ایلیم سالار ایدیم قوینته صحبت قوروب نازیدین دیردیم صنم نینک
همراه دیرمه تر ایدیم ایلینده دانشیدیدوب اوییرایدیم دلینده
قول سالوب قوچیردیم اینچه بیلینده ذوق ایله صفاسین سوردوم صنم نینک

القصه بو سوزلارنی همراه دیباینده سونکره سلیمان دیدی سهراه آیا دکوریم آغیز آلدینک یا المدینک

کتور زنیک یا کتور مدنینک حمزه دیدی کتورمدودم کنه دیدی کتوره قام داوسکنده هم فکر ایتدی ایا سلطانا
کتورایمت یافتی بیلور یا کتور میاینی یافتی کوروردی حمزه قاتارنیق ایلینه آلوب بو سوزلارنی دیدی کوینه غه

عموم قیز سنه حوجغر سویلیم ۳ — کتوره بیلمدوم یار اونده قالدی
بیر باغچه ده اونار ایدی قی آلمه — آلمه موینده کلدی نار اونده قالدی
شاه مردان منه ایلدی مدد — کیدوب اولکه سینی کزدام جد بجد
اول منه جان ایدی قی اونه جسد — جسد موینده کلدی جان اونده قالدی
یارالاران کیدردیم کلیم سحر ۳ — اول منه نار ایلر دی اونه قهر
اول منه کان ایدی قی اونه گوهر — گوهر موینده کلدی کان اونده قالدی
بیز ایکیمز اوتورردیک بیر طرف — اول منه شان ایدی قی اونه شرف
انچه قیزلار حور دیلار صف صف — شرف موینده کلدی شان اونده قالدی
حمزه دیر ایلده تولدی آدیم — قادر الله ایتب دیر در مراد دیم
اول منه فان ایدی قی اونه قادیم — قادم موینده کلدی فان اونده قالدی

القصه حمزه بو سوزلارنی دیا بندن سونک سلطان دیدی ای حمزه دس منز بو یرده قریه سالدینک کتهنک
صیاد فانز آلوب کتورزنک دیدینک دشم رحمانندرو آقام عالی بیورودیدور عجب صیاد فانز آلوب کتورزنک
حمزه دیدی سلطان صیاد خانغه کتورزیم دیدی باغه دیدی باغ قاپوسنده آظهار ایانده کا رسیم حمزه بیله دینده
سلطان زنک رنکی زرد اولدی بعده خوشحال اولوب قره لباسنی چقاروب الوان لباسلارینی کیوب اورینی زینت و
آرایش قیلوب اوطاغنی صفا ویروب خلوتجه حمزه قایدوب کلدی صیاد فانک یانه دیدی بو باغ سلطانینک
باغیدور صیاد فانه دیدی سلطان کیدور حمزه دیدی تا تاچانه کمی یالان دیشم دیدی سلطان عموم قیزی رحم
اداظلوم ها باشدا ایا غه چکونکیز اظهار ایدوب اوندن سونک صیاد فان دیدی ای حمزه بو بچه الشیه

کورین منم باشمه کتور دینک ایل اولادی بیدین آیر دینک تا تخلیه لاری منه کولدور دینک احمد بیوغ یا دیر کوره عرفا اولار

همراه بجه اللار منه یا تا شدینک / همراه ایدین اتینک جونکولر کلور
آخرده بیلی منی کوتاروب قاچدینک / بو قاچقینک منه نی کار کلور
ایلمیدین آیروب قربته سالدینک / فارغ جانیم عجب محنته سالدینک
دینمیدین آیروب ذلته سالدینک / شو باغیجه کتماق منه کار کلور
بو بجه زهرا ایدی قوشدینک آشمه / بو بجه داغ ایدی سادر دینک باشمه
اوزیم قالدوم حیران ایدین ایشمه / قایتماغ غلط لار کتماغ وار کلور
بجه کیدورم مدتینک یا ننه / منت چکوم کیردوم آغ ادطاغ ننه
بر بیلده قیزلاری صول ساغ ننه / او نه فخر عزت منه کار کلور
صیادخان دیر قالدی عزت نازلاریم / آغور مجلس لاریم ایدین سازلاریم
یادیمه توشنده اینجه قیزلاریم / بو عشرتلار منه آه زار کلور

القصه صیادخان بو سوزلارنی یاندیقتا سونکنه دیدی همراه قزلاری بیله بجه قدر سوزلاری یانده قلوب قزکه هیچ کیمه بیزده بیشواز کل میوب بیله معلوم اولور که سنده بر اولاد دیر قوم قبیله بو فندر که بیشواز قیلمدونلار همراه بر بیوز صیادخانیده ایشنده اوزکه کار کلدی صیادخانه قیوب کلدی سلطنلر دوقوم اقربانی جمع ایدوب دیدی ایر عموم قیزی سیم خاطرمه صیادخانه نی رشو قیوب عزت ایلماغه کتورینک سلطنلار قهر بیله داورده کلدی دیدیکه یانده بر غزل دیدی کوره نه عرض اولدی یار قدمته غزل یو ور

همراه هرگیز اونه بیشواز کتمنم / بجه که یور دیندین کلوبدی کلسون
کدای اولوب هرگیز غصه بیمنم / بجه نی دیوب کلوبدی کلسون
بیلهاره بیشواز کیتمک صرامه دور / باشندان اباغ ایدین ایشلاری خام کلسون
اوینک سبب ایل اولادی یمنام کلور / بجه که هیچ چیا کلوبدی کلسون

نجه یازلیق ایدرکه نکلوم کیده یوم — یوزین کوروب غصه عملاریوده یوم
نه قوشلوقدن اونه عزت ایده یوم — نجه کره عزت کلوبدب کلسون
سلیمان دیرهرکز کتمم یا تنه — صرفراتیمم سلطانا نه خانه ۲
اوت اوروبدرمنم شیرین جانمه — نجه کره کولیدور کلوبدب کلسون

القصه سلیمان بوسوزلاری دیاندن سونکت همزه دیدی عموم قیزرنی هرکیم ایلدن اولتوروب توردب سن کرک منم خاطریه کرک بشوان کیدوب عزت اکرام ایله یوزیندن وکوزیندن اوپه کی و یانلوسنه کتوره سن که تا درییان خلق بارک اله دیه لار دالا اکر کتمنک صهاب خان قیدوب ادن ولایتنه کیدر ومنهم لابد لاعلاج اونینک له کیدوم و تزیرا آلمنک ولایتنه اوزیمه یورت ایدوب اوریده قالیم خلاصه سلیمان بوسوزلاری همزه دن ایشتوب لاعلاج قالوب اکر کتمسون همزه الینده ری رقبول ایلدی کیده وک اولدب ایمدی یوغرا دیر کورنینک نه عرض اولار فهمه

یانار اوتلار سالتوبسن بیا نمه ۲ — سنک کونکلونک ایچون کتتم کیدر جیم
کتم صیاد یا خش اولوب شاه اولار — وآر سوزلر بیلور فی کتتم کیدر جیم
اصل بلند اولن اوزی پست اولماز — لقمه یی پاک اولان هرکز مست اولماز
کونی هرکز وشنی ایلن دوست اولماز — واریوی بیلور فی کتتم کیدر جیم
اوکه بر نام ایدوب ایل اولادیر — دولوب کلمدی تا درییان ایلینب
بی حیالار سا قلماز ایچی دیلین — وار سوزلر بیلور فی کتتم کیدر جیم
نه ایستردیم کوزیم اوینه دوشمسون — سلیمان دیر همزه عقلینک جا کتمسون
صیاد خانینک اوزحدیندن اشمسون — سنک خاطره ایچون کتتم کیدر جیم

القصه بوسوزدن سونک سلیمان دوروب اینچه قیزلاری یانینه آلوب و همزه ام قوم اقربا سیلن اولاردن اونکنه دوشوب باغدن چخوب سازنوازالیه کلوب صیاد قانه یتوشدیلار وصیاد خانم یرینده دوروب

بولاره قارشو کلدی و بیر بیرینینک بوینینه قول سالوب احوال پرسلیق ایدوب کورشدیلار حمزه آطلدین چیکوب عزت تمام ایله باغچه کلدیلار سلطانه صنوبر خانه قدمت ایدوب تا شام اولدی تاقات بنا سیله توریب حمزه فکره باتوب کیم قایسی برایلان یاتسون کاه صنوبر خانه با فردی و کاه سلطانه بعد حمزه اتاریبی قولیه آلوب ایکی یارینینک شانینه بو غزل دیدی امیدی کوزکه نه عرض اولار یاران قدمته غزل حمزه

ایکی یارینینک اورتاسنده قالمشم | بیلمم قایسی بریگا توچیم بوکیچه
هر بیرینینک بر یانمی آلمشم | بیلمم قانی بریگا توچیم بوکیچه
صنوبر خان یانمده تورمش بازکیمه | سلطانه یانمده توروب قاش کیمه
بیری بیتار تورر بیری یانمه کیم | بیلمم قانی بریگا توچیم بوکیچه
صنوبر خانه باخسنک بیری توربیری | سلطانه توکویا جنتینک حوری
ایکیسیهم ایکی دیده مینک نوری | بیلمم قانی بریگا توچیم بوکیچه
حمزه دیر ایکی محبوب آلمش آلمشم | توشمیلار یانیمه اورتاسه قالمشم
اوزیم اورتاده بیرده فکره قالمشم | قانسی برینی آلوب توچیم بوکیچه

القصه حمزه بو سوزلارنی دیدی بو سوزنی صنوبر خان و سلطانه ایکی یاندن دیدیلار هیچ فکره قلمه بولارنی کلوب سن ذلیه وهار قوللار آطلارنی سیلکوب بوکیچه بیلکه یاتش دیمیزام بر چه یاتریز دیو توغیاره اول کیچه یاتدیلار ایرته اولانده آطلارنی آیریله دیلار و هر بیری بیر آطله مینیدیلار و شهره شار کلدیلار اما شهره یاقین اولنده حمزه دیدی ای نازنینلار ذوبیدلارنی اوز زینک دن کوتردیره کنارده آتوب تا خلایق سیزلارنی کورسونلار صباح کونی دیکه سونلار که حمزه روم ولایتیندن کورنه طریق آدم آلوب کلوبدورپی بو توغیله شهره داخل اولدیلار تمام خلق آفرین دیوب و بارک الله دیوب اما سونیکه کوره حمزه شهرده بر کالکسه کراهی ایدیب صنوبر خانه و سلطانه نی منه ییروب و اوزی هم ایکیسینینک اورته سنده

سینده ادلتوردوب و شهرنینک محله لارینی کیزیب یوروب تماشی دیررایدی و لیکن برنچه فضول آدم
کلوب شهرنینک حاکمینه خبر دیر دیلار دیدیلار که حمزه قوجه احمد نینک اوغلی روم دلاتیلیندلا و
حسن وجمال جلبینینک قیزی دیان صیاد خان یرینی کیتورودور که جهانده مثل مانندی یوقدور وجمال
شمس و قمر کبی شعله اوریب حاکم بیله اتشیده برفرشش یولاتوپ حمزه نی توتوب کیتوردیلار
زنندانه سالدیلار خلاصه سلیمانلار بیله کورینده اوز صیاد خانه ایدوب دیدی بولارنینک الشی
سنوب چیتینکه عموم اوغلی حمزه نینک باشیغه کلیچکیدور صیاد خان بو سوزنی سلیمانلاردین اشیدوب
اوزی کیتکار کلوب ایمدی بو سوزلارنی دیر کورینک نه عرض اولار یاران قدمینه

سلب بو سوزلارنی منه دیمه کیل — غصه یمه حمزه هنکی کیتوررم
بو اچی سوزلارنی منه دیمه کیل — غصه یمه حمزه هنکی کیتوررم
قهیمه فلک بو ایشلارنی قایردی — خان حمزه منده ن سنده ن آیردی
بشیمانیم بو قسمت لارنی یازلدی — غصه یمه حمزه هنکی کیتوررم
قهیمه فلک سالدی خطرلی جایه — هیچ خان ایدوب یونینک بلایه
التجی کیتوررم قادر خدایه — غصه یمه حمزه هنکی کیتوررم
حمزه ایچیلی سالمه اوزینکی دردیه — ویرمه سن کونکلینکی بو آه سردیه
السیه سن حمزه منده ن شو یرده — غصه یمه حمزه هنکی کیتوررم

القصه صیاد خان بو سوزلارنی یاندین سونک حاکم طرفینده برآدم صیاد خانینک

1 یاننه کلدی دیدیکه ای صیاد خان بو نه حرکت دور سنده نه جایز دکل که کچیک بیوک

2 زاده و همراه رعیت زاده ادنیک ایلان اردم ولایتنده بو رایه کلوب حیف دکل

3 بیله بر آدم ایلان قاچنک و دو دمان خونیته ننک اولسون اکر راست دور بیر

4 سنیکز منی قبول قیلنیک دیسنی همراه و یرم صیاد خان بو سوز لارنی ا ول آدم

5 دن ایشتنده غم و غصه باتوب و اول آدنه توزش ایدوب و برنانه مخفی یازوب

6 اول آدنه ویردی اول خاکه یرلانوب که برکسه بیلمسون دیبد نام اولسون بس قاچه

7 نامنی آلوب کتدی حاکیم یاننه و بو طرفدن سلیمان ننک سوزی صیاد خانه کار کلدی چادرنی

8 باشغه سالوب ایکی کنیز ایله کلوب خانیمنک یاننه و قاپو دالسینده دوروب ایمدی بو سوز

9 لاری که اول نامه ده یازمیش ایدی بر بیر بر بیر بیته چکوب ذکیر کورنیک نه عرض اولار قیلمیشه

10 کرمیسا سلطانیم دور لتلی خانیم

11 سنه قربان اولسون بو شیرین جانیم

12 حرمم اول عاشق اولمشم

13 محرم ایدوب قوجاقیمه سالمشم

14 نچه مدت بر بیرینی قوچمشک

15 آخر توروب بر بر ایلان قاچمشک

منی همراه همدن آیر مه زینهار ر

منی همراه همدن آیر زینهار

کچه کوندوز اونینا نیان کلمیشم

منی همراه همدن آیرمه زینهار

مجلس دور توب آل شراب لار ایچمشک

منی همراه همدن آیرمه زینهار

ایکت ام آیکه کوزمنک نوری — غنچه لب خندانیم سیزمنک
اوّل سلطانزنیک کیرایم قوینغه — قولیم سالیم صیدفانیک بوینغه
سالن ایدنده کیرسید بیلار اوّینه — غنچه لب شیرین جانیم سیزمنک

القصه مراد بو سوزلارنی دیاندن سونک قول بربرین بوینغه سالوب ایدشوب قوچوشوب یاتدیلار مراد اوّل سلطانزنی قولیغه آلوب کام دل حاصل ایدوب وبعد صیادخانی اولار مرادلارینه یتشدیلار وجمیع شیعیان علی ابن ابیطالب ام مرادلارینه یتشکوسیلار دیبدام اهل حضار خدمتنه یتوشکیلار تمام اولدی کتابنیک انتهاسی کر کدوسی کاتبه خلعت بهاسی
تمت الکتاب بعون الملک الوهاب بید الحقیر الفقیر المسکین ملا محمد ابراهیم عشق آبادی تحریر کردید محبت نور چشم محمد رضا فی ۱۹/۳/۲۳

امیدیم سنده در یا غنی قدرت — اودونجه مخلوقه قیلمه مبتلا
کم جوز ایلسنک کم در عزت — ذلک فضل الله یؤتی من یشاء
برآدینک رحمن در بیرسی رحیم — هر شیئه قادرسن توانا کریمد
قسمت اولورسنده نعیم جحیم — دارا کریم دیرسن جبار کن جبرا
کریم کارسازسن جلیل جبار — قادر قیوم سن واحد القهار

1 ستار العیوب سن بیزه کردکار | کرمنینک بندیه جنت المأوی
2 احد سن صمد سن واجب الوجود | رحیم رحمان سن بندیه معبود
3 ترابدن یاراتینک بر جسم موجود | آدم کلدی جانه دیدی ربنا
4 کرم ایدوب لطف ایلدینک یاخشی دین | عروة الوثقی دن ایلیم اوزمه کیمی
5 آل عبا حقی ایچون یا مبین نبوته | یوسفنینک دردینی ایله دوا
6 اسم شریفینکدور علم مزمل | نور تجلی در صورت زیبا
7 سید المرسلین آدینک در ایکل | آثار نبوت یوزینکده پیدا
8 بر آدینک بشیر در بشیر نذیر | بو اسمنک قرا ایندی چوقدور دلبریه
9 کلدیلار ملکلر سجده یه بر بر | بر قولینک بار علم الاسماء
10 وصل خوب لقینکه قدینک دیدیلار | قاب قوسین قاشینک قدینک دیدیلار
11 هر کیم سنی سویمز بیهده دیدیلار | شانینکه نازلدور یسن طه
12 یوز ثواب افلاکه چه قلدینک نظر | طاق ابروینک کوریج شمس اولدی قمر
13 ملکلار اوختیور شام ایله سحر | در شمنینک نار بستینک جنت المأوی
14 یا جان ظهور ایلدی صاحب زمانینک | هر طرف ایله جمله بیمانینک
15 یوق دور درست دانا نینک | فقل استمسک عروة الوثقی
16 ذات ایه ... قنبر | جناب ... بیزه ...

ساهر دین اولدی خلقه بر محشر — کادرسی امت کا ر بروز جزا
بر سوزیم وار دیرم اینانه والله — تاج هدایتدور ولی الله
نجه نوبت دیدی رسول الله — انا مدینة العلم علی بابها
احمد مختارنینک وارث اسم — بیله کا رحونیا نینک قدیم رسم
لحمک لحمی دی جسمک جسمی — بو قوله نازل لدور دلیل هل اتی
اسد الله آدین حق ایدوب حیدر — خلق ایتدی لدوله از بطن مجید
صاحب منبر ساقی کوثر — شریف حاکم کا ر عاکا ر اعلی
کافر مطلق بیل نقدا کیم دی اول — او نکا نا حق اولدی منبر رسول
یوسق دیر همیشه بیلسه کا غریول — اصحاب نار هم خالد فیها
لا اله الا منینک مهر آز بینکه ۲ — اول بسم الله یا غنله من
نه کجم کجه رینه کوزنم کوند وز نه — محمد مصطفی یه یا غنله من
بیت المقدسدور حریم حیدر — کلدو لیک ایه سی کا ر قنبر
حسن و حسین دی ر شبیر شبیر — فاطمه زهرایه یا غله من
علی ابن الحسین امیدیم سنده — بر فنظلم قیل کنه بور د منده
امام محمد باقر آقاسی بنده — جعفر صادقه یا غنله من
موسی کاظم در یا غیه ور یاغ — رضا غریب نینک کوزرده ساق
محمد تقی کا چشم چراغ — علی النقیه یا غنله من
حسن عسکری شاهلار نینک شاه — قیامتده بیزده اولار پناه
امام مهدی ایلات عذر خواه — صاحب الزمان یا غنله من

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	**:** Babek Javanshir
Unvanı	**:** Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Doğum Yeri ve Tarihi	**:** İran (Bilehsavar) /23. 02. 1968
Öğrenim Durumu	
I. Lise	**:** Firdevsi Deneysel Bilimler Lisesi (1991), Tebriz / İran
II. Lisans	**:** Erdebil Azad İslam Üniversitesi, Ziraat ve Bitki Islah Anabilim Dalı (1995), Erdebi l/ İran
III. Yüksek Lisans	**:** Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Ortaçağ Tarihi Programı, Yüksek Lisans (2001)
IV. Doktora	**:** Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Ortaçağ Tarihi Programı, Yüksek Lisans (2007)

Yayınlar : Cavanşir Babek ve Necef Ekber. *Şah İsmail Hatâ'i Külliyatı*, Kaknüs Yayınları, İstanbul: 2006.

Bildiği Yabancı Diller :
I. İngilizce (orta düzey)
II. Rusça (orta düzey)
III. Farsça (ileri düzey)
IV. Arapça (orta düzey)